

EUROPA - HARTA POLITICĂ (1848)

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

REVOLUȚIA ROMÂNĂ DE LA 1848 ÎN CONTEXT EUROPEAN

Bucuresti, 1998

REVOLUȚIA ROMÂNĂ
DE LA 1848
ÎN CONTEXT EUROPEAN

Coordonator: **CORNELIU MIHAIL LUNGU**

Ediție de documente întocmită de:

TUDOR BUCUR

SILVIA PALADE

ALINA TUDOR

Traducere: **MARGARETA CHIVA**

MARLEN NEGRESCU

Redactor: **IOANA ALEXANDRA NEGREANU**

Culegere și tehnoredactare computerizată

Editura **SEMNE**

Tipărit la Tipografia **SEMNE '94**

ISBN 973-98271-2-8

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

REVOLUȚIA ROMÂNĂ
de la 1848
ÎN CONTEXT EUROPEAN

BUCUREȘTI, 1998

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>

CUPRINS
SOMMAIRE
CONTENTS

Studiu introductiv	7
<i>Étude introductive</i>	15
Lista documentelor	23
<i>Liste des documents</i>	37
<i>List of documents</i>	51
Documente	65
<i>Documents</i>	65
<i>Documents</i>	65
Indice	489
<i>Index</i>	489
<i>Index</i>	489

STUDIU INTRODUCATIV

Factorii care ne-au determinat să dedicăm un volum de documente problemei Revoluției române de la 1848¹ privită în context european au fost mai mulți inițial, dar doi dintre ei îi socotim suficienți pentru a justifica opțiunea noastră. În primul rând, deoarece Revoluția din 1848 care a marcat trezirea națiunilor europene și aspirația lor către o altă existență a constituit și pentru români un prilej de afirmare a idealurilor noi la acea vreme, plămădite sub influența Revoluției franceze din 1789 și a ideologiei adoptate de mai toate țările continentului. Cel de-al doilea factor care s-a dovedit a fi determinant a avut ca punct de plecare un fapt constatat nu cu foarte mult timp în urmă. Atunci aveam să descoperim că în diverse țări europene, unele cu o bogată tradiție istorică, nu s-a perceput mare lucru despre Revoluția pașoptistă. Mai mult decât atât, există astăzi în respectivele țări istorici și chiar arhiviști care nu cunosc nici minimum necesar despre evenimentele petrecute în urmă cu 150 de ani în cele trei principate românești.

Tocmai de aceea, am socotit că pe baza unor noi izvoare de arhivă și nu a oricăror genuri de documente, ci în temeiul acelor provenite din unele cancelarii europene și din activitatea unor diplomați ai vremii, am putea contribui la ilustrarea măsurii în care Revoluția română a fost văzută din afară, pe de-o parte, iar pe de alta, cum s-a

¹ Bogata literatură de specialitate dedicată Revoluției române de la 1848, începând cu primele lucrări apărute încă din secolul XIX și continuând cu cele editate în zilele noastre, nu ar putea fi incluse în nota de față, fapt pentru care vom cita doar principalele lucrări elaborate pe baza documentelor de arhivă și ultimele apariții editoriale referitoare la tema noastră: xxx *Documente privind revoluția de la 1848 în Țările Române*, seria B, Țara Românească, seria C, Transilvania, Edit. Academiei, București, 1982; Cornelia Bodea, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1982 și ediția apărută la Edit. Enciclopedică, București, 1998; xxx *Documente privind revoluția de la 1848 în Țările Române*, vol. IV, Edit. Academiei, București, 1988; Acad. Dan Berindei, *Revoluția din 1848-1849. Considerații și reflecții*, Centrul de Studii Transilvane. Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1997; G.D.Iscru, *Revoluția română din 1848-1849* (ediția a II a revăzută și adăugită), Casa de Edit. și Librărie „Nicolae Bălcescu” București, 1997; Liviu Maior, *1848-1849. Români și Unguri în revoluție*, Edit. Enciclopedică, București, 1998.

integrat în contextul Revoluției pașoptiste europene. Rapoartele diplomatice, notele sau informările întocmite de diverși ambasadori, consuli, trimiși speciali ori împuterniciți cu afaceri, dovedesc, fără putință de tăgadă, că Revoluția română s-a înscris organic în fenomenul revoluționar european, chiar dacă sub aspectul intensității a avut cote de manifestare diferite, cum a fost cazul evenimentelor din Moldova.

Informațiile selectate pentru volumul de față provin din cele mai importante arhive europene, copiile documentelor respective fiind păstrate în cadrul Colecției de Microfilme a Arhivelor Naționale Istorice Centrale.

Din noianul mărturiilor, grăitoare sunt, în primul rând, cele care demonstrează că, încă din anii premergători izbucnirii revoluției, tinerii români aflați la studii în străinătate se integrau în spiritul concepțiilor și al ideilor revoluționare specifice epocii, urmărind să-și creeze condițiile necesare organizării unor acțiuni viitoare în Principatele române. O dovadă în acest sens este Nota prefectului poliției din Paris, care, în iunie 1847, îl informa pe ministrul afacerilor externe al Franței că „un număr de moldo-valahi cu domiciliul la Paris printre care figurau I. Ghica, Mavrocordat, Cantacuzino, au pus bazele unei asociații sub titulatura «*Societatea Studenților Români*»“. Scopul ei era de a chema la Paris tineri din provinciile românești pentru a avea posibilitatea „de a dobândi astfel cunoștințe de care ar putea profita mai târziu Patria Mamă“.

Odată declanșată în Europa, Revoluția a avut un ecou puternic în Principatele române, fapt sesizat și relatat, pe măsură, de diplomații străini aflați în grelele momente istorice la Iași sau București. Așa de pildă, la 5 / 17 martie 1848, consulul Prusiei la Iași, E. Richthofen, îi raporta ministrului său de externe, von Canitz că în Moldova a produs o vie impresie știrea izbucnirii revoluției în Franța¹. La rândul lor, consuli Franței și ai Angliei își informau miniștrii de resort despre nemulțumirile populației din Moldova față de domnitorul Mihail Sturdza, starea de agitație și măsurile organizatorice ale revoluționarilor².

Din nefericire, atât domnitorul cât și vechile forțe politice nu simțeau mersul istoriei, necesitatea înnoirii societății pe calea unor reforme democratice. De aceeași realitate se convinsese consulul Franței la Iași, după o convorbire cu M. Sturdza, care, altfel, nu putea fi socotit un om lipsit de inițiativă și chiar de orientare. Totuși, față de ceea ce se întâmpla la acea dată în Europa, se pare că viziunea domnului moldovean nu reușea să treacă peste o anumită limită, fapt

¹ Documentul din 5 / 17 martie 1848

² Documentele din 15 / 27 martie 1848

ce l-a determinat pe consulul francez să concluzioneze că „am insistat în van pentru a-l face pe principe să înțeleagă că este o himeră să sperî, cu mișcările care agită întreaga Europă și cu libertatea presei în Bucovina, la 20 de leghe de capitala ei, că Moldova ar putea fi ținută în imobilitate”¹. Situația era cu atât mai dificilă, cu cât autoritățile nu sesizaseră că Revoluția română era angajată în spiritul și atmosfera specifice epocii pentru că, așa cum remarcase consulul englez, au existat mijloace foarte bune de a propaga ideile care circulă în țările occidentale, iar moldovenii se consideră astfel legați de celelalte state europene prin cunoștințele căpătate și educație. Această apreciere, care demonstrează încadrarea evenimentelor revoluționare din Principatele române în contextul european, poate fi confirmată și prin relatările consulului francez. Într-un alt raport al său, datat chiar cu ziua în care fusese declanșată acțiunea revoluționară la Iași, în 27 martie, A. Guéroutl îi transmitea ministrului de externe Alphonse de Lamartine, că „de câteva zile domnește aici o vie agitație și pare dificil de crezut că marile evenimente care s-au petrecut de curând la Paris, la Viena și în întreaga Germanie să nu-și aibă corespondentul lor în Moldova”².

Cu aceeași atenție a fost urmărită și relatată de către diplomația europeană declanșarea Revoluției în Țara Românească și Transilvania. Demnă de remarcat este legătura pe care rapoartele diplomatice o sesizează între mișcarea din Moldova și acțiunile desfășurate în celelalte două principate românești. Semnificative din acest punct de vedere sunt rapoartele acelorași consuli, englez și francez, care atrăgeau atenția asupra impresiei produse de acțiunile revoluționare din Moldova, ce amenințau să se extindă în Țara Românească și Transilvania³.

Importanța acordată de principalele cabinete europene întregului proces revoluționar care cuprinsese și Principatele este dovedită de minuțiozitatea ce caracteriza informațiile și relatările efectuate de cei însărcinați să urmărească la fața locului evenimentele. În primul rând, erau vizate programele de acțiune, dar, în egală măsură, interesau hotărârile adoptate și, mai cu seamă eventualele reforme preconizate de autoritățile revoluționare. Sub acest aspect relevante sunt rapoartele diplomatice referitoare la demisia domnitorului Gh. Bibescu, instaurarea Guvernului Provizoriu în Țara Românească și schimbările de ordin politic, survenite la nivelul conducerii Principatului⁴. Ample

¹ Ibidem

² Ibidem

³ Documentele din 6 / 18 și 8 / 20 aprilie 1848

⁴ Documentul din 15 / 27 iunie 1848

relatări se refereau la încercările de reformare a societății, multe dintre măsurile aplicate fiind inspirate din programele revoluționare concepute în diverse țări europene.

Unul dintre obiectivele majore ale Revoluției pașoptiste care s-a afirmat cu putere în Germania, în Italia și în Imperiul Habsburgic a fost acela al *Unirii*, ce se impunea a fi realizată la nivelul fiecărei națiuni în parte. După cum o dovedesc aceleași documente diplomatice, ideea respectivă a fost îmbrățișată și de revoluționarii români, atât de cei ce-au acționat în exil, cât și de cei rămași să continue lupta în Principate. Întrucât am apelat în suficientă măsură la documente provenite de la diverși diplomați francezi, englezi, ori germani, pentru a ilustra cele afirmate mai sus vom folosi informațiile cuprinse într-o notă a ambasadorului rus la Paris, emisă la 31 iulie 1848. Analizând programele revoluționare români, diplomatul rus ajunsese la concluzia că „Planul lor de viitor este, de altfel, evident. Rezultă din programul lor, iar proclamațiile lor nu-l ascund în nici un fel. El constă în refacerea, pe o bază istorică, ce n-a existat niciodată¹, a vechii lor naționalități, anume să înceteze să mai fie provincii, constituind, sub numele de Regatul daco-român un nou stat separat și independent, la formarea căruia ar urma să participe frații lor din Moldova, Bucovina, Transilvania și Basarabia“. Ideea unirii tuturor românilor este cu atât mai demnă de ilustrat, dacă sunt avute în vedere condițiile speciale în care s-a desfășurat revoluția într-una din provinciile românești, Transilvania, pe care guvernânții maghiari doreau să o alipească la Ungaria, după cum rezultă din rapoartele înaintate în iunie 1848 Ministerului de Interne regal maghiar, de către unii reprezentanți ai autorităților locale². În fața unor asemenea intenții, așa cum o dovedesc rapoartele respective, precum și cele ale unor diplomați străini, nu numai românii dar chiar sașii și secuii s-au declarat împotriva alipirii arbitrare a Transilvaniei la Ungaria³.

Perspectiva unei posibile uniri a tuturor provinciilor românești provoca mari probleme autorităților administrative maghiare, care își sufocau superiorii cu raportări și informări de genul celei înaintate la vicecomitele Comitatului Caraș, care semnala propaganda făcută de Eftimie Murgu în scopul despărțirii Banatului de „patria maghiară“, pentru a se uni cu Transilvania, Moldova și Țara Românească⁴.

¹ Baza istorică a existat, dar nu putea fi acceptată de ambasadorul rus pentru că viza și partea din Moldova românească pe care Rusia o alipise în 1812, supunând populația locală unui crunt proces de rusificare.

² Documentele din 26 mai / 7 iunie și 6 / 18 iunie 1848

³ Documentele din 8 / 20 iulie 1848

⁴ Documentul din 20 mai / 1 iunie 1848

Oricum, situația românilor și justetea aspirațiilor lor, mai cu seamă ale celor din Transilvania, erau evidente și recunoscute de diplomația europeană. În sprijinul acestor idei ar putea fi aduse multe dovezi, dar ne rezumăm la aprecierile a doi diplomați ai vremii. Prima aparține reprezentantului Franței la București, care, încă din 20 aprilie 1848, transmitea la Paris că „Populația valahă din Transilvania, care formează o categorie numeroasă și foarte unită prin comunitatea de origine și de limbă, cere acum o participare mai largă la administrația municipală, ca și la diversele privilegii rezervate până acum burgheziei de neam german“. La rândul său, consulul general al Prusiei, E. Richthofen, îi sesiza ministrului său de externe, A. H. Arnim, că „Afirmarea românilor din Transilvania ca națiune de sine stătătoare va avea în mod necesar cele mai importante urmări și asupra Principatelor Moldova și Țara Românească ca și asupra Bucovinei și, poate, asupra Basarabiei, dintre care ultimile două, odinioară provincii moldovene aparținând acum Austriei, respectiv Rusiei sunt de naționalitate română. Dacă Transilvania rămâne în aceeași situație de până acum, la Ungaria și Austria, atunci s-ar putea ca românii (cel mai numeros, și, în orice caz, cel mai vechi neam din Transilvania, care până acum a fost sclav al celorlalte trei națiuni, unguri, sași și secui) să fie recunoscuți ca a patra națiune prin superioritatea numerică a neamului lor“.

Un aspect urmărit de diplomația europeană cu cea mai mare atenție și care poate dovedi, la rândul său, integrarea Revoluției române în fenomenul european, l-a constituit tratamentul dur căruia i-au fost supuse acțiunile revoluționarilor români din partea celor trei imperii ce s-au constituit în principalul obstacol în calea aplicării unor reforme democratice. Încă din prima jumătate a lunii martie, când nici nu fusese încă declanșată mișcarea revoluționară din Moldova, consulii Prusiei, Franței și Angliei raportau că exista pericolul invadării Principatului de trupele imperiale rusești¹. Mai mult decât atât, consulul Franței deținea informații că Rusia nu era dispusă să tolereze în Principatele române nici o abatere de la prevederile Regulamentului Organic². La rândul său, consulul general al Marii Britanii, R. Colquhoun, îl informa, la 27 martie 1848, pe ambasadorul englez la Constantinopol, Stratford Canning, că, în temeiul declarației contelui Nesselrode, Rusia mobilizase o puternică armată la granițele imperiului, fiind pregătită să intervină dacă „anarhia din apusul Europei ar fi pus în primejdie liniștea din Principatele române“³.

¹ Documentele din 5 / 17 și 11 / 23 martie 1848

² Documentele din 27 martie / 8 aprilie 1848

³ Ibidem

Amploarea acțiunilor revoluționare și instalarea Guvernului Provizoriu în Țara Românească au determinat intervenția directă a consulului general al Rusiei, Kotzebue, pe lângă reprezentanții vechilor autorități, cărora le cerea să contribuie la reinstaurarea ordinii și a regimului Regulamentului Organic. Rapoartele diplomatice expediate din București, în luna iunie 1848, dezvăluie teama ce cuprinsese populația în perspectiva ocupării militare a Principatelor, dar, ele puneau în lumină și implicațiile intrării armatei ruse în Moldova și în Țara Românească. Sugestivă este informarea pe care o făcea consulul Franței la Iași, Thions, cu privire la efectivele trupelor rusești care pătrunseseră în Țara Românească, evenimentul fiind apreciat drept „primul pas făcut de Rusia spre invadarea Constantinopolului”¹. Nici comportamentul brutal al trupelor de ocupație nu a scăpat diverșilor diplomați, care condamnau indiferența Occidentului european față de intervenția armată în Principatele române². Când ne referim la Principate, le avem pe toate trei în vedere în măsură egală, pentru că și în Transilvania, chiar dacă Guvernul austriac a cerut sprijinul trupelor rusești, acestea s-au comportat la fel, fie că a fost vorba de revoluționarii români fie de cei maghiari.

Împotriva intervenției armate în Principate și a comportamentului nefiresc al trupelor de ocupație s-au exprimat conducătorii Revoluției române, aflați în exil. Ei au intervenit pe lângă guvernele Franței, Angliei și Prusiei³ protestând față de arestările efectuate de armata țaristă printre revoluționari, iar emigrația română de la Paris a înaintat chiar o scrisoare ministrului francez de externe, Drouyn de L’Huys, solicitându-i să intervină pe lângă guvernul Franței pentru a lua sub garanție „drepturile Principatelor Danubiene”⁴. De altfel, despre activitatea desfășurată de revoluționarii români aflați în exil au fost formulate aprecieri deosebite, iar consulul britanic la București îl informa pe ministrul de externe al Marii Britanii despre „caracterul ireproșabil al conducătorilor revoluției române aflați în exil”⁵.

Intervenția forțelor străine apărătoare ale vechilor sisteme avea să stăvilească pentru o perioadă de timp și în Principatele Române, ca de altfel și în restul Europei, mersul înainte al societății, întârziind aplicarea reformelor, atât de necesare în acea perioadă. Pentru români ele reprezentau ceva mai mult, întrucât, pe lângă cele de ordin social,

¹ Documentul din 28 iunie / 10 iulie 1848

² Documentul din 13 / 25 septembrie Paris 1848

³ Documentul din 14 / 26 februarie 1849

⁴ Documentul din 14 / 26 februarie 1849

⁵ Documentul din 30 septembrie / 12 octombrie 1848

de o importanță vitală erau cele ce vizau unirea tuturor românilor și dobândirea independenței totale a viitorului stat ce trebuia să contopească în granițele sale toate provinciile românești, inclusiv cele aflate la data revoluției sub stăpânire străină. Deși fenomenul revoluționar european a fost oprit din evoluția sa firească, idealurile lui nu au putut fi înăbușite. Unele dintre ele, este adevărat, destul de timid abordate, au fost inițiate chiar în timpul revoluției sau în perioada imediat următoare. Este suficient să amintim revizuirea Regulamentului Organic și măsurile menite să reglementeze situația agrară și raporturile dintre proprietari și țărani, probleme care au constituit obiectul rapoartelor din luna noiembrie 1849 a consulilor Franței acreditați la București și Iași¹.

Pentru că despre cheia de boltă a edificiului național, care în viziunea revoluționarilor români era UNIREA s-a insistat deja punând în valoare aceleași incontestabile dovezi reprezentate de documentele diplomatice, am socotit oportun să încheiem scurta noastră introducere în tematica volumului de față cu un document ce vine să demonstreze că la 1848 se pusese și problema INDEPENDENȚEI românilor. A rămas drept mărturie raportul din 1 / 13 decembrie 1849 al consulului general al Franței la București, Eugène Poujade, care îl informa pe ministrul secretar de stat din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, de la Hitte, despre intențiile unirii Țării Românești cu Moldova, într-un stat independent pus sub garanția Marilor Puteri europene. Era cel de-al doilea mare ideal al tuturor românilor pentru care, așa cum remarcase Nicolae Bălcescu, era nevoie, ca și în cazul unirii, de altă revoluție. Întrucât atât în Europa cât și în Principatele române societatea își urma cursul firesc, ele aveau să se înfăptuiască la 1859 prin Unirea cea Mică, apoi, prin cucerirea Independenței de stat la 1877, ca la 1 Decembrie 1918 să se încheie un proces îndelungat, dar necesar și inevitabil, Unirea cea Mare, pe care o prefiguraseră diplomații străini ce avuseseră posibilitatea să cunoască realitățile românești orientate spre refacerea „Imperiului Dacic“.

CORNELIU MIHAIL LUNGU

¹ Documentele din 25 octombrie / 6 noiembrie și 4 / 16 noiembrie 1849

ÉTUDE INTRODUCTIVE

Les raisons qui nous ont déterminé à dédier un volume de documents à la révolution roumaine de 1848¹, envisagée dans le contexte européen, ont été nombreuses au début mais deux sont celles qui justifient notre option. Premièrement parce que la révolution de 1848 qui avait marqué l'éveil des nations européennes et leur aspiration vers une autre existence constitue pour les Roumains aussi l'occasion d'affirmer leurs idéaux nourris à l'époque par la révolution française de 1789 et par les idées adoptées dans presque tous les pays de notre continent.

L'autre raison qui s'est avérée être très importante eut comme point de départ un fait constaté il n'y a pas longtemps. On venait alors de découvrir que dans les divers pays européens, quelques-uns ayant une riche tradition historique, la révolution roumaine de 1848 n'était pas connue. Il existe en fait dans quelques pays des historiens et des archivistes qui ne connaissent pas le minimum nécessaire sur les événements qui s'étaient passés il y a 150 ans dans les trois principautés roumaines.

C'est pourquoi on a estimé nécessaire, reposant sur les nouvelles sources d'archives qui provenaient des chancelleries européennes et

¹ La riche littérature de spécialité qui traite la Révolution roumaine de 1848 à partir des premiers travaux parus au XIXe siècle et continuant avec ceux qui sont édités de nos jours ne pourrait pas être présentée dans cette note. C'est pourquoi nous mentionnons seulement les principaux travaux qui reposent sur les documents d'archives et les dernières éditions concernant notre thème: xxx *Documents concernant la révolution de 1848 dans les pays roumains, série B – Valachie, série C – Transylvanie*, Ed. Académie, Bucarest, 1982; Cornelia Badea, *1848 chez les Roumains. Une histoire en dates et témoignages*, Ed. Scientifique et encyclopédique, Bucarest, 1998; xxx *Documents concernant la révolution de 1848 dans les pays roumains*, vol. IV, Ed. Académie, Bucarest, 1988; acad. Dan Berindei, *La Révolution de 1848–1849, Considérations et réflexions*, Centre d'Etudes transylvaines, Fondation culturelle roumaine, Cluj-Napoca, 1997; G.D. Iseru, *La révolution roumaine de 1848–1849*(II-e édition), Maison d'édition Nicolae Bălcescu, Bucarest, 1997; Liviu Maior, *1848–1849, Roumains et Hongrois pendant la révolution*, Ed. Encyclopédique, Bucarest, 1998

de l'activité des diplomates du temps, de mettre en lumière la manière dans laquelle a été perçue la révolution roumaine à l'étranger d'une part et la manière dont elle devait s'intégrer dans le contexte de la révolution européenne de 1848 d'autre part. Les rapports diplomatiques, les notes ou les lettres des divers ambassadeurs, consuls, envoyés, ou chargés d'affaires prouvent indubitablement que la révolution roumaine s'est inscrite dans la ligne des événements révolutionnaires européens même si son intensité diffère comme il en est le cas pour la Moldavie.

Les documents présentés dans ce volume proviennent des plus importantes archives européennes et leur copies sont conservés aux Archives nationales dans la Collection de microfilms.

Parmi les nombreux témoignages les plus émouvants sont ceux qui relèvent qu'encore depuis les années qui précédaient la révolution les jeunes roumains qui se trouvaient aux études à l'étranger étaient attachés aux conceptions et aux idées révolutionnaires de l'époque, ayant comme but de créer les conditions nécessaires à l'organisation d'une action future dans les principautés roumaines. Un témoignage en ce sens est la note officielle du préfet de police de Paris qui, en juin 1847, informait le ministre des Affaires étrangères de la France qu' „un nombre de moldo-valaque résidents à Paris, parmi lesquels il y avait I. Ghica, C. Mavrocordat, Cantacuzène, ont fondé une association appelée „La Société des Etudiants roumains“. Son but était d'appeler à Paris les jeunes gens des provinces roumaines pour avoir la possibilité „d'acquérir des connaissances dont la Mère-Patrie en profitera plus tard“.

Une fois déclenchée en Europe, la révolution eut de l'écho dans les principautés roumaines, fait qui fut saisi et relaté par les diplomates étrangers qui se trouvaient au milieu des événements à Iassy ou à Bucarest. Par exemple, le consul de la Prusse à Iassy, E. Richthofen, rapportait le 5/17 mars 1848 au ministre des Affaires étrangères, von Canitz, que la nouvelle de la révolution éclatée en France avait produit une vive impression en Moldavie.¹ Les consuls de la France et de l'Angleterre informaient à leur tour les ministres des Affaires étrangères sur les mécontentements de la population de la Moldavie à l'égard du prince régnant Michel Stourdza, sur l'agitation et les mesures prises par les révolutionnaires².

Malheureusement le prince régnant et aussi les anciennes forces politiques ne décelaient pas la marche de l'histoire, la nécessité de

¹ Document du 5/17 mars 1848.

² Document du 15/27 mars 1848

renouveler la société par des réformes démocratiques. Le consul français à Iassy s'est rendu compte de cette réalité à la suite d'une entrevue qu'il avait eue avec M. Stourdza qu'on ne pouvait pas considérer d'ailleurs un homme à qui manquait l'initiative et l'orientation. Par rapport à ce qui se passait à l'époque en Europe il paraît toutefois que la vision du prince régnant moldave ne pouvait pas dépasser une certaine limite, fait qui détermina le consul français à conclure que „nous avons vainement insisté pour faire comprendre au Prince qu'il était chimérique d'espérer qu'avec le mouvement qui agite toute l'Europe et la liberté de la presse en Bucovine, à 20 lieues de sa capitale, il put espérer maintenir la Moldavie dans l'immobilité.¹“ La situation était d'autant plus difficile que les autorités n'avaient réalisé que la révolution roumaine était dans l'esprit et s'encadrait dans l'atmosphère particulière du temps car, comme l'avait fait remarquer le consul anglais, il y avait de très bons moyens de propager les idées qui circulaient dans les pays occidentaux et les moldaves se considéraient rapprochés aux Etats européens par les connaissances acquises et par l'éducation. Cette appréciation qui prouve l'encadrement des événements révolutionnaires des principautés dans le contexte européen est aussi confirmée dans le rapport du consul français A. Guérault. Le 27 mars, le jour même où on avait déclenché la révolution de Iassy, il écrivait au ministre des Affaires étrangères, Alphonse de Lamartine: „Il règne ici depuis quelques jours une vive agitation et il paraît difficile que les grands événements qui viennent à s'accomplir à Paris, à Vienne et dans toute l'Allemagne n'aient pas leur contre-coup en Moldavie“.²

La diplomatie européenne observe aussi avec une attention suivie la révolution qui avait éclaté en Valachie et en Transylvanie. Il est à remarquer les relations qu'établissent les rapports diplomatiques entre le mouvement de Moldavie et celui des deux autres principautés roumaines. Les plus significatifs de ce point de vue sont les rapports des mêmes consuls, anglais et français, qui attiraient l'attention sur l'impression qu'avait produite les mouvements révolutionnaires de Moldavie et qui menaçaient de prendre extension en Valachie et en Transylvanie.³

L'importance accordée par les principaux cabinets européens au processus révolutionnaire qui se déroulait dans les principautés est prouvée par la minutie qui caractérisait les rapports et les lettres de

¹ Ibidem

² Ibidem

³ Documents du 6/18 et 8/20 avril 1848

ceux qui étaient chargés d'observer sur place les événements. On visait d'abord les programmes d'action mais ce qui intéressait également c'étaient les résolutions adoptées et surtout les éventuelles réformes prévues par les autorités révolutionnaires. Examinés sous cet aspect, les rapports diplomatiques concernant la démission du prince régnant Gh. Bibescò, l'installation du gouvernement provisoire en Valachie et les changements politiques survenus au niveau de la direction de la principauté sont pertinents.¹ On y relatait amplement les tentatives de réformer la société, plusieurs des mesures appliquées étant inspirées des programmes révolutionnaires conçus dans divers pays européens.

L'un des objectifs majeurs de la révolution de 1848 qui s'affirmât forcément en Allemagne, en Italie et dans tout l'Empire des Habsbourg fut celui de l'Union que chaque nation devait réaliser elle-même. D'après le témoignage des diplomates, l'idée fut embrassée aussi par les révolutionnaires roumains qui se trouvaient en exil que par ceux qui étaient restés au pays pour continuer la lutte. Comme on a souvent mentionné les documents rédigés par les diplomates français, anglais ou allemands on va faire appel aussi à une note diplomatique de l'ambassadeur russe à Paris, en date du 31 juillet 1848. En analysant les programmes des révolutionnaires roumains, le diplomate russe était arrivé à la conclusion que „Leur plan pour l'avenir est d'ailleurs évident. Il en résulte de leur programme et leurs proclamations ne le cachent d'aucune manière. On souhaite refaire, sur une base historique qui n'avait jamais existé² leur ancienne nationalité; c'est-à-dire cesser d'être des provinces pour former, sous le nom du Royaume daco-roumain, un nouvel Etat distinct et indépendant à la formation duquel allaient participer leurs frères de Moldavie, de Bucovine, de Transylvanie et de Bessarabie“. L'idée de l'union de tous les Roumains est d'autant plus digne d'être illustrée si on prend en compte les circonstances dans lesquelles s'est déroulée la révolution de Transylvanie que les autorités magyares souhaitaient rattacher à la Hongrie ainsi qu'il en résulte des rapports adressés en juin 1848 au ministère royal des Affaires intérieures magyares par quelques représentants des autorités locales.³ Devant de pareilles intentions, manifestées aussi dans les rapports respectifs que dans ceux des autres diplomates

¹ Document du 15/27 juin 1848

² La base historique existait mais elle n'était pas acceptée par l'ambassadeur russe parce qu'on visait aussi la partie de la Moldavie roumaine que la Russie avait rattachée en 1812 ayant soumis la population roumaine à un cruel processus de dénationalisation.

³ Documents du 26 mai/7 juin et 6/18 juin 1848

étrangers, pas seulement les Roumains mais aussi les Saxons et les Szeklers se sont déclarés contre le rattachement arbitraire de la Transylvanie à la Hongrie.¹

La perspective d'une possible union de toutes les provinces roumaines devait poser beaucoup de questions à l'administration magyare qui suffoquait ses supérieurs avec des rapports et des comptes rendus pareils à celui adressé au dirigeant du comitat de Caraş qui signalait la propagande faite par Eftimie Murgu dans le but de séparer le Banat de la „patrie magyare“ en vue de l'union à la Transylvanie, la Moldavie et la Valachie.²

De toute manière la situation des Roumains et la légitimité de leurs aspirations, surtout de ceux de Transylvanie, étaient évidentes et reconnues par la diplomatie européenne. A l'appui de ces idées on pourrait présenter de nombreuses preuves mais on va citer seulement les appréciations de deux diplomates de l'époque. La première est celle du représentant de la France à Bucarest qui, le 20 avril 1848, écrivait à Paris que „La population valaque de la Transylvanie, qui forme une classe nombreuse et fortement unie par la communauté d'origine et de langage, réclame en ce moment une plus large part dans l'administration municipale ainsi que dans les divers privilèges jusqu'ici réservés à la bourgeoisie de race allemande“. Le consul général de la Prusse, E. Richthofen, écrivait à son tour au ministre des Affaires étrangères A.H. Arnim que „L'affirmation des Roumains de Transylvanie comme nation indépendante aura nécessairement les plus importantes répercussions aussi dans les principautés de Moldavie et de Valachie que dans la Bucovine et peut-être la Bessarabie dont les deux dernières, autrefois provinces moldaves appartiennent à l'Autriche et respectivement à la Russie, sont de nationalité roumaine. Si la Transylvanie reste dans la même situation qui existe à présent, rattachée à la Hongrie et à l'Autriche alors ce serait possible que les Roumains (les plus nombreux et en tout cas le plus ancien peuple de Transylvanie qui avait été jusqu' alors l'esclave des autres trois nations, les Hongrois, les Saxons et les Szeklers) soient reconnus comme la quatrième nation par la supériorité numérique de leur peuple“.

Un autre aspect observé par la diplomatie européenne et qui prouve aussi l'intégration de la révolution roumaine dans le mouvement européen fut la dureté du traitement auquel furent soumis les révolutionnaires roumains de la part des trois empires qui étaient alors

¹ Documents du 8/20 juillet 1848

² Document du 20 mai/1 juin 1848

le principal obstacle devant l'application des réformes démocratiques. Dans la première moitié du mois de mars, quand le mouvement révolutionnaire n'avait pas encore éclaté en Moldavie, les consuls de la Prusse, de la France et de l'Angleterre rapportaient qu'il y avait péril à ce que la principauté soit envahie par les troupes impériales russes.¹ En outre, le consul de la France était informé que la Russie n'allait pas tolérer dans les principautés roumaines aucune aberration aux résolutions du Règlement organique.² Le consul général de la Grande-Bretagne informait, lui aussi, le 17 mars 1848, l'ambassadeur anglais à Constantinople, Stratford Canning, que suite à la déclaration du comte Nesselrode, la Russie avait mobilisé une puissante armée aux frontières de l'empire, prête à intervenir si „l'anarchie de l'ouest de l'Europe aurait mis en danger la tranquillité des principautés roumaines“.³

L'ampleur des mouvements révolutionnaires et l'installation du gouvernement provisoire en Valachie déterminèrent l'intervention directe du consul général de la Russie, Kotzebue, auprès des représentants des anciennes autorités auxquels il demandait d'aider à la réinstallation de l'ancien ordre et au rétablissement du Règlement organique. Les rapports diplomatiques expédiés de Bucarest au mois de juin 1848 relèvent la peur de la population à l'idée d'une occupation militaire des principautés mais ils mettent aussi en lumière les implications de l'entrée de l'armée russe en Moldavie et en Valachie. Les plus suggestifs restent les renseignements donnés par le consul de la France à Iassy, T. Thions, concernant les effectifs des troupes russes qui étaient entrées en Valachie et qui appréciait „que la Russie vient de faire le premier pas vers l'envahissement de Constantinople“.⁴ Le comportement brutal des troupes d'occupation n'allait pas échapper aux diplomates qui condamnaient l'indifférence de l'Occident européen vis-à-vis de l'intervention armée dans les principautés roumaines.⁵ Quand on parle des principautés il est question de toutes les trois également car en Transylvanie aussi, même si le gouvernement autrichien avait demandé l'aide des troupes russes, celles-ci allaient se comporter de la même manière envers les révolutionnaires, soient-ils Roumains ou Magyars.

Contre l'intervention armée dans les principautés et également contre le comportement anormal des troupes d'occupation s'étaient

¹ Documents du 5/17 et 11/23 mars 1848

² Documents du 27 mars/8 avril 1848

³ Ibidem

⁴ Document du 28 juin/10 juillet 1848

⁵ Document du 13/25 septembre, Paris 1848

prononcés les dirigeants de la révolution roumaine qui étaient en exil. Ils sont intervenus auprès des gouvernements de la France, de l'Angleterre et de la Prusse¹ protestant contre les arrestations faites par l'armée tzariste parmi les révolutionnaires. L'émigration roumaine de Paris avait adressé même une lettre au ministre français des Affaires étrangères, Drouyn de L'Huys lui demandant d'intervenir auprès du gouvernement de la France pour qu'il se porte garant des „droits des Principautés Danubiennes“.² D'ailleurs l'activité des révolutionnaires roumains en exil était très appréciée car le consul britannique à Bucarest informait le ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne sur „le caractère irréprochable des dirigeants roumains qui étaient en exil“.³

L'intervention des forces étrangères qui défendaient l'ancien ordre des choses devait arrêter pour quelque temps dans les principautés roumaines aussi, comme d'ailleurs dans le reste de l'Europe, la progression de la société, en retardant l'application des réformes si nécessaires à l'époque. Pour les Roumains elles étaient de la plus haute importance car, outre celles qui visaient le plan social, il y avait celles dont l'importance était vitale et qui visaient l'union de tous les Roumains et l'indépendance totale du futur Etat qui devait réunir entre ses frontières toutes les provinces roumaines, y compris celles qui étaient alors sous l'occupation étrangère. Quoique le mouvement révolutionnaire européen fut arrêté de son développement, les grands desseins des révolutionnaires restèrent. Quelques-uns furent énoncés assez timidement, il est vrai, pendant la révolution ou dans la période suivante. Il suffit de rappeler la révision du Règlement organique et les mesures qui devait régler la situation agraire et les relations entre les propriétaires et les paysans, questions qui font l'objet des rapports du mois de novembre des consuls de la France, accrédités à Bucarest et à Iassy.⁴

Comme on avait beaucoup insisté sur la clef de voûte de l'édifice national qui était, selon les révolutionnaires roumains, l'Union, et parce qu'on avait mis en lumière les preuves incontestables que représentent les documents diplomatiques, on a estimé opportun de présenter à la fin de cette brève introduction dans l'ensemble des problèmes du présent volume un document qui démontre qu'en 1848 on avait posé aussi la question de l'Indépendance des Roumains. Le rapport

¹ Document du 14/26 février 1849

² Document du 14/26 février 1849

³ Document du 30 septembre/12 octobre 1848

⁴ Documents du 25 octobre 16 novembre et 4/16 novembre 1849.

du consul général de la France à Bucarest, Eugène Pujade, adressé le 1/13 décembre 1848 au ministre secrétaire d'Etat du Ministère des Affaires étrangères, de la Hitte, témoigne de l'intention d'union de la Valachie à la Moldavie à dessein de former un Etat indépendant sous la garantie des grandes Puissances européennes. Mais pour cet idéal de tous les Roumains il fallait, comme avait remarqué Nicolas Balcesco, une autre révolution. Ces aspirations devaient se réaliser en 1859 par une première petite Union. Ensuite, après la proclamation d'Independance de 1877, tout un long processus devait prendre fin le 1 décembre 1918 par la grande Union qu'avaient préfigurée les diplomates étrangers qui avaient compris les aspirations roumaines orientées vers la réconstitution de du „Royaume dace“.

CORNELIU MIHAIL LUNGU

LISTA DOCUMENTELOR

1. **1847 iunie 14/16, Paris.** Scrisoarea prefectului poliției din Paris adresată ministrului de externe al Franței, referitoare la constituirea „Societății Studenților Români“, care ar putea fi utilă intereselor politice ale țării lor.
2. **1847 septembrie 15/27, Iași.** Raportul consulului prusian la Iași, E. Richthofen, înaintat ministrului afacerilor externe al Prusiei, von Canitz, referitor la năzuințele românilor spre realizarea unității naționale.
3. **1848 martie 5/17, Iași.** Raportul consulului prusian la Iași, E. Richthofen către ministrul de externe al Prusiei, von Canitz, privind impresia produsă de știrea izbucnirii revoluției în Franța și pericolul pătrunderii trupelor rusești în Moldova.
4. **1848 martie 11/23, Iași.** Raportul consulului englez la Iași, Samuel Gardner către viconte H. J. T. Palmerston, ministru englez de externe, privind starea de spirit a populației din Moldova față de evenimentele din Franța și Italia precum și solicitarea Rusiei ca armata să fie pregătită pentru a asigura liniștea acestui principat în fața anarhiei din Apusul Europei.
5. **1848 martie 14/26, București.** Raportul consulului Franței la București, Doré de Nion, adresat lui Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor externe al Republicii Franceze, privind situația revoluționară din Țara Românească, cerințele revoluționarilor și comportamentul coloniei franceze din București față de evenimente.
6. **1848 martie 15/27, Iași.** Raportul consulului francez la Iași, A. Guérault către Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor externe al Republicii Franceze, prin care relatează despre nemulțumirile populației din Moldova față de guvernarea domnitorului Mihail Sturdza și despre refuzul ferm al acestuia de a realiza reforme în administrația Principatului.

7. **1848 martie 15/27, Iași.** Raport al consulului englez la Iași, Samuel Gardner, înaintat ministrului de externe al Marii Britanii, H. J. T. Palmerston, în legătură cu starea de agitație și măsurile organizatorice ale revoluționarilor, precum și cu poziția hotărâtă a autorităților de a împiedica orice revoltă.
8. **1848 martie 22 / aprilie 3, Iași.** Raportul consulului francez la Iași, A. Guérout, către ministrul de externe al Franței, Alphonse de Lamartine, prin care relatează convorbirea pe care a avut-o cu principele Mihail Sturdza privitoare la măsurile ce ar trebui adoptate pentru liniștirea spiritelor în Moldova și la posibilitatea unirii Moldovei cu Țara Românească.
9. **1848 martie 27 / aprilie 8, București.** Raportul consulului francez la București, Doré de Nion către Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor externe al Franței, prin care informează că Rusia nu va tolera în Principate nici o schimbare care să se abată de la Regulamentele Organice.
10. **1848 martie 27 / aprilie 8, București.** Raport al consulului general al Marii Britanii la București, Robert Colquhoun, adresat ambasadorului englez la Constantinopol, Stratford Canning, privind conținutul unui raport al cancelarului rus, contele Nesselrode, conform căruia o puternică armată a fost mobilizată la granițele Imperiului rus, pregătită a veni în sprijinul aliaților, dacă anarhia din Apusul Europei ar pune în primejdie „liniștea” din Principate.
11. **1848 martie 29 / aprilie 10, Iași.** Raportul consulului francez la Iași, A. Guérout, înaintat ministrului afacerilor străine al Franței, Alphonse de Lamartine, prin care îl informează despre începutul mișcării revoluționare de la Iași și conținutul cererilor formulate de conducătorii mișcării.
12. **1848 martie 29 / aprilie 10, Iași.** Raportul consulului prusian la Iași, E. Richthofen, către ministrul afacerilor externe al Prusiei, von Canitz, referitor la izbucnirea mișcării revoluționare în Moldova care ar avea ca obiectiv final dobândirea independenței și reacția domnitorului Mihail Sturdza.
13. **1848 martie 30 / aprilie 11, București.** Raportul consulului Franței la București, Doré de Nion, către ministrul afacerilor externe francez, Alphonse de Lamartine, prin care informează despre refuzul ferm al Rusiei de a aproba orice inițiativă reformatoare în Principate și despre consternarea românilor provocată de o asemenea atitudine.

14. **1848 aprilie 2/14, Iași.** Raportul consulului francez la Iași, A. Guéroutl către ministrul de externe al Franței, Alphonse de Lamartine, prin care relatează începutul mișcării revoluționare din Moldova.
15. **1848 aprilie 2/14, Focșani.** Scrisoare adresată de Calcagni, agentul Marii Britanii la Focșani, consulului general al aceleiași țări la București, privind îngrijorarea stărnită de izbucnirea revoluției în Moldova.
16. **1848 aprilie 2/14, Iași.** Raportul consulului prusian la Iași, E. Richthofen, către ministrul afacerilor externe al Prusiei, von Canitz privind derularea evenimentelor revoluționare la Iași și reprimarea participanților la acestea; în anexă: Proclamația domnitorului Mihail Sturdza, invocând protectoratul Rusiei care nu va tolera răspândirea anarhiei în Țările Române.
17. **1848 aprilie 6/18, București.** Raport al consulului general al Marii Britanii la București, Robert Colquhoun, adresat ministrului englez de externe H. J. T. Palmerston, în legătură cu posibilitatea extinderii „mișcării“ din Moldova și în Țara Românească și cu atitudinea ce trebuie adoptată în eventualitatea în care autoritățile române vor apela la trupe turcești pentru restabilirea ordinii.
18. **1848 aprilie 8/20, București.** Raportul consulului francez la București, Doré de Nion către Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor străine al Republicii Franceze, prin care relatează despre evenimentele de la Iași din 27 martie / 8 aprilie – 7/19 aprilie și impresia produsă în Țara Românească și Transilvania.
19. **1848 aprilie 8/20, București.** Raportul consulului francez la București, Doré de Nion, înaintat ministrului francez al afacerilor externe, Alphonse de Lamartine, prin care relatează întvederea pe care a avut-o cu principele Gh. Bibescu, opiniile acestuia cu privire la necesitatea introducerii unor reforme în Principate și pozițiile Rusiei și Turciei față de agitația revoluționară din Moldova și Țara Românească.
20. **1848 aprilie 8/20, București.** Raport al consulului general al Marii Britanii la București, Robert Colquhoun către ministrul englez de externe, H. J. T. Palmerston, privind unele instrucțiuni pe care viceconsulul Marii Britanii la București, Lloyd ar trebui să le solicite mai degrabă de la Constantinopol decât de la București, în legătură cu atitudinea care urmează să fie adoptată în eventualitatea declanșării unor evenimente în Principatele Dunărene.

21. **1848 aprilie 29 / mai 11, Jibou.** Raport al comisarului regal, Vesselényi Miklós, adresat primului ministru Bathyány Lajos la Pesta, cu privire la situația agitată din Transilvania care ar putea atrage după sine „păstrarea sau nu a Transilvaniei pentru patria sau coroana maghiară“.
22. **1848 mai 4/16, București.** Raportul consulului francez la București, Doré de Nion către Alphonse de Lamartine, ministrul afacerilor externe al Republicii Franceze, prin care îl informează despre acțiunile Rusiei și ale Porții Otomane pentru a împiedica izbucnirea revoluției în Principate și despre teama populației românești de o posibilă ocupație militară rusească.
23. **1848 mai 13/25, Buda.** Scrisoarea adresată baronului Kemény Dénes referitoare la măsurile ce ar trebui luate pentru unirea Transilvaniei cu Ungaria.
24. **1848 mai 20 / iunie 1, Lugoj.** Raport al vicecomitelui de Caraș, Jakabffy Miklós, adresat ministrului de interne în legătură cu agitația pe care o face Eftimie Murgu în scopul despărțirii Banatului de patria maghiară și unirea acestuia cu Transilvania, Moldova și Țara Românească.
25. **1848 mai 21 / iunie 3, Cluj.** Raport al baronului Perényi Sigmond, comite de Ugocea, adresat ministrului de interne, privind unele aspecte legate de proiectele legilor referitoare la reprezentarea națională și la garda națională; atitudinea antiunionistă a sașilor; amănunte despre Adunarea Populară a românilor de la Blaj; posibilitatea de a coloniza pe secui în Banat.
26. **1848 mai 26 / iunie 7, Oradea.** Raport semnat Alexandru Dragoș către primul ministru, contele Bathyáni Lajos, în legătură cu starea de spirit a populației românești din Bihor, nemulțumită de neaplicare legii privind desființarea urbaniului și de nepublicarea ei în limba română.
27. **1848 mai 26 / iunie 7, Cluj.** Raport al baronului Perényi Sigmond, comite de Ugocea către ministrul de interne, referitor la starea de bucurie a oficialităților legată de numirea guvernatorului regal al Transilvaniei cu puteri depline și de intenția de unire a Transilvaniei cu Ungaria.
28. **1848 iunie 6/18, Cluj.** Raport al lui N. Ferencz înaintat ministrului de interne, cuprinzând informații despre o călătorie întreprinsă în Transilvania, în vederea constatării stării de spirit a populației față de ideea de unire a acestei provincii cu Ungaria.

29. **1848 iunie 9/21, București.** Raport al consulului general al Marii Britanii la București, Robert Colquhoun către ministrul de externe englez cu privire la unele informații referitoare la organizarea unor revolte în mai multe județe ale țării pe data de 21 iunie și măsurile luate de autorități pentru reprimarea oricărei mișcări.
30. **1848 iunie 10/22, București.** Raportul locțiitorul consulului francez în Țara Românească, Hory către Alphonse de Lamartine, ministrul de externe al Franței, prin care relatează despre starea de spirit din Principat și despre tentativa de asasinare a domnitorului Gheorghe Bibescu.
31. **1848 iunie 11/23, Thérapia.** Scrisoarea ambasadorului Franței la Constantinopol, generalul Aupick către ministrul de externe, Jules Bastide, despre evenimentele care se precipită din ce în ce mai mult în Țara Românească, demonstrând o atitudine ostilă Rusiei și favorabilă Porții, precum și despre tentativa de asasinat asupra principelui Bibescu.
32. **1848 iunie 12/24, București.** Raportul consulului general al Marii Britanii la București, Robert Colquhoun către ministrul englez de externe, H. J. T. Palmerston, referitor la desfășurarea evenimentelor care au culminat cu instaurarea Guvernului Provizoriu.
33. **1848 iunie 12/24, București.** Raportul locțiitorului consulului francez la București, Hory, adresat ministrului de externe al Franței, referitor la începutul revoluției în Țara Românească și la disponibilitatea rușilor de a interveni cu armata împotriva revoluției din Principate. În anexă: scrisoarea lui Ch. de Kotzue, consulul general al Rusiei către Gh. Bibescu, în care explică motivele încetării activităților Consulatului rus din București.
34. **1848 iunie 12 / 24, București.** Raportul consulului prusian la București, Sakellarie către ministrul afacerilor externe al Prusiei, von Arnim, despre izbucnirea revoluției în Țara Românească și entuziasmul populației Bucureștiului; pericolul intervenției militare a Rusiei.
35. **1848 iunie 15/27, București.** Raportul locțiitorului consulului francez la București, Hory, adresat ministrului de externe al Franței, în care informează despre demisia domnitorului Gh. Bibescu și formarea Guvernului Provizoriu în Țara Românească. În anexă, două documente prin care Guvernul Provizoriu aduce la cunoștința consulilor străini la București schimbările politice intervenite în conducerea Principatului.

36. **1848 iunie 15/27.** Raport semnat de Eftimie Murgu, președintele Adunării generale populare din data de 27 iunie 1848, înaintat ministrului de interne, cuprinzând nereguli pricinuite de sârbi și semnalate de populația română din Banat.
37. **1848 iunie 18/30, Focșani.** Scrisoarea consulului general al Rusiei, Ch. de Kotzebue, către mitropolitul Țării Românești, Neofit, prin care îi cere să contribuie la înlăturarea guvernului revoluționar și restaurarea vechii ordini în Principat.
38. **1848 iunie 22/iulie 4, București.** Raportul locțiitorului consulului francez la București, Hory, adresat ministrului de externe al Franței, Jules Bastide, privind arestarea colonelului Solomon, situația trupelor rusești aflate la Lipova, așteptarea lui Talaat Effendi, solicitarea consulului rus Kotzebue de revenire la vechea ordine și demisia principelui Bibescu.
39. **1848 iunie 24/iulie 6, București.** Raportul locțiitorului consulului francez la București, Hory către ministrul de externe al Franței, Jules Bastide, prin care relatează despre inițiativa consulului Rusiei, Ch. de Kotzebue de a scrie mitropolitului Neofit pentru a-i cere să contribuie la reinstaurarea ordinii instituite prin Regulamentele Organice în Țara Românească.
40. **1848 iunie 24/iulie 6, București.** Scrisoarea de răspuns a mitropolitului Neofit către consulul general al Rusiei, Ch. de Kotzebue, în care arată că revoluția din Țara Românească a avut legitimitate juridică și s-a desfășurat în mod pașnic.
41. **1848 iunie 28/iulie 10, Iași.** Raport al consulului Franței la Iași, Thions către ministrul francez de externe, privind efectivele trupelor rusești care au pătruns în țară, considerându-se că „Rusia a făcut primul pas spre invadarea Constantinopolului“.
42. **1848 iulie 1/13, Pesta.** Articol din ziarul „Le National“, cuprinzând opiniile unui corespondent din Pesta al ziarului, cu privire la implicațiile intrării armatei ruse în Țara Românească și Moldova și despre planurile de viitor al naționaliștilor maghiari.
43. **1848 iulie 8/20, București.** Scrisoarea semnată de N. Golescu, ministru de interne, trimisă consulului general al Franței la București, referitoare la suita de evenimente care au condus la „îndepărtarea momentană a Guvernului Provizoriu și restabilirea lui aproape imediată“.

44. **1848 iulie 8/20, București.** Raport al consulului britanic la București, Robert Colquhoun către ambasadorul Marii Britanii la Constantinopol, Stratford Canning, prin care confirmă că a acționat conform instrucțiunilor primite, pledând cauza Porții Otomane, ca singur garant al înlăturării „abuzurilor și nedreptăților“ cu care se confruntă populația din această zonă.
45. **1848 iulie 8/20, Budapesta.** Raport adresat comisarului maghiar regal și guvernamental, Vay, privind atitudinea antiunionistă a sașilor și secuilor, precum și necesitatea îndeplinirii unor revendicări ale acestora în vederea susținerii ideii de unire.
46. **1848 iulie 19/31, Iași.** Raportul consulului francez la Iași, Thions către Jules Bastide, ministrul de externe al Franței, referitor la mișcările trupelor rusești din Moldova și intenția Principatelor Române de a-și concerta revolta împotriva Rusiei cu aceea a polonezilor.
47. **1848 iulie 26/august 7, Iași.** Raportul consulului francez la Iași, Thions, înaintat ministrului de externe al Franței, Jules Bastide, prin care relatează despre tertipurile la care recurge Mihail Sturdza pentru a-i convinge pe revoluționarii moldoveni să renunțe la proteste.
48. **1848 august 3/15, București.** Cererea adresată sultanului Abdul Medgid de către Locotenența Domnească, cuprinzând câteva observații asupra Regulamentului Organic și plângeri împotriva administrației Bibescu.
49. **1848 august 5/17, București.** Raport al consulului general al Franței la București, Hory, adresat ministrului francez de externe, Jules Bastide, privind recunoașterea de către Poarta Otomană a Locotenenței Domnești și circulara transmisă de Suleiman-Pașa către consuli străini referitoare la reluarea legăturilor diplomatice cu Principatele Române.
50. **1848 august 6/18, București.** Raport al consulului general britanic la București, Robert Colquhoun către ministrul de externe al Marii Britanii, H.J. T. Palmerston, privind o presupusă simpatie a turcilor față de revoluția maghiară.
51. **1848 august 18/30, Pesta.** Cerere a membrilor Comitetului Național Român adresată ministrului de interne, Szemere Bertalan, referitoare la nemulțumirile față de modul în care națiunea română a fost reprezentată în comisia instituită să detalieze problematica unirii Transilvaniei cu Ungaria.

52. **1848 august 23/septembrie 4, Buyuk-Dèrè.** Scrisoarea adresată de însărcinatul cu afaceri al Belgiei pe lângă Poarta Otomană, Eugen de Kerckhoues, consulului Belgiei la București, privind conduita pe care trebuie să o adopte față de evenimentele din Țara Românească.
53. **1848 august 30/septembrie 11, București.** Raportul consulului general britanic la București, Robert Colquhoun către ministrul de externe al Marii Britanii, H.J.T. Palmerston, în legătură cu: sosirea la Galați a noului comisar al Porții, Fuad Effendi și intenția acestuia de a conferi cu generalul rus Duhamel; starea de agitație a populației și hotărârea de a rezista în fața unei eventuale invazii străine; recomandarea de a se evita violența; efectivul forțelor militare turcești staționate la Giurgiu și Galații.
- 54 **1848 septembrie 6/18, Paris.** Corespondența apărută în ziarul „Le National“ în care se relatează faptul că în fața rupturii cu Turcia și a abandonului general, poporul român este hotărât să se ridice la luptă.
55. **1848 septembrie 8/30, București.** Raportul locțiitorului consulului francez la București, Hory, către ministrul de externe al Franței, informând despre divergențele care au apărut între Rusia și Turcia în legătură cu ocuparea militară a Principatului Țării Românești.
56. **1848 septembrie 10/22, București.** Scrisoarea semnată de A.G. Golescu, delegat al Locotenenței Domnești, adresată ministrului de externe al Franței, Jules Bastide, solicitându-i sprijin pentru susținerea propunerii de unire a celor două principate române, pentru procurarea a 10.000 de puști și pentru recomandarea a trei specialiști francezi în finanțe.
57. **1848 septembrie 13/25, București.** Scrisoarea adresată de membrii Locotenenței Domnești, gerantului Consulatului general al Franței la București, Hory, prin care protestează împotriva manierei de intrare a trupelor turcești în București, sfidând orice regulă de drept internațional.
58. **1848 septembrie 13/25, București.** Scrisoare adresată de ministrul de externe, I. Voinescu II, gerantului Consulatului general al Franței, Hory, prin care exprimă nemulțumirea guvernului față de maniera în care și-a făcut intrarea în oraș noul comisar al Porții, Fuad Effendi.

59. **1848 septembrie 13/25, Paris.** Articol nesemnat din ziarul „Le National“, prin care este condamnată indiferența Occidentului european față de ocupația militară rusă din Principate.
60. **1848 septembrie 14/26, București.** Raportul locțiitorului consulului francez la București, Hory, către ministrul de externe al Franței, prin care informează despre comportamentul brutal al trupelor otomane aflate în Țara Românească.
61. **1848 septembrie 24/octombrie 6, Paris.** Articol din ziarul „Le National“, privind necesitatea unei înțelegeri între forțele revoluționare române și cele maghiare, pledând totodată, pentru o colaborare a forțelor progresiste din Europa împotriva absolutismului.
62. **1848 septembrie 30/octombrie 12, București.** Raport al consulului general britanic la București, Robert Colquhoun către ministrul de externe al Marii Britanii, H.J.T. Palmerston, cuprinzând aprecieri asupra caracterului ireproșabil al conducătorilor revoluției aflați în exil.
63. **1848 septembrie, București.** Răspuns la Manifestul Împăratului Rusiei din data de 19/31 iulie, semnat de membrii Locotenenței Domnești, în care se protestează împotriva afirmațiilor cuprinse în acest document.
64. **1848 octombrie 7/19, București.** Raportul locțiitorului consulului general al Franței la București, Hory, înaintat ministrului de externe francez, prin care relatează despre: urmările intrării violente a armatelor turcești în București, neînțelegerile dintre soldații ruși și turci și protestul lui Gh. Magheru față de ocupația militară din Principate.
65. **1848 octombrie 13/25, Sălaj.** Raport al vicecomitelui comitatului Solnoc, Bálint Elek, înaintat Comisiei Naționale de Apărare, prin care solicită sprijin pentru înăbușirea revoltei izbucnite la Jibou și pentru pedesirea răzvrătiților.
66. **1848 octombrie 17/29, București.** Raportul comisiei de anchetă constituită de către Consulatul Franței la București, relatând despre abuzurile și actele de violență comise de armatele otomane cu ocazia intrării lor în București.
67. **1848 octombrie 25/noiembrie 6, București.** Raport al locțiitorului consulului general al Franței la București, Hory, înaintat ministrului secretar de stat al Departamentului Afacerilor Externe al Franței, Jules Bastide, în legătură cu arestările efectuate de autoritățile

țariste printre revoluționarii valahi și nemulțumirea lui Fuad Effendi față de maniere abuzivă în care se săvâșesc aceste arestări.

68. **1848 noiembrie 1/13, Iași.** Raportul consulului francez la Iași, A. Delahantes către Jules Bastide, ministrul afacerilor externe al Franței, relatând despre impresia pe care a produs-o în Moldova știrea înfrângerii revoluției din Viena.
69. **1848 noiembrie 18/30, București.** Raportul consulului francez la București, Fr. de Ségur, către ministrul de externe al Franței, rezumând o convorbire pe care a avut-o cu consulul general al Rusiei, Ch. de Kotzebue, despre situația Principatelor.
70. **1848 noiembrie 26/decembrie 8, București.** Raportul consulului francez, Fr. de Ségur, adresat ministrului de externe al Franței, prin care informează despre constituirea unui tribunal excepțional care urmează să îi judece pe revoluționarii arestați și despre influența activă a politicii rusești în Principate, comparativ cu rolul tot mai șters al Porții.
71. **1848 decembrie 20/1849 ianuarie 1, Iași.** Raportul consulului francez la Iași. A. Delahantes, către Drouyn de L'Huys, ministrul de externe al Republicii Franceze, prin care relatează despre efectul produs în Țara Românească și Moldova de știrile privind revoluția din Transilvania.
72. **1848 decembrie 22/1849 ianuarie 3, București.** Raportul consulului francez, Fr. de Ségur către ministrul de externe al Franței, relatând despre tulburările din Transilvania și despre cererea de ajutor a Guvernului austriac către guvernele rus și otoman.
73. **1848 decembrie 23/1849 ianuarie 4, București.** Raportul consulului francez la București, Fr. de Ségur, către ministrul de externe al Franței, prin care informează despre dorința unor reprezentanți ai clasei politice din Țara Românească de a se realiza o uniune a Țării Românești cu Moldova sub protectoratul Marilor Puteri europene.
74. **1849 ianuarie 4/16, București.** Raport al consulului general francez la București, Fr. de Ségur, adresat ministrului de externe al Franței, privind intervenția turco-rusă în Transilvania și atitudinea diferită adoptată de autoritățile rusești și otomane în această problemă.
75. **1849 ianuarie 8/20, București.** Raportul consulului francez la București, Fr. de Ségur, către ministrul de externe al Franței, informând despre pregătirile trupelor rusești din Principate pentru a intra în Transilvania.

76. **1849 ianuarie 10/22, București.** Raport al consulului general britanic la București, Robert Colquhoun, adresat lui Stratford Canning, ambasadorul Marii Britanii la Constantinopol, informând despre discuția dintre Fuad Effendi și generalul Duhamel pe tema propunerii ca trupele rusești să treacă granița în Transilvania.
77. **1849 ianuarie 10/22, București.** Scrisoare a generalului rus A. Duhamel adresată lui Fuad Effendi, prin care comunică instrucțiunile împăratului Rusiei cu privire la o eventuală intervenție a trupelor rusești în Transilvania.
78. **1849 ianuarie 10/22, București.** Raport al consulului general al Franței la București, Fr. de Ségur, adresat ministrului francez de externe informând despre pozițiile comisarilor otoman și rus față de o eventuală intrare a trupelor turcești și rusești în Transilvania.
79. **1849 ianuarie 12/24, București.** Scrisoarea comisarului turc la București, Fuad Effendi, către comisarul Rusiei, generalul A. Duhamel, expunând poziția Imperiului Otoman față de eventuala intervenție a trupelor rusești împotriva armatei revoluționare maghiare aflate în Transilvania.
80. **1849 ianuarie 12/24, București.** Raportul consulului francez la București, Fr. de Ségur către ministrul de externe al Franței, informând despre ocuparea Sibiului de către armata revoluționară maghiară și despre divergențele ruso-turce în legătură cu intervenția armată în Transilvania.
81. **1849 ianuarie 17/29, Iași.** Raportul lui A. Delahantes, consulul Franței în Moldova, către ministrul francez de externe, Drouyn de L'Huys, prin care informează despre acțiunile trupelor ruse în Transilvania împotriva trupelor revoluționare maghiare comandate de I. Bem.
82. **1849 ianuarie 27/februarie 9, Paris.** Memoriu justificativ adresat de către membrii Guvernului Provizoriu și delegații emigrației române sultanului Abdul Medgid, cerând respectarea dreptului la autonomie al Principatelor.
83. **1849 februarie 14/26, Paris.** Protestul emigrației române, adresat guvernelor Franței, Angliei, Austriei și Prusiei, față de ocuparea Principatelor de către armatele ruso-otomane.
84. **1849 februarie 14/26, Paris.** Scrisoarea reprezentanților emigrației române din Franța către ministrul de externe francez, Drouyn de L'Huys, prin care îi cere ca guvernul Franței să ia sub garanția sa drepturile Principatelor Danubiene.

85. **1849 februarie 18/martie 2, București.** Raport al consulului general francez la București. Fr. de Ségur, adresat ministrului de externe al Franței despre evenimentele din Transilvania și protestul reprezentanților din Anglia și Franța pe lângă Poartă împotriva intrării rușilor în Transilvania.
86. **1849 martie 8/20, București.** Raportul consulului francez la București Fr. de Ségur către ministrul de externe al Franței, prin care informează despre neînțelegerile între autoritățile de ocupație ruse și otomane din Principate.
87. **1849 aprilie 1/13, Sebeș.** Scrisoarea comandantului trupelor revoluționare maghiare. I. Bem către Omer-Pașa, comandantul trupelor turcești în Principate, prin care îl asigură de bunele intenții ale guvernului său față de Poartă, cerându-i totodată să nu permită ca, pe teritoriul Țării Românești, să se desfășoare acțiuni ostile intereselor maghiare.
88. **1849 aprilie 1/13, Sebeș.** Scrisoarea comandantului trupelor revoluționare din Transilvania, I. Bem către șeful guvernului revoluționar maghiar, Kossuth Lajos, prin care îl informează despre situația trupelor maghiare din Transilvania.
89. **1849 aprilie 20/mai 2, Brad.** Scrisoarea înaintată de deputatul român Ioan Dragoș lui Kossuth Lajos, prin care solicită detalii suplimentare referitoare la amnistierea românilor implicați în delikte politice și un armistițiu de 48 ore; în anexă, scrisoarea de răspuns a acestuia.
90. **1849 mai 6/18, Paris.** Raport din sursă neprecizată adresat Serviciului de Informații Austriac, cuprinzând informații despre ținerea la Paris a unei conferințe a reprezentanților emigrației din Imperiul Habsburgic, la care s-a discutat soarta viitoare a națiunilor imperiului.
91. **1849 iulie 11/23, București.** Raportul consulului Franței la București Eugène Poujade, adresat ministrului de externe al Franței, prin care transmite informații despre instalarea noilor domnitori în Țara Românească și Moldova.
92. **1849 iulie 18/30, Iași.** Rportul consulului francez la Iași, L. Fortaing, către A. de Tocqueville, ministrul de externe al Franței, prin care relatează despre acțiunile corpului expediționar maghiar, condus de Iosif Bem, pe teritoriul Moldovei; în anexă, proclamațiile adresate de Bem locuitorilor Moldovei și autorităților ținutului Ocna în data de 12/24 Iulie 1849.

93. **1849 august 3/15, Orăștie.** Notă a comandantului trupelor imperiale ruse din Transilvania, generalul Lüders către contele de Adlerberg, în care expune situația naționalităților din Transilvania și a raporturilor dintre români și maghiari.
94. **1849 septembrie 5/17, București.** Raportul consulului francez la București, Eugène Poujade, adresat ministrului de externe al Franței, prin care informează despre intenția rușilor de a-și menține trupele în Principate și despre poziția românilor transilvăneni în contextul mișcărilor revoluționare din Imperiul Habsburgic.
95. **1849 septembrie 6/18, București.** Raportul consulului Franței la București, Eugène Poujade către ministrul de externe francez, de A. de Tocqueville, privind începerea revizuirii Regulamentelor Orgnice în Moldova și Țara Românească.
96. **1849 septembrie 17/29, București.** Raportul consulului francez la București, Eugène Poujade, către ministrul de externe al Franței A. de Tocqueville, informând despre mișcările de trupe rusești în Moldova, Țara Românească și Transilvania, precum și despre posibilitatea declanșării unui război ruso-turc.
97. **1849 octombrie 8/20, București.** Raport al consulului general britanic la București, Robert Colquhoun adresat ministrului de externe al Marii Britanii, H. J. T. Palmerston, în legătură cu numirea unei comisii menită să analizeze îmbunătățirea soartei țăranilor și desființarea iobăgiei.
98. **1849 octombrie 15/27, București.** Raport al consulului francez în Principate, Eugène Poujade, către ministrul de externe al Franței, A. de Tocqueville, relatând despre circumstanțele încoronării domnitorului Grigore Ghica la Iași și despre intenția Porții Otomane de a slăbi influența exclusivă a Rusiei în Principate.
99. **1849 octombrie 25/noiembrie 6, București.** Raportul consulului francez în Principate, Eugène Poujade, către ministrul de externe al Franței, prin care informează despre vizita lui Fuad Effendi, comisarul Porții în Principate la țarul Nicolae al Rusiei și despre influența Rusiei, pe de o parte, și a Porții Otomane, pe de altă parte, în Principate.
100. **1849 octombrie 25/noiembrie 6, București.** Raport al consulului francez la București, Eugène Poujade, adresat ministrului de externe al Franței, A. de Tocqueville, privind legislația agrară în Țara Românească și raporturile dintre proprietari și țărani.

101. **1849 noiembrie 4/16, Iași.** Raportul consulului francez la Iași, Em. Fabres către ministrul de externe al Franței, informând despre hotărârea Porții și a Rusiei de a revizui Regulamentele Organice.
102. **1849 decembrie 1/13, București.** Raportul consulului general al Franței la București, Eugène Poujade, adresat ministrului secretar de stat la Departamentul Afacerilor Externe al Franței, de la Hitte, privind constituirea Țării Românești și Moldovei într-un stat independent sub garanția Marilor Puteri europene, ca unică soluție de a preveni războiul.

LISTE DES DOCUMENTS

1. **1847 juin 14/16, Paris.** Lettre du préfet de police de Paris adressée au ministre des Affaires étrangères de la France, concernant la fondation de la „Société des Etudiants roumains“ qui pourrait être utile aux intérêts politiques des Principautés Roumaines.
2. **1847 septembre 15/27, Iassy.** Rapport du consul prussien à Jassy, E. Richthofen, adressé à von Canitz, ministre des Affaires étrangères de la Prusse, relatif aux aspirations des Roumains vers l'unité nationale.
3. **1848 mars 5/17, Iassy.** Rapport du consul prussien à Iassy, E. Richthofen, adressé à von Canitz, ministre des Affaires étrangères de la Prusse, concernant l'impression produite par la nouvelle de la révolution qui avait éclatée en France et le péril de l'entrée des troupes russes en Moldavie.
4. **1848 mars 11/23, Iassy.** Rapport du consul anglais à Iassy, Samuel Gardner, adressé au vicomte H. J. T. Palmerston, ministre anglais des Affaires étrangères, concernant l'état d'esprit de la population de Moldavie vis-à-vis des événements de France et d'Italie et la demande de la Russie que l'armée soit préparée pour assurer la paix de cette principauté devant l'anarchie de l'Europe occidentale.
5. **1848 mars 14/26, Bucarest.** Rapport du consul de la France à Bucarest, Doré de Nion, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la République française, concernant la situation révolutionnaire de Valachie, les demandes des révolutionnaires et le comportement de la colonie française de Bucarest vis-à-vis des derniers événements.
6. **1848 mars 15/27, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Guérault, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la République Française, pour présenter les mécontentements de la population de Moldavie à l'égard de l'administration du prince régnant Michel Stourdza ainsi que son refus ferme de réaliser la réforme de l'administration dans la principauté.

7. **1848 mars 15/27, Iassy.** Rapport du consul anglais à Iassy, Samuel Gardner, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T., Palmerston, concernant l'agitation et les mesures d'organisation prises par les révolutionnaires ainsi que la position ferme des autorités visant à empêcher toute révolte.
8. **1848 mars 22/avril 3, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Guérout, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Alphonse de Lamartine, pour relater la discussion qu'il avait eue avec le prince Michel Stourdza visant les mesures qu'il fallait adopter pour apaiser les esprits en Moldavie ainsi que la possibilité d'une future union de la Moldavie et de la Valachie.
9. **1848 mars 27/avril 8, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la France, pour l'informer que la Russie n'allait pas tolérer dans les principautés aucun changement qui s'écarte des Règlements organiques.
10. **1848 mars 27/avril 8, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne, Robert Colquhoun, adressé à l'ambassadeur anglais à Constantinople, Stratford Canning, concernant un rapport du chancelier russe, le comte Nesselrode, conformément auquel une puissante armée a été mobilisée aux frontières de l'Empire russe, prête à soutenir les alliés si l'anarchie de l'Europe occidentale allait mettre en danger „le calme“ des principautés.
11. **1848 mars 29/avril 10, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Guérout, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Alphonse de Lamartine, pour l'informer sur le début du mouvement révolutionnaire de Iassy et sur les demandes formulées par les dirigeants du mouvement.
12. **1848 mars 29/avril 10, Iassy.** Rapport du consul prussien à Iassy, E. Richthofen, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Prusse, von Canitz, concernant le mouvement révolutionnaire éclaté en Moldavie qui aurait comme objectif l'indépendance ainsi que la réaction du prince régnant Mihail Stourdza.
13. **1848 mars 30/avril 11, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé au ministre français des Affaires étrangères, Alphonse de Lamartine, pour l'informer du refus ferme de la Russie d'approuver toute initiative réformatrice dans les principautés ainsi que de la consternation des Roumains, provoquée par une telle attitude.

14. **1848 avril 2/14, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Guérout, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Alphonse de Lamartine, pour relater le début du mouvement révolutionnaire en Moldavie.
15. **1848 avril 2/14, Focșani.** Lettre adressée par Calcagni, l'agent de la Grande-Bretagne à Focșani, au consul générale du même pays à Bucarest concernant „la profonde inquiétude“ qui régnait à la nouvelle de la révolution éclatée en Moldavie.
16. **1848 avril 2/14, Iassy.** Rapport du consul prussien à Iassy, E. Richthofen, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Prusse, von Canitz, concernant le déroulement des événements à Iassy et la répression des participants; en annexe: la proclamation du prince régnant Michel Stourdza invoquant le protectorat de la Russie qui n'allait pas tolérer l'anarchie dans les pays roumains.
17. **1848 avril 6/18, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre anglais des Affaires étrangères, H. J. T. Palmerston, concernant la possibilité d'extension du „mouvement“ en Moldavie et en Valachie dans l'éventualité où les autorités roumaines allaient faire appel aux troupes turques pour rétablir l'ordre.
18. **1848 avril 8/20, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la République française, pour relater les événements de Iassy, du 27 mars/8 avril à 7/19 avril, et l'impression qu'ils ont produit en Valachie et en Transylvanie.
19. **1848 avril 8/20, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé au ministre français des Affaires étrangères, Alphonse de Lamartine, pour l'informer de l'entrevue qu'il avait eue avec le prince Gh. Bibesco, des opinions exprimées par celui-ci en ce qui concerne la nécessité d'introduire la réforme dans l'administration des principautés et des positions prises pas la Russie et la Turquie vis-à-vis de l'agitation révolutionnaire de Moldavie et de Valachie.
20. **1848 avril 8/20, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre anglais des Affaires étrangères, H.J.T. Palmerston, visant quelques instructions que le vice-consul de la Grande-Bretagne à Bucarest, Lloyd, devrait solliciter plutôt à Constantinople qu' à Bucarest, vu l'attitude qu'il fallait adopter dans l'éventualité où dans les Principautés danubiennes il y aurait des mouvements.

21. **1848 avril 29/mai 11, Jibou.** Rapport du commissaire royal Vesselényi Miklós, adressé au premier ministre, Bathyány Lajos, à Pesta, concernant l'agitation de Transylvanie qui pourrait entraîner „le maintien ou non de la Transylvanie pour la patrie ou la couronne magyare“.
22. **1848 mai 4/16, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Doré de Nion, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la République française, pour l'informer sur les actions de la Russie et de la Porte ottomane d'empêcher l'éclatement de la révolution dans les principautés et aussi sur la crainte de la population roumaine pour une possible occupation militaire russe.
23. **1848 mai 13/25, Buda.** Lettre adressée au baron Kemény Dénes, relative aux mesures qu'on devait prendre en vue de l'union de la Transylvanie et de la Hongrie.
24. **1848 mai 21/juin 3, Cluj.** Rapport de Jakabffy Miklós, l'adjoint du dirigeant du comitat de Caraş, adressé au ministre des Affaires intérieures au sujet de l'agitation faite par Eftimie Murgu dans le but de séparer le Banat de la patrie magyare, en vue de son union à la Transylvanie, la Moldavie et la Valachie.
25. **1848 mai 21/juin 3, Cluj.** Rapport du baron Perényi Sigmond du comitat d'Ugocea, adressé au ministre des Affaires intérieures concernant quelques aspects rattachés aux projets des lois relatives à la représentation nationale et à la garde nationale; l'attitude antiunioniste de la population d'origine allemande, des détails sur l'Assemblée populaire des Roumains de Blaj; la possibilité de coloniser en Banat des Szeklers.
26. **1848 mai 26/juin 7, Oradea.** Rapport signé Alexandru Dragoş, adressé au premier ministre, le comte Bathyáni Lajos, pour l'informer de l'état d'esprit de la population roumaine de Bihor, mécontente qu'on n'avait pas appliqué la loi visant la suppression du registre où on consignait les obligations des serfs. et qu'on ne l'avait pas publiée en roumain.
27. **1848 mai 26/juin 7, Cluj.** Rapport du baron Perényi Sigmond du comitat d'Ugocea adressé au ministre des Affaires intérieures, concernant la joie des autorités ayant appris la nominalisation d'un gouverneur royal pleins pouvoirs en Transylvanie et l'intention de l'union de la Transylvanie à la Hongrie.

28. **1848 juin 6/18, Cluj.** Rapport de N. Ferencz, adressé au ministre des Affaires intérieures, concernant des informations sur un voyage entrepris en Transylvanie en vue de constater l'état d'esprit de la population face à l'idée de l'union de cette province à la Hongrie.
29. **1848 juin 9/12, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre anglais des Affaires étrangères, concernant des informations relatives à l'organisation d'une révolte le 21 juin dans plusieurs districts du pays et les mesures prises par les autorités pour réprimer tout mouvement.
30. **1848 juin 10/22, Bucarest.** Rapport du gérant du Consulat français en Valachie, Hory, adressé à Alphonse de Lamartine, ministre des Affaires étrangères de la France, pour l'informer de l'état d'esprit existant dans la principauté et de la tentative d'assassinat du prince régnant Gheorghe Bibesco.
31. **1848 juin 11/23, Thérapia.** Lettre de l'ambassadeur de la France à Constantinople, le général Aupick, adressée au ministre des Affaires étrangères, Jules Bastide, concernant les événements qui se précipitaient de plus en plus en Valachie démontrant un attitude hostile à la Russie et favorable à la Porte ainsi que la tentative d'assassinat du prince Bibesco.
32. **1848 juin 12/24, Bucarest.** Rapport du consul général de la Grande-Bretagne à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre anglais des Affaires étrangères, H.J.T. Palmerston, concerant le déroulement des événements qui ont abouti à l'instauration du gouvernement provisoire.
33. **1848 juin 12/24, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, concernant le début de la révolution de Valachie et la disponibilité des Russes d'intervenir avec des troupes contre la révolution qui avait éclaté dans les principautés. En annexe, la lettre de Ch. de Ketzebue, consul général de la Russie, adressée à Gh. Bibesco dans laquelle il explique les raisons pour lesquelles le Consulat russe de Bucarest avait cessé son activité.
34. **1848 juin 12/24, Bucarest.** Rapport du consul prussien à Bucarest, Sakellarie, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Prusse, von Arnim, relatif à la révolution qui avait éclaté en Valachie et à l'enthousiasme manifesté par la population de Bucarest; le danger de l'intervention militaire de la Russie.

35. **1848 juin 15/27, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de la démission du prince Gh. Bibesco et de la formation du gouvernement provisoire en Valachie. En annexe deux documents par lesquels le gouvernement provisoire porte à la connaissance des consuls étrangers à Bucarest les changements politiques survenus dans le gouvernement de la principauté.
36. **1848 juin 15/27.** Rapport signé par Eftimie Murgu, président de l'Assemblée populaire générale du 27 juin 1848, adressé au ministre des Affaires étrangères, concernant les désordres faits par les Serbes et signalés par la population roumaine de Banat.
37. **1848 juin 18/30, Focșani.** Lettre du consul général de la Russie Ch. de Kotzebue, adressée au métropolitain de la Valachie, Neofit par laquelle on lui demande de se rallier en vue d'écarter le gouvernement révolutionnaire et de rétablir l'ancien ordre dans la principauté.
38. **1848 juin 22/juillet 4, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, concernant l'arrestation du colonel Solomon, la situation des troupes russes qui se trouvaient à Lipova, l'attente de Talaat Effendi, la sollicitation du consul russe Kotzebue de revenir à l'ancien ordre et la démission du prince Bibesco.
39. **1848 juin 24/juillet 6, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, pour l'informer de l'initiative du consul de la Russie, Ch. de Kotzebue, d'écrire au métropolitain Neofit pour lui demander de soutenir le rétablissement de l'ordre institué en Valachie par les Règlements organiques.
40. **1848 juin 24/juillet 6, Bucarest.** Lettre de réponse du métropolitain Neofit, adressée au consul général de la Russie, Ch. de Kotzebue, dans laquelle il relève que la révolution de Valachie a une légitimité juridique et qu'elle avait été paisible.
41. **1848 juin 28/juillet 10, Iassy.** Rapport du consul de la France à Iassy, Thions, adressé au ministre français des Affaires étrangères concernant l'effectif des troupes russes qui étaient entrées au pays et considérant que „la Russie avait fait le premier pas en vue d'invahir Constantinople“.
42. **1848 juillet 1/13, Pest.** Article du journal „Le National“ qui présente les opinions d'un correspondant du journal à Pest,

concernant les implications de l'entrée de l'armée russe en Valachie et en Moldavie ainsi que les projets des nationalistes magyars pour l'avenir.

43. **1848 juillet 8/20, Bucarest.** Lettre signée par N. Golescu, ministre des Affaires étrangères, adressée au consul général de la France à Bucarest, relative aux événements qui ont conduit à „l'écartement momentané du gouvernement provisoire et à son réinstallation presque immédiate“.
44. **1848 juillet 8/20, Bucarest.** Rapport du consul britannique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé à l'ambassadeur de la Grande-Bretagne à Constantinople Stratford Canning, pour lui confirmer d'avoir agi conformément aux instructions qu'il avait reçues, en plaidant la cause de la Porte ottomane comme seule garante de la suppression „des abus et des injustices“ auxquels se heurte la population de cette zone.
45. **1848 juillet 8/20, Budapest.** Rapport adressé au commissaire magyar royal et gouvernemental Vay, concernant l'attitude antiunioniste des Saxons et des Szeklers ainsi que la nécessité de satisfaire à quelques-unes de leurs revendications afin d'obtenir leur soutien pour l'idée de l'union.
46. **1848 juillet 19/31, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, Thions, adressé à Jules Bastide, ministre des Affaires étrangères de la France, concernant les mouvements des troupes russes de Moldavie et l'intention des principautés roumaines de concerter leur révolte contre la Russie avec celle des Polonais.
47. **1848 juillet 26/août 7, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, Thions, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, pour l'informer que Michel Stourdza usait d'artifices pour convaincre les révolutionnaires moldaves à renoncer aux protestations.
48. **1848 août 3/15, Bucarest.** Requête adressée au sultan Abdul Medgid par la régence des principautés roumaines renfermant des observations sur le Règlement organique et des plaintes contre l'administration Bibesco.
49. **1848 août 5/17, Bucarest.** Rapport du consul général de la France à Bucarest, Hory, adressé au ministre français des Affaires étrangères, Jules Bastide, concernant la reconnaissance de la régence par la Porte ottomane et la circulaire envoyée par Suleiman-pacha aux consuls étrangers, visant à reprendre les relations diplomatiques avec les principautés roumaines.

50. **1848 août 6/18, Bucarest.** Rapport du consul général britannique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T. Palmerston, au sujet d'une présumée sympathie des Turcs pour la révolution magyare.
51. **1848 août 18/30, Pest.** Requête des membres du Comité national roumain, adressée au ministre des Affaires étrangères, Szemere Bertalan, concernant les mécontentements vis-à-vis de la manière dans laquelle fut représentée la nation roumaine dans la commission créée pour détailler l'ensemble des problèmes visant l'union de la Transylvanie et de la Hongrie.
52. **1848 août 23/septembre 4, Buyuk-Dèrè.** Lettre du chargé d'affaires de la Belgique auprès de la Porte ottomane, Eugène de Kerckhoues, adressée au consul de la Belgique à Bucarest, concernant la conduite qu'il devait adopter face aux événements de la Valachie.
53. **1848 août 30/septembre 11, Bucarest.** Rapport du consul général britannique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T. Palmerston, pour l'informer de l'arrivée à Galați du nouveau Haut-commissaire de la Porte, Fuad-Effendi, et de son intention de conférer avec le général russe Duhamel; l'état d'esprit de la population et la résolution de résister devant une éventuelle invasion étrangère; la recommandation d'éviter la violence; l'effectif des forces militaires turques cantonnées à Giurgiu et Galați.
54. **1848 septembre 6/18, Paris.** – Correspondance parue dans le journal „Le National“ présentant la situation du peuple roumain qui, face à la rupture avec la Turquie et devant l'abandon général, est décidé de commencer la lutte.
55. **1848 septembre 8/30, Bucarest.** Rapport du gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer sur les divergences apparues entre la Russie et la Turquie en ce qui concerne l'occupation militaire de la principauté de Valachie.
56. **1848 septembre 10/22, Bucarest.** Lettre signée par A.G. Golescu, délégué de la régence, adressée au ministre des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, pour lui demander de soutenir la proposition d'union des deux principautés roumaines, de procurer 10000 fusils et de lui recommander trois spécialistes français en finances.

57. **1848 septembre 13/25, Bucarest.** Lettre adressée par les membres de la régence au gérant du Consulat général de la France à Bucarest, Hory, pour protester contre la manière des troupes turques d'entrer dans la ville de Bucarest en défiant toute règle de droit international.
58. **1848 septembre 13/25, Bucarest.** Lettre adressée par le ministre des Affaires étrangères, I. Voinescu II, au gérant du Consulat général de la France, Hory, pour exprimer le mécontentement du gouvernement vis-à-vis de la manière d'entrer en ville de Fuad Effendi, le nouveau Haut-commissaire de la Porte.
59. **1848 septembre 13/25, Paris.** Article qui n'est pas signé du journal „Le National“, condamnant l'indifférence de l'Occident à l'égard de l'occupation militaire russe des principautés.
60. **1848 septembre 14/26, Bucarest.** Rapport de gérant du consul français à Bucarest, Hory, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer du comportement brutal des troupes ottomanes qui se trouvaient en Valachie.
61. **1848 septembre 24/octobre 6, Paris.** Article du journal „Le National“ concernant la nécessité d'une entente entre les forces révolutionnaires roumaines et magyares et plaidant en même temps pour une collaboration des forces progressistes d'Europe contre l'absolutisme.
62. **1848 septembre 30/octobre, 12, Bucarest.** Rapport du consul général britannique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T. Palmerston, renfermant des appréciations sur les caractères irréprochables des dirigeants de la révolution qui se trouvaient en exil.
63. **1848 septembre, Bucarest.** Réponse au Manifeste de l'Empereur de Russie, en date de 19/31 juillet, signée par les membres de la régence, dans laquelle ils protestaient contre les affirmations faites dans ce document.
64. **1848 octobre 7/19, Bucarest.** Rapport du gérant du consul général de la France à Bucarest, Hory, adressé au ministre français des Affaires étrangères pour lui relater les conséquences de l'entrée violente des troupes turques à Bucarest, les malentendus entre les soldats russes et turcs et le protêt de Gh. Magheru contre l'occupation militaire des principautés.
65. **1848 octobre 13/25, Sălaj.** Rapport de Bálint Elek, adjoint du dirigeant du comitat de Solnoc, adressé à la Commission nationale

de Défense pour solliciter l'aide en vue de réprimer la révolte éclatée à Jobou et pour punir les insurgés.

66. **1848 octobre 17/29, Bucarest.** Rapport de la commission d'enquête formée par le Consulat de la France à Bucarest concernant les abus et les actes de violence commis par les armées ottomanes pendant leur entrée à Bucarest.
67. **1848 octobre 25/novembre 6, Bucarest.** Rapport du gérant du consul général de la France à Bucarest, Hory, adressé au ministre secrétaire d'Etat auprès du département des Affaires étrangères de la France, Jules Bastide, relatif aux arrestations que les autorités tzaristes avaient faites parmi les révolutionnaires et au mécontentement de Fuad Effendi vis-à-vis de la manière abusive dont on avait fait ces arrestations.
68. **1848 novembre 1/13, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Delahantes, adressé à Jules Bastide, ministre des Affaires étrangères de la France, pour l'informer de l'impression qu'avait produite en Moldavie la nouvelle de la défaite de la révolution de Vienne.
69. **1848 novembre 18/30, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer sur une discussion qu'il avait eue avec le consul général de la Russie, Ch. de Kotzebue visant la situation des principautés.
70. **1848 novembre 26/décembre 8, Bucarest.** Rapport du consul français, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de la constitution d'un tribunal d'exception qui devait juger les révolutionnaires arrêtés et aussi de l'influence active de la politique russe dans les principautés par rapport au rôle de plus en plus effacé de la Porte ottomane.
71. **1848 décembre 20/1849 janvier 1, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy, A. Delahantes, adressé à Drouyn de L'Huys, ministre des Affaires étrangères de la République française pour l'informer de l'effet produit en Valachie et en Moldavie par la nouvelle de la révolution de Transylvanie.
72. **1848 décembre 22/1849 janvier 3, Bucarest.** Rapport du consul français Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, pour l'informer des troubles produits en Transylvanie et de la demande d'aide adressée aux gouvernements russe et ottoman par le gouvernement autrichien.

73. **1848 décembre 23/1849 janvier 4, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer du souhait exprimé par quelques représentants de la classe politique de Valachie de réaliser l'union de la Valachie et de la Moldavie sous le protectorat des Grandes Puissances européennes.
74. **1849 janvier 4/16, Bucarest.** Rapport du consul général français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France relatif à l'intervention turco-russe en Transylvanie et à l'attitude différente adoptée par les autorités russes et ottomanes à l'égard de ce problème.
75. **1849 janvier 8/20, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer sur les préparatifs faits par les troupes russes cantonnées dans les principautés d'entrer en Transylvanie.
76. **1849 janvier 120/22, Bucarest.** Rapport du consul général britannique à Bucarest, Robert Colquhoun, adressé à Stratford Canning, l'ambassadeur de la Grande-Bretagne à Constantinople, pour l'informer de la discussion entre Fuad Effendi et le général Duhamel au sujet de la proposition faite que les troupes russes passent la frontière en Transylvanie.
77. **1849 janvier 10/22, Bucarest.** Lettre du général russe A. Duhamel, adressée à Fuad Effendi pour lui communiquer les instructions de l'Empereur de la Russie concernant une éventuelle intervention des troupes russes en Transylvanie.
78. **1849 janvier 10/22, Bucarest.** Rapport du consul général de la France à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre français des Affaires étrangères pour l'informer sur les positions des commissaires ottoman et russe vis-à-vis d'une éventuelle entrée des troupes turques et russes en Transylvanie.
79. **1849 janvier 12/24, Bucarest.** Lettre du commissaire turc à Bucarest, Fuad Effendi, adressée au commissaire de la Russie, le général A. Duhamel, pour l'informer de la position de l'Empire ottoman au cas d'une éventuelle intervention des troupes russes contre l'armée révolutionnaire magyare qui se trouvait en Transylvanie.
80. **1849 janvier 12/24, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de l'occupation de la ville de

Sibiu par l'armée révolutionnaire magyare et des divergences russo-turques en ce qui concerne l'intervention armée en Transylvanie.

81. **1849 janvier 17/29, Iassy.** Rapport d'A. Delahantes, le consul de la France en Moldavie, adressé au ministre français des Affaires étrangères, Drouyn de L'Huys, pour l'informer sur les actions entreprises par les troupes russes en Transylvanie contre les troupes révolutionnaires magyares dirigées par I. Bem.
82. **1849 janvier 27/février 9, Paris.** Mémoire justificatif adressé par les membres du gouvernement provisoire et les délégués de l'émigration roumaine au sultan Abdul Medgid pour demander le respect du droit à l'autonomie des principautés.
83. **1849 février 14/26, Paris.** Protestation de l'émigration roumaine adressée au gouvernements de la France de l'Angleterre, de l'Autriche et de la Prusse contre l'occupation des principautés par les armées russes et ottomanes.
84. **1849 février 14/26, Paris.** Lettre des représentants de l'émigration roumaine en France, adressée au ministre français des Affaires étrangères, Drouyn de L'Huys, pour lui demander que le gouvernement de la France soit le garant des droits des Principautés danubiennes.
85. **1849 février 18/mars 2, Bucarest.** Rapport du consul général français à Bucarest, Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, concernant les événements de Transylvanie et la protestation des représentants de l'Angleterre et de la France auprès de la Porte contre l'entrée des Russes en Transylvanie.
86. **1849 mars 8/20, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest Fr. de Ségur, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer des différends existants entre les autorités d'occupation russes et ottomanes dans les principautés.
87. **1849 avril 1/13, Sebeş.** Lettre du commandant des troupes révolutionnaires magyares, I. Bem, adressée à Omer-pacha, le commandant des troupes turques cantonnées dans les principautés, pour l'assurer des bonnes intentions de son gouvernement vis-à-vis de la Porte et pour lui demander de ne pas permettre des actions hostiles aux intérêts magyars sur le territoire de la Valachie.
88. **1849 avril 1/13, Sebeş.** Lettre du commandant des troupes révolutionnaires de Transylvanie, I. Bem, adressée au chef du gouver-

nement révolutionnaire magyar, Kossuth Lajos, pour l'informer sur la situation des troupes magyares de Transylvanie.

89. **1849 avril/mai 2, Brad.** Lettre adressée par le député roumain Ioan Dragoș à Kossuth Lajos pour solliciter des détails supplémentaires visant l'amnistie des Roumains coupables de délits politiques ainsi qu'un armistice de 48 heures; en annexe, la lettre de réponse du président.
90. **1849 mai 6/18, Paris.** Rapport dont la source n'est pas précisée, adressé au Service de Renseignements autrichien, concernant une conférence faite à Paris par les représentants de l'émigration de l'Empire d'Autriche pendant laquelle on avait discuté le sort des nations de l'empire.
91. **1849 juillet 11/23, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de l'installation des nouveaux princes régnants en Valachie et en Moldavie.
92. **1849 juillet 18/30, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy L. Fortaing, adressé à A. de Tocqueville, le ministre des Affaires étrangères de la France, pour relater les actions du corps expéditionnaire magyar, dirigé par Iosif Bem, sur le territoire de la Moldavie; en annexe les proclamations en date du 12/24 juillet 1849 adressées par Bem aux habitants de la Moldavie et aux autorités de la région Ocna.
93. **1849 août 3/15, Orăștie.** Note officielle du commandant des troupes impériales russes de Transylvanie, le général Lüders, adressée au comte d'Adlerberg pour présenter la situation des nationalités de Transylvanie ainsi que les relations entre les Roumains et les Magyars.
94. **1849 septembre 5/17, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de l'intention et de la position des Roumains transylvains vis-à-vis des mouvements révolutionnaires de l'Autriche des Habsbourg.
95. **1849 septembre 6/18, Bucarest.** Rapport du consul de la France à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre français des Affaires étrangères, A de Tocqueville, concernant le début de la révision des Règlements organiques de Moldavie et de Valachie.

96. **1849 septembre 1/29, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, A. de Tocqueville, pour l'informer du mouvement des troupes russes en Moldavie, en Valachie et en Transylvanie ainsi que de l'éventualité d'une guerre russo-turque.
97. **1849 octobre 8/20, Bucarest.** Rapport du consul général britannique à Bucarest, Robert Calquhoun, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, H.J.T. Palmerston, visant la désignation d'une commission qui devait analyser l'amélioration de la vie des paysans et l'abolition du servage.
98. **1849 octobre 15/27, Bucarest.** Rapport du consul français dans les principautés, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, A. de Tocqueville, relatant les circonstances du couronnement du prince Grigore Ghica à Iassy et l'intention de la Porte ottomane d'affaiblir l'influence exclusive de la Russie dans les principautés.
99. **1849 octobre 25/novembre 6, Bucarest.** Rapport du consul français dans les principautés, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de la visite que Fuad Effendi, le Haut-commissaire de la Porte dans les principautés, avait faite au tzar Nicolas de la Russie et de l'influence de la Russie, d'une part, et de la Porte ottomane, d'autre part, dans les principautés.
100. **1849 octobre 25/novembre 6, Bucarest.** Rapport du consul français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France., A. de Tocqueville, concernant la législation agraire en Valachie et les relations entre les propriétaires et les paysans.
101. **1849 novembre 4/16, Iassy.** Rapport du consul français à Iassy. Em. Fabres, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France pour l'informer de la décision de la Porte et de la Russie de réviser les Règlements organiques.
102. **1849 décembre 1/13, Bucarest.** Rapport du consul général français à Bucarest, Eugène Poujade, adressé au ministre secrétaire d'Etat au département des Affaires étrangères de la France, de la Hitte, concernant la constitution de la Valachie et de la Moldavie dans un Etat indépendant dont les Grandes Puissances européennes allaient se porter garant, comme unique solution de prévenir la guerre.

LIST OF DOCUMENTS

1. **1847 June 14/16, Paris.** Letter of the police in Paris addressed to the foreign minister of France, concerning the setting up of the “Romanian Students Society” which could be useful to the political interests of Roumanian Principalities.
2. **1847 September 15/27, Jassy.** Dispatch of the Prussian consul at Jassy, E. Richthofen, addressed to the foreign minister of Prussia, von Canitz, regarding Romanian aspirations after national unity.
3. **1848 March 5/17, Jassy.** Dispatch of the Prussian consul at Jassy, E. Richthofen, to the Prussian foreign minister, von Canitz, relating to the echo of the French revolution outbreak and the threat of Russian troops entering Moldavia.
4. **1848 March 11/23, Jassy.** Dispatch of the English consul at Jassy Samuel Gardner, to viscount Palmerston, English foreign minister, relating to the frame of mind of the people in Moldavia as for as the events in France and Italy were concerned and the request of Russia that the army be ready to ensure peace and security for this Principality and protect it against the anarchy in Western Europe.
5. **1848 March 14/26, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, addressed to Alphonse de Lamartine foreign minister in Wallachia, regarding the revolutionary movement in Walachia the requests of the revolutionists and the attitude of the French colony in Bucharest towards the events.
6. **1848 March 15/27, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Guérout, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of the French Republic, relating to the complains of the population in Moldavia about prince Mihail Sturdza’s administration and concerning his refusal to reform the Principality’s administration.

7. **1848 March 15/27, Jassy.** Dispatch of the English consul at Jassy, Samuel Gardner, to British foreign minister Palmerston, relating to revolutionary organization and the determination of the authorities any sign of rebellion.
8. **1848 March 22 / April 3, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Guérout, to the French foreign minister, Alphonse de Lamartine, concerning his meeting with prince Mihail Sturdza on the measures to be taken for putting down the increasing unrest in Moldavia and on the possibility of union between Moldavia and Wallachia.
9. **1848 March 27 / April 8, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of France, informing that Russia will not accept any change in the Principalities which should go against the Organic Regulations.
10. **1848 March 27 / April 8, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, addressed to the English ambassador at Constantinople, Stratford Canning, on the contents of a report of the Russian consul, count Nesselrode, according to which a strong army had been mobilized at the borders of the Russian Empire, ready to support the allies if the anarchy in Western Europe endangered peace in the Principalities.
11. **1848 March 29 / April 10, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Guérout, to the French foreign minister, Alphonse de Lamartine, on the outbreak of the revolutionary movement in Moldavia.
12. **1848 March 29/April 10, Jassy.** Dispatch of the Prussian consul at Jassy, E. Richthofen, to the Prussian foreign minister, von Canitz, relating to the outbreak of revolutionary movement in Moldavia aiming at acquiring independence, as well as to Sturdza's reaction.
13. **1848 March 30/April 11, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to the French foreign minister Alphonse de Lamartine, on the refusal of Russia to approve of any reforming initiative in the Principalities and the Romanians' amazement at such an attitude.

14. **1848 April 2/14, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Guérault to the French foreign minister. Alphonse de Lamartine, relating to the outbreak of the revolutionary movement in Moldavia.
15. **1848 April 2/14, Foxany.** Letter addressed by Calcagni, British agent at Foxany, to the consul general of Great Britain at Bucharest regarding the deep concern caused there by the outbreak of the revolution in Moldavia.
16. **1848 April 2/14, Jassy.** Dispatch of the Prussian consul at Jassy, E. Richthofen, to the Prussian foreign minister, von Canitz, relating to the evolution of the revolutionary events in Jassy and the reprisals against those who had taken part in the events; énclosed: proclamation of prince Sturdza invoking the protectorate of Russia which will not tolerate the spreading of anarchy into the Romanian Principalities.
17. **1848 April 6/18, Bucharest.** Dispatch of the consul general of Great Britain at Bucharest, Robert Colquhoun, addressed to the British foreign minister, Palmerston, in the possibility of extention of the movement from Moldavia into Wallachia and the attitude which should be adopted in the event of the Romanian authorities appealing to Turkish troops for restoring order.
18. **1848 April 8/20, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of the French Republic, relating to the events which took place in Jassy from march 27 / april 8 to april 7/19 and their echo in Wallachia and Transylvania.
19. **1848 April 8/20, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to the French foreign minister, Alphonse de Lamartine, on his meeting with prince Bibescu, the latter's opiniom relating in the Principalities and Russian and Turkish attitude towards the revolutionary movement in Moldavia and Wallachia.
20. **1848 April 8/20, Bucharest.** Dispatch of consul general at Great Britain at Bucharest, Robert Colquhoun, to the British foreign minister, Palmerston, concerning some instructions which to viceconsul of Great Britain at Bucharest, Lloyd, should ask for from Constantinople rather than from Bucharest relating to the attitude to be adopted in the event of an outbreak of events in the Danubian Principalities.

21. **1848 April 29 / May 11, Jibou.** Dispatch of the royal commissary Vesselényi Miklós addressed to prime minister Bathyány Lajos in Pesta, regarding the troublesome situation in Transylvania which could lead to “either keeping or not keeping Transylvania for the Magyar crown”.
22. **1848 May 4/16, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Doré de Nion, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of the French Republic, on Russian and Ottoman actions in order to prevent the outbreak of a revolution in the Principalities and on the fear of the Romanian population of a possible Russian military occupation.
23. **1848 May 13/25, Buda.** Letter addressed to baron Kemény Dénes relating to the measures to be taken for the union of Transylvania with Hungary.
24. **1848 May 20 / June 1, Lugoj.** Dispatch of viceprefect of Caras Jakabffy Miklós, addressed to the minister for home affairs regarding Eftimie Murgu’s actions with a view to separating the Banat from Hungary and uniting it with Transylvania, Moldavia and Wallachia.
25. **1848 May 21 / June 3, Cluj.** Dispatch of baron Perényi Sigmond, prefect of Ugocea, addressed to the minister for home affairs, relating to some aspects concerning the draft laws on national representation and national guard antiunion attitude of the Saxons; details about the National Romanian Assembly in Blaj; the possibility to colonize the Szeklers in Banat.
26. **1848 May 26 / June 7, Oradea.** Report signed by Alexandru Dragoş and addressed to the prime minister, count Bathyáni Lajos, concerning the frame and mind of the Romanian population in Bihor, dissatisfied with the fact that the law on doing away with landbrooks had not been put into practice and it had not been published in Romanian.
27. **1848 May 26 / June 7, Cluj.** Report of baron Perényi Sigmond, prefect of Ugocea, addressed to the minister for home affairs, relating to the investment of the royal governor of Transylvania with full powers and the intention of uniting Transylvania with Hungary.

28. **1848 June 6/18, Cluj.** Report of N. Ferencz to the minister for home affairs, containing information about a trip to Transylvania with a view to seeing the attitude of the people towards the idea of uniting this province with Hungary.
29. **1848 June 9/21, Bucharest.** Dispatch of the consul general of Great Britain at Bucharest, Robert Colquhoun, to the British foreign minister on the outbreak of a rebellion in several districts of the country and the measures taken by the authorities for repressing it.
30. **1848 June 10/22, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul in Wallachia, Hory, to Alphonse de Lamartine, foreign minister of France, on the frame of mind in the Principality and the attempt to murder prince Gheorghe Bibescu.
31. **1848 June 11/23, Thérapia.** Letter of the French ambassador at Constantinople, general Aupick, to foreign minister Jules Bastide, on the events in Wallachia pointing to a hostile attitude towards Russia and favourable to the Porte.
32. **1848 June 12/24, Bucharest.** Dispatch of the consul general of Great Britain at Bucharest, Robert Colquhoun, to the British foreign minister, Palmerston, on the revolutionary events which culminated in setting up the Provisional Government.
33. **1848 June 12/24, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, to the French foreign minister relating to the beginning of the revolution in Wallachia and the possibility that the Russian army might intervene against the revolution in the Principalities; enclosed: the letter of Ch. de Kotzebue, consul general of Russia addressed to Gh. Bibescu, concerning the reasons for which the Russian consulate in Bucharest ceased its activity.
34. **1848 June 1/24, Bucharest.** Dispatch of the Prussian consul at Bucharest, Sakellarie, addressed to the foreign minister of Prussia, von Arnim, on the outbreak of the revolution in Wallachia and the enthusiasm of the people of Bucharest; the threat of a Russian military intervention.
35. **1848 June 15/27, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, addressed to the French foreign minister, regarding the resignation of prince Bibescu and the setting up of

the Provisional Government in Wallachia; enclosed: two documents in which the Provisional Government informs the foreign consuls at Bucharest about the political changes which took place in the leadership of the Principality.

36. **1848 June 15/27.** Report signed by Eftimie Murgu, chairman of the Popular Assembly of 1848, June 27, addressed to the minister for home affairs, informing about the troubles caused by the Serbs and pointed out by the Romanian population in the Banat.
37. **1848 June 18/30, Foxany.** Letter of the consul general of Russia Ch. de Kotzebue, to the metropolitan bishop of Wallachia, Neofit asking him to contribute to the removal of the revolutionary government and to the restoration of the old order of things in the Principality.
38. **1848 June 22 / July 4, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, addressed to the foreign minister of France, Jules Bastide, regarding colonel Solomon's arrest, the state of the Russian troops stationed at Lipova, the request of Russian consul Kotzebue that the old order of things be restored, prince Bibescu's resignation.
39. **1848 June 24 / July 6, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, to the foreign minister of France, Jules Bastide, relating to the initiative of the Russian consul, Ch. de Kotzebue, to write to the metropolitan bishop Neofit asking the latter to contribute to the restoration of the state of affairs established by the Organic Regulations in Wallachia.
40. **1848 June 24 / July 6, Bucharest.** Letter of metropolitan bishop Neofit, addressed to the consul general of Russia, Ch. de Kotzebue, stating that the revolution in Wallachia was juridically legitimate and it had taken place peacefully.
41. **1848 June 28 / July 10, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, Thions, to the French foreign minister on the number of the Russian troops which entered the country, suggesting that "Russia made first step to the invasion of Constantinople".
42. **1848 July 1/13, Pesta.** Article from the newspaper "Le National", relating to the opinions of a correspondent in Pesta on the implications of the entry of the Russian troops into Wallachia and Moldavia and the projects of the Magyar nationalists.

43. **1848 July 8/20, Bucharest.** Letter signed by N. Golescu, minister for home affairs, sent to the French consul general at Bucharest, concerning the events which led to the “temporary removal of the Provisional Government and its restoration, immediately afterwards”.
44. **1848 July 8/20, Bucharest.** Dispatch of the British consul at Bucharest, Robert Colquhoun, to the ambassador or Great Britain at Constantinople, Stratford Canning, in which he confirms that he acted according to the instructions he had received, pleading the cause of the Ottoman Porte as the only warranter of eliminating abuse and injustice in Wallachia.
45. **1848 July 8/20, Budapest.** Report addressed to the Magyar royal and governmental commissary, Vay, relating to the antiunion attitude of the Saxons and Szeklers, as well as to the necessity to grant some of their requests with a view to supporting the idea of unity.
46. **1848 July 19/31, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, Thions, addressed to Jules Bastide, foreign minister of France, concerning the movement of Russian troops in Moldavia and the intention of the Romanian Principalities to organize its rebellion against Russia in concert with the Poles.
47. **1848 July 26 / August 7, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, Thions, addressed to the foreign minister of France, Jules Bastide, relating to the stratagems prince Sturdza used in order to persuade the Moldavian revolutionists to give up their protest.
48. **1848 August 3/15, Bucharest.** Request addressed to sultan Abdul Medgid by the Lieutenancy containing some objections to the Organic Regulation and complaints against the administration of prince Bibescu.
49. **1848 August 5/17, Bucharest.** Dispatch of the consul general of France at Bucharest, Hory, to the French foreign minister, Jules Bastide, on the acknowledgement of the Lieutenancy by the Porte, and the form letter sent by Suleiman Pasha to the foreign consuls with respect to the resumption of diplomatic relations with the Romanian Principalities.

50. **1848 August 6/18, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, sent to the British foreign minister, concerning a supposed sympathy of the Turkish authorities with the Magyar revolution.
51. **1848 August 18/30, Pesta.** Request of the Romanian National Committee addressed to the minister for home affairs, Szmere Bertalan, regarding the grievances of the Romanian nation with respect to the way it was represented in the commission appointed to work on the issue of the union of Transylvania with Hungary.
52. **1848 August, 23 / September 4, Buyuk-Dèrè.** Letter addressed by the chargé d'affaires of Belgium at Constantinople, Eugen de Kerckhoues, to the consul of Belgium at Bucharest concerning the attitude to be adopted with respect to the events in Wallachia.
53. **1848 August 30 / September 11, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, to the British foreign minister, Palmerston, relating to the arrival at Galatz of the new commissary of the Porte, Fuad Effendi and his intention to meet the Russian general Duhamel; the Wallachian people is determined to withstand a possible foreign invasion; violence should be avoided; the number of the Turkish troops stationed in Giurgiu and Galatz is of about 26.000 men.
54. **1848 September 6/18, Paris.** Correspondence published in the newspaper "Le National" on the fact that, considering the break with Turkey and the general abandonment, the Romanian people is determined to fight for its rights.
55. **1848 September 8/30, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, addressed to the French foreign minister, on the clash of opinions which came up between Russia and Turkey relating to the military occupation of Wallachia.
56. **1848 September 10/22, Bucharest.** Letter signed by A. G. Golescu representative of the Lieutenancy sent to the foreign minister of France, Jules Bastide, asking for his support on the question of the intended union of the two Romanian Principalities.
57. **1848 September 13/25, Bucharest.** Letter addressed by the membres of Lieutenancy, to the French acting consul at Bucharest, Hory, in which he protests against the way Turkish troops entered Bucharest breaking any rule of international law.

58. **1848 September 13/25, Bucharest.** Letter addressed by foreign minister, I. Voinescu II, to the French acting consul at Bucharest, Hory, expressing the government's protest against the way the new Turkish emissary, Fuad Effendi, came into Bucharest.
59. **1848 September 13/25, Paris.** Unsigned article published in the newspaper "Le National", blaming Western Europe for its indifference towards the Russian military occupation in the Principalities.
60. **1848 September 14/26, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, sent to the foreign minister of France, on the violent behaviour of Ottoman troops stationed in Wallachia.
61. **1848 September 24 / October 6, Paris.** Article published in "Le National", regarding the necessity of an agreement between the Romanian and Magyar revolutionary forces and pleading for a union of all progressive forces in Europe against absolutism.
62. **1848 September 30 / October 12, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun to the foreign minister of Great Britain, Palmerston, on the faultless behaviour of the revolutionary leaders who have been exiled.
63. **1848 September, Bucharest.** Reply to the Manifesto of the Russian Emperor issued on July 19/31, signed by the members of the Lieutenancy, protesting against the statements contained in that document.
64. **1848 October 7/19, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, to the French foreign minister, relating to: the consequences of the violent entry of Turkish troops into Bucharest, misunderstandings between the Russian and Turkish soldiers and Gh. Magheru's protest against the military occupation of the Principalities.
65. **1848 October 13/25, Sălaj.** Report of the vice-prefect of Solnoc, Bálint Elek, sent to the National Defence Board, asking for support with a view to repressing the rebellion which broke out at Jibou and punishing the rebels.

66. **1848 October 17/29, Bucharest.** Report drawn up by the inquiry committee appointed by the French Consulate at Bucharest on the acts of abuse and violence committed by the ottoman troops when they entered Bucharest.
67. **1848 October 25 / November 6, Bucharest.** Dispatch of the French acting consul at Bucharest, Hory, sent to the French foreign minister, Jules Bastide, concerning the arrests made by Russian authorities among Wallachian revolutionists and the protest of Fuad Effendi against the way these arrests were made.
68. **1848 November 1/13, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Delahantes to Jules Bastide, foreign minister of France, on the impression made in Moldavia by the news of the defeat of the revolution in Vienna.
69. **1848 November 18/31, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, to the foreign minister of France, with respect to meeting he had with the consul general of Russia, Ch. de Kotzebue, on the situation in the Principalities.
70. **1848 November 26 / December 8, Bucharest.** Dispatch of the French consul, Fr. de Ségur, addressed to the foreign minister of France, informing him about the setting up of an exceptional law court which was going to try the arrested revolutionists and about the active influence of the Russian policy in the Principalities compared to the ever decreasing role of the Porte.
71. **1848 December 20/1849 January 1, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, A. Delahantes, addressed to Drouyn de L'Huys, foreign minister of the French Republic, relating to the impression made in Wallachia and Moldavia by the news about the revolution in Transylvania.
72. **1848 December 22/1849 January 3, Bucharest.** Dispatch of the French consul Fr. de Ségur, to the foreign minister of France, concerning the agitation in Transylvania and the request for support of the Austrian Government to the Russian and Ottoman governments.
73. **1848 December 23/1849 January 4, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, sent to the foreign minister of France, with respect to the wish of some repre-

sentatives of the political leaders of Wallachia to achieve a union between Wallachia and Moldavia under the protectorship of the Great European Powers.

74. **1849 January 4/16, Bucharest.** Dispatch of the French consul general at Bucharest, Fr. de Ségur, addressed to the foreign minister of France, regarding the Turkish – Russian intervention in Transylvania and the attitude adopted by the Turkish and Russian authorities with respect to this question.
75. **1849 January 8/20, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, to the foreign minister of France, on the imminent entry of the Russian troops from the Principalities into Transylvania.
76. **1849 January 10/22, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, addressed to Stratford Canning, ambassador of Great Britain at Constantinople, concerning the meeting between Fuad Effendi and general Duhamel on the suggestion that Russian troops should cross the border into Transylvania.
77. **1849 January 10/22, Bucharest.** Letter of general Duhamel addressed to Fuad Effendi regarding the instructions of the Russian emperor with respect to a possible intervention of the Russian troops in Transylvania.
78. **1849 January 10/22, Bucharest.** Dispatch of the consul general of France, Fr. de Ségur, addressed to the French foreign minister on the position of the Ottoman and Russian commissaries towards a possible entry of the Turkish and Russian troops into Transylvania.
79. **1849 January 12/24, Bucharest.** Letter of the Turkish commissary at Bucharest, Fuad Effendi, sent to general Duhamel, on the position of the Ottoman Empire towards the possible intervention of Russian troops against the Magyar revolutionary army in Transylvania.
80. **1849 January 12/24, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, to the foreign minister of France, concerning the occupying of Sibiu by the Magyar revolutionary army and the clash of opinions between Russia and Turkey with respect to the military intervention in Transylvania.

81. **1849 January 17/29, Jassy.** Dispatch of A. Delahantes, consul of France in Moldavia, to the French foreign minister, Drouyn de L'Huys, informing him about the actions of the Russian troops in Transylvania, against the Magyar revolutionary troops led by I. Bem.
82. **1849 January 27 / February 9, Paris.** Memorial addressed by the members of the Provisional Government and the representatives of the Romanian emigration to sultan Abdul Medgid, requiring that the right to autonomy of the Principalities be observed.
83. **1849 February 14/26, Paris.** Protest of the Romanian emigration, addressed to the governments of France, England, Austria and Prussia, against the Russian and Turkish military occupation of the Principalities.
84. **1849 February 14/26, Paris.** Letter of the representatives of the Romanian emigration in France to the French foreign minister Drouyn de L'Huys, requiring that the French government should grant the rights of the Danubian Principalities.
85. **1849 February 18 / March 2, Bucharest.** Dispatch of the French consul general at Bucharest, Fr. de Ségur, addressed to the foreign minister of France, on the events in Transylvania and the protest of the French and English ministers at Constantinople against the entry of Russian troops into Transylvania.
86. **1849 March 8/20, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Fr. de Ségur, addressed to the foreign minister of France, regarding the misunderstandings between the Russian and Ottoman occupation authorities in the Principalities.
87. **1849 April 1/13, Sebeş.** Letter of the commander of the Magyar revolutionary troops, I. Bem sent to Omer Pasha, commander of Turkish troops in the Principalities, assuring him of the good intentions of his Government towards the Porte and asking him that he should not allow any actions which could be hostile to Magyar interests to take place on the Wallachian territory.
88. **1849 April 1/13, Sebeş.** Letter of the commander of the revolutionary troops in Transylvania, I. Bem to the leader of the Magyar government, Kossuth Lajos, on the condition of the Magyar troops in Transylvania.

89. **1849 April 20 / May 2, Brad.** Letter sent by the Romanian deputy Ioan Dragoș, to Lajos Kossuth, asking for further details with respect to the amnesty given to the Romanians involved in political offences and an armistice of 48 hours; enclosed: the reply of the president.
90. **1849 May 6/18, Paris.** Report addressed to the Austrian Secret Service, containing information on a conference of the representatives of the emigration in the Habsburg Empire held in Paris on the subject of the future fate of the nations within the Empire.
91. **1849 July 11/23, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, sent to the foreign minister of France, containing information on the installation of new princes in Wallachia and Moldavia.
92. **1849 July 18/30, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, L. Fortaing, to A. de Tocqueville, foreign minister of France, regarding the actions of the Magyar expedition corps led by Iosif Bem on the territory of Moldavia and to the authorities of Ocna country on July 12/24, 1849.
93. **1849 August 3/15, Orăștie.** Note of the commander of Russian imperial troops in Transylvania, general Lüders, to Count Adlerberg, on the condition of the nationalities in Transylvania and the relations between Romanians and Hungarians.
94. **1849 September 5/17, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, addressed to the foreign minister of France, on the intention of the Russians to maintain their troops in the Principalities and on the position of the Transylvanian Romanian in the context of the revolutionary movements in the Habsburg Empire.
95. **1849 September 6/18, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, to the foreign minister of France, A. de Tocqueville, regarding the revision of the Organic Regulations in Moldavia and Wallachia.
96. **1849 September 17/29, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, addressed to the foreign minister of France, A. de Tocqueville, on the movements of the Russian troops in Moldavia, Wallachia and Transylvania and on the possibility of the outbreak of a Russian-Turkish war.

97. **1849 October 8/20, Bucharest.** Dispatch of the British consul general at Bucharest, Robert Colquhoun, addressed to the foreign minister of Great Britain, Palmerston, concerning the appointment of a commission meant to work on the improvement of the peasant condition and the abolition of serfdom.
98. **1849 October 15/27, Bucharest.** Dispatch of the French consul in the Principalities, Eugène Poujade, sent to the foreign minister of France, A. de Tocqueville, regarding the circumstances of the coronation of prince Grigore Ghica at Jassy and the intention of the Ottoman Porte to weaken the exclusive influence of Russia in the Principalities.
99. **1849 October 25 / November 6, Bucharest.** Dispatch of the French consul in the Principalities, Eugène Poujade, to the foreign minister of France, on the visit of Fuad Effendi, emissary of the Porte in the Principalities, to czar Nicholas of Russia and on the influence of Russia, on the one hand, and of the Ottoman Porte, on the other hand, in the Principalities.
100. **1849 October 25 / November 6, Bucharest.** Dispatch of the French consul at Bucharest, Eugène Poujade, addressed to the foreign minister of France, A. de Tocqueville, on the land legislation in Wallachia and the relations between peasants and land owners.
101. **1849 November 4/16, Jassy.** Dispatch of the French consul at Jassy, Em. Fabres, to the foreign minister of France, on the decision of Russia and the Porte to revise the Organic Regulations.
102. **1849 December 1/13, Bucharest.** Dispatch of the French consul general at Bucharest, Eugène Poujade, addressed to the foreign minister of France regarding the union of Wallachia and Moldavia into an independent state under the guarantee of the Great European Powers as the only solution for preventing war.

1

1847 iunie < 14 > / 26, Paris

Cabinet
du
Préfet de Police

Monsieur le Ministre,

Un certain nombre de moldo-valaque résidant à Paris, parmi lesquels figurent les Princes I. Ghica, Mavrocordato, Cantacuzine ont formé le projet de fonder une association sous le titre de Société des Etudiants Roumains – dans le but d'appeler à Paris des jeunes gens des Provinces Roumaines auxquels on fournirait les moyens de perfectionner leurs études dans les sciences et les lettres et d'acquérir ainsi des connaissances dont il puissent faire plus tard profiter la Mère Patrie.

Cette société dont le caissier est un Mr. Varnav, demeurant place Sorbonne 3 et le secrétaire un Mr. Rosetti, rue de l'Ouest, 54 bis, s'est mis par un article exprès de ses statuts, sous le Patronage spécial de M. de Lamartine.

Une pareille association pouvant intéresser à certains égards notre politique internationale, je viens vous prier, Monsieur le Ministre de vouloir bien me transmettre votre avis et vos instructions à cet égard.

Veillez, Monsieur le Ministre, agréer l'hommage de mon respect.

Le Paire de France, Préfet de Police,
SS.

AM. le Ministre des Affaires Etrangères

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 55 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 8, f. 197).

Cabinete
Prefectului Poliției

Domnule Ministru,

Un număr de moldo-valahi cu reședința la Paris, printre care figurează principii I. Ghica, Mavrocordat, Cantacuzino, au pus bazele proiectului fondării unei asociații sub titulatura de Societatea Studenților Români, în scopul de a chema la Paris tineri din provinciile românești, cărora să li se furnizeze mijloacele de a-și perfecționa studiile în științe și litere și de a dobândi astfel cunoștințe de care ar putea profita mai târziu Patria Mamă.

Această societate, al cărei casier este un domn Vârnav, domiciliat în piața Sorbonne 3 și secretarul, un domn Rosetti, domiciliat în strada Vestului 54 bis, s-a pus printr-un articol expres din statutul ei, sub patronajul special al domnului de Lamartine.

O asemenea asociație putând interesa în anumite privințe politica noastră internațională, vin să vă rog, domnule ministru, să binevoiți a-mi transmite părerea și instrucțiunile dumneavoastră în această privință.

Binevoiți, domnule ministru, să primiți omagiile respectului meu

Paire al Franței, prefect al Poliției,
SS.

Dlui Ministru al Afacerilor Externe

2

1847 septembrie 15 / 27, Iași

Erstrebungen des
wallachischen Volkstammes
für Nationaleinheit
A. 1752, prés. le 7 Octobre 1847

Von den 8 bis 9 Millionen Menschen, welche der s.g. romanischen Nationalität angehören und das wallachische (romanische) Sprachidiom sprachen, bewohnen etwa 2^{1/4} Millionen die Wallachei, 1^{3/4} Millionen die Moldau und die übrige grössere Hälfte verteilt sich auf

die Nachbarländer, besonders auf die Bukowina, Siebenbürgen und Ungarn mit etwa 3 Millionen, während etwa 700.000 Walachen in der jetzt russischen vormals zur Moldau gehörigen Provinz Bessarabien und fast ebenso viele in der türkischen Provinz Bulgarien wohnen mögen.

Seit einiger Zeit fängt sich in diesem durch Nationalität verbundenem Volksstamme, welcher der griechischen Religion angehört, das Nationalgefühl mächtig zu regen an. Schriften, in der meist unbekannteren wallachischen Sprache, welcher die Deutsche Censur nicht recht beikommen kann, erscheinen jetzt in Kronstadt in Siebenbürgen in grosser Anzahl und darauf berechnet, das Nationalgefühl anzuregen, den auf die Nation haftenden Druck darzustellen und zur Bildung einer nationalen Einheit aufzufordern.

Nie ist dies aber auf eine weniger verhüllte Weise als in einem unlängst in einem wallachischen Zeitblatte, der in Kronstadt erscheinenden wallachischen Zeitung für Geist, Gemüth und Herz, erschienenem Artikel geschehen, in welchem der wallachische Volksstamm in der Allegorie einer trauernden verlassenen Wittwe dargestellt, der von Russland, Oesterreich, der Türkei und den moldau-wallachischen Fürsten auf diese Nation ausgeübte Druck auf die bitterste Weise dargelegt und zur Bildung einer kräftigen National-einheit aufgefordert wird.

Die k.k. österreichische Agentie hat Veranlassung genommen, den Herrn Fürsten Metternich auf diese Verhältnisse aufmerksam zu machen.

In der That lässt sich die Wichtigkeit einer derartigen Demonstration nicht verkennen, deren Quelle überdies von Aussen her zu kommen scheint. Nach allen Anschein wird Oesterreich an seinen östlichen Donaugrenzen bald eine schwäriige Aufgabe zu lösen haben. Vileicht mag grade die Einsicht dieser Schwierigkeit das österreichische Cabinet derer abschrecken, den Schaden durch kräftige Maasregeln abzuwenden und es mag dasselbe, um den Moment, wo die Noth dazu zwingen wird, möglichst hinauszuschieben, an die hiesigen Verhältnissen nicht rühren wollen. Dass sich aber von dieser seiner östlichen Grenze ein starker Schlag gegen diese Macht vorbereitet, kann dem unbefangenen Beobachter der hiesigen Verhältnisse nicht entgehen. Der Zeitpunkt mag sich immerhin verzögern, in welchem diesen Schlag ausgestährt werden wird, aber das Erscheinen desselben wird unvermeidlich sein.

Euer Exzellenz habe ich geglaubt auf die vorgedachten Umstände ehrerbietigst und ganz gehorsamst aufmerksam machen zu müssen.

Richthofen

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilm RDG, r. 2, c. 790-793 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consultaten in den Donaufürstenthümern, 1843-1849, vol. I.)

Iași, 27 septembrie 1847

Năzuințele neamului valah spre
unitate națională
A. 1752, prezentat la
7 octombrie 1847

Dintre cei 8 până la 9 milioane de oameni care aparțin așa numitei naționalități române și care vorbesc idiomul valah (românesc), cca 2^{1/4} milioane locuiesc în Țara Românească, 1^{3/4} milioane în Moldova, iar restul, care constituie mai mult de jumătate, se împart între țările vecine, îndeosebi în Bucovina, Transilvania și Ungaria, cu circa 3 milioane, în timp ce cca. 700.000 valahi ar locui în provincia acum rusească Basarabia, care anterior a aparținut Moldovei, iar aproape tot atâția ar trăi în provincia turcească Bulgaria.

De câțva timp, în rândul acestui neam legat prin naționalitate și care aparține religiei grecești începe să se manifeste puternic sentimentul național. Apar acum la Brașov, în Transilvania, un mare număr de scrieri în limba valahă, adesea necunoscută, cărora cenzura germană nu le poate veni de hac și care mizează pe stimularea sentimentului național, pe prezentarea specificului național și pe promovarea ideii de unitate națională.

Niciodată însă nu s-a întâmplat aceasta într-un mod mai puțin voalat ca într-un articol apărut nu demult într-un ziar valah, anume „Foaia pentru minte, inimă și literatură“, tipărit la Brașov, în care neamul valah este reprezentat alegoric printr-o văduvă părăsită și îndurerată, iar opresiunea exercitată asupra națiunii de către Rusia, Austria, Turcia și de către principii moldo-valahi este prezentată cu cea mai mare amărăciune, militându-se pentru o puternică unitate națională.

Agencia imperial-regală austriacă a luat inițiativa de a-l atenționa pe prințul Metternich în legătură cu această situație.

În fapt, importanța unei astfel de demonstrații nu poate fi nesocotită, cu atât mai mult cu cât sursa pare să vină din afară. După toate aparențele, în curând Austria va avea de rezolvat o problemă gravă la granițele ei dunărene din est. Probabil, chiar și simpla examinare a acestor dificultăți ar speria Guvernul austriac, care nu s-ar încumeta să treacă la luarea unor măsuri ferme pentru înlăturarea pericolului și este de așteptat ca guvernul să încerce să amâne cât mai mult posibil momentul când va fi nevoit să abordeze situația de aici. Că tocmai de la această graniță de est se pregătește o puternică lovitură contra acestei Puteri, așa ceva nu poate scăpa unui observator imparțial al situației de aici. Momentul în care această lovitură va fi declanșată ar putea fi amânat, dar apariția acestuia va fi inevitabilă.

Am găsit de cuviință să aduc în atenția Excelenței voastre, în modul cel mai respectuos, situația mai sus menționată.

Richthofen

3

1848 martie < 5 > / 17, Iași

Iassy, den 17. März 1848
A. 1208, prés. le 24 Maerz 1848

Eure Exzellenz zeige ich unterthänigst auf, dass gegen das Ende der vorigen Woche die ersten Nachrichten von der in Frankreich Statt gehabten Umwälzung hier eingetroffen sind. Am 12. d.M. kam die Nachricht über die Abdikation Ludwig Philips und die Einrichtung einer provisorischen Regierung und vorgestern (den 15. d. M.) diejenige über die Constituirung der Republik hier an.

Letztere ward von dem neuen Gouvernement dem hiesigen französischen Consul Guérout in einen von Lamartine an ihn gerichteten Depesche gleichzeitig offiziell notifiziert, worauf Herr Guérout sogleich die eiligst in die republikanische Farbenzusammenstellung veränderte Flage auf den Mastbaum des Consulates aufziehen und den ganzen Tag wehen liess. Er begab sich sogleich zum regierenden Fürsten, um diesem die Statt gehabte Regierungs-

form Veränderung anzuzeigen, und ihm zu eröffnen, dass er seine konsularischen Funktionen, nunmehr Namens der französischen Republik ausüben werde, welches das fürstliche Gouvernement auch ohne Weiteres zugelassen hat.

Von dem ungemeinen Eindruck, welchen diese Nachrichten auf die hiesigen Bojaren und die gesammte Bevölkerung gemacht haben, kann man sich kaum einen Begriff machen; doch ist für den Augenblick eine Einwirkung auf die hiesigen Verhältnisse nicht zu erwarten. Alles ist ruhig. Die hiesigen Bojaren lieben zwar Nachäffung alles französischen Wesens und nennen ihr Land gern *la France orientale*, allein ihre Privilegien liegen ihnen doch noch näher am Herzen, als dass die französischen Gleichheits Theorien hier Eingang finden könnten. Den Fürsten persönlich hatten die ersten Nachrichten aufs Krankenbette geworfen, keinesweges aus Besorgniss für seinen Fürstensitz, sondern weil Böswillige, welche wissen, wo der Fürst am leichtesten zu verletzen ist, die Nachricht ausgesprengt hatten, der B. Rothschild in Paris sei um alles Seinige gekommen, und habe Banquerutgemacht. Bei ihm aber hat der Fürst sein enormes hier zusammen geraubtes Vermögen deponirt. Der französische Consul hatte sich dacher auch bei dem gedachten Besuche eines sehr wohlwollenden Empfanges Seitens des Fürsten zu erfreuen, da er die in dieser Rücksicht entstandene Besorgniss zu beseitigen im Stande war.

Inzwischen ist man doch hier in Fürcht, dass die in Rede stehenden Ereignisse möglicherweise zu einem Einmarsche der russischer Truppen in die Fürstenthümer Veranlassung geben könnten. Die in Bessarabien jenseits des Pruth längs der moldauschen Grenze aufgestellten Truppen können dort, wegen gänzlichen Mangels an Verpflegungs Gegenständen (in Bessarabien hat bekantlich Miserndte Statt gehabt) nicht verbleiben; zurückziehen wird man sie jetzt schwerlich wollen, und so könnte allerdings leicht, und besonders wenn, wie es heisst, Oesterreich Sukkurs von Russland wünschen sollte, zu einem Einmarsche russischer Truppen Veranlassung vorliegen. Indessen sind die hierüber lautenden Nachrichten noch so widersprechend, dass sich für jezt nichts Gewisses hierüber sagen lässt. Sollte es zu einem solchen Einmarsche kommen, so würde, nach der vollkommenen Vorbereitung welche Russland zur Einführung russischer Elemente in seinen „Schutzprovinzen“ getroffen hat, von einem Rückmarsche wohl schwerlich mehr die Rede sein. Dann aber wäre auch unser Handel hier untergraben.

Die Vermeidung eines solchen Ereignisses wird eine Hauptaufgabe der höheren deutschen Politik sein.

Richthofen

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme RDG, r. 2, c. 806–809 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consulaten in den Donaufürstenthümern, 1843–1849, vol. I.)

Iași, 17 martie 1848

A. 1208, prezentat la 24 martie 1848

Preasupus aduc la cunoștință Excelenței voastre că spre sfârșitul săptămânii trecute au sosit aici primele știri despre răsturnarea care s-a produs în Franța. La 12 ale lunii curente a sosit știrea despre abdicarea lui Lodovic Filip și instaurarea unui guvern provizoriu, iar alaltăieri (15 ale lunii) cea despre constituirea republicii.

Ultima a fost notificată și oficial de către noul guvern consulului francez de aici, Guérout, într-o depeșă adresată lui de către Lamartine, la care imediat dl Guérout a ridicat pe catargul de la Consulat steagul având combinația de culori republicană și l-a lăsat să fluture toată ziua. El s-a dus imediat la principele guvernant spre a-i aduce la cunoștință schimbarea care a avut loc în privința formei de guvernământ și i-a declarat că de acum înainte își va exercita funcția consulară în numele Republicii Franceze, fapt pe care guvernul princiar pur și simplu l-a luat la cunoștință.

În legătură cu impresia extraordinară pe care aceste știri au creat-o asupra boierilor de aici și asupra întregii populații, este foarte dificil să-ți faci o idee; totuși, pentru moment nu este de așteptat un efect asupra situației de aici. Totul este liniștit. Boierilor de aici, ce-i drept, le place să imite tot ce este franțuzesc și își numesc țara cu plăcere *Franța orientală*, numai că privilegiile lor le stau mai la inimă decât ar putea să le stea teoriile franțuzești referitoare la egalitate. Pe principe personal primele știri l-au făcut să cadă bolnav la pat, dar în nici un caz din grija pentru tronul lui de principe, ci din cauză că multe persoane răutăcioase, care știu cum să-l rănească, au răspândit știrea că baronul Rothschild și-ar fi pierdut la Paris toată averea și ar fi dat faliment. La el a depus principele enorma lui avere adunată aici prin jaf. Tocmai de aceea consulul francez s-a bucurat de o primire foarte

binevoitoare din partea principelui, cu prilejul vizitei menționate, consulul fiind în măsură să-i înlăture îngrijorarea în această privință.

Între timp însă aici s-a instalat frica, în sensul că evenimentele despre care este vorba ar putea da ocazia trupelor rusești să intre în principat. Trupele staționate dincolo de Prut, în Basarabia, de-a lungul granițelor moldovene, nu pot rămâne acolo, din cauza lipsei totale a mijloacelor de subzistență (în Basarabia, după cum este cunoscut, a fost o recoltă foarte slabă); ar fi dificil să fie retrase, astfel că s-ar ivi ușor ocazia intrării în principate, mai ales că, după cum se spune, Austria ar dori să primească sprijin din partea Rusiei. Totuși, știrile referitoare la această chestiune sunt atât de contradictorii, încât nu-ți permit deocamdată să afirmi nimic sigur. Dacă s-ar ajunge la această intrare a trupelor, atunci numai cu greu ar mai putea fi vorba de o retragere a lor, având în vedere pregătirea completă înfăptuită de Rusia în scopul introducerii de elemente rusești în provinciile „protejate“ de ea. După aceea, și comerțul nostru aici ar fi îngropat.

Richthofen

4

1848 martie 11/23, Iași

Copy
No.1

My Lord,

I have the honor to report to your Lordship that everything remains tranquil in this Principality though the public mind has been naturally agitated by the events which have occurred in the different parts of Europe.

I had the honor of seeing the Hospodar within the last few days. He read to me Copy of a note addressed to the minister of War by the Emperor of Russia placing the army on a footing of immediate active service for the purpose of defending common with his allies the States of legitimate sovereigns against the anarchy by which the late events in the West of Europe menaced them. The prince entertained the fullest confidence of tranquillity being ensured in this and the neighbouring frontier governments.

Some concession appears now to be made to opinions which have in these countries been kept in a state of uninformed excitement for a long period. Several of the chief families of the Boyards have been

in the habit of sending their children to Paris and the Seminaries of Germany for their education and in many instances have personally superintended it themselves. It has been the means of propagating the opinions prevalent in those countries and the Moldavians consider themselves associated to the other communities of Europe by their acquirements and instruction. The only journal which they possess of a literary and political character has seldom permitted itself the least liberty of discussion on the insertion of any news which might enlighten too much the public mind on the important events passing on other Theatres, but the late revolution in France fills with its details the pages of the journal, and a publication by authority I presume has appeared also of the correspondance of the Austrian Count Dietrichstein with your Lordship. I have the honor to state the circumstances as they have appeared contemporaneously in the journal and are probably intended to connect the events in Italy with those in France.

I had called your Lordship's attention by my despatch consular no. 4 to the Establishment of a branch of the Globe British Assurance Company at Jassy, by an agent from Vienna and of the necessary papers of authorisation having been forwarded from the Board of Direction in London with the full and entire consent of Local government. Owing to some present considerations which I cannot explain it now appears that the project is arrested in its execution and no advertisement has yet been permitted to appear in the papers respecting it. Mr. Consul general Colquhoun of Bucharest had previously given his support to a measure fraught with great benefit to the country, and had directed blank policies of insurance to be printed in the Wallachian language in that City, and forwarded some to Jassy but the whole affair rests as Mr. Colquhoun informs me by letter in abeyance in Wallachia and though the Hospodar continues here to promise his protection to the measure I cannot learn that anything has been done in favour of it. The jealousy of the Russian government which does not allow any foreign assurance company in Russia may probably have interfered to prevent the establishment of one in these provinces.

I have the honor to be
My Lord
Your Lordship's most obedient
humble servant
Sam Gardner

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 20, vol. 745 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 745, f. 1-4).

Excelență,

Am onoarea să vă raportez că în acest Principat domnește calmul, deși opinia publică a fost în mod firesc tulburată de evenimentele care au avut loc în diferite părți ale Europei.

Acum câteva zile am avut onoarea să-l întâlnesc pe Domnitor, care mi-a citit o notă adresată ministrului de război de către împăratul Rusiei prin care cerea ca armata să fie pusă pe picior de război pentru a apăra, alături de aliați, statele suveranilor legitimi de anarhia care le amenință în urma ultimelor evenimente din Apusul Europei. Domnitorul este pe deplin încredințat că liniștea va fi asigurată în acest Principat și în cele învecinate.

Anumite opinii, care timp îndelungat nu au putut fi exprimate, încep acum să fie tolerate. Numeroase familii importante de boieri și-au trimis copiii să studieze la Paris și în seminariile din Germania, iar în multe cazuri au vegheat personal la desăvârșirea educației acestora. Acesta a fost un mijloc foarte bun de propagare a ideilor care circulă în țările occidentale, iar moldovenii se consideră astfel legați de celelalte state europene prin cunoștințele căpătate și educație. Singurul ziar cu caracter literar și politic care se editează aici, în general nu permite o libertate prea mare de dezbateri și nici includerea unor știri care să informeze opinia publică asupra evenimentelor din alte țări. Cu toate acestea știrile despre revoluția din Franța umplu paginile ziarului în care a fost publicată și corespondența Excelenței voastre cu contele Dietrichstein, probabil în ideea de a lega evenimentele din Italia cu cele din Franța.

V-am informat într-un raport diplomatic că la Iași un agent din Viena a înființat o filială a Companiei britanice de asigurări „Globe“, după ce a primit autorizația necesară de la conducerea companiei din Londra. Din motive pe care nu le pot explica proiectul a fost oprit și a fost interzis să i se facă publicitate în ziarul local. Consulul general Colquhoun de la București se arătase dispus să sprijine o asemenea măsură absolut benefică pentru țară și ceruse deja publicarea la București a unor polițe de asigurare în alb în limba română, trimițând câteva și la Iași. După cum mi-a comunicat dl Colquhoun într-o scrisoare, afacerea a rămas în suspensie în Țara Românească, iar aici, deși domnitorul promite în continuare să sprijine proiectul, nu se simte că s-ar fi întreprins ceva în acest sens. Invidia Guvernului rus, care nu

permite înființarea nici unei companii de asigurare străine în Rusia, se poate să fi împiedicat înființarea uneia și în aceste provincii.

Cu respect,
Sam Gardner

5

1848 martie < 14 > / 26, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

Monsieur le Ministre,

L'agitation que les événements de Février ont causée à Bucarest s'est singulièrement accrue sous l'influence des nouvelles apportées de Vienne par les derniers courriers. Elle ne pénètre guère, il est vrai, dans les rangs supérieurs de la Boyarie, et moins encore dans la classe ouvrière. Le commerce, presque exclusivement exercée par des étrangers, n'y participe que dans le sens de ses sympathies nationales ou de ses intérêts spéciaux. Le mouvement semble donc plus particulièrement se concentrer dans un certain nombre de jeunes gens, appartenent en général aux familles privilégiées, mais qui, exclus par leur âge des bénéfices directes du privilège, n'en ont pas encore complètement subi la contagion, et qui se flattent de trouver dans la crise actuelle quelques chances pour l'émancipation de leur pays ou du moins pour une réforme radicale de ses institutions.

Bien peu d'entre eux, sans doute, aperçoivent clairement ce qu'il est juste, rationnel, possible surtout de faire. Bien peu se rendent en compte exact des difficultés qui entravent la marche d'un gouvernement sur lequel pèsent à la fois la Suzeraineté de la Porte Ottomane et le protectorat de la Russie, et qui ne peut faire un pas en dehors du cercle tracé par le Règlement organique de 1832¹ sans l'assentiment de deux Puissances, jalouses l'une de l'autre, et au fond tout aussi étrangères l'une que l'autre au véritable esprit du progrès. Entraînés par de généraux instincts, plutôt que guidés par une conviction réfléchie, palpitant encore des émotions que leur a laissées une éducation dans nos livres, ils ne demandent rien de moins que l'ensemble des libertés

politiques si laborieusement conquises par la France. Le Gouvernement Valaque de son côté, soit qu'il craigne de fournir le plus léger prétexte à l'accomplissement des vues de la Russie, soit que, désespérant d'arracher aucune concession sérieuse à l'opiniâtre égoïsme de la Boyarie, il redoute d'accroître, par une tentative inutile, le nombre et l'irritation des ses adversaires, trouve plus sage de se renfermer dans une inaction absolue, en se reposant, pour l'amélioration du sort de ces populations sur les éventualités de l'avenir de l'influence des faits extérieurs.

Les esprits calmes et désintéressés croient qu'il peut exister un moyen terme entre ces deux extrêmes et que, briser par la force les résistances de l'oligarchie, sans provoquer imprudemment une intervention étrangère, le Hospodar de Valachie pourrait au moins manifester ses bonnes intentions en mettant l'assemblée générale en demeure, par les propositions de quelques unes des mesures les plus impérieusement commandées par les principes de l'humanité, de la justice, et par l'intérêt général. La misérable position des Bohémiens esclaves ainsi que celle des paysans attachés à la glèbe et soumis à la corvée ne fournirait, à une telle initiative, que des motifs trop bien fondés. L'éloignement de certaines hauts fonctionnaires, dont l'administration arbitraire et vénale suscite au Prince lui-même des embarras de tout genre, serait aussi un moyen de satisfaire aux légitimes exigences de l'opinion. Je le dis chaque jour au Prince, et je crois ne pouvoir mieux répondre à la confiance qu'il veut bien m'accorder, dût-il même en résulter quelque altération passagère dans les relations amicales qui existent entre lui et moi. Mais de quel poids peuvent être ces conseils, à côté de la déclaration, chaque jour aussi renouvelée par le Consul de Russie, que „tout mouvement populaire, toute mesure de l'autorité tendant à modifier le statu quo, sera le signal de l'entrée d'un corps de troupes Russes sur le territoire de la Principauté?“ J'ignore si M. Kotzebue lui même a une foi bien implicite dans la réalisation de ces menaces, qu'il proclame hautement et en tout lieu. Peut-être en présence de tout ce qui se passe, dans l'attente de ce que renferme un prochain avenir, le Cabinet de St. Pétersbourg y regarderait-il à deux fois avant de mettre en pratique une interprétation aussi exorbitante du droit de protectorat qu'il s'est attribué sur les Principautés. On conçoit néanmoins combien la seule possibilité d'un semblable résultat est faite pour motiver les appréhensions d'un gouvernement pour qui le maintien de sa quasi-indépendance et la préservation de sa quasi-nationalité seront toujours la plus pressante et sans doute la plus légitime préoccupation.

Divers placards, réclamant l'abolition générale des privilèges de la Boyarie, la formation d'une garde civique et la liberté de la presse, ont été affichés, les nuits dernières, dans les quartiers les plus peuplés. Des pétitions ont été rédigées dans le même sens, mais elles n'ont réuni jusqu'à ce jour que de très rares signatures. Quelques uns des chefs du mouvement se sont présentés en personne chez le Prince. Il leur a déclaré qu'il ne pouvait ni reconnaître en eux le caractère de mandataires légaux du peuple valaque, ni satisfaire, de sa seule autorité, à aucune de leurs demandes. Il règne dans le public une inquiétude à peu près générale. On redoute surtout les actes de violence et de pillage qu'une démonstration politique quelconque pourrait entraîner à sa suite, dans une ville de cent mille âmes, dont les faubourgs abritent un nombre considérable de gens sans profession et sans aveu, Bulgares, Serbes, Albanais, Hongrois, pour la plupart chassés de leur patrie par la crainte du châtimeut dû à leurs méfaits. Le commerce se plaint d'une stagnation complète. Il a fait parvenir au Prince l'expression de ses anxiétés et l'offre du concours personnel de tous ses membres, dans le cas où ce concours serait nécessaire au maintien de l'ordre public. Au milieu de cette fermentation des esprits, l'attitude calme et modérée de la colonie française a trompé ici plus d'une espérance irréfléchie, déjoué peut-être plus d'un malveillant calcul. Unanime dans sa loyale adhésion aux grands changements qui viennent de s'opérer en France, elle comprend trop bien les devoirs de l'hospitalité pour prétendre à une ingérence active dans les affaires du pays où elle réside. Sans dissimuler ses vœux et ses sympathies, elle s'abstient de provoquer, par d'inutiles manifestations, des événements dont la direction ne saurait lui appartenir et dont la responsabilité ne doit pas l'atteindre. Tous mes efforts tendent à maintenir nos nationaux dans cette voie. Les actes, les déclarations du Gouvernement provisoire, et surtout, permettez-moi de le dire, Monsieur le Ministre, l'admirable manifeste contenu dans la circulaire politique du 2 Mars, m'ont rendu cette tâche aussi facile, qu'elles rendent honorable et assurée la suite de mes relations tant avec le Gouvernement local qu'avec les représentants des autres nations étrangères.

Je sens vivement toutefois la nécessité de recevoir aussi promptement que possible les instructions spéciales qui doivent fixer ma position et tracer ma ligne de conduite à l'égard des Gouvernements de la Valachie et de la Moldavie. Il ne m'est rien parvenu de semblable, ni de Paris, ni de Constantinople. La circulaire du 2 mars ne m'est elle-même connue que par les journaux. Permettez-moi, Monsieur

le Ministre, de vous rappeler la prière que j'ai eu l'honneur de vous adresser à cet égard par ma dépêche du 20 de ce mois, expédiée sous le timbre de la Direction Commerciale.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très
obéissant serviteur,
ss. Doré de Nion

A Monsieur de Lamartine, membre du Gouvernement provisoire,
Ministre des Affaires Etrangères.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r.1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Bucarest, vol. 5, f. 37-45).

București, 26 martie 1848

Agenția
și Consulatul General al Franței
în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică

Domnule Ministru,

Agitația pe care au provocat-o la București evenimentele din februarie a crescut în mod deosebit sub influența noutăților aduse de la Viena de ultimii curieri. Ea nu pătrunde deloc, e adevărat, în straturile superioare ale boierimii și încă și mai puțin în rândul păturii muncitoare. Comerțul, practicat aproape în exclusivitate de străini nu participă la ea decât în sensul simpatiilor sale naționale sau ale intereselor particulare. Mișcarea pare, deci, a se concentra în mod mai deosebit la un anumit număr de tineri, aparținând în general familiilor privilegiate, dar care, excluși prin vârstă de la beneficiile directe ale privilegiului, nu au fost încă complet contaminați de el și care își închipuie că găsesc în criza actuală vreo șansă pentru emanciparea țării lor sau cel puțin pentru o reformă radicală a instituțiilor acesteia.

Prea puțini dintre ei, fără îndoială, își dau seama cu claritate de ceea ce este drept, mai ales posibil de făcut. Prea puțini își dau seama de dificultățile care stau în calea unui guvern asupra căruia apasă deopotrivă suzeranitatea Porții Otomane și protectoratul Rusiei, și care nu poate face un pas în afara cercului trasat de Regulamentul

Organic din 1832¹ fără asentimentul celor două Puteri, geloase una pe alta și, în fond, la fel de străine și una și cealaltă de veritabilul spirit al progresului. Mai degrabă mânați de instincte generoase, decât ghidați de o convingere chibzuită, palpitând încă de emoții pe care li le-au lăsat o educație < luată > din cărțile noastre, ei nu cer nimic mai puțin decât ansamblul libertăților politice atât de anevoios câștigate de către Franța. Guvernul valah, la rândul său, fie că se teme să furnizeze cel mai mic pretext îndeplinirii intențiilor Rusiei, fie că, pierzându-și speranța de a smulge vreo concesie serioasă egoismului încăpățânat al boierimii, se teme să nu crească, printr-o tentativă inutilă, numărul și iritarea adversarilor săi, găsește mai înțelept să se închidă într-o inacțiune absolută, întemeindu-se, pentru ameliorarea soartei acestei populații pe eventualitatea viitoare a unei influențe a faptelor din exterior.

Spiritele calme și dezinteresate cred că poate exista o cale de mijloc între cele două extreme, și că, înfrângând prin forță rezistențele oligarhiei, fără a provoca în mod imprudent o intervenție străină, Domnitorul Țării Românești ar putea cel puțin să-și manifeste bunele intenții, somând adunarea generală, prin impunerea câtorva dintre măsurile cele mai imperios dictate de principii, de umanitate, de justiție și de interesul general. Poziția mizerabilă a țiganilor robi, ca și aceea a țăranilor legați de pământ și supuși corvezilor nu poate decât să furnizeze unei asemenea inițiative motive prea bine fondate. Îndepărtarea anumitor înalți funcționari, a căror administrație arbitrară și venală îi produc și principelui încurcături de tot felul, ar fi de asemenea un mijloc de a satisface exigențele legitime ale opiniei publice. Eu i-o spun în fiecare zi principelui, și cred că n-aș putea răspunde mai bine încrederii pe care binevoiește să mi-o arate, trebuie < să o spun > chiar dacă ar rezulta de aici câteva alterări trecătoare în relațiile amicale ce există între noi. Dar ce greutate pot avea aceste sfaturi, față de declarația, reînnoită zilnic de consulul Rusiei, că „orice mișcare populară, orice măsură a autorităților tinzând să modifice statu-quo-ul, va fi semnalul intrării unui corp de trupe rusești pe teritoriul Principatului“? Nu știu dacă dl. Kotzebue însuși crede în mod implicit în realizarea acestor amenințări, pe care o proclamă sus și tare pretutindeni. Poate că față de tot ceea ce se întâmplă, în așteptarea a ceea ce ascunde viitorul apropiat, Cabinetul de la Sankt-Petersburg se va gândi de două ori înainte de a pune în practică o interpretare atât de exorbitantă a dreptului de protector pe care și l-a atribuit asupra Principatelor. Se înțelege totuși că numai posibilitatea unui asemenea rezultat este suficientă pentru a motiva aprehensiunile unei guvernări pentru care menținerea quasi-independentenței și

prezervarea quasi-naționalității sale este întotdeauna cea mai presată și fără îndoială cea mai legitimă preocupare.

Diverse pancarde, cerând abolirea generală a privilegiilor boierimii, formarea unei gărzi civice și libertatea presei, au fost afișate în nopțile trecute, în cartierele cele mai populate. Au fost redactate petiții în același sens, dar ele nu au întrunit până acum decât prea puține semnături. Unii dintre conducătorii mișcării s-au prezentat în persoană la Prinț. El le-a declarat că nu poate nici să le recunoască caracterul de mandatar legal ai poporului valah, nici să satisfacă, doar cu autoritatea sa, vreuna dintre cererile lor. În opinia publică domnește o neliniște aproape generală. Se tem, mai ales, de actele de violență și de jafurile care ar putea însoți o demonstrație politică oarecare, într-un oraș cu o sută de mii de suflete, ale cărui cartiere mărginașe adăpostesc un număr considerabil de oameni fără profesie și fără Dumnezeu, bulgari, sârbi, albanezi, unguri, cei mai mulți goniți din patriile proprii de teama pedepsei ce li se cuvine pentru nelegiuirile lor. Comerțul se plânge de o stagnare completă. El a făcut să-i parvină Principelui expresia neliniștilor sale și oferta concursului personal al tuturor membrilor săi, în cazul în care acest concurs ar fi necesar pentru menținerea ordinii publice. În mijlocul acestei agitații a spiritelor, atitudinea calmă și moderată a coloniei franceze a înșelat aici toate speranțele nechibzuite, dejucând poate multe calcule răuvoitoare. Unanimă în adeziunea sa loială la marile schimbări care tocmai s-au petrecut în Franța, ea înțelege prea bine obligațiile de ospitalitate pentru a pretinde vreo ingerință activă în problemele țării în care domiciliază. Fără a-și disimula dorințele și simpatiile, se abține să provoace, prin manifestări inutile, evenimente a căror conducere nu-i poate aparține și a căror responsabilitate nu trebuie să-i revină. Toate eforturile mele tind să-i mențină pe naționali noștri pe această cale. Actele, declarațiile Guvernului Provizoriu și, mai ales, permiteți-mi să o spun, domnule ministru, admirabilul manifest curpins în circulara politică din 2 martie, mi-au făcut această sarcină ușoară, așa cum fac < să fie > onorabile și garantate relațiile mele atât cu guvernul local, cât și cu reprezentanții altor națiuni străine.

Resimt acut, totuși, necesitatea de a primi cât mai prompt cu putință instrucțiunile speciale ce trebuie să precizeze poziția mea și să-mi traseze linia de conduită față de guvernele Țării Românești și Moldovei. Nu mi-a parvenit nimic în acest sens, nici de la Paris, nici de la Constantinopol. Nici chiar circulara din 2 martie nu-mi este cunoscută decât din jurnale. Permiteți-mi, domnule ministru, să

reamintesc rugămintea pe care am avut onoarea de a v-o adresa în această privință prin depeșa mea din 20 ale acestei luni, expediată cu ștampila Direcției Comerciale.

Sunt cu respect, domnule ministru,
al dumneavoastră
prea umil și supus servitor
ss. Doré de Nion

Domnului de Lamartine, membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe.

¹ În Țara Românească, Regulamentul Organic a intrat în vigoare la 1 mai 1831, iar în Moldova, la 1 ianuarie 1832.

6

1848 martie < 15 > / 27, Iași

Consulat de France
à Jassi
Direction Politique
No. 1

Monsieur le Ministre,

Il règne ici depuis quelques jours une vive agitation, et il paraît difficile que les grands événements qui viennent à s'accomplir à Paris, à Vienne et dans toute l'Allemagne, n'aient pas leur contre-coup en Moldavie.

L'administration du Prince Michel Stourdza, qui gouverne cette province depuis 1834, a fait beaucoup de mécontents. Le Prince n'est point un méchant homme, il a même réalisé beaucoup d'améliorations de détail dont il serait injuste de ne pas lui tenir compte. Mais cette part faite à l'éloge, il faut avouer que les causes de mécontentement abondent. Sa rapacité sordide, la vente presque publique de tous les emplois, l'administration de la justice, devenue un commerce dont il a tiré des sommes immenses, plus que tout peut-être, la position équivoque et fautive du pays, protégé de la Russie, vassal de la Turquie, doté, pour compléter la contradiction, d'une indépendance menteuse, et réduit, en vertu de cette position triplement fautive, à ne pouvoir rien réformer, rien changer et à laisser vieillir les abus les plus évidents et les plus

funestes, tout cela compose un ensemble qui résistera difficilement au contact des idées d'indépendance nationale, de liberté de la presse [.....] en mouvement dans cette partie de l'Europe par la révolution de Vienne.

Depuis quelques jours on annonce que les boyards vont présenter au Prince un programme de réformes, et que s'il n'est pas admis il y aura ici un mouvement. Le fait est que l'inquiétude règne dans tous les esprits, que le Prince a, dit-on, fait emballer ses effets les plus précieux, que l'aga (préfet de la police) a quarante cheveaux de poste en permanence chez lui, et que tout semble se préparer pour une journée.

Avant-hier, j'avais déjà cru engager le Prince à prendre l'initiative des réformes les plus immédiatement réalisables. Je n'avais rien pu obtenir. Hier je suis retourné chez lui avec le consul de Prusse agissant tant en son nom, qu'au nom du consul d'Autriche malade; là en présence du consul de Russie, auquel nous avons communiqué le but de notre démarche, nous avons vainement insisté pour faire comprendre au Prince qu'il était chimérique d'espérer qu'avec le mouvement qui agite toute l'Europe et la liberté de la presse en Bucovine, à 20 lieues de sa capitale, il pût espérer maintenir la Moldavie dans l'immobilité; que le mouvement une fois commencé pourrait facilement gagner les basses classes et tout ce ramassis de grecs, de ioniens, d'aventuriers de toute nation, pour lesquels tout mouvement politique tournerait vite au pillage et à l'incendie. Le Prince n'a voulu entendre à rien; il a déclaré que si les boyards se présentaient, il les ferait repousser par la force, et qu'il fuirait, s'il le fallait, comme Louis Philippe (dont il a toujours été grand admirateur). Les arguments les plus forts, exprimés dans les termes les plus pressants, n'ont rien obtenu, et l'assurance hautaine et provoquante de son langage, si peu d'accord avec son caractère cauteleux et tout byzantin, m'a laissé l'impression qu'il s'était assuré d'une interversion russe, et qu'au premier signal, les régiments de l'empereur passeraient le Pruth, qui n'est qu'à deux lieues d'ici. Cette conjecture ayant paru probable au Consul de Prusse, aussi qu'au gérant intérimaire du Consulat d'Autriche, il a été convenu que chacun de nous écrivait aujourd'hui même à son gouvernement pour le préparer à une éventualité qui dans les circonstances présentes serait de nature à produire un grand effet dans toute l'Allemagne ainsi que dans la Hongrie, la Gallicie et dans tous les pays qui se trouvent exposés aux atteintes russes.

Si les événements qu'on peut prévoir venaient à se réaliser, je n'aurais guère le [.....], Monsieur le Ministre, de recevoir vos

instructions; obligé peut-être de prendre sur moi la responsabilité de graves décisions, je m'efforcerai toujours de satisfaire aux devoirs que m'imposerait la dignité de la France ainsi que les intérêts de nos nationaux. Si je me trompais dans l'appréciation de ces devoirs, votre équité, Monsieur le Ministre, me tiendrait [.....] *, j'en suis sûr des difficultés de la situation.

Veillez agréer, je vous prie, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma respectueuse considération.

A. Guérault

A Monsieur de Lamartine, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 430-432 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie - Jassy, vol. 2, f. 18-20).

Iași, 27 martie 1848

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 1

Domnule Ministru,

De câteva zile domnește aici o vie agitație și pare dificil < de crezut > ca marile evenimente care s-au petrecut de curând la Paris, la Viena și în întreaga Germanie să nu-și aibă corespondentul lor în Moldova.

Administrația principelui Mihail Sturdza, care guvernează această provincie din 1834, a nemulțumit pe mulți. Prințul nu este deloc un om rău, el a realizat chiar multe îmbunătățiri de detaliu, de care ar fi nedrept să nu se țină seama. Dar, odată făcute aceste elogii, trebuie să recunoaștem că motivele de nemulțumire abundă. Rapacitatea sa sordidă, vânzarea aproape publică a tuturor funcțiilor, administrarea justiției, devenită un comerț din care a câștigat sume imense, mai mult decât orice poate, poziția echivocă și amăgitoare a țării, protejată de Rusia, vasală Turciei, având, pentru a completa contradicțiile, o independență înșelătoare și redusă, în virtutea acestei poziții de trei ori amăgitoare, la neputința de a reforma ceva, de a

schimba ceva și la a lăsa să se învechească abuzurile cele mai evidente și cele mai funeste, toate acestea compun un întreg care va rezista cu greutate contactului cu ideile de independență națională, de libertate a presei, [.....]* în mișcare în această parte a Europei prin intermediul revoluției de la Viena.

De câteva zile se anunță că boierii îi vor prezenta principelui un program de reforme și că, dacă acesta nu este admis, se va produce aici o mișcare. Fapt este că neliniștea domnește peste toate spiritele, că principele, se spune, și-a împachetat lucrurile cele mai de preț, că aga (prefectul poliției) are în permanență patruzeci de cai de poștă la dispoziție și totul arată că se pregătește de o călătorie.

Alaltăieri, credeam că l-am determinat pe principe să ia inițiativa reformelor cele mai rapid realizabile. N-am putut obține nimic. Ieri m-am întors la el împreună cu consulul Prusiei ce acționa atât în numele său, cât și în numele consulului Austriei, care este bolnav; acolo, în prezența consulului Rusiei, căruia îi comunicasem scopul demersului nostru, am insistat în van pentru a-l face pe principe să înțeleagă că este o himeră să speri că, cu mișcările care agită întreaga Europă și cu libertatea presei în Bucovina, la 20 de leghe de capitala lui, Moldova ar putea fi menținută în imobilitate; că, mișcarea odată începută, ar putea cu ușurință cuprinde clasele de jos și toată această adunătură de greci, de ionieni, de aventurieri de toate națiile, pentru care orice mișcare politică se preschimbă rapid în jaf și incendiere. Principele nu a vrut să audă nimic, a declarat că dacă boierii se vor prezenta, îi va scoate afară cu forța și că el va fugi, dacă va fi cazul, precum Ludovic-Filip (al cărui mare admirator a fost dintotdeauna). Argumentele cele mai puternice, exprimate în termenii cei mai categorici, n-au putut obține nimic și siguranța infatuată și provocatoare din vocea lui, atât de puțin potrivită cu caracterul lui șiret și în întregime bizantin, mi-a lăsat impresia că s-a asigurat de o intervenție rusă și că, la primul semnal, regimentele țarului vor trece Prutul, care nu se află decât la două leghe de aici. Această ipoteză părându-i probabilă consulului Prusiei, ca și gerantului interimar al Consulatului Austriei, s-a convenit ca fiecare dintre noi să scrie chiar astăzi guvernului propriu spre a-l pregăti pentru o eventualitate care, în circumstanțele actuale, ar fi de natură să producă un efect uriaș în toată Germania, ca și în Ungaria, în Galiția și în toate țările care sunt expuse amestecului rusesc.

Dacă evenimentele ce se pot prevedea se vor produce, nu voi avea câtuși de puțin [.....]*, domnule ministru, de a primi instrucțiunile dumneavoastră; obligat poate de a lua asupra mea responsa-

instructions; obligé peut-être de prendre sur moi la responsabilité de graves décisions, je m'efforcerai toujours de satisfaire aux devoirs que m'imposerait la dignité de la France ainsi que les intérêts de nos nationaux. Si je me trompais dans l'appréciation de ces devoirs, votre équité, Monsieur le Ministre, me tiendrait [.....] *, j'en suis sûr des difficultés de la situation.

Veillez agréer, je vous prie, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma respectueuse considération.

A. Guérault

A Monsieur de Lamartine, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 430-432 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie - Jassy, vol. 2, f. 18-20).

Iași, 27 martie 1848

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 1

Domnule Ministru,

De câteva zile domnește aici o vie agitație și pare dificil < de crezut > ca marile evenimente care s-au petrecut de curând la Paris, la Viena și în întreaga Germanie să nu-și aibă corespondentul lor în Moldova.

Administrația principelui Mihail Sturdza, care guvernează această provincie din 1834, a nemulțumit pe mulți. Prințul nu este deloc un om rău, el a realizat chiar multe îmbunătățiri de detaliu, de care ar fi nedrept să nu se țină seama. Dar, odată făcute aceste elogii, trebuie să recunoaștem că motivele de nemulțumire abundă. Rapacitatea sa sordidă, vânzarea aproape publică a tuturor funcțiilor, administrarea justiției, devenită un comerț din care a câștigat sume imense, mai mult decât orice poate, poziția echivocă și amăgitoare a țării, protejată de Rusia, vasală Turciei, având, pentru a completa contradicțiile, o independență înșelătoare și redusă, în virtutea acestei poziții de trei ori amăgitoare, la neputința de a reforma ceva, de a

schimba ceva și la a lăsa să se învechească abuzurile cele mai evidente și cele mai funeste, toate acestea compun un întreg care va rezista cu greutate contactului cu ideile de independență națională, de libertate a presei, [.....]* în mișcare în această parte a Europei prin intermediul revoluției de la Viena.

De câteva zile se anunță că boierii îi vor prezenta principelui un program de reforme și că, dacă acesta nu este admis, se va produce aici o mișcare. Fapt este că neliniștea domnește peste toate spiritele, că principele, se spune, și-a împachetat lucrurile cele mai de preț, că aga (prefectul poliției) are în permanență patruzeci de cai de poștă la dispoziție și totul arată că se pregătește de o călătorie.

Alaltăieri, credeam că l-am determinat pe principe să ia inițiativa reformelor cele mai rapid realizabile. N-am putut obține nimic. Ieri m-am întors la el împreună cu consulul Prusiei ce acționa atât în numele său, cât și în numele consulului Austriei, care este bolnav; acolo, în prezența consulului Rusiei, căruia îi comunicasem scopul demersului nostru, am insistat în van pentru a-l face pe principe să înțeleagă că este o himeră să speri că, cu mișcările care agită întreaga Europă și cu libertatea presei în Bucovina, la 20 de leghe de capitala lui, Moldova ar putea fi menținută în imobilitate; că, mișcarea odată începută, ar putea cu ușurință cuprinde clasele de jos și toată această adunătură de greci, de ionieni, de aventurieri de toate națiile, pentru care orice mișcare politică se preschimbă rapid în jaf și incendiere. Principele nu a vrut să audă nimic, a declarat că dacă boierii se vor prezenta, îi va scoate afară cu forța și că el va fugi, dacă va fi cazul, precum Ludovic-Filip (al cărui mare admirator a fost dintotdeauna). Argumentele cele mai puternice, exprimate în termenii cei mai categorici, n-au putut obține nimic și siguranța infatuată și provocatoare din vocea lui, atât de puțin potrivită cu caracterul lui șiret și în întregime bizantin, mi-a lăsat impresia că s-a asigurat de o intervenție rusă și că, la primul semnal, regimentele țarului vor trece Prutul, care nu se află decât la două leghe de aici. Această ipoteză părându-i probabilă consulului Prusiei, ca și gerantului interimar al Consulatului Austriei, s-a convenit ca fiecare dintre noi să scrie chiar astăzi guvernului propriu spre a-l pregăti pentru o eventualitate care, în circumstanțele actuale, ar fi de natură să producă un efect uriaș în toată Germania, ca și în Ungaria, în Galiția și în toate țările care sunt expuse amestecului rusesc.

Dacă evenimentele ce se pot prevedea se vor produce, nu voi avea câtuși de puțin [.....]*, domnule ministru, de a primi instrucțiunile dumneavoastră; obligat poate de a lua asupra mea responsa-

manifestat și peste hotare este fără îndoială determinată de caracterul omogen al guvernului, pe care evenimentele trecute l-au dovedit cu prisosință.

Vă voi prezenta mai multe detalii în următorul meu raport, cerându-mi totodată scuze pentru că acum din lipsă de timp am fost poate prea concis.

Am onoarea,
Sam Gardner

Excelenței sale,
Viconte Palmerston

8

1848 martie 22 / aprilie 3, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 3

Monsieur le Ministre,

Ayant eu occasion de voir hier le Prince Stourdza à propos d'une réclamation particulière, il m'a remis de lui même sur la situation de pays sur l'agitation qui règne depuis quelques jours et comme il triomphait de l'impuissance et de la nullité politique des boyards. „Prince, lui dit-je, je ne crois pas que tout soit fini, on parle de rassemblements de paysans en Bucovine; ne craignez vous pas que ce mouvement se propage en Moldavie? – C'est vrai, là est le danger; mais que pensez vous qu'on puisse faire pour le conjurer? Il me semble, lui dis-je, qu'en abolissant purement et simplement la dîme, qu'en supprimant la capitation (10 fr. par tête) et la remplaçant par un impôt foncier, vous auriez le double avantage de satisfaire le paysan, d'isoler le boyard et de faire payer à celui-ci les frais de la guerre qu'il veut vous faire. C'est encore vrai; mais vous connaissez ma position dépendante, ceci dépasse mes pouvoirs – Soit, mais vous savez ce que disait le Duc d'Orléans à son père: „J'aime mieux me faire tuer dans le Rhin, que dans un ruisseau de la rue St. Denis“. Que peut-il vour arriver de pis? de perdre votre position? mais ce risque existe du coté de l'insurrection aussi bien que du coté de la

Russie, et danger pour danger, ne vaut-il pas mieux se perdre en risquant une mesure populaire, juste, qui honorerait votre départ et pourrait préparer votre retour, que de se faire chasser par une insurrection faute d'avoir su se décider à temps. – Mais je remuerais toute la Valachie. Eh bien, ou serait le mal? ces pays-ci doivent s'affranchir tôt ou tard. Il y a là une grave position à prendre ou à préparer. – J'attendrai des nouvelles à Bucarest“.

Nous en sommes restés là. Le Prince avait l'air singulièrement gai et animé; si quelques uns des embarras intérieurs qu'on prévoit en Russie, viennent à se réaliser, peut-être voudra-t-il par quelques mesures populaires s'assurer une position décisive pour l'indépendance future des pays de langue roumaine. Le Prince Stourdza est fort capable, très prudent, et en même temps fort ambitieux. Il n'a contre lui, mais ceci este beaucoup, que sa malheureuse avarice et les tristes moyens de gouvernement auxquels ce vice l'a conduit. Au milieu d'une foule de bruits contradictoires, nous sommes ici dans une réelle ignorance de ce qui a pu se passer en Russie, en Pologne, en Hongrie; on est dans l'attente sans savoir précisément de quoi; mais aujourd'hui tout est devenu possible, et l'indépendance des pays roumains qui, faisant suite à la Pologne, achèveraient de fermer la route à la Russie, de la Baltique jusqu'au Danube, me paraît un fait trop important pour toute l'Europe occidentale, pour qu'on néglige de profiter des chances imprévues que les événements puissent offrir.

Du reste, Monsieur le Ministre, le Prince Stourdza sait parfaitement que c'est en mon propre et privé nom que je lui tiens ce langage, et le gouvernement de la République ne se trouve en rien compromis. J'ai eu l'avantage avant, pendant et depuis les derniers événements de France, de lui montrer que j'avais appris assez exactement la situation. Il en a conçu à mon égard dont je ne crois pas faire un mauvais usage en agissant conformément à ce que je crois l'intérêt de mon pays et de toute l'Europe libérale.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, les nouvelles assurances de ma respectueuse considération.

A. Guérault

A Monsieur de Lamartine, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 439–441 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 24–26).

Domnule Ministru,

Având ocazia de a-l vedea ieri pe principele Sturdza în legătură cu o reclamație particulară, m-a pus la curent din proprie inițiativă asupra situației din țară, a agitației care domnește de câteva zile și a modului în care a triumfat el asupra neputinței și nulității politice a boierilor. „Prințe, i-am spus, eu nu cred că totul s-a sfârșit, se vorbește despre adunări de țărani în Bucovina; nu vă temeți ca această mișcare să nu se propage și în Moldova?”

– E adevărat, aici este pericolul; dar ce credeți că s-ar putea face pentru a-l înlătura? – Mi se pare, i-am spus, că desființând pur și simplu dijma, că suprimând capitația (10 franci per capita) și înlocuind-o printr-un impozit funciar, ați avea dublul avantaj de a-l satisface pe țăran, de a-l izola pe boier și de a-l face pe acesta să plătească cheltuielile războiului pe care vrea să vi-l declare; – Și asta e adevărat; dar dumneavoastră cunoașteți poziția mea dependentă, aceasta depășește puterile mele. – Fie, dar știți ce îi spunea Ducele d’Orléans tatălui său: „Prefer să mor înecat în Rin, decât într-o mocirlă de pe stradă Saint-Denis“. Ce vi s-ar putea întâmpla mai rău de-atât? să vă pierdeți poziția? dar acest risc există din partea insurecției, la fel de mult ca și din partea Rusiei și, pericol pentru pericol, n-ar fi mai bine să vă pierdeți riscând o măsură populară, dreaptă care v-ar face onorată plecarea și v-ar putea pregăti reîntoarcerea, decât să vă lăsați alungat de o insurecție din cauză că n-ați știut să vă hotărâți la timp. – Dar voi răscula toată Țara Românească. Ei bine, unde ar fi răul? Aceste țări trebuie să se elibereze mai devreme sau mai târziu. Este aici o poziție gravă care trebuie luată sau pregătită. – Voi aștepta noutăți la București“.

Ne-am oprit aici. Prințul avea un aer deosebit de vesel și animat; dacă vreunele dintre încurcăturile care se prevăd în Rusia se va realiza, poate că va dori ca, prin unele măsuri populare, să-și asigure o poziție decisivă pentru independența viitoare a țărilor de limbă română. Prințul Sturdza este foarte capabil, foarte fin, foarte prudent și, în același timp, foarte ambițios. Nu are împotriva sa, dar aceasta înseamnă mult, decât nefericita lui avariție și tristele mijloace de guvernare la care l-a condus acest viciu. În mijlocul unei mulțimi de zvonuri contradictorii, suntem aici într-o totală ignoranță a ceea ce s-a putut întâmpla în Rusia, în Polonia, în Ungaria; dar astăzi totul a devenit posibil, și independența Țărilor române care, urmându-i celei a Poloniei, va închide definitiv

drumul Rusiei, de la Baltica până la Dunăre, îmi pare un fapt prea important pentru întreaga Europă occidentală, pentru a pierde ocazia de a profita de șansele neprevăzute, pe care le pot oferi aceste evenimente.

În rest, domnule ministru, prințul Sturdza știe perfect că eu îi vorbesc astfel în propriul meu nume și în mod privat, și guvernul Republicii nu este deloc compromis. Am avut avantajul mai înainte, în timpul și după ultimele evenimente din Franța, de a-i arăta că am înțeles exact situația. A simțit din partea mea acest lucru, de care nu cred că uzez în mod nepotrivit acționând conform cu ceea ce cred că este în interesul țării mele și al întregii Europe liberale.

Binevoiți a primi, domnule ministru, noi asigurări ale respectuoasei mele considerațiuni.

A. Guérault

Domnului de Lamartine, Ministru al Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

9

1848 martie 27 / aprilie 8, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie,
Direction Politique
No. 49

Monsieur le Ministre,

La poste d'hier a apporté au Consul general de Russie un document, dont je ne connais pas encore d'une manière précise la forme et la teneur, mais dont la substance m'a été communiquée par une voie digne de toute confiance. Après un préambule dans lequel s'attache à combattre les principes qui ont servi de base aux grands changements politiques récemment accomplis dans l'Europe occidentale, le Cabinet de Sankt Petersburg déclare qu'il ne tolérera, dans les Provinces de l'Empire Ottoman, placées sous le protectorat de la Russie, aucune innovation contraire aux vœux des traités, aucune atteinte à l'ordre des choses établi par le Règlement organique. Il recommande aux deux Hospodares de suivre, avec la plus grande exactitude, cette ligne de conduite, et annonce que l'Empereur est formellement décidé à réprimer par la force des armes toute tentative révolutionnaire.

Ces instructions ont été mises immédiatement sous les yeux du Prince Bibesco, par M. de Kotzebue, qui a d'ailleurs pris soin (conformément aux ordres de sa cour) d'en donner connaissance à quelques-uns des principaux personnages du Pays. Si je parviens à en obtenir une copie je m'empresserai, Monsieur le Ministre, de vous la transmettre.

On dit que les autorités turques des provinces voisines du Danube ont demandé ici des renseignements sur la situation politique des Principautés, en même temps qu'elles demandaient des ordres à Constantinopole touchant l'intervention qu'elles pourraient avoir à exercer éventuellement.

Il ne s'est passé ni à Bucarest, ni dans le reste de la Valachie, depuis la date de ma dernière dépêche, rien que soit de nature à fixer l'attention du Gouvernement. L'agitation des esprits semble se calmer, sans que le Hospodar ait jugé à propos de recourir aux mesures préventives qu'il croyait indispensables il y a à peine huit jours.

La session de l'assemblée générale est close.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Doré de Nion

A Monsieur de Lamartine, membre du Gouvernement provisoire,
Ministre des Affaires Etrangères.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 46–48).

Agenția
și Consulatul General al Franței
în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 49

Domnule Ministru,

Poșta de ieri a adus pentru consulul general al Rusiei un document, ale cărui formă și conținut încă nu le cunosc cu precizie, dar a cărui substanță mi-a fost comunicată printr-o sursă demnă de toată încrederea. După un preambul în care se apucă să combată principiile

care au servit drept bază marilor schimbări recent petrecute în Europa occidentală, Cabinetul de la St. Petersburg declară că nu va tolera, în provinciile Imperiului Otoman, aflate sub protectoratul Rusiei, nici o inovație contrară obligațiilor din tratate, nici o atingere la ordinea stabilită prin Regulamentul Organic. El recomandă celor doi domnitori să urmeze cu cea mai mare exactitate, această linie de conduită și anunță că imperiul este în mod formal decis să reprime prin forța armelor orice tentativă revoluționară.

Aceste instrucțiuni au fost aduse imediat la cunoștința principelui Bibescu de către domnul de Kotzebue, care de altfel a avut grijă (potrivit ordinelor primite de la Curtea sa) să înștiințeze despre aceasta și câțiva dintre principalii demnitari ai țării. Dacă voi reuși să obțin o copie, mă voi grăbi, domnule ministru, să v-o transmit.

Se spune că autoritățile turce din provinciile aflate în vecinătatea Dunării au cerut aici informații, instrucțiuni asupra situației politice din Principate, solicitând în același timp ordine de la Constantinopol cu privire la intervenția pe care ar putea-o eventual exercita.

Nici în București, nici în restul Țării Românești nu s-a petrecut de la data ultimei mele depeșe, nimic de natură să rețină atenția guvernului. Agitația spiritelor pare să se calmeze, fără ca domnitorul să se gândească să recurgă la măsurile preventive pe care le-a crezut indispensabile acum abia opt zile.

Sesiunea Adunării generale s-a închis.

Sunt, domnule ministru,
al dumneavoastră foarte umil
și foarte supus servitor,
Doré de Nion

Domnului Lamartine, membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

10

1848 martie 27 / aprilie 8, București

Copy
No. 9

The evening after sending off my last letters, there arrived from St. Petersburg a courier with dispatches for the Russian Consul General. Mr. Kotzebue read to me confidentially a dispatch addressed to him by count Nesselrode.

It was nearly to the following tenor.

The emperor viewing with alarm the dissemination of radicalism, which had caused a Republic to take the place of the Throne of July in France, which had spread with fearful rapidity throughout Germany and which in Italy had almost destroyed every monarchical institution, the emperor considered it his duty to assemble on the frontiers of his empire a strong force, so as to enable him to meet any emergency and to place them at the disposal of such of his allies as may need his assistance; that with regard to France it was his intention to be in no hurry (*de ne pas se hâter*) to recognize the present state of things in France which offered no guarantee of stability or of confidence. He should leave France free to manage her own internal affairs, but he was resolved to secure the maintenance of the territorial division of Europe as laid down by the treaties of Paris and Vienna.

That by the treaties with the Porte, Russia was placed in a peculiar position as regarded the Turkish Provinces bordering on her Empire. She was bound more especially to see to the preservation of good order and good government in the Principalities. Wherefore Mr. Kotzebue was ordered on the slightest appearance of any tendency to movement in the Provinces which might show itself against the *Ottoman authority* to apply immediately to the military authorities of Bessarabia who had orders to place at Mr. Kotzebue's disposal such forces as may be necessary to maintain order in the Principalities. Mr. Kotzebue is instructed to communicate the above dispatch to the two hospodars and to give its contents as much publicity as he may deem necessary.

The above is the tenor of the letter of count Nesselrode, as far as my memory serves me: the Ottoman authority is twice mentioned as that which the Russian forces are to support. I have only time to mention this hurriedly, as the Russian post is just going out.

I have the honor to be
(signed) R. Colquhoun

Mr. Colquhoun to Sir Stratford Canning

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78 – Turkey, vol. 742, f. 41–42).

Copie
Nr. 9

DI Colquhoun către dl Stratford Canning

După ce am expediat ultimele scrisori, a sosit de la St. Petersburg un curier care i-a adus rapoarte diplomatice consulului general rus.

Dl Kotzebue mi-a citit confidențial raportul pe care i l-a adresat contele Nesselrode și care cuprinde pe scurt următoarele aspecte.

Luând act cu îngrijorare de proliferarea radicalismului care a dus la înlocuirea monarhiei cu republica în Franța, care s-a răspândit cu rapiditate în Germania și care în Italia a distrus aproape orice instituție monarhică, împăratul consideră că este de datoria lui să mobilizeze la granițele imperiului său o armată puternică care să-i permită să facă față oricărei situații neprevăzute și care să vină în sprijinul oricăruia dintre aliați. Împăratul nu are în intenție să se grăbească să recunoască actuala stare de lucruri din Franța care nu oferă nici o garanție de stabilitate sau încredere. El ar putea să nu se amestece în treburile interne ale Franței, însă este decis să aperse menținerea împărțirii teritoriale a Europei care a fost hotărâtă prin tratatele de la Paris și Viena.

Prin tratatele cu Poarta, Rusia a fost pusă într-o situație deosebită în ceea ce privește Provinciile turcești aflate la granița imperiului, ea fiind obligată să vegheze la menținerea ordinii și a unei bune guvernări în Principate. De aceea a fost chemat dl Kotzebue, pentru ca la cel mai mic semn de revoltă împotriva *autorității otomane* să apeleze imediat la autoritățile militare din Basarabia care au ordin să-i pună la dispoziție trupele necesare pentru menținerea ordinii în Principate. Dl Kotzebue este însărcinat să trimită acest raport celor doi domnitori și să facă o cât mai mare publicitate conținutului acestuia.

Acesta este cuprinsul scrisorii contelui Nesselrode pe care l-am rezumat din memorie. Autoritatea otomană este de două ori menționată ca fiind cea pe care forțele rusești sunt chemate să o sprijine. Din păcate nu am timp să insist asupra acestui subiect.

Cu respect,
Colquhoun

11

1848 martie 29 / aprilie 10, Iași

Consulat France
à Jassi
Direction Politique
No. 4

Monsieur le Ministre,

L'agitation qui avait paru se calmer par le départ des principaux boyards, recommence avec une nouvelle force depuis quelques jours. Revenus de la campagne, ils ont tenu des réunions publiques où l'on

a demandé la liberté de la presse, au moins sur les questions intérieurs, l'amélioration du sort du paysan, le changement de plusieurs fonctionnaires de l'ordre judiciaire et administratif. Le prince quoique très irrité, n'a pas cru devoir empêcher ces réunions. Le Consul de Russie lui-même (ce qui est un signe des temps) lui a conseillé d'y envoyer le Ministre de l'intérieur pour s'entendre avec les meneurs. A l'heure qu'il est, il paraît très difficile que le Prince ne fasse pas d'importantes concessions. Après une longue conversation que j'ai eue avec lui je l'ai laissé dans des dispositions assez raisonnables; malheureusement, comme tous les esprits qui se piquent de finesse, il s'embarasse dans ses propres [.....], cherche à reprendre d'une main ce qu'il accorde de l'autre, ne sait pas se décider et finira peut-être par se décider trop tard. En sortant de chez lui je suis passé chez son fils le Prince Grégoire, dont le caractère est aussi énergique et aussi décidé que celui de son père est irrésolu. Il venait sous l'impression de la conversation que nous avons eu ensemble trois jours auparavant de rédiger un programme de complète émancipation pour le pays et m'a quitté pour le soumettre à son père.

Quand on connaît tant soit peu ce pays-ci, Monsieur le Ministre on désire plus qu'ailleurs ce qu'on doit désirer partout: que le progrès s'accomplisse sans secousse et sorte d'une transaction amiable plutôt que d'un bouleversement. On est effrayé de la pauvreté des hommes qui manient ces puissantes et redoutables idées de liberté, d'indépendance nationale, auxquelles la frivolité de leurs habitudes antérieures semblait les avoir si peu préparés; et pourtant telle est la force de ces idées, telle est surtout la puissance du souffle qui les apporte du dehors que leur succès paraît assuré en dépit même de l'incapacité des hommes enrôlés à leur service.

J'aurai l'honneur de vous adresser par le prochain courrier la première partie d'une étude que j'avais commencé sur les éléments dont se compose la société moldave¹. Bien que les événements ne m'aient pas laissé le loisir de la mener à la fin, les détails qu'elle contient sur la position respective du boyard et du paysan suffiront, je l'espère, à justifier à vos yeux, l'attitude toute conciliatrice que j'ai cru devoir prendre au milieu des événements qui semblent se préparer.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, l'hommage de ma respectueuse considération.

A. Guérout

P.S.

On m'annonce à l'instant même qu'une adresse au Prince résumant les demandes et les griefs des mécontents, a été couverte

dèja d'un grand nombre de signature des boyards. Copie en sera envoyée, dit-on, à tous les Consuls. Si elle me parvient, je m'empresserais, Monsieur le Ministre de vous la transmettre sans délai.

A Monsieur de Lamartine, ministre des Affaires Etrangères de la République française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 439-441 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Jassy, vol. 2, f. 24-26).

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 3

Domnule Ministru,

Agitația care părea a se fi calmat prin plecarea principalilor boieri a reînceput de câteva zile cu o forță nouă. Reîntorși de la țară, ei au ținut întruniri publice unde s-a cerut libertatea presei, cel puțin în ce privește problemele interne, îmbunătățirea stării țăranilor, schimbarea mai multor funcționari din domeniile judiciar și administrativ. Principele, deși foarte iritat, nu a crezut de cuviință să împiedice aceste reuniuni. Însuși consulul Rusiei (ceea ce este un semn al timpurilor) l-a sfătuit să îl trimită acolo pe ministrul de interne pentru a se înțelege cu conducătorii. În situația actuală, părea foarte dificil ca Principele să nu facă importante concesii. După o lungă conversație pe care am avut-o cu el, l-am lăsat într-o dispoziție destul de rezonabilă; din nefericire, ca toate firile care se închipuie subtile, el se încurcă în propriile sale [...]*, încearcă să ia cu o mână ceea ce a dat cu alta, nu știe să se decidă și va sfârși probabil prin a se hotărî prea târziu. Ieșind de la el, am trecut pe la fiul său, prințul Grigore, al cărui caracter este atât de energic și ferm, pe cât este de indecis cel al tatălui său. El întocmise, sub impresia discuției pe care am avut-o amândoi cu trei zile înainte, un plan de completă emancipare a țării și m-a părăsit pentru a i-l arăta tatălui său.

Când cunoști măcar puțin această țară, domnule ministru, dorești mai mult ca în altă parte ceea ce ar trebui să se dorească peste tot, ca progresul să se îndeplinească fără șocuri și să rezulte printr-o negociere amiabilă, mai degrabă decât printr-o răsturnare. Ești înspăimântat de nimicnicia oamenilor care manipulează aceste puternice și redutabile idei de libertate, de independență națională, pentru care ușurătatea

deprinderilor lor anterioare părea a-i fi pregătit prea puțin; și totuși, atât de mare este forța acestor idei, atât de puternic, este mai ales, suflul care le aduce din afară, încât succesul lor pare asigurat, chiar în ciuda incapacității oamenilor ce le slujesc.

Voi avea onoarea să vă adresez prin următorul curier, prima parte a unui studiu, pe care l-am început asupra elementelor din care se compune societatea din Moldova.¹ Deși evenimentele nu mi-au lăsat răgazul de a-l termina, detaliile pe care le conține asupra poziției respective a boierilor și țăranilor vor fi, sper, suficiente pentru a justifica în ochii dumneavoastră atitudinea cu totul conciliatoare pe care am crezut că trebuie să o adopt în mijlocul evenimentelor care par a se pregăti.

Binevoți a primi, domnule ministru, omagiul respectuoasei mele considerațiuni.

A. Guérout

P.S.

Mi se anunță chiar în acest moment că o adresă către Prinț, rezumând cererile și plângerile protestatarilor, a fost deja semnată de un mare număr de boieri. Se spune că o copie a ei va fi trimisă tuturor consulilor. Dacă îmi va parveni, mă voi grăbi, domnule ministru, să v-o transmit fără întârziere.

Domnului de Lamartine, Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

* Text indescifrabil

¹ Documentul nu figurează pe rolă.

Am vorgangenem Freitag (7. d. M.) sind plötzlich sämtliche einigermassen angesehene Bojaren mit ihren Familien vom Lande nach der Stadt zurückgekehrt, so dass alle Privathäuser und Gasthöfe überfüllt sind.

Noch an demselben Abend hat in dem Hotel zur Stadt Petersburg eine allgemeine Versammlung der Bojaren bei offenen Thüren Statt gehabt, welche von mehr als 600 Personen besucht gewesen sein soll.

Dort hat man eine Art von constituirender Versammlung organisiert und die wahrscheinlich schon auf dem Lande ausgearbeiteten Beschwerdepunkte gegen das Gouvernement diskutirt. Für die einzelnen Punkte sind Deputationen erwählt worden, um die Redaktion zu besorgen. Diese Versammlung hat sich am Sonnabend d. 8. d. M. an demselben Orte wiederholte. Die sämmtlichen Minister, mit Ausnahme eines vor 4 Tagen neu ernannten Minister des Innern, haben ihre Demission gegeben, und sind der Versammlung beigetreten, eben so die Präsidenten der höheren Behörden, einige, nachdem sie wegen der ihreseits verübten Schlechtigkeiten, welche sie allein dem Fürsten zuschrieben, Verzeihung von ihren Brüdern (so nennen sich die Bojaren unter sich) erbeten und erhalten haben. Der Polizeichef ist davon gegangen, und seine Stelle durch ein anderes, wie man sagt, eben so schlechtes Subjekt ersetzt.

Am gestrigen Abend sollte an dem erwähnten Orte eine ähnliche Versammlung Statt haben. Der Fürst hatte aber drehen lassen, dass bei Wiederkehr derselben Waffengewalt angewendet werden würde. Man hat die Versammlung dacher bei dem Grosbojaren Costaki Sturdza abgehalten, demselben, welchen man vor etwa 8 Tagen zum Minister des Innern hatte ernennen wollen, welcher aber die Annahme eines Ministeriums abgelehnt hatte, obwohl man das Gegentheil hiervon von Seiten des Fürsten und des russischen Consuls ausgesprengt hatte.

Heute hat die Übergabe der Beschwerdepunkte an den Fürsten Statt gehabt, in welchen die Corruption als der bedeutendste hervorgehoben ist. Der Fürst hat eine zweideutige Antwort gegeben.

Diese Thatsachen waren mir successive durch Preussische Untethanen mitgetheilt worden, und stimmen vollkommen mit den bei der österreichischen Agentie eingegangenen Nachrichten überein.

Heute Mittag, kurz vor dem Postschluss, liessen sich zwei Grosbojaren, Panaiotti Balsche und Basil Gykka, welche hier als angesehene Männer allgemein bekkant sind, melden, indem sie sich als Beauftragte der Bojaren Versammlung ankündigten.

Sie überreichten mir eine Abschrift der dem Fürsten überreichten Beschwerdepunkte (welche ich, da sie in moldauscher Sprache abgefasst ist, und daher erst übersetzt werden muss, mit der nächsten Post einreichen werde) und lasen mir eine deutsch abgefasste Proklamation an das deutsche Volk und seine Herrscher vor, welche für die Zeitungen bestimmt ist. Sie bemerkten zu ersterer, dass der Fürst keine genügende Antwort habe ertheilen lassen und dass daher beschlossen werden sei, mit den Waffen in der Hand den Fürsten Sturdza zur Abdankung zu zwingen, das Land von der Pforte und von der russischen korrumpirenden Protektion für unabhängig zu

erklären, und in der Gemeinschaft mit der Wallachei und Serbien, wo sich zur Zeit eine Gleiche Bewegung vorbereite, eine National Regierung zu begründen, bis zu deren Constituirung nach der Entfernung des Fürsten Sturdza, ein provisorisches Gouvernement für die Moldau errichtet werden würde.

Ich muss abbrechen, in diesem Augenblicke füllt sich mein ganzes Haus und der Hof mit deutschen flüchtenden Unterthanen; die Ursache kenne ich noch nicht, ich faste es ist blinder Lärm, jedenfalls muss sich die Sache in der einen oder anderen Hinsicht bis zum nächsten Posttage entscheiden.

Richthofen

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme R.D.G., r. 2, c. 829–832 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consulaten in den Donaufürstenthümern, 1843–1849, vol. I).

A. 1654, prezentat la 19 aprilie 1848

Vinerea trecută (7 ale lunii curente), dintr-o dată, toți boierii oarecum respectabili, împreună cu familiile lor, s-au întors de la țară la oraș, astfel că toate casele private și hotelurile s-au umplut.

Chiar în aceeași seară a avut loc la hotelul Petersburg din oraș o adunare generală a boierilor, cu ușile deschise, la care se spune că au participat peste 600 persoane.

S-a organizat acolo un fel de Adunare constituantă, la care s-a discutat o listă de reclamații la adresa Guvernului, redactată, probabil, anterior. Pentru câteva dintre reclamații au fost alese deputații care să se îngrijească de redactarea lor. Această adunare s-a întrunit din nou în ziua de sâmbătă, 8 ale lunii curente, în același loc. Toți miniștrii, cu excepția unuia numit în urmă cu 4 zile ca ministru de interne, și-au dat demisia și au venit la adunare; la fel au făcut și președinții instanțelor mai importante – unii după ce și-au cerut iertare și au obținut-o de la frații lor (așa se numesc boierii între ei), pentru ticăloșiile făcute de ei și pe care ei le atribuie numai principelui. Șeful poliției a fugit și a fost înlocuit cu un altul, după cum se spune, la fel de rău.

Ieri seară urma să aibă loc o adunare asemănătoare în același loc. Principele a determinat însă o schimbare, dispunând ca la revenirea boierilor să se folosească forța armată. Drept urmare, adunarea s-a ținut la marele boier Costache Sturdza, cel care în urmă cu aproximativ 8 zile se intenționase a fi numit ca ministru de interne, dar care ar fi refuzat, deși principele și consulul rus răspândesc un zvon contrar.

Astăzi a fost predată principelui lista de reclamații, în care la loc important figurează corupția. Principele a dat un răspuns ambiguu.

Aceste întâmplări mi-au fost aduse la cunoștință succesiv de către supușii prusieni și coincid complet cu știrile sosite la Agenția austriacă.

Astăzi la amiază, cu puțin înainte de închiderea poștei, doi boieri mari, Panaioti Balș și Vasile Ghica, cunoscuți aici de toată lumea ca oameni respectabili, s-au anunțat, prezentându-se ca însărcinați ai adunării boierilor.

Ei mi-au înmănat o copie a listei de reclamații predată principelui (și pe care eu, întrucât este redactată în limba moldovenească și deci trebuie mai întâi tradusă în germană, o voi trimite cu următoarea poștă), apoi au citit în fața mea o proclamație către poporul german și către stăpânitorii lui, redactată în limba germană și destinată ziarelor. În legătură cu prima, au spus că principele nu a dat un răspuns satisfăcător și de aceea s-a hotărât ca principele să fie constrâns cu armele în mână să abdice, țara să fie declarată ca independentă față de Poartă și față de protectoratul corupător rusesc, iar împreună cu Țara Românească și cu Serbia, în care se pregătesc acum mișcări asemănătoare, să se instaureze o guvernare națională; până la constituirea acesteia, după îndepărtarea principelui Sturdza, pentru Moldova se va forma un guvern provizoriu.

Trebuie să închei; în acest moment toată casa mea și toată curtea se umplu cu supuși prusieni refugiați; cauza încă nu o cunosc; constat că este o alarmă falsă; oricum, până la următoarea zi de poștă situația se va decide într-un fel sau altul.¹

Richthofen

¹ Ultimul paragraf este scris neîngrijit, cu mână nesigură, sub imperiul emoției (nota trad.).

13

1848 martie 30 / aprilie 11, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 50

Monsieur le Ministre,

Je n'ai pu encore me procurer une copie du document dont il est fait mention dans ma dernière dépêche, mais il m'en été donné lecture, et je me crois autorisé à garantir comme parfaitement exacte l'analyse que je vais avoir l'honneur de mettre sous vos yeux.

„Circulaire adressée par le Ministère des Affaires Etrangères aux agents de la Russie dans les Principautés Danubiennes: „Les événements qui viennent de se passer en France et dans le centre de l'Europe imposent plus que jamais à S.M. impériale le devoir de veiller au maintien de l'ordre et à la conservation des droits consacrés par les traités de 1814 et 1819. La Russie ne prétend s'immiscer en rien dans les affaires intérieures de la France; elle la laissera tenter sans obstacle et à ses risques et périls l'expérience qui occupe en ce moment le peuple français. Elle ne cherchera à exercer aucune influence sur sa solution. Elle en agira de même avec les Puissances voisines et alliées, et se bornera à intervenir si elles lui en font la demande, pour préserver de toute atteinte les circonscriptions territoriales établies par les traités. (sic.)

C'est dans ce but qu'elle réunit sur sa frontière occidentale des forces imposantes et qu'elle se tient prête à tout événement“.

„La question n'est pas toutefois identique en ce qui concerne les pays que des relations spéciales attachent à la Russie, et particulièrement les Principautés du Danube, qui placées sous la Suzeraineté de la Porte Ottomane le sont également sous la protection de l'Empire Russe. L'intention de l'Empereur est de n'y tolérer aucune innovation tendant à relâcher les liens de la Suzeraineté ou ceux du protectorat, aucun mouvement, aucune mesure ayant pur but de modifier le régime politique sur lequel les Principautés sont constituées. Cette volonté est irrévocable (sic!) et sera soutenue au besoin par l'emploi de tous les moyens dont la Russie dispose. Les deux Hospodars doivent en être officiellement avertis et seconder de tout leur pouvoir les vues de la cour protectrice. Ces vues ne doivent au surplus rester ignorées de personne et les agents doivent y donner toute la publicité convenable.“

La connaissance de cette déclaration a produit ici sur les chefs du Gouvernement et sur la plus grande partie de la population une impression douloureuse, un découragement qui approche de la stupeur. L'opinion est cependant loin d'en envisager d'une manière unanime la portée et les conséquences. Les uns n'y voyent qu'un moyen comminatoire, destiné à comprimer l'agitation des esprits, mais dont la mise à exécution n'est rien moins que décidée dans les conseils du Czar. D'autres croient au contraire que voyant son action paralysée pour longtemps du côté de l'Europe occidentale, sans inquiétudes d'ailleurs sur le maintien du statu quo dans l'intérieur de l'Empire, le Cabinet de Pétersbourg regarde les circonstances actuelles comme favorables à l'accomplissement de ses desseins sur les Provinces Danubiennes. Il n'attendrait, selon eux, qu'un prétexte quelconque

pour les occuper militairement, sauf à transformer plus tard, suivant les chances de l'avenir, cette occupation temporaire en une annexion définitive, sous un titre plus ou moins explicite. C'est une question qui, il me semble, ne tardera à être décidée par l'événement. Si, en effet, l'intention du Cabinet russe est telle qu'elle se trouve exposée ci-dessus, rien ne lui sera plus facile que de la réaliser et de faire naître à point nommé, le prétexte dont il aura besoin. S'il ne le fait pas, c'est qu'il ne le veut pas, au moins pour le moment, qu'il croit de son intérêt de ne pas isoler la question spéciale des Principautés de la grande question d'Orient si près, peut-être, de venir prendre sa place dans l'ordre du jour de la Politique Européenne.

J'ai des nouvelles de Jassy, jusqu'à la date du 7 de ce mois, par une lettre de M. Guérout, qui ne m'annonce aucun événement, aucun symptôme de nature à appeler l'attention. C'est pourtant après la réception du même courrier que M. Kotzebue, consul de Russie à Bucarest, a pris instantanément et de la manière la plus imprévue, la résolution de se rendre en Moldavie. Il est parti ce matin, en annonçant qu'il sera de retour dans un très court délai. Ce brusque départ commenté à l'aide de quelques prétendues indiscretions échappées au Consul, paraissent à certaines personnes l'indice de l'entrée prochaine des troupes Russes sur le territoire moldave et plus tard en Valachie. Le Prince lui-même semble partager à cet égard les inquiétudes du public et n'être pas mieux instruit que lui du véritable état des choses.

Que cette occupation militaire sera plus ou moins immédiatement à craindre, elle est certainement, Monsieur le Ministre, une éventualité possible, probable même, et pour laquelle il me serait nécessaire de recevoir à l'avance vos instructions. Dans le cas où elles ne pourraient me parvenir à temps, veuillez croire que cette épreuve ne me trouverait pas moins prêt que je ne l'ai été dans d'autres circonstances non moins graves, à défendre, au prix de tous les efforts et de tous les sacrifices, la dignité de la nation, la sûreté et les intérêts de mes concitoyens.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre etc.
ss. D. de Nion

A Monsieur de Lamartine, Membre du Gouvernement provisoire,
Ministre de Affaires Etrangères.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilmă Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie-Bucarest, vol. 5, f. 48-53).

Agenția
 și Consulatul General al Franței
 în Principatele
 Țării Românești și Moldovei
 Direcția Politică
 Nr. 50

Domnule Ministru,

N-am putut încă să-mi procur o copie a documentului despre care se face mențiune în ultima mea depeșă. dar el mi-a fost citit și mă cred autorizat să garantez ca perfect exactă analiza pe care voi avea onoarea de a v-o înfățișa.

„Circulara adresată de către Ministerul Afacerilor Străine agenților Rusiei în Principatele Danubiene: „Evenimentele care au avut loc recent în Franța și în centrul Europei impun mai mult ca niciodată M.S. Imperiale datoria de a veghea la menținerea ordinii și la păstrarea drepturilor consacrate prin tratatele din 1814 și 1819. Rusia nu pretinde să se amestece cu nimic în afacerile interne ale Franței; ea va lăsa (Franța) să încerce nestingherită și pe riscul său experiența care a pus stăpânire în acest moment pe poporul francez. Ea, <Rusia> nu va încerca să exercite nici o influență asupra rezolvării acesteia. Va acționa asemeni cu Puterile vecine și se va mărgini să intervină <numai> dacă acestea i-o vor cere, pentru a pune la adăpost de orice atingere circumscriptiile teritoriale stabilite prin tratate. (*sic!*)

În acest scop, <Rusia> a reunit la frontiera sa occidentală forțe impunătoare și este pregătită pentru orice eveniment.

Chestiunea nu este totuși identică în ceea ce privește țările pe care le leagă de Rusia relații speciale, în mod deosebit Principatele Danubiene, care, plasate sub suzeranitatea Porții Otomane se află totodată sub protectoratul Imperiului Rus. Intenția împăratului este de a nu tolera aici nici o inovație tinzând să slăbească legăturile de suzeranitate sau pe acelea de protectorat, nici o mișcare, nici o măsură având ca scop modificarea regimului politic pe care se întemeiază Principatele. Această voință este irevocabilă (*sic!*) și va fi susținută la nevoie prin folosirea tuturor mijloacelor de care dispune Rusia. Cei doi domnitori trebuie să fie în mod oficial informați despre aceasta și să secondeze cu toate puterile lor intențiile curții protectoare. Aceste vederi nu trebuie, de altfel, ignorate de nimeni, iar agenții trebuie să le facă toată publicitatea necesară“.

Cunoașterea acestei telegrame a produs aici, asupra șefilor guvernului și asupra celei mai mari părți a populației, o impresie dureroasă,

o descurajare vecină cu stupoarea. Opinia publică este totuși departe de a-i lua în considerare în mod unanim implicațiile și consecințele. Unii nu văd în ea decât un mijloc de amenințare, destinat să comprime agitația spiritelor, dar a cărui punere în practică nu este câtuși de puțin hotărâtă în consiliile țarului. Alții cred, dimpotrivă, că văzându-și acțiunea paralizată pentru multă vreme dinspre partea Europei occidentale, fără neliniști din altă parte cu privire la menținerea statu-quo-ului în interiorul Imperiului, Cabinetul de la Petersburg privește circumstanțele actuale ca fiind favorabile îndeplinirii proiectelor sale cu privire la Provinciile Danubiene. El n-ar aștepta, potrivit acestora, decât un pretext oarecare pentru a le ocupa prin forța armată, urmând să transforme mai târziu, potrivit cu șansele de viitor, această ocupație temporară într-o anexiune definitivă, cu titlu mai mult sau mai puțin explicit. Este o problemă care, mi se pare, nu va întârzia să fie decisă de evenimente. Dacă, într-adevăr, intenția Cabinetului rus este aceea care se află expusă mai sus, nimic nu i-ar fi mai ușor decât să și-o realizeze și să producă la momentul potrivit pretextul de care ar avea nevoie. Dacă nu o face, înseamnă că nu vrea, cel puțin pentru moment, și că crede <a fi> în interesul său să nu izoleze problema specială a Principatelor de marea problemă orientală, atât de aproape, poate, de a-și găsi locul pe ordinea de zi a politicii europene.

Am vești de la Iași, până în data de 7 ale acestei luni, printr-o scrisoare a domnului Guérault, care nu-mi anunță nici un eveniment, nici un simptom de natură să atragă atenția. Totuși, după primirea aceluiași curier dl Kotzue, consulul Rusiei la București a luat instantaneu și în maniera cea mai imprevizibilă, hotărârea de a pleca în Moldova. A plecat în această dimineață, anunțând că se va întoarce într-un timp foarte scurt. Această plecare bruscă, comentată cu ajutorul unor pretinse indiscreții scăpate de consul, le apare anumitor persoane ca semn al apropiatei intrări a trupelor rusești pe teritoriul moldovenesc și, mai târziu, în Țara Românească. Principele însuși pare să împărtășească, din acest punct de vedere, neliniștile opiniei publice și să nu fie mai bine informat decât aceasta asupra adevăratei stări de lucruri.

Indiferent dacă această ocupație militară este de așteptat mai mult sau mai puțin imediat, ea este în mod sigur, domnule ministru o eventualitate posibilă, chiar probabilă, și pentru care mi-ar fi necesar să primesc dinainte, instrucțiunile dumneavoastră. În cazul în care ele nu-mi vor putea parveni la timp, binevoii să credeți că această încercare nu mă va găsi mai puțin pregătit decât am fost în alte circumstanțe la

fel de grave, să apăr, cu prețul tuturor eforturilor și tuturor sacrificiilor, demnitatea națiunii, siguranța și interesele concetățenilor mei.

Sunt cu respect, domnule ministru etc.
ss. D. de Nion

Dlui de Lamartine, membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe.

14

1848 aprilie 2/14, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 6

Monsieur le Ministre,

Nous avons eu ici une tentative de révolution qui a misérablement avorté. Je reprends le récit des événements où les a laissés ma lettre du 10 courant.

Dans cette journée-là même, une adresse au Prince, dont j'ai l'honneur de vous envoyer copie (No. 1)¹ avait été couverte, dit-on, de plus de huit cents signatures, appartenant à la grande et à la petite noblesse. On y remarquait entr'autres celle de l'Evêque Metropolitain d'Iassi, qui est en même temps Président de l'Assemblée générale, et dont l'adhésion en cette double qualité avait une grande autorité morale. Les 35 demandes formulées dans cette adresse portent toutes sur des besoins réels et des réformes devenues nécessaires. Les points les plus importants étaient la dissolution de l'assemblée générale, élue sous l'influence d'une corruption notoire, la liberté de la presse pour toutes les questions intérieures, la formation d'une garde urbaine, l'amélioration du sort du paysan et la reconstitution des écoles sur de bases nationales. Le seul reproche à faire à cette pièce, c'est d'être rédigée en termes trop vagues, trop généraux et de ne pas résumer sous une formule brève et populaire les griefs et les besoins d'une population qui n'est encore sensible qu'au bien-être matériel. Quoiqu'il soit l'unanimité imposante qu'elle avait ralliée, elle avait produite une grande impression. Chacun augurait mal de la résistance de Prince. Le Consul de Russie, frappé comme tout le monde de la

légitimité des vœux exprimés, insistait auprès du Prince pour obtenir des concessions et n'y pourrait réussir. Il me dit à moi-même que le Prince est perdu, qu'il n'avait qu'une chose à faire, qui était de s'en aller, que la Russie ne pouvait pas le protéger contre la haine publique et contre le vœu du pays clairement manifesté.

Une députation envoyée par les boyards se rendit au Palais dans l'après midi pour présenter l'adresse au Prince. Après beaucoup d'hésitation, le Prince sur trente cinq demandes, finit par en accorder trente trois. Son refus portait seulement sur la dissolution de l'Assemblée et sur la réorganisation des écoles. La députation porta sa réponse aux boyards et à peine eut-elle rendu compte de sa mission, que les plus ardents s'écrièrent qu'il fallait tout où rien et qu'il était trop tard pour consentir à aucun accommodement. La députation retourna donc au Palais, où le Prince à cette nouvelle, hésita d'abord, balbutia, perdit contenance; enfin un des députés ayant tiré sa montre et dit au Prince qu'il avait une demi heure pour se décider, celui ci, poussé à bout et stimulé d'ailleurs par le consul de Russie, présent à toute cette scène, reprit courage: „Sortez, Messieurs, s'écria-t-il, et vous mon fils, (s'adressant à l'aîné) faites mettre la milice sous les armes“. Il quitte aussitôt le palais avec la Princesse et ses deux fils Démètre et Grégoire, se met à la tête de la milice composée de mille homme environ et s'achemine à travers la ville vers la maison de Mr. Costaki Stourdza, l'un des principaux boyards chez qui venait de se tenir la réunion.

A cette nouvelle tous les conjurés se dispersent. Ces hommes au langage si fier, n'avaient fait aucuns préparatifs: la plupart n'avaient pas d'armes, ceux qui en avaient ne voulurent pas s'en servir. Une partie fut arrêtée dans la maison de Mr. Mavrocordato. Plusieurs firent la sottise d'aller coucher chez eux où ils furent pris pendant la nuit. Pas un de ces fiers révolutionnaires n'a essayé de faire résistance. Une cinquantaine de coups de fusils tiré en l'air devant la maison de Mr. Mavrocordato avait souffi pour faire tomber leur courage. Il faut ajouter pour dernier coup de pinceau, que pendant que la députation était chez le Prince, deux d'entr'eux avaient eu le front de se présenter chez les Consuls de Prusse et de l'Autriche pour déclarer qu'ils ne voulaient plus du Prince à aucun prix, que l'attaque était fixée à six heures et pour rassurer ces Messieurs sur le compte de leurs nationaux. On prétend que d'ignobles menaces avaient été adressées à la Princesse, qui est grosse en ce moment, pour la déterminer à conseiller la fuite à son mari.

Maintenant que le Prince est victorieux, il abuse de la victoire; on dirait qu'il y a comme une triste émulation entre lui et les boyards,

à qui inspirera le moins d'intérêt. Plusieurs des prisonniers ont été odieusement maltraités; les uns ont reçu des coups de bâton, d'autres attachés les mains derrière le dos, ont traversé la ville comme des malfaiteurs, bourrés de coups de crosse dans les reins, par les soldats qui les conduisaient. Tout cela engendre des haines implacables. Les principaux conspirateurs sont envoyés dans une forteresse au delà du Danube pour attendre leur jugement, les autres ont fui à la campagne. Quelques uns des prisonniers ont réussi à s'évader et cherchent dit-on à soulever les paysans. Si le feu révolutionnaire gagne cette classe grossière mais énergique, alors il faut s'attendre à de graves événements, et peut-être à de grands malheurs, car les paysans opprimés depuis des siècles, ont de cruelles représailles à exercer contre toute la caste des nobles et nous verrons peut-être ici le pendant des massacres de la Gallicie.

Toute la ville est dans l'inquiétude. Le commerce est suspendu, le crédit anéanti, les bruits les plus alarmants et les plus contradictoires sont à chaque instant propagés et démentis. Tantôt on dit que les paysans ont refusé de payer l'impôt tantôt que ceux de la Bessarabie s'agitent; la vérité est très difficile à démêler, mais ce qu'il y a de sûr c'est que c'est du côté des paysans qu'est aujourd'hui tout le danger, danger d'autant plus grand, que parmi tous ces boyards avilis, pourris, endettés, occupés de jeu et d'intrigues, on ne voit pas un homme capable de diriger une pareille insurrection vers le noble but de l'indépendance nationale. Quant au Prince, il est à craindre que son succès n'achève de l'aveugler. Il eut été digne et habile de maintenir après la victoire les [...] concessions que la peur lui avait arrachées. C'ait été à la fois ennoblir ces concessions et détruire en germe toute insurrection prochaine. Le fera-t-il? j'en doute. Le Consul de Russie, Mr. Toumanski affirme que telle est la conduite qu'il lui conseille. Avant hier soir est arrivé le Consul général de Bucarest, Mr. Kotzebue. Je ne l'ai pas encore vu et j'ignore ses dispositions. Jusqu'à présent la seule manifestation qu'ait faite le Prince, a été une proclamation où il menace les moldaves de la protection et de la sollicitude paternelle de l'Empereur. J'ai l'honneur de vous en envoyer ci-joint la traduction (No. 2) ². Cette affiche a été presque partout déchirée pendant la nuit.

Veillez agréer, je vous prie, Monsieur le Ministre, les nouvelles assurances de ma respectueuse considération.

A. Guérout

A Monsieur de Lamartine, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 456-459 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie-Jassi, vol. 2, f. 41-44).

Iași, 14 aprilie 1848

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 6

Domnule Ministru,

Am avut aici o tentativă de revoluție care a eșuat lamentabil. Reiau povestirea evenimentelor de unde am lăsat-o în scrisoarea din 10 curent.

Chiar în acea zi, o petiție către Prinț, a cărei copie am onoarea să v-o trimit (Nr.1)¹ a fost semnată, se spune, de opt sute de persoane din rândurile boierimii mari și mici. S-a remarcat, printre altele, aceea a Mitropolitului de Iași, care este în același timp și președinte al Adunării generale și a cărui adeziune în această dublă calitate a avut o mare autoritate morală. Cele 35 de cereri formulate în această petiție privesc toate nevoi reale și reforme devenite necesare. Punctul cel mai important este dizolvarea adunării generale, aleasă sub influența unei corupții notorii, libertatea presei pentru toate cheltuielile interne, formarea unei gărzi orașenești, îmbunătățirea stării țăranilor și reorganizarea școlilor pe baze naționale. Singurul reproș ce i se poate face acestui document este acela de a fi întocmit în termeni prea vagi, prea generali și de a nu rezuma într-o formulă scurtă și populară plângerile și nevoile unei populații care nu este încă sensibilă decât la bunăstarea materială. Oricare ar fi unanimitatea impozantă pe care a întrunit-o, el a produs o impresie puternică. Toată lumea prezicea de rău în privința rezistenței Principelui. Consulul Rusiei, mișcat ca toată lumea de legitimitatea doleanțelor exprimate, a insistat pe lângă Principe pentru a obține concesiile, dar nu a reușit. El mi-a spus chiar mie că Principele e pierdut, că nu are decât un singur lucru de făcut, anume să plece, că Rusia nu îl poate proteja împotriva urii publice și contra voinței țării, manifestată în mod clar.

O deputație trimisă de boieri s-a deplasat la Palat după-amiază pentru a-i prezenta petiția Principelui. După multe ezitări, din treizeci și cinci de cereri, Principele a sfârșit prin a accepta treizeci și trei.

Refuzul său s-a manifestat doar față de dizolvarea Adunării și de reorganizarea școlilor. Deputăția a dus răspunsul său boierilor și nici nu a dat bine socoteală de misiunea sa, că cei mai înflăcărați au și strigat că trebuie (acceptat) totul sau nimic și că era prea târziu pentru a consimți la vreo înțelegere. Deputăția s-a reîntors deci la Palat, unde Principele la această veste a ezitat mai întâi, s-a bâlbâit, și-a pierdut șirul; în sfârșit, unul dintre deputați, uitându-se la ceas și spunându-i Principelui că are o jumătate de oră pentru a se hotărî, acesta, scos din sărite și îndemnat de altfel de consulul Rusiei, prezent la toată scena, a prins curaj: „Ieșiți, domnilor, a strigat el, și dumneata, fiule (adresându-se primului născut), mobilizează miliția sub arme“. A părăsit imediat palatul, împreună cu Princesa și cei doi fii ai săi, Dimitrie și Grigore, s-a pus în fruntea miliției formate din aproximativ o mie de oameni și s-a îndreptat, traversând orașul, către casa dlui Costache Sturdza, unul dintre principalii boieri, la care se ținuse adunarea.

La această veste, toți conjurații s-au risipit. Acești oameni cu un limbaj atât de mândru, nu făcuseră nici o pregătire; cea mai mare parte a lor nu aveau arme, cei care aveau nu au vrut să le folosească. O parte au fost arestați în casa dlui Mavrocordat. Mai mulți au făcut prostia de a merge să se culce la casele lor, unde au fost prinși în cursul nopții. Nici unul dintre acești mândri revoluționari nu a încercat să opună rezistență. Vreo cincizeci de împușcături trase în aer în fața casei dlui Mavrocordat au fost suficiente pentru a face să le piară curajul. Trebuie să adaug, ca o ultimă trăsătură de condei, că în timp ce deputăția se afla la Principe, doi dintre ei au avut nerușinarea să se prezinte la consulii Prusiei și Austriei pentru a declara că nu mai vor principe cu nici un preț, că atacul a fost fixat la ora șase și pentru a le da asigurări acestor domni în privința conașionalilor lor. Se susține că Princesei, care este gravidă, i-au fost adresate amenințări ignobile pentru a o determina să-și sfătuiască soțul să fugă.

Acum, când Principele e învingător, el abuzează de victorie; se spune că există un fel de tristă competiție, între el și boieri, cărora le inspiră prea puțin interes. Câțiva prizonieri au fost maltratați în mod odios, unii au primit lovituri de baston, alții, cu mâinile legate la spate, au fost plimbați prin oraș ca răufăcătorii, snopiți cu lovituri de băț în rinichi de către soldații care îi însoțeau. Toate acestea dau naștere la uri implacabile. Principalii conspiratori au fost trimiși într-o fortăreață, dincolo de Dunăre în așteptarea judecății, ceilalți au fugit la țară. Unii dintre prizonieri au reușit să evadeze și încearcă, se spune, să-i ridice pe țărani. Dacă flacăra revoluționară cuprinde această categorie primitivă, dar energică, atunci trebuie să ne așteptăm la

evenimente grave, și poate chiar la mari nenorociri, căci țărani oprimați timp de secole se vor răzbuna cu cruzime pe casta boierească și vom vedea, probabil, aici corespondentul masacrelor din Galiția.

Tot orașul este pradă neliniștei. Comerțul este suspendat, creditul desființat, zvonurile cele mai alarmante și mai contradictorii sunt răspândite și negate în fiecare moment. Ba se spune că țărani au refuzat să plătească impozitul, ba că aceia din Basarabia se agită; adevărul este foarte greu de ghicit, dar ceea ce e sigur este că din partea țăranilor se așteaptă azi toate pericolele, pericole cu atât mai mari cu cât printre acești boieri, decăzuți, stricați, înglodați în datorii, preocupați de joc și de intrigi, nu există nici un om capabil să conducă o asemenea insurecție către nobilul scop al independenței naționale. Cât despre Principe, există teama că succesul său nu încetează să-l orbească. Ar fi fost demn și perspicace să păstreze după victorie [.....]* concesiile pe care i le smulsese frica. Ar fi însemnat, deopotrivă, înnobilarea acestor concesii și distrugerea în germene a oricărei insurecții viitoare. O va face? Mă îndoiesc. Consulul Rusiei, dl. Tumanski, afirmă că acesta este comportamentul pe care i l-a recomandat. Alaltăieri seară a sosit consulul general de la București, Kotzebue. Nu l-am văzut încă și nu știu care este starea lui de spirit. Până acum, singura acțiune a Principelui a fost o proclamație în care îi amenință pe moldoveni cu protecția și solitudinea paternă a țarului. Am onoarea să vă trimit alăturat traducerea acesteia (Nr. 2)². Acest afiș a fost rupt aproape peste tot în cursul nopții.

Vă rog să primiți, domnule ministru, asigurările respectuoasei mele considerațiuni.

A. Guérout

Dlui de Lamartine, Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

^{1,2} Anexele se află pe rolă, la cadrele 460–461.

* Text indescifrabil.

1848 aprilie 2/14, Focșani

Copy Extract of a letter from Mr. Calcagni to Mr. Colquhoun

Foxany 14 th April 1848

We are here in great uneasiness and dread owing to the recent events of Iassy. A few days since twenty of the principal boiars were escorted under guard to Galatz bound with ropes and covered with a soldier cloak. They are to be sent into Turkey. Amongst these boiars

are two sons of the minister Ghyka, Alexander Mourousi, two sons of the minister Sturdza and two of the Cantacuzenes and others of the first families in Iassy. It is reported that Constantine Mourousi has been sent off to Russia, he being a Russian subject. It is also asserted that more than one hundred and fifty boiars have been arrested in Iassy and every day many of these are sent into Turkey as to the salt-mines. They are very ill used on the road being bound with cord. Mr. Governor of Foxany has been made Aga of Iassy, he having consented to effect the arrests, no one else among the Moldavians being willing to execute the ordres of the Government. Here at present we are without a prefect. I do not see how matters are to terminate. I have this moment ascertained that all the cavasses have been sent off to the estate of Constantine Mourousi, who, it appears, has escaped Iassy and taken refuge on his estate, which is about half an hour's distance from this. These cavasses are likely to meet with a warm reception for Mourousi is very resolute and it is believed will avenge the treatment shown to his brother.

Basile Ghyka was likewise arrested yesterday and sent bound to Iassy.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78 – Turkey, vol. 742, f. 43–44).

Copia scrisorii adresate dlui Colquhoun de dl Calcagni

Focșani, < 2 > / 14 aprilie 1848

Aici domnește o profundă îngrijorare datorită recentelor evenimente petrecute la Iași. Douăzeci dintre marii boieri au fost escortați la Galați, legați cu sfori și îmbrăcați în haină militară și urmează să fie trimiși în Turcia. Printre acești boieri se află doi fii ai ministrului Ghica și Alexandru Moruzi, doi fii ai ministrului Sturdza, doi boieri din familia Cantacuzino și alți boieri de prim rang din Iași. Despre Constantin Moruzi s-a aflat că a fost trimis în Rusia, dat fiind că este cetățean rus. Se mai spune că mai mult de o sută cincizeci de boieri au fost arestați la Iași și zilnic sunt trimiși dintre aceștia la minele de sare din Turcia; condițiile de călătorie sunt cât se poate de proaste, prizonierii fiind legați cu sfori. Guvernatorul Focșaniului a fost numit în funcția de aga la Iași, el fiind cel care a consimțit să se opereze arestările, întrucât nici unul dintre moldoveni nu a fost dispus să execute ordinele Guvernului. În momentul de față am rămas aici fără

prefect și nu văd cum s-ar putea găsi vreo soluție acestei probleme. Am certitudinea că numeroși cavași au fost trimiși la moșia lui Constantin Moruzi care se pare că a evadat din Iași, s-a refugiat la moșie și este foarte hotărât să se răzbune pentru modul cum a fost tratat fratele său.

Vasile Ghica a fost și el arestat ieri și trimis legat la Iași.

16

1848 aprilie 1/14, Iași,

A. 1424, prés. le 23 Avril 1848

1. anexe

Meinen ehrerbietigsten Bericht von 10-ten d.M. nehme ich da auf, wo ich ihn aus dem am Schlusse angeführten Grunde unterbrechen musste.

Ich erklärte den beiden Bojaren, welche mir die darin gedachte Eröffnung machten (welche, wie ich bald vernahm, auch der k. k. österreichischen Agentie von denselben Personen gemacht worden ist), dass ich in ihre Angelegenheiten um so weniger mischen kann, als ich zu dem persönlichen Muthe der Bojaren, selbst gegen ein so schwaches Gouvernement, wie das hiesige, kein rechtes Vertrauen hätte, und die in dem degenerierter National Charakter eingewurzelte Feigheit, Corruption und Verrath überhaupt auch nicht die Eigenschaften wären, mit welchen sich Veränderungen so umfassender Art, wie sie sie beabsichtigten, durchsetzen liessen. Nur so viel hatte ich zu erklären, dass, wenn man sich, von welcher Seite es sei, an der Person oder dem Eigenthum eines preussischen Schutzgenossen vergreifen würde, oder wenn etwa Feuerleger u. dergl. m. von preussischen Schutzgenossen aufgegriffen werden würden, ich dergleichen Individuen, ohne Rücksicht auf die Nationalität, sogleich vor dem Consulate bestrafen, und eintretenden Falles selbst todschiessen lassen würde. Dagegen sein die preussischen Schutzgenossen auf das dringlichste angewiesen, in keiner Weise Partei zu nehmen, sondern sich nur zu ihrem eigenen persönlichen und Eigenthumsschutze bewaffnet bereit zu halten (dazu hatte auch auf meine Veranstaltung der ewangelische Pastor bei dem solennen Gothesdienste am vergangenen Samtage von der Kanzel herab noch besonders ermahnt).

Eine ähnliche warnende Erklärung hatte ich schon früher bei Gelegenheit der berichteten Maasregel wegen der Arnauten dem Gouvernement abgegeben.

Bald Nach dem Abtritt dieser beiden Bojaren kam der französische Consul zu mir, zu sagen, dass der russische Consul ihm so eben erklärt habe, dass der Fürst, da alles von ihm abgefallen sei, von der Schutzmacht aufgegeben werde, dass man die Ruhe zu erhalten hoffe, da Commissaren aus Petersburg und Constantinopel im Kurzer Zeit hier sein könnten, um ihn auch formell zu destituiren und dass schon einigen Individuen Aussicht eröffnet werden sei, in diesem Falle als Mitglieder der provisorischen Regierung einzutreten.

Um mich in Betreff der etwa zu ergreifenden Schutzmaasregeln weiter zu vergewissern, ging ich noch zu einem Bojaren, dessen gemässigte Gesinnungen ich kannte, und fragte ihn, ob wirklich Unruhen zu erwarten seien, worauf er mir erwiederte, dass die beiden Bojaren, welche bei mir gewesen seien, zu denjenigen gehörten, welche auf eine baldige Entscheidung mit den Waffen drängen, einer solchen würde es aber bei der notorischen Feigheit des Fürsten gar nicht bedürfen, auch sei man darauf noch gar nicht vorbereitet, der Fürst, welcher übrigens bis auf die Auflösung der Deputirter-Kammer, alle Punkte der Desiderata des Landes bereits bewilligt habe, werde vielmehr von selbst abgehen, da er sich ganz verlassen sehe, und sei eigentlich schon beseitigt, ich brauche daher nicht das Mindeste zu befürchten, es werde Alles ruhig verbleiben.

Kaum in das von dem fürstlichen Palais und den Hauptstrassen der Stadt etwas entlegene Consulat zurückgekehrt (gegen 5 Uhr Nachmittag) beginnt eine allgemeine Flucht der deutschen Unterthanen nach den von den beiden deutschen Agentien mit denselben für den Fall eines Ausbruchs von Unruhen vereinbarten Sammelpunkten, deren einer das preussische Gebäude war.

Alle erklären, es sei auf der Strasse durch berittene Polizei Beamte und Kosaken das Schliessen der Häuser und die Räumung der Strassen befohlen worden, diejenige welche auf der dem fürstlichen Palais zunächst gelegenen *Uliza mare* (grosse Strasse) wohnen, erzählten, den Fürsten in einem kleinen, offenen Wagen, umgeben von Arnauten und Militair ganz verstört fliehen gesehen zu haben, nachdem schon vorher die Fürstin in Sicherheit gebracht worden sei. Allgemein heisst es, der Fürst sei auf der Flucht und die Bojaren würden ihm nachsetzen; dieselben Nachrichten gingen bei dem englischen Consulate ein, welches ganz in der Nähe des diesseitigen liegt.

Diese Nachrichten bestätigten sich nur in soweit, dass der Fürst allerdings nach der Kaserne gefahren, die Flucht aber wahrscheinlich nur simulirt war, um die schon durch den russischen Consul und andere Verräther aus der Zahl der Bojaren selbst verbreitete Sorglosigkeit,

in deren Folge der Fürst allgemein als bereits beseitigt angesehen würde, und welche die Bojaren veranlasst hatten, sich für den Augenblick nach ihren Privatwohnungen zurückzubegeben, noch zu vermehren, und den Augenblick wo sie nicht vereint waren zu benutzen, um sie einzeln zu fangen.

Der Fürst kam mit den Arnauten und den Truppen, die vorher reichlich beschenkt und mit Plünderungshoffnungen erfüllt worden waren, im Carriere aus der Kaserne zurück, und begab sich mit einem Theile derselben in sein Palais. Der andere Theil und die Arnauten mit der einzigen hier befindlichen Kanone, zogen nun unter Anführung der beiden Söhne des Fürsten, von denen Einer die Militz kommandirt, vor die einzelnen Bojarenhäuser, und arretirten dort successive, und die ganze Nacht hindurch die Häupter der Bojaren-Versammlung, in der Art, dass man, da die Truppen zu feige waren, anzugreifen, erst die Arnauten voranschickte, und als diese die wehrlosen Leute überfallen hatten, die Truppen erst zur Plünderung nachfolgen liess.

Eine solche Scene hatte auch dicht neben dem preussischen Consulate, bei einem kaiserlichen russischen Unterthan Statt.

Die Bojaren selbst im höchsten Grade feige haben auch nicht den allermindesten Widerstand entgegengesetzt, sie haben sich binden, auskleiden und mit von Läusen besetzten alten Soldatenmänteln bekleiden lassen. Sie sind auch stark gemisshandelt worden. Keiner ist dem Andern zu Hülfe gekommen, und haben ganz und gar den Charakter gezeigt, welchen die russische Schutzmacht ihnen einzuimpfen seit beinahe einem Jahrhundert beflissen gewesen ist, eine vollständige, phisische und moralische Degeneration, die mit Ekel erfüllt. Hätten auch nur 10 Bojaren den Muth gehabt, den Fürsten anzugreifen, so wäre dieser fortgejagt worden. Jetzt, da der zitternde Fürst auf ausdrücklichen Befehl des russischen Consuls, welcher eine ganz niederträchtige Rolle bei der Sache gespielt hat, die initiative ergreifen musste, hat er gesiegt.

Diese Arretirungen haben nun bis heute fortgedauert. Einige 30 Bojaren sind, wie man hört, über Galacz nach Widin geschleppt, ein anderer Theil ist nach den Klöstern, ein anderer Theil in die hiesigen Criminal-Gefängnisse gebracht, ein anderer Theil auf ihre Landgüter und in das Ausland exilirt, und nur die allergemeinste Sorte, ein wahres Gesindel, ist hier, nach erhaltener Vergebung des Fürsten zurückgeblieben. Aus diesen hat auch der Fürst sein neues Ministerium zusammengesetzt, da die bisherigen und früheren Minister sämmtlich ebenfalls in der vorgedachten Weise fortgeschafft worden sind.

Die Stadt ist von den am 10-ten in einer Anzahl von 600 vorhandenen Bojaren so gut wie evakuirt, der Handel, welcher lediglich auf

die Abnahme der Bojaren basirt ist, hat gänzlich aufgehört, und ein furchtbarer Terrorismus, wie er in der Regel die Folge ist, wenn die Feigheit siegt, herrscht jetzt hier.

Ich bin in dem glücklichen Falle Einem Hohen Königlichen Ministerium melden zu können, dass mitten unter diesen Verhältnissen, weder von der einen noch von der andern Seite irgend eine Verletzung der Person und des Eigentums der meinem Consulat unterstehenden Schutzgenossen Statt gehabt hat; leider ist aber die k.k. österreichische Agentur nicht in einem ähnlichen Falle; man hat sich Seitens der moldauschen Behörden sowohl an der Person als an dem Eigenthume österreichischer Unterthanen schwer vergriffen. Die Agentur hat Genugthuung verlangt, bis heute ist sie nicht gegeben.

Es ist allerdings zu befürchten, dass die Soldaten, deren Raublust, bei aller Feigheit, erwacht ist, und die hierin mit der Polizei gemeinschaftliche Sache macht, zu weiteren Exzessen führen wird, denen durch die grösste Energie nur vorläufig vorgebeugt werden kann.

Wenn aber die Verhältnisse Deutschlands mit Russland sich noch mehr verwickeln sollten und wenn nicht, was hier die freudigste Sensation machen und jetzt die Sympathie des ganzen Landes haben würde, bald Österreichische Truppen einrücken, dann können sich die deutschen Consulate, gegenüber dem Fürsten, dessen Corruptions-System ihn vollständig an Russland bindet, nicht mehr halten, und dann gehen weitere Millionen verloren, welche der deutsche Handelsstand hier zu fordern hat. Dies muss einen starken Rückschlag auf die Arbeiterfrage in Schlesien, am Rhein und besonders auch im Königreich Sachsen geben. Die hiesigen Kaufleute müssen sich, erfolgt nicht bald kräftige Hülfe, sämmtlich insolvent erklären und Hab und Gut und ihre ausstehenden Schulden im Stich lassen. Schon jetzt sind alle Zahlungen vorläufig eingestellt.

Auf der andern Seite kann angenommen werden, dass die Russen hier nicht sehr bald einrücken werden, und dass sie überhaupt an der russischen Grenze kaum so stark sind, als die Oesterreicher an der ihrigen. Es wird darauf ankommen, wer zuerst Besitz ergreift, um sich hier organisiren und über die unermesslichen Hülfsmittel des hiesigen fruchtbaren Landes disponiren zu können. Eine schleunige Einigung der Cabinette zu Wien und Berlin über diese Frage thut Noth. Geschieht Nichts, so muss der Handel hierher aufgegeben und das handeltreibende Publikum vor grösseren Verlusten gewarnt werden.

Die Verhältnissen stehen so, dass nichts von den Waaren, welche hier von Deutschland aus noch ferner eingehen werden, bezahlt werden wird. Die hiesigen Kaufleute können es beim besten Willen selbst nicht,

und die Pflicht der Regierung erfordert es, den zollvereinsländischen Handelsstand hierauf aufmerksam zu machen.

Gestern ist die beiliegende Proklamation an den Strassenecken angeschlagen worden, welche, obwohl die darin in Bezug genommene Ordre aus St. Petersburg nach den hiesigen Ereignissen eingetroffen ist, denselben doch den Stempel der Legalität geben soll.

Der k. russische General-Consul von Kotzebue ist gestern hier eingetroffen; wie allgemein gesagt wird, um seiner Seits eine Privat-Contribution vom Fürsten zu erheben. Er soll die strengen, auf eine gänzliche Vertilgung der Bojaren berechneten Maasregeln des Fürsten, nunmehr völlig gebilligt haben.

In Buckarest herrscht ebenfalls viel Unruhe und eine gänzliche Geschäftsstockung, doch soll es bis jetzt zu keinem Ausbruch gekommen sein. Genauere Nachrichten fehlen; wäre indessen dort grössere Gefahr, so würde Herr v. Kotzebue nicht von dort abgereist sein.

Ein hohes Königliches Ministerium bitte ich ganz gehorsamst um hochgeneigte baldige Instruktion für mein Verhalten.

Richthofen

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme RDG, r. 2, c. 833–842 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consulaten in den Donaufürstenthümern, 1843–1849, vol. I).

ANEXA

Von Gotes Gnaden,

Wir,

Michael Gregor Sturdza Woiewode,

haben durch das Kaiserlich russische Consulat eine Mitteilung Sr. Excellenz des Reichskanzler Herrn von Nesselrode vom März c. Nr. 934 erhalten.

Dieselbe ist ein neuer Beweis der Sorge mit welcher Unser erhabenster Protektor nicht aufhört über dem Glücke der Moldauer zu machen, zumal in dieser kritischen Zeit, welche die gesellschaftliche Ordnung des westlichen Europas bedroht, und auf den Sturz der legitimen Herscher ausgeht.

Seine Majestät der Kaiser haben erklärt, dass Sie entschlossen sind, nicht zu dulden, dass die Anarchie sich in die unter Seinem Schutz gestellten ottomanischen Provinzen verbreite, und dass Sie alle Ihre Kraft aufwenden werden, sich den Versuchen entgegen zu stellen, welche den Zweck haben möchten, die Bande zu entkräften,

welche diese Länder mit dem ottomanischen Reiche vereinigen, oder auch nur die Bedingungen ihrer politischen Verfassung zu modifiziren.

In Folge und Kraft dieser Hohen Mittheilung ist es unsere Fürstenpflicht, dies Jedermann wissen zu lassen, dass man allen Aufregungen, sie mögen von Aussen oder selbst von Innen kommen, so wie den niederträchtigen auf den Umsturtz des Bestehenden berechneten Einflüsterungen Widerstand leisste, welche nur dem Vaterlande Schaden bringen, und das Gouvernement, wenn es nicht Acht hierauf hätte, eben so mit Verantwortlichkeit, als die Dawiderhandelnden mit Unglück und die Familien mit Auflösung bedrohte.

Iassy, den 31. März 1848 (a. St.), Nr. 135

A. 1727

Iași, 14 aprilie 1848

A. 1424, prezentat la 23 aprilie 1848
1 anexă

Reiau acum raportul meu respectuos din data de 10 ale lunii curente, din momentul în care am fost nevoit să-l întrerup din motivele menționate în finalul lui.

Am spus celor doi boieri care mi-au făcut declarația pomenită în raport (care declarație, după cum am aflat ulterior, a fost făcută de aceleași persoane și Agenției imperiale și regale austrice) că nu mă pot amesteca în problemele lor, cu atât mai puțin cu cât eu nu am nici o încredere veritabilă în curajul personal al boierilor de a se ridica fie și împotriva unui guvernământ atât de slab ca cel de aici, iar lașitatea, corupția și trădarea înrădăcinate în caracterul național slăbit nu constituie în nici un caz acele trăsături care să contribuie la efectuarea schimbărilor atât de cuprinzătoare pe care le intenționează ei; numai atât am vrut să le spun, că, dacă s-ar atenta în vreun fel la persoana sau averea unui supus prusian, ori dacă vreun supus prusian s-ar deda la fapte nepermise, atunci eu aş cere ca un astfel de individ, indiferent de naționalitate, să fie pedepsit chiar în fața Consulatului, iar, dacă va fi cazul, să fie chiar împușcat; supușii prusieni au fost sfătuiți în modul cel mai ferm să nu ia în nici un caz partea cuiva, dar să fie pregătiți a-și apăra cu armele atât persoana lor cât și averea (în plus, la îndemnul meu, pastorul evanghelic i-a sfătuit și el, cu prilejul serviciului religios solemn de sâmbăta trecută, de la amvon).

O declarație prevenitoare asemănătoare o mai făcusem eu guvernanților cu prilejul reglementărilor referitoare la arnăuți, în legătură cu care v-am raportat.

Curând după plecarea celor doi boieri a venit la mine consulul francez, pentru a-mi relata că tocmai îi spusese consulul rus că principele, care a fost părăsit de toți ai lui, a fost părăsit și de Puterea protectoare, că se speră ca liniștea să fie reinstaurată, deoarece comisarii din Petersburg și Constantinopol ar putea fi aici în scurt timp, spre a-l destitui și oficial și că deja unora li s-a deschis perspectiva ca, în acest caz, să fie numiți ca membri ai Guvernului Provizoriu.

Pentru a-mi forma o părere mai clară în legătură cu măsurile de apărare pe care urma să le întreprind, am mers la încă un boier, ale cărui opinii cumpătate îmi erau cunoscute și l-am întrebat dacă într-adevăr sunt de așteptat dezordini, la care el mi-a replicat că cei doi boieri care au fost la mine fac parte dintre cei care insistă pentru o decizie urgentă cu armele, dar că, având în vedere lașitatea notorie a principelui, de așa ceva nu ar fi nevoie în nici un caz, că în acest scop nici nu s-au făcut vreun fel de pregătiri, că principele, care până la desființarea Camerei Deputaților aprobase deja toate punctele revendicate de țară, va pleca din proprie inițiativă, deoarece se vede complet părăsit și, în fapt, deja înlăturat, de aceea nu trebuie să am nici cea mai mică teamă, totul va rămâne liniștit.

Abia întors la consulat, care se află la oarecare distanță de palatul princiar și de străzile principale ale orașului (spre ora 5 după amiază), începe un refugiu general al supușilor germani spre punctele de adunare stabilite cu aceștia de către cele două Agenții germane pentru eventualitatea izbucnirii de dezordini, unul dintre acele puncte de adunare fiind clădirea prusiană.

Toți declară că s-ar fi ordonat de către polițiștii și cazacii călări pe stradă ca toată lumea să părăsească străzile și să se închidă în case; cei care locuiesc pe *Ulița Mare* (Strada Mare) în apropierea Palatului princiar, relatau că principele ar fi fost văzut într-o mică trăsură deschisă, înconjurat de arnăuți și de militari, absolut speriat, după ce mai înainte și-ar fi dus principesa într-un loc sigur. Toți spuneau că principele a fugit și că boierii îl fugăreau din urmă; aceleași știri au sosit și la Consulatul englez, aflat în imediata apropiere a noastră.

Aceste știri s-au confirmat doar în sensul că principele a plecat într-adevăr spre cazarmă, dar se pare că numai a simulat fuga, în scopul de a-i face pe boieri să fie și mai fără griji – stare indusă deja de către consulul rus și de către unii trădători din rândul boierilor – toți considerându-l pe principe ca deja înlăturat; această stare i-a determinat pe boieri să se întoarcă pentru moment la casele lor, astfel că, nemaifiind adunați la un loc, au fost prinși unul câte unul.

Principele s-a întors în galop de la cazarmă, însoțit de arnăuți și de trupă – aceștia fiind anterior copleșiți cu cadouri și promisiuni că vor putea jefui – și a intrat cu o parte din ei în Palat. Cealaltă parte și cu arnăuții și cu cele câteva tunuri care se află aici au mers, conduși de această dată de cei doi fii ai principelui – dintre care unul comandă miliția – la fiecare casă de boier și i-au arestat pe rând, toată noaptea, pe capii adunării boierilor; trupei fiindu-i frică, erau trimiși mai întâi arnăuții, iar după ce aceștia îi luau prin surprindere pe acei oameni neînarmați, trupa era pusă să jefuiască.

O astfel de scenă a avut loc chiar în imediata apropiere a Consulatului prusian, la locuința unui supus imperial rus.

Boierii, înfricoșați în cel mai înalt grad, nu au opus nici cea mai mică rezistență, ci s-au lăsat legați, dezbrăcați și apoi îmbrăcați cu vechi mantale soldățești pline de păduchi. Ei au fost puternic maltratați. Nici unul nu a sărit în ajutorul celuilalt, dezvelindu-și astfel pe de-a-ntregul caracterul pe care puterea protectoare rusă s-a străduit de aproape un secol să li-l inoculeze – o decădere completă, fizică și morală, care te umple de silă. Dacă numai 10 boieri ar fi avut curajul de a-l ataca pe principe, acesta ar fi fost alungat. Acum, întrucât principele, care tremura de frică, a trebuit, la ordinul consulului rus – care în această treabă a jucat un rol absolut mârșav – să ia inițiativa, a învins.

Aceste arestări s-au întins până azi. Cca 30 boieri au fost expediați, după cum se aude, cu vaporul de la Galați spre Vidin; o altă parte au fost duși la mânăstiri sau în temnițele de aici, o altă parte au fost trimiși la moșiile lor sau au fost exilați peste hotare; numai categoria celor mai josnici, niște lichele, au rămas aici, după ce au obținut iertare din partea principelui. Dintre aceștia și-a alcătuit principele noul guvern, deoarece ministrii de până acum și cei de mai înainte au fost împrăștiați cu toții în modurile menționate mai sus.

Orașul, care în data de 10 ale lunii curente număra 600 de boieri, arată ca evacuat; comerțul, care se bazează exclusiv pe cumpărăturile făcute de boieri, a încetat complet; cum era de așteptat, în atmosfera de frică instalată o teroare extraordinară domnește aici.

Eu mă aflu în fericita situație de a putea comunica înaltului minister regal că, deși găsindu-ne în mijlocul acestor evenimente de aici, nu s-a produs nici o lezare a persoanei sau averii vreunui supus al nostru, din nici o parte. Din păcate, nu același este cazul Agenției imperiale și regale austriece; s-au produs puternice lezări de persoane sau avere în rândul supușilor austrieci, din partea autorităților moldovene. Agenția a cerut satisfacție, dar până în prezent nu i s-a acordat.

Fără îndoială, trebuie să ne temem că soldații – a căror înclinație spre jaf, cu toată lașitatea lor, este crescândă, făcând totul împreună

cu poliția – se vor da în continuare la excese, care acum numai prin recurgerea la acțiuni dintre cele mai energice pot fi prevenite.

Dacă însă raporturile Germaniei cu Rusia se vor acutiza și mai mult și dacă – fapt ce aici ar crea cea mai mare satisfacție și s-ar bucura de simpatia întregii țări – trupele austriece vor intra în curând, atunci consulatul german nu vor mai putea ține piept principelui, al cărui sistem de corupție îl leagă strâns de Rusia, urmarea fiind că vor fi pierdute alte milioane, pe care negustorimea germană le revendică de la cei de aici. Aceasta va avea urmări grave în problema muncitorilor din Silezia, de pe Rin și îndeosebi din Regatul Saxoniei. Dacă nu vor primi curând ajutoare puternice, negustorii de aici vor fi nevoiți să se declare cu toții insolvenți și să-și lase baltă averea și bunurile și datoriile aferente. Deja toate plățile au fost deocamdată stopate.

Pe de altă parte, se poate presupune că rușii nu vor intra aici foarte curând și că ei, la granița lor, abia dacă sunt la fel de puternici precum austriecii la a lor. Va depinde de împrejurări, cine anume va pune primul stăpânire aici, pentru a se organiza și a putea dispune de mijloacele nelimitate din această țară mănoasă. Este necesară o urgentă înțelegere între guvernele din Viena și Berlin în această problemă. Dacă nu se întâmplă nimic, atunci comerțul de aici va înceta iar cei care se ocupă cu negoțul sunt amenințați de mari pierderi.

Situația este de așa natură, încât nici una dintre mărfurile care vor sosi în continuare din Germania nu va fi plătită. Oricât s-ar strădui, negustorii de aici nu se vor putea descurca, iar datoria guvernului este de a atrage atenția negustorimii din Uniunea vamală asupra situației.

Ieri a fost afișată la intersecțiile străzilor proclamația alăturată, care, deși redă ordinele de la St. Petersburg legate de evenimentele de aici, este menită totuși să pună pe ele ștampila legalității.

Consulul imperial rus von Kotzebue a sosit ieri aici; după cum se spune, pentru a încasa partea lui dintr-o contribuție privată a principelui. Se spune că ar fi aprobat întru totul măsurile stricte luate de principe, îndreptate spre stărpirea completă a boierilor.

Și la București domnește neliniștea și au încetat complet afacerile, dar se pare că până acum nu s-a ajuns la nici o răbufnire. Lipsesc știri mai precise; dar dacă acolo ar exista pericol mai mare, domnul von Kotzebue nu ar fi plecat de acolo.

Rog cu profund respect înaltul minister regal să-mi trimită urgent instrucțiuni privind atitudinea mea.

Richthofen

Din mila lui Dumnezeu Noi,
Mihail Grigore Sturdza Voievod,

am primit, prin Consulatul imperial rus, o comunicare din partea Excelenței sale, cancelarul imperial, dl Nesselrode, din luna martie crt., cu nr. 934.

Aceasta constituie o nouă dovadă a grijii cu care mărețul nostru Protector nu încetează să lucreze pentru fericirea moldovenilor, mai ales în aceste vremuri critice care amenință ordinea socială a Europei de Vest și care urmărește prăbușirea stăpânirilor legitime.

Maiestatea sa, împăratul a declarat că este decis să nu tolereze ca anarhia să se răspândească în provinciile otomane aflate sub protecția sa, că va folosi întreaga sa putere pentru a contracara încercările care au ca scop slăbirea legăturilor ce unesc aceste țări cu Imperiul Otoman sau chiar și numai modificarea condițiilor statutului lor politic.

În urma acestei înalte comunicări, datoria noastră de principe este să facem cunoscut tuturor că se va opune rezistență tuturor agitațiilor, indiferent dacă vin din afară sau dinăuntru, precum și intrigilor mârșave care țintesc spre dărâmarea rânduielilor existente, care aduc numai pagube patriei și care pun în primejdie guvernul, dacă acesta nu le-ar acorda atenție și nu le-ar privi cu responsabilitate; de asemenea, aceste intrigi vor duce la necazuri pentru cei care li se opun și la destrămarea familiilor.

Iași, 31 martie 1848 (stil vechi), nr. 135

A. 1727

17

1848 aprilie 6/18, București,

The Right Honorable
Viscount Palmerston, No.7

My Lord,

I have the honor to enclose Copy of a letter I addressed by last Post to Her Majesty's Embassy at Constantinople.

In consequence of a communication received on Tuesday night by the Russian Consul General from Jassy, Mr. Kotzebue left Bucarest for Moldavia early on the morning of the 12th.

Your Lordship will of course have been duly informed of the events which have taken place in that city by Mr. Consul Gardner's despatches. I regret to say my own information is very vague and only gathered from rumours and some private letters from the Boïars to their relatives here. The effect of these rumours has been to increase the uneasiness here and to convince me of the possibility of a demonstration of some kind being made in our city. Mr. Kotzebue is announced as to return to Bucarest on the 18th. I sincerely hope he will have endeavored to induce the Hospodar Sturdza to recall the harsh measures he has taken against the persons of those arrested, of whom thirteen appear to have been sent to Galatz to be sent across the Danube to the custody of the Turkish Ayan of Matchin. This proceeding has much incensed the Wallachian Boïars, connected as they are by family ties with those of Moldavia.

Events of a grave nature follow one another with such rapidity that our position here is becoming one of anxiety and deep interest. I by the last boat, applied for instructions to Sir Stratford Canning as to the conduct I ought to pursue should the movement which has commenced in Moldavia spread to Wallachia. I referred His Excellency to my confidential despatch of the 6th instant, copy of which I enclosed to your Lordship in my No. 6 of the 7th instant and particularly called his attention to that part of it respecting the disposition shewn here towards the Ottoman Authority as the Sovereign one of the Province. We are as yet quite ignorant as to whether Mr. Kotzebue will have ordered the advance of the Russian troops into Moldavia. Here the Prince has threatened if any outbreak take place to send to the Pacha of Rustchuk for *Turkish troops*. Now I should much regret the adoption of such a measure for it would exasperate to a high degree all parties without exception, would complicate matters extremely and perhaps cause a feeling to be created against the Turkish Authority which certainly does not at present exist.

I have before me Lord Aberdeen's letter of instructions of the 29th November 1847 and have in every respect where it bears on the present state of things made it my rule of action.

I have the honor to be
My Lord
Your Lorship's most obedient
and most humble servant
Robert Colquhoun

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 742, f. 38-40).

Nr. 7

Onorabilul viconte
Palmerston

Excelență,

Am onoarea să anexez copia unei scrisori adresate Ambasadei Majestății sale de la Constantinopol.

Ca urmare a unei înștiințări primite marți noaptea de la Iași, consulul general rus Kotzebue a plecat din București îndreptându-se spre Moldova în dimineața zilei de 12.

Probabil că Excelența voastră a fost informată în legătură cu evenimentele care au avut loc în acest oraș prin rapoartele trimise de consulul Gardner. Din nefericire informațiile pe care le dețin eu sunt foarte vagi, fiind culese din zvonuri și scrisori particulare ale boierilor adresate rudelor de aici. Aceste zvonuri au avut darul de a spori neliniștea care domnește aici, iar pe mine m-au convins de posibilitatea declanșării unei mișcări în orașul nostru. Dl Kotzebue este anunțat să se întoarcă în București pe data de 18. Sper din toată inima că a reușit să-l determine pe Domnitor să revoce măsurile drastice pe care le-a luat împotriva persoanelor arestate, dintre care 13 se pare că au fost trimise la Galați de unde urmează să treacă Dunărea pentru a fi predate comandantului militar turc de la Măcin. Această măsură i-a ofensat profund pe boierii valahi care sunt înrudiți cu cei din Moldova.

Evenimente grave se succed cu mare rapiditate, sporindu-ne atât neliniștea cât și interesul. Am solicitat instrucțiuni dlui Stratford Canning în ceea ce privește atitudinea pe care ar trebui să o adopt în cazul în care mișcarea ce a izbucnit în Moldova s-ar extinde și în Țara Românească. Am făcut și referire la raportul din 6 aprilie a cărui copie am anexat-o raportului pe care l-am trimis Excelenței voastre pe data de 7 aprilie, insistând asupra acelei părți legate de felul cum este privită aici Autoritatea Otomană, ca fiind Suverană în această Provincie. Nu se știe dacă dl Kotzebue a ordonat înaintarea trupelor rusești în Moldova. Domnitorul din acest Principat a amenințat că în cazul izbucnirii unei revolte va solicita pașei din Rusciuc sprijinul *trupelor otomane*. Ar fi regretabil să se recurgă la o asemenea măsură care ar nemulțumi profund pe toată lumea, ar complica lucrurile și mai mult și ar da naștere unor sentimente față de autoritatea otomană care cu siguranță nu există în momentul de față.

Am în față scrisoarea lordului Aberdeen din 29 noiembrie 1847 ale cărui instrucțiuni legate de situația actuală le voi urma întrutotul.

Cu respect,
Robert Colquhoun

18

1848 aprilie 8/20, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 51

Monsieur le Ministre,

Je dois croire que le Consulat de Jassy vous aura fait connaître avec tous les détails convenables les événements qui ont eu lieu dans cette ville, du 8 au 19 de ce mois. Mr. Gérard était sur le point de quitter son poste, et Mr. Duclos, à qui sur la demande expresse du titulaire j'en ai confié la gestion, venait à peine d'arriver. Aussi n'ai-je appris moi-même ce qui c'est passé que par la voix publique. Il paraît, en résumé, que le Hospodar de Moldavie a découvert une conspiration dont les ramifications étaient fort étendues et qui avait pour chefs des jeunes gens appartenant presque tous aux premières familles du pays. Treize d'entre eux ont été arrêtés, garrotés avec des cordes et transférés à Galatz où leur arrivée a failli devenir le signal d'un mouvement populaire. L'ordre était de les conduire à Matchin, sur la rive turque du Danube. Mais le mauvais temps ayant obligé le bâtiment qui les portait à relâcher dans le port d'Ibraila, six de ces jeunes gens ont trouvé moyen de se réfugier chez le Vice-Consul d'Angleterre. Trois se sont évadés, sans que l'on sache ce qu'ils sont devenus. Les quatre autres ont été immédiatement envoyés à la forteresse de Matchin. Une troupe d'Ioniens armés s'est rassemblée autour du Consulat Britannique, dans l'intention de défendre, au besoin, ceux qui y ont trouvé un asyle. Telles sont les dernières nouvelles que j'ai reçues et qui s'arrêtent au 17 Avril.

Mr. de Kotzebue est de retour de son voyage de Iassy, où il avait probablement été conduit par le désir de prêter au Prince Stourdza

l'appui de son influence et de ses conseils. Une proclamation de Hospodar en date du 3/15 avril annonce que l'ordre, menacé plutôt que troublé pendant quelques jours est complètement rétabli.

Si cet incident, quelle qu'en soit la portée véritable, ne sert pas de prétexte à l'entrée des troupes russes sur le territoire moldave, la question posée dans ma dernière dépêche semble plus d'à moitié résolue. Il sera évident, à mes yeux du moins, qu'un acte de cette nature aurait été regardé à St. Pétersbourg, comme incompatible avec la situation actuelle des choses; et que les intimations comminatoires de la circulaire dont j'ai donné l'analyse, dans ma dépêche No. 50, attendront pour se réaliser, soit des circonstances générales plus opportunes, soit une nécessité plus urgente au point de vue de la politique spéciale du Cabinet russe en ce qui concerne les Principautés.

Tout est tranquille en Valachie. Les velléités d'agitation politique qui ont si fort inquiété le Gouvernement local, mais qui manquaient à la fois d'unité dans les vues et de puissances réelles dans les moyens d'action, semblent s'amortir de jour en jour. Elles se liaient, suivant toute apparence, aux mouvements projetés en Moldavie. Aussi le résultat de la dernière tentative, tout en redoublant les sentiments d'animée aversion qui existaient contre le Chef de la Principauté voisine, a-t-il produit ici, sur l'esprit de la jeune Boyarie, un profond et visible découragement.

La population valaque de la Transylvanie, qui forme, vous le savez, Monsieur le Ministre, une classe nombreuse et fortement unie par la communauté d'origine et de langage, réclame en ce moment une plus large part dans l'administration municipale, ainsi que dans les divers privilèges jusqu'ici réservés à la bourgeoisie de race allemande. Ces demandes ont été appuyées par les autorités de Kronstadt. Le sort de ces rameaux détachés de la souche Roumaine, et dont la réunion future est une des utopies que le patriotisme valaque se plaît le plus à caresser, est toujours en position d'exciter ici de vives sympathies. On attend avec quelque impatience la décision du Gouvernement autrichien.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
ss. Doré de Nion

P.S. du 22 Avril.

Le bruit a couru ici, dans la journée d'hier, que Jassy venait d'être le théâtre d'une insurrection sanglante, dont le Hospodar

aurait été la première victime. Ce bruit est dénué de tout fondement, au moins d'après ce que vient de me dire Mr. Kotzebue sur le témoignage d'un courrier qui a passé par Iassy il y a vingt quatre heures.

Doré de Nion

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 54–58).

București, 20 aprilie 1848

Agenția
și Consulatul General al Franței
în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 51

Domnule Miniaturu,

Presupun că Consulatul de la Iași v-a adus la cunoștință cu toate detaliile de cuviință evenimentele care au avut loc în acest oraș între 8 și 19 ale acestei luni. Domnul Guérout era pe punctul de a-și părăsi postul, iar domnul Duclos căruia, la cererea expresă a titularului, i-am încredințat conducerea, abia sosise. Nici eu însumi n-am aflat ce s-a petrecut decât prin intermediul opiniei publice. Se pare, în rezumat, că domnitorul Moldovei a descoperit o conspirație, ale cărei ramificații sunt foarte întinse și care are drept conducători, tineri aparținând aproape în totalitate celor mai importante familii ale țării. Treisprezece dintre ei au fost arestați, legați cu frânghii și transferați la Galați, unde sosirea lor a fost cât pe ce să dea semnalul unei mișcări populare. Ordinul era de a-i conduce la Măcin, pe malul turcesc al Dunării. Dar timpul urât obligând vaporul cu care erau transportați să facă escală în portul Brăila, șase dintre acești tineri au găsit mijlocul de a se refugia la vice-consulul Angliei. Trei au evadat, fără a se mai ști ce s-a întâmplat cu ei. Ceilalți patru au fost imediat trimiși la fortăreața Măcin. O trupă de ionieni înarmați s-au adunat în jurul Consulatului britanic, în intenția de a-i apăra, la nevoie, pe aceia care și-au găsit un adăpost acolo. Acestea sunt ultimele știri pe care le-am primit și care se opresc la 17 aprilie.

DI de Kotzebue s-a reîntors din călătoria sa la Iași, unde a fost mânat, probabil, de dorința de a-i da principelui Sturdza sprijinul influenței și sfaturilor sale. O proclamație a domnitorului, din 3/15 aprilie, anunță că ordinea, amenințată mai mult decât tulburată în ultimele zile, este complet restabilită.

Dacă acest incident, oricare i-ar fi forța adevărată, nu va servi de pretext întrării trupelor rusești pe teritoriul moldovenesc, problema ridicată în ultima mea depeșă pare rezolvată mai mult de jumătate. Va fi evident, cel puțin în ochii mei, că un act de această natură va fi fost privit la St. Petersburg ca incompatibil cu starea actuală a lucrurilor și că somațiile amenințătoare din circulara pe care am analizat-o, în depeșa mea nr. 50, așteaptă, pentru a se realiza, fie circumstanțe generale mai potrivite, fie o necesitate mai urgentă din punctul de vedere al politicii speciale a Cabinetului rus în privința Principatelor.

În Țara Românească, totul este calm. Veleitățile de agitație politică ce au neliniștit atât de mult guvernul local, dar cărora le-au lipsit deopotrivă unitatea de vederi și puterea reală a mijloacelor de acțiune, par să se atenueze pe zi ce trece. Ele se leagă, potrivit tuturor aparențelor, de mișcările plănuite în Moldova. De asemenea, rezultatul ultimelor tentative (revoluționare), deși a făcut să se dubleze sentimentele de vie aversiune care existau față de conducătorul Principatului vecin, a produs aici, asupra spiritelor tinerilor boieri, o descurajare profundă și vizibilă.

Populația valahă din Transilvania, care formează, precum știți, domnule ministru, o categorie numeroasă și foarte unită prin comunitatea de origine și de limbă, cere acum o participare mai largă la administrația municipală, ca și la diversele privilegii rezervate până acum burgheziei de neam german. Aceste cereri au fost sprijinite de autoritățile de la Brașov. Soarta acestor ramuri desprinse din trunchiul românesc și a căror unire viitoare este una dintre utopiile cele mai dragi patriotismului valah este întotdeauna în măsură să stârnească aici vii simpatii. Se așteaptă cu oarecare nerăbdare decizia Guvernului austriac.

Sunt, cu respect,
domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil și supus servitor,
ss. Doré de Nion

P.S. din 22 aprilie

Ieri a circulat aici un zvon că Iașiul a fost de curând teatrul unei insurecții sângeroase, a cărei primă victimă ar fi fost domnitorul.

Acest zvon este lipsit de orice fundament, cel puțin potrivit spuselor dlui Kotzebue, pe baza mărturiei unui curier care a trecut prin Iași în urmă cu douăzeci și patru de ore.

Doré de Nion

19

1848 aprilie 8/20, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 53

Monsieur le Ministre,

Un entretien que j'ai eu hier avec le Prince Bibesco a pleinement confirmé l'exactitude des renseignements contenus dans ma dernière dépêche au sujet de l'arrivée prochaine du Général Duhamel à Bucarest. Le prince m'a fait connaître, en outre, qu'il attend très incessamment un délégué de la Porte, dont la mission paraît se combiner avec celle du Commissaire Russe. Le but de cette double mission ne serait autre, suivant le Prince Bibesco, que de manifester à tous les yeux l'accord qui règne entre les deux hautes Cours, particulièrement en ce qui concerne les Principautés Danubiennes et de fortifier l'autorité hospodariale contre toute tentative de l'esprit d'indépendance et de révolution. Dans cette vue, le délégué Russe déclarerait de nouveau l'intention où est l'Empereur de faire entrer ses troupes en Moldavie, à la première réquisition de Prince Stourdza, tandis que le Commissaire turc serait chargé de notifier officiellement la résolution prise par la Porte d'envoyer en Valachie, au premier symptôme menaçant pour l'ordre public, une partie des troupes cantonnées sur la rive droite du Danube, sous le commandement de Pacha de Silistre. Ce commissaire serait d'ailleurs porteur d'un firman qui autorise et invite même formellement les deux Hospodar à s'entendre avec les autorités ottomanes les plus voisines de leurs résidences pour faire conduire dans la Turquie d'Asie les individus reconnus coupables de machinations subversives. Cette dernière communication ayant

produit sur moi une impression que je n'ai nullement cherché à dissimuler, le Prince s'est empressé d'ajouter qu'il espérait bien, quant à lui, ne se voir jamais réduit à faire usage d'une faculté de cette nature. J'en ai pris occasion pour lui exprimer l'indignation qu'inspirent ici, dans toutes les classes de la société, les mesures prises par le Prince Stourdza contre les personnes compromises dans les derniers événements de Iassy. L'assentiment que le Hospodar n'a pu s'empêcher de donner à mes paroles est une sorte d'engagement, dont j'ai pris acte, et que je n'hésiterais pas à lui rappeler en cas de besoin.

La confiance que le Prince Bibesco affecte de témoigner en ce qui concerne sa position personnelle et l'influence que la mission Turco-Russe pourra exercer à cet égard semble plus apparente que réelle. C'est à la suite d'une mission analogue que la chute du dernier Hospodar a été résolue et consignée. On ne peut d'ailleurs douter que les délégués des deux hautes Cours ne soient chargés, à tout événement, de soumettre à une enquête confidentielle la conduite administrative et les tendances politiques du Gouvernement local et de vérifier la réalité des griefs allégués contre lui. La personne enfin du général Duhamel et les souvenirs qui s'attachent à son premier séjour en Valachie permettent difficilement de croire qu'il ait été expressément choisi pour remplir un rôle d'arbitre impartial et de conciliateur bienveillant.

Dans le cours de l'entretien dont je viens, Monsieur le Ministre, de mettre sous vos yeux les principaux traits, le Prince Bibescu s'est appliqué comme de coutume, à me démontrer l'aveuglement du parti qui croit le moment favorable pour l'introduction de sérieuses réformes dans l'état social et politique de la Valachie. Il a insisté plus que jamais sur l'impossibilité où son Gouvernement se trouve d'effectuer, de proposer même, la moindre modification au régime intérieur de la Principauté.

Déchiffrement: Après avoir longuement discuté cette question, après avoir essayé de lui faire comprendre que, dans la situation de son pays, dans celle de l'Europe toute entière, l'immobilité politique est plus périlleuse, plus impossible encore que l'adoption d'un système d'améliorations progressives et rationnelles, j'ai dû reconnaître qu'un poids trop lourd emportait l'autre côté de la balance et que les conseils dictés par une conviction sincère, par une amitié désintéressée, n'avaient aucune chance de prévaloir sur le vertige du pouvoir et sur les inspirations de la peur.

Le Prince de Valachie, assez bien informé d'ordinaire de ce qui se passe à Constantinople, croit savoir que l'influence de la Russie y

est en ce moment toute puissante et que s'il est permis, s'il est même recommandé à la Porte d'accueillir les conseils d'une autre nation Européenne (de l'Angleterre par exemple), le Gouvernement Turc n'en est pas moins formellement résolu à ne suivre, au fond, d'autre ligne de conduite que celle qui lui sera tracée par le Cabinet de Pétersbourg.

Sans attacher à cette indication plus de valeur qu'elle n'en a sans doute, j'ai cru, Monsieur le Ministre, qu'il pourrait n'être pas inutile de la faire parvenir à votre connaissance.

Je suis avec respect etc.
ss. D. de Nion

A Monsieur de Lamartine, Membre du Gouvernement provisoire,
Ministre des Affaires Etrangères

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie - Bucarest, vol. 5, f. 60-64).

București, 30 aprilie 1848

Agenția
și Consulatul General al Franței
în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică Nr. 53

Domnule Ministru,

O convorbire pe care am avut-o ieri cu Principele Bibescu a confirmat din plin exactitatea informațiilor cuprinse în ultima mea depeșă privind apropiata sosire a generalului Duhamel la București. Prințul mi-a adus la cunoștință, în plus, că așteaptă (să sosească) din moment în moment un delegat al Porții, a cărui misiune pare să se îmbine cu aceea a comisarului rus. Scopul acestei duble misiuni nu ar fi altul, potrivit prințului Bibescu, decât acela de a manifesta în fața tuturor acordul care domnește între cele două înalte Curți, mai ales în ceea ce privește Principatele Danubiene și să întărească autoritatea domnească împotriva oricărei tentative de spirit de independență și de revoluție. În această idee, delegatul rus va declara din nou intenția împăratului de a-și trimite trupele în Moldova, la prima cerere a

principelui Sturdza, în vreme ce comisarul turc va fi însărcinat să notifice în mod oficial hotărârea luată de Poartă de a trimite în Țara Românească, la primul simptom de amenințare a ordinii publice, o parte a trupelor cantonate pe malul drept al Dunării sub conducerea pașei de Silistra. Acest comisar va fi, dealtfel purtătorul unui firman care îi autorizează și chiar îi invită în mod formal pe cei doi domnitori să se pună de acord cu autoritățile otomane cele mai apropiate de reședința lor pentru a-i trimite în partea asiatică a Turciei pe indivizii recunoscuți ca vinovați de mașinații subversive. Această ultimă comunicare producând asupra mea o impresie pe care nu am căutat câtuși de puțin să o disimulez, Principele s-a grăbit să adauge că, dinspre partea lui, speră să nu se vadă niciodată obligat să uzeze de o putere de această natură. Am profitat de ocazie pentru a-i exprima indignarea pe care o inspiră aici, în toate straturile societății, măsurile luate de principele Sturdza împotriva persoanelor compromise în timpul ultimelor evenimente de la Iași. Asentimentul pe care domnitorul nu s-a putut abține să nu și-l dea față de cuvintele mele, reprezintă un fel de angajament, de care am luat act și pe care nu voi ezita să i-l reamintesc dacă va fi nevoie.

Încrederea pe care Principele Bibescu pare a o avea în ceea ce privește poziția sa personală și influența pe care misiunea turco-rusă ar putea-o exercita din acest punct de vedere este mai mult aparentă, decât reală. Căderea ultimului domnitor a fost hotărâtă și s-a produs ca urmare a unei misiuni analoge. Nu ne putem îndoii, dealtfel, că delegații celor două Înalte Curții n-ar fi însărcinați, pentru orice eveniment, să supună unei anchete confidentiale conduita administrativă și tendințele politice ale guvernământului local și să verifice realitatea plângerilor invocate împotriva lui. În sfârșit, persoana generalului Duhamel și amintirile de care se leagă prima sa ședere în Țara Românească permit cu dificultate să se creadă că a fost ales în mod expres pentru a îndeplini un rol de arbitru imparțial și de mediator binevoitor.

În cursul întrevederii ale cărei principale direcții tocmai vi le-am prezentat, domnule ministru, principele Bibescu s-a străduit ca de obicei să-mi demonstreze orbirea partidei care crede că momentul este favorabil pentru introducerea de reforme serioase în sistemul social și politic al Țării Românești. El a insistat mai mult ca niciodată asupra imposibilității în care se află guvernul său de a efectua, de a propune chiar, cea mai mică modificare a regimului intern din Principat.

Descifrat: După ce am discutat îndelung această chestiune, după ce am încercat să-l fac să înțeleagă că, în situația țării sale, în aceea a

Europei întregi, imobilismul politic este mai periculos, imposibil chiar față de adoptarea unui sistem de îmbunătățiri progresive și naționale, a trebuit să recunosc că de cealaltă parte a balanței atârnă o greutate prea mare și că sfaturile dictate de o convingere sinceră și de o amiciție dezinteresată n-au nici o șansă să prevaleze asupra beției puterii și a imboldurilor fricii.

Principele Țării Românești, atât de bine informat de obicei asupra a ceea ce se întâmplă la Constantinopol, crede a ști că influența Rusiei acolo este în acest moment atotputernică și că, dacă îi este permis, îi este chiar recomandat Porții să primească sfaturile altei națiuni europene (Anglia, de exemplu), Guvernul turc nu e mai puțin formal hotărât să nu urmeze, în fond, altă linie de conduită decât aceea care îi va fi trasată de Cabinetul de la Petersburg.

Fără a da acestei precizări o valoare mai mare decât, desigur, că are, am crezut, domnule ministru, că s-ar putea să nu fie nefolositoare aducerea ei la cunoștința dumneavoastră.

Sunt cu respect etc.
ss. D. de Nion

Domnului Lamartine, Membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe.

20

1848 aprilie 8/20, București

Nr. 9

My Lord,

My albanian, whom I had sent down to Brăila with dispatches on the morning of the 17th for Her Majesty's ambassador at Constantinople, has just returned. He brought me a letter from Mr. Viceconsul Lloyd of which, its enclosure, I beg to annex copy.

Foreseeing the possibility of some delicate questions arising on the banks of the Danube, I in a letter to Mr. Lloyd instructed him as follows.

“Events may possibly take place wherein you may require instructions as to the line of conduct you ought to follow as British vice consul. Should any such occur about the period of the Boat’s departure, you will do well to communicate directly to Her Majesty’s Embassy at Constantinople furnishing me with a copy of such communication as you may have to make. My reason for this is that with the present rapidity of conveyance between the Danube and Constantinople, you can receive any instructions quicker from Constantinople than from this place. I have only to observe that the present circumstances call for a more than ordinary degree of prudence and circumspection on the part of the British agents in these Provinces”.

I therefore hope Mr. Lloyd has found time to write to His Excellency for instructions, as the Boat only left Brăila on the 19th instant.

Mr. Kotzebue returned here on the 18th having passed through Brăila; while there he received a note from the Refugees requesting him to call at the British Vice Consulate. In consequence of his having previously seen the Austrian Consul Mr. Huber, who led him to suppose they would voluntarily go to Matchin if Mr. Kotzebue would guarantee their safety, he acceded to their request. During the interview however they asked him to use his influence with the Wallachian Government to connive at their escape. Of course he refused to do this but he pointed out to them the painful result if they persisted in expatriating themselves; in fact gave them to understand that their confinement at Matchin would be of short duration and had been adopted by the Hospodar in consequence of the excited state of Moldavia. They refused however to do as Mr. Kotzebue advised and he quitted them.

Mr. Kotzebue describes the state of Jassy to have been such as to warrant the Prince in acting with severity, but he clearly blames the harsh manner in which the Police executed their orders. He told me that matters were so serious that he had on the 13th sent off a messenger to the General Commandant in Bessarabia to march the troops on to the frontier and there await further orders. The actual occupation of one or both of the Provinces could, he remarked, only be the result of a formal demand made by the Porte to Russia.

Accompanying Mr. Lloyd’s letter was one from the Moldavian boiars entreating me to take measures with the Local Government to

enable them to quit the Provinces. This demand is one to which it is quite impossible for me *directly* to attend, but I hope indirectly to be of some service to these persons and before the reply of the ambassador can arrive at Brăila, I expect to learn that they will have found means to escape, which during the first three days were very plentiful and which only failed through the timidity of the Parties concerned.

At Bucarest I am happy to say all is quiet.

The Right Honorable
Viscount Palmerston

I have the honor to be
My Lord
Your Lordship's most
obedient and most
humble servant
Robert Colquhoun

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78 – Turkey, vol. 742, f. 47–50).

București, 20 aprilie 1848

Nr..9

Arnăutul pe care l-am trimis la Brăila cu telegrame adresate ambasadorului Majestății sale la Constantinopol tocmai s-a întors și mi-a adus o scrisoare din partea vice-consulului Lloyd a cărei copie o anexează aici.

Întrevăzând posibilitatea declanșării unor evenimente deosebite în Principatele Dunărene, i-am dat domnului Lloyd, într-o scrisoare, următoarele instrucțiuni.

„S-ar putea să aveți nevoie de anumite instrucțiuni privind atitudinea pe care ar trebui să o adoptați în calitate de viceconsul în cazul desfășurării unor evenimente. Dacă se întâmplă ceva deosebit ar fi bine să trimiteți un raport direct Ambasadei Majestății sale la Constantinopol, iar mie să-mi parvină o copie a acestuia. Vă sfătuiesc să procedați astfel deoarece, ținând cont de rapiditatea cu care se circulă acum pe Dunăre, veți primi instrucțiunile mult mai repede de

la Constantinopol decât de la București. Situația actuală reclamă foarte multă prudență și circumpecție din partea agenților britanici din aceste Provinciile“.

Sper că dl Lloyd a avut timp să vă scrie pentru a cere instrucțiuni.

Domnul Kotzebue s-a întors aici pe 18 aprilie trecând și prin Brăila, unde a primit o notă din partea refugiaților, prin care îl rugau să se ducă la Vice Consulatul Britanic. Întrucât avusese înainte o convorbire cu consulul austriac Huber, care i-a dat de înțeles că refugiații vor merge de bunăvoie la Măcin, dacă dl Kotzebue le va garanta securitatea, consulul general rus le-a îndeplinit rugămintea. Cu toate acestea în timpul discuției l-au rugat să-și folosească influența pe lângă Guvernul Țării Românești pentru a le înlesni fuga din țară. Bineînțeles că a refuzat să facă acest lucru și le-a explicat ce consecințe nefaste poate avea cererea lor de expatriere; de fapt le-a dat de înțeles că detenția lor la Măcin va fi de scurtă durată și a fost adoptată de domnitor ca urmare a situației tulbure din Moldova. Boierii moldoveni au refuzat însă să-i urmeze sfatul.

Domnul Kotzebue este de părere că situația creată la Iași justifică măsurile drastice luate de domnitor, însă condamnă cu fermitate maniera dură în care poliția i-a executat ordinele. Mi-a mai explicat că lucrurile s-au agravat, astfel încât a fost nevoit să trimită un mesager la comandantul general din Basarabia pentru a cere trupelor să înainteze înspre frontieră, iar acolo să aștepte noi ordine. Ocuparea propriuzisă a uneia sau a ambelor Provinciile nu s-ar putea realiza decât în urma unei solicitări oficiale din partea Porții adresate Rusiei.

Scrisoarea domnului Lloyd a fost însoțită de o alta a boierilor moldoveni în care aceștia mă rugau să intervin pe lângă guvernul local pentru a le facilita plecarea din țară. Îmi este imposibil să le satisfac această cerere în mod *direct*, însă sper că indirect le voi putea fi de ajutor și înainte ca răspunsul ambasadorului să ajungă la Brăila să fi găsit vreun mijloc de scăpare, mai ales că în primele trei zile au existat asemenea ocazii pe care însă le-au ratat din cauza ezitărilor celor implicați.

Sunt fericit să vă anunț că la București este liniște.

Cu respect,
Robert Colquhoun

Excelenței sale,
Viconte Palmerston

34 Sz<ám>

Kir<ályi> Biztos Wesselényi Miklós
Miniszterelnök gróf Batthyány Lajos úrnak
Pesten

H<ivatal>bol

Miniszterelnök Úr!

E hivatalos iratom Erdélyt illeti, de oly tárgyat, melly ha közvetlen nem is, de közvetve nagyon is érdeklí az én hivatalos körömet, mivel a visszakapcsolás sikeres és békébe végrehajtása 's a törvényes rendnek 's engedelmességnek kötelességemben álló fenntartása szorosán egybenfügg azzal hogy Erdélyben béke van e, vagy parasztlázadás, minek szélén állanak.

Különben is Erdélynek magyarhon 's korona számára is meg, vagy megnemtartása forog kérdésben – Oly bajok léteznek Erdélyben, mellyek annak felbomlását, megsemmisültét 's, oláh vagy muszka hatalom martalékává válását vonhatják magok után. – A kormányzó gr[óf] Teleky igen becsületes, jó, és bölcs ember, de erély nélküli, a mostani körülményekben pedig erély egyedül az mi a többi – bármi szép és jó tulajdonokkal hasznosokká teheti. Működései a Commandirózo úral nem igen vágnak, 's hangzatnak öszve, 's köztök, mint látszik, nincs jó egyetértés ebből foly az hogy az országban lévő katonai erő kevés, és gyöngé (többnyire mind oláh és ujoncz) volta mellett, a béke 's engedelmisség fenntartásául mulhatlanul szükséges székely katonaság nem használhatatik, mitől pedig lehet, hogy a legborzasztóbb parasztháború megelőzése, vagy pedig kitörése 's elharapodása függ. – Ezek felvilágosítására idemellékelem id: gr[óf] Bethlen János most vett levelének töredékét.

Emellet nagy figyelmet érdemlő mikép a parasztok köszti roppant sok bujtogatások mind azt tárgyazzák 's a parasztok rögeszméje, a min sarkkint forog minden mit tenni akarnak vagy mernek az, hogy mind az mi történik – nem a király (ott a nép mind „császárnak“ hívja) parancsából 's parancsa szerint, hanem épen annak ellenére van, hogy az urak és nemesség tartja őket még mind elnyomva, 's nem akarja nekik kiadni a szabadságot, mellyet a Császár által kiadott, de a nemesség által duggatott szabadságlevélben az van parancsolva

mikép minden föld tehát az urasági is köztök felosztassék, Azon hiedelem is sokaknál létezik, hogy a Császárt a magyar urak letették, elhergellék, 's helyébe magyar királyt tettek de la ki[rály] nekik nem kell, nékik csak Sik Ferdinand kellvén. Már a felebbi két körülményt megfontolván, tisztán áll az egyedüli mód, mellyel a dolgon könnyen lehet és csalhatatlanul segíteni. Küldeni kell 1 (de nem itt az országban most jelenlevőt kinevezni, hanem küldeni kell) teljes hatalmi királyi biztost, ki ugy jelenjék meg, mint kegyelmes urunk királyunk Sik Ferdinand Ó Császári királyi felségének személyese, 's annak képe, kitől mind kormányzó, mind commandirozó függjenek, valamint az oláh és görög püspökök is. Ez parancsolna mint Király vagy Császár szeméjese annak nevében – a béketürést és nyugalmat, ünnepélyesen, 's elhatározottan hirdetné, hogy minden mi a Felsőbbség részéről történik 's parancsoltatik, az ő t.i. Császár, vagy Király akaratóból, 's parancsából történik, hogy csak ugy kapandják meg a Szabadságot ha magukat csendesen viselik, és hogy a katonaság arra van, ha kell még több is lesz az országban, hogy a rendet, 's engedelmességet tartsa fenn, minélfogva minden rendbontó és engedetlen keményen fog büntettetni kezeskedni lehet, hogy ez által tökéletesen biztosítva lenne a törvényes engedelmesség és béke, 's a közbátorság háborítlan maradna a közelebbi országgyűlés eredményeig, de természetesen ezen eredmények a telyes és feltétlen „Unio“ nak kellene lennie, melly főként a parasztokra nézve üdvös eredményeivel tüstént életbe lépne. – Királyibiztosnak legjobb lenne Perényi Zsigmond, Way Miklós, vagy Way Abrahám is, betöltenék helyöket. Haller Ferencz s a volt Bán sem lenne rossz. Az ő tisztta lelkéről, 's hivségéről, én ki őt igen rég, 's igen közelről ismerem felelek. Ó oly dolgokban mellyeket ő kötelességének ismer, 's mik neki megparancsoltatnak, erélyes, tevékeny és pontos. Lehetne ezen kir[ályi]biztos egyszer 's mind országgyűlési kir[ályi]biztos és, de talán jobb lenne ha attól külön állna, 's mentőelőbb megjelenvén (minden óra idővesztés veszélyes) külön működnék.

A magyar minisztériumnak Erdély még <fájdalom> nem áll rendelkezése alatt; de épen hogy valaha, sőt mentől előbb állhasson, hogy Felsőges Urunk Királyunknak 's honunknak megtartassék a fennebbi tökéletesen bizonyos, 's csalhatlan óv és gyógyszer alkalmazása, és a főnséges Nádor 's szeretett minisztériumunknak szebb, méltóbb, 's üdvöseb feladata nem lehet, mint ammaz Felsőges Urunk Királyunknálai eszközlésén rgész erélyel működni.

Királyibiztosi működésem eddigi kivánt eredménye folytárol a Belügyminister Úrnak megtettem jelentésemet. – Ezennel jelentem:

miszerint a Zilahon lévő huszár telepkeormány (Depot) még némett ezredétől (Hannovicz huszár) a hadügyminisztérium részéről még April végével azon ezred kormányához az illető hadifőhadi vezérség által áttadott parancs következtében rendelet ellenben kapott az erdélyi főhadivezérségtől az iránt parancsot, hogy Erdélybe leendő költözésre állana készen. Én azonnal irék az erdélyi Comman-dirozonak, őt azon Depotnak Zilahon leendő hagyására kérvén, mivel arra ott valóban szükség van. Ha a hadügyministerség teend e tárgyban lépést rémélhetőleg sikert leend. – Jelentem továbbá, mikép hivatalos értesítés érkezett, hogy az erdélyi hadvezérség rendeletével Turszky gyalog ezredebeli 3 Század fog közelebbről ide szállásolásul megérkezni. Ez által közkivánat telyesülend, 's hasznos is leend jelenlétök a csend fentartására, habár nagyon komoly esetekben, a körülmények közt aligha sokat lehetne ezen mind oláhokból, 's nagyára újonczokból álló seregre számítani. Azonban reméllem, hogy kiralyibiztosi jelenlétemnek már is igen üdvösnek bizonyuló hatása a katonai erőhasználatát feleslegessé teendi.

Zsibón Május 11 kén 1848

Vesselényi Miklós
kir<ályi> Biztos

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria r. 156, c. 336–339, (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár. Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok / H 2 /, 155 E / 1848, f. 472–475)

Nr. 34

Comisar regal Vesselényi Miklós –
Domului prim-ministru, contele Bathyány Lajos
la Pesta

Din oficiu

Domnule Prim-ministru!

Această scriere oficială a mea se referă la Transilvania, dar la un subiect care chiar dacă nu direct, indirect interesează foarte mult sfera mea de activitate, deoarece realizarea cu succes și în pace a

realipirii și datoria mea de a menține ordinea legală și supunerea sunt strâns legate de faptul că în Transilvania este pace sau răscoală țărănească – în pragul căreia ne aflăm.

Și, de altminteri, este vorba de păstrarea sau nu a Transilvaniei pentru patria și coroana maghiară. În Transilvania există asemenea probleme care pot trage după sine dezintegrarea, distrugerea sau transformarea ei în pradă pentru români sau ruși. Guvernatorul, contele Teleky este un om foarte bun, cinstit și înțelept dar fără fermitate, iar în împrejurările actuale fermitatea este singura dintre calități – oricât de frumoase și bune – care ne-ar fi de folos. Colaborările sale cu domnul comandant nu prea sunt la unison și nu prea coincid iar între ei, după câte se pare, nu prea este bună înțelegere, de aici rezultă că forța armată aflată în țară, pe lângă că e puțină și slabă (mai mult români și recruți) armata secuiască imperios necesară pentru menținerea păcii și ascultării, nu este folosită, de ea depinzând poate prevenirea sau poate izbucnirea și extinderea celei mai cumplite răscoale țărănești. Pentru clarificarea acestora, anexez fragmente din scrisoarea contelui Bethlen János primită acum de mine.

Pe lângă aceasta e demn de interes modul în care instigările, extrem de numeroase, din rândul țăranilor au toate ca obiect și este și ideea fixă a țăranilor în jurul căreia se învâрте tot ce vor sau îndrăznesc să facă și anume că tot ceea ce se întâmplă – nu e din porunca regelui (acolo poporul îl numește împărat) și conform poruncilor sale ci tocmai împotriva acestora, că domnii și nobilii îi țin încă asupra și nu vor să le dea libertatea acordată de împărat iar în locul lui au pus un rege maghiar dar lor nu le trebuie rege ci doar Ferdinand V le trebuie. Analizând cele două împrejurări de mai sus este deja evident modul cum pot fi rezolvate lucrurile ușor și sigur. Trebuie să se trimită un (dar să nu fie numit cineva prezent acum în țară, ci trebuie trimis) comisar regal cu puteri depline care să se prezinte ca reprezentant personal a Maiestății sale imperiale, preamilstivul nostru stăpân, regele Ferdinand V și de acela să depindă atât guvernatorul cât și comandantul precum și episcopii români și greci. Acesta ar porunci ca reprezentant personal al regelui sau împăratului, în numele aceluia – ar propovădui festiv și hotărât înțelegerea pașnică și liniștită, că tot ceea ce se întâmplă vine de sus din voința și porunca împăratului sau regelui, că numai așa vor primi libertatea dacă stau liniștiți iar rolul armatei este – și dacă trebuie va fi și mai multă în țară – să păstreze ordinea și supunerea drept care toți cei care tulbură liniștea și nesupușii vor fi sigur aspru pedepsiți ca prin aceasta să se asigure pe deplin supunerea și pacea legală, siguranța publică ar rămâne netulburată

până la rezultatele proximei adunări naționale, dar rezultatul trebuie desigur să fie unirea totală și necondiționată care desigur ar intra imediat în vigoare cu rezultate bune, mai ales în ceea ce-i privește pe țărani. Cel mai bun în funcția de comisar regal ar fi Perényi Zsigmond; Vay Miklós sau Vay Abrahám ar îndeplini și ei rolul. Nici Haller Ferencz sau fostul ban nu ar fi răi. De sufletul lui curat și de credința lui răspund eu care îl cunosc de mult și de foarte aproape. Este ferm, activ și exact în lucrurile pe care le consideră a fi de datoria sa și care-i sunt ordonate. Acest comisar regal ar putea fi totodată și comisar regal al adunării naționale, dar poate ar fi mai bine dacă ar sta deoparte și venind cât mai repede (fiecare oră pierdută este periculoasă) ar funcționa separat.

Durere, Transilvania încă nu stă sub jurisdicția Ministerului maghiar; dar tocmai pentru a sta și anume cât mai curând, pentru ca Maiestatea sa să poată păstra patria noastră, folosirea celor de mai sus sunt infailibile ca pavază și medicament iar înaltul palatin și iubitul nostru Minister nu ar putea avea vreo sarcină mai nobilă și pioasă decât aceea de a acționa cu toată fermitatea într-un mijlocirea ei.

Despre rezultatele obținute până acum în activitatea mea în calitate de comisar regal am raportat domnului ministru de interne. Cu această ocazie raportez: cum că depozitul husarilor aflător la Zalău încă de la un regiment german (Hannowicz-de husari) ca urmare a ordinului primit de la Ministerul de Război încă la sfârșitul lui aprilie și predat conducerii aceluși regiment de către conducerea statului major respectiv a primit dimpotrivă ordin de la statul major transilvan să fie pregătit pentru mutarea sa în Transilvania. Eu i-am scris de îndată comandantului transilvănean rugându-l să-l lase la Sălaj acela fiind într-adevăr necesar acolo. Dacă Ministerul de Război va întreprinde într-adevăr ceva în acest sens sperăm că va avea succes. Mai raportez în continuare cum că a sosit o înștiințare oficială conform căreia în curând vor veni 3 batalioane din regimentul Turski din ordinul comandantului militar transilvănean pentru a fi încartiruite aici. Prin aceasta îndeplinindu-se o dorință generală iar prezența lor fiind utilă liniștii deși în cazuri foarte grave, având în vedere împrejurările, nu cred că s-ar putea pune prea mare temei pe această oaste alcătuită în majoritate din români și recruți. Sper însă că efectul prezenței mele în funcția de comisar regal care se dovedește deja a fi benefică va face inutilă întrebuintărea forței armate.

La Jibou în 11 mai 1848

Vesselényi Miklós
comisar regal

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et Moldavie
Direction Politique

Monsieur le Ministre,

Le Général Duhamel este arrivé à Bucarest, le 12 de ce mois, venant de Jassy. Il a eu, dès le lendemain, une longue conférence avec le Hospodar. Le clergé représenté par le Métropolitain en personne, les ministres et l'Etat Major du Prince ainsi qu'un grand nombre de boyards ont été le complimenter, et sont revenus très médiocrement satisfaits de son accueil. Il m'a fait hier, accompagné de M. de Kotzebue, une visite pendant le cours de laquelle l'entretien n'a roulé que sur des sujets entièrement étrangers aux questions politiques qui préoccupent en ce moment tous les esprits.

Aucun fait décisif n'est venu jusqu'à ce moment, éclaircir les doutes qui planent sur le véritable caractère de la mission confiée au Général Duhamel. Tout en laissant entrevoir, dans ses épanchements les plus confidentiels, une certaine défiance des tendances et des sympathies politiques attribuées au Prince Bibesco, il ne se montre nullement disposé à accueillir les plaintes de la Boyarie contre l'administration de ce Prince. On dit même qu'il a chargé le Métropolitain d'en prévenir officieusement les chefs de l'opposition. Il étudie avec soin un terrain que ses précédentes missions lui ont pourtant appris à bien connaître et correspond activement avec le Cabinet Impérial. Son attitude, enfin, est plutôt celle d'un explorateur attentif que d'un mandataire envoyé pour exercer l'action et intimé les ordres de la Puissance protectrice. On attend l'arrivée d'un commissaire turc, porteur de firmans qui doivent, dit-on, mettre à la disposition des deux Hospodars un arsenal complet de mesures préventives et répressives contre les personnes convaincues ou seulement suspectes de menées révolutionnaires.

L'état des choses et des esprits en Moldavie vous est connu dans ses détails, Monsieur le Ministre, par la correspondance de M. Duclos. Le Prince Stourdza n'épargne rien pour faire prendre le change à l'opinion sur les derniers événements de Jassy, et sur le rôle que lui et son fils y ont joué. Les éloges qu'il se fait donner par les journaux moldaves, et que les gazettes valaques reproduisent avec une complaisance intéressée n'abusent toutefois personne. Je sais, par

diverses voies dignes de confiance, que l'exaspération soulevée dans les classes les plus influentes de la population s'accroît au lieu de s'amortir, et qu'à défaut d'un nouveau mouvement insurrectionnel, un acte de vengeance dirigé contre lui ou sa famille exciterait des sentiments tout autres que ceux de l'étonnement ou du regret.

La situation est moins tendue en Valachie. L'impression qui y domine en ce moment est surtout celle de la peur. Peur d'une invasion russe ou d'une occupation turque; peur d'un soulèvement des paysans dans les districts voisins des Carpathes, favorisé par l'agitation qui règne en Hongrie et en Transylvanie; peur de choléra, qui sévit déjà sur la ligne frontière des Principautés, et dont on ne détournera pas la marche en niant l'existence du fléau, comme on cherche encore à le faire, en dépit des rapports officiels. Le Prince met à profit toutes ces terreurs pour contenir les velléités réformatrices qui fermentent chez un petit nombre de jeunes boyards et pour voiler les progrès de sa docilité, toujours croissante, aux exigences du protectorat Russe. La chute de Reschid Pacha n'a produit ici qu'une faible sensation. J'ajoute peu de foi à la sincérité des regrets que j'ai entendu exprimer à cet égard. Il existait entre le Prince Bibesco et l'ancien visir une sorte de défiance instinctive et réciproque, une froideur mal déguisée que certaines susceptibilités d'étiquette avaient aggravée [.....]*, lors du séjour de la Cour Ottomane à Roustchouk en 1846. Peut-être d'ailleurs le Gouvernement Valaque préfère-t-il, pour ses relations avec la Turquie, se trouver en face d'un ministère fidèle aux vieilles traditions de la politique musulmane et accessible aux moyens d'influence si longtemps réputés irrésistibles auprès de la Porte, que d'y rencontrer un guide impérieux ou un concurrent jaloux dans les voies de la civilisation européenne.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très
obéissant serviteur,
ss. D. de Nion

A Monsieur de Lamartine, membre du Gouvernement provisoire,
ministre des Affaires Etrangères

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilm Franța, r.1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C. P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 6-69).

Agenția
și Consulatul General al Franței
în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 54

Domnule Ministru,

Generalul Duhamel a sosit la București în 12 ale acestei luni, venind de la Iași. El a avut, chiar a doua zi, o lungă discuție cu Domnitorul. Clerul reprezentat de mitropolitul însuși, miniștrii și Statul-Major al Principelui, ca și un număr mare de boieri s-au dus să-și prezinte omagiile și s-au întors nu prea satisfăcuți de felul în care au fost primiți. El, < gen. Duhamel > mi-a făcut ieri, însoțit de dl. de Kotzebue, o vizită în cursul căreia discuția nu s-a purtat decât pe teme complet străine de problemele politice care preocupă în acest moment toate spiritele.

Nici un fapt decisiv n-a venit până acum să clarifice îndoielile ce planează asupra adevăratului caracter al misiunii încredințate generalului Duhamel. Deși lasă să se întrevadă, în confidențele sale cele mai intime, o anumită neîncredere în tendințele și simpatiile politice atribuite principelui Bibescu, el nu se arată deloc dispus să primească plângerile boierimii împotriva administrației acestui principe. Se spune chiar că l-a însărcinat pe mitropolit să-i prevină oficial < asupra acestei atitudini > pe șefii opoziției, < generalul Duhamel > cercetează cu grijă un teren pe care misiunile sale precedente l-au învățat totuși să-l cunoască bine și corespundează activ cu Cabinetul imperial. În sfârșit, atitudinea sa este mai degrabă aceea a unui explorator atent, decât aceea a unui mandatar trimis să acționeze și să notifice ordinele Puterii protectoare. Se așteaptă sosirea unui comisar turc, aducător de firmane care, se spune, trebuie să pună la dispoziția celor doi domnitori un arsenal complet de măsuri preventivoare și represive împotriva persoanelor convinse sau doar suspecte de intrigi revoluționare.

Starea de lucruri și de spirit în Moldova vă este cunoscută în detaliu, domnule ministru, din corespondența dlui Duclos. Prințul Sturdza nu precupețește nimic pentru a înșela opinia publică în legătură cu ultimele evenimente de la Iași și cu rolul pe care el și fiul său l-au avut < în aceste evenimente >. Elogiile pe care și le aduce prin intermediul gazetelor moldovenești, și pe care cele valahe le

reproduc cu o complezență interesată, nu amăgesc totuși pe nimeni. Știu, din diverse surse demne de încredere, că exasperarea stârnită în rândul categoriilor celor mai influente ale populației crește, în loc să se diminueze și că, în lipsa unei noi mișcări revoluționare, un act de răzbunare îndreptat împotriva lui sau a familiei sale ar provoca cu totul alte sentimente decât acelea de mirare sau regret.

Situația este mai puțin încordată în Țara Românească. Impresia care domină aici în acest moment este mai ales aceea de teamă. Teamă de o invazie rusească sau de o ocupație turcească; Teamă de o ridicare a țăranilor din județele învecinate Carpaților, favorizată de agitația care domnește în Ungaria și în Transilvania; Teamă de holeră, care a izbucnit deja pe linia de frontieră a Principatelor și a cărei înaintare nu va fi oprită de negarea existenței epidemiei, cum încă se încearcă a se face, în ciuda rapoartelor oficiale. Principele se folosește de toate aceste spaima pentru a pune capăt veleităților reformatoare care agită un număr restrâns de tineri boieri și pentru a ascunde progresele docilității sale, tot mai crescânde, față de exigențele protectoratului rusesc.

Căderea lui Reschid-Pașa n-a produs aici decât o slabă impresie: acord prea puțin credit sincerității regretelor pe care le-am auzit exprimate vizavi de acest eveniment. Între principele Bibescu și fostul vizir există un fel de neîncredere instinctivă și reciprocă, o răceală prost mascată, pe care anumite subtilități de etichetă au [.....]* cu ocazia șederii Curtii otomane la Rusciuc în 1846. De altfel, poate că Guvernul valah preferă, în relațiile sale cu Poarta, să se afle în fața unui ministru credincios vechilor tradiții ale politicii musulmane și < care este > accesibil mijloacelor de influență de multă vreme reputeate ca irezistibile pe lângă Poartă, decât să întâlnească aici un îndrumător trufaș sau un concurent gelos pe căile civilizației europene.

Sunt cu respect,
Domnule ministru,
al dumneavoastră foarte umil și
supus servitor,
ss. D. de Nion

D-lui de Lamartine, Membru al Guvernului Provizoriu, Ministru al Afacerilor Externe.

* Text indescifrabil.

$\frac{146}{B}$ elnöki /

B<áro>Kemény Dénesnek
ar erdélyi Unio iránt
elment 26 1948

B/áro/Kemény Dénesnek

Kedves barátom

Ide zárni a megbízásnak és utasításnak másolatát, melyet B/áro/ Perényi Sigmond ugocsai főispán úrnak részére kiadtam. Szép sőt nagyszerű föladat várokozik reátok. Legyen veletek Isten áldása.

Szükséges kijelentennem, minisztértársaim nevében is, hogy B<áro> Buchner kir<ályi> biztossá kinevezése a mint váratlanul meglepett oly komoly lépés az a mit e térben tenni szándékunk. István főherceg aznap éjjel elment a Főlséghez kieszközölni hogy jöjjön le ha lehet kiezközölni hogy Jellasich letétessek még katonai hivatalaiból is, kiezközölni hogy az erdélyi hadi kormány a magyar kormány rendelkezése alá helyeztessék sőt hogy királyi hatalommal ruháztassék fel István Erdélyországra nézve is.

Ezeket barátaiddal és barátainkkal tudatvánd.

A szászöldi oláh mozgalmakat kedvetlenül értettük. Még csak ez egy elem van nyugodtan. Hogy nyugodtan maradjon, mindent készek vagyunk tenni. Te sziveskedjél az oláh fajt a magyar érdeknek megnyerni, és a papokat. Teljesített kívánataikat sietve teljesítendjük. Csak nyilatkoztassák ki. Ha szükségesnek látod, küldj közülük népszerű embert, iratt [...] kiadá [...] visszatérítését. Itt a magyar nemzet fenmaradásáról van szó nem szabad fősvénykedni. És ügyelni kel hogy az oláh nép oly irányt ne nyerjen, mely a három kívüli pontra gravitál, értem Oláhországra és Moldáviát.

A székely népet nem megnyerni csak lelkesedésben kell tartani. Ha kell, ám hoditsuk meg az országot még másodsor is. A német politika a hazai térségben alándásott. Isten tudja hogy végződik. Nem szenved kétséget hogy Jellasich az udvar ó fölljeivel összeköttetésben volt sőt van. Ily támasz nélkül nem mert volna lenni oly vakmerő. A sláv elemű olygarchia vezeti a játékot. Azt mond hogy István képe kétszer megégettetem és ez határozta el végre Hrabovskyt hogy

Péterváradrol elindult Zágrábba nem haddal mert a határőrségben ő nem bizik hanem kiegyenlítés szándékkal. Ez azonban sükertelen lesz. A Bán a népet fegyverre szolította általános.

E zavarok miatt hirdessük dietánkat Iulius 2 ára. Siessetek hogy elvégezvén 's akkoron tetteleg egyesülhessünk. Ez leend a nemzeti nagy ünep és záloga nemzeti fenmaradhatásunknak.

A haza oltárára nagyban gyűl a segedelem. A lelkesedés szép jelezeteivel találkozunk. A nép megérzé a közel veszélyt.

Isten veled. Az oláhokra ügyelj és Oláhország embereivel készitsetek szövetséget. Politikánk azt kíványa hogy mi hasznos szövetségi viszonyban álljunk azon körüskörül fekvő fejedelemségekkel. Ennek utját ti készithetitek elő legkönyebben.

Isten veled. Tudositásaidat kérem.
Buda 25 V 1848

tiszteletel
[.....]

*Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r. 156, C. 325–327
Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár,
Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó – elnökég,
Általános iratok / H2 /, 146 E, f. 437–439).*

¹⁴⁶
B prezidial

Baron Kemény Dénes
referitor la unirea Transilvaniei

Baronul Kemény Dénes

Dragă prietene

Anexez aici copia ordinului și a instrucțiunilor pe care le-am emis pentru baronul Perényi Sigmond, comite de Ugocea. Vă așteaptă o misiune frumoasă, ba chiar măreață. Bindecuvântarea Domnului să fie cu voi.

E necesar să declar și în numele colegilor mei miniștrii, că numirea baronului Buchner în funcția de comisar regal, pe cât de mult ne-a surprins pe atât de important este pasul pe care intenționăm să-l facem în acest sens. Arhiducele s-a dus în aceeași noapte la Maiestatea sa să

mijlocească dacă se poate mijloci ca Jellasich să fie demis și din funcțiile sale militare, să obțină să fie pus la dispoziția Guvernului maghiar comandamentul militar din Transilvania, ba chiar Ștefan să fie investit cu prerogative regale în ceea ce privește Transilvania.

Să aduci aceasta la cunoștință prietenilor tăi și ai noștri.

Am aflat cu neplăcere de mișcările românești din ținuturile săsești. Doar acest element mai este liniștit. Tu binevoiești să atragi neamul românesc de partea intereselor maghiare și pe preoți. Le vom împlini repede dorințele care pot fi îndeplinite. Să le exprime doar. Dacă crezi că e necesar, trimite dintre ei oameni cunoscuți. [.....]

Aici e vorba de existența poporului maghiar, nu e permis să ne zgârcim. Și trebuie să avem grijă ca poporul român să nu o ia într-o direcție care gravitează în jurul punctelor exterioare, mă gândesc la Țara Românească și Moldova.

Neamul secuiesc nu trebuie câștigat, trebuie doar să-i menținem entuziasmul. Dar dacă trebuie, vom cuceri țara pentru a doua oară. Politica germană e subminată pe teritoriul patriei. Dumnezeu știe cum va sfârși. Nu există vreo îndoială asupra faptului că Jellasich a fost în legătură cu mărimile Curții. Fără un astfel de sprijin nu ar fi îndrăznit să fie atât de cutezător. Oligarhia elementului slav conduce jocul. Se spune că poza lui Ștefan a fost arsă de două ori și asta l-a determinat în sfârșit pe Hrabovsky să plece de la Petrovaradin la Zagreb, nu cu oaste, pentru că nu are încredere în grăniceri, ci cu intenția unor tratative. Acestea însă nu vor avea succes. Banul a chemat lumea la înarmare generală.

Din cauza acestor tulburări să anunțăm dieta pe 2 iulie. Grăbiți-vă pentru ca terminând-o să ne unim și în fapt. Aceasta va fi marea sărbătoare națională și zălogul permanenței noastre naționale.

Pe altarul patriei continuă să se adune ajutoarele. Ne întâlnim cu frumoase semne ale entuziasmului. Poporul simte pericolul apropiat.

Domnul să fie cu tine. Ai grijă de români și pregătiți o asociere cu oamenii Țării Românești. Politica noastră ne-o cere să fim în relații de alianță utile cu principatele din jurul nostru. Voi puteți pregăti cel mai ușor calea acestora. Dumnezeu cu tine. Cer rapoarte de la tine.

Budapesta, 25 mai 1848

Cu respect
ss indescifrabil

* Text indescifrabil.

Miniszter Úr!

Murgu Euthim az oláh véghely szülötte, különben hites ügyvéd, pár év előtt Bukarestben lázítás miat elfogatván mint Austriai alattvaló előbb a véghelybe onnan ide kísértetett, de e megye törvényszéke mint ő felsége által fölmentetett, és ő, bár ha nem ide való, innen nem csak nem távozott, sőt világosan ide látzott irányozni minden törekvését hogy a nép alsóbb osztályaiban minél számosabb öszeköttetést, és barátokat szerezzen és a tekintetben sok ügyességet fejtett ki, népszerűsége napról napra nőtt; e férfiú került a város népesebb utcáit de naponta fogadta a falusi nép küldötteit; eljárása gyanus kezde lenni és miután rábizonyosodott, hogy jobbágyokat, földes urak ellen lázított, véltlenül meglepetve elfogatott, es iratait elfoglaltattok; – ekkor tünt ki ez egyén veszélyességének nagysága, tervei ekkor jöttek világoságra, és ő felsőbb meghagyás következtében mint haza áruló statusbörtonbe vitetett.

Murgunak most már mindenki előtt isméretes szándéka és célja: az úgy nevezett Bánságot magyar hontól elszakítani; azt Erdélyiel, Moldva és Oláh országokkal egyesíteni, 's mind ezekből – a magyarokat úgy mint a rátzokat ki úzve egy hatalmas oláh álladomot alapítani; – mind ez úgy hiszem, bőven kitűnik a lefoglalt és általom fel küldött valószínűleg a katona ügyvéd által meg indított perhez csatolt irományokkal; de világosan ki tűnik ezen férfiú nézeteinek, és elveinek veszélyessége a királyi ügyész nyilvános lapokban közzé tett hivatalos tudósításából is. – És Murgunak a börtönböli ki szabaddulása után azon hir terjesztetett itt, miszerint ő magyar országgyűlésnek köszönve szabadságát a dolgok új rendinek ki áltával most már a magyar nemzethez, és alkotmányhoz simul; és e vidék magyar érzelmű lakosságának annál nagyobb megnyugtatóására szolgált ezen hír, minél inkább ismerték a veszély nagyságát, melyet Murgu előidézni képes, – azonban az öröm úgy látzik idő előtti volt. – Legujabb hiteles tudósítások szerint bizonyos, hogy Murgu régi vágyainak, reményeinek, nézeteinek, elveinek leg csekélyebjét sem áldozta föl, szándéka most is az oláh népet egy korona alatt egyesíteni a bánsági megyéket, és a végvidéket magyar hontól elszakítani, és a oláh nép előtti határtalan népszerűségénél fogva semmi sem bizonyosabb mint az hogy ha itt megjelenik, és ez irányban izgat, igen nagy számu követőket nyerend hité minden parancsait készséggel telyesítendite. – a nép most még nyugodt, itt ott még késértett foglalni soknál nagyobb kicsapongás

edig nem történt, de a nép fanatizmusából most már vértanunak vallot Murgu egyetlen egy fölhivása lángba borithatná az egész vidéket és mind az, mi nem oláh el tiportatdnik a magyarok élete és vagyona biztos nem volna többé; – és ezen veszedelmes egyén követjelölt 's mint mondják Pestről hól kiszabadulása óta folyvást tartozkodik a napokhan le jönni készül.

Mind eszt Önnek Miniszter úr bejelenteni kötelességemnek ismerem de hivatalos és polgári kötelességnek tartom egyszersmind a nemzetiség, és a haza egysége, az itt lakó magyarok vagyon és személy biztonsága érdekében. Önt Mniniszter úr alázattal arra meg kérni, hogy Murgu lejtöttét megakadályozza vagy őt bármi módon ártalmatlanná tenni így egy vészterhes catastroph be következhetését megelőzni, különösen az e vidéken lévő magyarságot fenytő veszélyt el háritani méltoztassék.

Költ Lugosson Junius 1^{én} 1848

Jakabffy Kristof
Krasso megyei alispán

Arhivele Naşionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Ungaria, r. 156, c. 384-386 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok / H 2 / , 273 / E / 1848, f. 835-837).

Domnule Ministru!

Eftimie Murgu, originar din graniţa română, de altminteri avocat autorizat, fiind arestat cu câţiva ani în urmă la Bucureşti pentru agitaţie, ca supus austriac, a fost trimis sub pază întâi în graniţă, apoi aici, dar tribunalul comitatului, asemeni Maiestăţii sale, l-a iertat şi, deşi nu e de aici, nu numai că nu a plecat ci, dimpotrivă, se pare că şi-a îndreptat evident toate străduinţele pentru a-şi procura cât mai multe relaţii şi prieteni în clasele mai joase ale poporului şi a dovedit multă abilitate în acest sens, popularitatea sa crescând zi de zi; acest om ocolea străzile mai frecventate ale oraşului dar primea zilnic trimişii populaţiei de la sate; deşi procedeuul său a început să pară dubios şi după ce s-a dovedit că i-a aţâţat pe iobagi împotriva moşierilor, a fost arestat prin surprindere şi i s-au sechestrat actele; atunci abia s-a vădit cât de primejdios era acest individ, atunci au ieşit la lumină planurile sale, iar el, în urma unui ordin de sus, a fost dus într-o închisoare de stat ca trădător de ţară.

Acum erau deja cunoscute tuturor intenția și țelurile lui Murgu: despărțirea așa numitului Banat de patria maghiară; să-l unească cu Transilvania, Moldova și Țara Românească și din toate acestea alungându-i pe maghiari și pe sârbi să întemeieze un imens stat român; toate acestea cred că reies clar din scriptele sechestrare trimise de mine și pe care probabil că procurorul militar le-a anexat dosarului de proces; dar primejdia opiniilor și ideilor acestui bărbat reiese și din înștiințarea oficială a procurorului regal publicată în presă. Iar după eliberarea lui Murgu din temniță aici s-a răspândit vestea că dat fiind că își datorează eliberarea adunării naționale maghiare și dat fiind noua situație creată el se alătură acum poporului maghiar; iar această știre a slujit cu atât mai mult liniștirii populației cu sentimente promaghiare din acest ținut cu cât mai bine cunoscută era aici primejdia pe care ar putea-o provoca Murgu; se pare însă că bucuria a fost prematură. – După cele mai noi informații autorizate este cert că Murgu nu și-a sacrificat nici una din dorințele, speranțele sau ideile sale, intenția lui este și acum aceea de a reuni poporul român sub o coroană, de a despărți ținuturile bănățene și granița de patria maghiară și având în vedere imensa popularitate de care se bucură în fața poporului român nimic nu e mai sigur decât faptul că dacă apare aici și începe să facă agitație în acest sens găsindu-și numeroși partizani aceștia îi vor executa cu plăcere toate ordinele; acum poporul este încă liniștit, ici colo mai încearcă să ocupe, până acum nu a avut loc vreun exces mai mare, dar un singur apel de-al lui Murgu, pe care fanatismul poporului l-a declarat deja martir, ar putea transforma în flăcări tot ținutul și tot ce nu e român ar fi strivit, viața și averea maghiarilor nu ar mai fi sigură; – iar această persoană primejdioasă este candidat de deputat și după cum se spune se pregătește să vină încoace zilele acestea de la Pesta unde se află de când a fost eliberat.

Am considerat că este de datoria mea să raportez toate acestea Domniei voastre, domnule ministru, dar totodată consider că datoria mea oficială și cetățenească este ca, în interesul națiunii și unității patriei, a siguranței vieții și averii maghiarilor care locuiesc aici, să vă rog cu supunere, domnule ministru, să împiedicați venirea lui Murgu aici sau să-l faceți inofensiv prevenind astfel o catastrofă alungând pericolul care îi amenință pe maghiarii din acest ținut.

Emis la Lugoj în 1 iunie 1848

Jakabffy Miklós
vicecomite de Caraș

Belügyminiszter úr!

Tegnap i országos ülésben a népképviselőt 's Nemzetőrség iránti törvényjavaslatok, az ide mellékelt szerkezetek szerint megállapítottak – és szentesítés alá leendő felterjesztésük elrendeltetett. A vita felettők csekély vala mert a kerületnek helyet pótló nemzeti Gyűlésekből megbízott Választmányok előleges tárgyalásokban kifejtik az ügyet kiegyenlítik a felmerülő különbségeket, és megállapodás szerint formulázva a törvényjavaslatot, a nemzeti 's Országos ülések elé terjesztik hol felkiáltás útján jobbadán elfogadtik a szerkezet mi által a tanácskozások 's végzések folyama igen gyorsittatik.

Közelebi jelentésemben felemlitém, hogy minután a negyed rész telki birtokot Erdélyben választó keposség alapjául felvenni nem lehet, ennek pótlékául teendő 5 f /orin/tnyi adófizetés megállapítása által edig, miután számos helység van, hol enyi adót fizető polgár nem lakik, – képviselőtről fosztatnék meg, – azon elő állított 's fogadtatott el: hogy helységenként képviselők választának 's ezek a 8 f/orin/tnyi adót fizetőkkel együtt vegyenek részt a követválasztásba. Ezen, az egynes és két választás öszevegyítése főleg azon törekvés kifolyása volt hogy a követválasztásoknál biztosítva legyen a csekélyebb számú magyar elem túlnyomó befolyása, de nem lehet azt tagadni – hogy sok részben aristocratiai nézetek is segéllék azt létrejönni, 's én nem tartozkodom bevallam meggyőződésemet miképen így a nép szemben a nemességel igen aránytalanul leendő képviselve 's azon aggodalmat támaszthatja, miszerint a választások bevégzése után, midőn láttatni fog: hogy az oláh nép igen gyéren lesz képviselve – az itten különben is nagy számmal lévő is igen rosztatú bujtogatók ürügyül használhatandják fel ez eredményt az Aristocrátia elleni néplázításokra. Szász Károl Vizakna követe egyedül szolalt fel ezen keposségi alap ellen, okul adván: hogy az nem democratia, 's nem az Unio szellemében alkottatott, – de habár a magyar elem csak így biztosítható túlbefolyásának másképen bekövetkezhető elnyomása iránti aggodalom nem alapos is de jelen körülmények közt csak ezen szerkezet nyerheté meg az országgyűlés tagjainak benyugvását.

A 3^k törvényjavaslat 1° 's 2^k § ban, a nemzetőrségi keposség alapjának kijelölése azért mellőztetett, mert a magyar törvényhozás által

megállapított féltelki birtok helyett való substitutio nehézségeit, hamarjában kiegyenlíthetőknek nem, sőt tanácsosabbnak vélték szabad intézkedésért hagyni e részben a Miniszrtériumnak.

Két ok forgott fen, mi a képesség meghatározásától visszatartá a törvényhozás tagjait. Mondják hogy jelenben a jobbágyok kezén sok majorsági föld létezik, melyet majd az e szellemben alkotandó úrbéri viszonyokat megszüntető törvény szerint – visszaválthat a földesúr, de ha azon föld már előzőleg nemzetőrségi szolgálat alapjául vétetik fel az összeírások alkalmával – e körülmény nehézségül szolgáland a visszaszerzésre. Más részt pedig, ha a jobbágy földjei bevallására felhivatik hogy a nemzetőrségi kötelezettség annak nyomán megállapítassák, – ’s utóbb a földesúr azon földmenyiséget, melyet a jobbágy eltitkolt, ’s be nem vallott, tőle elszedné mint vallomása szerint nem övé, ez a jelen izgatott állapotban kitörésekre adna alkalmat. Nem lehet mind két nézet fontosságát el nem esmérni, de miután a magyarhoni felső megyékben is, hol igen kevés helyeken hozatott be a teséti urbér, ’s még keveseb az urbérlig rendezett helység – az urbéri állománytüzetett ki nemzetőrségi köteletség alapjául, ’s ennek nyomán történik mind az összeírás mind az őrség kiállítása- véleményem az: hogy közintézményeinknek az Unio által igényeltt egyenlősége, itt is a nálunk törvényesen fenálló képesség elhatározását teszi kívánatossá, mi azt hissem óvatos alkalmazás által itt is célhoz vezetend.

A törvénynek székely atjánkfiaira vonatkozó része réájok vigasztaló ’s megnyugtató hatással leend bizonyosan; – hogy e részben az oláh határőrségi ezredek iránt is, az egyenlőség ’s testvériség érzetéből eredő figyelem ’s méltányosság kitüntessék – érdekltt törvényhez egy ragaszték tóldatik az érdekltt ezredre nézve szintén e szellemben, de a helyi viszonyok által kívánt némi változatokkal, még ezen javaslat összülésbe nem vitetett.

Az Unio előtt mutatkozott mozgalmak felől, több értekezéseim után, jelenthetem, miként azok csak kissebb kihágásokat, némely helyen úrdolga megtagadást is idéztek elő, de katonai erő közbenjötté által csak hamar elenyésztek. Sok helyi a földesurak félénksége adott reá okot kik seregestül huzodtak a városba – ’s ez által az izgatók kezére hagyák a népet – holott személyes éber örködésük ’s erélyük nagy részben, meghiusithatá sokroszakarató bujtogatónak szabadon üzhetett ármányát.

Az unio elleni izgatást a szászok meg a királyföldön lakó oláhok között, kik eleinte az Unio mellett nyilatkoztak, menekülni csak így reménylvén a szász hatalom nyommasztásaitól. Mert a demokratiai typus mi a szászok ős intézményeit jellenté, idővel burocratiai

despotismussá változott át, 's főleg oda fejlett a közelebbi korszakban. Minden a tisztek 's papok hatalmába került, kiknek gyermekeik összeházasodván egyedárúzták minden közjavadalmat, 's képezik a patriciai olygarchiat, – fizetések tetemesek – anyira hogy például a szebeni polgármester jövedelmét 1600 ft. fizetésével évenként öt, hat ezer ft. ra számíthatni, – az alsóbb osztályokon a czéhek által urallandok melyek kezeléssel szintén oly szorossan egydárúzták hogy magának a kir / ályi / kormányzéknek is csak ritkán sikerült más nemzetiségű közművesek czéhbesítését eszközölni. Nemzeti pénztárak hatalmas, 's azonkül Magyarföldön képjósággal bírnak – melyek köznemzeti tulajdont képeznek, hol, ide nem értve a birói foglalás utján birt vagy fiscalitás név alatti birtokaikat – mind uri hatóságot mind politikai igazgatást gyakorlanak. Mind ezek a szászok állását otthon – 's kivált köztök lakó oláhok irányába igen erőssé tették, a Kormánynál pedig főtámasszuk Rosenfeld status tanácsi igtató vala – kinek segítségével 's befolyásával, felhasználván hol szükség vala a nemzeti pénztár erejét is, keresztül vitték a legnehezebb dolgokat is mindig saját érdekükben. Ily viszonyok közt természetes, hogy az oláhoknak csak ellenszenvét bírhaták, 's az Unio elleni izgatásaik egyelőre nállok viszhangra nem találhattak. De Rosenfeld vagy némelyek szerint annak testvére, 's a mostani szebeni követ Schmied Konrád, különben erélyes, 's az oláhok közt népszerűséggel leginkább biró szász férfiú, gyöngé oldalaikról kezdék kísérteni a közhivatali alkalmazásban telyesen mellözött oláhokat, jövedelmes hivatalokat, pénzt, segedelmeket kezdtek ígérni nekök mi által czélt mindig érni már megszoktak; modják hogy egyik népvezér Barnuczna 10 ezer f<orinto>t ígértek és többeknek befolyásuk arányához képest nevezetes összevegeket, még Saguna nem egyesült püspök is, ki jövedelmeintúl szeret költeni, részesült adományaikban, – eszerint a népvezéreket meghoditván, nem vala nehéz a tömegeket azon hírekkel ámitani: hogy a magyarok czélya az Unio által, felséges urunktóli elszakadás, 's a magyaronkivüli minden népfajok 's ó'hitű vallás teljes elnyomása. Ebből szükséges kép mély ellenszenvnek nagy ingerültségnek kelle fakadni, melynek részes kitörését csak lelkes hazafiaknak a népközi erélyes fellépései 's czáfolásai de leginkább 's gyökeresen az Unionak a szerinti kimondása szüntethette meg hogy minden lakosokra, nemzetiség, faj, vallás külömbiség nélkül a polgári szabadság minden malasztjai kiterjesztettek. Ez az oláhok kedélyét igen megnyugtató, 's az Unio üdve felől teljesen meggyőző – mi hogy annál tartósabb légyen a nemegyesültek püspökével fentebb említett Saguna Andrással személyesen értekezni óhajtottam, 's lépéseket is tettem hogy Kolosvárra jőjjön. De ép most

értesít a főkörmányzó, hogy június 1 jén elutazott, ő felségének – püspökké lett kineveztetését megköszönni. Hihetőleg egy pár napot Pesten töltend. Ugy értesültem ez eszes és kitűnő tulajdonokkal bíró férfiuról: hogy egy jövedelmesebb alkalmaztatás 's kitüntetés által bizonyosan lehetséges lessz őt lekötelezni. Egyébiránt szerb érzelmű ember lévén, miután az itteni oláhok most még szerb sympáthiákat épen nem táplálnak – hogy ezektől megőriztessenek – minden árron szükséges őt Erdélyből kivinni. További itt hagyatása könnyen szerb érzelmeket terjezhetne az oláhok közt – mi igen veszélyes lenne.

A nyert szabadság érzete kezdi tehát mint emlitém szászöldi oláhainkat az Unioval megbarátkoztatni, 's így czélszerű óvatos bánásmód mellett tőlök tartani alig lehet. A'szászok, magok tudván 's esmervén leginkább a nyomtatást melyben az oláhokat tartották, félni kezdik őket, 's az Unioban kell keresniök védelmük reményét – melyet az országos terembeni bizalmas esélyes nyilatkozatait a magyar és székely földi törvényhozóknak igen élesztik bennök, – várossaik kapuit erősítik, 's fegyverzeni kezdik magukat. Unio elleni reactiojuktól többé tartani nem lehet. Egyébiránt e faj igen kevesedik, a halandóság felülmulja a szülöttek számát, alig van, 's pedig vagyonossági elvnél fogva, köztök egy párnak – több két gyermekénél – ha sok gyermeke van némely párnak némi bélyeget von maga után – mely okok a népszaporodást gátolván, ha azokat tovább is fentartják, úgy a polgári jog egyenlőség és szabad birtok által több önérzetre került oláhokközt igen meggyérülnek 's oláh kezekre kerülendnek birtokaik.

Tegnap előtt vala nállam az egész szász követi kar; a Miniszterium iránti tiszteletet 's bizalmát fejezé ki. Szónokuk Goosz segesvári ágostoni lelkész 's követ vala. Szavaiban a Magyar király iránti hűséget, ki egyszer mind „Austria császára“ törhetetlen hűségük érzését emelé ki, 's a Magyar Nemzethezi hő ragaskodásukat fejtegeté. De legmelegebb szavakkal legtöbb önérzettel német srármazásuk, német érzelmük, „Deutschthum“ iránti vonzalmukat ecsetelé, mely municipális jogaiknak 's nyelvüknek fentartását mint életfeltétel kíványa meg tőlük“. Előadásuk folytán több észrevételek merülének fel előttem, de a kiengesztelődés jelen szakában jónak láttam azokat elhalgatni, sőt inkább megnyugtatójukra kívántam annak fejtegetése által hatni, miszerint Magyarhonnak sem szándoka sem oka nem lehet a szászokat azon jogaiktól 's intézvényeiktől megfosztani, mellyek a közsabadság szellemében átalakítandó álladalmi szerkezetbe helyesen beilleszthetők, mely nyilatkozatom megnyugtató hatása láttatott reájok gyakorlani.

Egyébiránt véleményem szerint szükséges a szász szerkezetet az idővel becsuszott, 's megkövesedett burocratai önkény kinövéseitől megtisztítani, 's azt democratiai alapjaira visszavezetni, a köztök lakó oláh népeséget pedig az eddigi nyomasztás alól megmentve helyhatósági kormányzásban részesíteni. Nem lehet ezek miatt visszahatástól tartani, mert most a szász nép vala az, mely a Unio 's Magyar elem elleni mozgalmakat megindítá, 's a veszélyes irányokat kitűzé, hanem az egyedáruzó szász burocratia emberei kik az Unio által a Patricia lista által élvezett javadalmakat koczkáztatva láttak.

A balázsfalvi oláh népgyűlés részleteibe, minthogy azok ön előtt bizonytal tudva lesznek, nem ereszkedem, szükségesnek találom azomban felemlíteni, hogy noha ez előtt az egyesült és nem egyesült hitűek közt semmi rokonszenv nem vala, a közel 20 ezerből álló népgyűlésben melegebben kezdtek a külön felekezetek egymáshoz közeledni, 's oly szervi rendet tartának: hogy a különben nyers tömeg soraiban lopás 's itasság esete alig fordult elő, 's mindenütt a közös nemzetiség érzetében való összeolvadás vala észrevehető mire leg inkább a szászok példája által buzditattak. De ezen nemzetiségi érzelem mint közelebb többek 's különösen egy balázsfalvi hittanár 's nagybefolyású egyházi férfiú Pap Ágoston által értesítettem, koránt sem rejt magában orosz vagy szláv sympathiákat, mert azoktól nem csak az itteni oláhok idegenek, de az aldunai tartományok oláh népségei is forron ohajtják a török uralom 's orosz védelem alóli mielőbbi menekülést, 's feszült figyelemmel várják közelebbi Hongyűlésünknek itteni oláhaink iránti intézkedéseit, mellyek minél kedvezőbbek leendenek: annál inkább növellednék az aldunai tartományoknak Magyarhonnali szövetségre való hajlamuk és készségük. Értekezésem folyamában szükségesnek láttam ezen érzelmes pap előtt kijelenteni hogy ha bár lehető gyöngéd kimélettel kíván Hazánk a bennelétező külön nemzetiségek iránt viseltetni, de a jelen democratia szellemű átalakulásnak valamint nem lehet feladata azokat némely kiváltságaiktól 's beligazgatásukban eddig is használt ön nyelvük gyakorlatától megfosztani: úgy más részről az sem lehet hivatása hogy a Hazában lakó külön ajkú népiségek részére felállítandó újabb kiváltságok által nehezitessék a beligazgatás, 's elkülönítésének az érdekek, sótt inkább vallási 's polgárjogi teljes egyenlőség alappján – minden nemzetiségek tiszteletben tartása mellett szilárditassék a külön ajkú népek egyettértését ez által erősitessék az egyeolvadott testvérhonok erkölcsi 's anyagi állása. 's én hiszem, hogy e czél elérésére ily művelt 's jó irányú egyének hatásától sokat lehet várni, a túlhaj tott nemzetiségi követelések

lehangolása 's mérséklése ezektől leginkább függ, – de vannak az oláh tömegek közt számos alsó rendű papok, 's oskolába járt, félművelt, egyébiránt szegény – jövőjüket a népfelbujtása által biztosítani törekvő izgatok, kik nemzetiségre buzdítás ürüggye alatt az ábrányos reményekkel kecsegtetett népben túlköveteléseket 's egy független oláh állodalom s felsőség iránti vágyakat élesztgetnek Barnucz, Borucz, Buttyán, 's több ilyenek. Ezeket nevenként menyire lehet kitagoztatni, lépteiket őrszeggel kísértetni, 's erélyes de óvatos eljárás által ámitásaik mételyétől a népet megmenteni, egyszersmind szükséges néhány befolyásos, a nép előtt hitelben álló oláh egyéneket mind világiakat mind papokat kiszemelni, megnyerni, lekötelezni, 's pedig az oláh vidékek minden pontjain, kik a népben a Magyar iránti hajlamot, a kormányhoz bizalmat 's legjobb reményeket gerjesztenek 's növeljenek. Illyeneknek hallám én Moga Demeter kincst[ári] ellenőrt, Bab Iános oláh fordítót de ezt csak továbbá 's itt lakó, az embereket 's viszonyokat közelebről esmérő, egyszersmind hű honfiak segéljével biztosabban jelölhetni ki. Embereket az anyagi érdekek buzdítanak tettekre, 's én bizton hiszem ha a magyar ügynek számos lekötelezett apostolai leendenek az oláh tömegek közt, 's még a legális osztályok előbbkelői is adomány által megnyeretnek, az ámitókra pedig esélyes figyelem fordítatik, hatásuk megszűnik, 's a nép le csöndesül.

Leghőbb figyelmet, 's részvétet érdemli a Székelyek állapota. E minden más fajokkali összeházasodást büszkén kerülő, tiszta vérű, nemes yellemű, szabadságért és függetlenségért lángoló tős magyar nép, melyben szigorú erkölcsössége 's kora házasodása miatt nem ritka a 10, 12 tagból álló család, a Háromszéken de különösön a bérczes Csikszékben nagyon elszaporodott, 's minthogy büszke másnak földért szolgálatot tenni, osztályok által tarthatják fen magukat. E földön létező colonicaturák oláhok kezein vannak, 's ha ezek a nem sokára életbe lépendő törvény által az urbéri tartozásoktól felmentve szabadokká válandanak, tartani lehet hogy a kisebb székely birtokos nem engedi át földjét jobbágyának, de leginkább hogy a szabad székely nem tűrhetvén hogy ős telepjén tágasabb telkeket több földet birjon a felszabadult oláh mint ő, megrohanja 's ősjogának képzelt igényénél fogva elfogadtalandja azokat. Jól avatott 's hazafi érzésű székelyek bizonyoson elő állandónak jósolják ez állapotot, mi a magyar székely és oláh elemek köszti harmoniát teljesen feldűlandja, 's veszélyes kimenetelű viszájoknak nyithatja meg forását. Elhárításukra egy célszerű mód van, mely által nemzetiségünk érdekei is, Hazánk déli szélein védve lennének: – kedvező 's ösztönző feltétek melletti kiköltöztetés es telepítés a Bánságba és Bácsba. De

annak, vagy legalább a település feltételei megállapításának, 's a kiköltözésre való felhívásnak késedelem nélkül kell történni, mielőtt az urbéri tartozásokat megszüntető törvény életbe léptetik, mi igen hamar bekövetkezend. A kiköltözésre való buzditást, 's annak vezetését több buzgó székely hazafiak elvállalni készek, Marosszéki követ 's honfiai előtt bizalommal 's befolyással bíró polgártársnak Berzenczei László még arra is ajánkozott hogy példa adásul kész leend maga is kis időre velök kiköltözni. De e székely faj erdős, bérczes vidékhez lévén szokva, rónákra vágyakodni nem fog. Azért az első áttelepítést czélszerű lesz a Bánság erdős vidékeire megkisérleni. Avatottak mondják hogy erdős helyen szűkebb soványabb telkeket szivesebben elfogadnak, mint fanélküli rónán kövérebb 's tágasabb téreket. Utóbb Bácsnak Tisza közelében eső kincstári pusztáira lehetne folytattni a telepítést, hová a Tiszán, 's Maroson fenyő, 's egyéb fákkal elláttathatnak – épületre 's fa munkákra melyekkel szívesen kezeskednek. Érintenem alig szükség, hogy a vagyonos ősz fészket nem igen hagyja el, 's csak a szegényebbek vágyandanak jobb sors reményében új 's távol telepekre, kiknek mind költözésük mind telepedésükre nézve az álladalom gyámolása szükségük leend. De ez áldozat elután kamatozand, mert azonk[iv]ül hogy a kiköltöző székely nemesek a pénzbeli előlegezést 's a meghallott föld jutányos árrát az állodalomnak visszatéríti, a szerb népiségik ellen, edzett hűségük kebellet, 's vas karral őrködend mint folyvást fenálló nemzetőr hazánk 's nemzetiségünk felett. A kiköltözhetőek számát husz ezernyre teszik –, sőt többre is. E részbeni hatályos és haladéktalan intézkedést nemzetiségünk érdekében igen szükségesnek tartom. Ezekon kívül.

A Moldovába költözött 's Jásy közelében lakó székelyek: úgy a csángó magyarok is, kiknek száma 40 ezerre mehet követni fogják feleik példáját. Szükség azomban előbb állásuk, 's hajlamaik felől biztos adatokat szerezni. Mint emlitém, e czélra Pura György Máramaros megyei főbíróat hívtam fel, de még ide nem érkezett, hanem itt is van egy Kahn nevű Brassoi lakos, ki mint e czélra alkalmas egyén ajánltatott nékem, lehet e' azomban bizni jellemében, még bővebben akarok értesülni. Ezeknek áthozatala iránt, véleményem szerint, ez időn a velünk szövetkezésre nállok hajlam mutatkozik, az illető fejedelemmel akár az Agentia utján, akár más alkalmas módon előleges érintkezésbe jönn czélszerű leend.

Engedje ezek után Minister úr, hogy ezen a tárgyak sokfélesége miatt hosszasabb, 's minél hamarábi felterjeszhetése miatt siétve szerkesztett jeltntésemhez, röviden egy épen most hallott kihágást

felemlitsek. Alsofejér Megye Obráza 's Miháczfalva helységeiben, Eszterházy grófok birtokában a balásfalvi gyűlés izgatói által felbujtott oláh jobbágyok, az itarag földjeit foglalni, vetéseit feldúlni kezdvén, 's még veszélyesb kitöréseket tervezvén Bánffy Miklós főispán a lázongók fékezésére, székely katonákat hívott fel, kik midőn katonai rendben előnyomulnának a vetések közül lőni kezdtek az oláhok 's egy székelyt elejtettek egyet megsebesítettek, mi által ezek felingerölvén, nem várva a parancsszót az oláhoknak rohantak 's kövel negyvenet megsebesítettek. Ennyiihir ide sietve a főispán, az esemény részletei 's kimenetele még nem tudatnak. Ez ismét egy adat arra, mily szükséges leend nyomozni, 's erélyesen fékezni a sok bujtogatót, egyszersmind minél nagyobb számmal lekötelezni, a népet locsöndesztő jobb akaratú befolyásos oláh egyéneket.

Fogadja Miniszter úr teljes hazafitiszteletemet!

Kolozsvár junius 3 d. 1848

B<áro> Perényi Sigmond

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r. 156, c. 394–401 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848–1849 – i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok (H 2), 788 E/1848, f. 896–903).

288/prezidial

Domnule Ministru de Interne!

În ședința de ieri a dietei au fost stabilite conform structurilor anexate, proiectele legilor referitoare la reprezentarea națională și la garda națională – și a fost ordonată prezentarea lor în vederea adop-tării. Dezbaterile asupra lor au fost scurte, deoarece comitetele însărcinate de adunarea națională care țin locul circumscriptiilor, dezbate problema în discuții preliminare, aplanează diferendele care apar și formulând proiectul de lege conform înțelegerii, îl înaintează dietei unde în general sunt validate prin vot, structură prin care cursul dezbaterilor și hotărârilor se accelerează.

În precedentul raport am menționat că dat fiind faptul că în Transilvania nu poate fi acceptat ca bază a calității de alegător sfertul proprietății funciare, iar prin stabilirea impozitului de 5 florini pentru suplimentarea acestuia, după ce există numeroase localități unde nu locuiesc persoane care să plătească atât impozit, – acestea ar fi lipsite de deputați, – s-a propus și s-a acceptat să se aleagă reprezentanți pe localități iar aceștia să ia parte la alegerile de deputați alături de plătitorii impozitului de 8 florini. Însumarea alegerii directe și a celei în două etape a fost urmarea aceleiași tendințe de a asigura prin alegerile de deputați influența covârșitoare a elementului maghiar minoritar, dar nu poate fi negat faptul că în multe părți și opiniile aristocratice au contribuit la aceasta, iar convingerea mea este că poporul va fi reprezentat defavorabil față de aristocrație și poate justifica îngrijorarea că după încheierea alegerilor, când se va vedea că poporul român este foarte slab reprezentat, instigatorii rău intenționați care oricum sunt într-un mare număr aici vor putea folosi rezultatul ca pretext al instigării poporului împotriva aristocrației. Szász Karol, deputat de la Ocna Sibiului a fost singurul care a luat cuvântul împotriva acestui criteriu motivând că acesta nu este democratic și nu a fost creat în spiritul uniunii, – ori deși elementul maghiar nu poate fi decât astfel asigurat îngrijorarea că supremația sa ar urma să fie suprimată nu este întemeiată dar în condițiile actuale numai această structură putea obține acceptul membrilor dietei.

În paragraful 1 și 2 al celui de-al treilea articol de lege calitatea de membru al gărzilor naționale a fost evitată deoarece greutățile substituirii jumătății de proprietate stabilite de legislația maghiară nu ar fi ușor rezolvate, ba chiar au considerat că e mai indicat să lase în acest sens o mai mare libertate de acțiune ministerului.

Două au fost motivele care i-au reținut pe membrii legislativului în stabilirea calității. Ei spun că în prezent în mâna iobagilor se află numeroase ferme care apoi, conform legii, ce va desființa relațiile urbariale, creată în acest spirit – vor putea fi răscumpărate de moșier, dar dacă acel teren ar fi fost luat deja în prealabil ca bază a slujirii în garda națională cu ocazia conscripțiilor – această împrejurare va îngreuna recuperarea sa. Pe de altă parte, dacă vor fi obligați să declare pământurile iobagilor ca pe baza acestora să fie stabilită obligativitatea participării în gărzile naționale, – iar mai târziu, moșierul ar lua de la el acea cantitate de teren pe care iobagul a ascuns-o și nu a declarat-o, ca nefiind a lui conform mărturiei sale, în actuala situație neliniștită ar duce la revolte. Nu putem să nu recunoaștem importanța ambelor opinii, dar cum a fost stabilit și în comitatele de sus ale Ungariei iar

localitățile organizate urbarial sunt și mai puține – disponibilul urbarial a fost socotit ca bază a obligației grănicerești și urmare acesteia au loc atât conscripțiile cât și alcătuirea gărzii, părerea mea este că egalitatea cerută de unire pentru instituțiile noastre publice face de dorit hotărârea și aici în cele stabilite legal la noi, ceea ce prin folosire precaută cred că ar duce și aici la un bun rezultat.

Desigur acea parte a legilor referitoare la compatrioții noștri secui va avea un efect consolator și liniștitor asupra lor; – pentru a sublinia și atenția provenită din sentimentul egalității și fraternității față de regimentele românești de graniță din această parte – respectivelor legi li se va face o adăugire referitoare la aceste regimente de asemenea în acest spirit, dar acest proiect încă nu a fost prezentat în plen cu schimbările cerute de împrejurările locale.

În ceea ce privește mișcările de dinaintea unirii, conform mai multor informații pot raporta, cum că acelea au provocat doar contra-venții minore, în câteva locuri refuzul clăcii, dar prin intervenția forței armate au fost repede stinse. În multe locuri frica moșierilor care s-au retras în masă la oraș au oferit motivul – căci prin aceasta au lăsat poporul pe mâna instigatorilor – când paza lor vigilentă și fermitatea lor ar fi putut anihila în mare parte conspirația urzită de mulțimea conjuraților rău intenționați.

Instigarea antiunionistă a fost începută de sași printre românii de pe domeniile regale care la început se declaraseră pentru unire sperând să scape de apăsarea puterii săsești. Deoarece tipul de democrație caracterizând instituțiile strămoșești ale sașilor s-a transformat cu timpul în despotism birocratic și a evoluat astfel în vremea din urmă. Totul a ajuns în mâna funcționarilor și preoților ai căror copii căsătorindu-se între ei și-au însușit monopolul asupra proprietății publice și alcătuiesc oligarhia patriciatului. Salariile lor sunt mari – într-atât încât, de pildă, venitul primarului din Sibiu împreună cu salariul său de 1600 de florini ajunge anual la cinci, șase mii de florini, – în clasele de jos dominate de bresle al căror monopol este atât de strâns încât chiar și guvernatorul regal doar greu reușește să intervină pentru acceptarea unor meșteșugari de altă naționalitate în bresle. Tezaurul lor național este imens și în afară de acesta mai au proprietăți și pe terenurile maghiare care formează bun național public, unde fără să ținem seama de proprietățile dobândite prin sechestru juridic sau fiscalitate, exercită autoritate dominială și instigă politic. Toate acestea au întărit foarte mult acasă poziția sașilor, în special, asupra românilor care trăiesc printre ei iar în guvern sprijinul lor principal este Rosenfeld, registrator al consiliului, folosindu-se de ajutorul și

influența sa și de puterea casei naționale acolo unde era nevoie și-au impus întotdeauna voința în cele mai dificile probleme și întotdeauna în propriul interes. În astfel de împrejurări firește că românii nu pot avea decât aversiune, iar momentan instigările lor împotriva unirii nu au putut găsi ecou în rândul acestora. Dar Rosenfeld, sau după unii, fratele acestuia și actualul deputat de Sibiu Schmied Konrad, cel mai popular sas printre români, au început să încerce abordarea românilor care nu avuseseră acces la funcții publice, dinspre partea lor slabă, au început să le promită funcții mănoase, bani, ajutoare, mijloace prin care obișnuiau să-și atingă întotdeauna țelul; se spune că lui Bărnuțiu, unul dintre conducătorii poporului, i-au promis 10 mii de florini, și mai multora conform influenței lor, chiar și episcopul ortodox Șaguna, căruia îi place să cheltuiască pe veniturile sale, a beneficiat de donații, – cucerind în acest fel conducătorii poporului, nu ar fi greu de amăgit poporul cu vești false cum ar fi: țelul maghiarilor este ca prin unire să se rupă de Maiestatea sa, stăpânul nostru și să asuprească toate națiunile și credințele străbune în afara celei maghiare. De aici trebuie să rezulte în mod necesar o aversiune profundă și o mare neliniște a cărei izbucnire nu poate fi oprită decât prin intervenția fermă și entuziastă a patrioților noștri în rândul maselor, contrazicerea acelor, dar, mai ales, și radical, proclamarea ideilor unioniste pentru că binefacerile libertății cetățenești se extind asupra fiecărui locuitor, indiferent de națiune, neam și credință. Aceasta a liniștit mult spiritele românilor și i-a convins definitiv de binefacerile unirii – și pentru ca acest lucru să fie cu atât mai temeinică am dorit să mă sfătuiesc cu episcopii ortodocși, cu mai sus amintitul Șaguna personal și am și întreprins pașii necesari pentru ca acesta să vină la Cluj. Dar tocmai acum primguvernatorul mă anunță că a plecat în 1 iunie la Maiestatea sa pentru a-i mulțumi cu ocazia numirii sale ca episcop. Probabil va petrece câteva zile la Pesta. Despre acest om inteligent și având calități excepționale am fost informat că am putea să ni-l îndatorăm cu siguranță printr-o funcție mai profitabilă. În rest, fiind un om cu simpatii filosaarbe, dat fiind că românii de aici nu-i simpatizează tocmai pe sârbi – pentru a fi protejați de aceasta – e necesar să-l scoatem cu orice preț din Transilvania. Menținerea lui în continuare aici ar putea duce ușor la extinderea sentimentelor sârbești printre români, ceea ce ar fi foarte periculos.

Sentimentul libertății câștigată, după cum am amintit, începe să-i împrietenească pe românii din săsime cu ideea unirii și printr-o tratare eficientă, precaută a lor abia dacă trebuie să ne temem de ei. Sașii, știind și cunoscând ei înșiși cel mai bine asuprirea în care i-au

ținut pe români, au început să se teamă de ei, și trebuie să caute în unire speranța apărării împotriva lor – pe care declarațiile credibile ale legiuitorilor maghiari și secui din teritoriul național le trezesc în ei. Orașele lor își întăresc porțile și încep să se înarmeze. Nu trebuie să ne temem de reacția lor împotriva unirii. În rest, acest neam se tot împuținează, mortalitatea depășește numărul născuților, pe principiul averii abia au mai mult de doi copii – dacă vreo pereche are mai mulți copii, aceasta atrage după sine oprobriul – care motive privind înmulțirea populației, dacă vor fi menținute în continuare, românii primind mai multă conștiință de sine atât prin egalitatea drepturilor civile, cât și prin libertatea proprietății, (sașii) se vor rări iar proprietățile lor vor ajunge în mâna românilor.

Alaltăieri a fost la mine întregul corp al deputaților sași; și-au exprimat stima și încrederea în minister. Purtătorul lor de cuvânt Goosz, pastor augustinian din Sighișoara, este și el deputat. Prin cuvintele sale a exprimat loialitatea față de regele maghiar, care este în același timp și împăratul Austriei, și a subliniat credința lor neînfrântă și loialitatea față de națiunea maghiară. Dar a descris cu cele mai calde cuvinte, cu multă încredere în sine atașamentul lor față de originea germană, sentimentul lor german față de „germanitate“, condiția existenței lor fiind menținerea drepturilor lor municipale și a limbii lor. De-a lungul expunerii lor mi-a venit să fac mai multe observații, dar am considerat că în faza actuală a împăcării era mai bine să tac, ba chiar, pentru a-i liniști am încercat să-i influențez, spunând că maghiarii nu au nici intenția, nici vreun motiv de a le răpi sașilor drepturile și intențiile care pot fi integrate în structura statală, transformate în spiritul libertății publice, care declarație a mea a părut să aibă asupra lor un efect liniștitor.

În rest, după părerea mea, este necesar să curățăm cu vremea structura săsească de arbitrarul birocratic înțepenit și împietrit și s-o readucem la bazele ei democratice, iar populația română, care trăiește printre ei, eliberată de sub apăsarea de până acum, să fie făcută părtașă la guvernarea autorităților locale. Nu trebuie să ne temem de repercursiuni pentru aceasta, pentru că acum nu poporul sas este acela care a pornit mișcarea împotriva unirii și a elementului maghiar și a stabilit direcțiile periculoase, ci oamenii birocrăției săsești, pe cont propriu, care prin unire își văd periclitată beneficiile de care se bucurau pe baza listei patriciatului.

Nu mă adâncesc în amănunțele adunării populare române de la Blaj, deoarece acestea vă vor fi fiind desigur cunoscute, consider însă că trebuie să amintesc că, deși până acum între cei de rit greco-catolic

și cei de rit ortodox nu era nici o simpatie, în entuziasmul adunării populare alcătuite din aproape 20 000 de persoane, comunitățile diferite au început să se apropie și țin o asemenea ordine încât în rândurile mulțimii altminteri primitive, abia dacă a avut loc vreun caz de furt sau beție și peste tot poate fi observată unirea în sentimentul național comun, spre care i-a împins cel mai mult exemplul sașilor. Dar acest sentiment, după cum am aflat mai de aproape de la mai mulți, în special de la un profesor de religie din Blaj, influent om al bisericii, Augustin Pop, nu conține câtuși de puțin simpatii rusești sau slave, căci de acestea sunt străini nu numai românii de aici, ci și popoarele române ale Principatelor dunărene își doresc cu ardoare cât mai curând eliberarea de sub dominația turcă și de sub protecția rusească și așteaptă cu atenție încordată hotărârile dietei noastre referitoare la românii de aici, care cu cât vor fi mai avantajoase, cu atât vor crește tendința și solitudinea Principatelor dunărene de asociere cu Ungaria. În timpul discuției am mai considerat necesar să declar față de acest preot inteligent că, deși patria noastră încearcă să se poarte cu menajamente față de diferitele naționalități existente pe teritoriul ei, misiunea actualei transformări în spirit democratic nu poate fi lipsirea lor de anumite privilegii și de folosirea limbii proprii în cadrul administrației locale ca și până acum; astfel, pe de altă parte, nu poate avea nici misiunea de a îngreuna administrația prin instaurarea unor noi privilegii pentru locuitorii de diferite naționalități ai patriei și spre separarea intereselor, ba dimpotrivă, pe baza deplinei egalități civile și religioase – pe lângă respectarea fiecărei naționalități – să fie întărită înțelegerea dintre popoarele de diferite naționalități și prin aceasta să întărească poziția morală și materială a patriilor reunite. Și cred că în vederea atingerii acestui țel am putea aștepta mult de la astfel de persoane culte și bine direcționate, și de acestea depinde cel mai mult calmarea și potolirea pretențiilor naționale exacerbate, – dar în rândurile mulțimii române există numeroși preoți de rang mic și instigatori școliți, semidocti, altminteri săraci, care încearcă să-și asigure viitorul prin răzvrătirea poporului, care sub pretextul pornirii spre naționalism trezesc în popor, hrănit cu dorințe deșarte, pretenții exagerate, iar Bărnuțiu, Bariț, Butean și alții asemenea, nutresc dorințe pentru un stat român independent și suveran. Aceștia trebuie să fie izolați, pașii lor trebuie urmăriți, iar printr-o procedură fermă și precaută, poporul trebuie salvat de amăgirile lor odată pentru totdeauna sunt necesari câțiva români beneficiind de creditul poporului, atât mireni cât și preoți, trebuie câștigați, create obligații, și anume în toate punctele ținuturilor românești, care să crească și să sporească simpatia față de

maghiari, încrederea și cele mai bune speranțe ale poporului. Astfel am auzit că ar fi Dimitrie Moga, inspector al erariului (...) translator român, dar pe aceștia i-am putea desemna mult mai sigur numai cu ajutorul unor patrioți locali, care ar locui aici pe mai departe și cunosc mai de aproape oamenii și împrejurările. Oamenii sunt împinși spre fapte de interese materiale și cred cu certitudine că, dacă în rândurile mulțimii române cauza maghiară ar avea numeroși apostoli aserviți ei și dacă și notabilii claselor legale ar fi câștigați prin donații iar asupra ademenitorilor s-ar îndrepta atenția cuvenită, efectul lor ar înceta iar poporul s-ar liniști.

Cea mai mare atenție și compasiune o merită situația secuilor. Acest străvechi neam maghiar, care ocolește cu mândrie orice căsătorie cu alte neamuri, cu sânge curat, caracter nobil, înflăcărat pentru libertate și independență, în care din cauza căsătoriilor timpurii de o severă moralitate, nu rare sunt familiile compuse din 10–12 membri, foarte răsândiți în Trei Scaune dar mai ales în muntosul Ciuc și deoarece sunt prea mândri să le slujească altora pentru pământ, doar prin clasa lor se pot susține, colonicaturile aflătoare în aceste ținuturi sunt în mâna românilor, iar dacă aceștia vor deveni liberi, ca urmare a legii ce va intra în curând în vigoare, prin eliberarea de sub sarcinile urbariale, e de așteptat că mai micul proprietar secuic nu își va ceda pământul iobagilor, dar mai ales că secuicul liber, nesuportând ca pe pământurile lui strămoșești să încredințeze suprafețe mai mari, mai mult pământ românului eliberat, îl va ataca și, pornind de la pretenția pe care și-o consideră drept strămoșesc îi va prinde pe aceia. Secuicii informați și având sentimente patriotice, prezic cu certitudine o astfel de situație care ar strica definitiv armonia dintre elementele maghiar secuiești și cele românești și ar putea deschide izvorul unor neînțelegeri cu dezno-dământ periculos. Există un mod eficient de evitare a lor, prin care interesele patriei noastre ar fi apărute și la marginea ei sudică: mutare la colonizare în Banat și Bacs, în condiții favorabile și stimulatoare. Dar aceasta, sau cel puțin stabilirea condițiilor colonizării și a apelului de colonizare trebuie să aibă loc fără întârziere înaintea intrării în vigoare a legii privind desființarea îndatoririlor urbariale, ceea ce se va întâmpla cât de curând. Mai mulți patrioți sunt gata să preia impulsivitatea și organizarea strămutării, Berzenczei László, deputat de Mureș, cetățean cu multă influență și bucurându-se de încrederea compatrioților, s-a oferit chiar că e pregătit să se mute odată cu ei pentru scurt timp, ca exemplu. Dar cum neamul secuiesc e obișnuit cu regiunile păduroase, muntoase, nu-i este dor de câmpie. De aceea prima strămutare ar fi indicat să o încercăm în regiunile împădurite ale Banatului.

Cei interesați spun că ar accepta cu mai multă plăcere terenuri mai slabe și mai strâmte, în zone împădurite, decât terenuri mai grase și mai mari în câmpia despădurită. Apoi colonizarea ar putea fi aplicată în pustele erariale ale comitatului Bács din apropierea Tisei, unde la Mureș și la Tisa s-ar putea aproviziona cu brazi și alte soiuri de copaci pentru construcții și prelucrarea lemnului, făcând cu plăcere negoț cu acestea. Nici nu trebuie să amintesc că cel avut nu prea își părăsește străvechiul cuib și numai cei săraci visează terenuri depărtate în speranța unei sorți mai bune, și vor avea nevoie de tutela statului atât pentru strămutare cât și pentru colonizare. Dar acest sacrificiu va aduce dobândă căci nobilii secui strămutați vor înapoia statului banii primiți în avans și prețul avantajos al pământului, păzind cu piept credincios, călit și braț de fier patria împotriva sârbilor, și națiunea noastră, ca grăniceri. Numărul celor care pot fi strămutați se ridică la douăzeci de mii, ba chiar mai mulți. Această măsură în parte valabilă și stringentă, consider că este necesară în interesul națiunii noastre. În afară de acestea:

Secuii mutați în Moldova și locuind în apropiere de Iași, ca și maghiarii ciangăi, al căror număr poate fi de patruzeci de mii, le vor urma exemplul. Întâi este necesară obținerea unor date sigure referitoare la situația și înclinațiile lor. După cum am amintit, în acest sens am făcut apel la Pura Gheorghe, prim jude din comitatul Maramureș, dar nu a ajuns încă aici, dar și aici există un brașovean pe nume Kahn, care mi-a fost recomandat ca fiind potrivit pentru acest scop, vreau însă să mă informez mai bine dacă putem avea încredere în caracterul său. În privința aducerii lor înapoi, după părerea mea, aceasta ar fi posibilă în timp, dacă vom vedea la ei dorința de asociere, și ar fi indicat să intrăm în prealabil în contact cu respectivul principe, fie pe calea Agenției, fie prin altă metodă adecvată.

Permiteți-mi după acestea, domnule ministru, să adaug mai lungului meu raport din cauza multitudinii problemelor și întocmit în pripă pentru înaintarea lui cât mai grabnică, pe scurt o contravenție despre care am auzit tocmai acum. În localitățile Obreja și Mihalț din comitatul Alba de Jos, pe moșia conților Eszterházi, iobagii români instigați de agitatorii adunării de la Blaj au început să ocupe pământurile și să strice semănăturile plănuiind și mișcări mai periculoase. Comitele Bánffy Miklos a chemat soldații secui pentru oprirea răzvrătiților, care înaintând în ordine militară au început să tragă dinspre lanuri și au doborât un secuț și au rănit pe altul, din care pricină aceștia înfuriindu-se, nu au așteptat ordinul și s-au repezit la români, patruzeci fiind răniți cu pietre. Atât îmi scrie comitele în grabă, nu se

cunosc încă urmările și desfășurarea evenimentului. Acesta este încă un argument pentru cât de important ar fi de urmărit și de oprit numeroșii instigatori, iar îndatorând un număr cât mai mare de persoane române influente acestea să calmeze poporul.

Primiți, domnule ministru, tot respectul meu patriotic

Cluj la 3 iunie 1848

Baron Perényi Sigmond

Acea veste cuprinsă în raportul meu de la Seleuș conform căreia reședința baronului Vesselényi Miklós din Jibou a fost atacată de iobagi este improbabilă.

26

1848 mai 26/iunie 7, Oradea

³⁴⁹
B eln/öki/

Méltóságos grof Battyányi Lajos Úrnak, – miniszter elnöknek
egész tisztelettel

Pesten

Méltóságos gróf, minister elnök úr!

Én meg sem bizva, sem föl hiva nem vagyok, hogy a nép, 's környék állapotáról jelentést tegyek a kormány tanácsnak, de én polgári kötelességet esmérek 's arra fel hívás nem kell; 's miután a nép időszakonként nyilatkozik, miután az állapotot közelebbről esmérem, szükségesnek tartom megírni, hogy:

Biharban, 's környékében a román ajkú nép meg elégedetlen; sőt nyugtalan, mi onnan ered hogy az úrbért meg szüntető törvény javaslat ki hirdetésével az azon értelmű törvény mi elébbi meg érkezése is ígértetvén, miután Majus 1^{én} történt közzé tétel alkalmával a nép nyugtatására szolgálhatott anya nyelveni ki magyarázás szentség törésnek tekintetett, 's így a román nép leg nagyobb kétely 's gyanakodás között távozon el: a törvénynek ígéret szerinti meg nem érkezését az arisztocrátia által forralt egyenes csalásnak tartja, – melly gyanakodását a 'törvény hiányában elő fordult több olyan esetek is elő mozdíták,

mikszerinttis a helybeli jegyzők a nép egyszerűségére számítva nemzetőri tiszteknek vagy ön magukat, vagy a nép által nem akartakat szorgalmazták meg választatni; másunnan ismét oly kérelemmel járultak, hogy törvény magyarázó küldessen ki nekik. Ezt sem nyerhették még, – megyetisztei pedig nem éppen szerentsések a nép nyelvét beszélni; mindezekből gyanújuk erősült; 's ma már mondhatni, hogy a bizalom erősen hanyatlott, előítéletök:

„Az urak, az urbéri szolgálatok meg szüntetését csak fogásból hirdették, hogy a'népet a'királytól magokhoz edergessék, 's a' királytól le tehessék; 's most már fegyverbe azért öltöztetnének hogy a Király ellen el követett méltatlanság bosszújától mi óvjuk meg.“

„A szavazatok öszve írását pedig ollyasminek tartja, mi arra czéloz, hogy úrbéri állománya ki tudatván, az elengedett robot bérre arra ki vetessen; tehát nem csak fel nem adja, sőt az öszve írást világosan ellenzi.

E bajakon maga idejében könnyű lett volna segíteni ha a megyei kisszerűség az embereket nem bántja, nem bántja a „deputátusi kórság, – 's annak látnak vala utánna, hogy ki 's menyire esmeretes vagy túrt ember a'nép előtt, 's menyibe bírja a rokonszenv mellett annak nyelv esmeretét; – de ezzel nem gondolták, hanem azzal, hogy az eddig mellettünk szerepelt embereket, deputátusoknak tüntessük ki; így asztán a fő dolog, a nép rokonszenvének meg nyérése koczkáztatott el annyira hogy most már a leg több hitelű ember sem ígérhet magának hatást mert az elő ítélet némely vidékeken valóságos ragállá vált már, – 's a' vélemények tengert merül fel, úgy hogy okom van a jövődő felett aggodni. –

Hogy tehát a dolgon segíteni próbályunk azt két oldalról vélném meg kísértendőnek; jelesen egy román nép gyűlést hirdetni Váradon mellyen leg alább is minden falunak öt, hat embere jelenniék meg, –ezek előtt mindenik fél esmeretes emberei lépnének fel, 's a már eleve meg alapított irány 's szellemben a törvényeket magyaráznák, 's román nyelven olvasnák. – Ezek az egyének formálnának egy választmányt, és miután magukat a nép fejeivel immár meg esmertették, tagonkint oszólnának azon választmányokba, mellyek a'megye részéről a törvény magyarázatára kiküldetnének. – vagy rövidebben, de az is igaz hogy kevesebb sikert ígérő:

Hivassék fel a felekezet hogy: a nép előtt esmeretes, és bizalomban álló több egyéneket jelöljen ki, kik is a fent írt módon a küldöttségekbe szét osztandók, – úgy hogy ha a szakaszbeli szolgabíró idő jártattva is szükségét látna az itt otti meg jelenésnek 's capacitacionak, az meg

történhessen, sőt a felvilágosításért bé jövő falusiak biztos embernél, mint saját véröknél jelenhessenek meg. A dolgon így talán lehetne segíteni, különben ha abba hagyják, a nép negédsségén meg tórik. –

Hogy méltóságod meg tudhassa azt is, ki és miért járul méltóságodhoz e'sorokkal, kénytelen vagyok a'szerénység engedelme mellett ígértelen személyemről is szollani.

Uram! én nem vagyok azok közzül való, kik a jelent elő idézni segítették; de miután meg van, 's miután mult idők szerinti elvem kizárolag“ a kormány hatalomnak a rabulismus elleni védelmében pontosult akkor következetesen némileg más részről pedig a hon fenmaradása érdekében minden lökés ellen szükségképpen is meg ovni kellő jelen rendszert anyival sziveseb kézséggel gyámolítom csekélységemtől ki tel hető erővel, mennyiel igazabb az, hogy múltbani életem egy commaja sem bizonyithatja hogy én a nép le nyugőzésének barátja lettem volna, – mit leg vérmesebb elleneim is bé vallani kénytelenek. – Mindezeket azonban nem azért soroltam elő hogy magamat N<agy>s<á>god, vagy a kormány hatalomnak bé hizelegjem, – mert ezen, 's e' félle téren soha sem állottam, – hanem meg mondandónak véltem, azért, mivel az élet sok keserőségei, 's az emberek üldözései daczára Bihar román népének bizalmát kiérdemelvén, mint sorsának lélekből, és szivből embere, fel szolalni kénytelennek érezvén magamat ne hogy a sok tervező, és szereplők sorába dobassan, meg kelle mondanom, ki vagyok hogy ki tudassék mi cél, mi ösztön vezérli tollamat. – Én becsületes ember voltam mindég 's vagyok, – akaratommal és tettemmel akár hol meg jelenni merek. – Miután tehát e nép mind egyszerűsége, mind viszonyainál fogva csak nem leg több kísértéseknek van ki téve, ne hogy a nép élére állott értelmes rész törekvése meg hiúsíttassék, egész tisztelettel esedezem, hogy a román nyelvven szerkezett törvényeket lehető mi gyorsabban le küldeni méltoztassanak, – egyszersmind az alkalmazás iránti elő terjesztésemet, ha célra vezetőnek találtatnék, – figyelemre meltatni sziveskedjen. –

Egyébiránt nagybetsű rendeletében egész tisztelettel ajánlott marad

– V<árad> Olasziban Iunius 7 én 1848

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r. 156, c. 442–444 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó – elnökség, Általános iratok (H 2), 349 E/1848, f. 1138–1140).

Prea stimatului domn conte Battyáni Lajos, prim ministru, cu tot respectul

la Pesta

Prea Stimate Conte, Domnule Prim-Ministru!

Nici nu am fost însărcinat, nici nu mi s-a cerut să raportez guvernului referitor la situația poporului și a ținutului, dar consider că este datoria mea de cetățean și pentru aceasta nu e nevoie să mi se solicite; și dat fiind că poporul se manifestă din timp în timp și dat fiind că situația îmi este cunoscută mai îndeaproape, am considerat necesar să vă scriu că:

În Bihor și în împrejurimi populația de naționalitate română este nemulțumită, ba chiar și neliniștită ceea ce se datorează faptul că o dată cu publicarea proiectului de lege care prevede desființarea urbariului, fiind promisă și sosirea cât mai curând a legii date în acest sens, după ce cu ocazia publicării ei la 1 mai, a fost considerat ca fiind un sacrilegiu publicarea unor explicații în limba maternă care ar fi slujit la calmarea populației și astfel poporul român s-a depărtat chinuit de mari îndoieli și suspiciuni: consideră că nesosirea la timp a legilor, conform promisiunilor, se datorează înșelăciunii plănuite de aristocrație, – suspiciuni sprijinite de numeroasele cazuri întâmplute din lipsa legii, când notarii locali bazându-se pe simplitatea populației, au stăruit să se aleagă pe sine sau alte persoane nedorite de popor în funcțiile gărzii naționale; iar pe de altă parte au solicitat din nou să li se trimită persoane care să le explice legea. Nu am putut obține aceasta – iar funcționarii comitatului nu vorbesc, din nenorocire, limba poporului; prin toate acestea s-a întărit bănuiala iar azi se poate spune deja că încrederea a scăzut mult; prejudecata lor (este):

„Domnii nu au anunțat decât pe apucate desființarea clăcii pentru a atrage poporul de lângă rege și a-l putea înlătura pe rege, iar acum ne-ar înarma pentru ca noi să-i apărăm de răzbunarea cuvenită nevredniciei comise de ei“.

Iar conscrierea voturilor este considerată de ei ca ceva al cărui scop nu este decât ca aflându-le proprietatea urbarială să-și tragă de acolo plata pierdută a robotei; deci nu numai că nu doresc dar se și împotrivesc direct conscrierii.

La vremea respectivă aceste probleme ar fi fost ușor soluționate dacă pe oameni nu i-ar tulbura meschinăria din comitate, nu i-ar

tulbura boala deputăției – și s-ar preocupa să vadă cine e recunoscut și apreciat de popor și în afară de simpatie în ce măsură cunoaște limba acestuia; dar nu s-au gândit la aceste lucruri ci cum să-i facă deputați pe oamenii care au participat până acum alături de ei; astfel cel mai important lucru este că obținerea simpatiei poporului e deja în așa măsură periclitată încât acum nici măcar oamenii cu cel mai mult credit nu pot spera să aibă efect pentru că în unele ținuturi judecata a devenit molipsitoare, iar marea părerilor apare peste tot astfel încât am motive de îngrijorare asupra viitorului.

Deci pentru a încerca să ajutăm în această problemă, cred că aceasta ar putea fi abordată din două părți; respectiv, anunțarea unei adunări populare românești la Oradea, unde să participe cel puțin cinci, șase oameni din fiecare sat, în fața acestora să se prezinte persoane cunoscute în parte și recunoscute și să explice legile precum și să le citească în limba română în direcția și spiritul dinainte stabilit. Aceste persoane ar alcătui un comitet și fiind deja cunoscute capilor poporului s-ar duce individual la acele comitete care ar fi trimise din partea comitatului pentru explicarea legii; sau, mai pe scurt, dar într-adevăr mai puțin promițător:

Să se atragă atenția comunității să se aleagă mai multe persoane cunoscute și care beneficiază de încrederea poporului, acestea să fie împărțite în delegații – în așa fel încât dacă pretorul va avea nevoie și în decursul timpului, de apariția lor pe ici pe colo în vederea capacitării, aceasta să se poată produce, ba chiar sătenii care vin pentru clarificări să poată fi primiți de un om sigur de parcă ar fi neamul lor. Astfel am putea ajuta, altminteri dacă nu s-ar continua s-ar putea frânge din nemulțumirea poporului.

Ca Excelența voastră să știe cine și de ce se adresează Excelenței voastre cu aceste rânduri sunt obligat ca, păstrând modestia să vă vorbesc despre nepretențioasa mea persoană.

Domnule! nu sunt unul dintre cei care au contribuit la realizările prezente; dar dat fiind că ele există și dat fiind că principiul meu din vremurile trecute era concentrarea asupra apărării puterii statale împotriva clănțăilor atunci, în mod logic, oarecum pe de altă parte în interesul dăinuirii patriei împotriva tuturor loviturilor și a apărării ordinii actuale pe care o apăr pe cât îmi stă în umila-mi putere cu atât mai mare plăcere cu cât mai adevărat este că nici o frântură a vieții mele din trecut nu dovedește că aș fi fost prietenul asupritorilor neamului ceea ce până și cei mai crânceni dușmani ai mei sunt obligați să recunoască. Toate acestea însă nu le-am înșirat pentru a mă linguși Excelenței voastre sau guvernului căci niciodată nu mi-a fost acesta

sau vreunul asemănător felul, ci pentru că am considerat că e necesar să spun, deoarece în ciuda numeroaselor amărăciuni ale vieții și persecuției oamenilor, meritând încrederea poporului român din Bihor, ca fiind trup și suflet alături de soarta lor, m-am simțit obligat să iau cuvântul ca să nu mă aruncați în șirul numeroșilor plănuitori și interpreți, a trebuit să spun cine sunt ca să se știe ce scop am și ce gând îmi conduce pana. – Întotdeauna am fost și sunt și acum un om cinstit. Îndrăznesc să-mi prezint oriunde voința și fapta. Cum deci poporul, având în vedere simplitatea și împrejurările sale, este expus unor ispite numeroase, pentru ca străduințele părții înțelepte care s-a așezat în fruntea poporului să nu fie zădărnice, vă rog cu tot respectul să binevoiți a trimite cât mai degrabă legile redactate în limba română – să binevoiți a da atenție, dacă considerați că ar fi util, propunerii mele privind aplicarea acestora.

Oradea Olosig la 7 iunie 1848

Mă recomand cu respect
al Excelenței voastre sincer admirator,
Alexandru Dragoș

27

1848 mai 26/iunie 7, Cluj

352

Belügyminiszter úr!

Folyo hónap 3 költ 's éngem buzgó öröm érzéssel eltöltő Redeletét, – azonnal közlém Kemény Dénessel. Ó azonnal, a délutáni orsz<ágos> ülésben tudatá Erdély teljes hatalommali kormányzásának felséges urunk által Nádor királyi Helytartonkra történt k<irályi> átruháztatását. E meglepő értesítés Erdély Rendeit lelkesedéssel tölté el. Megújult az ma ismét, midőn a kir<ályi> Helytartó magas Leirata olvastatott fel.

Az unio feletti öröm és lelkesedés itt folyvást tart. Átallános az érzelem hogy Erdély üdve 's jövője csak az unioban feküdt. Sajnos hogy a vidékeken, ki vált az izgatott tömeg között még iránta sok ellenszenv mutatkozik. A tettleges egyesítés, 's utánna előálló erélyes; és igazságos

kormányzás azomban elenyészttendi azt. Szükségesnek találtam a tisztelt rendelet körülhető pontjait többek közt az erdélyi főhadparancsnok királyi biztossal azonnal közleni.

Mint folyó/h/ó 3 d<ikán> felterjesztett jelentésembem felemlítém: úgy igen üdvösnek találok hogy biztos jellemű jó akaratú ügy Apostolok mind Pap Sigmond és Szölösi küldetnek be a néptéveszméinek kiigazitására. Hogy addig is mig ide érkezendenek, működésüket elősegítő biztos adatok áljanak használatukra, Mármaros megyei szolgabíró Ivra Györgyöt ki az oláh nyelvet is geniust esméri jónak látom Balázsfalva és Szeben vidékeire beküldeni az oláhok közzé, megbizom hogy székely feleink közt is forduljon meg 's hasson az ügyre.

A havasalföldi oláhok megnyerésére nézve újabbi értesítetésem után nem tudhatom kedvezők leendenek e' az ottan jelenleg fenforgó körülmények. Az itteniekre, féltem, kedvetlen hatást gyakorlott, 's a bujtogatók kezébe újabb fegyvert adott volna azon határozat, szollitassék fel a kormányzék, tegyen erélyes rendeleteket a népkitörések megakadályozására, 's mint nálunk a helységeknek ez iránt felelősökké tételére. Ezen, aristocratai szerkezetű országgyűléstől keletkező határozat, a népnek az aristocratia elleni felizgatására alkalmat adott volna, 's gyöngitheté vala előre a Minisztérium küldöttjeinek hatását. Az itteni oláh népre legerősebb hatást – benyomást és sikert a királyi akarat bejelentése gyakoról, azért hittem és megvalék győződve hogy e czélra a teljes hatalmú királyi helytartó miniszter ellenjegyei melletti rendeletei az oláh tömegekre nézve biztosabban hatandanak, példa is volt reá már Erdélyben, midőn a gyujtogatók ellen ily formában hozott határozat nagy ellenszenvre élesztett, az ezt megváltoztató, királyi Rendeletnek legjobb sikere következett. Ezen tekinteténél fogva a ma reggeli tanácskozmányban elfogadást nyert azon javaslatom, hogy a határozat a bátorságnak fentartása iránt csak átallanosságban hozassék meg. A részletes intézkedés, 's utasítás a királyi helytartó 's Minisztérium által czélszerűbben fog felállittatni. E tekintethen még azon megjegyzést bátorkodom tenni, hogy mivel a „király“ neve az itteni tömegekre nagy hatást gyakoról, igen szükséges leend hogy az a kir<ályi> Helytartói 's miniszteri Rendeletekben minél többször emlittessék.

Megyém főjegyzője Abonyi István, ki vélem jött, 's munkálkodott itten, Szeben felé tett utazásából ma visszatérvén, az alatt tett tapasztalásai felől értesített – szükségesnek találtam azokból némely biztos forrásból meritett adatokat előterjesztteni. Habár a szász követek több izben, de a mai ülésben is az Unio iránti rokonszenvüket nyilváníták, de a Szászföld némely vidékeinek hangulata, különösön Szeben és

Szászsebes székekben ellenkező értelemben mutatkozik. Ott ügyünk ócsárlása, jobb embereink rágalmazása, az egyesülés elleni folytonos, és keserítő izgatás napi renden vannak. A papok és eddigi egyedátuzott kövér járadalmaikat féltő burocrata a szászokat nyelvök 's nemzetiségüknek a magyarok általi elnyomatásával, az oláhokat, kik köztök laknak szintén avval, úgy szabad földeiktől megfosztatásukkal ijjesztegetik. Ez anyira hangolja az ingerültséget, hogy a jó ügy minden barátja aggodva jelenhet meg közöttük. Tegnap előtt Szebenben a brassói német lapnak az Unio mellett hűn küzdött, magyar sympathiákkal teljes Kurz nevű segédszerkesztője, a fogadóban saját szobájában mintegy 20 kardos szebeni polgár által epés kifakadások közt megtámadtatott, hon 's nemzetiség árulónak, becstelen embernek kiáltatott. – Városokban a templomok tornyaiból, középületek és Szebenben a Szász gróf Salmen házának erkélyéről is feketesárga lobogók lengenek – egymást éri az ily színű cocarda is főintézőji már törvénytellenessé aljasult ármánynak 's izgatásnak maga a szász Gróf, fősegéde a szebeni német lap Benigni nevű szerkesztője egy kétes jellemű, elbocsájtott hadkormányiszéki tiszt. Az előbbi a helyet hogy tekintélyét mint álladalmi előkelő tisztviselő a törvényes rend fentartására felhasználta, 's itten kötelessége szerint az országgyűlésen megjelent volna, otthon az ármány 's káros viszályok magvait hintegeté; miért ellene itt nagy az elegületlenség, 's átallános a hiedelem hogy a miniszteriumnak ellenébe leendő erélyes fellépése – 's kiviláglandó törvényellenes eljárásiért szoross feleletre vonatása elmaradni nem fognak. Azomban a közönyös 's hideg természetű Pórszász reactioja minket magában véve nem igen aggaszthat, mert habár jelen izgatott kedélyében, elszántan kiabálja hogy kész inkább elvérezni mint az Uniot elfogadni, de a f<olyó>h<ó> 3^{kán} kelt tiszteletteljes jelentésem végén felemlített abrázvai oláh lázongás ellenében a harcias székely katonák által kifejtett szigor, már is megijeszté őket 's oláh lakostársaikat, anyira hogy falaik bejáró boltjait mindenütt erős kapukkal látják el, 's egész szövetkeznek barátkoznak a köztük fekvő Bianchi sozred katonáival, – ezekben vetik reményüket. Nem is nézheti méltó megindulás nélkül a törvényes rend embere, menyire táplálják élesztik az irántunk 's fejlődéseink elleni törekedést a német sozredeti tisztek. – G<róf> Waldstein alezredes hozá magával Bécsből a feketesárga lobogókat 's cocardákat, ő buzditá fel a reactiot. Az osztrák kormány vagy nem tudja ezeket – vagy feledni akarja hogy katonáinak ily eljárása atól az uralkodó ház legfontosabb érdekei iránt tartozott hűség szegetik meg! – felemelő érzés azomban enyi ármány közt, a székely hűség 's forró ragaszkodás jelenségeit látni mindenütt. Egy

zászlóalj közülök a fejer megyében tanyázik a közbátorság fentartása végett. Lelkesedés közt várják mikor hívja őket tettekre a nagy magyar Haza – nejeiknek haza üzenetik hogy, csak éljenek otthon földjeikből, mert ők vissza nem térnek: míg ki nem irtják a Hon ellenségeit. Az otthon levőkben is hasonló vágy lobog. A nem rendes katonák mint nemzet örök gyakorolják magokat – ’s várva várják felfegyvereztetésüket. Nagy figyelmet érdemel e hű székely katonákra nézve egy fontos körülmény. A mély derék lelkes honfiak kezében van a 2^{dik} gyalog székely ezred kormányja, épen anyira absolutisticus irányokkal – Jellasicsh iránti sympathiákkal eltölt tiszték vezérlik az 1° gy/alog/ezredet. A szék tisztjei esélytelen emberek ’s a bukott hormánymaradvánjai lévén elnézék hogy a német ’s horvát tiszték meszeséges ámitásaik, és eseleik által katonáikban az Unio ’s reform iránti bizalmat meggyöngítsék. Ezen ezred orthodoxus catholicusokból álván, ős vallásuk elnyomatásával is ijesztetett, mi rája keserűn hatott. Így van a naszódi és orláti két oláh végezd is. Német ’s horvát tiszték – ügyünk hatályos ellenei, ’s a székely erőt – a közlakosokkal könnyen egyesíthető oláh katonáik által nagyon ellensúlyozhatják. E komoly körülmények közt tehát veszélyesebb tisztjeiknek minél előbb más sorezredre leendő szétszátása, ezen ezred kormányának pedig esélyes ’s hű keblű honfiakra bizatása, ’s buzgó de hazafi érzésű papoknak haladéktalan alkalmazása igen kívánatos lenne – valamint az Erdélyi főhadkormányzónak rögtön királyi parancs által oda leendő utasitása is hogy a magyarhadügyminister minden rendeleteinek hűn engedelmeskedjék. – Brassó vidéke jól érez irántunk, ott azt beszélük hogy az egész vidék kész elszakadni a szásznemzettől mint sem az Unio elleni reactionnak helyt engedjen kebelében. A városban sokan ’s közelebről biztos adatok nyomán esmériük az aldunai viszonyokat. Mint igen biztos hirt beszélük, hogy Iassyban, ’s tán Bukarestben is a török kormány biztossai, a két fejedelemségnek török uralom alóli felszabadítása iránt értekeznek ’s alkudoznak ezek kormányaival, miből annyi átlebegett: hogy a megállapítandó váltság öszletet kölcsön képen a protector állitandja ki, melynek biztositékál nékie a fejedelemségek bányái köttetnek le ’s ennekfolytán bányász név alatt nagy számu orosz és kozák költöztetik ’s feles menyiségű lőpor készlet szállittatik sokára be!!

Saguna nem egyesült erdélyi püspök felől egy jelentésemben emlékeztem – most Leményi egyesült püspökről vett értesülésem folytán szükségesnek találok folytatólag azon titkos szándokát bejelenteni hogy a magyarhoni ’s Erdélyi disunitus oláhokat maga mint Metrupolita alatt egyesíteni törekszik, ’s mint az aristocratat: ugy a

népet egyaránt ámitja, ezt hogy mindent tesz érette, amazt hogy a népnéli befolyását érdekében használandja fel. Ezen adattal kapcsolatban emlitem még azon botrányos tettét a balázsfalvi Oláh népgyűlés őrszemmel tartása végett kirendelt katonaságot vezérlő tábornoknak, hogy midőn a híres 16 pont felolvastatott, 's reá a nép megesküdt, helyeslése jelül ő ágyuból több üdvlövéseket tétetett – mely eljárás itten méltó neheztelést gerjesztett, és szoross vizsgálatot érdemlend.

Mielőbbi intézkedést kíván itten a megyék kormányainak czélszerű elrendezése is. Erélyes ügybuzgó főispán, adhat a közdolgoknak legjobb irányt. Jelenleg 3 megye Szolnok, Doboka, Hunyad főispán nélkül van, – melyeknek mielőbbi kineveztetése a közrend érdekében feletén kívánatos. Engedje Miniszter Úr hogy a közvélemény által e helyzetre ohajtott hazafiak neveit azon sorban mint a megyéket felemlitem. Wé [...] Farkas – b. Kemény Domokos, és Wesselény Ferenczet. Többi megyék főispánságainak is másképp leendő betöltése iránt köz kívánat nyilatkozik mert többen közülök az absolutismus embereinek – kifolyásai, 's organumai. Ez iránt is már többek által értekezésre szólítatva, – ha Miniszter ur azt kiküldetésem körén túli lépésnek nem tekintendi – az itteni nézetek felől jelentésemet teendem – most épen megbízatásom rendében szükségesnek találván előzőleg Gróf Bethlen János iránt felhívni Ön becses figyelmét. E férfiú az itteni közvélemény által Erdély első rendű capacitasának tartatik 's magam is annak esmérem. Komoly megfontolás, mély belátás, tiszta jellem, nagy népszerűség sajátjai; még teljes erejében van 's kitűnőbb hivatalra leendő alkalmaztatását, úgy vélem, elfogadni hajlandó lenne.

A közelebbi ülésekben tárgyalt 's az urbériséget tárgyazó 4; 5 cikkelyeket ide mellékelem. Az előbbinek 8^{ik} § ban a korcsmák különös megemlítése ingerültséget szült a halgatoságnál. Kitörését az erélyesebbek közbevetése mellőztetheté el egyedül. Az 5^{ik} § nak ily átállánoságbani szerkesztése 's megállapítása pedig – csak hosszab tanácskozmányi viták után sikerült, – én tartotam tőle, ne hogy a földközi igények iránti részletes rendelkezések terjedtebb vágyakat élesszenek a népben, 's halmozott perekre adjanak alkalmat, azért e megállapítást czélszerűnek – de azt is szükségesnek találom, hogy az kérdésekre nézve felsőbb megvizsgálásnak helye legyen, – e részben oda járulnak itt a töbség nézetei hogy egy fő királyi biztos mellé négy, öt albiztos rendeltetvén, külön vidékeken de egyenlő szabájok nyomán járjanak el, 's illetőleg elitelés végett, közösön 's együtt tartandó tanácskozás elibe terjesszék.

A törvényhozás tagyainak szándéka még az 1848 ki magyarhoni törvényekből Erdélyre is alkalmazhatóknak általános elfogadását kimondó – a közteherviselést, 's a só jelen árrát továbbra is megálapító törvények kidolgozása után, kivált ha az alatt, mint biztoss reménylik az Unio – törvény szentesítésére leérkezik, keves napok bevégezni Erdély utolsó országgyűlését, mi annál kívánatosabb hogy ez által a követek megválasztására, 's ahoz képest még a Julius 2^{ki} országgyűlés kezdetén leendő megjelenkezésükre idő engedtessek.

Ennek következtetésében méltoztassék vélem is rendelkezni Miniszter úr, hogy miután a köztörvényhozás kitűzött nap közeleg-az itteni országgyűlés bevégezésével, kiküldetésemet én is befejezettek tekinthetem é?

Fogadja Miniszter úr teljes hazafi tisztelettel párosult őszinte üdvözlétemet.

B<áro>Perényi Sigmond

IV Törvény cikkely

Az úrbériségeken feküdt úri szolgálat < robot > dézma és pénzbeli fizetések kisajátításáról

Az úrbériségeken < colonicaturakon > eddig feküdt uri szolgálat < robot > dézma és pénzbeli fizetések e' törvény által el töröltetnek.

1 §. A törvény hozás a magán földesurak kármentesedését a nemzeti közbecsület védpaizsa alá helyezi.

2 §. Ő felsége a magán földesuraknak akénti kármentesítése iránt, hogy az eddigi urbéri tartozásokkal föl érő tőke értéke részökre a közállomány által hiány nélkül kifizettesek a leg közelebbi országgyűlésnek részletesen, kidolgozandó törvény javaslatot fog Magyar Minisztériuma által elő terjezteni.

3 §. A földesurak által eddig vett dézma szedése meg szülvén önként, következően elenyészik a földes urak kötelezettsége is, ugyan azon dézma után járt királyi haszonbér ezután fizetésére nézve.

4 §. A helységek polgárai < eddigi jobbágyok és zsellérek > azon telkek és földek használatában melyek kezeikben találtak, bárminő természetűek legyenek is azok, – nem fognak bíróság közbejötté nélkül háborgattathatni, sem legeltetési, fáizási és nádlási rendes es folytonos eddigi haszon vételeikben meg szoríttatni. Mindazonáltal ha valamely telek vagy föld melynek természete

kérdés alá jött – a következő §-ban írt bíróság elítélése nyomán tiszta majorságnak találtatik, az illető urbéres az elmaradott haszonvételt is meg téríteni köteles lesz. Építményekre fordítandó fák adáva azonban ezennel meg szüntettetik egyszersmind az erdők jó karban tartására felügyelni a törvényhatóságoknak szoros kötelezőségekké tétetik.

5 §. A magyar Minisztérium egy főbírószékét és albírószékeket szükséges számmal fog haladéktalanul alkotni és működésbe tenni a végre, hogy azon eseteket, melyekben a földesurak és volt urbéreseik közt a telek vagy föld természete fölött kérdés forog fenn, az Erdély törvények és magán jog elvei szerént summáson el ítéljék – Ezen utoni ítéletnyerés előtt, valamint telkétől és földjétől mely kezen van, meg nem fosztathatik úgy általán semminemű praestatoria sem kényszeríthetetik <a következő 6-dik § ban írtak kivételével> egy urbéres is.

6 §. Székelyföldön a tiszta majorságok közé értetik a Székely örökség (siculica haereditas) is – Ennél fogva minthogy az adófizető és fegyverviselő székelyek jószágai köztudat szerént többnyire tiszta székely örökségek az ezeken lakó colonusokra azon mentesség, mely más úrbéresekre nézve e törvény nyomán rögtön életbe lép, – csak azon esetben terjedhet ki, ha az említett adófizető és fegyverviselő székely tulajdonosok az ezelőtti § ban írt bíróságok előtt be nem bizonyíthatnák, hogy valamely föld, mely colonusaik kezein van, majorság vagy székely örökség.

7 §. Összesítés és birtok el különzés törvényes útoni eszközölhetése nyilván fenn hagyatik, miről részletileg intézkedni a közelebbi közös törvény hozás feladata leend.

8 §. Szőlők menyiben nem urbéri állományok közé tartozott helyekből fölfogvák – a dézsma adás alól kivett helyek közé nem értetnek. A korcsma jog, és egyéb kisebb birtokosaik használatában hagyatnak.

9 §. Uri és harmad [...] székek meg szüntettvén a helységek polgárainak mind polgári mind bünpörei az illető helyhatósági törvényszékekre utasítatnak.

10 §. Olly földbirtokos ellen kinek birtokához e törvény kihirdetése előtti úrbériség volt kapcsolva semmi ezen törvény kihirdetése előtti adossági követelések a kereskedői és mesterember kamatban contok kivételével, – a törvény rendeletéig, föl nem mondhatók és csupán a törvényes kamatok nem fizetése iránti követelések vételhetnek föl rajta, bírói eljárás útján; az adosság tőkére nézve a statustól nyerendő kárpotlék is biztosítéki alapul szolgálván. –

V. Törvénycikkely

Az úrbéri kisajátítot magán uri javadalmak

Status adossággá változtatásáról

1 §. A Magyarországi folyó 1948 ik évi XII dik törvénycikket Erdély törvényhozása is ezzenel egész kiterjedésében magáévá teszi-Mink folytán:

2 §. Az Erdélyi volt urbéresek ki sajátított tartozásainak volt földes Uraik részére leendő kármentesítése alapjául ő felsége kegyes jóváhagyásával az Erdély keblébeni kincstári és országos egyéb jövedelmek általán, – különösen pedig mennyire kiésők leendenek a soaknák jövedelmei köttetnek le kijelölt hypotheca gyanánt, mellyek is alapjául lesznek szolgálándók e kármentesítés' czélszerűbb foganasítása végett netalán fölveendő országos kölcsönnek is, mi iránt a Magyar Minisztérium (melynek igazgatása alá e kármentesítés kezelése minden esetre tartozni fog) az előbbi §-ban elfogadott Magyarországi törvény nyomán is a leg közelebbi hongyúlésen törvényjavaslatok terjeszténd elő.–

3 §. Az elfogadott Magyarországi XII dik tővénycikk 4 ik §-ának Erdélyre alkalmazásául az igazság minisztérium, a földesúri kisajátított haszon meg-betsülésének helyeesege ellen támadható kifogások summás meg ítéülésére Erdély számára is / mely e részben 6 ik kerület kènt tekintendő / egy 's [...] ból álló és a Status által dijazandó választmányt nevezend haladék nélkül ki.

Jelen törvény cikkek a Junius 7-én délután öszbben tartando úlésből fognak felköldetni

Arhivele Naşionale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria r. 156, c. 445–454 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Ministerelnökség, Országos Honvédelmi Bizotmány. Kormányzó – elnökség. Általános iratok <H2>. 352 E, f. 1–10).

Domnule Ministru de Interne!

Voi transmite imediat lui Kemény Dénes ordinul emis în data de 3 a lunii în curs și care m-a bucurat deosebit de mult. El va da imediat de știre, în ședința de după amiază a dietei, numirea Alteței sale, a domnului palatin în funcția de guvernator regal al nostru cu puteri

depline. Această înștiințare neașteptată a umplut de bucurie stările transilvănene. Bucurie reînnoită azi când s-a dat citire înaltului înscris al Guvernului regal.

Bucuria și însuflețirea legate de unire continuă. Sentimentul că mântuirea și viitorul Transilvaniei stau numai în unire este general. Din păcate în provincie, în special în rândurile mulțimii agitate, i se arată încă multă aversiune. Însă unirea în fapt și guvernarea fermă și dreaptă care va urma o dată cu aceasta o va face să dispară. Am considerat necesar să comunic de îndată comisarului regal comandant al Transilvaniei, printre alții, punctele ordinului ce pot fi comunicate.

Așa cum am amintit în raportul înaintat în data de 3 a lunii în curs: consider foarte utilă trimiterea unor apostoli ai cauzei cu caracter ferm și binevoitor precum Pap Sigmond și Szölösi pentru îndreptarea rătăcirilor poporului. Pentru ca până ce ajung aici să poată avea la dispoziție date sigure care să-i ajute în activitatea lor, consider că ar fi utilă trimiterea lui Pura György, pretor din comitatul Maramureș care cunoaște limba și spiritul românesc, în ținuturile Blajului și Sibiului, printre români cu misiunea de a trece și pe la secui și de a milita pentru cauză.

În ceea ce privește câștigarea pentru cauză a românilor din Țara Românească, conform unor informații mai recente, nu știu dacă împrejurările de acolo sunt favorabile. În ceea ce le privește pe cele de aici, din păcate cred că a avut un efect nefast acea hotărâre fermă de a opri revoltele populare și de a trage la răspundere factorii locali acestea ar fi dat o nouă armă în mâna instigatorilor. Această hotărâre provenind de la o dietă cu structură aristocratică, ar fi oferit ocazia instigării poporului împotriva aristocrației și ar fi slăbit anticipat efectul activității trimișilor ministerului. Cel mai puternic efect, impresie și succes asupra românilor de aici o are anunțarea voinței regale, de aceea am crezut și sunt convins că în acest scop ordinele guvernatorului regal cu drepturi depline vor avea un efect mai sigur asupra mulțimii românilor, au și fost exemple în acest sens în Transilvania, când hotărârea adusă în forma aceasta împotriva incendiatorilor a trezit mari nemulțumiri iar ordinul regal prin care a fost schimbată a avut în schimb succes. Având în vedere acestea, în consiliul de azi dimineață a fost primită propunerea mea ca hotărârea privind siguranța publică să se refere doar la generalități. Instrucțiunile detaliate e mai bine să fie stabilite de guvernatorul regal și de minister. În acest sens mai am îndrăzneala de a face observația că, dat fiind efectul mare pe care numele „regelui“ îl are asupra maselor de aici ar fi absolut necesar ca în ordinele regale și ale guvernatorului numele regelui să fie cât mai des pomenit.

Abonyi István, primnotarul comitatului nostru, care a venit cu mine și a lucrat aici, întorcându-se azi din călătoria făcută în împrejurimile Sibiului, m-a informat asupra experiențelor avute – am considerat necesar să înaintez câteva date primite din surse sigure.

Cu toate că deputații sași și-au exprimat în mai multe rânduri, chiar și în ședința de azi, simpatia față de unire, atmosfera din unele părți ale ținuturilor săsești, în special în scaunele Sibiu și Orăștie se arată potrivnică. Acolo hulirea cauzei noastre, defăimarea oamenilor noștri de frunte și instigarea amarnică sunt la ordinea zilei. Preoții și birocrății care-și tem veniturile grase îi sperie pe sași că maghiarii le vor asupra limba și națiunea iar pe românii care trăiesc printre ei cu aceea că își vor pierde pământurile libere nou dobândite. Aceasta crește în așa măsură nemulțumirea încât orice prieten al cauzei bune nu poate apărea decât neliniștit printre ei. Alaltăieri la Sibiu, redactorul adjunct al ziarului german din Brașov, pe nume Kurz, care a luptat cu credință alături de unire, având simpatii promaghiare, a fost atacat în propria sa cameră de la han, de vreo 20 de cetățeni certăreți din Sibiu, cu injurii amare, fiind declarat trădător de patrie și neam și om nemernic – În orașe, pe turlile bisericilor, pe clădirile oficiale, iar la Sibiu pe balconul casei contelui Salmen flutură steaguri negru-galbene, toți poartă cocarde astfel colorate iar vina acestei cabale și instigări decăzute în ilegalitate o poartă însuși contele sas și redactorul ziarului german din Sibiu, pe nume Benigni, un fost ofițer al comandantului militar, având un caracter dubios. Precedentul, în loc să-și folosească autoritatea în vederea păstrării ordinii legale, în calitatea sa de funcționar de stat și să se fi prezentat aici în dietă conform datoriei sale seamănă acasă sâmburele discordiei și al conspirației; din care cauză aici nemulțumirea împotriva lui e mare iar credința generală e că ministerul nu va întârzia să ia o atitudine fermă împotriva lui și să-l tragă la răspundere cu asprime pentru procedurile sale ilegale. Însă reacția în sine a sasului indiferentă și rece nu are de ce să ne îngrijoreze ci, deși, în starea sa agitată actuală, strigă cu hotărâre că preferă să moară decât să accepte unirea căci, după cum am arătat în finalul raportului meu respectuos din data de 3 a lunii curente, severitatea războinică demonstrată de soldații secui împotriva revoltei române din Obreja i-a speriat atât pe ei cât și pe tovarășii lor români, într-atât încât și-au prevăzut peste tot zidurile cu porți puternice și caută să se asocieze și să se împrietenească cu soldații regimentului de linie Bianchi aflat printre ei – în ei își pun speranța. Omul ordinii legale nici nu poate privi fără justă nemulțumire cum hrănesc și măresc ofițerii regimentului german de linie tendințele potrivnice nouă și realizărilor noastre. Locotenent colonelul conte de Waldstein aduce cu el de la Viena steagurile și cocardele negru-galbene, el instigă

reacțiunea. Guvernul austriac ori nu știe aceste lucruri ori vrea să uite că o astfel de atitudine a militarilor săi lipsește casa domnitoare de credința datorată celor mai importante interese ale ei! – dimpotrivă, în mijlocul atâtor conspirații e un sentiment înălțător să vezi peste tot semnele fidelității și credinței secuiești. Un batalion dintre ei se află în comitatul Alba pentru menținerea ordinii publice. Așteaptă cu entuziasm când îi va chema la fapte marea patrie maghiară – unii dintre ei transmit acasă că li se pot folosi pământurile deoarece ei nu se vor întoarce: până ce nu-i vor stârpi pe dușmanii patriei. Și cei rămași acasă sunt înflăcărați de aceleași sentimente. Cei ce nu sunt în armata regulată se exersează în garda națională – și abia așteaptă să fie înarmați. În ceea ce-i privește pe acești credincioși soldați secuierii merită deosebită atenție o împrejurare importantă. În mâna acestor patrioți entuziaști se află comanda celui de-al doilea regiment de infanterie; în aceeași măsură dar în direcția absolutistă – regimentul 1 de infanterie este condus de ofițeri simpatizanți ai lui Jellasich. Funcționarii scaunului sunt oameni lipsiți de șanse și, fiind resturi ale guvernului căzut, trec cu vederea faptul că ofițerii nemți și croați prin amăgirile și faptele lor răstoarnă încrederea soldaților în unire și reforme. Acest regiment fiind alcătuit din catolici și ortodocși, îi sperie și cu persecutarea religiei lor străbune ceea ce a avut un efect amar asupra lor. Așa sunt și la Năsăud și Orlat două regimente românești de graniță. Ofițerii lor germani și croați – dușmani declarați ai cauzei noastre – care pot ușor contracara puterea secuierilor prin faptul că soldații lor români pot fi ușor uniți cu populația. Deci în aceste împrejurări grave ar fi dorit transferarea ofițerilor mai periculoși în alte regimente de linie iar comanda acestor regimente să fie încredințată unor patrioți zeloși și leali precum și folosirea unor preoți cu sentimente patriotice – iar comandantului militar general din Transilvania, prin ordin regal [...] și să supună cu credință tuturor ordinelor Ministerului de Război maghiar. Ținuturile brașovene au simțăminte bune față de noi, acolo se vorbește că întreg ținutul să se rupă de națiunea săsească decât să lase loc reacțiunii împotriva unirii. În oraș mulți cunosc pe baza unor date sigure situația din Principatele dunărene. Se vorbește ca despre o știre foarte sigură că, la Iași și poate chiar la București, comisarii Guvernului turc poartă tratative cu guvernele respective privind eliberarea celor două principate de sub domnia otomană, se zvonește că prețul răscumpărării va fi stabilit sub formă de împrumut de către protector căruia principatele îi vor concesiona ca asigurare mine iar ca urmare se vor muta numeroși ruși și cazaci sub pretextul că sunt mineri și se va transporta în curând, o mare cantitate de praf de pușcă!!

La episcopul transilvănean Șaguna m-am referit într-unul din rapoartele mele – acum, conform informațiilor primite despre episcopul unit Lemény am considerat necesar să vă informez despre acea intenție secretă a lui de a uni sub conducerea lui ca mitropolit toți românii neuniți din Transilvania și Ungaria și îi amăgește atât pe aristocrați cât și poporul, pe unii cum că va face totul pentru ei, pe ceilalți că va folosi influența sa asupra poporului în interesul lor. În legătură cu această informație trebuie să amintesc acea faptă scandaloasă a generalului care comanda armata adusă pentru a supraveghea Adunarea populară română de la Blaj, care, după citirea celebrelor 16 puncte și după ce poporul a depus jurământul, a pus să se tragă mai multe lovituri de tun în semn de acord–procedeu care a fost cu dreptate aspru muștrat și care ar pretinde o cercetare severă.

Și organizarea conducerii comitatelor ar cere unele măsuri urgente. În prezent trei comitate: Solnoc, Dăbâca și Hunedoara nu au comite, este de dorit numirea lor cât mai grabnică în interesul asigurării ordinii publice. Permiteți-mi, domnule ministru să comunic în ordinea comitatelor numele patrioților doriți de opinia publică în această situație: We [...] Farkas – baronul Kemény Domokos și Wesellény Ferencz. Și în ceea ce privește ocuparea altminteri a celorlalte posturi de comiți se exprimă dorința publică deoarece mai mulți dintre ei sunt oamenii absolutismului – Sub influența sa și organe ale acestuia. Fiind chemat deja de mai mulți la discuții în acest sens – dacă domnul ministru nu va considera că îmi depășesc atribuțiile – raportând despre opiniile de aici – acum consider că în ordinea îndeplinirii misiunii mele e necesar să atrag întâi atenția Domniei voastre asupra contelui Bethlen János. Conform opiniei publice de aici este considerat o capacitate de prim rang a Transilvaniei și eu însumi îl consider ca atare. Îl caracterizează o cumpănire serioasă, o înțelepciune profundă, un caracter pur și o mare popularitate; e încă în deplinătatea puterilor și cred că ar fi de acord să accepte folosirea lui într-o funcție mai deosebită.

Anexez aici articolele 4 și 5 care au fost discutate în sedințele recente și au ca obiect problemele urbariale. Amintirea cărciumăritului în paragraful 8 al precedentului a iritat ascultătorii. Numai intervenția celor mai fermi a oprit izbucnirile. Iar redactarea și stabilirea atât de generală a paragrafului 5 – a reușit doar după lungi discuții ale comisiilor, – Mi-e teamă ca prevederile detaliate privind pretențiile asupra pământului să nu trezească dorințe mai mari în rândul poporului, dând ocazia măririi numărului proceselor, de aceea consider utilă această înțelegere – dar consider necesar, în același timp, să fie

cercetată problema la un nivel superior, – conform opiniilor majorității, pe lângă un comisar regal principal să fie numiți patru, cinci subcomisari, în ținuturi diferite, să acționeze însă conform aceluiași reguli, pentru luarea deciziilor, acestea să fie supuse dezbaterii unor consfătuiri comune.

Intenția membrilor legislativului este validarea generală a aceluia dintre legile maghiare din 1848, care pot fi aplicate și în Transilvania – purtarea sarcinilor publice, iar după definitivarea legilor referitoare la stabilirea prețului sării, mai ales dacă între timp, așa cum se speră, va sosi consfințirea prin lege a unirii, în puține zile se vor încheia lucrările dietei transilvănene, ceea ce ar fi cu atât mai de dorit cu cât prin aceasta ar mai fi timp pentru alegerea deputaților și prezentarea lor la deschiderea adunării naționale din 2 iulie.

Urmare acestora, domnule ministru, vă rog să dispuneți în privința mea, dacă, ziua stabilită pentru legislativ apropiindu-se, odată cu încheierea dietei de aici, pot considera ca fiind încheiată și misiunea mea?

Primiți, domnule ministru, sincerele mele salutări însoțite de respectul meu patriotic.

Cluj la 7 iulie 1848

Baron Perényi Sigmond

Articolul IV al legii

Despre robota, dijma și plățile urbariale în bani expropriate

Prin această lege se anulează robota, dijma și plățile în bani ce țineau de domeniile urbariale (colonicatura).

§ 1. Legea pune sub pavăza onoarei publice despăgubirea proprietarilor particulari de domenii.

§ 2. Maiestatea sa va înainta prin Ministerul ei maghiar un proiect de lege care va fi stabilit în detaliu la proxima dietă cu referire la despăgubirea moșierilor astfel încât să le fie plătită fără lipsă din fondul public contravaloarea capitalului egal cu datoriile urbariale de până acum.

§ 3. Încetând benevol colectarea de până acum a dijmei de către moșieri, prin urmare dispare și îndatorirea moșierilor de a plăti arenda regală cuvenită.

§ 4. Cetățenii localităților (iobagii și jelerii de până acum) nu vor fi împiedicați – fără intervenția justiției – în folosirea acestor pământuri ce se află în folosința lor, de orice fel ar putea fi acelea, nici

împiedicați în întrebunțările normale și permanente de până acum, nici în pășunat, stufărit sau silvicultură. Dacă vreun teren a cărui natură este pusă în discuție – va fi găsit prin sentința judecătorească descrisă în paragraful următor ca fiind o fermă, respectivul colon va fi obligat să retrocedeze și profitul restant. Prin aceasta se va desființa atribuirea lemnului pentru construcții și, odată pentru totdeauna, supravegherea păstrării pădurilor în bună stare devine datoria strictă a autorităților administrative.

§ 5. Ministerul maghiar va constitui și pune neîntârziat în funcție un tribunal suprem și numărul necesar de judecători pentru ca în cazul în care se iscă discuții între proprietarii de domenii și foștii clăcași privind proprietatea terenurilor să judece sumar pe baza legislației transilvănene și a dreptului proprietății. – Înaintea dării sentinței nici un clăcaș nu poate fi expropriat și obligat la nici un fel de prestații (cu excepția celor prevăzute în paragraful 6).

§ 6. În secuime, fermă este considerată și moștenirea secuiască (siculica haereditas). Prin urmare, dat fiind că bunurile secuilor plătitori de impozite și înarmați sunt, conform opiniei publice, în cea mai mare parte moșteniri secuiești, prevederile legii care se aplică automat asupra celorlalți clăcași – nu se pot extinde asupra colonilor ce locuiesc pe ele decât dacă menționații proprietari secuiești, plătitori de impozite și purtători de arme nu ar putea dovedi, în fața judecătorilor descriși în paragraful precedent că vreun teren aflat în mâna colonilor este fermă sau moștenire secuiască.

§ 7. Se păstrează posibilitatea unirii sau despărțirii pe cale legală a proprietăților, legislația următoare având datoria de a stabili detaliile respective.

§ 8. Viile, în măsura în care nu fac parte din proprietățile urbariale – nu sunt considerate ca fiind scutite de plata dijmei. Dreptul de cârciumărit rămâne în folosirea diverșilor proprietari mai mici.

§ 9. Fiind desființate judecătoriile senioriale și cele de a treia instanță, cetățenii localităților sunt îndrumați spre judecătoriile autorităților locale respective în cazul proceselor penale sau civile.

§ 10. Împotriva unor proprietari de terenuri de ale căror moșii, înaintea promulgării acestei legi, erau legate privilegiile urbariale, nu pot fi ridicate nici un fel de pretenții asupra datoriilor în afara conturilor comercianților și meșteșugarilor – până la noi dispoziții ale legii – și nu pot fi scăzute decât pretențiile privind neplata dividendelor legale, pe baza procedurii judecătorești; datoria asupra capitalului va sluji ca bază de asigurare a despăgubirii date de stat.

Articolul V al legii

Despre modificarea beneficiilor urbariale particulare expropriate în datorii de stat

§ 1. Prin aceasta, legislația transilvăneană adoptă articolul XII al legii maghiare din 1848, ca urmare:

§ 2. Ca bază a despăgubirii datoriilor expropriate ale foștilor clăcași către foștii moșieri, cu binevoitorul acord al Maiestății sale o vor constitui veniturile erariale și alte venituri ale statului din Transilvania – în special, venitul ocnelor de sare câte vor fi, ca ipotecă, care vor fi folosite ca bază spre mai utila stabilire a despăgubirii ba chiar și a împrumutului național ce se va face, sens în care Ministerul maghiar în a cărei atribuție va intra în orice caz despăgubirea, pe baza adoptării legii maghiare din paragraful de mai sus și a proiectelor de lege care vor fi propuse în următoarea dietă.

§ 3. În vederea aplicării în Transilvania a paragrafului 4 din articolul al XII lea al legii validate în Ungaria, Ministerul Justiției, în vederea judecării sumare a contestațiilor referitoare la justetea evaluării beneficiului expropriat de la moșieri și în Transilvania (care poate fi considerată parțial ca circumscripția 6) va numi fără întârziere un comitet alcătuit din [.....] remunerat de către stat. Prezentele articole de lege vor fi trimise din ședința care va avea loc în data de 7 iunie, în plen.

28

1848 iunie 6/18, Cluj

428

B

Igen tisztelt Minister Úr!

Pétervárra érkezvén Blázsevicsot Hrabovskinak oldal segédjét ki egyéb aránt amannak távollétében az ügyöket vitte, felkerestem; 's tölle megértvén hogy Hrab<ovski> minden orán váratik, őt bevárni czélarányosnak tartottam. Ez alatt az érintett segéd nekem számos hivatalos irományokat 's azok között több sürgönyöket is, az azokra tett felelettel együt megmutatott. A közép úton alapult feleletekben az igaz félelmet és habzást tanáltam, de unloyalitást nem.

Blázsevics subrost velem közlötöte azt is, hogy Hrab[ovski] a bécsi cseh comitétül egy irányt adó írást kapott melynek tartalma szerint rólla mint sláv eredetüröl fel sem teszik hogy a kir[ályi] biztoságot elfogadná, 's kéretik ne apostátáskodjót, 's a magyaroknak eszközül ne szolgáljon.

Ezek után Ujvidékre mentem, ottan Hevesi Károlyt Bácsme-gyének fő mérnökét, ki épen Zomborba vala költözendő felkerestem. Hevesi állásánál fogva, mint olyan ki megyéjét tartozik gyakran bé utazni 's annak minden szinezeteit ismeri, tudósítónak igen is alkalmas. Annál is inkább mert szilárd jelleménél fogva a felszolitásnak férfi-asan megfelelni képes.

Van Ujvidéken még egy használható egyén, ez az ottani kalvinista Pap Dányi Gábor. Mind ő mind neje a Donmiguel ezredebeli közle-gényekre 's altisztekre nagy hatást gyakorolnak. Mire valóban szükség is van, mert az ezred tiszti kara gyalázatos jellemmel bír.

Péteváromi mulatásom ideje alatt Abarskihoz egy futár érkezett Insbruckbol. Kis esti vacsoránál mint egy 16 tiszt környezett.

A futár jelenlétében a tisztek nemzetünk gyalázásában, gyanu-sításában, 's gyávasággali bélyegésiben egy mással vetélykedtek. A philippica hősei kívül többen jelesen, százados Apel, a két Bozsisevics, Mátasevics és Pavlovics ki tüntették magokat. Ezen utolsó még azt is merte mondani: „Nem hiszem hogy az elgyávásodott magyar nemzet közt valaki lehetne ki királyá ért 's hazájáért elég bátor lenne életét fel áldozni“. Melyre én, a sok gunyt tovább már el nem tűrhetvén azt viszonzóm: Én pedig meg vagyok győződve miszerint a magyar nemzetben senki sincs ki elég gaz ember lehetne utolsó csep vérit is fel nem áldozni“, Mire Apel ekép nyilatkozott: „A moriamor pro rege sat. Sat. korszaka lejárt, 's a magyar több oly időt elnem érend, mert neki a sláv népektül menthetetlenül el kell sodortatnia 's ezt meg is érdemli.

Mind e ferdeség oka az ezredes Kräutner, ki szebeni szász létére fajunkat ellensége, 's az ezredben levő magyar tiszteket kimarván, ármánykodásinak szabad tért szerzett.

Azonban a nagyon várt Hrabovsky mégmind elmaradott, és én épen Zimonyba 's Belgrádba készültem, midőn az ottani ideiglenes parancsnoknak generalis Hajeknek (ez Cseh és Ungerhoffernél egy cseppel sem jobb barát) egy sürgönye megérkeze, melynek tartalmát látván, leutazásommal kintelen valék felhagyni. 'S Blázsevics is egész komolysággal felszolita, miszerint ki nem vihető szándekommal jelenleg hagynék fel, 's életemet híjában ne koczkáztatnám.

Temesvári útom tehát hogy el ne zárodjon N[agy]Becserekre siettem, hol egy egész éjjel felyben töltöttem. Másnap Temesvárra jutván Vucoviscal, ki valoban eréljes egyén, a Comandirozohoz mentem.

Pirétnek a kedvetlen körülményeket elő adván, az Ujvidékre tett katonai szállításra vonatkozólag Vucovicsnak ezt monda: „Da haben wir die Folgen der Csernovicisichen Anordnungen“. 'S ebből azt következtettem, hogy ő parancsnoksága a kir[ályi] biztosnak Csernovicsnak nem a legőszintébb barátja.

Vukovics másnap Kikindára sietett és engemet megkért hogy vissza tértét várnám meg. Ez alatt az oláh papságot felkeresvén. Iljés Istvánt jó gondolkozásának tanáltam. A Temesvári 's megyei oláhságtól szerintem épen nincs mit félni.

Murgut Temesvárt egy Krassó Megyei küldötség kereste fel. Lugoson inepélyesen fogadtatott, 's este fáklýás zenével tiszteltetett meg.

A néphez jól beszélt, azonban tulajdon hiúságának is tömjénezett, mert mint azt Makkai alispántól ki Murgunak jó embere, halottam ezeket mondotta: „Ezen szabadságot a magyar uraknak 's nekem köszönhetitek“.

Murgunak e hiúságát hogy tehát megne sértsem Lugoson épen nem mulattam, hanem Ruszabányára siettem, tudván hogy ő Karánsebesbe és Fehértemplomba szándékozik.

Utamban azomban puhatolodztam, 's örömmel értettem, hogy a Krassó megyei oláh béke és csend után eseng 's a ráczoknak épen nem barátja.

Murgut a Krassói oláhság bálványozza – 'S az általános lelkesedéstül, jozan tapintat mellett bátor vagyok jót remélleni.

Junius 11^{en} Ruszabányára érkeztem, hol fájdalommal értettem, miszerint a karánsebesi ezredet a magyar szinek ki tűzésit, viselésit, 's a nemzeti örök fel állítását eltiltatta. A Ruszabányai cath[olikus] és oláh lelkészek jó gondolkodásuak, 's annál fogva a nép is az.

Onnan másnap, miután számos kemencze kazán 's egyéb vas eszköz mintájával, árfolyamával és egy jó credentionálissal magamat elláttam, Hatszeg vidékre indultam. Hol épen vásár lévén a katonaság és papság közé vegyültem 's tizenöt rákosi cseresznyés ökör szekérral Vajda Hunyad felé indultam.

Gyalog menvén sokféléről beszélgettünk de midőn a katonáknak tudokra adtam, hogy ők ezután nem rabok, költözködhetnek, 's gyermekeiket mesterségre 's egyébre is taníthatják, örömük határt nem ismert. Engem isten küldötjének mondták lenni, 's ekép

nyilatkoztak „Ime az a gaz Hátszegi Major ki minket pénzel 's más igéretekkel a magyarok ellen akart felingerelni, mily alacsonul hazudott; mi mint látom mindent csak a magyarnak köszönhetünk. Legyen ez után csak oláh és magyar tiszt, 's a vérszívó németek mennyenek a pokolba!

Vajdahunyadon azonban Nopcsának számos párthívei vagyona, az oláh őrség nem akar a magyarokkal 's németekkel amalgámolni.

Míg a nemzeti színek kitűzésit is elakarták tiltani. De az ottan lakó szolgabírónak Szabó Jozsefnek szilárd fellépése csak ugyan győzött, 's nemzeti színeink egy pár helyen lobognak. Szabó az egész megyében a legeszesebb egyén, 's azt még ellenségei is kéntelenek megadni. Én őt részünkre megnyertem. Szabó a minister úrnak időnként irand 's reméllem tudósításaival meg fog elégedni.

Onnan Dévára mentem hol Lukács Jozsefet a főbíró felkerestem 's többekkel érintkezésbe jöttem, a megye állása az egész honban talán a leg szánakodásra méltóbb.

Nopcsa három mészárosnak csupán konyhára való husért 3600 fo tartozott. Az ingyen élés mesterségit majd mindenik megye tisztje úzi.

A megyében leg gazabb emberek Várad az alispán – Keserű Sándor, és Pálfí Domokos.

Egy Jordán nevűt csak azért mert Nopcsának írnoka volt elakarának csípni, de ő elillantván csak a szolgát fogták bé, a székely származású Székely Mihályt, ezen nyomorultat, három napig a leg nagyobb melegben ki kötve tartják, döfölik, szurkályák, sem ennie sem innia nem adnak, 's harmad napon estve rögtön ítélet alá vonhatonak nem találván, elalélton fogságba hurczolják, 's jelenleg is ott sínlik.

Egy szilárd jellemű főispán itt conditio sine qua non – Zeik Jozsefben központosul az általános bizodalom. Josika Miklos, Kun Gothárd vele nem mérközhetnek.

Szász városon a szászok fekete sárga szalagot viselnek, az uniorol még tudni sem akarnak. Az oláhok itt sem roszak. Én úton útfélen nem szüntem őket a szászok ellen ingerelni, 's beléjük erántunki bizadalmat önteni.

Gyulafehérvárt megtudtam, hogy f[olyó] h[ó] 4^{én} egy Schweigel nevű szebeni szásznak vezérlete alatt 35 mázsa kemény töltés vitetett Szászsebesbe 's onnan tovább. A 16 legény büll és két káplárbul álló őrizetet őrmester Szentpéteri vezette. Azt beszélgették hogy a' transport Oláhországba vitetik – Akor a szebeni szászra szükségg nem lett volna.

A vár két kapuját Pallisádokkal környékezték, mint egy 40 ágyút a sánczokra toltak, 's a várat 15 napra eleséggel ellátták. Fegyver van benne mintegy 15 000 darab puska. Lőpora tömettek. Naponként több ezer kemény töltés készítettik.

A vár Commandáns Generális Horák, 's a benn levő tisztikarnak nagy része nemzetünknek ellenségei – A vár még mindig a bécsi hadi Minisztérium hatósága alá tartozik.

Jun[ius] 15^{én} Nagyenyedre értem, 's bámulásom nem csekély volt midőn a nagyon is népes természetű heti vásárban felette kevés falusiakat láttam. Az ott állomásozó székelyszázadparancsnokát fő hadnagy Balazsik a roszt vásár oka felül megkérdvén, feleletül nyertem: A Mihátfalvi esemény óta az oláh nem igen jó be Enyedre.

A valóságos idegenkedés alapja azonban, mint azt Tordán is hallottam abban rejlik, hogy a székely atyafiak sok kihágásokat követnek el. Az erdélyi oláhnak förtbe kötött haja (Tyikája) kedves, ezt ők fél felől levágyák sat. sat. 's az által a kedélyeket le csilapítás helyett mind inkább izgatják.

A Mihátfalvi események azonban meg volt jó következménye is; Az oláhság még Hunyad megyében is a székely szónak csupán hallására megrázkodik.

Kolozsvárra érvén B[áro] Kemény Dienest ki több napok óta falun van, híjában kerestem. B[áro] Wesselényi Miklóshoz menvén tőle kértem ugyan mi indította őt a hirlapban közlött felszólításra? Ezen jó urak G[róf] Bethlen Jánossal együtt a veszélyt nagyobnak lássák mint a millyen. Az apróbb nemesség és a megyei tisztek kik tulságig zsaroltak, 's kiknek ennél fogva az oláh semmit sem hiszen valamivel többecske félhetnek ugyan de hogy a falukból városokba szaladjanak, 's ez által az oláhok szájába sípot adjanak szerintem igen nagy gondolatlanság – Ezen nyúl keblű hősök betódulásaikkal még a városiakat is megdöbentették – pedig jelenleg egyes kihágásoknál egyéb még nem történt, 's történhetett.

A második oláh ezred, melynek ezredesse B[áro] Iovics a becsei hősnek testvére, rozirányunak mondják, ebből jó lenne egy pár zászlóalj ki vinni.

Erdélynek pacificatiojára gondolom semmi úgy nem hathatna, mintha Nádorunk azt megfutná – Úgy hiszem, hogy még szász uraimék is egyszerre megjuhászodnának.

Folyó hó 15^{én} Puchner azt a hirt közölte hogy a Muskál 40 000 a Pruton három hídon Moldvába mentek. En a hirt valolatnak állítottam, de a megrémülteken le csendesíteni nem bírtam, más nap

tehát a Kormányzohoz G<rót> Telekihez mentem, ki épen akkor a f<ólyo> h<ó> 16^{án} kapván bizonyos tudósítást nekem azt mondja: „A Muszkák a Pruton nem hogy át mentek volna de sőt inkább nagy sebességgel az ország belyébe vonultak, csupán 4000 hagyván az érintett víz partján, A magazinumok 's vágó marhák össze hajtása 's lendítése contremandáltatott.

B<áro> Perényi kivel többször értekeztem az itteni urak bátortalanságán 's vak lármáját hasonlólag meg nem foghatja.

B<áro> Kemény Dienest ma várják könnyen megeshető, hogy a Második oláh ezredet bé utazom.

A Murgu proclamatioját, birtok tekinteti viszonzbol nem szeretik – Ezen urak áldozatra nem leghajlandóbbak. [...] * ánuóságoktul nem igen birnak meg válni. Itt igazán elkelene mondani, hogy a kinek gatjája van tekintetes, ki pedig egy foltos nadrággal is bír, az Nagyságos avagy Méltóságos.

A Gubernialisták légioja kétségben eséssel küzd a nemesség egy szomorú kornak néz elibe, egyetlen egy élet forásuk a megyei tisztség, a nyilvánosság által nullificalodott.

A szász nepotizmusok 's leviták osztályai dühöngnek, de őket mind amellet, hogy pénzek van, csak kopott fogú agg ebeknek tartom.

Belső Szolnok a Viér Farkas fő ispánságátul sok jót reméll.

Isten a józanabb gondolkozásnak mind a két kormányzót-titubálo öregnek nevezik.

A Kaszonyi példáján okulva semmi nemű irományt nem tarthatok.

Lemény püspökkel, két többszöri keresésemre sem tanálta. Ma beszéllendék.

Pap Zsigmond itt van. Tegnap B<áro> Vesselenyi, Bethlen Iános, B[áro] Perényi és én vele együtt valánk.

Az oláhok között ő sem látott sehol veszedelmes közjeleket, de az mind hijában van, mert az idevalok, mégis rettegnek.

Igen tisztelt Miniszter Úrnak
Kolozsvár jun[ius] 18 a 1848

alázatos szolgája N. Ferencz

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r. 156, c. 501–520 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzóelnökség, Általános iratok < H2 >, 428 E/1848, f. 1–9).

Stimate Domnule Ministru!

Ajungând la Petrovaradin l-am căutat pe Blazsevics, adjunctul lui Hrabovsky care rezolvă treburile în absența acestuia. Și, aflând de la el că Hrabovsky e așteptat să sosească din clipă în clipă, am considerat că e potrivit să-l aștept acolo. În acest timp, respectivul adjunct mi-a arătat numeroase acte oficiale printre care și telegrame dimpreună cu răspunsul dat la ele. Răspunsurile concepute cu moderație dovedeau frica și ezitarea dar nu lipsa de loialitate.

Blazsevics mi-a comunicat discret și faptul că Hrabovsky a primit de la comitetul ceh din Viena un înscris cu instrucțiuni din conținutul căruia reieșea că despre el, ca fiind de origine slavă, nici nu se presupune că ar accepta funcția de comisar regal și se cere să nu devină apostat servind de unealtă maghiarilor.

După aceasta m-am dus la Novisad unde l-am căutat pe Hevesi Károly, inginerul comitatului Bács care tocmai urma să se mute la Zombor. Hevesi, având prin funcția sa obligația de a călători deseori prin comitat și cunoscând bine situația, este deosebit de bun ca informator. Mai ales, pentru că având un caracter ferm este în stare să răspundă bărbătește la apel.

La Novisad mai există o persoană ce ne-ar putea fi de folos și a nume preotul calvinist de acolo, Dányi Gábor. Atât el cât și soția lui au o mare influență asupra subofițerilor și soldaților din regimentul Don Miguel. Lucru de care este într-adevăr nevoie căci ofițerii regimentului au un caracter infam.

În timpul șederii mele la Petrovaradin la Aberski a venit un curier de la Innsbruck. La mica cină organizată s-au adunat vreo 16 ofițeri.

În prezența curierului ofițerii s-au întrecut în a insulta, a suspecta și a învinui de lașitate națiunea noastră. Printre eroii filipicii s-au remarcat căpitanul Apel, cei doi Bozsisevicsi, Matasevics și Pavlovics. Acesta din urmă a mai cutezat să spună: „Nu cred că în lașa națiune maghiară ar mai fi vreunul destul de curajos să-și sacrifice viața pentru patrie și rege“. La care eu, nemaisuportând batjocura, i-am replicat: „Convingerea mea este că în națiunea maghiară nimeni nu este atât de nemernic încât să nu-și sacrifice și ultima picătură de sânge“. La care Apel a declarat următoarele: „A trecut vremea morții pentru

rege ș.a.m.d., iar maghiarii nu vor mai apuca astfel de vremuri căci vor trebui izgoniți fără milă de popoarele slave și asta e ceea ce merită.“

Toată vina acestei strâmbătăți o poartă Kräuter care fiind sas de origine din Sibiu, este dușmanul nației noastre și și-a creat cale liberă uneltirilor izgonindu-i pe ofițerii maghiari din regiment.

Însă mult așteptatul Hrabovski nu a sosit încă și tocmai voiam să merg la Belgrad și Zimun. Când a sosit o telegramă a comandantului interimar de acolo, generalul Hajek (nu e un prieten mai bun decât Cseh și Unterhoffer); văzându-i conținutul a trebuit să renunț la călătoria mea. Și Blazsevics m-a atenționat cu toată seriozitatea să renunț în prezent la planul meu irealizabil pentru care îmi voi primejdui viața în mod inutil.

Pentru a nu mi se închide deci calea spre Timișoara, m-am grăbit la Becicherecul Mare unde am petrecut o noapte întregă. Ajungând în ziua următoare la Timișoara, m-am dus cu Vukovics, care e într-adevăr un om de ispravă, la comandant.

Prezentându-i lui Piret împrejurările neplăcute, acesta i-a spus lui Vukovics, referitor la transporturile militare făcute la Novisad: „Aici avem rezultatul dispozițiilor lui Csernovics“. De aici am dedus că Domnia sa nu e cel mai sincer prieten al comisarului regal Csernovics.

Ziua următoare Vukovics grăbindu-se la Kikinda m-a rugat să-l aștept până se va întoarce și să vizitez între timp preoțimea română.

Consider că Iljes István gândește corect. De românimea din Timișoara și din comitat nu avem a ne teme.

Pe Murgu l-a vizitat la Timișoara o delegație din comitatul Caraș. La Lugoj a fost primit festiv și onorat cu o serenadă cu torțe.

A vorbit bine poporului dar e extrem de vanitos. Căci așa cum am auzit de la vicecomitele Makkay, care e omul de încredere al lui Murgu, acesta ar fi spus; „Puteți să le mulțumiți pentru această libertate domnilor maghiari și mie.“

Ca să nu rănesc deci această vanitate a lui Murgu n-am stat prea mult la Lugoj ci m-am grăbit la Rusca Montană știind că el intenționează să meargă la Caransebeș și la Biserica Albă.

Informându-mă însă pe drum am aflat cu bucurie că românii din comitatul Caraș tânjesc după pace și liniște și nu sunt tocmai prieteni cu sârbii.

Românii din Caraș îl idolatrizează pe Murgu și îndrăznesc să sper numai de bine de la acest entuziasm dacă va fi însoțit de tact și luciditate.

În 11 iunie am sosit la Rusca Montană unde cu durere am înțeles că regimentul de la Caransebeș a interzis afișarea și purtarea culorilor

maghiare și a interzis și constituirea gărzilor naționale. Preoții catolici și români de la Rusca Montană au o gândire bună și pornind de la ei și poporul.

De acolo, după ce m-am aprovizionat cu numeroase mostre și liste de prețuri pentru cuptoare, cazane și alte obiecte de fier și un credențial valabil, am pornit a doua zi spre ținutul Hațegului, unde, ținându-se tocmai târg, m-am amestecat printre militari și preoțime și am pornit spre Hunedoara cu 15 care cu cireșe trase de boi din Rachiș.

Mergând pe jos, am discutat despre multe dar imediat ce le-am dat de știre soldaților că de-acum ei nu mai sunt robi, că se pot muta și își pot da copiii la meserie sau la orice altă învățătură, bucuria lor a fost fără de margini. Despre mine au spus că sunt trimisul Domnului și s-au exprimat astfel: „Iată, cât de josnic ne-a mințit nemernicul de maior de la Hațeg care cu bani și alte promisiuni a vrut să ne ațâțe împotriva maghiarilor. De acum încolo să nu fie decât ofițeri români și maghiari, vampirii de nemți să se ducă în iad!”

La Hunedoara însă, Nopcea având numeroși partizani, garda românească nu vrea să se amestece cu maghiarii și germanii.

Au vrut să interzică și afișarea culorilor naționale. Dar a învins într-adevăr atitudinea fermă a vicepretorului Szabó Jozsef, care locuia acolo, iar steagurile noastre naționale flutură în câteva locuri. Szabó este persoana cea mai înțeleaptă din tot comitatul și până și dușmanii săi sunt obligați s-o recunoască. Eu l-am câștigat pentru cauza noastră. Szabó va scrie din când în când domnului ministru care sper că va fi mulțumit de informațiile sale.

De acolo m-am dus la Deva unde l-am vizitat pe primpretorul Lukács Jozsef și am intrat în legătură cu mai mulți. Situația comitatului este aproape cea mai de plâns din toată țara.

Nopcea era dator la trei măcelării cu 3600 de florini numai pentru carnea pentru bucătărie. Aproape toți funcționarii comitatensi s-au învățat să trăiască pe gratis.

Cei mai nemernici oameni din comitat sunt vicecomitele Várady, Keserü Sándor și Pálfi Domokos.

Vor să-l prindă pe un anume Jordan numai pentru că a fost cancelistul lui Nopcea, dar acesta fugind nu i-au prins decât sluga, Székely Mihály, secui de origine. Pe acesta îl țin de trei zile legat afară, în căldura cea mai mare; îl lovesc, îl împung, nu i-au dat nici de băut, nici de mâncat; a treia seară, neavând destule dovezi pentru a-l supune prevederilor legii de necesitate, l-au zvrălit în închisoare unde mai zace și acum.

Un comite cu un caracter ferm ar fi aici o condiție sine qua non. Încrederea generală se îndreaptă spre Zeik Jozsef. Josika Miklos și Kun Gothard nu se pot măsura cu el.

În Orăștie sașii poartă panglici negre-galbene și nu vor să știe nimic despre unire. Românii nu sunt nici aici răi. Am încercat să-i agit pe toate căile împotriva sașilor și să le ridic încrederea în noi.

La Alba Iulia am aflat că în data de 4 a lunii în curs, s-au dus 35 de măji de muniție sub conducerea unui sas pe nume Schweigel, la Sebeș și de acolo mai departe. Paza alcătuită din 16 soldați și doi caporali era condusă de sergentul Szentpéteri. Se vorbea că transportul va fi dus în Țara Românească. Atunci n-ar fi nevoie de sasul din Sibiu.

Au împresurat cu palisade cele două porți ale cetății, au împins vreo 40 de tunuri la șanțuri și au aprovizionat cetatea cu hrană pentru 15 zile. Înăuntru ca arme sunt vreo 15000 de puști încărcate cu praf de pușcă. Zilnic se fabrică mai multe mii de cartușe.

Comandantul cetății, generalul Horák și mare parte din corpul ofițeresc sunt dușmanii națiunii noastre. Cetatea este încă sub jurisdicția Ministerului de Război din Viena.

La 15 iunie am ajuns la Aiud și nu mică mi-a fost mirarea văzând deosebit de puțini țărani la târgul săptămânal de obicei atât de animat. Întrebându-l pe căpitanul Balazsi, comandantul companiei de secui staționați în localitate, referitor la cauzele decăderii târgului, acesta mi-a spus „De când cu evenimentele de la Mihalț românii nu prea mai vin la Aiud“.

Însă, după cum am aflat și la Turda, cauza adevărată a aversiunii constă în numeroasele abuzuri comise de secui. Românii din Transilvania poartă părul legat într-o coadă (chică) iar ei / secuii îl taie din sus și altele și altele. Prin aceasta, în loc să calmeze au agitat și mai mult spiritele.

Evenimentele de la Mihalț au avut și o urmare pozitivă: românii, până și cei din comitatul Hunedoara, se cutremură chiar și la auzul cuvântului de secui.

Ajungând la Cluj l-am căutat degeaba pe baronul Kemény Dienes care de mai multe zile e plecat la țară.

Mergând la baronul Vesselényi Miklos l-am întrebat ce l-a îndemnat să facă apelul publicat în presă. Acești domni, împreună cu contele Bethlen János văd pericolul mai mare decât este. Mica nobilime și funcționarii comitatensi care au stors exagerat de mult < poporul > și pe care, din această cauză, nu-i mai cred, ar trebui să se teamă ceva

mai mult, dar să fugă de la sat la oraș lăsându-le astfel românilor cale liberă, mi se pare o iresponsabilitate. Acești eroi cu inimă de iepure au șocat chiar și orașele prin năvala lor – deși până acum, în afara unor excese, nu s-a întâmplat și nu putea să se întâmple încă nimic.

Din al doilea regiment român despre al cărui colonel, baronul Iovics, fratele eroului de la Becse, se spune că ar fi pe o direcție greșită, ar trebui să se scoată câteva batalioane.

Cred că nimic nu ar avea așa un efect pentru pacificarea Transilvaniei ca o fugă dată de palatinul nostru. Cred că până și domnii sași ar deveni dintr-o dată miei.

În ziua de 15 a lunii în curs, Puchner a transmis informația că rușii, 40 000 au intrat în Moldova trecând Prutul pe trei poduri. Am afirmat că această știre este neverosimilă, dar nu am reușit să-i calmez pe cei îngroziți. A doua zi m-am dus deci la guvernator, contele Teleki care primind tocmai atunci în ziua de 16 a lunii în curs, o anumită informație, mi-a spus: „Nu numai că rușii nu au trecut Prutul ci, dimpotrivă, s-au îndreptat în mare grabă spre interiorul țării lăsând numai 4000 < de soldați > pe malul amintitei ape. A fost contramandată umplerea magaziiilor și adunarea vitelor pentru tăiat.“

Baronul Perényi cu care am discutat de mai multe ori despre lășitatea domnilor de aici, nu poate nici el înțelege lărmuirea lor oarbă.

Baronul Kemény Dienes este așteptat pentru astăzi; s-ar putea să vizitez și al doilea regiment românesc.

Proclamația lui Murgu nu este îndrăgită din cauza problemelor de proprietate. Acești domni nu sunt tocmai gata de sacrificiu. Nu se prea pot despărți de privilegiu. Aici ar trebui să spun că cine are izmene e „onorat domn“ iar cine mai are și o pereche de nădragi cârpiți e deja „magnificența voastră“.

Legiunea gubernialilor se luptă cu disperare, nobilimea are vremuri grele în față. Singura lor sursă de existență, funcțiile de la comitat, le-a fost anulată de către public.

Clasele leviților și nepotismului săsesc sunt furibunde, dar pe ei, deși au bani, nu-i consider decât ca pe niște câini bătrâni cu colții tociți.

Solnocul interior speră multe lucruri bune de la comitele Viér Farkas.

Aici, cei mai lucizi îi numesc pe cei doi guvernatori bătrâni ramoliți. Învățând din exemplul lui Kaszonyi nu pot ține nici un fel de scripte.

Pe episcopul Leményi, în ciuda cererilor repetate nu l-am găsit. Azi vorbesc cu el.

Pap Zsigmond este aici; ieri am fost împreună cu el, cu baronul Vesselényi, cu Bethlen János și cu baronul Perényi.

Nici el nu a văzut, niciunde, semne periculoase printre români, dar degeaba, căci cei de aici sunt totuși îngroziți.

Prea stimatului domn ministru

Cluj, 18 iunie 1848

prea supusa slugă
N. Ferencz

* Text indescifrabil

29

1848 iunie 9/21, București

No. 18

My Lord,

The Government of Wallachia having received certain intelligence of an attempt to cause an outbreak in several of the districts and that the 21st was the day fixed upon, caused several persons to be arrested this morning. Among these figure Mr. Constantine Rosetti, Mr. Voinesko and a great number of inferior persons. Domiciliary visits have been made and in some instances arms and ammunition but not to any great extent have been found. The priests appear to have been rather deeply implicated, for in several of the monasteries within the city walls, large quantities of cockades, banners and arms have been found.

By information I have just received, I learn that at Islaz on the Danube, a rising has taken place, at the head of which figure a major of the militia, two captains, and about one hundred and sixty of the non-commissioned officers and soldiers. These are marching on to Caracal and Craiova, with a view to cause a movement in Lesser Wallachia.

The organisation appears defective, and the only result to these unfortunate attempts must be complete failure, for the Government has its eyes open to all that is going on and is certainly strong enough to suppress any movement provided its militia prove faithful, and in it the Prince has every confidence.

I enclose a translation of part of a Proclamation which has been scattered over the Principality. The Document is very long, but I have translated such parts as are of most interest.

I have the Honor...

My Lord

Your Lordships most obedient

Most humble Servant

Robert Colquhoun

The Right Honorable Viscount Palmerston G. B.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 742, f. 90-91).

București, 21 iunie 1848

Nr. 18

My Lord,

Intrând în posesia unor informații potrivit cărora pe data de 21 iunie va izbucni o revoltă în mai multe județe ale țării, Guvernul Țării Românești a ordonat în această dimineață arestarea mai multor persoane, printre care se numără și domnii Constantin Rosetti și Voinescu. În urma unor percheziții la domiciliu s-au găsit arme și muniție, nu însă în cantitate mare. Clerul pare să fie implicat în această acțiune, deoarece în mai multe mănăstiri de pe cuprinsul orașului s-au găsit cantități importante de cocarde, steaguri și arme.

Tocmai am fost informat că la Islaz a avut loc o adunare în fruntea căreia s-au aflat un maior de miliție, doi căpitani și aproximativ o sută șazeci de subofițeri și soldați. Aceștia se îndreaptă spre Caracal și Craiova, cu intenția de a declanșa o mișcare în Valahia Mică.

Organizarea pare să aibă multe lipsuri, rezultatul acestor încercări nefericite neputând fi decât un eșec total, mai ales că guvernul este foarte atent la tot ceea ce se întâmplă și e cu siguranță destul de puternic pentru a reprima orice mișcare, cu condiția ca miliția să-i fie fidelă, domnitorul punându-și toată încrederea în ea.

Anexez traducerea unei părți a Proclamației* care a fost răspândită pe întreg cuprinsul Principatului. Documentul este foarte lung, de aceea am tradus numai acele părți care prezintă un interes deosebit.

Am onoarea
Robert Colquhoun

Excelenței sale, viconte Palmerston

* Textul Proclamației tradus în lb. engleză se află cuprins între cadrele 92–94, rola 19.

30

1848 iunie 10/12, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 1

Départ du Commissaire turc pour Jassy –
Arrestations de jeunes boyard –
Tentative d'assassinat contre le Prince Bibesco –
Agitation dans le pays – Cholera –

Monsieur le Ministre,

Le Commissaire Turc, Tala'at Efendi, a quitté Bucarest, lundi 19, pour se rendre à Jassy. Son départ a augmenté l'inquiétude à laquelle on est en proie depuis trois mois. En effet, dès le lendemain plusieurs arrestations ont été faites dans la Capitale parmi les jeunes gens appartenant aux premières familles du Pays.

Le Hospodar, qui d'abord avait renoncé à faire usage des mesures coercitives mises à sa disposition par le firman qui a précédé ici l'arrivée de Tala'at Effendi, a tout à coup changé de résolution. On attribue ce changement subit à l'instigation du Général Duhamel qui, fort mécontent d'une démarche faite par les jeunes Valaques auprès du Commissaire Turc, dans le but de protester de leur dévouement à la Porte, aurait engagé le Prince à substituer la rigueur à la clémence.

Des bruits vagues circulaient ici dans la journée d'hier que les habitants des campagnes se rendraient en masse dans la nuit, à la Capitale pour obtenir, de gré ou de force, diverses concessions politiques. Cette rumeur avait acquis quelque consistance dans le public et répandu l'effroi dans toutes les classes.

Vers le soir, le Prince Bibesco, accompagné du Ministre de l'Intérieur, M. Villara, s'est rendu, sans escorte à la promenade. A son retour, entre 8 et 9 heures, au moment où sa voiture était arrêtée non loin de la barrière, une autre voiture passa tout près de celle du Prince, et trois jeunes gens ont tiré six coups de pistolet à bout portant sur le Hospodar. S.A. n'a pas été atteinte. Une des balles a déchiré son épaulette gauche. M. Villara a été légèrement effleuré par une autre balle. Cette tentative d'assassinat joint à un incendie, qui est peut-être fortuit, a mis toute la ville en émoi.

De nombreuses arrestations ont été opérées pendant la nuit et toute la matinée d'aujourd'hui.

L'agitation, uniquement concentrée dans la jeunesse Valaque, a plus de consistance et de ramifications étendues que le Hospodar n'affecte de le croire. Ces jeunes gens espèrent mettre à profit la crise générale de l'Europe pour soulever le pays et introduire une réforme radicale.

Un entretien que j'ai eu hier matin avec un haut fonctionnaire, m'a fait clairement comprendre que le Gouvernement est peu satisfait de l'accueil que le Commissaire Turc a fait à la députation des jeunes Valaques. Tout en ne convenant pas hautement de l'encouragement que ces jeunes gens auraient reçu de Tala'at Effendi, il lui reproche d'avoir accueilli trop favorablement leurs griefs contre l'administration actuelle et surtout le peu d'énergie du Prince à combattre l'action russe dans la Principauté.

Le choléra continue ses ravages, avant hier 63 décès ont eu lieu sur 320 malades atteints dans la journée et hier 39 décès sur 180 cas.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obeissant
servitor,
ss.

P.S.

M. le Dr. Mandl a quitté Bucarest le 18 de ce mois pour se rendre en France par la voie du Danube. J'apprends à l'instant qu'il est retardé à Georgevo par l'inexactitude du bateau à vapeur en arrière de deux jours.

A Monsieur le Ministre Secrétaire d'Etat au Département des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1, c. 71-74 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5).

Agenția
și Consulatul General al Franței
în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică

București, 22 iunie 1848

Nr. 1

Plecarea comisarului turc la Iași –
Arestări de tineri boieri –
Tentativa de asasinat contra Principelui Bibescu –
Agitație în țară – Holera.

Domnule Ministru,

Comisarul turc, Talaat Effendi, a părăsit Bucureștiul, luni pe 19, pentru a se îndrepta spre Iași. Plecarea sa a mărit neliniștea care domnește de trei luni. Într-adevăr, de a doua zi s-au făcut în capitală mai multe arestări printre tinerii boieri aparținând celor mai importante familii ale țării.

Domnitorul, care inițial renunțase să folosească măsurile coercitive, puse la dispoziția sa de firmanul care a precedat aici sosirea lui Talaat Effendi, și-a schimbat brusc hotărârea. Această schimbare subită este atribuită instigațiilor generalului Duhamel care, foarte nemulțumit de un demers făcut de către tinerii valahi pe lângă comisarul turc, în scopul de a protesta contra supunerii lor față de Poartă, l-ar fi determinat pe Principe să înlocuiască clemența cu severitatea.

Ieri au circulat aici zvonuri vagi cum că locuitorii de la țară se vor îndrepta în masă, pe timpul nopții, către Capitală pentru a obține, de bună voie sau prin forță, diverse concesii politice. Acest murmur a căpătat o anumită consistență în opinia publică și a băgat spaima în toate categoriile.

Către seară, principele Bibescu, însoțit de ministrul de interne, dl Villara, a plecat la plimbare, fără escortă. La întoarcere, între orele 8 și 9, în momentul în care trăsură lui se opri se nu departe de barieră, o altă trăsură a trecut foarte aproape de aceea a principelui și trei tineri au tras șase focuri de revolver de aproape asupra domnitorului. Alteța sa nu a fost atins. Unul dintre gloanțe i-a sfâșiat epoletul stâng. Dl Villara a fost ușor rănit de un alt glonț. Această tentativă de asasinat, adăugată unui incendiu, care a fost poate întâmplător, a pus pe jar tot orașul.

Numeroase arestări au fost operate pe timpul nopții și toată dimineața de astăzi.

Agitația, concentrată doar în rândurile tineretului valah, are mai multă consistență și ramificații mai intense decât lasă să se creadă domnitorul. Acești tineri speră să profite de criza generală din Europa pentru a ridica țara și a introduce o reformă radicală.

O convorbire pe care am avut-o ieri dimineață cu un înalt funcționar m-a făcut să înțeleg limpede că guvernul nu e prea satisfăcut de primirea pe care comisarul turc a făcut-o deputăției tinerilor valahi. Nefiind de acord în mod deschis cu încurajările pe care acești tineri le-au primit de la Talaat Effendi, el îi reproșează acestuia că le-a primit prea favorabil plângerile împotriva administrației actuale și, mai ales, insuficienta energie a Principelui în a combate acțiunea rusească în Principate.

Holera continuă să facă ravagii, alaltăieri s-au înregistrat 63 de decese din 320 de cazuri de îmbolnăvire, iar ieri 39 de decese din 180 de cazuri.

Sunt cu respect,
domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil și supus servitor,
ss.

P.S.

Dl dr. Mandl a părăsit Bucureștiul în 18 ale acestei luni, pentru a se îndrepta spre Franța pe Dunăre. Aflu acum că a fost întârziat la Giurgiu, datorită unei întârzieri de două zile a vaporului.

Domnului Ministru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

Monsieur le Ministre,

Les événements se pressent, ils devancent toutes les prévisions. Ce qui se passe en Valachie prête un nouvel et puissant intérêt à ce qui se prépare sur le Danube. Cette province donne, en ce moment, le démenti le plus formel à l'opinion généralement admise que la Moldavie et la Valachie, depuis longtemps abandonnées à l'influence sans contrôle de la Russie, s'étaient faites provinces russes. Cette opinion, j'étais porté à la partager, comme à penser que la suzeraineté de la Porte y était devenue tellement nominale qu'on ne la mentionnait plus que pour la forme. Et voilà que tout à coup un mouvement se fait en Valachie dans un esprit libéral tout à fait hostile à la Russie et favorable à la Porte. Ainsi les Valaques repoussent le protectorat qu'ils avaient autrefois demandé et protestent de leur attachement à la Porte, dont ils reconnaissent et respectent les droits; ce qui n'est pas moins curieux, c'est que ce mouvement aurait, si l'on en croit certains indices, été préparé par des agents russes qui croyaient le diriger dans un tout autre esprit.

Une dépêche du 22 Juin de M. Hory m'apprenait qu'une tentative d'assassinat avait été dirigée contre le Prince Bibesco, que des arrestations nombreuses avaient été faites; qu'il régnait dans la jeunesse valaque une grande agitation et qu'on devait s'attendre à une manifestation dans le but de soulever le pays et d'introduire une réforme radicale. J'avais à peine parcouru cette dépêche que j'apprenais que la Légation russe avait annoncé à la Porte qu'à la suite des événements du 21, une révolution avait éclaté à Bucarest et que le Prince Bibesco s'était décidé à accepter le programme qui lui avait été présenté. L'embarras de la Porte était grand. Je crus convenable de lui faire part de mon opinion sur la situation, opinion qu'elle m'avait fait demander et je chargeai en conséquence M. Cor de remettre à Rifat Pacha une instruction dont ci-jointe copie sous le No. 1.

L'intérêt de la Porte était de faire de cet événement une affaire intérieure et de prévenir toute intervention; elle ne devait rien négliger pour ne pas compromettre les dispositions favorables des Valaques à son égard. Gagner du temps, c'était beaucoup. Tâcher de faire de cette question une question de politique générale c'était bien plus encore.

Mon opinion avait été fort bien accueillie et on peut deviner dans le langage, tout réservé qu'il soit, de la Porte, qu'elle la partage. Dans sa pensée, si l'intervention est inévitable, elle voudra s'en charger et déjà elle réunit des troupes sur le Danube. Ce sera toujours regrettable, parceque, quoi qu'elle fasse, cette mesure lui aliénera les esprits, surtout s'il y avait collision. Vous trouverez ci-joint, No. 2, la lettre que je me suis empressé d'adresser à M. Hory pour lui tracer la règle de conduite que je croyais la plus propre à venir en aide aux vues de la Porte.

Hier m'est parvenu par un exprès la dépêche, dont copie est ci-jointe sous le No. 3, que m'adressait le Ministre des Affaires étrangères du Gouvernement provisoire que s'était donné la Valachie après la révolution. Comme vous le verrez, Monsieur le Ministre, cette lettre qui confirme la nouvelle du mouvement, ajoute que le Prince a cru devoir se démettre de ses fonctions et que le Consul de Russie a protesté contre tout ce qui s'était fait. L'un et l'autre, d'après de nouveaux renseignements, seraient partis. Je me suis hâté de faire remettre à Rifat Pacha la lettre qui lui était destinée. Le Ministre l'a reçue avec un empressement qui confirmait l'opinion que j'avais déjà, que la Porte ne voit pas avec un extrême déplaisir le mouvement de la Valachie. Je savais que Rifat Pacha avait reçu un M.J. Ghika, que les Valaques avaient accrédité auprès de la S. Porte, le même dont il est question dans la dépêche du Ministre valaque. Ce jeune homme, fort intelligent et très au courant des affaires de son pays, avait quitté Bucarest avant la révolution. Il pense avec raison que ce mouvement est prématuré et craint que la Russie, ainsi que la menace en aurait été faite précédemment, ne se soit décidée à intervenir immédiatement, ce qui expliquerait la retraite précipitée du Consul russe. S'il en était ainsi, n'y aurait-il pas lieu à examiner le droit d'intervention que cette puissance se serait arrogé? Ce serait à la Porte à en appeler aux grandes puissances, démarche que la France s'empresserait sans doute d'appuyer.

On ne peut se le cacher, le mouvement de la Valachie (la Moldavie paraît n'avoir pas bougé) jette tout ici dans une perturbation dont on ne saurait prévoir le terme. C'est peut-être le germe d'une grande conflagration et malheureusement la Porte, quels que soient ses vœux secrets, n'est pas en mesure, abandonnée à elle-même, d'y figurer comme son intérêt et le nôtre le demanderaient. Elle a besoin d'un appui efficace, peut-on le lui promettre? Je ne puis, à cet égard, que m'en référer à mes précédentes dépêches. Un fait que je dois de nouveau vous signaler, Monsieur le Ministre, c'est

l'appel fait de toutes parts aux sympathies de la France. C'est sur elle, sur sa puissante influence morale d'abord, matérielle ensuite, s'il est nécessaire, que comptent tous les peuples qui appellent de leurs vœux le bénéfice des institutions nouvelles qu'ils réclament. Mais il est bien à désirer que la France ne les laisse pas longtemps dans une incertitude qui leur est d'autant plus pénible qu'ils comprennent le danger qui les menace. A cette occasion, permettez-moi d'insister sur la nécessité indispensable de la présence de nos agents dans les Principautés Danubiennes. Il nous faut là des hommes habiles, brisés aux affaires, fort au courant de celles du pays, et revêtus d'un caractère officiel, qui ne les laisse pas dans une position d'infériorité devant les agents des autres Puissances. Cette réflexion m'est surtout suggérée par l'absence de M. Mimaut de Bucarest, dans ces moments de crise.

„Anul 1848 în Principatele Române. Acte și documente“, tom. II, București, f.e., 1902, p. 43–45.

Thérapie

Domnule Ministru,

Evenimentele se precipită, devansează toate previziunile. Ceea ce se întâmplă în Țara Românească aruncă o lumină nouă și puternică asupra aceea ce se pregătește pe Dunăre. Această provincie dezmente acum, la modul cel mai formal, opinia generală acceptată că Moldova și Tara Românească, abandonate de atâta vreme influenței necontrolate a Rusiei, au devenit provincii rusești. Eram tentat să împărtășesc și eu această opinie, gândind că suzeranitatea Porții devenise acolo doar nominală, încât nu mai era menționată decât de formă. Și iată că, dintr-odată se produce în Țara Românească o mișcare în spirit liberal, întru totul ostilă Rusiei și favorabilă Porții. Astfel, valahii resping protectoratul pe care-l solicitau odinioară și își afirmă atașamentul față de Poartă căreia îi recunosc și îi respectă drepturile: Ceea ce este la fel de curios, este că această mișcare a fost pregătită, dacă se dă crezare anumitor indicii, de către agenții ruși care credeau că o vor îndrepta spre un cu totul alt spirit.

O depeșă din 22 iunie a domnului Hory mă informează că a avut loc o tentativă de asasinat împotriva principelui Bibescu, că au fost

făcute numeroase arestări, că în rândul tineretului valah domnește o mare agitație și că trebuie să ne așteptăm la o manifestație cu scopul de a ridica țara și de a introduce o reformă radicală. Abia citisem această depeșă. când am aflat că Legația rusă a anunțat Poarta că, urmare a evenimentelor din 21, a izbucnit la București o revoluție și că principele Bibescu s-a decis să accepte programul ce-i fusese prezentat. Poarta a fost foarte tulburată. Am crezut de cuviință să-i împărtășesc opinia mea asupra situației, opinie pe care mi-o ceruse și în consecință, l-am însărcinat pe dl. Cor să-i transmită lui Rifat Pașa printr-o notă, a cărei copie o alătur aici cu numărul 1¹.

Interesul Porții este să facă din acest eveniment o problemă internă și să prevină orice intervenție; ea nu trebuie să neglijeze nimic pentru a nu compromite bunele intenții ale valahilor față de ea. Ar fi și mai bine dacă s-ar încerca să se facă din această chestiune o problemă de politică generală.

Opinia mea a fost foarte bine primită și se poate ghici din limbajul Porții, așa rezervat cum este, că o împărtășește. În concepția ei, dacă intervenția este inevitabilă, ar dori să o ia asupra ei și a concentrat deja trupe pe Dunăre. Aceasta ar fi totuși regretabil, pentru că, orice ar face, această măsură i-ar înstrăina simpatiile, mai ales dacă va avea loc o ciocnire. Veți găsi alăturat, la nr. 2², scrisoarea pe care m-am grăbit să i-o adresez domnului Hory pentru a-i preciza linia de conduită pe care o cred cea mai potrivită pentru a veni în ajutorul intențiilor Porții.

Ieri, mi-a sosit printr-un expres depeșa, a cărei copie o alătur cu nr. 3³, pe care mi-a adresat-o Ministerul de Externe din Guvernul Provizoriu pe care și l-a ales Țara Românească după revoluție. Așa cum veți vedea, domnule ministru, această scrisoare care confirmă știrea despre mișcare, adaugă că principele a crezut de datoria lui să-și dea demisia din toate funcțiile și că consulul Rusiei a protestat împotriva a tot ceea ce s-a făcut. Potrivit unor noi informații, și unul și altul, au plecat. M-am grăbit să-i remit lui Rifat Pașa scrisoarea care îi era destinată. Ministrul a primit-o cu o amabilitate care mi-a confirmat opinia că Poarta nu este foarte deranjată de mișcarea din Țara Românească. Știam că Rifat Pașa l-a primit pe dl I. Golescu, pe care valahii l-au acreditat pe lângă Sublima Poartă, același despre care este vorba în depeșa ministrului valah. Acest tânăr foarte inteligent și bun cunoscător al treburilor țării, plecase din București înainte de revoluție. El crede, pe bună dreptate, că această mișcare este prematură și se teme că Rusia, așa cum a amenințat dinainte, s-a decis să intervină imediat, ceea ce ar explica retragerea precipitată a consulului

rus. Dacă ar fi așa, nu va fi oare momentul să se examineze dreptul de intervenție pe care și-l arogă această Putere? Poarta va trebui să facă apel la Marile Puteri, demers pe care Franța se va grăbi, cu siguranță să-l sprijine.

Nu se poate ascunde, mișcarea din Țara Românească (Moldova pare a nu se fi mișcat) produce peste tot aici o tulburare al cărei sfârșit nu se poate prevedea. Este, poate, germeul unei mari conflagrații și, din nefericire, Poarta, oricare i-ar fi dorințele secrete, nu este în măsură să acționeze, de una singură, așa cum o cer interesele ei și ale noastre. Are nevoie de un sprijin eficace, i se poate promite? Nu pot, în această privință, decât să mă refer la depeșele mele precedente. Un fapt pe care doresc să vi-l semnaliez din nou, domnule ministru, este apelul făcut de toate părțile la simpatiile Franței. Pe ea, pe puternica ei influență, întâi morală, apoi materială, dacă este nevoie, contează toate popoarele ce tânjesc după beneficiile noilor instituții, pe care le solicită. Dar ar fi de dorit ca Franța să nu le lase prea mult într-o incertitudine care le este cu atât mai neplăcută, cu cât înțeleg pericolele ce le amenință. Cu această ocazie, permiteți-mi să insist asupra necesității prezenței indispensabile a agenților noștri în Principatele Danubiene. Avem nevoie acolo de oameni abili, versați în afaceri, bine puși în temă cu problemele țării și investiți cu un caracter oficial, care să nu-i lase într-o poziție de inferioritate față de agenții altor puteri. Această reflecție mi-a fost sugerată de absența dlui Mimaut din București, în aceste momente de criză.

^{1,2,3} Nu figurează în volum.

32

1848 iunie 12/24, București

No.20

My Lord,

Yesterday the 23rd the Prince with his staff went to the barracks. He addressed the cavalry in an animated speech expressing his hope, that they would renew their oath of allegiance and stand by their Prince against the revolutionary movements in the districts. Not a sound was uttered in reply and the Prince turned to the infantry and addressed them. The officers stepped forward and declared themselves ready to follow their Prince to the death, against a foreign enemy, but

that their guns and swords should never be pointed against their brethren. The Prince returned to the palace.

The Aga of Police had been occupied all day, in endeavouring to procure signatures from the merchants declaring that they were in fear of pillage and requesting to be allowed to arm in self defence, and that the Prince would seek foreign assistance to support his authority and preserve order. Not ten signatures could be obtained and the Aga gave in his resignation.

Copies of the Proclamation, of which I sent your Lordship extracts by last post were scattered over the town; some carriages with flags of the National Colours, paraded the streets and in several of the quarters the Proclamations were read.

Those leaders of the movement who had hitherto escaped arrest, began to appear and the word was given "to the Palace".

The Prince had meantime called the Regiment of Cavalry to his Residence and the men lined the immense court in triple file. Small parties of the people entered the court, gradually increasing in numbers till not less than four thousand men were assembled unarmed. A small party of 30 or 40 of the infantry occupying the Corps de Garde of the Palace appeared at the entrance hall and endeavored to prevent the Messieurs Golesko and other leaders from entering; they were speedily removed and the Prince's room was gained. They required the Hospodar to sign the Proclamation and subscribe to the terms of the Constitution therein laid down; the Prince promised to do so on the morning; they refused the delay and presented him a copy for signature; His Highness began: "Forced by the wish of the People, and in presence of..." – the copy was removed, torn up and trampled upon. Another was produced, and after upwards of an hour's parley, he subscribed as follows:

"Considering that the People have unanimously required that the ameliorations contained in the Act of Constitution here annexed should be adopted as the Law of the Country, having considered their tenor, I hereby of my own free will and with my whole heart subscribe the said Act". This was announced from a window to the people, a loud vivat succeeded and the Prince appeared on the balcony. As soon as silence was obtained, the Prince embracing the national flag renewed his adherence to the Constitution. A leader of the people required that the military should return to their barracks. The order was given after a little hesitation, the gates opened and the cavalry marched off.

The ordinances for the dismissal of the Ministry were drawn up and signed.

Meanwhile a large body of the people with some officers of infantry proceeded to the barracks where the persons lately arrested were confined. They were immediately liberated and an officer unbricking his sword, presented it to Mr. Rosetti, declaring him invested with full command. Mr. Rosetti was then carried down to the Palace and admitted to the presence of the Prince. As soon as he entered the room, His Highness threw himself into Mr. Rosetti's arms, saying, "I acknowledge you as a true patriot. Forced as I was to act against you for the preservation of the peace of the capital, I now see my error. I have subscribed to the Constitution and I will give it my firm support. In you I have full confidence and I here publicly request you to accept the post of secretary of state".

Mr. Rosetti replied that he was a humble individual, a simple merchant, but devoted as he was to his country he should be proud to serve it. The Prince worn out with fatigue, he requested Mr. Rosetti to try to dismiss the people, which he effected in a few minutes. The Prince after signing the ordonnances for the nomination of the new ministry, retired and the ministers adjourned to the official residences, remained in council all night, making the necessary arrangements for the security of the capital and country.

A courier was sent off to Constantinople during the night charged with full powers to Mr. Ion Ghica (at present there) to act as Wallachian agent, in the place of Mr. Aristarchi Logofhet. Another was sent to Vienna to Mr. Bratiano authorizing him to supersede Mrs. de Philipsborn.

The Ministry which must be considered as provisional is composed of:

Mr. Nicolas Golesko	- Minister of Interior
Mr. Etienne Golesko	- Minister of Justice
Mr. Maguiere	- Minister of Finance
Mr. Eliade	- Minister la Public Instruction
Mr. Balchesco	- Secretary of State
Mr. C. Rosetti	- Aga of Police

The chief anger of the people was directed against the Prince's greatest friend Mr. Villara and his aga Mr. Mano. Their anger was vented in merely breaking their windows. Not one drop of blood has been shed. I hear the opinion of the Party is to be expressed, relating to the late atrocious attempt on the person of the Prince, by sentence of banishment for ever from Wallachia of the parties if detected and a rigorous pursuit of them is ordered.

The clergy has been very active and the Proclamations are read at all the church doors.

General Duhamel left Bucharest at half past six last evening before these events took place; he has gone directly to Leova, the head quarters of general Rudiger. From what I was able to gather from Mr. Kotzebue, he will give orders to the Corps d'Armée to advance on the Principalities.

Measures I understand are to be taken today by the Prince in Council to declare to the Russian Consul General that the peace of the country is assured; to require that there be no foreign occupation as it could only lead to a grave complication under present circumstances. Will the Russian Consul come into these views? I fear not.

The forces from Lesser Wallachia are expected tomorrow on Monday at the gates of the capital.

A National Guard is being organized.

The preceeding is a hurried but exact narrative of facts as they have taken place up to this hour. I have only to observe that the greatest order exists throughout the City. The organization of the movement throughout the districts has been most secret and complete. The Hospodar has been led into error by his own prefects and subprefects many of whom were affiliated with the Movement Party.

I have the Honor to be...
My Lord
Your Lordships most obedient
and most humble servant.
Robert G. Colquhoun

The Right Honorable Viscount Palmerston.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 742, f. 98-103).

București, 24 iunie 1848

Nr. 20

My Lord,

Ieri, pe data de 23, domnitorul a fost la cazarmă și s-a adresat călărașilor, exprimându-și speranța că aceștia își vor respecta jurământul de credință față de domnitor și vor fi alături de el luptând

împotriva revoluției. Nici un sunet, în semn de adeziune nu s-a făcut auzit, iar domnitorul s-a adresat atunci infanteriei. Ofițerii au făcut un pas înainte și s-au declarat pregătiți să-l urmeze pe domnitor până la moarte împotriva unui dușman străin, însă ei nu vor ridica niciodată arma împotriva fraților lor. Domnitorul s-a întors apoi la palat.

Aga poliției a fost toată ziua ocupat, încercând să obțină semnături din partea negustorilor prin care aceștia să declare că se tem de a nu fi jefuiți și, prin urmare, cer să se înarmeze pentru a se apăra, iar domnitorul va solicita sprijin extern pentru a-și apăra autoritatea și pentru a menține ordinea în țară. Nu s-au putut strânge însă nici măcar zece semnături, iar aga a fost nevoit să-și dea demisia.

Copii ale Proclamației, din care v-am trimis deja unele extrase, au fost distribuite în oraș, pe străzi au defilat echipaje cu steaguri tricolore și în unele cartiere au fost citite fragmente din Proclamație.

Acei conducători ai mișcării care nu au fost arestați până acum, au început să-și facă apariția și au dat cuvântul de ordine: „La Palat!”

Între timp domnitorul a convocat regimentul de cavalerie la reședința sa, iar oamenii s-au aliniat pe trei rânduri în fața curții imense a palatului. Apoi au intrat pe rând în curte, grupuri grupuri, până când s-au adunat patru mii de oameni *neînarmați*. Treizeci sau patruzeci de soldați din Garda de corp a Palatului le-au venit în întâmpinare, încercând să-i împiedice pe domnul Golescu și alți conducători să intre. Au fost însă imediat dați la o parte, iar revoluționarii au ocupat camera domnitorului căruia i-au cerut să semneze Proclamația și să accepte condițiile înscrise în Constituția pe care i-au prezentat-o; domnitorul le-a promis că o va semna a doua zi, însă ei au refuzat întârzierea și i-au înmânat un document spre semnare. Când Suveranul a început însă să scrie: „Obligat prin voința poporului și în prezența“, documentul i-a fost luat și rupt, iar după mai mult de o oră de negocieri, a fost redactat un altul la care domnitorul a scris și în care se menționa:

„Având în vedere faptul că poporul a cerut în unanimitate ca îmbunătățirile cuprinse în textul Constituției anexat la acest document să fie adoptat ca lege a țării, de bună voie și nesilit de nimeni, subscriu la prezentul act“.

Vestea a fost anunțată de la fereastră poporului care a primit-o cu urale. Domnitorul a apărut în balcon și de îndată ce s-a făcut liniște a sărutat steagul național, reafirmându-și adeziunea față de Constituție. Unul din conducătorii mulțimii a cerut ca militarii să se întoarcă la cazarmă, ordin care a fost dat după o mică ezitare; porțile s-au deschis, iar cavaleria s-a retras.

Au fost întocmite și semnate ordonanțe de destituire a miniștrilor.

Între timp un grup mare de oameni însoțiți de câțiva ofițeri de infanterie s-au îndreptat spre cazarmă unde erau reținute persoanele de curând arestate, care au fost imediat eliberate. Un ofițer a scos sabia din teacă și a prezentat-o domnului Rosetti, investindu-l cu preluarea conducerii. Domnul Rosetti a fost dus la Palat unde s-a întâlnit cu domnitorul, care s-a aruncat în brațele lui, spunându-i că îl consideră un adevărat patriot, că a fost obligat să ia măsuri împotriva lui pentru păstrarea ordinii în capitală, însă acum își recunoaște greșeala. A mai adăugat că acceptă prevederile Constituției pe care le va respecta cu satisfacție, că are deplină încredere în dl Rosetti căruia îi propune în mod public să accepte postul de secretar de stat. Dl Rosetti i-a răspuns că nu este decât un simplu negustor, însă este devotat țării și mândru să o servească. Fiind foarte obosit, domnitorul l-a rugat pe Rosetti să ceară mulțimii să părăsească curtea Palatului, rugămintea care i-a fost îndeplinită în câteva minute. După ce a semnat ordonanțele de numire a noului guvern, domnitorul s-a retras, iar miniștrii s-au mutat în reședința oficială unde au discutat toată noaptea, stabilind măsurile necesare pentru securitatea capitalei și a țării.

Un curier a fost trimis la Constantinopol pentru a-l anunța pe dl Ion Ghica (care se afla acolo) că a fost acreditat ca agent diplomatic al Țării Românești în locul domnului Aristarchi Logofăt, iar un altul a fost trimis la Viena autorizându-l pe domnitorul Brătianu să-l înlocuiască pe domnul Philipsborn.

Guvernul Provizoriu este format din:

Nicolae Golescu	– ministru de Interne
Ștefan Golescu	– ministru de Justiție
Magheru	– ministru de Finanțe
Eliade	– ministru al Instrucțiunii publice
Bălcescu	– secretar de stat
Rosetti	– aga poliției.

Furia poporului a fost îndreptată, în special, împotriva prietenului cel mai apropiat al domnitorului, domnul Villara și a șefului poliției, furie care s-a materializat numai prin spargerea unor ferestre, fără să aibă loc vărsare de sânge. S-a hotărât ca persoanele implicate în recentul atentat asupra domnitorului să fie exilate pentru totdeauna din Țara Românească.

Clerul s-a dovedit foarte activ, Proclamația citindu-se la toate porțile bisericilor.

Generalul Duhamel a părăsit Bucureștiul aseară la ora șase jumătate, înainte ca aceste evenimente să aibă loc, îndreptându-se spre Leova, cartierul general al gen. Rudiger. Din ce am putut să aflăm de la domnul Kotzebue, el va ordona corpului de armată să înainteze înspre Principate.

Înțeleg că se vor lua măsuri astfel încât domnitorul să-l poată asigura pe consulul general rus că în țară domnește ordinea, iar o ocupație străină nu ar face decât să complice și mai mult lucrurile în condițiile actuale. Va fi oare consulul rus de acord cu această idee? Mă tem că nu.

Forțele revoluționare aflate acum în Valahia Mică sunt așteptate să sosească mâine în capitală.

Este în curs de organizare o Gardă Națională.

Cele relatate mai sus redau pe scurt, însă cu fidelitate, evenimentele care s-au petrecut până la această oră. În oraș domnește o ordine perfectă. Organizarea mișcării pe tot cuprinsul Provinciei s-a făcut cu cea mai mare grijă și în deplină discreție. Domnitorul a fost indus în eroare de proprii lui prefecti și subprefecti, mulți dintre aceștia aflându-se în legătură cu gruparea revoluționară.

Am onoarea...
Robert Colquhoun

Excelenței sale, viconte Palmerston

33

1848 iunie 12/24, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 2
Arrestations – Entretien avec
le Prince – Effervescence –
Départ du Général Duhamel –
Probabilité d'une prochaine
occupation de la Valachie par les
troupes russes – Révolution

Monsieur le Ministre,

De nombreuses arrestations continuaient d'être faites dans la journée d'hier 23; le matin le Prince avait passé les troupes en revue et leur avait, de nouveau, fait prêter serment.

A une heure je me suis rendu chez le Hospodar pour le féliciter d'avoir si miraculeusement échappé à l'attentat dirigé contre sa personne; attentat qui est d'ailleurs énergiquement repoussé par le parti libéral. Le Prince m'a semblé être complètement abusé sur sa position réelle et sur l'étendu du mouvement populaire. Tout en

protestant de son patriotisme pur et désintéressé qui le porterait même à remettre entre d'autres mains les rênes du Gouvernement, s'il y apercevait quelque avantage pour son pays, il parlait des mesures qu'il avait prises pour empêcher toute tentative sur la Capitale de la part des habitants des campagnes de différents districts soulevés par la jeunesse Valaque, et marchant sur Bucarest avec une partie des troupes qui s'y est jointe à eux.

L'effervescence croissait de moment en moment. Le chef de la Police venait de donner sa démission.

A 6 heures du soir, le Général Duhamel est parti en toute hâte pour Lièva sur la frontière du Moldavie, à environ 20 postes de Bucarest; c'est le quartier général des troupes russes, le plus rapproché. On ne doute pas et je le tiens de bonne source, que ce départ subit a pour objet de faire occuper militairement, et dans le plus bref délai, La Principauté, en mettant ainsi à exécution les intimations contenues dans la circulaire Impériale, dont le texte se trouve reproduit dans la dépêche politique du 11 Avril dernier no. 50.

A 7 heures il s'est formé, sur plusieurs points de la ville, des rassemblements; on y donnait lecture d'une nouvelle constitution. Je n'ai pas encore pu me procurer ce document.

A 8 heures tous ces rassemblements, bannières en tête, se sont dirigés vers le Palais du Hospodar, aux cris de „Vive la constitution! Vive la liberté!“. Le Prince était à son balcon tenant entre ses main un exemplaire de la constitution. La première demande qui lui fût faite, fût l'élargissement de toutes les personnes arrêtées pour délits politiques. Le Prince signa à l'instant l'ordre qui les rendit à la liberté. L'enthousiasme était à son comble. Le Hospodar accepta ensuite un à un les articles de la nouvelle constitution, et à 10 heures elle fût signée et proclamée dans toute la capitale. Un nouveau ministère a été nommé parmi les chefs de la jeunesse libérale. A deux reprises différentes l'infanterie et la cavalerie, arrivées de la caserne dans l'intervalle ont été sommées de sortir de la cour du Palais, ce qui s'est opéré sans la moindre résistance.

Des estafettes ont été expédiées sous tous les points de la Valachie. Le reste de la nuit s'est passé tranquillement, ainsi que toute la matinée d'aujourd'hui.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre Secrétaire d'Etat des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Dans les circonstances actuelles, Le Consulat Général de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies doit nécessairement cesser ses fonctions.

En annonçant son départ à Son Altesse le Hospodar de la Valachie, le soussigné prenant en considération que cet état de choses a été animé en contravention flagrante aux dispositions du Règlement organique, basé sur les stipulations du traité d'Andrianople, proteste formellement contre toutes les innovations qui viennent d'être introduites.

Il prie Son Altesse d'agréer l'assurance de sa haute considération.

Bucarest, le 12/24 Juin 1848

/Signé/ Ch. de Kotzebue
Conseiller d'Etat

A Son Altesse le Hospodar de Valachie.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța r. 1, c. 75-78 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5).

București, 24 iunie 1848

Agenția
și Consulatul General al Franței
din Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică

Nr. 2

Arestări – Convorbiri cu Principele –
Frământări – Plecarea generalului Duhamel –
Probabilitatea unei ocupații viitoare a
Țării Românești de către trupele ruse – Revoluție

Domnul Ministru,

Numeroase arestări s-au făcut în continuare ieri, pe 23; dimineață, Principele a trecut trupele în revistă și le-a solicitat din nou depunerea jurământului.

La ora unu m-am dus la domnitor pentru a-l felicita că a scăpat atât de miraculos din atentatul îndreptat împotriva persoanei sale; atentat care este, de altfel, respins în mod energic de către Partida

Liberală. Principele mi-a părut foarte agasat de poziția lui reală și de întinderea mișcării populare. Deși a făcut caz de patriotismul lui pur și dezinteresat, care îl va determina chiar să lase pe alte mâini frâiele guvernării, dacă va vedea în asta vreun avantaj pentru țara sa, el a vorbit totuși despre măsurile pe care le-a luat pentru a împiedica orice atac asupra capitalei din partea sătenilor din diferitele ținuturi ridicați de către tineretul valah, și care se îndreptau spre București împreună cu o parte a trupei ce li se alăturase.

Agitația crește din moment în moment. Șeful poliției și-a dat demisia.

La ora șase seara, generalul Duhamel a plecat în cea mai mare grabă către Liova, la frontiera cu Moldova, la aproximativ 20 de poște de București; este cel mai apropiat cartier general al trupelor rusești. Nu există îndoială, și o știu din sursă sigură, că această plecare subită are ca obiect să determine ocuparea militară și în cel mai scurt timp, a principatului, punând astfel în aplicare ordinele cuprinse în circulara imperială, al cărei text este reprodus în depeșa politică nr. 50, din 11 aprilie trecut.

La orele 7, s-au format în mai multe puncte ale orașului, adunări; s-a dat citire acolo unei noi constituții. Nu mi-am putut procura încă acest document.

La orele 8, toate aceste adunări, cu steaguri în frunte, s-au îndreptat către palatul domnitorului, în strigăte de „Trăiască constituția!”. Prințul se afla în balcon ținând în mână un exemplar din constituție. Prima cerere ce i s-a făcut a fost eliberarea tuturor persoanelor arestate pentru delikte politice. Prințul a semnat pe loc ordinul care i-a pus în libertate. Entuziasmul atinsese culmea. Domnitorul a acceptat apoi unul câte unul articolele noii constituții și, la orele 10, ea a fost semnată și proclamată în toată capitala. A fost numit un nou guvern din rândurile tinerimii liberale. În două reprize distincte, infanteria și cavaleria, ajunse între timp din cazarmă, au fost somate să iasă din curtea palatului, ceea ce s-a întâmplat fără cea mai mică rezistență.

Au fost trimise ștafete către toate colțurile Țării Românești. Restul nopții s-a petrecut în liniște, ca și toată dimineața de astăzi.

Sunt cu respect,
domnule ministru,
al dumneavoastră foarte umil și supus
servitor,
Hory

Domnului Ministru Secretar de Stat al Afacerilor Externe al Republicii Franceze. La Paris.

În circumstanțele actuale, Consulatul General al Majestății sale, Împăratul tuturor Rusiilor este nevoit să-și înceteze funcțiunile.

Anunțând plecarea sa Alteței sale, Domnitorul Țării Românești, subsemnatul, luând în considerare că această stare de lucruri a fost creată în flagrantă contradicție cu dispozițiile Regulamentului Organic, bazat pe stipulațiile Tratatului de la Adrianopol, protestează în mod formal împotriva tuturor inovațiilor care au fost introduse.

El o roagă pe Altețea sa să primească asigurarea înaltei sale considerațiuni.

< Semnat > Ch. de Kotzebue,
consilier de stat

Alteței sale, Domnitorului Țării Românești

34

1848 iunie < 12 > / 24, București

I 241, PR. 6 juli 1848

Ew. Excellenz werden durch die Berichte des General Consuls, Freiherrn von Richthofen, von den Bewegungen in Kenntniss gesetzt sein, welche die Umgestaltung der politischen Verhältnisse in den übrigen Ländern Europas hier in der Wallachei hervorgebracht haben. Die Anwesenheit der von Russland u. der Türkei zur Aufrechterhaltung der fürstlichen Autorität hierher gesendeten Commissäre, des Generals Duhamel und Talaat Effendis, hat einesteils den Ausbruch des Aufstandes aufgehalten, andererseits aber die Gegenparthei der Regierung in ihren Plänen bestärkt. Man hat nämlich aus den Äusserungen Talaat Effendis schliessen zu dürfen geglaubt, dass die Pforte einer Umgestaltung der hiesigen Verhältnisse nicht abgeneigt sei, und die Höffnung geschöpft, dass jener Seite ein energischer Widerstand nicht zu fürchten sei. So waren denn die Häupter der Opposition immer weiter gegangen, man hatte selbst in den Schulen und in der Miliz grossen Anhang zu finden gewusst.

Der Fürst schritt lange Zeit nicht ein. Er äusserte dass ja bis jetzt nichts Ungesetzliches geschehen sei und dass er für die Ruhe fasste. Als aber vor etwa acht Tagen ein Hauptmann a. D. bei Aufwiegelungsversuchen betroffen wurde, konnte der Fürst dem Andringen des Generals Duhamel und des Russ. Consuls von Kotzebue nicht länger widerstehen und musste zu Verhaftungen schreiten.

Am Abend des 21-ten d.M. hörte man von einem Angriff auf das Leben des Fürsten. Es hiess, drei junge Bojaren hätten gegen 9 Uhr am diesem Abende auf der Promenade aus einem rasch vorüberfahrenden Wagen auf den Fürsten geschossen. Der Fürst zeigte auch bei den ihm am folgenden Tage abgestatteten Besuchen den dreifach durchlöcherten Mantel und eine beschädigte Epaulette, an welcher die Kugel abgeprallt sei.

Demungeachtet wurde von einigen Seiten behauptet, das Ganze sei eine Erdichtung, die darauf berechnet, den Russen Anlass zum Einmarsch zu geben. Indessen ist an eine Mystification nicht zu denken, die Tat mag aber nicht von der ganzen Partei ausgegangen, sondern nur dem Hirn einiger überspannter Swärmer entsprungen sein. Denn der allgemeine Hass war hier nicht sowohl, – wie in der Moldau – gegen der Person des Fürstn, sondern gegen seine Minister gerichtet, namentlich gegen den Minister des Innern Villara, welcher allgemein der niedrigsten Betrügereien beschuldigt wird, welchen aber der Fürst halten musste, weill er mit ihm gemeinschaftlich zum Sturze des Fürsten Ghika gewirkt hatte. Die drei Bojaren, welche als die Mörder bezeichnet werden, hat man entkommen lassen.

Vorgestern kam die Nachricht hier an, dass in der kleinen Wallachei der offne Aufstand ausgebrochen sei. Es hat sich dort eine provisorische Regierung gebildet, an deren Spitze ein als Dichter bekannten Buchdrucker Iliades steht und das Militär hat sich für dieselbe erklärt. Das sehr umfangreiche Programm derselben, welches Iliades vor seinem Abgang von hier beim englischen Generalkonsul deponirt hatte, enthält 22 Punkte, wo verbessernde Neuerungen eintreten sollen, wie Ew. Excellenz aus der mit nächster Post nachfolgenden Übersetzung ersehen werden. Die in Ibraila stehenden Truppen haben sich gleichfalls für die provisorische Regierung erklärt und eine Stellung längs der Donau eingenommen.

Gestern Nachmittag reiste General Duhamel ab, nachdem er gegen den K.K. Östreichischen Agenten v. Timoni erklärt hatte, dass

nunmehr die längs des Pruth stehenden Russischen Truppen einrücken würden. Dieselbe Äusserung hatte auch Herr v. Kotzebue gegen mehre Personen gethan.

Eine Stunde nach der Abreise des Generals Duhamel traten die folgenden Ereignisse ein, welche sich zur Zeit ihrem wahren Zusammenhange nach noch nicht völlig würdigen lassen:

Nachdem der Fürst in der Caserne der Miliz gewesen war, indessen Statt des von den Truppen geforderten Treuschwurs nur die Antwort erhalten hatte, dass kein Soldat gegen seine Brüder kämpfen würde, sammelten sich an einigen Punkten der Stadt Volkshaufen, denen das Programm der provisorischen Regierung vorgelesen wurde. Auf die Versicherung der Vorleser, dass der Fürst dieses Programm zu dem seinigen gemacht habe, zog man in immer mehr anwachsenden Haufen in den Fürstehof, erzwang den Eingang und ein in die Zimmer des Fürsten gedrungener Haufen erlangte dort zunächst die Befreiung der Inhaftirten, dann die Unterschrift des Fürsten unter die Proklamation der provisorischen Regierung, welche damit zu einer Art Constitution gestempelt wurde, endlich die Bildung eines neuen Ministeriums aus Mitgliedern der Oppositionspartei. Jubel erschall nun, Fahnen, Bänden und Cocarden in den Landesfarben kamen überall zum Vorschein, man zog die Freieit und die Constitution feiernd durch die Strassen, brachte im Vorbeigehen bei der Österreichischen Agenzie dem Kaiser Ferdinand ein Höch, zertrümmerte dem Minister Villara und dem verhassten Aga (Polizeichef) Mano die Fenster und erst der anbrechende Morgen machte allen den ein Ende.

Heute früh verliess man die neue Constitution an öffentlichen Orten und auf den Hauptstrassen erschallt Jubel, während der Fürst eben von der hier stark grassirenden Cholera ergriffen, auf das Krankenlager geworfen ist.

Herr v. Kotzebue, welcher erklärt hat, die jetzige Regierung nicht anerkennen zu können, will die Stadt verlassen, wahrscheinlich um unter dem Schutze des Russischen Occupationsheeres zurückzukehren.

Sakellario und König

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme RDG, r. 2, c. 896–900 (Deutsches Zentralarchiv, Geheimes Staatsarchiv, A.A. ZB. Nr. 710, Moldau und Wallachei, Politischer Schriftwechsel mit den Königlichen Consulaten in den Donaufürstenthümern, 1843–1849, vol. I).

Excelența voastră desigur că a fost pusă la curent, prin rapoartele consulului general, baronul von Richthofen, în privința mișcărilor pe care schimbările din situația politică din celelalte țări ale Europei le-au prilejuit aici în Țării Românești. Prezența comisarilor trimiși aici de Rusia și de Turcia, generalul Duhamel și Talaat Effendi, cu scopul de a menține autoritatea principelui, a frânat izbucnirea revoltei, dar, pe de altă parte, a dus la întârzierea deciziei partidului adversar al guvernului de a-și realiza planul. Din exprimările lui Talaat Effendi se putea, cei drept, trage concluzia că Poarta nu ar privi cu ostilitate o schimbare a situației de aici și s-a creat speranța că din acea parte nu ar fi de așteptat o rezistență puternică. Așa se face că șefii opoziției au mers tot mai departe, știind să-și găsească mulți adepți chiar în școli și miliție.

Principele nu a intervenit mult timp. El a afirmat că până în prezent nu s-a întâmplat nimic ilegal și că el se pronunță pentru menținerea liniștii. Dar, când, în urmă cu cca opt zile, un căpitan în retragere a fost surprins incitând, principele nu s-a mai putut opune presiunilor generalului Duhamel și consulului rus von Kotzebue și a trebuit să treacă la arestări.

În seara de 21 a lunii curente s-a auzit despre un atentat la viața principelui. Se spunea că trei tineri boieri ar fi tras asupra principelui, pe la orele 9 ale acelei seri, în timpul plimbării, dintr-o trăsură care a trecut în viteză. Principele a și arătat celor care l-au vizitat în ziua următoare mantaua găurită în trei locuri și un epolet deteriorat, pe care a ricoșat glonțul.

Cu toate acestea, unii au susținut că totul ar fi născocire, cu scopul de a oferi rușilor motiv pentru intrarea trupelor. Totuși, nu este cazul să ne gândim la o mistificare; fapta nu a putut fi însă pusă la cale de întregul partid, ci ea a încolțit numai în creierele unor fanatici exaltați. Aceasta, deoarece ura generală nu a fost aici atât de mare – ca în Moldova – împotriva persoanei principelui, ci a fost îndreptată mai mult împotriva miniștrilor lui, îndeosebi împotriva ministrului de interne Villara, învinovățit, în general, de cele mai joase matrapazlăcuri, dar pe care principele a trebuit să-l mențină, deoarece au acționat împreună pentru îndepărtarea principelui Ghika. Cei trei boieri indicați ca asasini au fost făcuți scăpați.

Alaltăieri a sosit aici știrea că în Oltenia a izbucnit deschis revolta. S-a format acolo un Guvern Provizoriu, în frunte cu un tipograf

cunoscut ca poet, Eliade, iar armata s-a declarat de partea acestuia. Programul foarte cuprinzător al acestui guvern, pe care Eliade l-a depus, înainte de plecarea de aici, la consulul general englez, conține 22 puncte incluzând înnoiri menite să îmbunătățească situația, așa cum Excelența voastră va putea observa din traducerea pe care o voi trimite cu următoarea poștă. Trupele staționate la Brăila s-au declarat și ele de partea Guvernului Provizoriu și au luat poziție de-a lungul Dunării.

Ieri după amiază a plecat generalul Duhamel, după ce îi declarase agentului imperial-regal austriac von Timoni că de acum trupele ruse aflate de-a lungul Prutului vor pătrunde în marș. Același lucru l-a spus și dl von Kotzebue față de mai multe persoane.

La o oră după plecarea generalului Duhamel s-au produs următoarele evenimente, care deocamdată nu pot fi încă evaluate în toată complexitatea lor:

După ce principele a fost la cazarma miliției, unde, în loc de jurământul de credință cerut trupelor nu a obținut decât răspunsul că nici un soldat nu va lupta împotriva fraților lui, mulțimi de oameni s-au adunat în câteva puncte ale orașului, cărora li s-a citit programul Guvernului Provizoriu. La asigurările date de către cei care citeau programul, în sensul că principele și l-a însușit, mulțimi crescânde s-au adunat în curtea principelui, au forțat intrarea iar un grup mare care a pătruns în încăperile principelui au cerut mai întâi eliberarea celor arestați, apoi semnătura principelui sub Proclamația Guvernului Provizoriu, care prin aceasta a fost legalizată ca un fel de Constituție, iar în final formarea unui nou guvern din membri ai partidului de opoziție. A răsunat o explozie de bucurie; steaguri, panglici și cocarde în culorile naționale au apărut peste tot; s-a jubilat pentru libertate și pentru Constituție pe străzi; în trecere prin fața Agenției austriece au ovaționat pentru împăratul Ferdinand; au spart ferestrele ministrului Villara și ale odiosului agă (șeful poliției) Manu și numai o dată cu ivirea zorilor s-a pus capăt tuturor acestor fapte.

Astăzi devreme noua Constituție a fost afișată în locuri publice iar pe străzi au izbucnit explozii de entuziasm, în timp ce principele, îmbolnăvit tocmai acum de holera care bântuie din ce în ce mai tare aici, a fost dus la spital.

Dl von Kotzebue, care a declarat că nu poate recunoaște guvernul de acum, vrea să părăsească orașul, probabil pentru a se întoarce sub scutul armatei de ocupație rusești.

Sakellarie și König

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 3

Protestation et départ du Consul
général de Russie –
Démission et départ du Prince Bibesco –
Gouvernement provisoire –
Probabilité de l'arrivée prochaine des
troupes russes en Valachie –
Envoi d'une dépêche adressée par le
Secrétaire d'Etat de Valachie au
Ministre des Affaires Etrangères de
la République

Monsieur le Ministre,

Les événements politiques se succèdent ici avec rapidité. Par la dernière dépêche du 24 j'ai eu l'honneur de vous faire un exposé succinct de la révolution toute pacifique qui s'est accomplie ici le 23, en moins de trois heures de temps.

Le 24 au matin, M. Kotzebue, après avoir lancé une protestation contre cet état de choses, à quitté Bucarest pour se rendre en Moldavie.

Le 25, le Secrétaire d'Etat a adressé la circulaire ci-jointe (lit: A) aux Agents Etrangers, dans le but de porter officiellement à leur connaissance la nouvelle constitution donnée au Pays et sanctionnée par le Chef de l'Etat.

Dans la nuit du 25 au 26, le Prince Bibesco s'est démis de ses fonctions et a pris, sous un nom supposé, la route de Kronstadt.

Le 26, un Gouvernement provisoire a été constitué. Quelques modifications ont été apportées dans le ministère nommé le 23. Je joins ici l'office de la Secrétairerie d'Etat qui notifie ces changements. (Lit. B et C).

Le même jour, deux membres du Gouvernement provisoire se sont rendu chez moi pour m'inviter à assister le lendemain à une cérémonie religieuse et nationale. J'ai répondu à ces messieurs, en les remerciant de cette attention, qu'en égard à ma position intérimaire,

je ne saurais accepter avant de m'être concerté à ce sujet avec les autres Agents Consulaires auprès de qui ils avaient fait la même démarche. Tous les consuls sont tombés d'accord de ne faire, ni par leurs actes, ni par leur présence, aucune démonstration officielle auprès du nouveau Gouvernement, avant d'avoir reçu de leurs chefs les instructions nécessaires.

Cette cérémonie a eu lieu aujourd'hui avec toute la pompe religieuse qui réclamaient les circonstances.

Les appréhensions exprimées par ma dernière dépêche sur l'occupation prochaine de la Valachie par les troupes Russes, sont complètement partagées par le Gouvernement provisoire qui vient de se constituer. Cette intervention armée est peut-être plus proche qu'on ne le croit: des personnes bien informées pensent que le Général Duhamel est arrivé ici muni des pleins pouvoirs de l'Empereur pour faire entrer, s'il le juge à propos, une partie des troupes du Camp de Liova. D'un autre côté, cependant, M. Kotzebue m'a dit à une heure avant le départ du Commissaire Russe, „qu'il ne connaissait pas précisément les intentions de l'Empereur au sujet de l'intervention armée, mais qu'il avait la presque certitude que la tentative d'assassinat dirigée contre le Prince, le soulèvement des paysans de différents districts, la défection d'une partie de la milice, paraîtront à l'Empereur de nature à motiver suffisamment l'occupation immédiate de la Valachie.“ Ceci contredit l'étendue des pouvoirs qu'on supposait au Général Duhamel. Deux heures plus tard le Consul Général de Russie a pu donner à l'Empereur un motif de plus pour justifier cette invasion.

La tranquillité n'a pas cessé de régner dans la capitale jusqu'à ce moment.

Très prochainement j'aurai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous adresser une traduction de la proclamation Valaque, qui contient les bases de la nouvelle constitution.

Je viens de recevoir à l'instant du Secrétaire d'Etat de Valachie, avec prière de vous le transmettre, la dépêche ci-jointe.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Monsieur l'agent et consul général,

Par suite du droit d'administration intérieure indépendante, dévolu à la Principauté de Valachie et qui emporte explicitement celui de se donner des lois, une nouvelle constitution venant d'être proclamée aujourd'hui même par le vœux unanime des habitants, exprimé par une manifestation tout aussi calme que pleine de dignité. Je m'empresse de vous informer, Monsieur l'Agent et Consul Général, que cette constitution qui se rattache entièrement aux intérêts intérieurs du pays, a reçu la sanction du chef de l'Etat et que je viens d'avoir l'honneur d'être appelé à diriger par intérim le département des relations extérieures. Le zèle que je ne manquerai pas de mettre à entretenir avec vous des rapports de bonne intelligence et à expédier les affaires avec toute la promptitude requise, me donne tout lieu d'espérer que je rencontrerai de votre part la même bonne volonté.

J'aurai l'honneur de vous communiquer bientôt les bases de cette constitution qui régira désormais la Valachie.

En attendant, je profite de cette occasion pour vous prier, Monsieur l'Agent et Consul Général, d'agréer l'assurance de ma haute considération.

Signé:

N. Bălcesco
Ministre des Affaires étrangères
Pour copie conforme

A l'honorable Consulat Général de France.

M. l'Agent et Consul G-al,

Par la note en date du 13/25 courant, No. 1044, vous avez été mis en courant de la constitution que le peuple valaque vient de se donner. Cependant le Prince Bibesco s'étant démis de ses fonctions,

il a été urgent de constituer un Gouvernement provisoire, ainsi qu'un ministère composés comme il suit:

Gouvernement provisoire:

Le Métropolitain; Président,

Jean Eliade,

Etienne Golesco,

Tell,

Magguère,

Scourt

Secrétaires du Gouvernement provisoire, ayant voix délibérative:

M. C.A. Rosetti,

„ N. Bălcesco,

„ A. G. Golesco,

„ Bratiano

Ministres,

M. N. Golesco, de l'Intérieur

„ J. Kimpiniano, Justice

„ J. Voinesco II, Aff. Etrangères

„ C. N. Philipesco, Finances

„ J. Odobesco, de la Guerre

„ J. Eliade, Instruction publique

Veillez croire, M. l'Agent et Consul Général, que le nouveau Gouvernement fera tous les efforts pour maintenir le calme et la tranquillité publique sur le pied le plus rassurant en même temps qu'il s'empressera d'entretenir les relations les plus amicales et de resserrer plus étroitement les liens qui ont existé jusqu'ici, et je m'estime heureux de me voir appelé à cultiver ces mêmes rapports avec vous, étant convaincu d'avance d'une égale réciprocité de votre part.

Je me fais en même temps un devoir de vous communiquer ci-joint les bases de la constitution ¹, suivant la promesse qui vous en a été donnée par la note précitée.

Agréez etc.

Signé: Voinesco II

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1, c. 80-87 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie - Bucarest, vol. 5).

Agencia
și Consulatul General al Franței
din Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică

Nr. 3

Protestul și plecarea consulului
general al Rusiei
Demisia și plecarea principelui Bibescu –
Guvern Provizoriu
Probabilitatea apropiatei sosiri a trupelor
rusești în Țara Românească
Trimiterea unei scrisori adresată de
secretarul de stat al ministrului
de externe al republicii

Domnul Ministru,

Evenimentele politice se succed aici cu rapiditate.

Prin ultima mea depeșă din data de 24 am avut onoarea să vă fac un expozeu succint asupra revoluției complet pașnice care s-a îndeplinit aici, în mai puțin de trei ore.

Pe data de 25, dimineața, dl Kotzebue, după ce a făcut public un protest împotriva acestei stări de lucruri, a părăsit Bucureștiul îndreptându-se spre Moldova.

În data de 25, secretarul de stat a adresat circulara alăturată (lit. A) agenților < diplomatici > străini, în scopul de a le aduce oficial la cunoștință noua constituție ce s-a dat țării și a fost sancționată de către șeful statului.

În noaptea de 25 spre 26, principele Bibescu și-a dat demisia din funcțiile sale și, sub un nume fals, a luat drumul Brașovului.

Pe data de 26 s-a constituit un guvern provizoriu. Au fost aduse câteva modificări cabinetului numit în data de 23. Alături aici adresa secretarului de stat care notifică aceste schimbări. (lit. B și C).

În aceeași zi, doi oameni ai Guvernului Provizoriu au venit la mine pentru a mă invita să asist a doua zi la o ceremonie religioasă și națională. Am răspuns acestor domni, mulțumindu-le pentru această atenție, că dată fiind poziția mea interimară, n-aș putea accepta înainte de a mă pune de acord asupra acestui subiect cu ceilalți agenți

consulari pe lângă care au făcut aceleași demersuri. Toți consulii au căzut de acord să nu facă, nici prin actele, nici prin prezența lor, nici o demonstrație oficială pe lângă noul guvern înainte de a primi instrucțiunile necesare de la superiorii lor.

Respectiva ceremonie a avut loc astăzi cu toată pompa religioasă cerută de circumstanțe.

Aprehensiunile exprimate în ultima mea depeșă cu privire la apropiata ocupație a Țării Românești de către trupele rusești sunt întru totul împărtășite de Guvernul Provizoriu care s-a constituit de curând. Această intervenție armată este, poate, mai aproape decât se crede. Persoane bine informate cred că generalul Duhamal a sosit aici investit de către țar cu depline puteri pentru a hotărî, dacă o va crede necesar, intrarea unei părți a trupelor din tabăra de la Liova. Pe de altă parte, totuși, dl Kotzebue mi-a spus, la o oră după plecarea comisarului rus „că nu cunoaște cu precizie intențiile țarului cu privire la intervenția armată, dar că are aproape certitudinea că tentativa de asasinat asupra principelui, ridicarea țăranilor din diferite ținuturi, defectiunea unei părți a miliției i se vor părea împăratului de natură să motiveze suficient ocuparea imediată a Țării Românești“. Aceasta contrazice întinderea puterilor pe care se presupune că le are generalul Duhamel. Două ore mai târziu consulul general al Rusiei i-a putut da țarului un motiv în plus pentru a justifica această invazie.

Liniștea nu a încetat să domnească în capitală până în acest moment.

Foarte curând voi avea onoarea, domnule ministru, să vă trimit o traducere a proclamației valahe care conține bazele noii constituții.

Am primit chiar acum din partea secretarului de stat al Țării Românești, cu rugămintea de a v-o trimite, scrisoarea alăturată.

Sunt, cu respect, domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil și supus
servitor,
Hory

Domnului Ministru de Externe al Republicii Franceze. La Paris.

Copie
(lit A)

București, 13/25 iunie

Domnule Agent și Consul General,

Ca urmare a dreptului de administrație internă independentă cuvenit Principatului Țării Românești și care include în mod explicit

pe acela de a-și da legi, a fost proclamată chiar astăzi o nouă constituție prin voința unanimă a locuitorilor, exprimată printr-o manifestație pe cât de calmă, pe atât de plină de demnitate. Mă grăbesc să vă informez, domnule agent și consul general, că această constituție care se realizează în întregime intereselor interne ale țării, a primit sacțiunea șefului statului și că am avut onoarea de a fi chemat să conduc ad-interim Departamentul de relații externe. Zelul pe care nu voi pregeta să-l depun în a întreține cu dumneavoastră raporturi de bună înțelegere și în a rezolva problemele cu toată promptitudinea cerută, mă lasă să sper că voi întâlni din partea dumneavoastră aceeași bunăvoință.

Voi avea onoarea să vă comunic în curând bazele acestei constituții care va guverna de acum Țara Românească.

În așteptare, profit de această ocazie pentru a vă ruga, domnule agent și consul general, să primiți asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Semnat:

N. Bălcescu,
ministru al afacerilor străine
Pentru copie conformă
Onorabilului consul general al Franței.

Copie
(lit B)

București 14/26 iunie 1848

Domnule Agent și Consul General

Prin nota din data de 13/25 curent, nr. 1044, ați fost informat despre constituția pe care și-a dat-o poporul valah. Între timp, prințul Bibescu dându-și demisia din funcțiunile sale, a devenit urgentă constituirea unui guvern provizoriu compus după cum urmează:

Guvern Provizoriu:

Mitropolitul, Președinte,
Ion Eliade
Ștefan Golescu
Tell
Maghieru
Scurtu

Secretarii Guvernului Provizoriu, având vot deliberativ:

Dl. C.A Rosetti
„ N. Bălcescu

„ A.G. Golescu

„ I.C. Brătianu

Ministrii:

DI N. Golescu la Justiție

„ I. Câmpineanu la Justiție

„ I. Voinescu II, Afaceri Străine

„ C.N. Filipescu, Finanțe

„ I. Odobescu, la Război

„ I. Eliade, Instrucțiune publică

Binevoii a crede, domnule agent și consul general, că noul guvern va face toate eforturile pentru a menține calmul și liniștea publică la nivelul cel mai liniștitor, că se va grăbi totodată, să întrețină relațiile cele mai amicale și să strângă cât mai mult legăturile care au existat până acum, și mă consider fericit de a mă vedea chemat să cultiv aceleași raporturi cu dumneavoastră, fiind convins de pe acum de o reciprocitate pe măsură din partea dumneavoastră.

În același timp, îmi fac o datorie să vă comunic alăturat bazele constituției¹, urmând promisiunea ce v-a fost făcută prin nota precedentă.

Primiți etc.

Semnat: Voinescu II

¹ Urmează, în continuare, pe rolă.

36

1848 iunie 15/27

859
B eln < öki >

BelügyMiniszter úrnak visza küldendő
Magyarhon belügyminisztere
Szemere Bertalan úrnak

Murgu Euthim a bánági román nép részéről 1848 k – évi
junius 27 én tartatott egyetemes népgyűlés elnöke két
legfontosab és sürgetőbb tárgyról kellő jelentését teszi.

1848 junius 27 után

859
B eln < öki >

Tisztelt belügy-miniszter úr!

Azon előterjesztésem következtében, mellyet mind tisztelt
belügy-minister úrnak, mind bánági miniszteriális biztos Vukovics

Szabbas úrnak tettem volt miszerint szükséges volna a Bánságban különben is legnagyobb számu román népnek – mint mellyre a föllázadt ráczok a nyilvánított tőlöki elszakadás szándokáért leginkább fenik fogukat – a fejfölébe tornyosuló 's enyészettel fenyegető vész elhárítása tekintetéből egy egyetemes népgyűlésben a veszély elenyésztethetésére szolgáló eszközökről 's legalkalmasb módról tanakodni 's határozni. – Ennek folytán az általam f[o]lyó é[v] junius 27^{kére} az új szerint hirdetett népgyűlést a most mondott időben Krassó megyei Lugos mezővárosában az isten szabad ege alatt megtartottam, hol a fölmerült tanácskozás rende szerint a veszély eltávolítására legszükségesbnek vélt mód több pontokban megállapittatott, 's azon egyetemes népgyűlés határozatai a tisztelt minisztérium 's az első nemzetgyűlés elébe pártolás és helybenhagyás kieszközlése végett, egy nagyszámu a nép kebeléből választott küldöttség által személyesen előterjesztetni rendeltetett: Addig is azonban, mig ez megtörténhetend, alólírt mint a bánsági román nép által tartatott egyetemes gyűlésnek választott elnöke kötelességének ismeri a legsürgetőbb tárgyakat belügy-miniszter úr tudomására juttatni.

Először is legszükségesbnek találtatván az egész bánsági népnek hat nap alatti fölfegyverzése a jelenvoltak azon indokból, mivel illy vészterhes körülmények közt csak egyedül ollyannak indulhat vezérszavára, kihez a népnek megingathatlan bizalma van, egy illyennek vezérlete alatt pedig a haza megmentése végett bármi áldozattól sem retteg vissza: ugyanazért a nép nyilván fölszolittatván a végett hogy kit kívánna a hat nap alatt fölfegyverzendő összes nép főkapitányságával megbízni, egyhangulag alólírtat tisztelte meg megbecsülhetlen bizodalmaival, kötelességévé tétetvén egyszersmind a magas minisztériumtól a kívántató mennyiségű fegyvereket megszerzeni biztosá reméllvén az egyetemes népgyűlés hogy nemcsak ezen kívánata fog teljesztetni – miután fegyver nélkül csak egyenesen vágóhídra menne –, hanem az összes jelenvolt nép egyhangulag megválasztotta alólírt főkapitányt ezen minőségben kegyesen megerősítendí, miután senki sem tudja 's tudhatja jobban mint a felelős miniszter urak, hogy: a nép szava isten szava.

Másodsor: Jól tudván jelenvoltak azt: hogy a Bánságba rablókként beütött ráczok ellen nemcsak a kényszer fegyverreivel, hanem erkölcsileg is a bánsági román népet biztosítani kellek azon hatás ellen, mellyel a ráczokból álló görög nem egyesült egyházi

kormányok, a románokra mint velök egy hiten lévőkre hatottak – következő, a jegyzőkönyvből szórúl szóra kiírt előterjesztés tétetett:

Kérdés tétetvén először kik lehetnek a bánszágban jelen örülmények között legveszedelmesb emberek? Mire egyhangulag válaszoltatott: hogy a magyarhoni 's különösen a bánzági rácz püspökök 's rácz metropolita, mint kik eddig is minden módot és eszközt megragadtak a román népnek saját pártjuk részére leendő elszédítésére, minek példája a Karloviczi rácz patriarcha által a román néphez mindenféle küldött 's országszerte ismert lázító fölhívása mellyben a bánzági románokat egy vajdának önhatalom utjáni válsztására, úgy a pánszláv irányu illir-rácz lázadáshoz állásra szólítá föl. – Illy terhes körülmények között a temesvári is verseczi rácz püspökök mint egy részről ismeretesek arról hogy a pánszláv párt részére proselitákat minden áron szerezni igyekeznek, más részről a föllázadt karloviczi rácz metropolitának vak engedelmességgel lekötelezett szolgálai lévén, annak parancsait is vakon teljesíteni igyekeznek, 's e tekintetből bennök bízni nem lehetvén, de sőt méltán lehetvén tartani attól hogy az egyházi kormányuk alatti népet a pártütő illir-ráczok részére elszédíteni 's vétkes céljuk elérésére fölhasználni igyekezendnek, e miatt a karloviczi metropolita mint az illir-rácz lázadás vezére, – továbbá a verseczi g<örög> n e<gyesült> püspök, mint ki jobbadán Karloviczon tartozkodott 's a rácz-illir bizottmányban részt vett; úgy a temesvári g<örög> n e<gyesült> rácz püspök, ki egy körlevelében pappjainak meghagyá, hogy a népet arra birják, mikép senkire se hallgassanak, henem csak ő reá –, ezek tehát mint a közbéke és bátorság fentarthatására semmi biztosítékot nem nyujtó egyének, hivatalaiktól a jelenvolt nép egyhangú nyilatkozata fonalán elmozdittattak, annyval inkább: mivel nem a keleti g<örög> n e<gyesült> egyház, egyházi törvényei rendelete szerint a nép által egyház gyülekezetben választattak hanem egy factiosus 's mostanság föllázadt rácz metropolita érsek által tolattak a ráczoknál számra nézve háromszor több g<örög> n e<gyesült> hitű román ajkúnak nyakára. – 'S minthogy ezeknek a püspököknek a lelkészi hivatalok 's más kitüntetések osztogatásával egybekötöten járt kereskedése 's pénzeni árulása senki előtt nem volt ismertebb mint a huzavonát szenvedett clerus előtt (mind amellet, hogy a nép is egyenkint egytől egyik is ismerte) maguk a jelenvolt g<örög> n e<gyesült> hitű lelkészek is, a nép, amma tettét maguk részéről helyeselve elfogadták 's kinyilatkoztatták: hogy a hivatalaiktól

fölfüggesztetett püspököktől jövőre semminemű parancsot elfogadni nem fognak, miután ők a magyar nemzettel testvéri viszonyban kívánnak élni és maradni.

Ennek folytán nehogy az egyház kormányzó nélkül maradván a vallás és erkölcsiség bármi veszteséget vagy hátramaradást szenvedjen, alólírt elnök a népet fölszólítá: hogy alkalmas kormányzókra gondoskodjék. Miután a jelenváltak néhányra két generalis vicariust kívánt a leléptetett két püspök helyébe válsztatni addig is, míg a törvényhozás útján e tárgyban gyökeres intézkedés tétetni fog, melly véleményt a roppant nép helyesléssel fogadván alólírt elnököt fölkérte: hogy alkalmas egyéneket ajánlana, minek folytán többen előterjesztettek, kik, közzül a nép a megürült vagy is inkább megürített metropolita szék helytartójává Petrovics Döme lippai kerület esperestjét és a karánsebesi püspöki kerület és szék helytartójává Vuja Ignác oraviczai esperestet kiáltotta ki, azzal: hogy ezeknek megerősítése az illető magyar felelős miniszter által keressék.

Ezen két tárgy azon legsürgetősb, melyet belügy-miniszter úr tudomására juttatni eleve is kötelességemnek tartottam.

Belügyminiszter úrnak alkalmalévén a Bánsági zavarokat hivatalos kútfőkből ismerni, nem fogja a kárhoztatás kövét a mintegy 15-16000-nyi nép határozataira vetni. – Maga a nép ismeri szükségét legjobban, és a terhes körülmények a bánságban dühöngő veszélynek figyelembe vétele elég mentségül szolgál arra, hogy a száraz formalitások terét félre téve ideiglenesen is intézkedett addig, míg a tisztelt minisztérium eme intézkedéseit vagy helybenhagyni, vagy czélszerűbbekkel azokat fölváltani fogja. A roppant számú nép természeti ösztönét követve 's szemei előtt tartván azon eldönthetlen elvet „salus reipublicae suprema lex esto“ intézkedett olly képen, mint saját belösztone 's szükségeinek ismerete sugallása hozta magával. Intézkedett egy barbar föllázadt honi ráczokból 's számos Szerviából rablókként átcsapott illir-szerbek ellenében, hogy ön morális és physical életét fentartsa, és eme tette sem isten sem ember előtt bűn nem lehet. 'S most a magyar nemzettől, – mellyel mint igazi testvérrel élni halni kíván várja tettei helyeslését, 's a miniszter urakat úgy a nemzetgyűlést rövid idő mulva följövendő számos tagokból álló küldöttsége által kérni fogja. – Addig is ezt kérik.

Belügyminiszter úrnak

Vlád Alaios
a bánsági román nép

lekötelezettje
Murgu Euthym

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r. 156, c. 643–647 (Magyar Országos Levéltár. Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár. Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok/H2/1849, Válogatott iratok 859/1848, f. 625–629).

859 prezidial
B

A se remite domnului ministru de interne
Ministrului maghiar de interne

Domnului Szemere Bertalan

Raportul lui Eftimie Murgu președintele Adunării Generale Populare ținute la 27 iunie 1848 din partea poporului român din Banat, despre două probleme deosebit de importante și urgente

după 27 iunie 1848

Stimate Domnule Ministru de Interne!

Urmare propunerii mele înaintate atât stimatului domn ministru de interne cât și comisarului ministerial din Banat, Sava Vukovics, conform căreia ar fi necesar ca poporul român care este oricum majoritar în Banat – către care sârbii își arată tot mai mult colții din cauza intenției declarate (a românilor) de a se separa de ei – să discute și să decidă într-o adunare generală privitor la primejdia care planează asupra lor și îi amenință cu distrugerea, și la mijloacele cele mai potrivite care ar putea sluji la stingerea acestei primejdii.

Prin urmare am ținut adunarea populară anunțată de mine pentru 27 iunie anul curent. la timpul menționat, în orașul Lugoj din comitatul Caraș, sub cerul deschis al Domnului și unde, conform ordinii stabilite, s-au hotărât pe puncte măsurile cele mai necesare a fi luate pentru îndepărtarea pericolului și s-a decis înaintarea hotărârilor acelei adunări populare, personal, stimatului Minister și primei adunări naționale de către o numeroasă delegație aleasă de mulțimea adunată, în vederea sprijinirii și confirmării acesteia. Până atunci însă, până când acest lucru va fi posibil, subsemnatul, ca președinte

ales al adunării generale ținute de poporul român din Banat, consider a fi de datoria mea să aduc la cunoștința domnului ministru de interne problemele cele mai urgente.

În primul rând s-a găsit a fi de primă necesitate înarmarea întregii populații a Banatului în decurs de 6 zile, cei prezenți motivând aceasta prin faptul că în astfel de împrejurări pline de primejdie nu pot porni decât sub comanda unuia în care poporul are neclintită încredere, iar sub conducerea unui astfel de om nu s-ar da înapoi de la nici un sacrificiu pentru salvarea patriei. Tot în acest scop poporul fiind întrebat deschis: cui ar dori să-i încredințeze conducerea tuturor celor ce urmează să se înarmeze în timpul celor șase zile, în unanimitate, subsemnatul a fost onorat cu neprețuita încredere, asumându-și, o dată pentru totdeauna, datoria de a obține de la înaltul Minister, cantitatea de arme dorită, sperând că nu numai această dorință a adunării generale se va îndeplini – căci fără arme nu s-ar duce decât drept spre abator – ci tot poporul prezent l-a ales pe subsemnatul drept comandant, să binevoiți a-l valida în această calitate, dat fiind că nimeni nu știe și nu poate ști mai bine decât domnii miniștri de resort faptul că cuvântul poporului e cuvântul Domnului.

În al doilea rând: cei prezenți știind bine că împotriva sârbilor care au intrat ca hoși în Banat, poporul român ar trebui ocrotit nu numai cu armele puterii ci și moral împotriva influenței avute de conducerile bisericilor ortodoxe compuse din sârbi asupra românilor ca fiind de aceeași confesiune cu ei – s-a făcut următoarea propunere copiată cuvânt cu cuvânt din procesul verbal:

Punându-se întâi întrebarea, cine sunt cei mai periculoși oameni din Banat în împrejurările actuale? S-a răspuns într-un glas: episcopii și mitropolitul sârb din Ungaria și în special din Banat, ca acei care și până acum au folosit orice mijloc și ocazie pentru a atrage poporul român de partea lor. Pildă pentru aceasta sunt apelurile răzvrătite de tot felul trimise de patriarhul sârb de la Karlovicz poporului român, cunoscute în toată țara și în care li se cere românilor să aleagă un conducător în mod samavolnic precum și să participe la revolta sârbo-iliră de orientare panslavă. În astfel de împrejurări dificile, episcopii sârbi de la Timișoara și Vârșeț sunt pe de o parte cunoscuți ca făcând prozelitism cu orice preț pentru partidul panslav, pe de altă parte ca slugi supuse ale mitropolitului sârb răzvrătit de la Sremski Karlovci, ale cărui ordine se străduiesc orbește să le execute și, deoarece nu se poate avea încredere în ei din acest punct de vedere, ba chiar, se poate considera, pe bună dreptate, că se vor strădui să

atragă de partea sârbo-ilor populația aflată sub jurisdicția lor ecleziastică și să o folosească pentru atingerea scopurilor lor păcătoase, mitropolitul de la Sremski Karlovci, conducătorul revoltei sârbo-ilire și episcopul ortodox de la Vârșeț care s-a aflat la Sremeki Karlovci și a făcut parte din comisia sârbo-iliră, precum și episcopul ortodox sârb din Timișoara, care le-a ordonat preoților printr-o circulară să convingă poporul să nu asculte de nimeni, numai de el – prin aceasta deci, ca persoane ce nu prezintă nici un fel de încredere în ceea ce privește menținerea păcii și ordinii publice, prin hotărârea unanimă a poporului prezent, trebuie schimbați din funcții, cu atât mai mult cu cât nu au fost aleși pe baza legilor bisericii ortodoxe de către popor în cadrul comunităților eclezistice ci au fost impuși de către un mitropolit sârb răsculat nu de mult și puși în cărucia credincioșilor ortodocși români de trei ori mai mulți la număr decât cei sârbi. Iar cum funcția ecleziastică a acestor episcopi este legată și de împărțirea altor privilegii, comercializarea și vânzarea acestora pe bani nu era de nimeni mai bine cunoscută decât de membrii clerului care au avut de suferit de pe urma tergiversărilor (pe lângă faptul că poporul știa de toate acestea) chiar și preoții ortodocși prezenți au primit cu satisfacție acea hotărâre a poporului și au declarat că nu vor accepta pe viitor nici un ordin de la episcopii demisi din funcții dat fiind că ei doresc să trăiască și să rămână în relații frățești cu națiunea maghiară.

Prin urmare, pentru ca biserica rămânând fără ierarh, religia și morala să nu aibă de suferit vreo pierdere sau vreo înapoiere, subscrisul președinte, am solicitat poporului să se îngrijească de găsirea unor ierarhi potriviți. După care, unii din cei prezenți au dorit să aleagă doi vicari generali în locul celor doi episcopi demisi până când se va lua o măsură definitivă, pe căi legale, părerea fiind acceptată de mulțime, subscrisul președinte a cerut să fie propuse persoane potrivite, după care, mai mulți au fost propuși, și ca locțiitor pentru scaunul mitropolitan vacant sau mai degrabă devenit vacant, a fost declarat Dumitru Petrovici, protopop de Lipova, iar la episcopia Caransebeșului ca locțiitor al episcopului, Ignație Vuia, protopop de Oravița; urmând să se solicite confirmarea acestora de către ministrul maghiar de resort.

Aceste două probleme sunt cele mai urgente pe care am considerat ca fiind de datoria mea să le aduc la cunoștința domnului ministru de interne.

Domnul ministru de interne având ocazia să afle din surse oficiale despre dezordinile din Banat nu va da cu piatra osândeii în hotărârile

celor 15–16000 de oameni. Poporul însuși își cunoaște cel mai bine nevoile iar dacă se ține seama de împrejurările dificile și de primejdiile care bântuie în Banat, acestea sunt scuze suficiente pentru ca, dând la o parte formalitățile searbede, să se acționeze provizoriu până ce onoratul minister va aproba sau va înlocui aceste măsuri cu altele mai eficiente. Marele număr de oameni urmându-și instinctele și având în fața ochilor acel principiu de neclintit conform căruia salvarea patriei să fie suprema lege, a acționat așa cum i-a dictat-o cunoașterea propriului instinct și a nevoilor sale. A acționat împotriva unor sârbi barbari și răsculați, localnici și a numeroșilor sârbo-iliri veniți din Serbia ca tâlhari, pentru a-și păstra propria integritate morală și fizică, iar această faptă nu poate fi considerată păcat nici în fața lui Dumnezeu nici a oamenilor. Iar acum așteaptă de la națiunea maghiară, cu care vrea să trăiască și să moară împreună ca frații – confirmarea faptelor sale iar delegația alcătuită din numeroși membri care va veni peste scurt timp va cere aceasta domnilor miniștrii și adunării naționale. Până atunci cerem aceasta domnului ministru de interne.

Vlad Alois
secretarul Adunării Populare Generale
a Poporului Român din Banat

îndatorat
Eftimie Murgu
președintele Adunării
Generale a Poporului
Român din Banat

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r. 156, c. 643–647, (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár. Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok/H 2/1849, Válogatott iratok, 859/1848, f. 625–629).

37

1848 iunie 18/30, Focșani

Copie d'une lettre adressé par Monsieur Kotzebue, consul général de Russie, au Métropolitain et Archevêque de Valachie.

Monseigneur,

Votre Eminence n'ignore pas qu'après les événements de 11/23 du mois, je me suis vu dans l'impérieuse obligation de rompre toute

relation avec le Gouvernement Valaque, et de protester formellement contre le bouleversement de l'ordre existant, amené par une faible minorité et accueilli par la majorité de la population tant par nécessité que par crainte et vanité.

Les suites de cette infraction patente aux traités sont immanquables; je viens de recevoir la nouvelle que les troupes de S.M. l'Empereur, mon auguste Maître, ont franchi le Pruth et se dirigent vers la frontière de Valachie.

Vous conviendrez, Monseigneur, que si je voulais me borner à la simple observation de mes devoirs, ma ligne de conduite serait tracée par les circonstances; mais, habitué depuis dix ans à vouer toutes mes sympathies aux habitants des deux Principautés je ne puis rester impassible aux maux qu'il se prépare. Ce sont ces sympathies qui me portent à adresser ces lignes à V.E.; je le fais en le conjurant de les prendre en mûre considération.

A-t-on bien pesé la portée de ce qu'on ferait? malheureusement non; car autrement on n'aurait pas foulé aux pieds les droits de le Porte et de la Russie. Est-ce par des sentiments véritablement patriotiques qu'on a été mû en amenant ce bouleversement? Quelques uns oui; entraînés par des idées illusoire dont l'application leur aurait démontré les utopies, ils ont cru agir pour le bien de la Patrie, ils ont oublié que ce n'est pas par un mouvement qu'on amène le progrès.

D'autres non; sous un masque de patriotisme y cachent leurs vues personnelles, leur ambition, leur avidité!

Les premiers ont commis une faute bien grave, les seconds un crime. Mais ce crime deviendrait odieux si l'on voulait soulever les masses du Peuple pour faire résistance à la force armée; si des flots d'un sang innocent devaient être versés pour flatter l'amour propre de quelques aveugles.

Mais, dira-t-on, nous ne sommes pas aveuglés; nous combattons pour notre indépendance, pour le progrès, pour la civilisation.

Dans la première question je suis juge compétent. Après avoir passé de longues années dans les Principautés de Moldavie et de Valachie, après avoir voué une affection sincère à leurs habitants et les connaissant à fond avec leurs défauts et leurs bonnes qualités, j'affirme qu'il ne peuvent pas se gouverner eux-mêmes.

Quant au progrès et à la civilisation, reportez vos regards sur le passé. Existe-t-il un autre pays dans le monde qui, depuis vingt ans, ait fait autant de progrès que la Moldavie et la Valachie? C'est à la Russie qu'on les doit et, dorénavant aussi, elle aurait avec la Cour Souveraine, prêté la main, avec la plus vive satisfaction à tout ce qui

aurait pu contribuer au développement moral et matériel du Pays. Mais, me dira-t-on, encore, nous avons des chances de succès, nous souleveront les Paysans et une armée de Hongrois viendra à notre aide.

Malheur à ceux qui porteraient le pauvre Paysan à quitter ses foyers, son sang retombera sur leurs têtes. Et ce Peuple, dont ont invoqué le secours, est-on bien persuadé qu'il voudrait se vouer à une cause qui n'est la sienne? Je soutiens le contraire pour plus d'un motif; mais en admettant un instant que cela arrive que gagnerait-on? la Valachie deviendrait un vaste champ de bataille!

Vous ne sauriez donc ne pas avouer, Monseigneur, que cette état de chose ne pourrait avoir que des suites désastreuses, et dès lors il est de votre devoir, comme Archi-pasteur de vos compatriotes, d'employer tous vos efforts, afin de ramener l'ordre en rétablissant le statu quo du 11/23 Juin. Engagez, en conséquence, Le Prince Bibesco à reprendre les rênes du Gouvernement, ou si S.A. ne consentait pas, formez une Caimacamie d'après les stipulations du Règlement organique.

C'est une condition sine-qua-non pour pouvoir jeter le voile de l'oubli sur beaucoup de fautes commises et beaucoup de méfaits projetés, et après cela, vous trouverez de ma part le plus grand empressement à rendre au Pays les services que dans un pareil cas on sera en droit de me demander.

Je vous autorise, Monseigneur, à faire de ma lettre l'usage que vous paraîtra convenable et je profite de cette occasion pour etc. etc.

Signé:
Ch. Kotzebue

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 101–103).

Copie după o scrisoare adresată de către dl. Kotzebue, consulul general al Rusiei, mitropolitului și arhiepiscopului Valahiei.

Focșani, 18/30 iunie 1848

Monseniore,

Eminența voastră nu ignoră că după evenimentele din 11/23 ale lunii, m-am văzut obligat în mod imperios să rup orice relație cu

gubernul valah și să protestez în mod formal contra bulversării ordinii existente, provocată de o mică minoritate și primită de majoritatea populației mai mult de nevoie, decât de teamă sau din vanitate.

Urmările acestei încălcări patente a tratatelor nu vor întârzia, tocmai am primit vestea că trupele M.S. Împăratul, augustul meu Stăpân, au atins Prutul și se îndreaptă către frontiera Țării Românești.

Veți fi de acord, Monseniore, că dacă aș dori să mă limitez la simpla observare a atribuțiilor mele, linia mea de conduită ar fi trasată de circumstanțe; dar, obișnuit timp de zece ani, să dedic toată simpatia mea locuitorilor celor două Principate, nu am putut rămâne impasibil la relele ce se pregătesc. Această simpatie m-a făcut să adresez rândurile de față Excelenței voastre; o fac conjurându-vă să le luați în matură considerație.

S-au cântărit bine urmările a ceea ce se face? Din nefericire, nu; căci altfel nu s-ar fi călcat în picioare drepturile Porții și ale Rusiei. Sentimente într-adevăr patriotice au condus la această răsturnare? pe unii, da: antrenați de idei iluzorii a căror aplicare le va dovedi ca utopice, eu am crezut că acționează pentru binele Patriei; ei au uitat că nu printr-o răsturnare se produce progresul.

La alții, nu; sub o mască de patriotism se ascund vederile lor personale, ambițiile lor, aviditatea lor!

Primii au comis o greșală foarte gravă, ceilalți o crimă. dar o crimă va deveni odioasă, dacă se dovedește ridicarea maselor poporului pentru a face rezistență prin forța armată; dacă fluvii de sânge nevinovat vor trebui să se verse pentru a flata amorul propriu al câtorva orbi.

Dar, se va spune, noi nu suntem orbiți; noi luptăm pentru independența noastră, pentru progres, pentru civilizație.

În prima chestiune, sunt judecător competent. După ce am petrecut ani întregi, îndelungați în Principatele Moldovei și Țării Românești, după ce am acordat o afecțiune sinceră, locuitorilor lor și cunoscându-i în profunzime cu defectele și calitățile lor, afirm că ei nu pot să se guverneze ei înșiși.

Cât despre progres și despre civilizație, îndreptați-vă privirile spre trecut! A existat vreo altă țară în lume, care, de douăzeci de ani, să fi făcut atâtea progrese ca Moldova și Țara Românească? Rusiei i se datorează acestea și, de acum încolo, împreună cu Curtea Suzerană, ea va întinde mâna cu cea mai mare satisfacție pentru tot ceea ce ar putea contribui la dezvoltarea morală și materială a țării. Dar, mi se va mai spune, noi avem șanse de succes, îi vom ridica pe țărani și o armată de unguri va veni în ajutorul nostru.

Nenorocire celui care îi va determina pe țărani să-și părăsească vetrele! Sângele lor va cădea asupra sa. Și acest popor, căruia i se invocă ajutorul, este sigur că va dori să se dedice unei cauze care nu este a lui? Eu susțin contrariul, pentru mai multe motive; dar admitând pentru un moment că aceasta se întâmplă, ce se va câștiga? Țara Românească va deveni un vast câmp de bătălie?

Nu veți putea deci să nu recunoașteți, Monsenior, că această stare de lucruri nu ar putea avea decât consecințe dezastruoase și, în consecință, este de datoria dumneavoastră, ca arhipăstor al compatrioților voștri, de a face toate eforturile pentru a reîntrona ordinea prin restabilirea statu-quo-ului din 11/23 iunie. Angajați-l în consecință, pe principele Bibescu să reia frăiele guvernării sau, dacă Alteța sa nu va consimți la aceasta, să formeze o căimăcămie potrivit stipulațiilor Regulamentului Organic.

Este o condiție sine-qua-non pentru a putea arunca vălul uitării asupra multor greșeli comise și a multor rele proiectate și, după aceea, veți găsi din partea mea cea mai mare preocupare de a face țării serviciile pe care, într-o asemenea situație, veți fi în drept să mi le cereți.

Vă autorizez, Monsenior, să folosiți scrisoarea mea cum veți considera de cuviință, și să profit de această ocazie ocazie pentru... etc.

Semnat:

Ch. Kotzebue

38

1848 iunie 22/iulie 4, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 6

Monsieur le Ministre,

J'ai eu l'honneur de vous rendre compte des événements qui ont eu lieu dans la journée du 1er jusqu'au départ du courrier. Le soir, le

Métropolitain, accompagné de quelques membres du Gouvernement provisoire, s'est rendu à deux reprises à la caserne où le Colonel Solomon s'était enfermé avec son régiment, pour parlementer avec lui. Ce n'est pas sans peine qu'on est parvenu à engager Solomon à se rendre en lui promettant un sauf conduit. Il a fallu, pour le soustraire à la colère du peuple, le faire sortir en habits bourgeois, par une porte de derrière où une voiture l'attendait.

La nouvelle de sa reddition a repandu la joie dans la ville.

Quelques cadets instruits de la fuite de Solomon sont allés le devancer sur la route, l'ont arrêté et ramené à Bucarest.

J'ai l'honneur de joindre ici la circulaire de la secrétaire d'état, adressée aux agents étrangers¹ dans le but de porter à leur connaissance les événements déplorable de samedi dernier et de prévenir les interprétations malveillantes.

Des renseignements dignes de foi me sont parvenus, desquels il résulte que les troupes russes du camp de Leova, quoique prêtes à entrer en campagne, n'avaient pas encore passé le Pruth à la date du 30 Juin. On infère de cette inaction, ainsi que je l'ai exprimé par ma dépêche du 27 juin no. 3, que l'ordre de l'intervention armée doit émaner directement de l'Empereur Nicolas et que cette occupation aura lieu simultanément avec les troupes turques qui arrivent journellement et en grand nombre, sur la rive droite du Danube: à Silistre, Roustchouk et Viddin.

Le général Duhamel s'est rendu du Leova à Iassy.

Tala'at Effendi doit quitter cette dernière ville le 6 de ce mois et sera ici le 8, où il est impatiemment attendu.

Monsieur Kotzebue est toujours à Fokchani. Il y a deux jours, il a adressé au Métropolitain un lettre pour l'engager, en sa qualité de Président de l'assemblée générale de Valachie, à former sans retard et en exécution de l'article 18 du Règlement organique, la Caimacamie. Le Consul Général de Russie ajoute que cette caimacamie (composée du Président du Divan suprême, des ministres de l'intérieur et de la justice) devra ensuite envoyer une députation au Prince Bibrsco, en ce moment à Cronstadt, pour le prier de reprendre les rênes du gouvernement et rétablir ainsi l'ancien ordre de choses. Cette lettre a été remise par le Métropolitain aux membres du gouvernement provisoire qui n'a encore pris à ce sujet aucune détermination.

Je joins également ici une traduction du dernier office du Prince Bibesco¹, par lequel il se démet de ses fonctions en confiant les rênes du gouvernement au conseil des ministres.

Je suis avec respect Monsieur le
Ministre, votre très humble et très
obéissant serviteur, Hory

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 94-96).

București, 4 iulie 1848

Agenția și Consulatul General
al Franței în Principatele Țării Românești
și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 6

Domnule Ministru,

Am avut onoarea să vă relatez evenimentele care au avut loc în ziua de 1 până la plecarea curierului. Seara, mitropolitul, însoțit de câțiva membri ai Guvernului Provisoriu, s-a dus în două rânduri la cazarma unde colonelul Solomon se închisese împreună cu regimentul său, pentru a duce tratative cu el. Nu fără eforturi, s-a ajuns să fie convins Solomon să se predea, promițându-i-se că va fi condus în siguranță. A trebuit, pentru a-l scăpa de mânia poporului, să fie scos în haine de orășean pe o poartă din spate, unde îl aștepta o trăsură.

Știrea predării lui a produs bucurie în oraș.

Câțiva tineri ofițeri, informați despre fuga lui Solomon, i-au luat-o înainte pe drum, l-au arestat și l-au trimis înapoi la București.

Am onoarea să alătur aici circulara Secretariatului de Stat adresată agenților străini¹, în scopul de a le aduce la cunoștință evenimentele deplorabile de sâmbăta trecută și de a preîntâmpina interpretările răuvoitoare.

Mi-au parvenit unele informații demne de încredere din care rezultă că trupele rusești aflate în tabăra de la Liova, deși gata să intre în campanie, nu trecuseră încă Prutul la data de 30 iunie. Din această

inacțiune se desprinde concluzia, așa cum am exprimat-o prin depeșă mea din 27 iunie nr. 3, că ordinul de intervenție armată trebuie să vină direct de la împăratul Nicolae și că această ocupație se va face simultan cu trupele turcești care sosesc zilnic și în număr mare pe malul drept al Dunării: la Silistra, Rusciuc și Vidin.

Generalul Duhamel s-a deplasat de la Liova la Iași.

Talaat Effendi trebuie să părăsească acest din urmă oraș pe 6 ale acestei luni și va fi pe 8 aici, unde este așteptat cu nerăbdare.

Domnul Kotzebue este tot la Focșani. Acum două zile, el i-a adresat mitropolitului o scrisoare pentru a-l determina, în calitatea lui de președinte al Adunării Generale a Țării Românești, să formeze neîntârziat și prin aplicarea articolului 18 al Regulamentului Organic, căimăcămia. Consulul general al Rusiei adaugă că această căimăcămie (formată din președintele Înaltului Divan, miniștrii de interne și de justiție) va trebui apoi să trimită o deputație la prințul Bibescu, aflat în acest moment la Brașov, pentru a-l ruga să reia frâiele guvernării și să restabilească astfel vechea ordine. Această scrisoare a fost înmănată de mitropolit membrilor Guvernului Provizoriu, care nu au luat încă nici o hotărâre în această privință.

Alături, de asemenea, o traducere a ultimului document al prințului Bibescu¹, prin care își dă demisia din toate funcțiile și încredințează frâiele guvernării Consiliului de Miniștri.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Hory

¹ Urmează pe rolă, cadrele 97-99.

Monsieur le Ministre,

Je viens de me procurer le texte de la lettre adressée par le Consul Général de Russie au Métropolitain de Valachie, et remise

par celui-ci au Gouvernement provisoire, qui s'occupe en ce moment d'y répondre. J'ai l'honneur de vous transmettre copie de ce document.

La confiance que M. Kotzebue paraît avoir dans le Métropolitain en l'invitant par cette lettre à coopérer au rétablissement de l'ancien ordre de choses, a lieu d'étonner ici tout le monde. Ce Prélat, qui, comme vous le savez, Monsieur le Ministre, a presque toujours figuré dans les rangs de l'opposition sous le régime du Prince Bibescu, a embrassé franchement la réforme amenée par les événements des 23 du mois dernier. Sa haute position sacerdotale exerce une grande influence sur le Peuple et sur les soldats. C'est ainsi que, pour éviter toute effusion de sang, on a eu recours à sa parole conciliante pour triompher de la contre-révolution que les Colonels Obobesco et Solomon ont tenté le 1er de ce mois. Or, on ne comprend pas la raison qui porte les autres membres du Gouvernement à passer sous silence, dans le récit circonstanciel de ces événements, la médiation personnelle de ce Prélat, à laquelle seule, on doit attribuer le retour aux sentiments patriotiques d'une partie de l'armée qui avait été un moment séduite par ses chefs. Il semblerait que le Gouvernement provisoire, tout en profitant de l'influence immense du Chef de l'Eglise, cherche à s'attribuer à lui seul aux yeux des Valaques et de l'Europe entière les bienfaits qui résulteront de cette réforme radicale.

Dans le second paragraphe de sa lettre, M. Kotzebue dit: „Je viens de recevoir la nouvelle que les troupes de S.M. l'Empereur, mon auguste Maître, ont franchi le Pruth et se dirigent vers la frontière de Valachie“. Des renseignements postérieurs de 3 jours à la date de cette lettre, qui me sont parvenus de Fokchani même, contredisent positivement cette assertion. On se demande donc pourquoi et dans quel but, le Consul Général de Russie a eu recours à un mensonge aussi flagrant et qui pouvait repandre l'alarme dans le Pays.

Je joins ici, Monsieur, la traduction complète de la proclamation faite au nom du Peuple Valaque¹.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obeissant
serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța r. 1, c. 99-101 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Bucarest, vol. 5).

Agenția
 și Consulatul General al Franței
 în Principatele
 Țării Româneștii și Moldovei
 Direcția Politică
 Nr. 7

Domnule Ministru,

Tocmai mi-am procurat textul scrisorii adresată de către consulul general al Rusiei, mitropolitului Țării Românești și înaintată de acesta Guvernului Provizoriu, care se preocupă în acest moment să-i dea un răspuns. Am onoarea să vă transmit copia acestui document.

Încrederea pe care dl. Kotzebue pare să o aibă în mitropolit, invitându-l prin această scrisoare să coopereze la restabilirea vechii ordini, a reușit să uimească pe toată lumea. Acest prelat, care, după cum știți, domnule ministru, s-a aflat aproape întotdeauna în rândul opozanților față de regimul principelui Bibescu, a îmbrățișat în mod deschis reforma instituită după evenimentele din 23 ale lunii trecute. Înalta sa poziție sacerdotală exercită o mare influență asupra poporului și asupra soldaților. Așa se face că, pentru a evita orice vărsare de sânge, s-a recurs la cuvântul său conciliator pentru a triumfa în fața revoluției pe care au încercat-o coloneii Odobescu și Solomon în întâi ale acestei luni. Or, nu e de înțeles motivul care i-a făcut pe ceilalți membri ai guvernului să treacă sub tăcere, în relatarea oficială a acestor evenimente, medierea persoanlă a prelatului, căreia trebuie să i se atribuie exclusiv revenirea la sentimente patriotice a unei părți a armatei, care fusese sedusă pentru moment de șefii ei. S-ar părea că Guvernul Provizoriu, profitând de influența imensă a capului bisericii, încearcă să își aroge, în ochii românilor și ai Europei întregi, binefacerile ce vor rezulta din această reformă radicală.

În al doilea paragraf al acestei scrisori, dl. Kotzebue spune: „Tocmai am primit știrea că trupele Majestății sale, Împăratul, augustul meu stăpân au trecut Prutul și se îndreaptă către frontiera Țării Românești“. Informații ulterioare cu trei zile față de data acestei scrisori, care mi-au parvenit chiar de la Focșani, contrazic în mod pozitiv această aserțiune. Ne întrebăm, deci, de ce și în ce scop consulul general al Rusiei a recurs la o minciună atât de flagrantă și care putea să răspândească panica în țară.

Alătur aici, domnule ministru, traducerea completă a proclamației adresată în numele poporului valah¹.

Sunt cu respect,
ala dumneavoastră, domnule ministru,
foarte umil și supus servitor,
Hory

Domnule Ministru de Externe al Republicii Franceze. La Paris.

¹ Urmează pe rolă, cadrele 104–116.

40

1848 iunie 24 / iulie 6, București

Copie de la Réponse adressée par le Métropolitain au Consul G-ral de Russie.

M. le Consul Général,

Les événements du 11/23 Juin m'ont fait vouer la plus sérieuse attention sur l'état de choses, sur la situation du pays, sur la marche des affaires conduites par le nouveau Gouvernement, et surtout sur l'attitude du Peuple, et j'avoue, non sans un sentiment de satisfaction et d'amour propre national, que le calme et la dignité avec lesquels s'est accompli en moins de trois heures une révolution sans exemple dans l'histoire, les transports frénétiques de la joie de tout le peuple pour les droits qu'il venait de reconquérir et après lesquels il avait tant soupiré ont rempli mon âme de la plus douce satisfaction, car j'ai cru voir dans ce mouvement le droigt de le Providence. L'abdication du Prince Bibesco que, ni les conseils de ses amis, ni les supplications des nouveaux ministres désignés par la voix du peuple et nommés par lui, n'on pu determiner à rester à la tête des affaires avait, il este vrai, troublé un instant la sérénité de ma joie, care je craignais les suites d'une anarchie, mais cette fois encore j'ai vu avec orgueil que mes craintes avaient été mal fondées. Le nouveau Gouvernement et le peuple tout entier de la Capitale pour faire preuve de leurs sentiments de dévouement à la patrie, d'abnegation ou d'éloignement pour tout intérêt ou vues personnelles, se sont portés en masse à ma demeure et ont sollicité ma coopération aux affaires, qu'en ma qualité de Valaque je me suis cru en devoir d'accepter.

Cependant un complot de bas meneurs et d'intrigants insignifiants étant parvenu à séduire une faible partie de la garnison, ayant à sa tête Mrs. les colonels Odobesco et Solomon, est venu troubler un instant l'ordre et la tranquillité publique le 19 du courant (1er Juillet); mais le peuple quoique indigné en suprême degré, a écrasé ce complot avec ce calme et cette volonté ferme qu'il avait déployés auparavant, et a réduit à l'impuissance toute démarche réactionnaire, sans toutefois se porter à aucun acte de vengeance. Il a senti que pour lui ce serait s'avilir que de se mesurer à deux ou trois individus, qui du reste sont livrés entre les mains de la justice, et il est à espérer que rien ne troublera désormais la tranquillité publique.

Voici, M. le Consul, en peu de mots l'état du pays. Permettez-moi maintenant de passer aux autres considérations contenues dans la lettre que vous m'avez fait l'honneur de m'adresser le 18/30 courant.

Il est incontestable, et les traités en font foi, que la Principauté de Valachie, en se plaçant sous la suzeraineté de la S. Porte, s'est réservée le droit d'une administration intérieure indépendante, qui implique celui de modifier et de refaire ses lois, suivant que les circonstances et les intérêts du pays l'exigeront, ainsi que celui d'élire ses princes dans son sein. Elle a constamment joué de ce droit jusqu'au commencement du dernier siècle, où quelques Grecs, habitants du Phanar, abusant de la faveur qu'ils étaient parvenus à s'attirer de la part de quelques dignitaires influents de l'Empire Ottoman, trouvèrent les moyens d'induire en erreur le Cabinet Ottoman sur les sentiments des habitants de la Valachie qu'ils se plurent à qualifier comme forts hostiles et de se faire nommer Princes.

Cependant le pays, n'ayant jamais cessé de protester contre la violation de son droit et ses plaintes ayant été reconnues fondées par la Cour Imp-ale de Russie, qui depuis le milieu du 18ème siècle, s'était posée en protectrice des chrétiens, et comme garante de leur privilèges et la Sublime Porte, qui dans sa sollicitude ne pouvait pas souffrir qu'une nation fût plus longtemps frustrée dans ce qu'elle a de plus précieux, réintégrèrent la Valachie dans son ancien droit en vertu duquel une réforme fût introduite en 1831. Mais, après une expérience de 17 ans, ayant acquis la certitude que cette réforme privait des bienfaits de l'état de société la grande majorité de la nation, et n'étant plus en rapport avec les progrès de la civilisation et les besoins du pays, le Peuple Valaque crût devoir user de son droit pour refaire sa législation intérieure sans léser les intérêts d'aucune Puissance. Je ne vois donc pas en quoi le pays a enfreint les droits de la Cour Imp-ale de Russie. Aussi, proposer maintenant au Peuple

Valaque le retour du statu-quo, existant avant le 11/23 Juin, ce serait trop tard et entièrement inutile, car rien ne pourrait désormais le forcer à renoncer aux réformes qu'il a cru devoir introduire dans sa loi constitutive. Si S. M-té Impériale voulait faire entrer ses troupes dans le pays, le peuple Valaque ne se fait point illusion, il sait qu'il n'est en état d'opposer aucune résistance armée, mais il sait aussi que S. M. Impériale, dans sa bonté et sa magnanimité, ne le forcera point au retour d'un ordre de choses qui lui était si odieux, que pour s'en débarrasser il était prêt à verser tout son sang. Son intention n'est point d'invoquer l'appui du Hongrois, il ne fera parler que son droit, et tout en appelant à la générosité de l'auguste monarque, qui a tant de fois officiellement déclaré ses sentiments de bienveillance pour notre pays, il ne manquera pas de protester à la face du monde.

Me basant sur les sympathies que vous voulez bien m'exprimer, dans votre lettre précitée, pour la Valachie et ayant pleine confiance en elles, je vous prie, M. le Consul G-ral de vouloir bien porter la présente à la connaissance de la Cour Imp-le, qui, nous n'en doutons pas, prenant en considération les voeux unanimes de la nation et le bien-être qui résultera pour tous ses membres d'un nouvel ordre des choses, voudra bien y donner son adhésion et tenir en main à ce qu'il soit définitivement consolidé. Elle ne fera qu'à quérir par là un droit à la reconnaissance du Peuple Valaque.

Signè: le Métropolitain
Néofite

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol 5. f. 119–122).

Copie după răspunsul adresat de Mitropolit, consulului general al Rusiei.

Domnule Consul General,

Evenimentele din 11/23 iunie m-au făcut să dedic cea mai mare atenție stării de lucruri, situației din țară, mersului afacerilor conduse de noul guvern și, mai ales, atitudinii poporului și mărturisesc, nu fără un sentiment de satisfacție și de amor propriu național, că liniștea și demiterea cu care s-a făcut, în mai puțin de trei ore, o revoluție fără exemplu în istorie, izbucnirea frenetică a bucuriei întregului popor

pentru drepturile pe care tocmai și le câștigase și după care suspinase atât, mi-au umplut inima de cea mai dulce satisfacție, căci am crezut că văd în această mișcare, semnul Providenței. Abdicarea principelui Bibescu, pe care nici sfaturile prietenilor săi, nici implorările noilor miniștri desemnați de voința poporului și numiți de el nu l-au putut determina să rămână în fruntea afacerilor / statului /, mi-a tulburat, e adevărat, pentru un moment serenitatea, căci mă temeam de urmările unei anarhii; dar și de această dată am văzut cu orgoliu că temerile mele au fost nefondate. Noul guvern și întregul popor al Capitalei, pentru a face dovada sentimentelor lor de devotament față de patrie, de abnegație și de lipsă a oricărui interes sau vrere personală, s-au deplasat în masă la locuința mea și mi-au solicitat cooperarea la conducerea statului, pe care, în calitatea mea de român, m-am crezut dator s-o accept.

În acest timp; un complot al unor capi mărunți și al unor intriganți insignifianți, seducând o mică parte a garnizoanei, avându-i în frunte pe coloneii Odobescu și Solomon, a tulburat pentru un moment ordinea și liniștea publică în 19 curent (1 iulie) dar poporul, deși indignat în cel mai înalt grad, a strivit acest complot cu acel calm și acea voință fermă pe care o arătase mai înainte și a redus la neputință toate demersurile reacționare, fără a se deda totuși la nici un act de răzbunare. El a înțeles că era vorba a se dezonora dacă se măsura cu doi sau trei indivizi, care de altfel au fost dați pe mâna justiției și se speră că nimic nu va mai tulbura de acum liniștea publică.

Iată, domnule consul, în puține cuvinte, situația țării. Permiteți-mi acum să trec la alte considerații cuprinse în scrisoarea pe care mi-ați făcut onoarea a mi-o adresa în 18/30 curent.

Este incontestabil, și tratatele o dovedesc, că principatul Țării Românești, plasându-se sub suzeranitatea Sublimei Porți, și-a rezervat dreptul unei administrații interne independente, care îl implică și pe acela de a-și modifica și de a-și reface propriile legi, așa cum împrejurările și interesul țării o vor cere, precum și pe acela de a-și alege principii din sânul lui. El s-a bucurat în mod constant de acest drept până la începutul secolului trecut, când câțiva greci, locuitori ai Fanarului, abuzând de protecția pe care au reușit s-o obțină din partea câtorva demnitari influenți ai Imperiului Otoman, au găsit mijlocul de a induce în eroare Guvernul otoman asupra sentimentelor locuitorilor Țării Românești, de care s-au plâns calificându-i ca foarte ostili și de a se face numiți principii.

Cu toate acestea, țara neîncetând niciodată să protesteze contra violării drepturilor sale și plângerile sale fiind recunoscute ca întemeiate de către Curtea Imperială a Rusiei, care de la mijlocul secolului optsprezece s-a pus în postura de protectoare a creștinilor și garant al privilegiilor lor și de către Sublima Poartă care în solici-tudinea sa, nu putea suferi ca o națiune să fie prea multă vreme lipsită de ceea ce avea mai scump, Țara Românească a fost repusă în vechiul ei drept, în virtutea căruia a fost introdusă o reformă în 1831. Dar, după o experiență de 17 ani, căpătând certitudinea că această reformă lipsea de binefacerile stării sociale marea majoritate a națiunii și nemaifiind în conformitate cu progresul civilizației și cu nevoile țării, poporul valah a crezut de cuviință să uzeze de dreptul său pentru a-și reface legislația internă fără a leza interesele nici unei puteri. Nu văd, deci, în ce fel țara a încălcat interesele Curții Imperiale a Rusiei. De asemenea, a propune acum poporului valah revenirea la statu-quo-ul existent înainte de 11/23 iunie, ar fi prea târziu și complet nefolositor, căci nimic nu l-ar mai putea forța de acum la reformele pe care a crezut de cuviință să le introducă în legea constituțională. Dacă Majestatea sa Imperială ar dori să-și trimită trupele în țară, poporul valah nu-și face nici cea mai mică iluzie; el știe că nu este în măsură să opună vreo rezistență armată, dar el știe, de asemenea, că Majestatea sa Imperială, în bunătatea și măreția sa, nu-l va forța câtuși de puțin să se reîntoarcă la vechea ordine care îi este atât de odioasă, încât pentru a scăpa de ea era gata să-și verse tot sângele. El nu are nici cea mai mică intenție de a invoca sprijinul ungarilor, el nu va face să vorbească decât dreptul său și, apelând la generozitatea Augustului Monarh, care de atâtea ori și-a declarat oficial sentimentele de bună-voință față de țara noastră, nu va întârzia să protesteze în fața lumii.

Bazându-mă pe simpatiile pe care ați binevoit să mi le exprimați, în scrisoarea dumneavoastră mai sus-citată, pentru Țara Românească și având deplină încredere în ele, vă rog, domnule consul general, să binevoiți a aduce prezenta scrisoare la cunoștința Curții Imperiale, care, nu ne îndoim, luând în considerație dorințele unanime ale națiunii și binefacerile care rezultă pentru toți membrii săi dintr-o nouă ordine a lucrurilor, va binevoi să-și dea adeziunea și să sprijine tot ceea ce ține de definitivă sa consolidare. Ea nu va face prin aceasta decât să-și câștige dreptul la recunoștința poporului valah.

Semnat:

Mitropolitul Neofit

Au Citoyen Ministre des Affaires étrangères.

Citoyen Ministre,

Les Russes viennent de pénétrer le territoire de la Roumanie (Moldovalachie). Ce fait est maintenant certain. Cependant, sans avoir encore des notions très positives sur les détails, je vous donne le chiffre approximatif des troupes qui ont passé le Pruth: 5 000 hommes avec 8 canons destinés pour Iassy, 36 000 hommes avec 40 canons de grosse artillerie et de l'artillerie volante pour Valachie. 14 000 turcs doivent-aussi, dit-on, passer dans les Principautés, mais après les Russes.

Il est évident, Citoyen Ministre, que la Russie vient de faire le premier pas vers l'envahissement de Constantinople, puisque la Roumanie, sous la suzeraineté de la Porte, n'a légitimé par aucune acte d'insurrection contre le Sultan cette déplorable invasion; seulement la Roumanie a voulu faire subir des réformes intérieures et indispensables au sentiment même des turcs, à son gouvernement.

Par le prochain courrier je me permettrai d'ajouter des nouveaux détails.

Agréez, citoyen Ministre, l'assurance de mon profond respect,

Thions, consul

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 481-482 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie - Jassy, vol. 2, f. 65)

Iași, 10 iulie 1848

Cetățeanului Ministru al Afacerilor Externe

Cetățene Ministru,

Rușii au pătruns pe teritoriul României (Moldo-Valahiei). Acest fapt este sigur acum. Între timp, fără a avea încă noțiuni foarte sigure asupra detaliilor, vă dau cifrele aproximative ale trupelor care au trecut Prutul: 5 000 de oameni cu 8 tunuri destinate Iașiului, 36 000 de oameni cu 40 tunuri de artilerie grea și artilerie ușoară pentru Țara Românească. Se spune că 14 000 de turci trebuie, de asemenea, să treacă în Principate, dar după ruși.

Este evident, cetățene ministru, că Rusia tocmai a făcut primul pas către invadarea Constantinopolului, deoarece România, <aflată> sub suzeranitatea Porții, nu a legitimat prin nici un act insurecțional împotriva Sultanului această deplorabilă invazie. România a vrut doar să se supună unor reforme interne și indispensabile, chiar după părerea turcilor, guvernării sale.

Prin următorul curier îmi voi permite să adaug noi detalii.

Primiți, domnule ministru, asigurarea profundului meu respect.

Thions, consul

42

1848 iulie < 1 > /13, Pesta

Correspondance particulière du National

L'entrée des Russes en Moldo-Valachie a avancé d'un pas, d'une manière ou d'une autre, la question d'Orient. Ce mouvement agressif touche plus directement à la politique française qu'on ne serait tenté d'abord de la penser. Les Russes viennent simplement de prendre leurs positions, pour se mettre en mesure de répondre à une intervention française en Italie. Ils envahiront la Hongrie, sous le prétexte de défendre, à l'est de l'empire d'Autriche, le principe que la république attaquerait au sud. En s'établissant en Moldo-Valachie, les Russes ont plusieurs avantages. D'abord, ils étouffent une révolution: ce qui est toujours pour eux une satisfaction; puis ils neutralisent les forces d'un pays fertile en ressources et qui eut figuré dans la confédération danubienne; ils les neutralisent, et en même temps ils les exploitent à leur profit, car ce sont les Moldo-Valaques qui nourriront les cosaques de Nicolas. Enfin, en campant aux portes mêmes de la Hongrie, l'armée moscovite est en état d'attaquer immédiatement ce pays, quand elle trouvera l'occasion favorable. Or, la Hongrie est en ce moment le seul État qui puisse sérieusement s'opposer à la marche des Russes. La position de ceux-ci est donc, à beaucoup d'égards, excellente pour eux. Elle ne soulève qu'une seule difficulté immense, il est vrai, et grosse d'événements: c'est que les Français campent au pied des Alpes, sur le territoire français, tandis que les Russes ont envahi un État indépendant. L'occupation des principautés est donc non une réponse, mais une provocation. Aussi votre République va-t-elle probablement agir.

Au milieu des événements qui se préparent, il est curieux de lire les articles des journaux de diverses nuances qui se publient dans différents pays. En Allemagne, la presse monarchique compte les forces de ce qu'on nomme la coalition; et, supposant le nombre de soldats que la Russie et la France peuvent mettre sur pied, certains députés de Francfort veulent que l'Allemagne lève un nombre égal d'hommes. En France, vous avez des journaux qui, de leur côté, s'escriment contre une autre coalition. Ceux-là savent combien de soldats entretiennent la Russie et l'Allemagne, et en concluent que les forces de la France ne sont pas assez formidables. Les uns et les autres, ce semble, devraient bine rompre, à la fin, avec les finesses des vieilles diplomaties. Dressez une carte d'Europe, non d'après les limites des États fabriqués dans les traités, mais d'après les nationalités et les peuples, et vous arriverez à des calculs certains. En procédant ainsi, on découvre aisément la route que la Hongrie este destinée à suivre.

En se dotant d'institutions démocratiques, la Hongrie a arboré franchement son drapeau. Elle ne peut plus désormais, sans mentir à sa gloire et à son génie, et sans creuser sa propre tombe, elle ne peut plus s'associer aux luttes que l'Autriche sera peut être appelée à engager pour soutenir l'absolutisme. La Hongrie épuîsera toutes les ressources de son patriotisme contre ceux, quelsqu'ils soient, qui tenteraient de la détourner de son avenir. Tel este aujourd'hui le sentiment qui l'anime, et les preuves qu'elle en a données à l'Europe sont trop connues pour que nous croyions nécessaire de les rappeler ici. Or, on comprend quelle force et quelle extension prendrait ce sentiment, si les Russes paraissaient tout à coup en Hongrie. Les Hongrois seraient alors lancés, avec un irrésistible élan, dans le mouvement révolutionnaire, et la lutte qui, il y a soixante ans, éclata sur le Rhin entre les deux principes, s'engagerait avec acharnement sur le Danube. La Hongrie deviendrait alors le foyer d'un mouvement qui, avec l'appui moral de la France, embrasserait la Pologne et les pays limitrophes, qui, opprimés aujourd'hui, aspirent à la liberté. Telle este la mission à laquelle la Hongrie se prépare. C'est pour être prête à la remplir qu'elle lève une nombreuse armée et qu'elle fait appel au patriotisme de tous ses enfans. Quels seront ses plus dangeureux ennemis? attaquera-t-elle? ou évitera-t-elle la guerre, qu'elle ne redoute pas, mais qu'elle ne déclarera pas sans cause? L'avenir répondra à ces questions: mais, quoi qu'il doive arriver, félicitons notre pays d'avoir gardé ses moeurs belliqueuses et ses traditions querrières.

Arhivele Naşionale Istorice Centrale. colecţia Microfilm Franţa, r. 120, c. 493 (Bibliothèque Nationale, Paris, Imprimées).

Correspondență particulară a „Naționalului“

Intrarea rușilor în Moldo-Valahia a făcut să avanseze, într-un fel sau altul, cu încă un pas chestiunea orientală. Această mișcare agresivă vizează prea direct politica franceză pentru a nu fi tentați din primul moment să ne gândim la ea. Rușii și-au ocupat pur și simplu pozițiile, pentru a fi în măsură să răspundă unei intervenții franceze în Italia. Ei vor invada sub pretextul că o apără. Ungaria, în estul Imperiului Austriei, pe principiul că republica va ataca la sud. Stabilindu-se în Moldo-Valahia, rușii au mai multe avantaje. Mai întâi, înăbușă o revoluție, ceea ce, pentru ei este întotdeauna o satisfacție; apoi, neutralizează forțele unei țări bogate în resurse și care ar fi figurat în federația dunăreană; le neutralizează și, în același timp, le exploatează în profitul lor, căci moldo-valahii îi vor hrăni pe cazacii <țarului> Nicolae. În sfârșit, așezându-și tabăra la porțile Ungariei, armata moscovită are posibilitatea să atace imediat această țară, când va găsi ocazia favorabilă. Or, Ungaria este, în acest moment, singurul stat care s-ar putea opune în mod serios înaintării rușilor. Poziția acestora este deci, din multe puncte de vedere, excelentă pentru ei. Ea nu ridică decât o singură dificultate imensă, ce-i drept, și plină de consecințe: aceea că francezii își așează tabăra la poalele Alpilor, pe pământ francez, în vreme ce rușii au invadat un stat independent. Ocuparea principatelor este, deci, nu un răspuns, ci o provocare. Probabil că și Republica dumneavoastră va acționa.

În mijlocul evenimentelor ce se pregătesc, este curios să citim articolele din ziarele de diverse nuanțe, publicate în diferite țări. În Germania, presa monarhistă socotește forțele a ceea ce numește coaliție; și, făcând supoziții asupra numărului soldaților pe care Rusia și Franța îi pot pune pe picior de luptă, unii deputați de la Frankfurt vor ca Germania să aibă un număr egal de oameni. În Franța, aveți ziare care la rândul lor se duelează contra unei alte coaliții. Acestea știu câți soldați întrețin Rusia și Germania și concluzionează că forțele Franței nu sunt prea grozave. Și unii și alții, se pare, trebuie să o rupă, până la urmă, cu finețurile vechii diplomații. Desenați o hartă a Europei, nu după limitele statelor fabricate în tratate, ci după naționalități și popoare și veți ajunge la calcule sigure. Procedând astfel, descoperi cu ușurință calea pe care Ungaria este nevoită să o urmeze.

Dotându-se cu instituții democratice, Ungaria și-a arborat în mod deschis drapelul. Ea nu mai poate de acum, fără a-și trăda gloria

și geniul, și fără a-și săpa propriul mormânt, nu mai poate să se asocieze luptelor pe care Austria va fi, poate, obligată să le poarte, pentru a susține absolutismul. Ungaria își va epuiza toate resursele de patriotism împotriva acelor, oricare ar fi ei, care vor încerca să-i devieze viitorul. Acesta este azi sentimentul care o animă, iar dovezile pe care le-a dat în acest sens Europei sunt prea cunoscute pentru a mai fi necesar să le amintim aici. Or, se înțelege ce forță și ce întindere va căpăta acest sentiment, dacă rușii vor apărea pe nepusă masă în Ungaria. Ungurii se vor lansa atunci, cu un elan irezistibil, în mișcarea revoluționară și lupta care, acum șaiszeci de ani, a izbucnit pe Rin între cele două principii, se va purta cu îndârjire pe Dunăre. Ungaria va deveni atunci centrul unei mișcări care, cu sprijinul moral al Franței, va cuprinde Polonia și țările limitrofe, care, oprimate azi, aspiră la libertate. Aceasta este misiunea pentru care se pregătește Ungaria. Pentru a fi gata să o ducă la îndeplinirea, ea ridică o armată numeroasă și face apel la patriotismul fiilor săi. Care vor fi cei mai periculoși inamici ai ei? Va ataca ea? sau va evita războiul de care se teme și pe care nu-l va declara fără motive? Viitorul va răspunde la aceste întrebări: dar, orice trebuie să se întâmple, să ne felicităm țara că și-a păstrat moravurile militare și tradițiile războinice.

A l'honorable Agence et Consulat Général
de la France,

Une suite d'événements, aussi imprévus dans leurs causes que féconds dans leurs résultats, ayant amené l'éloignement momentané du gouvernement provisoire et son rétablissement presque immédiat, je m'empresse, afin d'éviter toute méprise sur le caractère et la portée de ces événements, de reprendre, pour les porter à votre connaissance, la série des faits dans, l'ordre où ils se sont produits et avec les circonstances qui les ont accompagnées.

Le mouvement qui emportait la Valachie vers des destinées nouvelles et plus heureuses suivait paisiblement son cours. Le Peuple confiant dans le patriotisme et le dévouement des chefs de l'Etat, attendait, calme et fort, le résultat de leurs délibération. Autant qu'il

est permis à l'homme de pénétrer dans le secret de Dieu, tout semblait promettre une fin glorieuse à d'aussi beaux commencements. Tout -à-coup dans les derniers jours qui précédèrent le 29 Juin (11 Juillet), la scène change; une sorte d'inquiétude règne dans les esprits; le bruit se répand que les armées Russes ont franchi la frontière et s'avancent à marche forcée vers la Capitale. Toutes les lettres, tous les courriers le confirment. Le gouvernement n'a reçu aucune communication officielle, mais il se rappelle que Mr. le Ministre de Russie, par une lettre adressée le 18/30 Juin à S. Em. le Métropolitain, lui a signifié la mise en marche des troupes Impériales, en fixant même le délai dans lequel elles serront arrivées devant les murs de la Capitale; quoique rien depuis lors n'eût paru confirmer cette menace d'intervention, cependant comme il ne peut suspecter la bonne foi d'un résident étranger, il voit au contraire dans les nouvelles qui lui arrivent de toutes parts, la confirmation, un peu tardive, il est vrai, des déclarations de Mr. Kotzebue.

Mais bientôt le doute n'est plus permis. Le 26 Juin (8 juillet) une lettre semi-officielle, à S.Em. le Métropolitain de la part de Mr. Moisky, secrétaire de S. Ex. Tala'at Effendi. Cette lettre dit formellement qu'un corp d'armée turco-russe se prépare à passer la frontière Valaque, de plus, elle requiert le gouvernement d'envoyer immédiatement deux boyards, suivant l'usage, et de prendre les mesures nécessaire pour l'approvisionnement des troupes combinées. Enfin elle fixe jour par jour la marche des deux armées et l'époque précise de leur arrivée.

Le Gouvernement délibère. Appuyé sur Dieu et sur son droit, prêt à tous les sacrifices, hors à celui de sa cause et à l'oubli de son serment, confiant d'ailleurs dans le bon sens du peuple qui l'entoure, il restera ferme à son poste.

Mais le péril croît de minute en minute; ces nouvelles reçues, d'autres pareilles, qui sont arrivées à divers consulats, ne tardent pas à franchir l'enceinte légale, et semées dans la foule, commentées, exagérées à dessein augmentent le trouble, l'appréhension générale. Des tentatives sont faites pour soulever l'armée; les ennemis du Pays relèvent la tête, ils ne cachent plus leurs desseins; tout révèle l'existence d'un complot tramé de longue main en touchant à son terme, tout fait prévoir un nouveau 19 Juin (1er Juillet), plus terrible, plus sanglant que le premier. L'heure, les moments sont fixés d'avance; c'est dans la nuit du 28 au 29 (du 10 au 11) que le Gouvernement provisoire doit être renversé, et avec lui la liberté naissante.

Dans de telles circonstances le gouvernement n'avait qu'une ligne de conduite à suivre. Placé dans cette alternative, ou de se retirer momentanément ou de verser le sang de ses concitoyens, en offrant un prétexte à l'intervention étrangère, il n'a pas hésité. C'est une triste nécessité quand on est réduit à couvrir d'un voile la statue de la liberté; périsse plutôt la cause régénératrice qui l'a entreprise qu'une seule goutte de sang soit répandue par sa faute. Le Gouvernement provisoire remit donc ses pouvoirs entre les mains du Métropolitain président, et sans peur comme sans reproche, toujours prêt à rendre compte à ses concitoyens du mandat dont ils l'avaient investi, il quitte la Capitale, pour donner à la nation le temps de se reconnaître et de manifester librement sa volonté suprême. Sûr d'elle comme elle l'était de lui, il ne craignit pas de l'abandonner à elle même.

Les prévisions ne furent pas trompées. Le départ des membres du Gouvernement provisoire eut lieu au 29 / Juin / (11 Juillet) au matin. La suite des événements vous est connue; l'honorable consulat sait comment ce même jour une Caimacemie, basée sur les dispositions du Règlement organique, prononça la déchéance du gouvernement provisoire et le rétablissement de l'ancien ordre des choses. Il sait aussi avec quelle violence le mouvement réactionnaire commença aussitôt. Mais ce Peuple n'avait pas respiré impunément pendant 80 jour l'air pur de la liberté et la contrerévolution livrée à elle-même a eu la destinée de ces insectes d'un jour qui sont nés au matin pour mourir le soir.

Frappé à mort dans son principe même, comme toutes les choses mauvaises et impures, elle hâta encore sa ruine par ses excès. Dans la matinée de mercredi 30 / juin / (12 Juillet), une députation composée de tous les principaux négociants de la Capitale se présente au Palais de S. Em le Métropolitain redemandant la Constitution et le rappel immédiate du Gouvernement provisoire. La voix du Peuple se fit entendre à son tour et elle fut obéie. La Caimacemie fut dissue sur le champ et un pouvoir intérimaire fut nommé en attendant le retour du Gouvernement provisoire.

Tel est, ainsi que vous avez pu en juger par vous même, le récit exact des événements. La nation s'est prononcée de nouveau; et cette fois c'est sans appel. Il a fallu trois semaines aux ennemis du Pays, trois semaines d'intrigues, de fourberies et de mensonges pour opérer un semblant de contrerévolution et il a suffi au Peuple trois heures pour reconquérir ses droits foulés aux pieds et venger sa bonne foi trompée.

En conséquence, j'ai l'honneur de transmettre à l'honorable Consulat Général de France, l'avis officiel que le Gouvernement

provisoire a repris ses fonctions, et je saisis avec empressement cette occasion pour réitérer à l'honorable consulat l'assurance de ma haute considération.

Signé:

Pour le secrétaire d'Etat
N. Golesco

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie -9 Bucarest, vol. 5, f. 153-155).

București, 8/20 iulie 1848

Onorabilului Agent și Consul General al Franței,

O suită de evenimente, pe cât de imprevizibile în cauzele lor pe atât de fecunde în rezultate, determinând îndepărtarea momentană a Guvernului Provizoriu și restabilirea lui aproape imediată, <mă determină> să mă grăbesc, pentru a evita orice neînțelegere asupra caracterului și impactului acestor evenimente, să reiau spre cunoștința dumneavoastră, o serie de fapte în ordinea în care s-au produs și cu circumstanțele care le-au însoțit.

Mișcarea care a dus Țara Românească spre destine noi și mai fericite își urma cursul netulburată. Poporul încrezător în patriotismul și devotamentul conducătorului statului, aștepta, calm și puternic, rezultatul deliberărilor lor. Atât cât îi este permis omului să pătrundă în secretele Domnului, totul părea să promită un sfârșit glorios unor începuturi atât de frumoase. Deodată, în ultimele zile dinainte de 29 iunie (11 iulie), scena se schimbă, un fel de neliniște domnește în spirite; se răspândește zvonul că armatele ruse au trecut frontiera și avansează în marș forțat către capitală. Toate scrisorile, toți curierii o confirmau. Guvernul n-a primit nici o comunicare oficială, dar și-a amintit că dl. ministru al Rusiei, printr-o scrisoare adresată la 18/30 iunie Eminenței sale, Mitropolitul, i-a adus la cunoștință pornirea în marș a trupelor imepriale, precizându-i chiar intervalul de timp în care ele vor sosi înaintea zidurilor capitalei; cu toate că de atunci nimic nu părea să confirme această amenințare cu intervenția, totuși, cum nu se poate suspecta buna credință a unui rezident străin, s-a văzut dimpotrivă în veștile care soseau din toate părțile confirmarea, puțin tardivă, ce-i drept, a declarațiilor dlui Kotzebue.

Dar în curând îndoiala nu a mai încăput. Pe 26 iunie (8 iulie) o scrisoare semi-oficială către Eminența sa Mitropolitul <a sosit> din

partea dlui Moisaky, secretar al Excelenței sale, Talaat Effendi. Această scrisoare spune, în mod formal, că un corp de armată turco-rus se pregătește să treacă frontiera valahă, mai mult, ea cere guvernului să trimită imediat doi boieri, potrivit uzanței și să ia măsurile necesare pentru aprovizionarea trupelor reunite. În fine, fixează zi cu zi marșul celor două armate și perioada precisă a sosirii lor.

Guvernul deliberează. Sprijinit pe Dumnezeu și pe dreptul său, gata la orice sacrificii, afară de acela al cauzei sale și al uitării jurământului său, încrezător de altfel în bunul simț al poporului care-l înconjoară, el va rămâne ferm la postul său.

Dar pericolul crește din minut în minut; aceste știri primite, altele asemenea, care au sosit la diverșii consuli, nu întârzie să treacă de incinta legală și să se răspândească în mulțime, comentate, exagerate intenționat măresc tulburarea, aprehensiunea generală. S-au făcut încercări de a ridica armata; inamicii țării ridică capul, nu-și mai ascund intențiile; totul arată existența unui complot urzit de multă vreme și care se apropie de soroc; totul prefigurează un nou 19 iunie (1 iulie), mai teribil, mai sângeros decât primul. Ora, momentele s-au stabilit dinainte; în noaptea de 28 spre 29 / iunie / (10 spre 11 / iulie /) guvernul trebuie răsturnat și, împreună cu el, libertatea abia născută.

În atari circumstanțe, guvernul nu avea de urmat decât o linie de conduită; a urmat-o. Aflat între aceste alternative, fie să se retragă momentan, fie să verse sângele concetățenilor săi, oferind un pretext pentru intervenția străină, el nu a ezitat. Există o tristă necesitate, când ești obligat să arunci un val peste statuia libertății; să piară mai degrabă cauza regeneratoare care i-a dat naștere, decât să curgă o singură picătură de sânge din vină lui. Guvernul Provizoriu și-a reunit, deci, puterile în mâinile Mitropolitului președinte și, fără teamă și prihană, oricând gata să dea socoteală concetățenilor săi de mandatul cu care l-au investit, el a părăsit capitala, pentru a-i da timp națiunii să se recunoască și să-și manifeste liber voința supremă. Sigur de ea, așa cum ea era <sigură> de el, nu se teme să o abandoneze ei însăși.

Previziunile nu au fost înșelate. Plecarea membrilor Guvernului Provizoriu a avut loc în 29 / iunie / (11 iulie) dimineața. Șirul evenimentelor vă este cunoscut; onorabilul consulat are cunoștință cum, în aceeași zi, o căimăcămie bazată pe dispozițiile Regulamentului Organic a decis desființarea Guvernului Provizoriu și restabilirea vechii ordini. El știe, de asemenea, cu ce violență a început de îndată, mișcarea reacționară. Dar acest popor nu a respirat degeaba, timp de 80 de zile, aerul pur al libertății și contrarevoluția lăsată pradă ei însăși a avut soarta acelor insecte de o zi, care se nasc dimineața pentru a muri seara.

Lovită de moarte în însuși principiul ei, ca toate lucrurile rele și murdare, ea și-a grăbit ruina prin propriile excese. În dimineața de miercuri 30 / iunie / (12 iulie), o deputație formată dintre toți negustorii importanți ai Capitalei s-a prezentat, la palatul Eminenței sale Mitropolitul cerând din nou constituția și chemarea imediată a guvernului provizoriu. Vocea poporului s-a făcut auzită, la rândul ei, și a fost ascultată. Căimăcămia a fost pe loc dizolvată și a fost numită o conducere interimară în așteptarea întorcerii Guvernului Provizoriu.

Aceasta este, după cum puteți judeca singur, relatarea exactă a evenimentelor. Națiunea și-a spus din nou cuvântul; și de această dată definitiv. Le-au trebuit trei săptămâni dușmanilor țării, trei săptămâni de intrigi, de înșelătorii și de minciuni pentru a face un simulacru de contra-revoluție și i-au fost suficiente poporului trei ore pentru a-și recuceri drepturile călcate în picioare și a-și răzbuna buna-credință înșelată.

În consecință, am onoarea să transmit onorabilului Consulat general al Franței anunțul oficial că Guvernului Provizoriu și-a reluat funcțiunile și folosesc această ocazie, nerăbdător să reiterez onorabilului consulat asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Semnat:
Pentru secretarul de stat
N. Golescu

44

1848 iulie 8/20, București

Copy
No. 33

Sir,

I have the honor to acknowledge the receipt last evening Your Excellency's *No. 1* of the 14th instant. Your Excellency may rely on my attending with the greatest care to the instructions therein contained. My sole endeavor throughout this unfortunate and ill-tuned movement has been to strenghten the Porte in its hold over the minds of the Wallachians and in this I think I have succeeded at least with the parties at present at the head of affairs, for I find in all of them without exception, a thorough conviction that to the Porte and to it alone, they can look for a correction of the many abuses and

grievances under which they have been laboring and this feeling is of only recent creation, for there existed among them an unwillingness to acknowledge the domination of the Porte. They naturally looked to their coreligionists for support, which support has been denied to them by the pertinacity with which the late Russian Consul General Daschkoff defended in all his infractions of the Organic Reglement the Hospodar Bibesko and now, I have the positive assurance of the most influential member of the Provisional Government, Mr. Rosetti, given to me last night, that no resistance would be made to the will of the Sultan, but that they hoped the Commissioner would listen calmly to their grievances and by his representations induce their Sovereign to grant them such institutions as are adapted to the present age.

The assurance Your Excellency gives me that the Russian troops will occupy Moldavia while Turkish troops only will enter Wallachia will be considered as a very great boon, but I almost fear from reports from Galatz and Foxany that the detachment of Turkish troops arrived at Galatz are to march to Foxany and together to enter Wallachia.

The character and disposition of Suleiman Pasha as described by Your Excellency are also sources of much comfort to the Wallachians and I doubt not that the wisdom of such a choice and the motives that actuated it will be gratefully appreciated. It has always been understood here that the Sultan must of necessity, to vindicate his right of Sovereignty, send his troops here, as soon as it was known that Russia on her part intended to advance, so that the present leaders in Wallachia are not taken by surprise.

I notice what Your Excellency says about my absention myself from my Post, such would only have been my intention in an extreme case, for I do feel that my presence here where a long residence has made me acquainted with all classes has been already, and I hope will continue to be of some service to this country, and I shall employ all my means to induce the leaders of the Popular Party to prepare to make great sacrifices of their wishes in accordance with the commands of their Sovereign. Their complaints are of long standing against errors which have deep root in the country. The privileges of the nobles are so great that they will hesitate at no means to endeavor to preserve them and it will be difficult to persuade so perverse, so corrupted a class to make any sacrifice, or consent to bear part in contributing to the wants of the State, at present supplied by the peasantry alone. It is this privileged class of older boiars, who will flock round the Russian consul and endeavor to stifle the voice of the entire people.

The National Guard was established to make head against a disorganised and demoralized soldiery. Let order be restored and I doubt not the merchant who has recently contributed most efficaciously to maintain the peace and quiet of the city, will willingly return to his occupations.

Universal suffrage is also here a mere visionary plan, perfectly incapable of being carried out in a country where the deepest ignorance prevails. The great stumbling block will be the settlement of the relations between the peasant and proprietor.

The *corvées* abolished by the *Reglement Organique*, have been renewed and carried to such a vexatious pitch as to have deprived the peasant of his labor, even at periods of the year when he could only at an immense loss be called from his little plot of ground, his sole resource. The *ubadgio* or personal service is also another source of abuse, and requires correcting if not abolishing.

I can fully appreciate the very difficult part the Turkish commissioner will have to perform and the various conflicting elements he will be called on to reconcile, but with the high character Your Excellency gives of him I sincerely hope he will succeed and if he do so, he will indeed have merited the gratitude of this country and have established the power of the Porte on a footing that no future movement will be able to shake. Suleiman Pasha will, I presume, cross from Varna to Rustchuk and thence pass the Danube to Giurgevo. I shall make it my duty to proceed to this latter place to wait upon him and in my communications with him I shall bear strictly in mind Your Excellency's instructions and I cordially join in the friendly wish of Your Excellency that this very delicate question may be brought to a successful issue by diplomatic means alone and that no further advance of the troops than the frontier at Giurgevo may be necessary.

I think I can safely say that no acts of atrocity or violence will be committed on the part of the Wallachs and should Bucarest be occupied by a Russian force, without the participation and assent of the Porte and local authorities, I trust the voice of the legitimate Sovereign will be duly listened to and meet the sympathy of his true and disinterested friends.

The whole of the members of the Provisional Government have returned to Bucarest and resumed their functions.

Yesterday twelve persons were arrested suspected of a plot for firing the city. I have generally made it my duty to go round the city about midnight and invariably found all most quiet. Strong patrols

of the merchants paraded the town and the reports of the police speak for the good conduct of the inhabitants.

I have the honor to be,
Robert Colquhoun

Mr. Colquhoun to Sir Stratford Canning

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78 – Turkey, vol. 742, f. 188–191).

București, 20 iulie 1848

Copie
Nr. 33

Excelență,

Am onoarea să vă informez că am primit raportul dumneavoastră din 14 iulie și vă asigur că voi urma instrucțiunile cuprinse în acesta. Pe tot parcursul acestei mișcări nefericite și inoportune, unica mea preocupare a fost să pledez cauza Porții în fața valahilor și cred că a fost o acțiune reușită, cel puțin în ceea ce privește grupările care se află în fruntea acestei mișcări, dat fiind că descopăr la toate, fără excepție, convingerea fermă că numai în Poarta Otomană își poate pune nădejdea înlăturării abuzurilor și nedreptăților cu care se confruntă. La această convingere trebuie să fi ajuns de curând, fiindcă până acum au refuzat să recunoască dominația Porții. În mod firesc conducătorii mișcării au căutat sprijinul coreligionarilor lor, care însă le-a fost refuzat prin vocea consulului general rus Dașkov care l-a apărat cu strășnicie pe domnitorul Bibescu, deși acesta a încălcat Regulamentul Organic. Un membru influent al Guvernului Provizoriu, dl Rosetti, m-a asigurat aseară că nu se vor opune voinței Sultanului, dar speră că trimisul Porții le va asculta doleanțele și îl va convinge pe Suveran să le garanteze adaptarea instituțiilor statului la cerințele actuale.

Vestea pe care mi-o dați, că trupele rusești vor ocupa Moldova în timp ce în Țara Românească vor intra numai cele otomane, va fi primită cu bucurie, însă mă tem că, potrivit rapoartelor ce ne-au parvenit de la Galați și Focșani, trupele otomane sosite la Galați se vor îndrepta spre Focșani unde se vor alătura trupelor rusești și apoi vor intra împreună în Țara Românească.

Dacă starea de spirit a lui Suleiman Pașa este cea pe care mi-ați descris-o, atunci valahii pot să stea liniștiți, iar eu nu mă îndoiesc că înțelepciunea unei asemenea decizii, precum și motivele care au determinat-o vor fi apreciate cum se cuvine. Aici s-a considerat dintotdeauna că, pentru a-și apăra dreptul la suveranitate, Sultanul trebuie să-și trimită trupele aici, imediat ce se va afla că Rusia are intenția de a înainta, astfel încât conducerea Țării Românești să nu fie luată prin surprindere.

Am reținut ceea ce Excelența voastră a spus în legătură cu părăsirea postului pe care îl ocup – eventualitatea pe care o am în vedere numai într-un caz extrem, deoarece consider că prezența mea aici a fost și este benefică acestei țări pe care am ajuns să o cunosc foarte bine și voi face tot ce îmi stă în puteri să îi conving pe șefii Partidului Populare să fie pregătiți să mai reducă din revendicări în acord cu dorința Suveranului. Nemulțumirea lor vizează greșeli care au rădăcini adânci în această țară. Privilegiile nobililor sunt atât de mari încât aceștia nu vor ezita să încerce să le păstreze și va fi dificil ca o clasă atât de perversă și coruptă să fie convinsă să facă și ea sacrificii sau să accepte să contribuie la nevoile țării care în prezent sunt satisfăcute doar de țărâtime. Tocmai această clasă de boieri mai vârstnici se va strânge în jurul consulului rus și va încerca să înăbușe glasul întregului popor.

Garda Națională a fost înființată pentru a se opune unei armate dezorganizate și demoralizate, pentru a restabili ordinea și nu mă îndoiesc că negustorii care au contribuit la menținerea liniștii și ordinii în oraș își vor relua de bună voie îndeletnicirile lor.

Votul universal este aici doar un vis frumos, imposibil de realizat într-o țară unde domnește o cruntă ignoranță. Piatra de încercare o va constitui relația țărani și moșieri.

Corvezile desființate prin Regulamentul Organic au fost reluate și au devenit atât de apăsătoare, încât îl privează pe țăran de munca lui, chiar și în acele perioade ale anului când e foarte păgubos să fie luat de pe mica lui proprietate, care este unica lui sursă de existență. *Iobăgia* este o altă formă de abuz care trebuie îndreptată sau desființată.

Îmi dau seama foarte bine ce sarcină grea va avea comisarul turc care va fi chemat să dezamorseze acest conflict, însă dacă e într-adevăr înzestrat cu calitățile de care mi-ați vorbit dumneavoastră sper din toată inima să reușească, iar dacă va reuși, atunci va merita recunoștința acestei țări și va consolida poziția Porții pe care nici o altă mișcare nu o va mai putea clătina. Bănuiesc că Suleiman Pașa va

merge de la Varna la Rusciuc și apoi va trece Dunărea la Giurgiu. Cred că este de datoria mea să-l întâmpin acolo, urmând cu strictețe instrucțiunile pe care mi le-ați dat și fiind cu totul de acord cu dumnevoastră că această problemă extrem de delicată nu poate fi rezolvată decât pe cale diplomatică fără a fi necesară înaintarea trupelor dincolo de frontiera de la Giurgiu.

Pot să afirm cu certitudine că valahii nu vor comite acte de violență, iar dacă Bucureștiul va fi ocupat de trupe rusești, fără participarea sau consimțământul Porții și a autorităților locale, sper că părerea Suveranului Legitim va fi ascultată și aprobată de prietenii lui adevărați și dezinteresați.

Toți membrii Guvernului Provizoriu s-au întors la București și și-au reluat activitatea.

Ieri au fost arestate 12 persoane suspectate că au complotat pentru incendierea orașului. <A devenit> deja o obișnuință să fac un tur al orașului la miezul nopții și am constatat că, în general, domnește liniștea, numeroase patrule veghează la păstrarea ordinii, iar rapoartele poliției confirmă buna conduită a locuitorilor.

Cu respect,
Colquhoun

45

1848 iulie 8/20, Budapesta

596. 600. 601 eIn<öki>
B

Vay M<agyar> kormányi és kir<ályi>
biztos úrnak

F<oly>é<v> Július 8^{án} vett becses tudósítására megjegyzem, ünnepies fogadtatása nekünk is örömünkre szolgál, miután ki kedvesen láttatik, annak hatása is leend.

A Károlyfejevári fegyverek iránt a hadügy-miniszter megteendi a szükséges lépéseket, mint általában mind azok iránt felhiytam intézkedés végett, mik N<agy> M<éltó> s<ágo>d jelentéseiben a hadügyre vonatkozólag foglaltaknak.

A szászok óvására adott tanácsát is követve, válasz nélkül hagytam.

A szász nép tömege jónak mondatik, és a mozgalom csak azok körében látszik forogni kik közvetve vagy közvetlenül Béccsel összeköttetésben vannak.

F[olyó] é[v] Julius 13^{án} költ soraiban a székely kérdés legfontosab. E szerint úgy látzik, a III ik t[örvény] cikknek meg kellene alkottatnia, ha zavarba juttatni nem akarunk. Értekezésben vagyok a székely követekkel, mink folytatában válaszolni, és az országgyűlés elébe tör[vény] javaslatot fogok terjeszteni. Úgy látzik különben is, hogy a fegyelem nincs meg többé, és inkább törvény szüntesse meg mint a tettleges engedeltenség.

Az őrsereg felállítása iránti parancs azota elment, reményem. És itt megjegyzem miképen czélszerűnek vélném, hogy Nagyméltóságod a hadiügyre vonatkozó észrevételeit a hadminiszterrel is közölni mindig sziveskednék, bár én azokat közölni el nem mulasztom. És így mindenik miniszterrel a mi tárczája szerint. Hálánkat ez csak [...] gbitani fogja.

E szerint ha inkább az oláhság kihozatalát fogja tanácsolni, nem kétlem a szerint fog történni. Mind a két haza politicája ezt kívánja.

A székely főkirályibírókat változtani nem szándékom, mivel itt a a székelyeknek választási jogával jönnek összeütközésbe. Egnél több ajánlata ugyan már megváltosztatto e jogot akképen hogy a többi hivatalbeliek szabadon, kijelölés nélkül választattanak. Hanem a folytatás, ismeretlen tényezők közt, veszélylyel jár.

Julius 10^{kén} költ de csak ma vett jelentéséből kiemelem a szász és német lapot Brassóban, és ezennel felhatalmazom k<irályi> biztos urat, hogy a miniszteri rendeletek, kivonásbani közlésére hívja fel, és kárpotlásul 600–800 f<o>r<in>tot (ha *kell* többet is) fiztessen ki nekik, megjegyezvén ann yit és addig mig az iránt végképen egyesség történnék, mi perspectivát mutat nekik, és mutathatunk nekik kilátást lényegeseb segedelemre is. Természetesen a szellemet kell velök felfogadanunk, biztositanunk, melly esetben talán lehet nekik ott kötelezett előfizetőket szerezni mint ez történik a közlönnyel.

Figyelmeztetem N<agy> M<éltó> s<ágo>dat, hogy Kolossy N. Ferencz, keleti tolmács, imént küldöttünk Oláhországban van, és miután pénzt kíván ezközölhetné hogy 200–300 f<orin>tot Bukarestben kapna meg. Eleven, ügyes ember, mélynek nem tartom – egyuttal N<agy> M<éltó> s<ágo>d magát általa tudósíthatja.

Ide zárom a pénzügyminiszter leveleit, melyek egyitke Saguna által a főherceghez intézett, 's hozám áttett, 's általam a pénzügyminiszterhez utasítot folyamodással költ és van írva a dészma, a tized tárgyában. Hasonló értelembeli körlevél írására az igazságügyminisztert felhívtam.

Itt az adresse vel vagyunk csak. Ha az adó törvény készen volna, két hét alatt haza mehetnénk. Eddig még a szerencse velünk volt, és szerencse volt alvidéki fegyvereseinkkel is, – mit munkálkodásainak Nagy M<éltó> s<ágó>d is legbizonyos abban ki fog vívni.

Fogadja szíves tiszteletemet
Budapest Julius 20 1848

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r. 156, c. 593–596 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848–1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok / H2 /, 596, 600, 601 E 1848, f. 923–926).

Traducere:

596. 600. 601 prezidial
B

Domnului Vay, Comisar Maghiar Regal și Guvernamental

Referitor la stimata înștiințare a Domniei voastre din 8 iulie a.c. menționez că primirea sărbătorească a Domniei voastre ne-a bucurat și pe noi dat fiind că cel ce e primit cu plăcere va avea și succes.

În privința armelor de la Alba Iulia, ministrul de război va lua măsurile necesare și l-am atenționat, în general, referitor la toate cele cuprinse în rapoartele Domniei voastre cu privire la problemele militare în vederea stabilirii celor necesare.

Urmând sfatul referitor la protestul sașilor l-am lăsat pe acesta fără răspuns.

Se spune că mulțimea sașilor e bună și că mișcarea nu acționează decât în cercurile celor care au vreo legătură directă sau indirectă cu Viena.

Din scrisoarea pe care ați trimis-o în 13 iulie a.c. cea mai importantă este problema secuilor. Conform acesteia se pare că ar trebui promulgat al treilea articol de lege dacă nu vrem să avem neplăceri. Sunt în tratative cu delegații secuilor, prin urmare voi răspunde și voi înainta adunării naționale un proiect. De altminteri, se pare că nu mai există disciplină și mai bine să fie oprită prin lege decât prin nesupunere violentă.

Sper că și ordinul privind instalarea gărzii să fi plecat de atunci. Iar aici menționez că aș considera util dacă Domnia voastră ați binevoi să comunicați întotdeauna ministrului de război observațiile privind problemele militare deși eu nu omit să le comunic astfel fiecărui ministru conform competențelor sale. Aceasta va mări recunoștința noastră.

Dacă ne veți recomanda deci scoaterea românilor, nu mă îndoiesc că se va întâmpla astfel. Politica ambelor camere dorește aceasta.

Nu am intenția să-i schimb pe jurii regali secui deoarece astfel aș intra în conflict cu dreptul lor electoral. Mai mult de o propunere a modificat deja acest drept astfel încât în celelalte funcții sunt aleși liber fără să fie desemnați. Dar e periculos să te aventurezi printre factori necunoscuți.

Din raportul Domniei voastre emis la 10 iulie și primit abia azi subliniez ziarul săsesc și german din Brașov și, prin aceasta, vă împunternicesc domnule comisar regal, să le solicitați publicarea ordonanțelor ministeriale în extras și să le plătiți ca despăgubire 600–800 de florini (dacă trebuie și mai mult) menționând ce perspective li se oferă și li s-ar oferi ca ajutoare substanțial mai mari până să se stabilească o înțelegere definitivă. Desigur trebuie să-i facem să înțeleagă și să asigure ideea în care caz poate am reuși să le facem rost de abonați siguri așa cum se întâmplă în cazul monitoarelor oficiale.

O atenționez pe Domnia voastră că Szóllösy N. Ferencz, translator răsăritean se află în Țara Românească, în calitate de trimis al nostru și pentru că dorește bani, ați putea mijloci să primească 200–300 de florini la București. E un om vioi, priceput, nu-l consider profund – totodată Domnia voastră vă puteți informa prin el.

Anexez scrisorile Ministerului de Finanțe dintre care una este adresată de Șaguna, arhiducelui transpusă de acolo și îndreptată de mine la ministrul de finanțe, memoriul e scris în problema dijmei și zeciuielii. L-am atenționat pe ministrul justiției să redacteze o circulară în acest sens.

Aici nu suntem decât la faza adresei. Dacă legea impozitelor ar fi gata am putea merge acasă în decurs de două săptămâni. Până acum ne-a însoțit norocul și noroc au avut și ostașii noștri din părțile de sus, ceea ce prin diligențele depuse veți obține și Domnia voastră.

Primiți respectele mele
Budapesta 20 iulie 1848

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 3

Monsieur le Ministre,

Je reçois aujourd'hui la dépêche que vous m'avez fait l'honneur de m'écrire le 14 de ce mois. Je me hâte en conséquence de vous faire parvenir les renseignements que vous désirez. Les troupes russes sont toujours campées près d'Iassi; et quoique les bruits de leur départ fussent fondés, des ordres nouveaux arrivés de St. Petersburg leur ont enjoint de séjourner encore dans les Principautés. Le camp de Berlad avait d'abord été évacué et une grande partie des troupes russes avait repassé le Pruth; mais vingt quatre heures après sur un contre-ordre, elles sont revenues, composer de nouveau le camp de Berlad. On vient de m'assurer que l'Hospodar de Moldavie a donné les ordres nécessaires pour recevoir à Iassi deux mille Turcs. D'une autre part, il est certain que soixante mille hommes des troupes russes sont campés sur les frontières de la Gallicie dans la prévision d'un engagement avec les Polonais de cette province.

Les Valaques et les Moldaves se disposent avec courage à une résistance énergique et sanglante contre les Russes. Les premiers ont déjà fait un achat de vingt mille fusils.

Déchiffrement: Il entre dans les intentions des Principautés de la Roumanie de fair coïncider leur soulèvement avec celui des Polonais du Grand Duché de Varsovie, de la Gallicie, de la Bukovine, de la Podolie, de la Volhynie et de la Bessarabie. On ajoute même que, dans l'armée Russe qui occupe la Principauté de Moldavie, 7500 Polonais, dont deux généraux, un colonel et un grand nombre d'officiers, sont d'intelligence avec les chefs du mouvement contre les Russes. On vient de m'apprendre que les Polonais de la Moldo-Valachie sont organisés.

Si de nouvelles éventualités modifiaient la situation, j'aurais soin de vous en instruire.

Agréez etc.
Signé: Thions

A Monsieur Jules Bastide, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 490–492 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 73–74).

Consulatul Franței
la Iași,
Direcția Politică
Nr. 3

Domnule Ministru,

Am primit astăzi depeșa pe care mi-ați făcut onoarea să mi-o scrieți în 14 ale acestei luni. Mă grăbesc, în consecință, să vă trimit informarea pe care o doriți. Trupele ruse sunt cantonate tot în tabăra de lângă Iași; și cu toate că zvonul plecării lor a fost fondat, noi ordine de la Sankt-Petersburg le-au cerut să mai rămână în Principate. Tabăra de la Bârlad fusese inițial evacuată și o mare parte a trupelor rusești traversează Prutul; dar, douăzeci și patru de ore mai târziu, pe baza unui contra-ordin, au revenit, refăcând tabăra la Bârlad. Tocmai am fost informat că domnul Moldovei a dat și el ordinele necesare pentru a primi la Iași două mii de turci. Pe de altă parte, este sigur că 60 000 de soldați ruși sunt cantonați la frontiera Galiției, în ipoteza unei ciocniri cu polonezii din această provincie. Valahii și moldovenii se pregătesc cu curaj pentru o rezistență energetică și sângeroasă în contra rușilor. Primii au achiziționat deja douăzeci de mii de puști.

Descifrare: Principatele României au în intenții să-și concerteze răzmerița cu aceea a polonezilor din Marele Ducat al Varșoviei. din Galiția, din Bucovina, din Podolia și Wolyn și din Basarabia. Se arată chiar că, în armata rusă care ocupă Principatul Moldovei, 7.500 de polonezi între care doi generali, un colonel și un mare număr de ofițeri, sunt în înțelegere cu capii mișcării împotriva rușilor. Mi s-a adus la cunoștință că polonezii din Moldo-Valahia sunt organizați.

Dacă noi evoluții vor modifica situația, voi avea grijă să vă informez.

Primiți etc.
semnat: Thions

Domnului Jules Bastide, Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 4

Monsieur le Ministre,

Je m'empresse d'ajouter aux renseignements que j'ai eu l'honneur de vous faire parvenir par ma dépêche du 31 Juillet dernier, quelques notions sur la situation des esprits en Moldavie. Il me semble nécessaire de compléter les premières données, par celles des rapports dans lesquels se trouvent actuellement les Principautés Moldovalaques vis-à-vis de la Porte et de la Russie.

La Moldavie se trouve en ce moment pénétrée de quelques doutes relativement aux intentions de la Porte de donner satisfaction aux plaintes légitimes du peuple sur les nombreux et traditionnels abus du système suivi par Michel Stourdza et bien que ma pensée se soit remontrée avec celle du général Aupik, dans la nécessité de calmer l'irritation des esprits, néanmoins cette irritation n'a fait que s'accroître par la patience avec laquelle la Puissance Suzeraine a paru jusqu'à ce jour, tolérer la conduite du Prince, et laisser sans résultat les fréquentes réclamations envoyées, à cet égard, à Constantinople. Et ici, Monsieur le Ministre, qu'il me soit permis de vous citer un fait de nature à justifier singulièrement ces observations. On apprend en Moldavie que de nouveaux commissaires turcs sont arrivés à Galatzi; tous les nobles tant à Iassi que des provinces, signent une nouvelle protestation contre les abus reprochés à Son Altesse Sérénissime. Cette protestation est confiée à Laskaraki Bogdan, un des principaux boyards du pays, et un des plus modérés depuis qu'il avait servi le Prince jusqu'au derniers temps; il la présente au commissaire de la Sublime Porte à Galatz, et deux jours après, il se trouve arrêté par les autorités du pays et envoyé au delà du Danube; car je trouve dans le Journal Officiel ces propres paroles: „Le Sieur Laskaraki Bogdan pour avoir porté des papiers qui ne le concernaient ni lui ni d'autres (termes de dérision à l'adresse de la protestation dont il était chargé) et avoir été à Ibraila, célébrer la révolution de la Valachie, a été par ordre de S. Exc. Tala'at Effendi, arrêté et envoyé la nuit à Matchin (forteresse turque) avec ordre aux autorités du fort de l'y tenir enfermé“.

Ainsi, d'un côté, l'envoyé extraordinaire des libéraux se trouve, sans de faux prétexte, et non seulement au su et vu des commissaires turcs, mais encore par ordre de Tala'at Effendi arrêté et emprisonné,

mais il faut encore que ce soit le Consul de Russie, Mr. Kotzebue, que proteste à Galatz, où il se trouvait, contre cette arrestation. Cependant je me suis assuré, par toutes mes observations, par tous les rapports qui m'ont été faits que le peuple moldo-valaque serait l'allié le plus sûr, le plus fidèle et le plus sympathique de la Porte, si elle était plus attentive à donner raison à ses justes plaintes.

Mais ce pauvre peuple, dont j'ai pu déjà apprécier la bonté et la patience, n'est pas seulement en proie à la spoliation et à l'oppression de son gouvernement, mais encore à ses pièges et à ses ruses machiavéliques. Il s'est formé à Iassi un club situé en face du Palais du Prince lui-même, où quelques individus, accusés d'être gagnés par lui, réunissent des hommes de diverses nuances, sous le prétexte de former une constitution très libérale. Là on a commencé par reconnaître et admettre sans réserve celle de Bucarest. Puis on a proposé certains articles qui vont même au delà de cette constitution. Or, que cette réunion n'était d'abord qu'un moyen d'assembler à Iassi de tous cotés, les libéraux de diverses couleurs et de les réunir dans une conciliation favorable au Prince, j'en ai la preuve positive dans la séance d'hier soir, à laquelle les hommes gagnés par lui sont allés jusqu'à proposer un acte de remerciement au gouvernement pour l'entrée des Russes; heureusement que le parti sincèrement libéral, étant en majorité, s'est mis dans le devoir de déchirer l'acte proposé à la signature. Quant à la constitution exagérée qu'on y a formée elle a été déjà soumise à plusieurs signatures; et l'opinion publique soupçonne que ces signatures tombant nécessairement entre les mains du Prince, il s'en servira comme d'un argument peremptoire, vis-à-vis des autres gouvernements, de la nécessité où il se trouvait d'appeler les Russes. La formation de ce club est d'autant plus étonnante, que dans toute la capitale, personne n'oserait tenir la moindre réunion, car le prince, dans un pays parfaitement tranquille, fait planer, par divers moyens, la terreur sur tous ceux qu'il soupçonne de libérales et cela jusqu'à tenir confinés dans leurs terres un grand nombre de boyards qui n'ont été soumis à aucun jugement.

Ici, Monsieur le Ministre, je prendrais la liberté, si je ne craignais de vous envoyer une trop longue dépêche, d'ajouter un mot sur les vexations des Russes dans ce malheureux pays. Eux qui sont les coréligionnaires des Roumains, et qui se disent les protecteurs et les pacificateurs d'un pays, du reste si tranquille, y commettent les abus les plus criants. Les officiers Russes, suivis de leurs soldats, et sans se faire accompagner des autorités locales, extorquent du plus riche, comme du plus pauvre, les denrées qui leur semblent nécessaires, ne donnant pour tout paiement qu'une simple signature de l'officier. Ce

n'est pas tout, ils prennent de malheureux paysans par force, et souvent les frappent, pour leur faire faire des corvées et ne leur donnent jamais rien. Quant à l'espérance de leur départ des Principautés, elles s'est complètement évanouie, puisqu'au moment où j'ai l'honneur de vous écrire, ils sont à Copô en même nombre qu'à leur arrivée, ainsi qu'à Berlad de deux à trois mille, et que dans tout Iassi on fait numérotter les portes des habitants où ils doivent être logés pendant l'hiver.

Agréez, je vous prie, Monsieur le Ministre, l'assurance de mon profond respect.

Thions

A Monsieur Jules Bastide, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 493-497 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Jassy, vol. 2, f. 75-79).

Iași, 7 august 1848

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 4

Domnule Ministru,

Mă grăbesc să adaug la informațiile pe care am avut onoarea să vi le trimit în scrisoarea din 31 iulie, câteva noțiuni asupra stării de spirit din Moldova. Mi se pare necesar să completez primele date cu acelea referitoare la raporturile în care se găsesc actualmente Principatele moldo-valahe cu Poarta și cu Rusia.

Moldova este pătrunsă în acest moment de anumite îndoieli cu privire la intențiile Porții de a da satisfacție plângerilor legitime ale poporului cu privire la numeroasele și tradiționalele abuzuri ale sistemului aplicat de Mihail Sturdza și, deși, convingerea mea a fost întărită de aceea a generalului Aupik, în legătură cu necesitatea calmării spiritelor, totuși această iritare nu a făcut decât să crească, datorită răbdării cu care Puterea Suzerană a vrut până acum să tolereze conduita Principelui și a lăsat fără răspuns dese reclamații trimise cu privire la acest subiect la Constantinopol. Aici, domnule ministru, fie-mi permis să vă citez un fapt de natură a justifica în mod special aceste observații. S-a aflat în Moldova că la Galați au sosit noi

comisarul turci, toți boierii, atât la Iași, cât și în provincie, au semnat o nouă declarație, împotriva abuzurilor ce i se reproșează Alteței sale Serenissime. Această declarație i-a fost încredințată lui Lascarachi Bogdan, unul dintre boierii importanți ai țării și unul dintre cei mai moderați din moment ce l-a slujit pe principe până la timpul din urmă; el a prezentat-o comisarului Sublimei Porți de la Galați și două zile mai târziu, a fost arestat de autoritățile din țară și trimis peste Dunăre; căci am găsit în Monitorul Oficial aceste cuvinte cuminiți: „Dumnealui Lascarachi Bogdan pentru a fi colportat hârtii care nu îl priveau nici pe el, nici pe alții (termen derizoriu pentru protestația cu care fusese însărcinat) și, fiind la Brăila, a salutat revoluția din Țara Românească, a fost din ordinul Excelenței sale, Talaat Effendi, arestat și trimis în aceeași noapte la Măcin (fortăreață turcă) cu ordin către autoritățile fortului de a fi închis acolo“.

Astfel, pe de-o parte, trimisul extraordinar al liberalilor este arestat și închis, fără false pretexte, și nu numai cu știrea comisarilor turci, dar și din ordinul lui Talaat Effendi și trebuie ca tocmai consulului Rusiei, dl. Kotzebue, să protesteze la Galați, unde se află, împotriva acestei arestări. Cu toate acestea, m-am convins, prin intermediul tuturor observațiile mele și al tuturor rapoartelor pe care le-am primit că poporul moldo-valah ar fi aliatul cel mai sigur, cel mai fidel și cel mai înțelegător al Porții, dacă aceasta s-ar preocupa mai mult să dea dreptate plângerilor sale întemeiate.

Dar acest biet popor, căruia i-am putut aprecia bunătatea și răbdarea, nu este victima doar a spoliei și opresiunii din partea guvernului său, dar și a capcanelor și șiretlicurilor machiavelice ale acestuia. S-a format la Iași un club situat în fața palatului principelui însuși, unde câțiva indivizi, acuzați de a fi câștigați de partea lui, adună oameni de diverse coloraturi <politice> sub pretextul de a întocmi o constituție foarte liberală. S-a început prin a recunoaște și admite fără rezerve constituția de la București. Apoi s-au propus anumite articole care merg chiar mai departe decât această constituție. Or, că această adunare nu a fost la început decât un mijloc de a-i aduna la Iași din toate părțile pe liberalii de toate culorile și de a-i reuni într-o conciliere favorabilă Principelui, am avut dovada pozitivă în ședința de ieri seară, la care oamenii aflați de partea lui au mers până acolo, încât au propus un act de mulțumire către guvern pentru intrarea rușilor; din fericire, partida sincer liberală, fiind în majoritate, și-a făcut o datorie din a desfășura actul propus spre a fi semnat! Cât despre constituția exagerată pe care au elaborat-o, ea a fost deja semnată de mai multe persoane; și opinia publică bănuiește că aceste semnături, căzând cu necesitate în mâinile Principelui, el se va servi de ele, ca de un argument perem-

ptoriu, în fața altor guverne, privind nevoia în care s-a aflat de a apela la ruși. Formarea acestui club e cu atât mai surprinzătoare, cu cât în întreaga capitală nimeni n-ar îndrăzni să țină cea mai mică adunare, căci prințul, într-o țară perfect liniștită, face să planeze teroarea, prin diverse mijloace, asupra tuturor celor pe care îi bănuiește că sunt liberali și aceasta până la a ține prizonieri la moșiile lor un mare număr de boieri care nu au fost supuși nici unei judecăți.

Aici, domnule ministru, mi-aș lua libertatea, dacă nu m-aș teme că vă trimit o scrisoare prea lungă, să adaug un cuvânt cu privire la vexațiunile comise de ruși în această biată țară. Ei, care sunt coreligionari ai românilor și care se numesc protectori și pacificatori ai țării, de altfel atât de liniștită, comit abuzurile cele mai străgătoare la cer. Ofițerii ruși, însoțiți de soldații lor, și fără a cere participarea autorităților locale, storc de la bogați, ca și de la săraci, mărfurile care li se par necesare, nedând ca plată decât o simplă semnătură a ofițerului. Aceasta nu e tot, îi iau pe sărmanii țărani cu forța, și adesea îi lovesc, pentru a-i determina să presteze corvezi, fără a le da vreodată ceva. Cât despre speranța că vor pleca din Principate, aceasta a dispărut cu totul, căci în momentul în care am onoarea să vă scriu, ei se află la Copou, în același număr ca și la sosire, precum și la Bârlad în număr de două până la trei mii, și în tot Iașul s-au numerotat ușile locuitorilor la care ar putea fi găzduiți în timpul iernii.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea profundului meu respect.

Thions

Domnului Jules Bastide, Ministru de Externe al Republicii Franceze

48

1848 august 3/15, București

Requête adressée à sa Hautesse le Sultan
Par la Lieutenance Princièrre de
Valachie

Sire!

Au nom du peuple qui l'a élue, et dont elle este appelée à régir momentanément les destinées, la Lieutenance-Princièrre, confiante dans la justice éclairée et dans la bonté paternelle de V.M. I., soumet humblement aux pieds de son trône ses griefs contre le passé et ses espérances pour l'avenir; persuadée que faire entendre la voix de la justice et de l'humanité à celui qui est l'homme de Dieu sur la terre,

c'est avoir obtenu d'avance la reconnaissance de ses droits et la réparation de ses maux. La Lieutenance-Principière croit inutile de remonter avant dans le passé. A quoi bon rappeler à V.M.I. la gloire et les services de nos pères? Nous ne voulons l'entretenir que de nos malheurs. D'ailleurs, Dieu dispose à son gré des événements; c'est aux hommes à tirer d'eux les leçons qu'ils renferment.

Chargés uniquement de plaider la cause du peuple valaque devant V.M.I., en lui dénonçant les abus, les scandales du dernier règne, si nous la prions de se reporter avec nous à quelques années au delà, c'est que nous croyons de notre devoir de faire précéder nos griefs contre l'administration du prince Bibesco de quelques observations sur le Règlement organique que le prince était chargé de faire exécuter. Car la responsabilité de l'oeuvre ne doit pas retomber tout entière sur l'ouvrier; elle doit peser aussi sur l'instrument; et comment attendre de bons effets d'une chose qui est reconnue mauvaise et défectueuse en soi? V.M.I. n'ignore pas dans quelles circonstances ce Règlement fut introduit. Fruit de l'importation étrangère quoique basé, en apparence, sur les anciens droits et les anciennes coutumes du pays, voté par l'Assemblée générale de 1832 sous la pression de cent milles baïonnettes, à la suite d'une occupation militaire de quatre années, il devint, en fait, la charte constitutionnelle du pays, et son code à la fois politique, administratif et judiciaire. Apporté, au dire de ses auteurs, comme l'unique remède aux maux qui désolaient la Valachie, il causa les misères auxquelles elle est en proie depuis dix-sept ans; il devait sauver le pays: il l'eût perdu, si le pays, par un énergique effort, n'eût entrepris de se sauver lui-même.

Assemblage informe de vices et de contradictions de toute espèce, il suffit de parcourir les principales dispositions de ce Règlement pour reconnaître qu'il viole à chaque pas non seulement les droits qu'il prétend maintenir, mais encore les principes qu'il a posés lui-même. C'est ainsi, par exemple, qu'il conserve le principe du gouvernement électif, mais en dénaturant le mode d'élection. Ce n'est plus, comme autrefois, la nation entière qui nomme son prince et le prend indistinctement dans toutes les classes, ou dans presque toutes les classes de la société, en sorte qu'il peut arriver comme, en effet, notre histoire en offre plusieurs exemples, que de simples moines soient appelés à l'exercice du pouvoir suprême. Le prince ne peut être choisi que parmi les quinze ou vingt boyards placés au sommet de la pyramide nobiliaire, et une assemblée de 150 membres, dont 27 seulement représentent, non pas la nation en masse, mais les classes moyennes concurant à son élection.

La même inégalité, le même oubli des anciennes coutumes du pays, se trouvent dans la composition de l'assemblée générale ordinaire, qui, siégeant chaque année et restreignant en principe, sinon en fait, l'autorité du hospodar, érige la Valachie en une sorte de principauté constitutionnelle. L'art. 45 du Règlement porte:

„L'assemblée générale ordinaire sera composée, sous la présidence du métropolitain:

1. Des trois évêques diocésains;

2. Des vingt boyards du premier rang;

3. Des dix-neuf députés des districts, à raison de un par district et un pour la ville de Kraiova, qui doivent être choisis par les propriétaires fonciers du même district, être boyards, fils de boyards, et avoir trente ans accomplis.

Total quarante-deux membres“.

Ainsi, voilà une assemblée de quarante-deux membres qui représente à elle seule les intérêts de deux millions d'hommes, laboureurs, négociants, industriels, etc. Et ces quarante-deux membres sont pris dans la seule classe de boyards propriétaires; et cela dans un pays où la propriété foncière est soumise à des lois qui sentent encore la barbarie des époques féodales! Sous un gouvernement éclairé comme celui de V.M.I., où la terre est le partage de tous, où la loi protège également tous les citoyens, un tel état de choses, s'il était possible, entraînerait peu d'inconvénients. Mais que V.M. veuille bien songer un moment aux abus innombrables dont la loi devient complice, lorsque dans un pays comme celui-ci, composé presque exclusivement de propriétaires et de cultivateurs, mais dans une disproportion énorme, les cultivateurs, c'est-à-dire les neuf dixièmes de la population, sont représentés dans la chambre législative par les mêmes hommes dont ils tiennent la terre à ferme, et qui les accablent pour s'enrichir. Il arrivera ce que nous avons vu malheureusement trop longtemps: que le paysan sera écrasé sous les corvées; que tandis qu'il est exclu de tous les bénéfices de l'Etat, il en supportera seul toutes les charges; que les taxes et les redevances en nature croîtront chaque année dans une progression effrayante, au point qu'il ne lui restera bientôt plus que 50 jours de travail pour lui chaque année. Comment après cela cultivera-t-il le petit coin de terre qui doit le nourrir lui et sa famille, et que l'avidité du propriétaire n'a pas encore osé lui enlever? La terre qu'il arrose de ses sueurs est stérile pour lui; il ne jouit d'aucun des biens à la participation desquels Dieu a appelé toutes ses créatures; épuisé de fatigue ou succombant aux atteintes du

désespoir, il se couche dans le sillon qu'il vient de creuser, et ne se relève pas même sous le fouet du dorobantz. Quelques-uns, plus courageux, iraient bien chercher plus loin dans un autre village, des maîtres plus humains; mais, outre l'office rendu par le prince Bibesco, et qui attache en quelque sorte le paysan à la glèbe, ne trouveraient-ils pas partout les mêmes conditions, les mêmes charges, les mêmes corvées, la même impossibilité de vivre? Et alors l'on voit les plus courageux encore d'entre ceux-là quitter, les larmes aux yeux, le champ qui les a vus naître, et qui refuse de les nourrir, et chassant devant eux leur famille, marcher, pauvres et nus, jusqu'à ce qu'ils rencontrent une terre plus hospitalière, innocents encore aujourd'hui, demain peut-être coupables, si Dieu et les hommes n'ont pas pitié d'eux. C'est ainsi que nos campagnes se sont changées peu à peu en de vastes déserts, et que l'agriculture, qu'un grand ministre de la France appelait les deux mamelles de l'Etat, tarit, par l'abandon forcé où elle est tombée, les ressources du pays dont elle était la principale richesse. Les mêmes entraves étaient apportées au commerce par l'énormité des taxes et par les privilèges qui protégeaient les boyards contre tout recours judiciaire; et comme si ce n'était pas assez de dommage matériel, et que le Règlement organique, ayant pris à tâche de l'anéantir, ait voulu tuer à la fois l'âme et le corps de la nation, il exclut toutes les classes, hormis les boyards, de la participation aux emplois publics, et par cette exclusion, qui atteint justement la partie la plus intelligente et la plus éclairée de la nation, il ôte aux citoyens toute émulation, tout amour de la patrie, tout désir de s'instruire, toute aspiration vers le bien.

D'après ce court exposé que nous venons de mettre sous les yeux de V.M.I., on jugerait difficile de trouver dans la loi organique d'aucun pays quelque chose d'aussi oppressif, d'aussi vicieux que le Règlement de 1832; cependant le prince Bibesco trouva moyen de le rendre pire encore. L'on aurait droit de s'en étonner, s'il n'était pas dans la nature des choses que le mal engendre toujours le mal.

Il n'entre point dans notre pensée d'énumérer ici tous les actes arbitraires de l'administration du hospodar Bibesco. Loin de rappeler à plaisir ces temps désastreux, nous voudrions perdre entièrement la mémoire de nos maux, pour ne nous souvenir que des bienfaits que le pays attend de V.M.I. sous un nouveau gouvernement plus soucieux de ses intérêts et de son bien-être. Quelque soin, toutefois, quelque promptitude qu'il apporte à les fermer, les plaies de la patrie saigneront longtemps encore. Et comment pourrait-il en être autrement, après

six années d'une administration comme celle que nous venons de traverser? V.M. a pu se convaincre, par les rapides observations que nous avons eu l'honneur de lui soumettre, combien l'assemblée générale, par son mode d'élection, tel qu'il était déterminé par le Règlement organique, était insuffisante à garantir les droits de la nation et les principes immuables de l'équité. Le hospodar Bibesco trouva que c'était trop encore, et il parvint, chose inouïe, à surpasser le Règlement organique en violences et en arbitraire. C'est ainsi qu'une assemblée s'étant rencontrée qui paraissait disposée à exercer un contrôle sévère sur ses actes, il la cassa sur l'heure, ne voyant que des ennemis là où il désespérait de trouver des complices; et qu'après avoir laissé le pays pendant trois ans sans représentation nationale, il convoqua à son gré, en faussant la loi électorale, une nouvelle chambre, cette fois bien à lui, dont le premier acte fut de voter un bill d'indemnité au prince pour toute sa conduite passée, en même temps qu'elle lui allouait, sans doute à titre de récompense nationale, le produit d'une branche considérable des revenus de l'Etat, l'impôt sur les bêtes à cornes, dont le rapport annuel est évalué à 15.000 ducats.

Les mêmes abus se retrouvent dans ses actes administratifs. Le trésor public est au pillage, le budget de la capitale est en déficit, malgré la notable augmentation des revenus due aux nouvelles taxations que l'assemblée de 1843 avait votées au profit des villes; il absorbe dans l'espace de quatre années près de 100.000.000 piastres, tant en impôts ordinaires d'après ses propres budgets qu'en impôts extraordinaires et en réserves laissées par l'administration précédente; il attache le paysan à la glèbe en interprétant arbitrairement l'article 144, qui apporte des restrictions à la faculté qu'a le cultivateur de changer de domicile; enfin, comme si ce n'était pas assez de charges qui pèsent sur lui, il établit une corvée de six journées de travail par an, convertibles en argent, sous prétexte de créer un système régulier de routes qui devaient relier entre elles les villes principales de la Principauté. Mais aucune route ne fut construite, et les sommes énormes qui résultèrent de ce nouvel impôt servirent à améliorer les domaines particuliers du prince et de ses favoris, ou à exécuter des travaux d'embellissement, sans utilité publique.

Mais c'est surtout dans l'administration judiciaire que se rencontrent les scandales les plus révoltants. Le sanctuaire de la justice transformé en une arène politique, où tous les abus et toutes les malversations passaient impunis à l'abri du vote électoral; les passions et le caprice du prince dictant ou cassant, à son gré, les arrêtés des tribunaux, les garanties que la loi fondamentale accorde à tout citoyen

contre les abus de pouvoir des hospodars indignement violées; les emprisonnements préventifs, la mise au secret, le supplice des verges et de l'exil, ordonnés et exécutés par la seule autorité du prince, sans l'intervention du divan suprême; les détenus, que la loi ne doit enlever momentanément à la société que pour les lui rendre meilleurs, poussés au crime et à la révolte par des vexations gratuites et des privations inouïes; enfin, par une perversité jusque là sans exemple, le droit de grâce, la plus belle prérogative des princes, ne servant qu'à aggraver les peines au lieu de les rendre plus légères; tel est l'horrible tableau que nous aurions à mettre sous les yeux de V.M.I., si nous ne craignons d'affliger son coeur en lui montrant dans quel excès de misère étaient plongés ses fidèles Valaques sous l'administration d'un prince qui avait reçu d'elle l'investiture. Et cela dans quel temps? Lorsque le hattî-chérif de Gulhané brillait, comme une promesse de salut, sur le monde ottoman, lorsque V.M.I. ne recueillait de toutes parts que des témoignages d'amour et de reconnaissance pour les institutions libérales dont, par une initiative digne de servir à jamais d'exemple aux monarques de l'Europe, elle avait voulu doter elle même son vaste et puissant empire.

Si donc nous nous sommes décidés à porter nos doléances aux pieds du trône de V.M.I., ce n'est point que nous voulions dresser un acte d'accusation contre l'ex-prince Bibesco (à Dieu seul appartient de le juger), mais c'est que nous avons voulu, en exposant à V.M.I. toute l'étendue du mal, lui prouver la légitimité, en même temps que l'urgence du remède que nous avons tenté d'y apporter. Il était temps en effet, si l'on voulait prévenir une explosion populaire, devant les suites de laquelle l'imagination recule avec effroi.

En conséquence les membres soussignés, composant la Lieutenance Princièrè, supplient humblement, au nom du peuple valaque, V.M.I. de prendre leur requête en considération, et de prévenir, par une prompte reconnaissance des 22 articles ci-annexés, le retour d'un état de choses qui, par une contradiction monstrueuse, faisait de ce peuple dévoué et fidèle la nation la plus malheureuse sous le plus magnanime des empereurs.

Bucarest, 3(15) août 1848

Les membres de la Lieutenance-Princièrè,
N. Golesco, J. Eliade, C.Tell

*Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 70, c. 131-133
(Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, M.D. Turquie, vol. 48)*

Cerere adresată Înălțimii sale, Sultanul
de către Locotenența Domnească a Țării Românești
3(15) august 1848

Sire!

În numele poporului care a ales-o, și căruia este chemată să-i conducă momentan destinele, Locotenența Domnească depune cu umilință la picioarele tronului vostru plângerile ei în contra trecutului și speranțele pentru viitor, convinsă că a face să se audă glasul dreptății și umanității în fața celui care este umbra lui Dumnezeu pe pământ înseamnă a-ți obține dinainte recunoașterea drepturilor și îndreptarea relelor.

Locotenența Domnească consideră inutil să se întoarcă în trecut. La ce bun să-i amintim M<ajestății> V<oastre> I<imperiale> gloria și serviciile aduse de străbunii noștri? Nu voim să-i vorbim decât despre nevoile noastre. De altfel, Dumnezeu hotărăște după voia sa evenimentele, oamenii trebuie să tragă învățăturile de cuvânt.

Însărcinați doar să pledăm cauza poporului valah în fața M.V.I., denunțându-i abuzurile și scandalurile ultimei domnii, dacă o rugăm să se întoarcă împreună cu noi câțiva pași înapoi, o facem pentru că credem de datoria noastră să facem, înainte de plângerile noastre împotriva administrației Bibescu, câteva observații asupra Regulamentului Organic, pe care principele era însărcinat să-l pună în aplicare. Căci responsabilitatea lucrării nu trebuie să cadă în totalitate asupra lucrătorului; ea trebuie să cadă și asupra uneltei și cum să aștepți rezultate bune de la ceva recunoscut ca rău și defectuos în sine? M.V.I. știe în ce împrejurări a fost introdus acest Regulament. Fruct al importului străin, deși bazat, în aparență, pe vechile drepturi și obiceiuri ale țării, votat de Adunarea generală în 1832 sub presiunea a o sută de mii de baionete, ca urmare a unei ocupații militare de patru ani, el a devenit, în fapt, Carta constituțională a țării și codul ei deopotrivă politic, administrativ și juridic. Adus, după spusele autorilor lui, ca unic remediu al relelor ce devastau Țara Românească, el a cauzat nenorocirile cărora ea le-a căzut pradă în ultimii șaptesprezece ani; trebuia să salveze țara: ar fi pierdut-o dacă țara, printr-un efort hotărât, nu se salva singură.

Adunătură informă de vicii și contradicții de toate felurile, este suficient să parcurgi principalele dispoziții ale Regulamentului pentru a vedea că el violează la fiecare pas, nu doar drepturile pe care pretinde a le menține, dar chiar principiile ce singur le-a fixat. Așa se

face că, spre exemplu, păstrează principiul guvernului ales, dar denaturează modalitatea de alegere. Nu mai este, ca înainte, națiunea întreagă aceea care-și numește principele și-l desemnează nediferențiat, din toate clasele sau din aproape toate clasele societății, astfel ca să se poată, cum într-adevăr istoria noastră oferă mai multe exemple, ca oamenii simpli să fie chemați să exercite puterea supremă. Principele nu poate fi ales decât dintre cei cincisprezece sau douăzeci de boieri aflați în vârful piramidei nobiliare și este ales de o adunare de 150 membri, dintre care numai 27 reprezintă, nu națiunea în masă, ci clasele de mijloc.

Aceeași inegalitate, aceeași uitare a vechilor obiceiuri ale țării se regăsește în componerea adunării generale ordinare care, ținându-și lucrările în fiecare an și restrângând în principiu, dacă nu și în fapt, autoritatea domnitorului, instituie în Țara Românească un fel de principiu constituțional. Articolul 45 din Regulament spune:

„Adunarea generală ordinară îi va reuni, sub președinția Mitropolitului:

1. Trei episcopi diocezanii;

2. Douăzeci de boieri de rangul întâi;

3. Nouăsprezece deputați ai ținuturilor, câte unul pentru fiecare ținut și unul pentru orașul Craiova, care trebuie să fie aleși de către proprietarii funciari din respectivul ținut, să fie boieri, fii de boieri și să aibă treizeci de ani împliniți;

În total, patruzeci și doi de membri.“

Astfel, iată o adunare de patruzeci și doi de membri, care reprezintă ea singură interesele a două milioane de oameni, plugari, negustori, industriași etc.! Și acești patruzeci și doi de membri sunt luați doar din clasa boierilor proprietari; și aceasta într-o țară în care proprietatea funciară este supusă unor legi ce se resimt încă de barbaria vremurilor feudale! Sub un guvern luminat ca acela al M.V.I., în care pământul le aparține tuturor, în care legea îi protejează în mod egal pe toți cetățenii, o asemenea situație, dacă ar fi posibilă, ar produce puține inconveniente. Dar să binevoiască M.V. să se gândească un moment la abuzurile nenumărate cărora legea le devine complice, atunci când o țară ca aceasta, formată aproape exclusiv din proprietari și cultivatori, dar într-o disproporție enormă, cultivatorii, adică nouă zecimi din populație sunt reprezentați în camera legislativă de aceeași oameni al căror pământ îl lucrează și care îi năpăstuiesc pentru a se îmbogăți.

Se va întâmpla ceea ce noi am prevăzut de prea multă vreme: țăranul va fi strivit de corvezi; în vreme ce el este exclus de la toate

beneficiile statului, va suporta singur toate impozitele; toate taxele și dările în natură vor crește în fiecare an într-o progresie înspăimântătoare, astfel încât nu-i vor mai rămâne mai mult de 50 de zile de lucru pe an. Cum, după toate acestea, să mai cultive mica bucată de pământ ce trebuie să-l hrănească pe el și familia lui și pe care lăcomia proprietarului nu a îndrăznit încă să i-o ia? Pământul pe care îl udă cu propria-i sudoare e sterp pentru el; nu se bucură de nici unul dintre bunurile pe care Dumnezeu le-a hărăzit tuturor creatorilor lui; epuizat de oboseală sau sfârșit de disperare, el se trânteste în brazda pe care a săpat-o nu se mai ridică nici chiar sub biciul dorobanțului. Unii, mai curajoși, merg să caute mai departe, într-un alt sat, stăpâni mai omenoși, dar, trecând peste actul dat de prințul Bibescu și care-l leagă pe țaran de glie, nu va găsi oare pretutindeni aceleași condiții, aceleași impozite, aceleași corvezi, aceeași imposibilitate de a trăi? Și atunci îi vedem pe cei mai curajoși dintre ei părăsind cu lacrimi în ochi, câmpul pe care s-au născut și care nu vrea să-i hrănească și mânându-și familiile, mergând, săraci și goi, să caute pământuri mai primitive, nepedepsiți încă azi, pedepsiți poate mâine, dacă Domnul nu se va îndura de ei.

Astfel, câmpurile noastre s-au transformat puțin câte puțin în vaste pustii și agricultura, pe care un mare ministru al Franței o numea cei doi sâni ai statului, sleind, prin abandonul forțat căruia îi sunt pradă resursele țării, a cărei principală bogăție este. Aceleași obstacole sunt puse în calea comerțului prin enormitatea taxelor și prin privilegiile ce-i protejează pe boieri împotriva oricărei acțiuni judiciare și ca și cum aceste daune materiale nu ar fi fost suficiente, iar Regulamentul Organic, luându-și sarcina să o desființeze, a dorit să distrugă deopotrivă sufletul și corpul națiunii, el a exclus toate clasele, în afară de boieri, de la deținerea de funcții publice și, prin această excludere, care vizează chiar partea cea mai inteligentă și mai luminată a națiunii, el răpește cetățenilor orice emulație, orice dragoste de patrie, orice dorință de a se instrui, orice aspirație către bine.

După acest scurt expozeu pe care i l-am făcut M.V.I. ar fi dificil să găsești în legea organică a oricărei alte țări ceva atât de opresiv, atât de vicios ca Regulamentul Organic din 1832; cu toate acestea, principele Bibescu a găsit mijlocul să-l facă și mai rău. Am putea să ne mirăm dacă nu ar fi în natura lucrurilor că răul aduce întotdeauna rău.

Nu ne trece prin gând să enumerăm aici toate actele arbitrarie ale administrației domnitorului Bibescu. Departe de a ne reaminti cu plăcere aceste timpuri dezastruoase, am fi dorit să uităm complet de

nenorocirile noastre, pentru a nu ne aminti decât de binefacerile pe care țara le așteaptă de la M.V.I. sub o nouă guvernare mai grijulie de interesele și de bunăstarea sa. Totuși, oricâtă grijă, oricâtă grabă ar exista ca să li se pună capăt, plângerile patriei vor mai sângera multă vreme de acum încolo. Și cum ar putea fi altfel, după șase ani ai unei administrații ca aceea prin care am trecut? M.V. a putut să se convingă, prin intermediul scurtelor observații pe care am avut onoarea să i le înfățișăm, în ce măsură adunarea generală, prin modul în care a fost aleasă, așa cum a fost determinat el de Regulamentul Organic, era insuficientă pentru a garanta drepturile națiunii și principiile imuabile ale echității. Domnitorul Bibescu a considerat că nu era suficient și a reușit, lucru de necrezut, să depășească Regulamentul Organic în violențe și arbitrar. Astfel, când s-a constituit o adunare ce părea dispusă să exercite un control sever asupra actelor lui, a anulat-o pe loc negăsind decât dușmani acolo unde căutase cu disperare complici; și, după ce a lăsat țara timp de trei ani fără reprezentanță națională, el a convocat după bunul său-plac, trecând peste legea electorală, o nouă cameră, de această dată foarte credincioasă lui, al cărei prim act a fost să voteze reparatorie privind conduita trecută a principelui, acordându-i în același timp, firește cu titlul de recompensă națională, uzufructul unei ramuri considerabile pentru veniturile statului, impozitul asupra cornutelor, al cărui raport este evaluat la 15.000 de ducați.

Aceleași abuzuri se regăsesc în actele sale administrative. Trezoreria publică este supusă jafului; bugetul capitalei este în deficit, în ciuda serioasei măririi a veniturilor datorată taxelor noi pe care adunarea din 1843 le-a votat în profitul orașelor; el absoarbe într-o perioadă de patru ani aproape 100.000.000 piaștri, atât din impozitele ordinare după propriul buget, cât și din impozite extraordinare și rezerve lăsate de administrația precedentă; l-a legat pe țăran de glie interpretând arbitrar articolul 144, care aduce restricții opțiunii cultivatorului de a-și schimba domiciliul; în afârșit, ca și când țăranul nu ar fi fost împovărat deja de atâtea taxe, a stabilit o corvoadă de șase zile lucrătoare pe an, convertibilă în argint, sub pretextul de a crea un sistem regulat de drumuri care trebuiau să lege între ele principalele orașe ale Principatului. Dar nu a fost construit nici un drum, iar sumele enorme ce au rezultat din acest nou impozit au servit la modernizarea domeniilor particulare ale principelui și ale favoriților săi, unde s-au executat lucrări de înfrumusețare, fără utilitate publică.

Dar, în mod special, în administrație juridică se întâlnesc cele mai revoltătoare scandaluri. Sanctuarul justiției transformat într-o arenă

politică, unde toate abuzurile și toate malversațiunile intră nepe-
depsite la adăpostul legii electorale; pasiunile și capriciile principelui
dictând sau anulând după bunul lui plac, arestările făcute de tribunale,
garanțiile, pe care legea fundamentală le acordă tuturor cetățenilor
împotriva abuzurilor de putere ale domnitorilor, violate nedemn;
deținerile preventive, ținerea la secret, bătaia cu vergeaua și pedeapsa
cu exilul, ordonate și executate doar de autoritatea principelui, fără
intervenția divanului suprem; deținuții, pe care legea nu trebuie să-i
ia din societate decât pentru a-i face mai buni, împinși la crimă și la
revoltă prin vexațiuni gratuite și privațiuni nemaiauzite; în sfârșit,
printr-o perversitate fără precedent, dreptul de grațiere, cea mai
frumoasă prerogativă a principelui, servind doar la agravarea
pedepselor, în loc să le ușureze; acesta este oribilul tablou pe care ar
trebui să-l înfățișăm M.V.I. dacă nu ne-am teme că-i vom răni inima,
arătându-i în ce hal de mizerie au căzut credincioșii săi valahi sub
administrația unui principe ce a primit investitura de la Ea. Și aceasta
în care timp? Atunci când hatișeriful de la Gulhané strălucea, ca o
promisiune de salvare deasupra lumii otomane, când M.V.I. nu primea,
din toate părțile, decât dovezi de dragoste și recunoștință pentru
instituțiile liberale pe care, printr-o inițiativă demnă de a servi drept
veșnic exemplu monarhiilor Europei, a binevoit să le dea vastului și
puternicului său imperiu.

Dacă, deci, ne-am decis să aducem doleanțele noastre la picioarele
tronului M.V.I. nu înseamnă că am dori să facem un act de acuzare
contra ex-principelui Bibescu (numai Dumnezeu poate să-l judece),
ci am dorit, arătându-i M.V.I. toată întinderea răului, să-i dovedim
legitimitatea și în același timp urgența remediei pe care am încercat
să i-l aducem. Era și timpul, dacă într-adevăr se dorea să se prevină o
explozie populară, la ale cărei urmări ne gândim cu groază.

În consecință, subsemnații membri ai Locotenenței Domnești, o
imploră cu umilință, în numele poporului valah, pe M.V.I. să ia în
considerare cererea lor și să prevină, prin recunoașterea promptă, a
celor 22 de articole anexate aici, reîntoarcerea la o situație care,
printr-o contradicție monstruoasă, a făcut din acest popor devotat și fidel,
națiunea cea mai nenorocoasă sub cel mai măreț dintre împărați.

București, 3/15 august 1848

Membrii Locotenenței Domnești,
N.Golescu
I. Eliade
C. Tell

1848 august 5/17, București

Agence
Et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 21

Bucarest, 17 Août 1848

La Porte reconnaît la Lieutenance
actuelle – Circulaire de Suleyman Pacha aux
Consuls Etrangers, excepté l'Agent de France –
Les trois Lieutenants.

Monsieur le Ministre,

Le Commissaire turc vient d'adresser, du camp de Georgevo, à la date du 14 de ce mois, et par l'intermédiaire de la Secrétairerie d'Etat, une circulaire à tous les Agents Etrangers à Bucarest, en exceptant, toutefois, l'Agent de la France, par laquelle il les invite à rétablir leur relations avec la Lieutenance actuelle, comme Gouvernement légitime de la Principauté, reconnue par la Porte. Le joins ici, Monsieur le Ministre, copie de cette circulaire et de la lettre qui l'accompagnait. '

L'exception, dont le Consulat général de France est en ce moment l'objet, a pour motif, m'assure-t-on, le refus de la Porte Ottomane de reconnaître, jusqu'à présent, le Gouvernement de la République Française. Elle me dispense naturellement de toute démarche officielle auprès du Gouvernement valaque. Je crois cependant devoir lui témoigner, avec réserve, les sympathies et les vœux de la France en faveur de la nouvelle organisation, appelée à doter cette Principauté d'institutions libérales et à amener le bien-être dans toutes les classes de la société.

Le Consul Général d'Angleterre s'est rendu hier, en uniforme, au Palais pour complimenter la Lieutenance Princièrè. Cette réception s'est faite avec grande pompe, un escadron de cavalerie a accompagné Mr. Colquehoun au Palais, et l'a reconduit chez lui après l'audience. Les autres Agents se proposent également de faire leur visite au pouvoir intérimaire en évitant toutefois cet appareil pompeux.

Il est à remarquer, Monsieur le Ministre, que ni le Commissaire turc, ni surtout, le Secrétaire d'Etat, n'aient désigné dans leurs communications, les trois Lieutenants. Cette circonstance autorise, en quelque sorte, les Agents qui n'étaient point en relations directes et suivies avec les chefs du mouvement progressif à demander quels sont les membres du Pouvoir actuel? Aussi j'ai lieu de croire que Mr. de Timoni ne fera sa visite officielle que lorsque le Secrétaire d'Etat aura réparé ce manque de forme.

Mr. Eliade, poète national, représente les idées du Peuple Valaque, sur qui il exerce une très grande influence. On craint généralement ici que Mr. Eliade, qui ne possède aucune qualité administrative, ni des connaissances politiques approfondies, ne fasse tourner cet ascendant au profit de son ambition personnelle en usant de tous les moyens pour parvenir à l'Hospodarat de la Principauté.

Le général Tell, esprit borné, doit sa position actuelle à la révolution; il est entièrement attaché à la fortune de Mr. Eliade, dont il partage les chances.

Mr. Nicolas Golesco, rival de Mr. Eliade par sa popularité est l'homme que la Turquie paraît avoir choisi pour succéder au Prince Bibesco; il est l'expression de la jeune noblesse progressive et rencontrera parmi elle beaucoup de sympathies et de confiance, en raison de ses connaissances étendues et de l'intégrité de son caractère.

La députation dont j'ai eu l'honneur de vous entretenir, Monsieur le Ministre, par ma dépêche No. 19, est partie hier pour Constantinople.

Je reçois à l'instant l'office ci-joint¹ du Secrétaire d'Etat, qui n'est autre chose qu'une paraphrase plus explicite de la circulaire de Suleyman Pacha, avec indications des membres de la Lieutenance Princièrè.

La Capitale jouit d'une tranquillité parfaite.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République française. A Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilm Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 207–210).

Agencia și Consulatul General al
 Franței în Principatele Țării Românești
 și Moldovei.
 Direcția Politică
 Nr. 21

Poarta a recunoscut Locotenența
 actuală – Circulara lui Suleiman Pașa
 către consulii străini, cu
 excepția agentului Franței –
 Cei trei locotenenți

Domnule Ministru,

Comisarul turc a adresat, din tabăra de la Giurgiu, în data de 14 ale acestei luni, și prin intermediul secretarului de stat, o circulară către toți agenții străini la București, exceptându-l pe agentul Franței, prin care îi invită să restabilească relațiile cu Locotenența Domnească actuală, ca guvern legitim al principatului, recunoscut de către Poartă. Alături aici, domnule ministru, copia acestei circulare și a scrisorii care o însoțește.

Excepția al cărei obiect este în acest moment Consulatul General al Franței are ca motiv, sunt asigurat, refuzul Porții Otomane de a recunoaște, până în prezent, guvernul Republicii Franceze. Ea mă dispensează în mod natural de orice demers pe lângă Guvernul valah. Cred totuși că trebuie să-i arăt, rezervat, simpatiile și urările Franței pentru noua organizare, chemată să dea acestui Principat instituții liberale și să aducă bunăstarea în toate clasele societății.

Consulul general al Angliei s-a dus ieri, <îmbrăcat> în uniformă, la Palat pentru a felicita Locotenența Domnească. Această primire s-a făcut cu mare pompă, un escadron de cavalerie l-a însoțit pe dl. Colquhoun la Palat și l-a condus înapoi acasă după audiență. Alți agenți intenționează, de asemenea, să facă vizite puterii interimare, evitând totuși această etichetă pompoasă.

Trebuie remarcat, domnule ministru, că nici comisarul turc, nici, mai ales, secretarul de stat nu i-au desemnat, în comunicările lor, pe cei trei locotenenți. Această împrejurare îi îndreptățește întrucâtva pe agenții care nu au fost câtuși de puțin în relații directe și susținute cu șefii mișcării progresiste să întrebe care sunt membrii actualei

puteri? De asemenea, am motive să cred că dl. de Timoni nu-și va face vizita oficială decât după ce secretarul de stat va repara această greșeală de formă.

Dl Eliade, poet național, reprezintă ideile poporului valah, asupra căruia exercită o foarte mare influență. Există aici teama generală că dl Eliade, care nu posedă nici o calitate administrativă, nici cunoștințe politice aprofundate, să nu întoarcă acest ascendent în folosul ambiției sale personale, folosind toate mijloacele pentru a ajunge la domnia principatului.

Generalul Tell, spirit mărginit, datorează poziția sa actuală revoluției, el este complet atașat de soarta dlui Eliade, căruia îi împărtășește șansele.

Dl Nicolae Golescu, rival al dlui Eliade prin popularitatea sa, este omul pe care Turcia pare a-l fi ales ca succesor al principelui Bibescu; el este expresia tinerei boierimi progresiste și va întâlni în rândurile ei multă simpatie și încredere, date fiind cunoștințele sale vaste și caracterul integru.

Deputăția despre care am avut onoarea să vă vorbesc, domnule ministru, în depeșa mea cu nr. 19, a plecat ieri la Constantinopol.

Primesc în acest moment documentul alăturat¹, din partea secretarului de stat, care nu este altceva decât o parafrază mai explicită a circularei lui Suleiman-Pașa, cu indicarea membrilor Locotenenței Domnești.

Capitala se bucură de o liniște perfectă.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Hory

Domnului Ministru al Afacerilor Externe al Republicii Franceze. La Paris.

¹ Documentele urmează pe rolă, f. 211.

My Lord,

With reference to my despatch No. 68 of the 14th instant, I must mention that the order therein alluded to, appeared the second day

after receipt of the public journals describing the meetings in London in favor of the Hungarians, and I have very strong grounds for believing that Omer Pasha was required to publish it, at the instigation of General Duhamel, as a sort of contradiction to the report which has gained some ground here, that the Turks sympathize with the Hungarians and as a species of disavowal of the conduct of the Turkish officers at Kinney who are said to have fraternized with the Hungarians when they gave themselves up after the capture of Hermanstadt by general Lüders. I gathered as much from Fuad Effendi when I alluded to the subject yesterday.

The remark was made to me that there was no *public opinion* in the country when I ventured to suggest the advantage which must arise to Turkey if a wholesome public opinion could be called into existence in the Principality.

I have the honor to be,
My Lord

Your Lordships most obedient and
most humble servant
Robert Colquoun

The Right Honorable
Viscount Palmerston

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 22 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 788, f. 156-157).

București, 18 august 1849

Nr. 70

My Lord,

Referitor la raportul meu din data de 14 august, trebuie să precizez că ordinul despre care v-am vorbit a fost dat a doua zi după primirea ziarelor în care erau descrise adunările din Londra în favoarea maghiarilor și am motive serioase să cred că lui Omer Pașa i s-a cerut să-l publice la instigațiile generalului Duhamel, ca un fel de infirmare a zvonului care circulă pe aici, potrivit căruia turcii ar simpatiza cu revoluția ungară și ca pe o dezaprobare a comportamentului ofițerilor turci de la Căineni, care se spune că ar fi fraternizat cu maghiarii,

atunci când s-au predat după ocuparea oraşului Sibiu de către generalul Lüders. Atât am putut să aflu ieri de la Fuad Effendi când am făcut aluzie la acest subiect.

Când am încercat să sugerez avantajele de care ar putea beneficia Turcia dacă ar fi stimulată în acest principat o opinie publică sănătoasă, mi s-a răspuns că în această țară nu există opinie publică.

Am onoarea,
Robert Colquhoun

Excelenței sale,
Viconteale Palmerston

51

1848 august 18/30, Pesta

868 eln<öki>

B
Tudomásul

Méljen tisztelt belügy Miniszter Szemerre Bertalan
Úrhoz benyuitott
alázatos kérelmök a ben írt Erdélyi román Nemzeti
bizotmányi Tagoknak

Tisztelt belügyminiszter Úr!

Miután a tisztelt Minisztérium is meggyőződött arról: hogy az Erdélyi román nemzet ügye az Erdélyi országgyűlés azon határozata által, mely szerint az Unio részleteit kidolgozó bizotmányba csak a két püspök és még egy tag által volt képviselve, kellőleg és igazságosan nem méltányoltatott, azon határozatot hozta; hogy az említett Bizotmányba a románok részéről még 9 tag soroztassék be, a mint hogy a 9 tag ki is nevezetett, 's ezen tagok közül mi aloliratak az országgyűlés kezdete álta fogvást itten voltunk, jelentetük magunkat mind a Bizotmány elnökénél mind a tisztelt Miniszter úrnál, 's kértük, sürgettük miszerint őszinte jó akaratunk és hazánk iránti szolgálatunk azon cél elérésére melynek megközelítéséhez fel hívva és kinevezve voltunk használtassék fel, mely cél természetesen egyéb nem lehetett minthogy a tisztelt Minisztériumnak a Balázsfalvi gyűlés kérelme ő felségének Junius 23^{án} 1848 arra adott leg felsőbb kegyes válasza nyomán, az írt országos Bizotmánnyal közremunkálva adjuk meg a szükséges informatiot és felvilágosításokat, a végre hogy a tisztelt minisztériumnak

a román nemzet minden ügyeiről, bajairól 's kívánatairól tiszta fogalma lévén, ezen nemzet tökéletes meg nyugtatására czélzandó 's a tisztelt k<irályi> válashoz alkalmazandó törvény javaslatot készíthessen át terjeszthessen a képviselők háza elébe megvitatás végett. –

E kétes és agasztó helyzetbe tölténk itten szinte két holnapot a nélkül, hogy az érintett bizotmány működésébe mi is részt vehetünk, a vagy szemeit reánk fügösztő, 's megbizatusunk eredményét sovárogra váró nemzetünk ügyébe csak egy lépést is tehetünk volna; naprol napra biztatok magunkat aval hogy miután az Erdélyi bizotmány – melynek elnöke benünket a miniszteri tanács határozata ellenére tagokká elesmerni nem akart – munkálatát bévégzendi, az vélünk is fog közöltetni hogy nemzetünk részérőli észrevételeinket meg tehesük, de fájdalom hó ohajtásunk nem csak nem tellyesült, sött azon kelemetlen tapasztalást kéle tenünk, miképpen a mi kineveztetésünk czélja 's aval egybe kötetett igazságos megnyugtatása nemzetünknek kívánatai a kénti tellyesítése által miként királyunk ő Felsége megígérte meg hiúsítani terveztetik; ugyan is ma az idézet királyi válasz tartalmához képest azt vártuk: hogy a tisztelt Minisztérium benünket – ha már a bizotmányba bé nem folyhatunk, következőleg nemzetönk abba illőleg képvisele nem volt – azon bozotmány munkálata közlése mellett, kihalgatva, adando felvilágosításainkat kellőleg meltányolva, maga fog törvényjavaslatot a képviselők háza elébe terjeszteni – illő figyelemmel mind nemzetönk kívánataira, mind koronás királyunk az iránti leg magasbb akaratára; 's e helyet fel lép Vesselényi Miklós Báró 's az általunk előleges kihalgatatusunk után a Minisztériumtól várt törvényjavaslatot ő teszi meg a felső házban – melynek czélja véleményünk szerint nem egyéb mint hogy az mit mi leg inkább ohajtunk, 's mit Ő Felsége is meg ígért nyelvünk 's nemzetiségünk biztositassa ne sikerüljen; mivel mi ezen fellépését Vesselényi Báronak egyébnek nem tekinthetyük mint egy oly előre kiszámított tervnek mely által a közvélemény praeocupaltatni intéztetik, hogy t/ovábbá/ i/s/ a képviselők házának, kívánataink ellenére, 's az országos bizotmány nemzetünket netalán terhelő véleménye pártolására nyilvánítandó – véleménye előkészitesék; mely ilyesén előre ki számított tervnek valosága onnan is kitűnnik hogy Vesselényi Báró akor, midőn teendő inditványát a felső házba kijelentete egy szóval sem érintete azt: miszerint a román nemzet ügyébe fog törvényjavaslatot előterjeszteni.

Hogy ezen nemzetünk kívánatai oldalagos megfojtására czélzó e eljárása Vesselényi Báronak a tisztelt minisztérium hirével történt légyen e vagy a nélkül, nem tudjuk. Mi hajlandok vagyunk hinni hogy a nélkül történt – és hogy a tisztelt minisztérium bölcsesége szerint oda intézendi a dolgot: hogy mi ellött mi ki nem halgattatnánk és

eszrevételeinket a bizotmány munkálatára meg nem teendjük, a románok ügyébe semmi más törvényjavaslat ne vétessek a képviselők házába tárgyalás alá addig a mig tisztelt Minisztérium a magáét bé nem adanja – előleges kihalgatásunk után.

Ez okon egész alázatal kérjük tisztelt miniszter urat, miszerint ha netalán nincs szándékában a tisztelt minisztériumnak kineveztetésünk 's nemzetünk illő képviseltetése tárgyában tett intézkedését a miniszteri Tanácsnak érvényesíteni és kihalgatásunk után az óhajtott törvényjavaslatot a képviselők háza elébe előterjeszteni – ez nem reménylett esetbe magunk további alkalmazhatása, és nemzetünk előtti igazolhatása végett e tárgy körüli akaratát velünk tudatni méltóztasson.

Kik egyébbr eránt mély tisztelettel öröklünk

Tisztelt Miniszter Úrnak
Pesten augustus 30 án 1848

Őszinte tisztelői

Cipariu Timoté
Igyán Joseff
Dunka Radu
Moldovan Demeter
Brán János

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r. 156, c. 648–653 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok /H 2/, 868 E/1848, f. 672–677)

868 prezidial

B
înaintat spre luare la cunoștință stimatului
domn ministru de interne Szemere Bertalan
preasupusa cerere a subscrișilor membri ai
Comitetului Național Român

Stimate Domnule Ministru de Interne!

După ce și stimatul minister s-a convins de faptul că acea hotărâre a Dietei transilvănene conform căreia din comisia care prelucrează detaliile unirii, cauza națiunii române din Transilvania nu a fost reprezentată decât de doi episcopi și de încă un membru, nu a fost suficient și just apreciată, a dus la acea hotărâre ca în menționata comisie să fie introduși 9 membri din partea românilor; cum cei 9 membri au și fost numiți, iar dintre acești membrii, noi, subsemnații am fost tot timpul

aici de la începutul Dietei, ne-am prezentat atât la președintele comisiei cât și la stimatul domn ministru și am cerut și am urgentat să fim folosiți conform buneii noastre voințe și la dispoziția patriei noastre pentru atingerea aceluiașel pentru a căruia împlinire am fost chemați și numiți, șel care, firește, nu ar putea fi altul decât ca pe baza celui mai înalt răspuns pe care Maiestatea sa a binevoit să-l dea onoratului ministru referitor la petiția Adunării de la Blaj din 23 iunie 1848 și, anume, ca lucrând împreună cu comisia națională să dăm informațiile și clarificările necesare astfel încât onoratul ministru să poată avea noțiuni clare despre toate problemele, necazurile și dorințele națiunii române în scopul liniștirii complete a acestei națiuni și pentru a se putea redacta un proiect de lege conform înaltului răspuns al Majestății sale care să poată fi înaintat spre dezbateră Camerei Deputaților.

Am petrecut aproape două luni aici în această situație ambiguă și agasantă fără să fi putut lua parte la lucrările respectivei comisii și fără să fi putut face încă vreun pas în interesul națiunii noastre, care așteaptă nerăbdătoare cu privirile ațintite asupra noastră rezultatul misiunii noastre, zi de zi ne-am consolă cu gândul că după ce comisia transilvană al cărei președinte nu a vrut să ne recunoască în calitate de membrii, își va încheia lucrările, ne va comunica și nouă rezultatele pentru a putea prezenta observațiile din partea națiunii noastre; dar, durere, dorința noastră arzătoare nu numai că nu a fost îndeplinită ci a trebuit să constatăm cu neplăcere că se plănuește zădărnicea șelului numirii noastre și, totdată, liniștirea justă a națiunii noastre prin îndeplinirea dorințelor ei precum a promis-o Maiestatea sa, regele nostru; și anume azi, comparativ cu conținutul răspunsului regal am așteptat ca stimatul ministru – dacă deja nu am fost primiți în comisie, prin urmare, națiunea noastră nefiind reprezentată coresponzător – acea comisie pe lângă comunicarea lucrărilor ei, ascultându-ne și apreciind coresponzător răspunsurile ce le vom da, să înainteze de la sine Camerei Deputaților proiectul de lege, acordând atenția cuvenită atât dorințelor națiunii noastre cât și voinței celei mai suspuse a regelui nostru încoronat; în schimb, intervine baronul Vesselényi Miklos și prezintă el în Senat proiectul de lege așteptat de noi după discuțiile pe care le-am avut cu ministru – și al căruia șel, după părerea noastră, nu este altul decât ca asigurarea limbii și națiunii noastre dorită cel mai mult de noi și promisă nouă de Maiestatea sa să nu reușească; deoarece noi nu considerăm această intervenție a baronului Vesselényi altceva decât un plan dinainte gândit prin care opinia publică să fie sustrasă pentru ca, în continuare, Camera Deputaților, împotriva dorințelor noastre, să nu pregătească o hotărâre care să țină seama de

păreră poate potrivnică națiunii noastre iar realitatea acestui plan reiese și din aceea că atunci când baronul Vesselényi și-a prezentat propunerea în Senat nu a pomenit cu nici un cuvânt despre faptul că va prezenta un proiect de lege în problema națiunii române.

Nu știm dacă această procedură a baronului Veselényi, care țintește sugrumarea doleanțelor națiunii noastre s-a petrecut cu sau fără știrea ministerului. Suntem de acord să credem că s-a întâmplat fără (știrea acestuia) – și că stimatul minister va rezolva problema conform înțelepciunii sale; că înainte de a fi noi ascultați și nu ne vom fi depus observațiile privind lucrările comisiei, nu va fi acceptată spre discutare nici o propunere legislativă în problema românilor de către Camera Deputaților atât timp cât stimatul minister nu-și va fi prezentat-o pe a lui, după ascultarea noastră.

Din această cauză, îl rugăm cu tot respectul pe stimatul domn ministru dacă nu cumva are de gând să prezinte ministerului măsura sa referitoare la numirea noastră și la reprezentarea convenită națiunii noastre pentru ca să fie validată de Consiliului de Miniștri și să prezinte doritul proiect de lege după ascultarea noastră în fața Camerei Deputaților – în acest caz nesperat pentru întrebuințarea noastră în continuare și pentru justificarea noastră în fața națiunii să binevoiască să ne aducă la cunoștință voința sa în această problemă.

Stimatului domn ministru
Pesta la 30 august 1848

Cu profund respect,
Timotei Cipariu
Igyán Jozsef
Pavel Dunca
Dimitrie Moldovan
Ioan Bran

52

1848 august 23/septembrie 4, Buyuk Dèrè

Monsieur le Consul,,

Je m'empresse de répondre à la lettre que vous m'avez faite l'honneur de m'écrire, sous la date du 20 août, et dans laquelle vous me demandez des instructions sur la ligne de conduite à tenir au milieu des événements qui se passent en Valachie.

La solution de cette question sera facile pour nous, pourvu que nous ne perdions pas de vue les trois points suivants:

1° La Belgique est et veut rester neutre, c'est là une des conditions de son existence. Elle veut l'être partout en Europe. Elle doit l'être surtout en Orient: les grandes questions qui s'y débattent n'ont pour elle qu'un intérêt historique.

2° La Valachie et la Moldavie sont des pays indépendants du Sultan, qui peuvent à la rigueur être considérés comme faisant partie de l'Empire Ottoman à un titre différent, il est vrai, que les autres provinces de la Monarchie.

La Belgique ne peut donc, sans faire acte d'opposition à la Turquie, son alliée, approuver directement ou indirectement, toute combinaison, tout fait, tout acte qui serait contraire aux intentions ou aux ordres du gouvernement ottoman.

3° Votre mission, Monsieur, n'est pas comme celles d'autres consuls établis dans les Principautés, à la fois commerciale et politique; elle est et doit être exclusivement commerciale.

Ces principes posés, il en résulte que le consul de Belgique dans les Principautés ne peut intervenir, ni de près ni de loin, dans les affaires de ces pays, dans les diverses combinaisons de gouvernement que le développement des événements, y peut [.....] / comme belge, c'est à dire, appartenant à une nation libre, qui a conquis son indépendance les armes à la main, il peut certes former un fond du coeur des vœux ardents pour l'émancipation du peuple au milieu duquel il est, comme fonctionnaire d'un gouvernement libéral; il doit bien se garder aussi de prendre parti pour l'absolutisme; ce serait renier sa nation et son drapeau. Mais il doit se garder tout autant de faire de la propagande libérale, ce serait manquer au principe de neutralité rigoureuse que s'est imposé le gouvernement du Roi.

Neutralité en tout et pour tous, lorsqu'il ne s'agit que d'intérêts politiques: voilà quel doit être le principe de sa conduite.

Il est évident en effet que dans le cours d'une pareille lutte d'autres questions peuvent se présenter à l'agent d'un Gouvernement qui recouvre toute sa liberté d'action: lorsque l'humanité est en jeu ou que des intérêts nationaux sont engagés, l'inaction n'est plus possible. Mais alors encore l'agent consulaire doit procéder avec la plus grande prudence. Ses démarches doivent être telles qu'il soit avéré pour tous qu'il n'agit sous l'influence d'aucune préférence d'opinion ou de gouvernement, d'aucune sympathie ou antipathie politique; qu'il ne fait qu'accomplir un devoir.

Voilà, Monsieur le Consul, les principes qui doivent nous servir de règle de conduite à vous, à moi, à tous les agents belges en Orient.

J'apprécie trop bien les titres que vous avez acquis déjà à la confiance du gouvernement de Belgique pour ne pas être persuadé que vous comprendrez et saurez remplir dignement les devoirs qui vous sont imposés par les circonstances. Vous ne ferait, aussi, Monsieur, que rester fidèle à honorables antécédents.

Agreez, je vous prie, les assurances de ma considération distinguée.

Le Chargé d'affaires de Belgique,
/Signé/ Eug. de Kerckhous

*Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 1, c. 31-34
(Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Série générale Turquie).*

Buyuk-Dèrè, 4 septembrie 1848

Domnule Consul,

Mă grăbesc să răspund la scrisoarea pe care mi-ați făcut onoarea să mi-o scrieți, în data de 20 august și în care îmi cereți instrucțiuni cu privire la conduita ce trebuie urmată în mijlocul evenimentelor care se petrec în Țara Românească.

Soluționarea acestei chestiuni va fi ușoară pentru dumneavoastră, cu condiția să nu pierdem din vedere următoarele trei puncte:

1. Belgia este și dorește să rămână neutră, aceasta fiind una dintre condițiile existenței sale. Ea vrea să fie neutră pretutindeni în Europa. Ea trebuie să fie neutră, mai ales, în Orient: marile probleme care se dezbat aici nu au pentru ea decât un interes istoric.

2. Țara Românească și Moldova sunt țări dependente față de Sultan, care la rigoare pot fi considerate ca făcând parte din Imperiul Otoman, cu un titlu diferit, este adevărat, de al celorlalte provincii ale monarhiei.

Belgia nu poate deci, fără a face un act de opoziție față de Turcia, aliata sa, să aprobe direct sau indirect nici o combinație, nici o faptă, nici un act care ar fi contrare intereselor sau dispozițiilor Guvernului otoman.

3. Misiunea dumneavoastră, domnule, nu este ca a celorlalți consuli stabiliți în Principate, deopotrivă comercială și politică, ea este și trebuie să fie exclusiv comercială.

O dată fixate aceste principii, rezultă că consulul Belgiei în Principate nu poate interveni, nici de aproape, nici de la distanță, în afacerile acestor țări, în diferitele combinații guvernamentale pe care evoluția evenimentelor le-ar putea [.....] / ca belgian, aparținând adică unei națiuni libere, care și-a câștigat independența cu arma în mână, poate desigur să poarte în adâncul inimii dorința fierbinte de emancipare a poporului în mijlocul căruia se află, ca funcționar al unui guvern liberal, trebuie, de asemenea, să se ferească să ia poziție în favoarea absolutismului; ar însemna să-și renege națiunea și drapelul. Dar trebuie să se ferească la fel de mult să facă propagandă liberală; ar însemna să se abată de la principiul neutralității riguroase pe care și l-a impus guvernul Regelui.

Neutralitatea în toate și pentru toți, atâta vreme cât e vorba doar de interese politice: iată care trebuie să fie principiul conduitei sale.

Este evident, într-adevăr, că în cursul unei asemenea lupte, pot apărea alte probleme < în raport cu care > agentul unui guvern își recapătă toată libertatea de acțiune: atunci când este în joc umanitatea sau sunt angajate interesele naționale, inacțiunea nu mai este posibilă. Dar chiar și atunci, agentul consular trebuie astfel făcute, încât să fie evident pentru toată lumea că nu acționează sub influența nici unei preferințe, a unei opinii sau a unui guvern, a nici unei simpatii sau antipatii politice, că nu-și face decât datoria.

Iată, domnule consul, principiile care trebuie să ne servească drept regulă de conduită dumneavoastră, mie, tuturor agenților belgieni în Orient.

Apreciez prea mult drepturile pe care vi le-ați câștigat la încrederea guvernului Belgiei pentru a nu fi convins că veți înțelege și veți știi să vă îndepliniți cu demnitate îndatoririle impuse de împrejurări.

Nu veți face astfel, domnule, decât să rămâneți fidel unor onorabile antecedente.

Primiți, vă rog, asigurările alesei mele considerații,

Însărcinat cu afaceri al Belgiei
(semnat)

Eug. de Kerckhoues

* Text indescifrabil.

My Lord,

By a letter I received a few days ago from His Excellency, Sir Stratford Canning, I learn that Fuad Effendi had received additional instructions immediately before his departure from Constantinople, to supersede Suleyman Pasha, whose later dispatches are considered by the Porte to render it impossible for him to remain in Wallachia without serious embarrassment to himself and the hazard of causing great dissatisfaction to Russia and consequent vexation to the Porte, but that this measure had been adopted without *any feeling of ill will* towards Suleyman Pasha.

Fuad Effendi has I hear arrived at Galatz, where he passes quarantine, doubtless with the intention of conferring with General Duhamel, and he was expected to be at Giurgiu as this evening. The above intelligence, so alarming to the Liberal Party, has also reached the members of the Government, though their agent and other sources but presented in different shades.

The agitation among the people is very great and some of the popular orators rather increase and inflame this agitation than otherwise, and a feeling that some show of resistance should be made is very general. I had a long conversation yesterday with Mr. Golesco and counselled him to avoid every thing which would encourage measure of violence, which would only prove fatal to their true interests. I communicated to him the general tenor of my despatches from Sir S. Canning and urged on him the necessity there was that the chiefs of the Popular Party should defer to the earnest wishes of their Sovereign, who is most anxious to provide for the interests and future welfare of the Principality, even while compelled to bow before a stern necessity. I pointed out that such deference now would be an additional claim on the Porte, which could not but gratefully acknowledge the forbearance of a people who, rather than embarrass their Sovereign in a moment of difficulty like the present, should consent to forego for a time the enjoyment of Privileges they had lately acquired. Mr. Golesco admitted the justice of my remarks, observed that he himself was opposed to any measure of violence which would only lead to what they most dreaded, a foreign occupation, but that much would depend on the nature of the acts of the new Commissioner, whose instructions, from what he learnt, are to dissolve the present

Government appointed by Suleyman Pasha and to nominate a single Lieutenant or perhaps Prince, but that he did not know whether such appointment would be made solely from the boiars of the 1st class, as formerly, or whether the election would be more popular; if the latter, he had little doubt matters might be arranged, particularly if a mere temporary Lieutenant be chosen, with orders to summon a new Chamber under extended electoral franchise; that in these circumstances there might be a hope of a better system being followed in Wallachia, but that if one of the old boiars with all the prejudices of their class be chosen, it would be useless to hope for any amelioration, while the people, irritated at seeing their acquired rights wrested from them, would not submit, except to a force such as must plunge the country in misery and perhaps bloodshed.

One of the reports current is that the Turkish troops have orders to march from Giurgiu on to the Moldavian frontier at Foxany and there encamp. Such a measure I should, under *present circumstances*, consider ill judged as probably likely to lead to a collision with the Russians.

Omer Pasha commander in chief has received the rank of field marshal. His opinions are well known. The united Turkish force those at Giurgiu and Galatz combined, must amount to upwards of 26,000 men.

I have the honor to be,
My Lord,

Your Lordships most obedient and most humble servant,
Robert Colquhoun

The Right Honorable
Viscount Palmerston

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office, 78-Turkey, vol. 743, f. 23-26); publ. în Documente privind revoluția de la 1848 în Țările Române. B. Țara Românească București, 1983, p. 178

București, 11 septembrie 1848

Nr. 48

My Lord,

Dintr-o scrisoare primită în urmă cu câteva zile de la Excelența sa, Sir Stratford Canning, am aflat că Faud Effendi a fost însărcinat, chiar înainte de a pleca din Constantinopol, să-l înlocuiască pe Suleiman

Pașa, întrucât Poarta consideră că o eventuală continuare a misiunii sale în Țara Românească ar aduce neplăceri atât lui cât și Porții și ar provoca mari nemulțumiri Rusiei, măsură care *nu trebuie nicidecum înțeleasă ca pe un act de rea voință* îndreptat împotriva lui Suleiman Pașa.

Am auzit că Fuad Effendi a sosit la Galați, unde face carantină, având cu siguranță în intenție să discute cu generalul Duhamel, iar în această seară este așteptat la Giurgiu. Aceste vești, atât de îngrijorătoare pentru Partida Liberală, au ajuns și la membrii Guvernului, deși agentul lor sau *alte* surse le-au prezentat într-o lumină diferită.

În popor domneșete agitația care este și mai mult sporită de discursurile diverșilor oratori, iar opinia generală este că trebuie încercată o mișcare de rezistență. Ieri, am avut o lungă convorbire cu domnul Golescu și l-am sfătuit să evite orice acțiune care ar putea conduce la măsuri violente și care ar fi împotriva adevăratelor lor interese. I-am comunicat, pe scurt, conținutul rapoartelor pe care le-am primit de la Sir S. Canning și i-am explicat necesitatea ca șefii Partidei Populare să respecte dorințele cele mai sincere ale Suveranului, care se arată cât se poate de preocupat de interesele și bunăstarea viitoare a Principatului, chiar și atunci când este obligat să se încline în fața unei necesități dureroase. Am subliniat că o asemenea atitudine ar fi un câștig în raporturile cu Poarta, care nu ar putea decât să fie recunoscătoare unui popor care în loc să creeze greutăți Suveranului său într-un moment și așa dificil, acceptă să amâne pentru un timp să se bucure de drepturile de curând câștigate. Domnul Golescu a recunoscut justetea observațiilor mele, declarând că și el se opune oricăror acte de violență care ar avea drept consecință o nedorită ocupație străină, însă depinde foarte mult și de ceea ce va întreprinde noul comisar care, din câte a înțeles el, a primit instrucțiuni să dizolve guvernul actual numit de Suleiman Pașa și să numească un singur Locotenent sau Domnitor. Nu știe însă dacă acesta va fi numit doar din rândurile boierilor de prim rang, ca și înainte, sau dacă alogerea va fi ceva mai democratic. În acest din urmă caz ar mai exista speranțe ca lucrurile să se îndrepte, mai ales, dacă va fi ales un Locotenent interimar ce va avea sarcina de a convoca o nouă Cameră în condițiile unor drepturi electorale mai largi. În această situație ar putea exista premisele adoptării unui sistem mai bun în Țara Românească, dacă însă va fi ales unul din vechii boieri cu toate prejudecățile clasei lui, atunci nu va mai fi nici o speranță de mai bine, iar poporul, supărat să-și vadă drepturile de-abia câștigate călcate în picioare, nu se va supune decât în fața unei forțe care probabil va arunca țara în suferință și vărsare de sânge.

Se zvonește că trupele turcești au primit ordin să plece din Giurgiu și să se îndrepte spre granița de la Focșani unde să-și stabilească tabăra. Consider că această măsură nu e binevenită în condițiile actuale și va conduce probabil la o ciocnire cu trupele rusești.

Omer Pașa, comandant șef, a primit gradul de mareșal. Părerile lui sunt bine cunoscute. Totalul forțelor turcești, cele de la Giurgiu asunate cu cele de la Galați, se ridică la aproximativ 26.000 de oameni.

Am onoarea,
Robert Colquhoun

Excelenței sale,
Viconte Palmerston

54

1848 septembrie 6/18, Paris

Correspondance Particulière

Les événements se compliquent, et nous sommes à la veille d'une rupture avec la Turquie elle-même.

Tant que la Porte a pu espérer de trouver un appui décidé dans la politique de la France et de l'Angleterre, elle n'a pas caché ses sympathies pour notre révolution, et son vif désir de voir la Moldavie évacuée au plus tôt par les troupes russes, et unie enfin aux destinées de la Valachie. Mais aujourd'hui la Turquie se sent complètement abandonnée de l'Europe et elle est très embarrassée pour terminer une affaire si bien commencée par ses premiers hommes d'État.

Fuad-Effendi qui vient d'arriver à Giurgevo paraît être l'homme des demi-mesures; il a été reçu assez froidement de la nombreuse députation qui était allée au-devant de lui et lui a déclaré qu'il n'écouterait les vœux du peuple que dans la capitale où il avait l'intention de se rendre avec l'armée turque campée à Giurgevo.

Le peuple valaque se voyant, ainsi abandonné et trahi de tous côtés, vient de prendre une de ces résolutions extrêmes qui seules réussissent à sauver les libertés d'une nation faible: la levée en masse a été proclamée, et les volontaires accourent de tous côtés, 16.000 hommes sont déjà bien armés et se trouvent concentrés dans les villes

situées au pied des montagnes. Si l'armée russe pénètre dans le pays, le gouvernement compte se transporter dans les montagnes et on brûlera tout dans la plaine; en outre, il vient de se former un corps patriotique composé des volontaires les plus éprouvés. Tous les soldats qui composent cette légion jurent de combattre jusqu'au dernier pour les libertés du pays; aucun d'entre eux ne doit survivre à notre défaite ni se livrer vivant.

Avec une telle détermination, il n'est pas possible de succomber, dût le pays être inondé de cosaques et de calmouks. Pourquoi faut-il, hélas! que notre éloignement et notre isolement du reste de l'Europe rende si difficile pour nous l'accès des armes.

Dans les campagnes on travaille avec une activité infatigable à la fabrication des piques. Il est impossible de vous exprimer l'agitation du pays, le nom russe est voué à toutes les haines et on proclame traître envers la patrie quiconque n'emploiera pas le fer, le feu ou le poison pour tuer un Russe qui serait à sa portée. Le peuple de Bucarest non content d'exaler sa haine en démonstrations hostiles, ajoute encore le sarcasme à la colère. Je viens d'assister aujourd'hui même à une manifestation trop curieuse pour être passée sous silence, elle vous fera connaître le véritable caractère de notre peuple.

Vous savez que notre métropolitain a été dès l'origine l'âme de la réaction qui s'appuyait sur la Russie, or cette réaction a chez nous un caractère trop mesquin pour exciter les colères du peuple. Quelques vieilles péruques qui regrettent leurs anciens titres et privilèges et quelques jeunes ambitieux, mécontents et soudoyés par la Russie, voilà tout ce qui compose notre parti réactionnaire! Cela ne peut même pas s'appeler un parti. A trois reprises différentes il a essayé de renverser la révolution et trois fois de suite il a été ridicule dans ses tentatives. Aussi le peuple ne s'en est pas lâché sérieusement et pas un des leurs n'a péri par la colère du peuple.

A la première nouvelle des complications graves de nos affaires, et lorsque tout le pays s'agite et se prépare à la guerre, le peuple de Bucarest, loin de se laisser aller à des excès contre les partisans peu nombreux de la réaction, les a laissés au contraire vivre en paix au milieu de nous et s'est contenté seulement de les obliger, eux, instruments de la protection russe, à coopérer avec lui à toutes les manifestations qui se sont faites contre le protectorat: il s'est donc porté en masse, chez le métropolitain et l'a obligé de sortir avec tout l'attirail de la pompe religieuse pour livrer aux flammes le règlement russe, et pour jeter l'anathème sur tous ceux qui essaieraient dans l'avenir de

rétablir ce règlement en vigueur ou d'administrer le pays suivant l'esprit de cette constitution.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 121, c. 218; (Bibliothèque Nationale, Paris, Imprimées).

Correspondență particulară

București, 18 septembrie

Evenimentele se complică și suntem în ajunul unei rupturi cu Turcia însăși.

Atâta vreme cât Poarta a putut spera să găsească un sprijin hotărât în politica Franței și Angliei, ea nu și-a ascuns simpatia pentru revoluția noastră și dorința ei vie de a vedea Moldova golită cât mai curând de trupele ruse și unite în sfârșit destinelor Țării Românești. Dar astăzi, Turcia se simte complet abandonată de Europa și este foarte preocupată să termine o chestiune începută atât de bine de către principalii ei oameni de stat.

Fuad Effendi, care a sosit la Giurgiu, pare a fi un om al jumătăților de măsură: el a fost primit cu răceală de către numeroasa deputație care i-a ieșit în întâmpinare și a declarat că nu va asculta doleanțele poporului decât în capitală, în care are intenția să intre cu armata turcă ce se află în tabăra de la Giurgiu.

Poporul valah, văzându-se astfel abandonat și trădat din toate părțile, a luat una dintre acele hotărâri extreme, singurele care reușesc să salveze libertățile unei națiuni slabe: s-a proclamat ridicarea în masă și voluntarii au venit din toate părțile. 16.000 de oameni sunt deja bine înarmați și se găsesc concentrați în orașele de la poalele munților. Dacă armata rusă pătrunde în țară, guvernul intenționează să se retragă în munți și se va arde totul în zona de câmpie; în plus, s-a format un corp patriotic compus din voluntarii cei mai experimentați. Toți soldații care formează această legiune jură să lupte până la ultimul pentru libertățile țării; nici unul dintre ei nu trebuie să supraviețuiască înfrângerii noastre, nici să se predea viu.

Cu o asemenea hotărâre, nu este posibil să fii doborât, chiar dacă țara este inundată de cazaci și calmâci. De ce trebuie, vai, ca depărtarea și izolarea noastră de restul Europei să ne facă atât de dificil accesul la arme.

La țară se muncește neobosit la fabricarea de sulite. Este imposibil de redat agitația din țară, numele de rus este urât de toți și este proclamat trădător de țară oricine nu va folosi fierul, focul sau otrava pentru a omorî un rus ce va fi în bătaia sa.

Poporul din București, nemulțumindu-se să-și reverse ura în demonstrații ostile, adaugă la furie sarcasmul: am asistat chiar azi la o manifestație prea curioasă pentru a fi trecută sub tăcere; ea vă va prilejui cunoașterea adevăratului caracter al poporului nostru.

Știți că, inițial, mitropolitul nostru a fost sufletul reacțiunii care s-a sprijinit pe Rusia; or, această reacțiune are la noi un caracter prea meschin pentru a stârni mânia poporului. Câteva figuri, învechite care își regretă vechile titluri și privilegiile și câțiva tineri ambițioși, nemulțumiți și tocmiți ca spioni de Rusia, iată tot ceea ce compune partida noastră reacționară. Acesta nici măcar nu se poate numi un partid. În trei reprize diferite a încercat să răstoarne revoluția și de trei ori la rând a fost ridicolă în această tentativă. Dar nici poporul nu s-a dezlănțuit în mod serios și nici unul dintre ei nu a pierit de mânia poporului.

La prima știre despre complicațiile grave ale problemelor noastre și, în vreme ce toată țara se agită și se pregătește de război, poporul din București departe de a se lăsa antrenat la excese împotriva prea puținilor partizani ai reacțiunii, i-a lăsat dimpotrivă să trăiască în pace în mijlocul nostru și s-a mulțumit doar să-i oblige pe ei, instrumentele protectoratului rusesc, să coopereze cu el la toate manifestațiile care s-au făcut împotriva protectoratului; el s-a dus deci, în masă, la mitropolit și l-a obligat să iasă cu tot calabalâcul pompei religioase pentru a arunca în foc Regulamentul rusesc și pentru a azvârli anatema asupra tuturor celor care vor încerca în viitor să repună în vigoare acest regulament sau să administreze țara după spiritul acestei constituții.“

55

1848 septembrie 8/30, București

Direction Politique
No. 34
Dechiffrement

Monsieur le Ministre,

Dans un entretien que je viens d'avoir avec Fuad Effendi et avec Omer Pacha, il m'ont confidentiellement communiqué que le général

Duhamel leur avait fait part de la prochaine arrivée d'une armée russe en Valachie. Fuad Effendi, sans instructions de son gouvernement sur une question aussi grave et aussi inattendue, n'a pas cru cette occupation. Mais, il a écrit au général Duhamel, lui déclarant énergiquement qu'il considérait cette occupation comme contraire aux assurances de la Russie elle-même, qu'une double occupation surchargerait le pays au delà de ces forces et que d'ailleurs rien ne saurait justifier en ce moment l'entrée des troupes russes, attendu que le tranquillité est rétablie, tant dans la Capitale, que dans les districts. Fuad-Effendi et Omer-Pacha ont en outre exposé au commissaire russe l'impossibilité où ils seraient de garantir l'ordre et la discipline dans leur armée, si les Russes venaient à occuper simultanément la Principauté et ont décliné toute responsabilité à l'égard des conflits qui pourraient survenir entre les deux armées.

Le général Duhamel a répondu qu'il n'était plus en son pouvoir d'arrêter la marche des armées russes, mais qu'il transmettrait la déclaration de Fuad Effendi au général en chef. Le commissaire turc attend de nouvelles instructions de Constantinople; il m'a assuré être décidé à demander son rappel ainsi que Omer Pacha dans le cas où la Russie exigerait d'eux l'emploi des mesures plus rigoureuses contre les Valaques que celles dont ils ont été l'objet et qui ont été suffisantes pour rétablir dans toute leur intégrité les droits des Cours suzeraine et protectrice.

Je suis etc.
Signé: Hory

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 298–300).

București, 30 septembrie 1848

Direcția politică
Nr. 34
Descifrare

Domnule Ministru,

Într-o convorbire pe care am avut-o recent cu Fuad Effendi și Omer Pașa mi-au comunicat confidențial că generalul Duhamel l-a împărtășit apropiata sosire a unei armate rusești în Țara Românească. Fuad Effendi, fără instrucțiuni de la guvernul său asupra unei

chestiuni atât de gravă și de neașteptată, nu a crezut în această ocupație. Dar i-a scris generalului Duhamel, declarându-i hotărât că ar considera această ocupație ca fiind contrară asigurărilor Rusiei însăși, că o dublă ocupație ar încărca țara peste puterile ei și că, de altfel, nimic nu poate justifica, în acest moment, intrarea trupelor rusești, dat fiind că liniștea este restabilă, atât în capitală, cât și în ținuturi. Fuad Effendi și Omer Pașa i-au prezentat, printre altele, comisarului rus, imposibilitatea în care < ei > s-ar găsi, de a garanta ordinea și disciplina armatei lor, dacă rușii vor ocupa simultan principatele și și-au declinat orice responsabilitate în legătură cu conflictele care ar putea surveni între cele două armate.

Generalul Duhamel a răspuns că nu-i mai stă în putere să oprească marșul armatelor ruse, dar că va transmite declarația lui Fuad Effendi către generalul comandant. Comisarul turc așteaptă noi instrucțiuni de la Constantinopol; el m-a asigurat că este hotărât să-și ceară chemarea, la fel ca și Omer Pașa, în cazul în care Rusia le va cere luarea de măsuri mai riguroase împotriva valahilor decât acelea la care au fost deja supuși și care au fost suficiente pentru a restabili, în toate integritatea lor, drepturile curților suzerană și protectoare.

Sunt etc.
Semnat: Hory

56

1848 septembrie 10/22. București

Bucarest

Monsieur le Ministre,

Pressé par mon gouvernement de l'informer d'une manière précise du résultat de mes démarches auprès de votre ministère éclairé, j'ai recours à Votre généreuse allégeance pour vous prier de me faire part si je puis tenir réalisée la promesse que vous m'avez faite.

1° d'envoyer au chargé d'affaires de la République française à Constantinople des instructions précises pour appuyer la proposition de l'union des deux Principautés ainsi que la réforme demandée par l'unanimité du peuple valaque et que la Porte Ottomane nous a déclaré confidentiellement ne pouvoir nous accorder qu'à la condition de trouver dans la diplomatie européenne un appui moral contre les prétentions exorbitantes de la Russie.

2° de faire expédier par Constantinople cinq mille fusils pour renouvellement du matériel usé de notre milice et auxquels, conformément aux nouvelles instructions que je reçois, je dois vous faire encore prière d'ajouter cinq mille autres fusils, à l'effet de compléter l'armement de notre garde nationale des villes. Je crois devoir ajouter, Monsieur le Ministre, que ces 10.000 fusils seront immédiatement payés à Bucarest.

3° de me procurer une lettre de recommandation auprès de monsieur le ministre des finances pour me faciliter les moyens de déterminer trois citoyens français, réunissant les conditions requises de capacité, à aller offrir pour quelque temps leurs services à une patrie, à l'effet d'y organiser immédiatement une Banque nationale, un bureau de statistique et l'impôt foncier.

Je ne doute point, Monsieur le Ministre, que je ne reçoive de vous les assurances les plus satisfaisantes à l'égard de l'issue heureuse de ma mission et je vous prie bien d'accueillir ici les témoignages de la reconnaissance la plus sincère que je suis chargé de vous porter au nom de ma patrie.

A.G. Golescu, délégué de la Lieutenance Princière

22 Septembre 1848

A.M. Bastide, Ministre des Affaires étrangères de la République française.

Arhivele Naşionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme, Franţa, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 257–258).

22 septembrie 1848

Bucureşti

Domnule Ministru,

Solicitat de guvernul meu să vă informaţi de o manieră precisă de rezultatul demersurilor mele pe lângă luminatul dumneavoastră minister, am apelat la generoasa dumneavoastră bună-credinţă, pentru a vă ruga să-mi faceţi cunoscut dacă mă pot baza pe îndeplinirea promisiunii pe care mi-aţi făcut-o:

1° de a trimite însărcinatul cu afaceri al Republicii Franceze la Constantinopol instrucţiuni precise de a sprijini propunerea de unire

a celor două principate, ca și reforma cerută de întregul popor valah și pe care Poarta Otomană ne-a declarat în mod confidențial că nu poate să ne-o îngăduie, decât cu condiția de a găsi în diplomația europeană un sprijin moral împotriva pretențiilor exorbitante ale Rusiei.

2° de a expedia prin Constantinopol, cinci mii de puști pentru înlocuirea materialului uzat al miliției noastre și la care conform noilor instrucțiuni pe care le-am primit, trebuie să vă mai rog să adăugați alte cinci mii de puști, în scopul de a completa armamentul gărzilor noastre naționale din orașe. Cred că trebuie să adaug, domnule ministru, că aceste 10.000 de puști vor fi imediat plătite la București.

3° de a-mi procura o scrisoare de recomandare pe lângă domnul ministru al finanțelor pentru a-mi facilita demersurile de a determina trei cetățeni francezi, întrunind condițiile de competență cerute, să-și ofere pentru câtăva vreme serviciile patriei mele în scopul de a organiza imediat acolo o Bancă națională, un birou de statistică și impozitul funciar.

Nu mă îndoiesc deloc, domnule ministru, că voi primi de la dumneavoastră asigurările cele mai satisfăcătoare pentru îndeplinirea fericită a misiunii mele și, vă rog, să primiți mărturiile recunoștinței cele mai sincere pe care sunt însărcinat să vi le aduc în numele patriei mele.

A.G. Golescu, delegat al Locotenenței Domnești

22 septembrie

Domnului Bastide, Ministru de Externe al Republicii Franceze

57

1848 septembrie 13/25, București

Copie
No. 6

Monsieur le Gérant,

Aujourd'hui 13/25 Septembrie, sans sommation préalable et contrairement à toutes les règles du droit des gens, les troupes de Sa Hautesse le Sultan sont entrées dans la ville de Bucarest, au pas de charge, la bayonnette au bas du fusil, les mèches des canons allumées, après avoir écrasé sous les pieds de leurs chevaux des groupes de

paysans sans armes; la ville est occupée militairement; l'action du gouvernement est paralysée, tous les pouvoirs légaux sont brisés par le fait, sans qu'il ait été pourvu à leur remplacement.

En conséquence, la Lieutenance Princièrè, rejetant toute responsabilité sur qui de droit, proteste de toute l'énergie de son indignation contre un pareil guet-apens et prend toute l'Europe civilisée pour juger entre elle et la Sublime Porte.

Les membres de la Lieutenance Princièrè:

Signé: N. Golesco et Ch. Tell

A Mr. Hory, Gérant de l'honorable Consulat Général de France

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol 5, f. 293).

București, 13/25 septembrie 1848

Copie
Nr. 6

Domnule Gerant,

Astăzi, 13/25 septembrie, fără somație prealabilă și contrar tuturor regulilor dreptului internațional, trupele Înălțimii sale, Sultanul au intrat în cetatea Bucureștiului, în pas forțat, cu baioneta la armă, cu fitilele tunurilor aprinse, după ce striviseră sub copitele cailor grupuri de țărani neînarmați orașul a fost ocupat militar; acțiunea guvernului este paralizată; toate puterile legale sunt întrerupte de fapt, fără a se fi avut în vedere înlocuirea lor.

În consecință, Locotenența Domnească, lăsând toată responsabilitatea celor vinovați, protestează cu toată energia îndârjirii sale împotriva unei astfel de capcane și ia < martoră > întreaga Europă civilizată pentru a judeca între ea și Sublima Poartă.

Membrii Locotenenței Domnești

Semnat: N. Golescu și Chr. Tell

Domnului Hory, gerant a onorabilului Consulat General al Franței

Monsieur le Gérant,

Sans examiner les motifs qui avaient pu déterminer le Gouvernement de sa Hautesse à nommer un nouveau Commissaire dans la Principauté, en remplacement de Son Excellence Suleiman Pacha, le pays avait lieu d'espérer que ce nouveau Commissaire, quelles que fussent ses instructions, apporterait dans sa mission, cette impartialité et cet esprit de conciliation dont son prédécesseur lui avait donné l'exemple.

Au lieu de cela, Son Excellence Fuad Effendi semble avoir pris à tâche par son inqualifiable conduite, de compliquer une situation déjà grave par elle même. Ainsi, S. E. Fuad Effendi arrive à Giurgevo le 1er Septembre sans qu'il ait cru devoir, depuis cette époque, notifier au Gouvernement son arrivée ni les pouvoirs dont il est revêtu.

Il occupe militairement la ville, et par l'ignorance où il laisse le Gouvernement et le pays tout entier de ses intentions ultérieures il semble vouloir accroître le malaise et l'inquiétude générale.

Enfin il se met en marche suivi de toute l'armée Impériale et s'avance jusque sur les murs de Bucarest, toujours sans avis préalable donné au Gouvernement, lequel se voit dès lors dans l'impossibilité de prendre des mesures nécessaires pour prévenir les conséquences graves que peut avoir, dans les circonstances actuelles la marche à travers le pays d'une armée de 12 à 15.000 hommes, dont l'on ignore les intentions.

Cependant, par une faveur inespérée de la Providence, les craintes qu'on était en droit de concevoir ne se réalisent pas et le Commissaire Impérial peut se convaincre partout sur son passage de bon esprits de ces populations qui se demandaient vainement les raisons d'un pareil déploiement de forces.

A la nouvelle de l'approche du Commissaire Impérial le Gouvernement, oubliant ses motifs légitimes de mécontentement pour ne plus voir en lui que le Représentant de son suzerain, lui envoie son Ministre des Affaires Etrangères pour le complimenter en son nom et prendre de concert avec lui les mesures que réclamaient les circonstances.

Son Excellence Fuad Effendi refuse de recevoir l'envoyé du Gouvernement.

Au même jour, 10/22 du présent mois, Son Ex. Fuad-Effendi adresse à Son Eminence le Métropolitain une lettre qu'il le prie de porter à la connaissance du pays, lettre dans laquelle il l'engage comme Ministre de la paix à veiller au maintien de bon ordre et de la tranquillité dans la ville, en lui déclarant que la Capitale est désormais placée sous la sauvegarde de l'armée Impériale. Il vous est donné communication de cette lettre par S. Em. le Métropolitain, auquel nous croyons devoir adresser en réponse la protestation ci-jointe.¹

Hier, 11/23, une députation de plus de 50.000 hommes tous sans armes et ayant à leur tête S. Em. le Métropolitain va au-devant des troupes Impériales dont l'arrivée était annoncée pour le matin même. Cette députation s'arrête bien en avant des premières lignes de l'armée impériale et S. Em. fait demander à S. Ex. Fuad-Effendi une entrevue particulière qui lui est refusée.

Le Gouvernement se demande avec une pénible surprise quels motifs ont pu porter S. Ex. Fuaf-Effendi à suivre dans les conjonctures présentes une ligne de conduite si peu en rapport avec les déclarations précédentes de la Sublime Porte et dont il oublierait volontier ce qu'il peut avoir d'offensant pour lui, si elle n'était de nature à amener dans le pays des perturbations également dangereuses pour le pays lui-même et pour la Sublime Porte.

Son Ex. Fuad Effendi oublie que la Lieutenance Princièrè ayant été reconnue officiellement par Son Excellence Suleiman Pacha au nom de Sa Hautesse est encore aujourd'hui le gouvernement légal du pays; et que étant admis le droit de la Sublime Porte de revenir sur ses actes, en désavouant Son Plénipotentiaire, elle reste dans ces mêmes conditions tant que S. Ex. Fuad-Effendi ne l'aura pas violemment dissoute, en vertu de ses pouvoirs, si en effet ces pouvoirs sont tels. D'un autre côté, il ne semble tenir aucun compte de la situation violente où se trouve le pays, justement inquiet du sort qu'on lui prépare, et lui porte en quelque sorte un défi, en refusant de recevoir le Chef de l'Eglise et les envoyés de la nation, tandis que son camp est ouvert aux agents du parti réactionnaire.

En outre, et cela n'a rien de surprenant après ce que nous venons de dire, une grande fermentation règne dans le pays; les populations des campagnes arrivent chaque jour dans la capitale par bandes de cinq à six mille hommes, et il y a lieu de craindre que des désordres graves n'éclatent si S. Ex. Fuad Effendi ne se hâte de mettre un terme à l'incertitude qu'il fait peser sur le pays et qui paralyse l'action du Gouvernement.

Pour ces motifs, le Gouvernement proteste devant vous, Monsieur le Gérant, contre les actes de S. Ex. Fuad Effendi comme contraires à la modération et à la justice qu'on était en droit d'attendre de l'Envoyé de S. H. et déclinant d'avance toute responsabilité pour les conséquences qui pourraient en résulter, il déclare l'intention où il est d'en appeler à la S.P. de la conduite du Son Représentant.

Signé:

Le Ministre des Affaires Etrangères
J. Voynesco II

A Monsieur Hory, Gérant du Consulat général de France etc. etc.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, f. 290–293).

București, 13/25 septembrie 1848

Copie
Nr. 5

Domnule Gerant,

Fără a examina motivele care ar fi putut determina guvernul Înălțimii sale să numească un nou comisar în Principate, în locul Excelenței sale, Suleiman Pașa, țara ar fi avut puțința să spere că noul comisar, oricare ar fi fost instrucțiunile sale, va aduce în misiunea lui acea imparțialitate și acel spirit de conciliere pe care predecesorul său i-l dăduse drept exemplu.

În loc de aceasta, Excelența sa, Fuad-Effendi pare să-și fi luat sarcina, prin incalificabila sa conduită, de a complica o situație deja gravă prin ea însăși.

Astfel, Excelența sa, Fuad Effendi sosește la Giurgiu pe 1 septembrie, fără a fi crezut de cuviință, din acest moment, să notifice guvernului nici soarta sa, nici puterile cu care a fost investit.

El ocupa militărește orașul și, prin ignoranța în care lasă guvernul și țara întregă cu privire la intențiile sale ulterioare, pare că vrea să sporească tulburarea și neliniștea generală.

În sfârșit, pornește în marș urmat de toată armata imperială și avansează până sub zidurile Bucureștiului, tot fără aviz prealabil către guvern, care se vede de acum în imposibilitatea de a lua măsurile

necesare pentru a preveni consecințele pe care le-ar putea avea, în circumstanțele actuale, marșul de-a lungul țării al unei armate de 12 până la 15.000 de oameni, ale căror intenții nu se cunosc.

Totuși, printr-o favoare nesperată a Providenței, temerile pe care eram în drept să le avem nu se realizează și comisarul imperial poate să se convingă peste tot, la trecerea sa, de bunele intenții ale acestei populații care se întreabă din nou care sunt motivele unei asemenea desfășurări de forțe.

La știrea apropierii comisarului imperial, guvernul, uitându-și motivele legitime de nemulțumire pentru a nu mai vedea în el decât reprezentantul suzeranului său, l-a trimis pe ministru afacerilor externe pentru a-l saluta în numele său și pentru a lua de comun acord cu el măsurile cerute de împrejurări.

Excelența sa, Fuad Effendi refuză să-l primească pe trimisul guvernului.

În aceeași zi, 10/22 a prezentei luni, Excelența sa, Fuad Effendi adresează Eminenței sale, Mitropolitul o scrisoare pe care îl roagă s-o aducă la cunoștința țării, scrisoare prin care solicită în calitate de ministru al păcii să vegheze la menținerea ordinii și liniștii în oraș, declarându-i că, capitala este de acum sub supravegherea armatei imperiale. Am fost informați despre această scrisoare de Em. sa, Mitropolitul, căruia am crezut că trebuie să-i adresăm în replică protestul alăturat ¹.

Ieri, 11/23, o deputăție de peste 50.000 de oameni, toți neînarmați și avându-l în fruntea lor pe Eminența sa, Mitropolitul, au mers în fața trupelor imperiale a căror sosire fusese anunțată în aceeași dimineață. Această deputăție s-a oprit chiar în fața primelor linii ale armatei imperiale și Eminența sa i-a cerut Excelenței sale, Fuad Effendi o întrevedere particulară care i-a fost refuzată.

Guvernul se întreabă cu neplăcută surprindere care motive l-au putut determina pe Excelența sa, Fuad Effendi să urmeze în împrejurările actuale o linie de conduită atât de puțin conformă cu declarațiile precedente ale Sublimei Porți și căreia i-ar trece voluntar cu vederea ceea ce este ofensator la adresa lui, dacă n-ar fi de natură să aducă în țară perturbări la fel de periculoase pentru țară însăși, ca și pentru Sublima Poartă.

Excelența sa, Fuad Effendi uită că, Locotenența Domnească fiind recunoscută în mod oficial de Excelența sa, Suleiman Pașa, în numele Înălțimii sale, ea este încă astăzi, guvernul legal al țării; și că, fiind admis dreptul Sublimei Porți de a reveni asupra actelor sale, dezavuându-și plenipotențiarul, ea rămâne chiar și în aceste condiții, câtă vreme Excelența sa, Fuad Effendi nu o va dizolva în mod violent,

în virtutea puterilor sale, dacă într-adevăr aceste puteri sunt de așa natură. Pe de altă parte, el nu pare să țină cont deloc de situația violentă în care se află țara, pe drept neliniștită de soarta care i se pregătește, și-i aduce întrucâtva o sfidare, refuzând să-i primească pe șeful Bisericii și pe trimișii națiunii, în vreme ce tabăra sa este deschisă agenților partidei reacționare.

În plus, și aceasta nu are nimic surprinzător după tot ce am spus mai sus, în țară domnește o mare frământare; locuitorii de la țară sosesc în fiecare zi în capitală în grupuri de câte cinci-șase persoane și există destule motive de teamă că vor izbucni dezordini grave, dacă Excelența sa, Fuad Effendi nu se grăbește să pună capăt incertitudinii care apasă țara și care paralizează acțiunile guvernului.

Pentru aceste motive, guvernul protestează în fața dumneavoastră, domnule gerant, împotriva actelor Excelenței sale, Fuad Effendi, ca fiind contrare moderației și justiției la care era în drept să se aștepte de la trimisul Î<nălțimii> S <ale> și declinându-și dinainte orice responsabilitate pentru consecințele care ar putea rezulta de aici, delcară intenția sa de a informa S<ublima> P<oartă> de conduita reprezentantului său.

Semnat:

Ministrul Afacerilor Externe,
I. Voinescu II

59

1848 septembrie 13/25, Paris

Bulletin de l'étranger
Correspondance Particulière

On nous écrit de Jassy, 25 septembre:

„Le silence des puissances européennes au sujet des actes arbitraires de la Russie dans les provinces de l'empire ottoman vient enfin de produire son effet! L'empereur Nicolas voit dans ce silence un consentement, une approbation même, et dès lors il n'hésite plus à porter un dernier coup au coeur de la Turquie. Le général Lüders vient de passer le Pruth à Léova, le 23 septembre, à la tête de son corps d'armée de quarante mille hommes; il a reçu l'ordre de Pétersbourg de s'avancer, à marches forcées, sur Bucarest, et de s'en emparer

quand même les troupes turques se trouveraient déjà dans cette capitale. Le général Lüders s'est rendu à Jassy, pour vingt quatre heures, et après s'être abouché avec le prince Stourdza, après avoir tenu un conseil de guerre avec plusieurs généraux de l'armée russe, il est reparti en toute hâte pour aller rejoindre ses troupes à Berlad, petite ville de la Moldavie, située près de la frontière valaque. On pense que dans huit jours il sera aux portes de Bucarest.

Ainsi, aux yeux de l'autocrate protecteur, les droits de suzeraineté du sultan sur les principautés ne sont plus rien; le rôle de Fuad Effendi en Valachie devient nul et c'est le général Lüders qui est chargé d'y ramener l'ancien ordre de choses, c'est-à-dire la barbarie et l'esclavage! Ainsi la question moldo-valaque, cette question toute démocratique, va être résolue par l'épée de l'absolutisme; les provinces danubiennes, ces provinces aux tendances françaises vont bientôt recevoir le châtimeur du crime qu'elles ont commis de proclamer les principes de la France aux portes mêmes de la Russie! Car, comment pourraient-elles jamais, faibles et désarmées qu'elles sont, opposer une résistance aux forces réunies des deux vastes empires turc et russe!

Puisse la République française établir promptement les bases de son gouvernement, et protéger de sa puissance les peuples qui s'inclinent à son nom et qui se sont fait gloire d'adopter et de proclamer ses principes?

Arhivele Naşionale Istorice Centrale, colecţia Microfilme Franţa, r. 121, c. 225 (Bibliothèque Nationale Paris, Imprimées).

Buletin extern Correspondenţe particulare

Ni se scrie de la Iaşi, 25 septembrie:

„Tăcerea puterilor europene faţă de actele arbitrare ale Rusiei în provinciile Imperiului Otoman şi-a făcut în sfârşit efectul! Împăratul Nicolae vede în această tăcere un consimţământ, o aprobare chiar, şi din clipa aceea nu mai ezită să dea o ultimă lovitură în inima Turciei. Generalul Lüders a trecut Prutul pe la Liova, pe 23 septembrie, în fruntea corpului său de armată de patruzeci de mii de oameni; el a primit ordin de la Petersburg să avanseze, în marş forţat, asupra Bucureştiului şi de a-l cuceri chiar dacă trupele turceşti se vor fi găsit

deja în această capitală. Generalul Lüdgers a mers la Iași, pentru douăzeci și patru de ore și după ce s-a înțeles cu principele Sturdza, după ce a ținut un consiliu de război cu mai mulți generali ai armatei ruse, a plecat în mare grabă pentru a-și reîntâlni trupele, la Bârlad, orașel din Moldova, situat în apropierea frontierei valahe. Se crede că în opt zile va fi la porțile Bucureștiului.

Astfel, în ochii autocratului protector, drepturile de suzeranitate ale sultanului asupra principatelor nu mai valorează nimic; rolul lui Fuad Effendi în Țara Românească devine nul, iar generalul Lüdgers este cel însărcinat să reîntroneze aici vechea ordine de lucruri, adică barbaria și sclavajul. Astfel, chestiunea moldo-valahă, această chestiune întru totul democratică, va fi rezolvată prin robia absolutismului; provinciile danubiene, aceste provincii de tendințe franceze, își vor primi în curând pedeapsa pentru crima pe care au comis-o de a proclama principiile Franței chiar la porțile Rusiei! Căci, cum ar putea ele vreodată, slabe și neînarmate cum sunt, să opună rezistență forțelor reunite ale celor două mari imperii: turc și rus!

Va reuși Republica Franceză să stabilească cu promptitudine bazele guvernării sale și să protejeze cu puterea sa popoarele care se înclină < în fața > numelui ei și care își fac un titlu de glorie din a adopta și proclama aceste principii?

60

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

1848 septembrie 14/25, București
Bucarest, 26 septembre 1848

Monsieur le Ministre,

A peine ma dépêche précédente était elle partie, qu'une nombreuse députation de notables de la ville s'est présentée chez le Consul général d'Angleterre pour le prier de se rendre auprès de Fuad Effendi, dans le but de connaître ses intentions à l'égard de la Capitale et de tirer la population de l'état d'incertitude et d'anxiété auquel elle était livrée depuis plusieurs jours. Mr. Colquhoun répondit aux notables qu'il ne saurait reconnaître de caractère officiel à cette démarche,

qu'autant qu'elle serait faite auprès de lui par la Lieutenance elle-même. Une heure après Mr. Colquhoun était en possession d'une note par laquelle le Gouvernement le priaît de considérer la démarche des notables, comme l'expression des voeux de la nation toute entière. Mr. Colquhoun expédia donc son secrétaire au camp du Commissaire Impérial Ottoman pour lui demander à quelle heure le Consul général d'Angleterre pourrait se présenter chez lui. Fuad Effendi répondit qu'il se ferait un plaisir de recevoir le Consul Général d'Angleterre dès demain 25 septembre.

Vers les neuf heures du soir, toutes les cloches sonnent l'alarme, la ville est en émoi, on crie à la trahison, les Turcs entrent dans la Capitale, on court aux armes et en moins d'une demi-heure plus de 2000 personnes arrivent au Palais pour défendre le Gouvernement. On ne tarde cependant pas à reconnaître que c'est une patrouille turque très avancée qui a causé cette fausse alerte. Aussitôt la tranquillité est rétablie. Hier à onze heures de matin, Mr. Colquhoun s'est rendu au camp turc où il a eu un long entretien avec Fuad Effendi. Le Commissaire Ottoman lui a déclaré qu'il ne pouvait différer plus long temps l'exécution des ordres de la S.P.; qu'il avait convoqué pour midi les boyards et les notables de la Capitale, pour leur signifier la dissolution de la Lieutenance Princièrè instituée par Suleyman Pacha et la nomination d'un Caimakan, que d'ailleurs une amnistie générale était accordée à tous les valaques qui étaient entrés dans le mouvement de 23 Juin dernier. En effet, une lettre adressée par Fuad Effendi au Métropolitain invite tous les Boyards et les notables à se rendre au camp. La jeunesse refuse l'admission des vieux boyards au Sein de la députation. L'officier turc porteur des ordres de Fuad Effendi se rend chez Mr. Alexandre Philippesco (Vulpé); celui-ci se charge de réunir la haute Boyerie qui se rend en corp au palais pour se joindre à la députation déjà en marche pour Kotrotcheni. Le Commissaire Impérial Ottoman en présence du Commissaire Russe, le Général Duhamel, donne lecture à l'assemblée d'un firman de S.A. le Sultan déclarant la dissolution de la Lieutenance et le rétablissement de l'ancien ordre de choses basé sur le règlement organique. Un seul Kaimacan est nommé; c'est Mr. Constantin Cantacuzène. La jeunesse voyant tous ses espérances déçues en un moment, proteste par de paroles énergiques contre la teneur du Firman. Le Commissaire turc répond qu'il n'est point venu là pour écouter leurs doléances. Les esprits s'exasperant et dans la crainte que le retour de la députation dans la Capitale n'y produise un mouvement d'opposition désespérée, Fuad Effendi ordonne aux troupes de former un carré autour de la

députation; mais les boyards appartenant à l'ancien ordre de choses et satisfaits de la teneur du firman, sortent du carré et se rendent dans une tente voisine.

Les deux Commissaires ayant délibéré sur la gravité de cette démonstration inattendue de la jeunesse, décident que les troupes doivent être dirigées immédiatement sur la ville sans aucune notification préalable, soit aux habitants, soit même aux consuls étrangers. A trois heures, on entendit en effet gronder le canon des Turcs: la population ayant fait une résistance opiniâtre quoique non-armée aux portes de la ville, fut culbutée par la cavalerie; plusieurs hommes furent mutilés par le sabre et foulés aux pieds des chevaux. Arrivé à la caserne qui renfermait deux bataillons d'infanterie ne s'élevant pas à plus de 400 hommes ensemble et dont les fusils n'étaient point chargés, le commandant turque Hérin-Pacha demandait aux officiers Valaques la reddition de leurs armes. Ceux-ci répondirent à cette injonction qu'il n'avaient reçu de la Lieutenance ni l'ordre de les rendre, ni l'ordre de s'en servir, cependant, ils restèrent à leurs postes. Les Turcs passèrent alors précipitamment dans l'enceinte de la caserne. Là ils recontrèrent le corps des pompiers qui, ignorant ce qui se passait, venait se joindre au reste de la milice pour faire l'exercice journalier. Les Turcs croyant à une attaque préparée, fondent pêle-mêle, infanterie et cavalerie sur le corps de pompiers qui, au nombre de cent, forcent la ligne des Turcs et passent outre au milieu du feu de l'artillerie qui les prenant par derrière, les fauche en un instant comme des épis. Dès lors, les turcs entrent sans résistance dans la ville; ils sacagent, pillent les faubourgs de ce côté, depouillent les malheureux habitants, éventrent des femmes, des vieillards et des enfants sans défense pour s'emparer de leurs dépouilles. Mr. Bourlé, citoyen français et sa femme, sont victimes de leur barbarie, les soldats turcs violent leur domicile, leur enlèvent tout ce qu'il ont de plus précieux en leur laissant toutefois la vie sauvée. Ce dernier incident ayant été porté à ma connaissance par les victimes et par une déclaration des notables de la colonie française, je me suis empressé d'adresser à Fuad-Effendi une note énergique pour demander une prompte et juste réparation et empêcher le retour de pareils actes. „Me réservant d'en faire retomber toute la responsabilité sur qui de droit“, j'aurai l'honneur par le prochain currier, de vous adresser, Monsieur le Ministre, les pièces relatives à cet incident déplorable.

On ignore encore à l'heure qu'il est le nombre des morts et des blessés. Toutefois, dans un entretien que j'ai eu ce matin avec Fuad Effendi, il m'a déclaré que du côté des Turcs, il ne s'élevait pas au

dessus de dix morts et de trente cinq blessés. D'après les renseignements que j'ai recueillis, il s'élève du côté des Valaques à plus de cent morts et autant de blessés. Sur le lieu même, théâtre de leur brigandage, les soldats turcs ont ouvert un bazar où ils vendent à vil prix à des juifs les objets de valeur, fruits de leurs rapine. Aujourd'hui même, malgré les ordres sévères des chefs et les assurances qui ont été donné par eux aux agents des Puissances étrangères, de pareils actes de violence se sont répétés dans les faubourgs et même au centre de la ville. Bucarest est mis en état de siège. Ce matin, Mr. Constantin Cantacuzène nous a communiqué son installation par les deux commissaires dans ses nouveaux fonctions de Kaimacan. Le général Duhamel et Fuad Effendi sont entrés en ville en même temps. L'hôtel du Consulat général de Russie est gardé par cent hommes de cavalerie turque.

Je suis avec respect
Monsieur le Ministre,
Votre très humble et très obéissant serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Bucarest, vol. 5, f. 266-273).

București, 26 septembrie 1848

Agenția și Consulatul General al Franței
în Principatele Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 32

Domnule Ministru,

Imediat după plecarea precedentei mele depeșe, o deputație numeroasă de notabilități ai orașului s-a prezentat la consulul general al Angliei pentru a-l ruga să meargă la Fuad-Effendi, în scopul de a afla intențiile acestuia cu privire la capitală și de a scoate populația țării din incertitudinea și anxietatea în care a fost lăsată pradă timp de mai multe zile. Dl. Colquhoun le-a răspuns notabilităților că nu va

putea recunoaște caracterul oficial al acestui demers, decât dacă va fi făcut pe lângă el de Locotenența însăși. O oră mai târziu, dl. Colquhoun era în posesia unei note prin care guvernul îl ruga să considere demersul notabilităților ca expresie a voinței întregii națiuni.

Dl. Colquhoun și-a trimis așadar secretarul în tabăra comisarului imperial otoman pentru a-l întreba la ce oră consulul general al Angliei ar putea să se prezinte la el. Fuad Effendi a răspuns că i-ar face plăcere să-l primească pe consulul general al Angliei, începând de mâine, 25 septembrie.

Către orele nouă seara, toate clopotele au sunat alarma, tot orașul era în fierbere, se striga că a fost trădare, turcii au intrat în capitală, s-a alertat la arme și în mai puțin de o jumătate de oră 2000 de persoane au sosit la Palat pentru a apăra guvernul. În curând s-a știut că o patrulă turcă foarte avansată a fost cauza acestei false alerte. Imediat liniștea a fost restabilită. Ieri dimineață, la orele 11, dl. Colquhoun s-a dus în tabăra turcă, unde a avut o lungă convorbire cu Fuad Effendi. Comisarul otoman i-a declarat că nu poate amâna prea mult executarea ordinelor Sublimei Porți; că i-a convocat pentru prânz pe boierii și notabilitățile capitalei, pentru a le aduce la cunoștință dizolvarea Locotenenței Domnești instituită de Suleiman Pașa și numirea unui caimacam, că, de altfel, o amnistie generală va fi acordată tuturor valahilor care au participat la mișcarea din 23 iunie trecut. Într-adevăr, o scrisoare adresată de Fuad Effendi mitropolitului îi invită pe toți boierii și notabilitățile să vină în tabără. Tineretul a refuzat primirea boierilor bătrâni în deputăție. Ofițerul turc, purtător al ordinelor lui Faud Effendi, s-a dus la dl. Alexandru Filipescu (Vulpe), acesta l-a însărcinat cu adunarea marilor boieri care s-au dus în corpore la palat pentru a se întâlni cu deputații deja plecați către Cotroceni. Comisarul imperial otoman, în prezența comisarului rus, generalul Duhamel a dat citire pentru adunare unui firman al Înălțimii sale sultanul, delcarând dizolvarea Locotenenței și restabilirea vechii ordini bazată pe Regulamentul Organic. A fost numit un singur caimacam; acesta este dl. Constantin Cantacuzino. Tineretul, văzându-și toate speranțele spulberate într-un moment, a protestat prin cuvinte energice contra conținutului firmanului. Comisarul turc le-a spus că nu a venit acolo ca să le asculte doleanțele. Spiritele s-au încins și, de teamă ca întorcerea deputăției în capitală să nu provoace o mișcare de rezistență disperată, Fuad Effendi le-a ordonat trupelor să formeze un careu în jurul deputăției; dar boierii aparținând vechiului regim și < care erau > satisfăcuți de conținutul firmanului, au ieșit din careu și s-au dus într-un cort din apropiere.

Cei doi comisari deliberând asupra gravității acestei demonstrații neașteptate a tineretului, au decis că trupele trebuie să se îndrepte imediat asupra orașului fără nici un avertisment prealabil, nici către locuitori, nici chiar către consulii străini. La ora trei, s-a auzit într-adevăr bubuitul tunului turcesc; populația opunând o rezistență îndârjită, deși neînarmată, la porțile orașului, a fost împrăștiată cu ajutorul cavaleriei. Mai mulți oameni au fost mutilați cu săbiile și călcați în picioarele cailor. Ajunși la cazarme care adăposteau două batalioane de infanterie, nenumărând mai mult de 400 de oameni cu totul și ale căror puști nu erau încărcate, comandantul turc Herim-pașa le-a cerut ofițerilor valahi să predea armele. Aceștia au răspuns că nu au primit din partea Locotenenței nici ordinul de a le preda, nici ordinul de a se sluji de ele; între timp, vor rămâne la postul lor. Turcii au intrat, deci, în mod precipitat, în incinta cazarmii. Acolo au întâlnit corpul de pompieri care neștiind ce se petrece venea să se alăture miliției pentru instrucția zilnică. Turcii, crezând că e vorba de un atac pregătit, s-au năpustit la grămadă, infanterie și cavalerie, asupra corpului de pompieri care, în număr de o sută, au forțat linia turcilor și au trecut dincolo, în bătaia focului artileriei care, luându-i din spate, i-a secerat într-un minut ca pe niște spice. Din acel moment, turcii au intrat fără a întâmpina rezistență în oraș. Ei au devastat, au jefuit cartierele din această parte <a orașului>, i-au prădat pe nefericiții locuitori, au spintecat femei, bătrâni și copii fără apărare pentru a le lua bunurile. Dl Boulré, cetățean francez și soția sa au fost victimele barbariei lor, soldații turci violându-le domiciliul, luându-le tot ce aveau mai valoros, dar lăsându-le totuși viața. Acest ultim incident fiindu-mi adus la cunoștință de către victime și printr-o declarație a notabililor coloniei franceze, m-am gărbuit să-i trimit lui Fuad Effendi o notă energică pentru a-i cere o reparație promptă și dreaptă și pentru a împiedica repetarea unor asemenea acte. "Urmând ca responsabilitatea să cadă asupra celor vinovați", voi avea onoarea domnule ministru, să vă trimit prin următorul curier deocumenele legate de acest incident deplorabil.

La ora actuală, nu se știe care este numărul morților și răniților. Totodată, într-o convorbire pe care am avut-o azi dimineață cu Fuad Effendi, mi-a declarat că, de partea turcilor, nu au fost mai mult de zece morți și treizeci și cinci de răniți. Chiar pe locul <care a fost> teatrul actelor lor de tâlhărie, soldații turci au deschis un bazar unde le vând evreilor, la prețuri de nimic, obiectele de valoare pe care le-au jefuit. Astăzi chiar, în ciuda ordinelor severe ale șefilor și a asigurărilor date de ei agenților puterilor străine, asemenea acte de

violență s-au repetat în suburbiile și chiar în centrul orașului. Bucureștiul este în stare de asediu. În această dimineață, dl. Constantin Cantacuzino ne-a comunicat instalarea sa de către cei doi comisari în noua funcție de caimacam. Generalul Duhamel și Fuad Effendi au intrat în oraș în același timp. Clădirea Consulatului General al Rusiei este păzită de o sută de cavaleriști turci.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Hory

Domnului Ministru de Externe al Republicii Franceze. La Paris.

61

1848 septembrie 24/octombrie 6,, Paris

Nous lisons dans la „Roumanie“, journal de Bucarest: „Les affaires de la Hongrie se compliquent de plus en plus. Laisant de côté la particularité du caractère magyare, c'est-à-dire le ton de supériorité que cette nation affecte à l'égard des autres, il est impossible, dans le conflit entre les Hongrois et les Croates, de ne pas être du côté des premiers. Les Croates ne combattent pas pour un principe national; ils ne combattent que pour des intentions dynastiques et, de la sorte, tournent leurs armes contre eux-mêmes. Quel est le crime des Hongrois pour lequel ce beau pays est ensanglanté? c'est leur prétendue usurpation. Or, qu'ont usurpé les Hongrois? les droits que tout peuple peut désirer. Leur but est aisé à connaître: ils veulent une Hongrie indépendante. Est-ce là quelque chose d'inouï et d'impossible? La Hongrie a tenu, sous ses Corvins, une place considérable en Europe, et elle était alors habitée par autant de nations qu'aujourd'hui. Sans doute ces différentes nationalités se sont éveillées; mais on peut très bien concevoir qu'elles concourent sciemment, comme autrefois inscivement, au bien de la commune patrie. Les Hongrois verront sans peine qu'ils atteindront bien plus facilement leur but en respectant la nationalité de chaque peuple de la Hongrie, autant qu'ils veulent que la leur soit respectée. Si la guerre se poursuit entre les deux nations Hongroise et Croate, elles s'affaibliront mutuellement, et les conquêtes du 15 mars ne seront bientôt plus qu'un souvenir.“

Ce langage du journal roumain est d'autant plus digne d'attention, que jusqu'à présent il avait été peu favorable à la cause hongroise. Les Roumains, en qualité de Transylvains, sont une de ces nombreuses nations qui occupent le sol de la Hongrie et qui acceptaient de mauvais gré la vie commune que la force des choses impose aux divers peuples domiciliés sur un même terrain. Mais les progrès des armes de Jellachich commencent à dessiller les yeux, à vaincre les préjugés. Il est évident que cet officier n'est que l'agent de la camarilla autrichienne et que l'on essaie d'obtenir contre les Hongrois le même succès qu'on a obtenu contre les Italiens. Ce succès obtenu, il est évident encore que l'on se tournera contre la révolution à Vienne, et que les armes qui ont vaincu l'Italie et la Hongrie ne chômeront pas entre les mains de ceux qui ont perdu la bataille du mois de mars. Tous ces plans sont clairs comme le jour; les rois cherchent leur revanche, et les peuples, qui se sont mal gardés après le premier triomphe, ne sont plus que sur une pénible et dangeureuse défensive.

Ce sont ces faits éclatants qui rapprochent les Roumains des Hongrois. Rien ne peut être plus favorable à la cause du despotisme autrichien que les querelles de nationalité qui surgissent et qu'il attise entre les peuples habitant la Hongrie et le voisinage. Sans le secours que lui prêtent en ce moment les Croates contre la cause libérale, il serait frappé d'impuissance et contre la Hongrie et contre Vienne. Il importe que cette vérité soit bien sentie par les Roumains, afin qu'ils n'allaient pas, au gré de vains préjugés nationaux, abandonner leur véritable ami pour se jeter dans les bras de leur véritable ennemi. Les Hongrois et les Roumains sont appelés à régénérer cette extrémité orientale de l'Europe et les bords du Danube. La cause des uns et des autres est commune. Non, ce n'est pas le magyare entrant résolument dans la voie de la rénovation moderne dont on se doit défier; c'est le cabinet autrichien cherchant à regagner par la ruse et la violence, par le carnage et l'incendie, l'absolutisme qui a été brisé.

Les démocrates allemands sont compromis de leur côté si la Hongrie succombe. Qu'ils ne renouvellent pas la faute commise à l'égard de l'Italie. Ils ont délaissé la cause italienne et maintenant ils voient de quoi les menacent les victoires de Rajelzki qui déjà enflent le courage des camarilla absolutistes et des généraux aux provocantes proclamations. On jugera, même en Allemagne (et nous espérons qu'on nous rendra justice), si nous avons eu tort de combattre les tendances de l'Assemblée de Francfort, qui réclamait la Vénétie pour protéger le flanc de l'empire germanique et menaçait le Piémont d'une guerre pour avoir bloqué le port de Trieste. Si rien n'était plus

anti-démocratique qu'une pareille politique, rien aussi ne mettait plus en péril les nouvelles conquêtes de la liberté allemande. Procurer des victoires à l'empereur d'Autriche en Italie, c'était procurer une défaite à la cause populaire en Allemagne. Les peuples sont désormais trop solidaires pour qu'il en pût être autrement.

Les devoirs du gouvernement français croissent à mesure que la situation se complique. La Hongrie est loin, il est vrai; mais c'est la secourir que de prendre énergiquement en main la cause italienne, et pour être indirecte, cette aide ne sera pas sans efficacité. En l'état où est l'Europe, ce ne sera un événement indifférent pour personne que l'appui de la France donné résolument à l'Italie. Les Hongrois en auront meilleur courage et leurs adversaires moins de confiance et de force. Telle est la voie par laquelle le gouvernement français est le maître de favoriser la cause générale des peuples dans la cause particulière des Hongrois. La situation du cabinet autrichien, malgré les succès de Radetzki et de Jellachich, est tellement précaire, de telles perturbations le menaçant en Italie, en Hongrie, en Bohême, en Gallicie et dans sa capitale déjà si démocratique, qu'il faut peu peser sur la balance pour décider de quel côté le plateau s'abaissera. Aux jours de la conquête et de la violence le Gaulois y mit son épée; aujourd'hui il peut et doit mettre (ce qui est mille fois plus puissant), au nom des gouvernements, le besoin de la paix; au nom des peuples, l'intérêt démocratique.

Hier, c'était la Belgique qu'ils s'agissait de protéger contre le mauvais vouloir des cours absolutistes; aujourd'hui, c'est l'Italie. A chaque crise, l'ébranlement est plus profond en Europe; et à chaque crise aussi, l'influence de la France s'étend ou, pour mieux dire, la communauté de situation se prononce davantage. Les préjugés italiens se sont évanouis devant la nécessité; et, dès que les préjugés allemands auront subi une décroissance suffisante, il est évident que l'Allemagne et la France changeront l'intolérable état où est réduite la nation polonaise. Ce n'est pas, à proprement parler l'influence de la France qui aura fait un pas, c'est l'Allemagne qui aura mieux compris les conditions de la rénovation moderne. Sans doute, les Italiens ont commis une faute énorme en ne demandant pas tout d'abord l'intervention française. Alors la chose était facile, le succès était certain et même peu de forces auraient suffi. Vouloir n'appeler le secours de la France que dans le cas où l'Italie aurait été mise hors de combat était la plus fausse des combinaisons, soit pour la politique, soit pour la guerre. Mais aujourd'hui la position s'est éclaircie: les Italiens ont vu qu'ils avaient besoin de la France et la France de son côté, comprend

autant que jamais que la liberté et l'indépendance de l'Italie sont un de ses premiers intérêts. Heureusement, dans la déroute italienne, Venise este restée libre et aux Italiens. Elle entraînera l'indépendance de la Vénétie; car nous ne pensons pas qu'aucune main française puisse remettre à l'Autriche les clés de Venise.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 121, c. 205 (Bibliothèque Nationale, Paris, Imprimées).

Citim în „România“, gazeta din București: „Problemele Ungariei se complică din ce în ce mai mult. Lăsând de-o parte specificul temperamentului maghiar, adică tonul de superioritate pe care această națiune îl adoptă față de altele, este imposibil, în conflictul dintre unguri și croați, să nu fii de partea primilor. Croații nu se luptă pentru un principiu național, ei nu se luptă decât pentru proiecte dinastice și, în felul acesta, își întorc armele împotriva lor înșiși. Care este crima ungarilor, pentru care această frumoasă țară este însingurată? Pretinsa lor uzurpare. Or, ce au uzurpat ungarilor? Drepturile pe care și le poate dori un popor. Scopul lor e ușor de aflat: vor o Ungarie independentă.

Este aceasta ceva nemaiauzit și imposibil? Ungaria a deținut, sub Corvinești, un loc considerabil în Europa și atunci era locuită tot de atâtea națiuni ca și astăzi. Firește, aceste națiuni s-au deșteptat; dar se poate foarte bine concepe că ele concurează conștient, ca altă dată inconștient, la binele patriei comune. Ungurii vor vedea cu ușurință că își vor atinge mult mai ușor scopul respectând naționalitatea fiecărui popor din Ungaria, așa cum vor să le fie respectată naționalitatea lor. Dacă se va purta război între cele două națiuni, ungară și croată, ele se vor slăbi reciproc, și cuceririle lui 15 martie nu vor mai fi în curând decât amintiri.”

Acest limbaj al unui ziar românesc este cu atât mai demn de atenție, cu cât, până în prezent, el s-a arătat prea puțin favorabil cauzei maghiare. Românii, în calitate de transilvăneni, sunt una dintre multele națiuni care trăiesc pe pământul Ungariei și care au acceptat de nevoie viața comună impusă prin forța împrejurărilor diverselor popoare ce locuiesc pe același pământ. Dar progresele armatei lui Jellachich încep să deschidă ochii, să învingă prejudecățile. Este evident că acest ofițer nu este decât agentul camarilei austriece și că se va încerca să se obțină, împotriva ungarilor, același succes care s-a obținut împotriva italienilor. Acest succes odată obținut, este evident

că se vor îndrepta împotriva revoluției de la Viena și că armele ce au învins Italia și Ungaria nu vor sta degeaba în mâinile celor care au pierdut bătălia de la jumătatea lui martie. Toate aceste planuri sunt limpezi ca lumina zilei; monarhii vor să obțină revanșa, iar popoarele, care nu s-au păzit bine după victoria inițială, nu se mai află decât într-o penibilă și periculoasă defensivă.

Acestea sunt faptele izbitoare care îi apropie pe români de unguri. Nimic nu poate fi mai favorabil cauzei despotismului austriac, decât disputele naționale care apar și pe care le ațâță între popoarele ce locuiesc în Ungaria și în vecinătatea ei. Fără ajutorul pe care i-l cer acum croații împotriva cauzei liberale, el ar fi acum neputincios, atât față de Ungaria, cât și de Viena. Este important ca acest adevăr să fie bine înțeles de români, ca să nu-și abandoneze în virtutea unor vane prejudecăți naționale, adevăratul prieten pentru a se arunca în brațele dușmanului lor real. Ungurii și românii sunt chemați să regenereze această extremitate orientală a Europei și malurile Dunării. Cauza unora și a altora este comună. Nu, nu maghiarul, care pornește hotărât pe calea înoirilor moderne, este cel de care trebuie să se teamă, ci Cabinetul austriac, care caută să recâștige prin șiretenie și violență, prin masacru și foc, absolutismul ce a fost sfărâmat.

Democrații germeni sunt, la rândul lor, compromiși dacă Ungaria sucombă. Să nu facă din nou aceeași greșală ca aceea față de Italia. Ei au părăsit cauza italiană și acuma văd cât de mult îi amenință victoria lui Radetzki, care a insuflat deja curaj camarilei absolutiste și generalilor prin proclamații provocatoare. Se va socoti chiar în Germania (și sperăm că ni se va da dreptate) dacă am greșit combătând tendințele Adunării de la Frankfurt, care cerea Veneția pentru a proteja flancul Imperiului germanic și amenința Piemontul cu un război pentru a bloca portul Trieste. Dacă nu există nimic mai anti-democratic decât o asemenea politică, nimic nu pune, de asemenea, într-un mai mare pericol, cuceririle libertății germane. A-i procura victorii împăratului Austriei în Italia înseamnă a procura o înfrângere a cauzei populare în Germania. Popoarele sunt de acum prea solidare pentru ca lucrurile să poată sta altfel.

Datoriile guvernului francez cresc pe măsură ce situația se complică. Ungaria este departe, e adevărat, dar, apărând-o, se îmbrățișează în mod energic, cauza italiană și, deși indirect, acest ajutor nu va fi ineficace. În starea în care se află Europa nu va fi indiferent pentru nimeni faptul că Franța spirjină hotărât Italia. Ungurii vor avea mai mult curaj, iar adversarii lor mai puțină încredere și forță. Acesta este modul în care Guvernul francez poate favoriza cauza generală a

popoarelor prin cauza particulară a ungarilor. Situația Cabinetului austriac, în ciuda succeselor lui Radetzki și Jellachich, este atât de precară, cu atâtea tulburări ce o amenință în Italia, în Ungaria, în Boemia, în Galiția și în capitala deja atât de democratică, încât nu trebuie să mai atârni decât puțin în balanța pentru a decide de care parte se va înclina. În ziele de cuceriri și violențe, cocoșul galic și-a pus în balanță sabia; astăzi, el poate și trebuie să pună (și va fii de mii de ori mai puternic), în numele guvernelor, grija pentru pace, în numele popoarelor, interesul democratic.

Ieri, Belgia trebuia protejată de reaua-voință a curților absolutiste: astăzi, este Italia. Cu fiecare criză, zguduirea este mai puternică în Europa; și, cu fiecare criză, influența Franței se extinde sau, mai corect spus, comunitatea de situații se vădește mai bine. Prejudecățile italiene s-au șters în fața necesității; și, când prejudecățile germane se vor micșora suficient, este evident că Germania și Franța vor schimba starea intolerabilă în care se găsește națiunea poloneză. Nu este, propriu-zis, influența Franței cea care va trebui să înainteze, ci Germania, care va trebui să înțeleagă mai bine condițiile modernizării.

Fără îndoială, italienii au comis o greșeală enormă, necerând de la început intervenția franceză. Atunci ar fi fost simplu succesul era sigur și, chiar puține forțe ar fi fost de-ajuns. A voi să nu ceară ajutorul Franței, decât în cazul în care Italia va fi scoasă din luptă, era cea mai falsă dintre combinații, atât politic, cât și militar. Dar astăzi, poziția s-a limpezit: italienii au văzut că au nevoie de Franța, iar Franța la rândul ei, înțelege mai bine ca niciodată că libertatea și independența Italiei sunt printre primele sale interese. Din fericire, în mijlocul derutei italiene, Veneția rămâne liberă și italiană. Ea va antrena independența < provinciei > Veneto; căci nu credem că vreo mână franceză ar putea înmâna Austriei cheile Veneției.

My Lord,

I feel it a duty to bear testimony to the disinterestedness of almost every one of the authors of the late movement, who, placed for a short period in power, offered to those acquainted with the general

viciousness of the character of the boiars, the unusual spectacle of a purity of conduct above all doubt.

Forced as they have been to leave their country and become exiles, on account of their late political acts, they have left it with barely the means of subsistence for three months, many of them without even that resource and dependant on the others.

I hope before many months have elapsed, that these persons will be allowed to return to this country and that, if the Porte have the means, as she professes to have the will, she will admit into some branches of the administration, certain of these individuals, who alone are capable of cleaning the system of some of its crying abuses, but I suppose the Protecting Power, to judge at least from its recent acts, will endeavor to check any thing like amelioration, except such as may be proposed by itself, in its own views and for its own purposes.

I have the honor to be.
My Lord

Your Lordships most humble and most obedient servant.

Robert Colquhoun

The Right Honorable
Viscount Palmerston

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 19 (Public Record Office, London, Foreign Office 78-Turkey, vol. 743, f. 139-140).

București, 12 octombrie 1848

Nr. 64

My Lord,

Mă simt dator să depun mărturie asupra caracterului absolut dezinteresat al aproape tuturor autorilor recente mișcări, care, veniți pentru scurt timp la putere, au oferit celor obișnuiți cu caracterul vicios al boierilor, spectacolul, neobișnuit al unei conduite ireproșabile.

Forțați să-și părăsească țara și să se exileze, din cauza activității lor politice, au plecat, unii dintre ei având mijloace de subzistență numai pentru trei luni, iar alții lipsiți de orice resurse financiare, complet dependenți de ceilalți.

Sper că nu vor trece foarte multe luni până când acestor persoane li se va permite să se reîntoarcă în patrie și că, dacă Poarta are mijloacele, după cum pretinde că ar avea voința, îi va admite pe unii dintre aceștia în anumite sectoare ale administrației, ei fiind singurii capabili să curețe sistemul de acele abuzuri strigătoare la cer. Presupun însă că Puterea protectoare, judecând cel puțin după recentele ei manifestări, se va strădui să împiedice orice schimbare în bine, cu excepția celor propuse de ea însăși, după propriile ei concepții și pentru propriile interese.

Am onoarea,
Robert Colquhoun

Excelenței sale,
Viconte Palmerston

63

1848 septembrie, București

REPONSE AU MANIFESTE DE S.M. L'EMPEREUR DE
RUSSIE,
en date du 19 (31) juillet 1848

Dans les circonstances graves où les derniers événements ont placé le pays et en présence d'un état de choses qui ne peut être regardé que comme la réalisation des menaces exprimées par le Manifeste de S.M. l'empereur de Russie du 19 (31) juillet dernier, la Lieutenance de la Principauté regarde comme un devoir de protester une dernière fois, au nom de la vérité et à la face de l'Europe, contre les allégations contenues dans ce Manifeste, aussi bine que contre les conséquences qu'on prétend en tirer.

La circulaire de S.M. I. dresse l'acte d'accusation de ce qu'elle appelle le mouvement moldo-valaque, pour fonder le droit d'intervention de la Russie.

Elle raisonne à peu près de la manière suivante:

L'insurrection valaque du 11 (23) juin dernier constitue un acte de rébellion envers la Porte ottomane et la cour impériale de Russie, auxquelles seules, en vertu des traités existants, appartient le droit de régler la condition des deux provinces.

Les principes proclamés par les auteurs de l'insurrection et imposés, en quelque sorte, par eux à la nation, subversifs de tout ordre social, incompatibles avec la sûreté des gouvernements voisins, appellent une prompte répression de la part de ces gouvernements.

L'intégrité de l'empire ottoman est compromise.

La Russie est menacée chez elle.

Donc la Russie peut et doit faire entrer ses soldats dans les Principautés.

La Lieutenance Princièrè voit avec peine que S.M.I., pour justifier les mesures qu'elle avait prises, se soit crue dans l'obligation d'incriminer des hommes envers qui elle aurait craint davantage de se montrer injuste, si on lui eût rendu un compte plus exact des circonstances dans lesquelles se produisit le mouvement du 11 (23) juin.

Rappelons en peu de mots ces circonstances. S'il est un principe incontestable, c'est le droit qu'ont les peuples, quelles que soient les conditions qui règlent leur existence politique, de mettre les institutions qui les régissent en harmonie avec le degré de développement intellectuel et moral où ils sont arrivés. Cette harmonie est précisément ce qui constitue la loi éternelle du progrès imposée aux peuples comme aux individus et dont nulle puissance humaine ne peut entraver l'exercice légal. Sans doute, il y a des limites au delà desquelles cette légalité cesse: par exemple, si les traités sont enfreints, si les droits des puissances voisines sont méconnus, si le mouvement opéré contre l'ordre des choses existant n'a d'autre résultat que de remplacer l'abus par l'abus. Nous verrons tout-à-l'heure si le mouvement du 11 (23) juin a été en effet dirigé contre ces grands principes que nous sommes les premiers à admettre. Nous nous bornons maintenant à le raconter et, en le racontant, nous montrerons qu'il a été nécessaire.

Les nations sont soumises à un double travail: l'un qui se fait en elles-mêmes et par elles seules, indépendamment de toute cause extérieure; l'autre, qui est commun à toutes, et auquel chacune participe plus ou moins suivant son organisation intérieure, sa situation géographique, le rang qu'elle occupe dans la hiérarchie des peuples, ses affinités physiques et morales avec les Etats voisins. C'est ainsi qu'après les événements qui ont marqué le commencement de cette année dans l'Europe occidentale, la Valachie, malgré son isolement, n'avait pu s'empêcher d'en ressentir le contre-coup, et cette cause, pour ainsi dire externe, ajoutée au malaise intérieur dont souffrait le pays depuis l'établissement du statut organique rendait une crise imminente. Quand bien même ce statut, qui rappelait les jours désastreux de l'occupation russe de 1828 à 1832, n'eût pas porté avec lui une tache originelle, qui le rendait à bon droit suspect à la nation, une expérience

de dix-sept années n'avait que trop prouvé qu'il n'avait fait qu'aggraver les maux qu'il devait guérir, comme si le mal pouvait engendrer le bien, comme si l'on pouvait assurer la sécurité et le bien-être d'un peuple en portant atteinte à son indépendance. Mais la violation d'un droit n'entraîne pas la suppression de ce droit. La Valachie n'en demeurait pas moins autonome, malgré le Règlement organique, et, comme telle, libre de le modifier ou de le rejeter dans tous les cas. En effet, ou ce Règlement avait été établi sans sa participation et alors il ne l'obligeait en rien, ou il émanait du choix libre du pays, tel qu'il est consacré non seulement par les anciennes capitulations avec la Porte, mais par ces traités mêmes qui, selon le dire de la Russie, régleraient seuls les rapports des Principautés vis-à-vis d'elle, et notamment par l'article 5 du traité d'Adrianople et l'acte séparé relatif aux Principautés, et alors le pays avait le droit de le rejeter en tout ou en partie: le droit de faire impliquant celui de changer.

Un projet de constitution fut présenté dans ce sens à l'acceptation du hospodar. Qu'on ne parle pas ici de conspiration, de complot organisé pour substituer une autorité nouvelle à l'autorité du prince. C'est au contraire vers lui que sont tournés les vœux et les espérances de la nation; on le supplie de se mettre à la tête du mouvement qui doit emporter le pays vers des destinées plus heureuses. „Et toi, altesse, prince, lui est-il dit, la patrie t'a choisi; elle a compté sur toi comme sur son fils le plus cher. Reviens sur tes pas, nous ne te demandons pas de comptes. La patrie veut t'associer, te faire présider à sa grande oeuvre; sois à elle, sois une belle page de l'histoire valaque“. Cet appel suprême de la patrie, le prince l'entendit; il accepta et signa la constitution le 11 (23) juin, et nomma un nouveau ministère. Si le coeur lui a failli quelques jours après, s'il a été pris d'un de ces accès de vertige que la Providence envoie quelquefois à ceux qu'elle abandonne, s'il a eu moins de confiance dans son peuple que les menaces du consul général de Russie ne lui ont inspiré de crainte, à qui la faute doit-elle être imputée? Le prince déclare lui-même dans l'acte d'abdication transmis par lui au conseil des ministres que c'est volontairement et de son plein gré qu'il quitte le pouvoir. Que devait faire le gouvernement dans une conjoncture aussi grave? se retirer avec le prince et laisser le pays sans chefs, le lendemain d'une révolution et sous le coup d'une invasion prochaine de la Russie? Il comprit autrement son devoir. Il ramassa les rênes de l'Etat qui traînaient à terre, il veilla au maintien de l'ordre, pourvut à toutes les nécessités du présent sans perdre de vue l'avenir; et parce que seul il n'avait pas désespéré du salut de l'Etat, l'Etat fut sauvé.

Voilà les faits; voilà ce qu'on a appelé l'oeuvre d'une minorité usurpatrice et rebelle! Quoi, une minorité! parce que deux ou trois boyards, affectant la crainte d'un danger imaginaire ont été chercher un refuge dans le camp russe et ont protesté contre la perte de leurs privilèges! Mais, depuis quand les réformes sociales peuvent-elles s'accomplir sans laisser derrière elles quelques mécontents? Et ce qui s'est passé dans le pays depuis trois mois, cet éclatant témoignage donné au Gouvernement provisoire dans la journée du 29 juin (11 juillet), ces deux tentatives de contre-révolution qui sont venues se briser contre le bon sens et la ferme volonté du peuple abandonné à lui-même, ne prouvent-ils pas que le cri de délivrance poussé le 11 juin a été poussé par la nation tout entière? Quoi, usurpatrice! parce qu'elle s'était constituée de sa propre autorité Gouvernement provisoire, le lendemain de l'abdication du prince! Mais le Gouvernement provisoire ne s'est pas nommé lui-même; il a été élu d'acclamation par le peuple et composé presque en entier des ministres à qui le prince, en se retirant, avait remis ses pouvoirs.

Quoi, rebelle! parce qu'elle n'avait pas procédé par les voies légales, et ne s'était pas adressée aux deux cours dont l'approbation est nécessaire pour modifier les modifications que le pays peut avoir à apporter dans son régime administratif; et la Russie reconnaît elle-même que des changements étaient nécessaires! Nous examinerons tout-à-l'heure la valeur de cet argument, et en quoi il restreint le droit d'autonomie que les traités et les hattichérifs reconnaissent à la Principauté. Mais même en transformant ce droit d'autonomie en un simple droit d'appel aux cours, suzeraine et protectrice, quelles garanties ce droit offrait-il à la Principauté quand le prince refusait de prendre toute initiative, quand le silence de la Porte devait être regardé comme un aveu de son impuissance, quand le commissaire de S.M. l'Empereur à qui l'on nous renvoyait sans cesse comme vers l'arbitre de nos destinées, quelques jours avant la révolution, prié de prendre en considération l'état malheureux du pays, répondait: „Je ne suis pas venu ici pour écouter les griefs de la nation, mais pour prêter au hospodar un appui moral et matériel“. Sans doute, on doit le croire, le général Duhamel, quand il osait tenir un pareil langage au nom de son souverain, calomniait ses intentions; mais ne faut-il pas reconnaître aussi qu'un tel état de choses constituait un de ces instants suprêmes dans la vie d'un peuple où il doit, sous peine de périr, se sauver lui-même?

D'ailleurs, il n'est pas exact, comme le prétend le manifeste impérial, que la Valachie ne puisse modifier son administration intérieure que du consentement préalable de la cour protectrice. Il en est de

cette prétention, qui pour n'être pas nouvelle n'en est pas plus fondée, comme de ce titre même de cour protectrice que la Russie s'arroge sans qu'aucun traité le lui reconnaisse. Il n'y a d'autre cour protectrice pour la Valachie que la cour suzeraine, c'est-à-dire la Porte, la reconnaissance du suzerain par le vassal impliquant la protection de celui-ci par celui-là; la Russie n'est que puissance garante; elle-même ne se donne pas d'autre titre dans les traités de Bucarest, d'Ackerman et d'Adrinople, sur lesquels s'appuie le manifeste impérial; c'est-à-dire que la Russie ayant, non pas formé, ainsi qu'elle le prétend, mais simplement renouvelé le contrat qui unit les Principautés à la Porte ottomane, s'est portée en même temps garante de ce contrat, gardienne des droits du plus faible contre le plus fort, se réservant d'intervenir dans le cas où la Porte essaierait de violer les privilèges qu'elle déclarait reconnaître aux Principautés. Or, ces privilèges n'étant autres, comme il est dit dans le préambule même des traités, que les anciens droits du pays, stipulés par ses capitulations avec la Porte (1), il est évident que cette garantie de la Russie, qui n'a eu d'autre objet que d'assurer à la Valachie son droit d'autonomie, ne peut pas la priver aujourd'hui des avantages qu'elle pourrait retirer de l'exercice de ce droit; ou bien il faudrait supposer, ce que nous répugnons à admettre, que la Russie n'eût pas été sincère dans ses déclarations d'alors, et qu'elle n'eût agi que dans son propre intérêt, en paraissant agir dans l'intérêt unique de la Valachie.

Que la Valachie soit redevable à la Russie d'une partie ou même de la totalité des avantages que le manifeste de S.M. l'empereur se plaît à énumérer, nous sommes les premiers à reconnaître le fait, nous le reconnaissons sans le commenter et cela suffit peut-être pour nous justifier du reproche d'ingratitude qu'on nous adresse. Mais lorsque la Russie, pour quelques clauses favorables aux Principautés, insérées dans ses traités particuliers avec la Porte ottomane, vient à prétendre aujourd'hui que la Valachie n'a politiquement d'existence qu'en vertu de ces mêmes traités, ce qui la condamne, en quelque sorte à se mouvoir éternellement dans le cercle des desseins et de la politique de la Russie, elle oublie que les capitulations sont antérieures aux traités dont elle cherche à se prévaloir, et que le contrat qui rattache les Principautés à l'empire ottoman s'est formé bien avant l'époque où ont commencé les premiers rapports de cet empire avec la Russie. Quoi qu'il en soit, la politique des Etats ayant changé avec le temps, les craintes vis-à-vis de la Porte n'existant plus, du moins du côté de la Valachie, et, au contraire, celle-ci regardant, à tort ou à raison, la prédominance exclusive de la Russie dans la Principauté

comme dangereuse pour son développement ultérieur, elle demeure libre évidemment, et la Russie elle-même ne saurait lui en vouloir, de repousser aujourd'hui une protection qui ne peut lui être imposée, et qu'elle ne rejette, d'ailleurs, que dans l'acception particulière que la Russie s'efforce de donner à ce mot. En effet, comme il a été dit plus haut, la Valachie ne peut et ne doit reconnaître qu'une seule protection, celle de la puissance suzeraine, la Turquie, et après elle, des puissances qui sont elles-mêmes protectrices ou garantes pour la Turquie; c'est-à-dire que si, par hypothèse, la Valachie était lésée dans son droit par la Porte, elle en appellerait alors, non pas à la Russie en particulier, mais collectivement à la Russie et à l'Autriche, à l'Angleterre, à la France. Cette restriction n'implique rien d'injurieux pour la Russie; elle témoigne uniquement du désir de la Valachie de ne point voir une influence étrangère se substituer dans son sein à l'influence légale de la Porte.

Ce fait ressort clairement, non seulement des déclarations officielles, mais encore de tous les actes du Gouvernement. Quand donc il ne tend, depuis trois mois, qu'à resserrer les liens qui l'attachent à la Porte ottomane, il a lieu de s'étonner qu'on l'accuse d'avoir rompu de facto ses rapports de vassalité avec elle, comme si la cause de la Russie, en ce qui touche les Principautés, était inséparable de celle de la Porte, et que la Valachie ne put repousser la protection de l'une sans violer du même coup la suzeraineté de l'autre. A la vérité, c'est moins une accusation directe que formule M. de Nesselrode en cet endroit de la circulaire qu'un procès de tendance qu'il fait au Gouvernement issu de la révolution du 11 (23) juin. Il convient que le divorce n'est pas encore entièrement consommé, mais il est sur le point de l'être. Selon lui, le mouvement moldo-valaque, n'est pas un fait isolé, il se rattache à un vaste complot embrassant dans ses ramifications la Moldavie, la Bucovine, la Transylvanie, la Bessarabie, tous les peuples de langue et d'origine roumaine, et ayant pour but de constituer sur une prétendue base historique un royaume daco-roumain, aux dépens de la Russie, de la Turquie et de l'Autriche. Le gouvernement de S.M. L'Empereur voit une preuve de cette affinité secrète dans le mouvement qui éclata en Moldave, en avril dernier, et qui, heureusement, fut réprimé à temps. Mais ce fait seul renverse l'hypothèse du cabinet impérial. Si les deux mouvements eussent été combinés, ils auraient éclaté dans le même temps; et si la Valachie eût agi dans le but qu'on lui suppose, elle n'aurait pas attendu que la Russie eût été en quelque sorte avertie et mise sur ses gardes par une explosion partielle. Si donc on ne peut chercher dans le mouvement moldo-valaque ce qui n'y est pas, c'est-à-dire une entente secrète dans un but politique dirigé

contre la Turquie, la Russie et l'Autriche, il faut bien se résigner à y voir ce qui y est en effet, c'est-à-dire un même cri de détresse poussé à deux mois d'intervalle par des populations opprimées sous un régime odieux, fatiguées de trouver toujours une puissance équivoque entre elle et leur suzerain légitime et prétendant à la fin user du droit qui leur appartient de réformer leur administration intérieure.

Que la Russie, émue tout d'un coup d'un si vif intérêt pour la Turquie, cesse donc d'affecter la crainte de périls imaginaires; le danger le plus réel qui menace l'empire ottoman, n'est pas celui qu'elle semble redouter pour lui; et certes l'on sait à Constantinople, que si un jour, ce qu'à Dieu ne plaise, la croix grecque venait à remplacer le croissant sur le dôme de Sainte-Sophie, ce ne sont ni les Roumains, ni les Bulgares, ni les autres rayas de l'empire qui l'y planteraient. Si l'intégrité de l'empire ottoman est, aux yeux de la Russie, une condition essentielle pour le maintien de la paix générale, nous la regardons, nous, comme une condition non moins essentielle de notre propre salut; et quelque insensés qu'on nous suppose, nous ne le sommes pas assez néanmoins pour chercher à affaiblir la Porte, en nous détachant d'elle au moment même où nous la voudrions assez forte pour qu'elle ne fut point obligée de subir une influence aussi contraire à ses propres intérêts que funeste pour nous-mêmes et pour notre pays.

Il est une autre imputation, grave à ses yeux, et que pour cela le nouveau Gouvernement repousse de toutes ses forces: c'est celle de vouloir appliquer dans le pays on ne sait quelles théories empruntées à la propagande démocratique et socialiste de certains Etats et dont le résultat serait le renversement de tout ordre social et politique. Certes, c'est là une étrange calomnie, et nous avons lieu de regretter que la religion de S.M. l'Empereur ait été surprise à ce point. Il est vrai qu'en cet endroit, comme dans tous les autres, le manifeste affirme sans prouver. Les preuves, en effet, auraient été difficiles à établir. Où voit-on, soit dans ce que le Manifeste appelle le programme de la révolution, soit dans les proclamations et dans les actes du Gouvernement, une trace de ces doctrines subversives qui affligent les véritables amis de la liberté en Europe en donnant raison à ses calomniateurs? Le programme, sans revendiquer en cela une initiative dont l'honneur ne lui appartient pas puisqu'il ne faisait que suivre l'exemple donné par plusieurs pays voisins, abolit les châtimens corporels, affranchit les Bohémiens, retranche les corvées, déclare le paysan possesseur de la petite portion de terre dont il avait l'usufruit, moyennant indemnité accordée au propriétaire, répartit également les droits et les devoirs entre les différents membres de l'Etat et fait participer le peuple aux

bienfaits de l'instruction. Voilà ces principes antisociaux, ennemis de tout ordre et de toute morale qui menacent le trône des sultans jusque dans Constantinople et celui des czars à Saint-Pétersbourg, et qui seuls suffiraient à justifier l'occupation des Principautés par les armées de l'empereur!

Certes, le manifeste a raison de le prévoir, l'entrée des troupes russes en Moldavie, fondée sur de tels motifs, ouvre un libre champ à toutes les interprétations. On a, en effet, en Europe cette malheureuse habitude de subtiliser sur la politique de la Russie. „On dira, on a déjà dit, que ce mouvement n'est qu'un premier pas de notre politique envahissante, que nous n'attendions qu'un prétexte pour porter nos forces en avant, que nous entrons dans les Principautés, bien décidés à n'en pas sortir et que, suivant ces plans traditionnels d'agrandissement que médite la Russie sur l'empire turc, nous exploitons, pour les réaliser, l'impuissance et les embarras où les perturbations sociales du moment plongent l'Europe occidentale.“ Nous ne savons pas si en effet les cabinets de l'Europe envisageront de cette manière le mouvement que la Russie vient de faire hors de ses frontières; pour nous en voyant le cabinet de Saint-Pétersbourg si empressé à prévoir les inductions qu'on peut tirer de ses actes, nous ne pouvons nous empêcher de songer que trop d'habileté est quelquefois de la maladresse.

La Russie a sans doute une raison victorieuse qu'elle est prête à objecter à ceux qui pourraient supposer qu'elle agit dans des vues personnelles: c'est qu'elle agit de concert avec la Porte. Il ne tiendrait même qu'à nous de croire qu'elle agit dans notre seul intérêt, puisqu'elle nous offre ici le passé comme garantie de l'avenir. Mais cette garantie est précisément ce qui nous effraie. Nous aurions moins d'alarmes si, nous qui voyons ce qui se passe ici depuis trois mois, nous ne savions à quoi nous en tenir sur ce prétendu concert qui enlève à la Porte son libre arbitre, la contraint à reconnaître une autorité supérieure, ou du moins égale, à la sienne dans un différend qu'elle seule devrait être appelée à régler.

Ces réflexions, de même que les développements qui précèdent, peuvent être jugées superflues par ceux à qui elles s'adressent. Mais à l'heure suprême où il touche, incertain de la destinée qui l'attend, et toutefois, confiant en Dieu et en la justice de sa cause, le Gouvernement se devait à lui-même de déclarer une dernière fois à la face du pays et de l'Europe, en réponse aux accusations de ses ennemis, les principes et les actes de la révolution du 11 (23) juin.

La révolution peut périr, mais elle doit rester pure. On peut l'étouffer: il ne faut pas qu'on la calomnie.

Ses actes sont connus, qu'on les juge.

Quant à ses principes, s'il fallait les chercher encore après ce qui a été dit précédemment, les voici en deux mots:

Soumission pleine et entière à la Sublime Porte dans les conditions qui règlent les rapports ordinaires du vassal avec le suzerain et sans porter atteinte à l'autonomie ainsi qu'aux autres droits que la Valachie tient de ses capitulations avec la Porte;

Abandon du protectorat de la Russie, en tant que ce protectorat est contraire aux droits ou aux intérêts de la Valachie.

Voilà ce que nous avons à dire à nos amis, comme à nos ennemis. Bien qu'abandonnés par ceux sur qui nous étions en droit de compter, nous savons faire la part des temps et des circonstances et distinguer la vérité sous le mensonge officiel. Nous n'ignorons pas que parmi tant de complications et de nécessités politiques, beaucoup consentent à notre perte qui voudraient pouvoir nous sauver. Nous rendons justice à leurs intentions en déplorant leur faiblesse, dont nous serons les premières, mais non les dernières victimes.

Bucarest, septembre 1848

Les membres de la Lieutenance Princièrè,
N. Golesco, J. Eliade, C. Tell

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 70 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, M.D. Turquie, vol. 48, f. 134-138).

¹ L'article 5 du traité d'Adrianople est formel à ce sujet: „Les Principautés de la Moldavie et de la Valachie s'étant, par une capitulation, placées sous la suzeraineté de la Sublime Porte, et la Russie ayant garanti leur prospérité, il est entendu qu'elles conserveront tous les privilèges et immunités qui leur ont été accordés en vertu de leur capitulation, etc.“

RĂSPUNS LA MANIFESTUL M.S. ÎMPĂRATUL RUSIEI, din data de 19(31) iulie 1848

În circumstanțele grave în care ultimele evenimente au plasat țara noastră și în prezența unei stări de fapt care nu poate fi privită decât ca o realizare a amenințărilor exprimate prin Manifestul M.S. Împăratul Rusiei din 19(31) iulie trecut, Locotenența principatului consideră de datoria sa a protesta pentru ultima dată în numele adevărului și în fața Europei împotriva afirmațiilor cuprinse în acest manifest și împotriva consecințelor ce se pretinde că decurg din el.

Circulara M<ajestății> s<ale> I<mperiale> întocmește actul de acuzare a ceea ce ea numește mișcarea moldo-valahă, pentru a fundamenta dreptul de intervenție al Rusiei.

Ea raționează cam în felul următor:

Insurecția valahă din 11(23) iunie trecut constituie un act de rebeliune împotriva Porții Otomane și a Curții imperiale a Rusiei, singurele cărora în virtutea tratatelor existente, le aparține dreptul de a reglementa statutul celor două provincii.

Principiile proclamate de către autorii insurecției și impuse, într-un fel, de ei națiunii, subversive față de orice ordine socială, incompatibile cu siguranța guvernelor vecine, cer o represiune promptă din partea acestor guverne.

Integritatea Imperiului Otoman este compromisă.

Rusia este amenințată la ea acasă.

Deci Rusia poate și trebuie să-și trimită soldații în Principate.

Locotenența Domnească constată cu durere că M.S.I. pentru a justifica măsurile pe care le-a luat, s-a crezut obligată să incrimineze oameni față de care ar fi trebuit să se teamă mai degrabă să se arate nedreaptă, dacă i s-ar fi relatat mai exact circumstanțele în care s-a produs mișcarea din 11 (23) iunie.

Să reamintim, în puține cuvinte, împrejurările. Dacă există un principiu incontestabil, acela este dreptul pe care îl au popoarele, orice fel de condiții le-ar reglementa existența politică, de a pune instituțiile ce le conduc în armonie cu gradul de dezvoltare intelectuală și morală la care au ajuns. Această armonie este tocmai ceea ce constituie legea eternă a progresului; impusă deopotrivă popoarelor și indivizilor, și căreia nici o putere omenească nu-i poate împiedica exercitarea legală. Fără îndoială, există limite dincolo de care această legalitate încetează: de exemplu, dacă tratatele sunt încălcate, dacă nu sunt respectate drepturile puterilor vecine, dacă mișcarea începută împotriva ordinii existente nu are alt rezultat decât înlocuirea unui abuz prin alt abuz. Vom vedea imediat dacă mișcarea din 11 (23) iunie a fost într-adevăr îndreptată împotriva acestor mari principii, pe care noi suntem primii care le admitem. Ne vom mărgini acum să o povestim și povestind-o, vom arăta că a fost necesară.

Națiunile sunt supuse unei duble lucrări: una care se face în sine și pentru sine, independent de orice cauză exterioară; alta, care este a tuturor și la care fiecare participă într-o măsură sau alta, potrivit organizării sale interne, situației sale geografice, rangului pe care-l ocupă în ierarhia popoarelor, afinitățile sale fizice și morale cu state vecine. Așa se face că, după evenimentele care au marcat începutul

acestui an în Europa occidentală, Țara Românească, în ciuda izolării sale, nu s-a putut împiedica să nu le resimtă reculul și, această cauză, să-i spunem așa externă, adăugată la răul interior de care suferea țara de la stabilirea statutului organic, a condus la o criză iminentă. Chiar acest statut, care amintea zilele dezastruoase ale ocupației ruse de la 1828 la 1832, n-a adus cu el decât o țară originară, ceea ce l-a făcut pe bună dreptate suspect în fața națiunii, când o experiență de șaptesprezece ani n-a făcut decât să dovedească din plin că el nu a făcut altceva decât să agraveze relele pe care trebuia să se vindece, de parcă răul ar putea da naștere la bine, de parcă s-ar putea asigura securitatea și bunăstarea unui popor aducând atingere independenței sale. Dar violarea unui drept nu implică suprimarea acestuia. Țara Românească nu a rămas mai puțin autonomă, în ciuda Regulamentului Organic și ca atare, liberă de a-l modifica și de a-l respinge în orice situație. Într-adevăr, sau acest Regulament a fost stabilit fără participarea sa și atunci nu o obligă la nimic, sau el este emanația voinței libere a țării, așa cum a fost consacrată nu numai prin vechile capitulații ale Porții, ba chiar și prin acele tratate care, după cum spune Rusia, sunt singurele care ar reglementa raporturile Principatelor față de ea, și mai ales, prin articolul 5 al Tratatului de la Adrianopol și actul separat cu privire la Principate, și atunci țara avea dreptul să-l respingă în totalitate sau în parte: dreptul de a face implicându-l pe cel de a schimba.

Un proiect de constituție a fost prezentat, în acest sens, spre aprobarea Domnitorului. Să nu se vorbească aici la conspirație, de complot organizat pentru a înlocui autoritatea principelui cu o alta nouă. Dimpotrivă, spre el s-au îndreptat dorințele și speranțele națiunii, a fost implorat să se pună în fruntea mișcării care trebuia să poarte țara spre destine mai fericite. „Și, pe tine, Alteță, Prințe, i s-a spus, patria te-a ales; ea s-a încrezut în tine ca în fiul ei cel mai drag. Revino asupra deciziilor tale, noi nu vom cere socoteală, Patria vrea să te asocieze, să te pună în fruntea marii sale opere; fii al ei, fii o pagină frumoasă din istoria valahă“. Această chemare supremă a patriei a înțeles-o Principele; el a acceptat și a semnat Constituția din 11 (23) iunie și a numit un nou guvern. Dacă, după câteva zile, i-a lipsit inima, dacă a fost cuprins de unul dintre acele accese de amețeală pe care Providența le trimite uneori celor pe care îi abandonează, dacă a avut prea puțină încredere în poporul său pentru ca amenințările consulului general al Rusiei să nu-i provoace frica, cine este de vină? Însuși principele a declarat, în actul de abdicare pe care l-a trimis Consiliului de Miniștri, că părăsește puterea de bună voie și nesilit de nimeni. Ce trebuie să facă guvernul în împrejurări atât de grave? Să

se retragă împreună cu Principele și să lase țara fără conducători, a doua zi după o revoluție și sub amenințarea unei apropiate invazii a Rusiei? El și-a înțeles altfel datoria. A prins frâiele statului, care se târau pe pământ; a vegheat la respectarea ordinii, a avut grijă de toate nevoile prezentului fără a pierde din vedere viitorul și, pentru că el singur nu și-a pierdut speranța în salvarea statului. Statul a fost salvat.

Iată faptele. iată ce se numește opera unei minorități uzurpatoare și rebele! Cum, o minoritate! pentru că doi sau trei boieri, afectând frica de un pericol imaginar și-au căutat refugiul în tabăra rusă și au protestat contra pierderii privilegiilor lor! Dar de când se pot împlini reformele sociale fără a lăsa în urmă câțiva nemulțumiți? Și ceea ce s-a întâmplat în țară timp de trei luni, această mărturie strălucită făcută Guvernului Provizoriu în ziua de 29 iunie (11 iulie), cele două tentative de contra-revoluție care s-au năruit în fața bunului simț și a voinței ferme a poporului lăsat în voia lui, nu dovedesc că strigătul de eliberare din 11 iunie a aparținut națiunii întregi? Cum uzurpatoare! pentru că s-a constituit cu de la sine putere în Guvern Provizoriu, a doua zi după numirea Principei! Dar Guvernul Provizoriu nu s-a numit singur, el a fost ales prin aclamații de popor și format aproape în întregime din miniștri cărora Principele, retrăgându-se le-a încredințat împuternicirile sale. – Cum, rebelă! pentru că nu a procedat pe căi legale și nu s-a adresat celor două Curți a căror aprobare este necesară pentru a valida modificările, pe care țara le-ar putea aduce regimului ei administrativ; și Rusia recunoaște, chiar ea, că schimbările erau necesare! Vom examina imediat valoarea acestor argumente și în ce măsură restrâng ele dreptul de autonomie pe care tratatele și hatiserifele îl recunosc Principatelor. Dar chiar transformând acest drept de autonomie, în simplu drept de a face apel la Curțile suzerane și protectoare, ce garanție oferă acest drept Principatului, când Principele refuză să ia orice inițiativă, când tăcerea Porții trebuie privită ca o mărturie a neputinței sale, când comisarul M.S. Împăratul, căruia ne-am adresat fără încetare ca unui arbitru al destinelor noastre, cu câteva zile înainte de revoluție, rugat să ia în considerare starea nefericită a țării, răspundea: „N-am venit aici ca să ascult plângerile națiunii, ci să-i ofer Domnitorului un sprijin moral și material“. Fără îndoială, trebuie să credem, generalul Duhamel, când îndrăznește să folosească un atare limbaj în numele suveranului său, îi defăimează intențiile; dar nu trebuie să se recunoască, de asemenea, că o atare situație constituie una dintre acele instanțe supreme în viața unui popor când trebuie, sub pericolul de a pieri, să se salveze singur?

De altfel, nu este adevărat, cum pretinde manifestul imperial, că Țara Românească nu-și poate modifica administrația internă decât cu consimțământul prealabil al Curții protectoare. Această pretenție care pe cât e de veche pe atât e de nefondată, ca și titlul de curte protectoare, Rusia și le arogă fără nici un tratat care să le recunoască. Nu există altă Curte protectoare pentru Țara Românească, decât Curtea suzerană; adică Poarta, recunoașterea suzeranului de către vasal implicând protecția acestuia din urmă de către cel dintâi; Rusia nu este decât putere garantă; ea însăși nu-și atribuie alt titlu în tratatele de la București, Ackerman și Adrianopol, pe care se sprijină manifestul imperial; adică Rusia, nu constituind, așa cum pretinde, ci reînnoind contractul care unea Principatele cu Poarta Otomană, s-a prezentat totodată ca garant al acestui contract, paznic al drepturilor celui mai slab în fața celui mai puternic, rezervându-și dreptul de a interveni în cazul în care Poarta va încerca să violeze privilegiile pe care delcara că le recunoaște Principatelor. Or, aceste privilegii nefiind altceva, după cum se spune chiar în preambulul tratatelor, decât vechile drepturi ale țării, stipulate prin capitulațiile sale cu Poarta¹, este evident că această garanție a Rusiei, care nu are ca obiect decât să-i asigure Țara Românească dreptul său la autonomie, nu poate să o lipsească azi de avantajele pe care le-ar putea avea din exercitarea acestui drept; sau trebuie să presupunem, ceea ce ne repugnă, că Rusia n-ar fi sinceră în declarațiile ei de atunci și că n-a acționat decât în propriul său interes, dând impresia că acționează în interesul unic al Țării Românești.

Că Țara Românească datorează Rusiei, în parte, sau chiar în totalitate, avantaje pe care manifestul M.S. Împăratul le enumeră cu plăcere, suntem primii care o recunoaștem. Recunoaștem fără a comenta, și aceasta e poate de ajuns pentru a infirma reproșul privind ingratitudea noastră. Dar când Rusia, pentru câteva clauze favorabile Principatelor inserate în tratatele ei particulare cu Poarta Otomană, pretinde azi că Țara Românească nu are existență politică decât în virtutea acestor tratate, ceea ce o condamnă, cumva, să se învârtă pe veci în cercul proiectelor și politiciii Rusiei, ea uită că capitulațiile sunt anterioare tratatelor de care încearcă să se prevaleze și că contractul care leagă Principatele de Imperiul Otoman datează cu mult înainte de epoca în care au început primele legături ale acestui imperiu cu Rusia. Oricum ar fi, politica statelor s-a schimbat cu timpul, temerile față de Poartă nemaexistând cel puțin dinspre partea Țării Românești, și, dimpotrivă, aceasta privește pe bună dreptate sau nu, predominanța Rusiei în Principat ca primejdioasă pentru dezvoltarea sa ulterioară, rămâne liberă, firește, și însăși Rusia, nu se putea consimți să-i impună astăzi

o protecție la care nu poate fi forțată și pe care nu o respinge, de altfel, decât în accepțiunea particulară pe care Rusia se străduiește să o dea acestui cuvânt. Într-adevăr, așa cum s-a spus mai sus, Țara Românească nu poate și nu trebuie să recunoască decât o singură protecție, aceea a puterii suzerane, Turcia și, după ea, a puterilor care sunt ele însele protectoare sau garante ale Turciei, aceasta vrea să spună că, dacă, să presupunem, Țara Românească ar fi lezată în dreptul său de către Poartă, ea ar apela atunci, nu la Rusia în particular, ci în mod colectiv la Rusia și la Austria, Anglia, Franța. Această restricție nu implică nimic injurios pentru Rusia; ea mărturisește doar dorința Țării Românești de a nu vedea nici o influență străină înlocuind-o, în interiorul ei, pe aceea a Porții.

Acest lucru rezultă limpede, nu doar din declarațiile oficiale, ci și din toate actele guvernului. Când, deci, el nu încearcă, timp de trei luni, decât să strângă legăturile pe care le are cu Poarta Otomană, are motive să se mire când este acuzat că a rupt de facto raporturile de vasalitate cu ea, ca și când cauza Rusiei, în ceea ce privește Principatele, ar fi inseparabilă de aceea a Porții, iar Țara Românească nu ar putea respinge protecția uneia fără a viola, prin aceasta, suveranitatea celeilalte. De fapt, e mai puțin o acuzație directă pe care o formulează domnul de Nesselrode în acest punct al circularei, decât un proces de intenție pe care-l face guvernului rezultat din revoluția de la 11 (23) iunie. Se convine că divorțul nu este încă în totalitate consumat, dar se află pe punctul de a fi. După el, mișcarea moldo-valahă nu este un fapt izolat, ea se raliază unui vast complot, cu ramificații în Moldova, Bucovina, Transilvania, Basarabia, toate populațiile de limbă și origine română și, având ca scop constituirea, pe o pretinsă bază istorică, a unui regat daco-român, pe seama Rusiei, Turciei și Austriei. Guvernul M.S. Împăratul vede o dovadă a acestei afinități secrete în mișcare care a izbucnit în Moldova, în aprilie trecut, și, care, din fericire, a fost reprimată la timp. Dar numai acest fapt răstoarnă ipoteza Cabinetului imperial. Dacă cele două mișcări ar fi fost combinate, ar fi izbucnit în același timp; și dacă Țara Românească ar fi acționat în scopul ce i se presupune, ea n-ar fi așteptat ca Rusia să fie cumva avertizată și pusă în gardă de o explozie parțială. Dacă, deci, nu putem căuta în mișcarea moldo-valahă ceea ce nu este, adică o înțelegere secretă cu un scop politic îndreptat împotriva Turciei, Rusiei și Austriei, trebuie să ne resemnăm să vedem în ea ceea ce este într-adevăr, adică un mic strigăt de disperare înălțat la distanță de două luni de populații oprimate sub un regim odios, obosite să afle mereu o putere echivocă așezată între

ele și suzeranul lor legitim și pretinzând în sfârșit, să-și folosească dreptul pe care îl au de a-și reforma administrația internă.

Să înceteze Rusia, cuprinsă firesc de un atât de viu interes față de Turcia, să-și exhibeze teama de pericole imaginare; pericolul cel mai real care amenință Imperiul Otoman, nu este cel de care ea pare să se teamă pentru el; și, cu siguranță, la Constantinopol se spune că, dacă într-o zi, dea Domnul să nu se-ntâmplesse, crucea grecească va înlocui semiluna pe cupola Sfintei Sofii, nici românii, nici bulgarii, nici alte raiale ale imperiului nu o vor fi pus acolo. Dacă integritatea Imperiului Otoman este, în ochii Rusiei, o condiție esențială pentru menținerea păcii generale, noi o vedem, la rândul nostru, ca pe o condiție nu mai puțin esențială a propriei noastre izbăviri; și oricât de lipsiți de rațiune s-ar presupune că suntem, nu suntem îndeajuns pentru a căuta să slăbim Poarta, detașându-ne de ea, chiar în momentul în care dorim mai fierbinte să nu cadă pradă unor influențe, deopotrivă contrare propriilor noastre interese și funeste pentru noi înșine și pentru patria noastră.

Aceasta este o altă acuzație, gravă în viziunea sa, și pe care noul guvern o respinge din toate puterile: aceea de a fi dorit să aplice în țară nu știu ce teorii împrumutate de la propaganda democratică și socialistă a unor state și al căror rezultat ar fi răsturnarea ordinii sociale și politice. Sigur, este o foarte bizară calomnie, și avem motive să regretăm că buna credință a M.S. Împăratul a fost înșelată în această privință. Este drept că și aici, ca pe tot parcursul lui, Manifestul afirmă fără a dovedi. Dovezile ar fi fost și greu de procurat. Unde se vede, fie în ceea ce Manifestul numește programul revoluției, fie în proclamațiile și în actele guvernului vreo trăsătură a acestei doctrine subversive care îi lovește pe adevărații amici ai libertății în Europa, dându-le dreptate detractorilor lor? Programul, fără a revendica prin aceasta o onoare ce nu-i aparține, căci el n-a făcut decât să urmeze exemplul dat de mai multe țări vecine, abolește pedepsele corporale, eliberează țiganii, micșorează corvezile, îl declară pe țăran proprietar al micii porțiuni de teren al cărei uzufruct îl avea, mijlocind despăgubirea acordată proprietarului, repartizând în mod egal drepturile și îndatoririle între diferiții membri ai statului și face poporul să participe la binefacerile educației. Iată principiile antisociale, dușmane ale oricărei ordini și oricărei morale, care amenință tronul sultanului până la Constantinopol și al țarului la Sankt Petersburg și care pot justifica singure ocuparea Principatelor de către trupele împăratului!

Firește, manifestul are dreptate să prevadă că intrarea trupelor ruse în Moldova, pe baza unor asemenea motive, lasă loc liber tuturor interpretărilor. Există, într-adevăr în Europa acest nefericit obicei de a emite subtilități în legătură cu politica Rusiei. „Se va spune, s-a spus deja, că această mișcare nu e decât un prim pas către politica noastră cotropitoare, că nu am aștepta decât un pretext pentru a înainta cu forțele noastre, că intrăm în Principate hotărâți să nu mai plecăm și că urmând acele tradiționale planuri de lărgire pe care le are Rusia pe seama Imperiului Otoman, vom exploata pentru a le realiza neputința și încurcăturile în care tulburările sociale de moment au adus Europa occidentală.“ Nu știm dacă, într-adevăr, Cabinetele Europei văd astfel mișcarea făcută de Rusia în afara frontierelor sale, dar noi, văzând cabinetul de la Sankt-Petersburg atât de grăbit să prevadă concluziile ce s-ar putea trage din actele sale, nu ne putem împiedica să gândim că prea multă abilitate, înseamnă uneori neîndemânare.

Rusia are, fără îndoială, o rațiune victorioasă pe care ar putea-o opune celor care ar bănuși că acționează în interese personale; aceea că acționează de comun acord cu Poarta. Nu ține decât de noi să credem că acționează doar în interesul nostru, dat fiind că ne oferă trecutul ca o garanție pentru viitor. Dar tocmai această garanție ne înspăimântă. Am fi mai puțin alarmați dacă noi, care vedem ce se întâmplă aici de trei luni, n-am știi la ce să ne așteptăm de la acest pretins acord care lipsește Poarta de liberul ei arbitru, o constrâng să recunoască o autoritate superioară, sau cel puțin egală, celei a sa într-un diferend pe care numai ea ar fi chemată să-l rezolve.

Aceste reflecții, ca și considerațiile care le preced, pot fi considerate lipsite de importanță de către cei cărora li se adresează. Dar în ceasul suprem în care se găsește nesigur pe soarta ce-l așteaptă și, totuși, încrezător în Dumnezeu și în dreptatea cauzei sale, guvernul are o datorie, față de sine de a declara pentru ultima oară, în fața țării și a Europei, ca răspuns la acuzele dușmanilor săi, principiile și actele revoluției de la 11 (23) iunie.

Revoluția poate să piară, dar trebuie să rămână pură. Poate fi sufocată: nu trebuie decât să o calomniezi.

Actele ei sunt cunoscute, să fie judecate.

Cât despre principiile sale, dacă mai trebuie să le căutăm după tot ce s-a spus mai sus, iată-le în două cuvinte:

Deplină supunere față de Sublima Poartă în condițiile care fixează raporturile obișnuite dintre vasal și suveran și fără a aduce atingere autonomiei, ca și altor drepturi deținute de Țara Românească în capitulațiile ei cu Poarta;

Abandonarea protectoratului Rusiei, în măsura în care acest protectorat este contrar drepturilor și intereselor Țării Românești.

Iată ce am avea de spus prietenilor și dușmanilor noștri. Abandonați de cei pe care am fi avut dreptul să contăm, știm să ne adaptăm timpului și împrejurărilor și să distingem adevărul sub minciuna oficială. Știm că, printre atâtea complicații și necesități politice, sunt mai mulți cei care consimt la pierderea noastră decât cei care ar voi să ne salveze. Le aprobăm intențiile deplângându-le slăbiciunea, a căror prime, dar nu ultime victime suntem.

București, septembrie 1848

Membrii Locotenenței Domnești
N. Golescu, I. Eliade, C. Tell

¹ Articolul 3 al tratatului de la Adrianopol este categoric în această privință: „Principatele Moldovei și Țării Românești fiind, printr-o capitulație, puse sub suzeranitatea Sublimei Porți, și Rusia garantându-le prosperitatea, se înțelege că ele își vor păstra toate privilegiile și imunitățile care le-au fost acordate în virtutea capitulației lor, etc.“

64

1848 octombrie 7/19, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 30

Monsieur le Ministre,

Le récit que j'ai fait à l'Ambassade de Constantinople des événements qui ont accompagné et suivi l'entrée des troupes turques dans la Capitale, a engagé Mr. le Général Aupick à communiquer à la Porte des extraits de mes dépêches des 26 et 29 septembre dernier, dans le but de provoquer une enquête à cet égard.

Quelques graves que soient ces événements, je n'en suis pas moins obligé, à mon grand regret, de persister dans les assertions, avancées

dans mes rapports. C'est dans ce sens que j'ai répondu aux interpellations de Fuad Effendi, contenues dans la note qu'il m'a adressée le 14 de ce mois. Je m'empresse de vous transmettre ci-joint, Monsieur le Ministre, la lettre du Commissaire ottoman et mon réponse. (Annexes A et B).¹

J'ai pris à tâche, dans ma réplique, de prouver qu'il était loin de ma pensée de porter la moindre atteinte ni à l'honneur du Gouvernement de Sa Hautesse le Sultan, ni au caractère ou à la réputation des chefs supérieurs qui sont l'organe de ses intentions toutes bienveillantes et paternelles. Mon caractère d'observateur impartial et désintéressé ne pouvait me permettre de recourir à des témoignages calomnieux. Je prends la liberté de mettre sous vos yeux trois dépositions de témoins oculaires. Les deux premières, confirmées par le colonel Golesco, commandant de la caserne, ont été transmises dès le 29 septembre, ainsi que celle du capitaine des pompiers, Mr. Zaganesco, que je n'ai pas pu me procurer, à l'Ambassade d'Angleterre à Constantinople par Mr. Colquhoun avec tous les détails à l'appui. La troisième a été recueillie par moi ces jours derniers voulant m'assurer par des nouveaux témoignages avant de répondre à la communication de Fuad Efendi. (Annexes C, D și E)¹. J'aurais pu en recueillir bien d'autres encore, confirmant toutes, à quelques petites nuances près, les mêmes actes de violence et de cruauté.

Pour donner au commissaire ottoman une preuve de plus de mon impartialité, j'ai voulu, lui remettant moi-même ma réponse, lui faire le récit de tout ce qui est parvenu à ma connaissance de ces tristes événements. Il a vivement persisté, de son côté, à vouloir me convaincre que toutes ces assertions n'étaient que l'oeuvre de la malveillance et de la calomnie; qu'il était en mesure de les confondre par des témoignages publics. Il m'a assuré, au surplus, que nos relations officielles ne souffriraient point de cet incident, également déploré de part et d'autre.

Je ne doute pas, Monsieur le Ministre, que Fuad Efendi n'obtienne ici les témoignages publics dont il parle, mais j'ai peine à croire, tout en le désirant, que ces attestations soient de nature à réfuter les faits en question et à déterminer la légitime impression de terreur qu'a produit sur tous les esprits la journée du 25 septembre.

Une enquête minutieuse se fait en ce moment; on a déjà découvert quelques soldats qui se sont rendus coupables de vol et de pillage. J'ai l'espérance de pouvoir prochainement vous annoncer, Monsieur le Ministre, que les Français qui ont réclamé mon intervention ont été convenablement indemnisés.

Il est déjà facile de s'apercevoir du peu de sympathie qui existe entre les soldats turcs et russes. Les chefs des deux armées ont pris des mesures pour empêcher, autant que possible, le contact de leurs soldats respectifs. Ces troupes, dont la plus grande partie est encore campée aux environs de la Capitale, hiverneront dans les principaux établissements publics et les grandes Kans, d'où les locataires ont déjà été exclus.

L'article du projet de constitution qui abolit l'esclavage en Valachie et qui, d'ailleurs, a été mis à exécution sur toute l'étendue de la Principauté, aurait dû, ce me semble, être maintenu dans l'intérêt de ces malheureux Bohémiens et dans l'intérêt de l'humanité toute entière. Cependant cette mesure vient d'être révoqué par un office rendu par le Commissaire ottoman et le Caimacan, et inséré dans le journal officiel du 2/14 de ce mois (Annexe F.)¹ J'ai des raisons de croire que Fuad Effendi a cédé, en cette circonstance, aux revendications (que je m'abstiens de qualifier) de quelques vieux Boyards qui comptent leurs titres de noblesse d'après le nombre des esclaves qu'ils possèdent. La réintégration des Bohémiens donnera lieu, de la part des autorités et surtout des particuliers, à des mesures sévères, qui ne manqueront pas d'aigrir, encore davantage, les esprits de ceux qui en seront l'objet.

Mr. Magguère, qui se trouve actuellement à Hermanstadt, a adressé à tous les agents étrangers une nouvelle protestation contre l'occupation militaire de la Valachie par les armées russes. (Annexes G et H)¹.

La Valachie se trouvant, pour un temps dont on ne saurait fixer le terme sous le poids d'une double occupation, le conseil administratif de la Principauté a décidé que l'exportation des céréales serait prohibé, à dater du 1er Novembre prochain. Cette décision vient d'être portée à ma connaissance par la circulaire ci-jointe. (Annexe I)¹.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques C.P.C. Turquie-Bucarest, vol. 5, f. 323-328).

Agenția și Consulatul General al
 Franței în Principatele Țării Românești și
 Moldovei
 Direcția Politică
 Nr. 30

Domnule Ministru,

Descrierea pe care i-am făcut-o ambasadorului de la Constantinopol privind evenimentele care au însoțit și au succedat intrarea trupelor turcești în capitală, l-a determinat pe dl general Aupick să transmită Porții extrase din depeșele mele din 26 și 29 septembrie trecut, în scopul de a provoca o anchetă pe această temă.

Oricât de grave ar fi aceste evenimente, nu sunt mai puțin obligat, spre marea mea regret, să persist în aserțiunile avansate în rapoartele mele. În acest sens am răspuns interpretărilor lui Fuad Effendi cuprinse în nota pe care mi-a adresat-o în 14 ale acestei luni. Mă grăbesc să vă transmit alăturat, domnule ministru, scrisoarea comisarului otoman și răspunsul meu (Anexele A și B)¹.

Am încercat, în replica mea, să arăt că este departe de mine gândul de a aduce cea mai mică atingere, fie onoarei guvernului Înălțimii sale, Sultanul, fie caracterului sau reputației înalților demnitari care sunt organele acestor intenții întru totul binevoitoare și paterne. Caracterul meu de observator imparțial nu mi-ar putea permite să recurg la mărturii calomnioase. Îmi iau libertatea de a vă înfățișa trei depoziții ale unor martori oculari. Primele două, confirmate de colonelul Goleșcu, comandantul cazarmii, au fost transmise încă din 23 septembrie, împreună cu aceea a căpitanului de pompieri, dl. Zăgănescu, pe care nu mi-am putut-o procura, către ambasada Angliei la Constantinopol, de către dl. Colquhoun, cu toate detaliile necesare. Cea de-a treia a fost primită de mine în zilele din urmă, voind să mă asigur prin noi mărturii înaintea de a răspunde comunicării lui Fuad Effendi (Anexele C, D și E)². Aș mai fi putut aduna multe altele, confirmând toate, cu mici diferențe de nuanță, aceleași acte de violență și de cruzime.

Pentru a-i da comisarului otoman o dovadă în plus a nepărtinirii mele, am vrut, trimițându-i personal răspunsul să-i relatez tot ce am aflat în legătură cu aceste triste evenimente. El a insistat, la rândul lui, să mă convingă că toate aceste aserțiuni nu sunt decât opera relei voințe și a calomniei, că este în măsură să le confrunte cu mărturisiri publice. M-a asigurat, în plus, că relațiile noastre oficiale nu vor avea deloc de suferit de pe urma acestui incident, la fel de deplorabil pentru ambele părți.

Nu mă îndoiesc, domnule ministru, că Faud Effendi va obține mărturisirile publice de care vorbește, dar mi-e greu să cred, deși o doresc, că aceste mărturii vor fi de natură să combată faptele în chestiune și să determine impresia legitimă de teroare pe care a produs-o asupra tuturor ziua de 25 septembrie.

Se face în acest moment o anchetă minuțioasă, s-au descoperit deja câțiva soldați care se fac vinovați de furt și de jaf. Sper să vă pot anunța curând, domnule ministru, că francezii care mi-au cerut să intervin au fost despăgubiți în mod convenabil.

Este deja ușor să-ți dai seama de puțină simpatie care există între soldații turci și ruși. Șefii celor două armate au luat măsuri pentru a împiedica, pe cât posibil, contactele între soldații lor. Aceste trupe, care în cea mai mare parte își au încă tabăra în împrejurimile capitalei, vor ierna în principalele așezăminte publice și în marile hanuri, de unde locatarii au fost deja expulzați.

Articolul proiectului de constituție care abolește robia în Țării Românești și care, de altfel, a fost pus în aplicare pe toată întinderea principatului, ar fi trebuit, mi se pare, să fie menținut, în interesul acestor nefericiți țigani și al umanității întregi. Totuși, această măsură a fost revocată printr-un act întocmit de comisarul otoman și de caimacam și inserat în Buletinul Oficial din 2/14 ale acestei luni (Anexa F)³. Am motive să cred că Fuad Effendi a cedat, în aceste împrejurări, cererilor (pe care mă abțin să le calific) câtorva boieri bătrâni, care își socotesc titlurile de noblețe după numărul robilor pe care îi au. Reintegrarea țiganilor va da prilejul, din partea autorităților și, mai ales, a particularilor, unor măsuri severe, care nu vor întârzia să îi amărăscă și mai mult pe cei vizați.

Dl. Magheru, care se găsește în prezent la Sibiu, a adresat tuturor agenților străini un nou protest față de ocupația militară a Țării Românești de către armata rusă (Anexele G și H)⁴.

Țara Românească, aflându-se pentru un timp nedeterminat, sub greutatea unei duble ocupații, consiliul administrativ al Principatului a hotărât ca exporturile de cereale să fie interzise, de la 1 noiembrie viitor. Această decizie a fost adusă la cunoștință prin circulara alăturată (Anexa I)⁵.

Sunt cu respect, domnule ministru,
al dvoastră prea umil și supus servitor,
Hory

Dlui Ministru al Afacerilor Străine al Republicii Franceze. Paris

^{1,2,3,4,5} Anexele urmează pe rolă, c. 329–350.

1718

E

1005 Közép Szolnok megye első alispányától
Az országos honvédelmi bizottmánynak
Budapesten

1005.

Tisztelt országos honvédelmi állandó bizottmány!

Folyó october 14^{én} 998 számok alatt hivatalosan tudositottam vala, a belügyminisztériumot, az íránt hogy Zsibó helysége lakossainak fellázadások ért, féktelen bűnös cselekedetek ért, a' személy, és birtok megtámadást elkövetett vakmerőségekért, minél sietőbben lehető megbüntettetés, íránt e megyébe is, a közcsendesség, és bátorság fentartására nézve, a csak közelebről felállított honvédi bizottmány üléséből Mihályi Gábor királyi biztos úr sürgönyileg felszöllittatott; de mint hogy a Szatmár első alispánnak Nagy Bányáról irt, és mái napon ide érkezett hivatalos tudositása szerint jelenleg Máramaros megyébe működik, a sürgönyileg hozzája tett hivatalos felszöllitásunkra nem rendelkezhetett, hanem bennünket, a most nevezett alispán úr, azzal kívánt megnyugtatni, hogy az e megyebeli, lázzadásoknak törvényesen lehető fékezésére a tisztelt honvédelmi bizottmány által Katona Miklós őrnagy úr rendeltetett parancsnoknak, ki is beérkezttével azonnal ösmert erélyességével fel fog lépni: de minthogy megyénkbe minden leg kevessebb késedelem kipótolhatatlan romlásokat vonhat maga után minek utánna minden napi tudositásokból, megvagyok győződve, hogy a fellázzadott Zsibói lakosok érezvén bűnök nagy voltát, és félvén, a törvénynek súlyos büntetésétől, magok bátorságosithatása nézetéből már anyira vitték féktelenségeket, és bujtogatásokat, hogy értetlen román ajkú helységeket mind Doboka megyébe – melynek, számos oláh helységei által, Zsibó mellett elkezdve, megyénk Székhelye, több mérföldnyire környeztetik, szomszédoltatik mind pedig Doboka megyén túl Bánffi Hunyad Kolosvár felé lévő oláh helységeket, ugy felbújtogatták, hogy mihelyt Zsibó helységéből lárma harang által hír adatik, azonnal az oláh helységebbe mindenütt, a harangokat fére veretvén, azonnal 24 ora alatt ezerenként tódulnak,

az oláhok, a Zsibóiak segedelmére a mint ennek egy hét alatt már, többször atdák példáját, – minek meg akadályoztatása tekintetéből a mai, honvédi bizottmány üléséből, nyílt levél által felszollittatni határozattak, a szomszéd Doboka megyebeli szomszédos számos oláh helységek, hogy a Zsibói bűnös, és a törvényes szigorú büntetésre magokat méltóvá tett Zsibói magyar lakosoknak, lázzasztó felszollításokat, bűnös bujtogatásokat ne tekintsék, azoktól óvakodjanak, és a'vélek való tilos, közösülést, czimboráskodást, együttartást, és mellettük való felkelést kerüljék ki nehogy azoknak bűnös tényeikbe részt vévén, a törvény szigorú büntetése alá essenek, 's hogy ezen határozat nékiek tudomásul juthasson az említett felszollítás, a szomszéd Doboka megyei illető járásbeli szolgabíróhoz küldetett át, azon hivatalos megtalálással, hogy azon oláh ajku lakosokat igyekezzen a lehetőségig személyesen is, felvilágosítani, lecsendesíteni, és az iránt meggyőzni, hogy megyénk, a román ajkúaknak nem ellenségei, hanem, a haza szabadságánál fogva vellünk egyenlő polgárai, és testvérei.

Továbbá hivatalosan és sietve felszollitottuk Dessei László urat, mint e megye és Kraszna megyére nézve is, az országos honvédelmi bizottmány által kinevezett telyes hatalmú Országos kormánybiztost, hogy a reá ruházot hatalomnál fogva, sietve intézkedjen a Zsibói lázzadásnak elnyomására és ottan lakó feltámadónak bujtogatóknak, törvényesen leendő szigorú megbüntettetéseik iránt –, annjival is inkább hogy Zsibó környékére semmi féle hivatalos megyei, és felsőbb rendelkezéseket nem tehetünk, nem küldhetünk, – mert azokat a Zsibói bűnös lázzadók meghagyásából, az oláh helységek Zsibóra viszik, 's ezek ott letartoztatják, és egyenesen a fő bujtogató alezredeshez viszik Naszódra. –

Mind ezeket, a tisztelt honvédelmi bizotmánynak tisztelettel feljelenteni hivatalomból kifolyólag szoros kötelességemnek tartottam. –

Kelt Zilahon 1848 October 19^{en}

Bálint Elek

Alispán

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r. 156, c. 235–239 (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i, Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzó-elnökség, Általános iratok /H 2/, 1718 E/1848, f. 703–706).

1718/ prezidial
25 octombrie 1848
1005 De la prim vicecomitele comitatului Solnoc
Comisiei naționale de apărare
Budapesta
1005

Stimată Comisie Permanentă de Apărare

Sub nr. 998 din 14 octombrie curent am informat oficial Ministerul de Interne referitor la răscularea locuitorilor din Jibou în vederea pedepsirii lor cât mai grabnice, pentru nestăpânitele lor fapte criminale, pentru cutezanța lor de a ataca persoane și proprietăți în scopul păstrării liniștii și siguranței publice în acest comitat, din ședința comisiei de apărare recent instituite s-a făcut apel telegrafic la domnul Mihályi Gábor, comisar regal; dar cum prim vicecomitelui de la Satu Mare i-a scris din Baia Mare, iar conform raportului său oficial, funcționează în Maramureș, nu a putut lua măsuri în privința apelului oficial pe care i l-am adresat telegrafic, ci, domnul vicecomite numit acum a încercat să ne liniștească prin aceea că în vederea opririi legale a revoltelor din județ, onorata Comisie de apărare l-a numit comandant pe maiorul Katona Miklós care sosind va interveni cu binecunoscuta-i fermitate. dar cum în comitatul nostru orice întârziere cât de mică poate atrage după sine pierderi ireparabile, lucru de care sunt convins în urma rapoartelor zilnice, că locuitorii din Jibou, văzând mărimea păcatelor lor și temându-se de pedeapsa grea a legilor, pentru a-și face curaj, au ajuns deja atât de departe cu neînfrânarea și instigările încât localitățile românești neimplicate precum cele din comitatul Dăbâca – care datorită numeroaselor localități românești începând de lângă Jibou, capitala comitatului nostru, mai multe leghe în jur se învecinează cu ele, precum dincolo de comitatul Dăbâca în localitățile românești dinspre Hunedoara și Cluj, le-au instigat într-atât încât dacă dinspre Jibou, se dă vreo veste prin tragerea clopotelor, peste tot în localitățile românești, bătându-se clopotul în dungă, imediat, în decurs de 24 de ore, românii năvălesc cu miile în ajutorul celor de la Jibou, cum, de pildă, s-a întâmplat de mai multe ori săptămâna aceasta – pentru împiedicarea cărui lucru, din ședința de azi a Comisiei de apărare s-a decis ca printr-o scrisoare deschisă să se facă apel la numeroasele localități românești învecinate ca acestea să nu ia seama la vinovații din Jibou și la apelurile instigatoare și ațâțările criminale ale locuitorilor maghiari din Jibou care s-au făcut pasibili de aspra pedeapsă a legii, să se ferească de ei și să evite asocierea

interzisă, întovărășirea, solidarizarea și revolta alături de ei ca nu cumva, luând parte la faptele lor criminale, să cadă sub pedeapsa severă a legii. Iar, pentru ca această hotărâre să le fie adusă la cunoștință, amintitul apel a fost trimis din respectiva plasă a învecinatului comitat Dăbâca cu observația oficială de a se strădui să-i lămurească și personal pe acei români și să-i liniștească și să-i convingă de faptul că noi, comitatul, nu suntem dușmanii românilor ci, având în vedere libertatea patriei suntem cetățeni egali cu ei și frați.

Mai departe, am solicitat oficial și în grabă domnului Dessei László, în calitatea sa de comisar guvernamental numit de Comisia națională de apărare pentru comitatul nostru și comitatul Crasna ca, având în vedere puterea cu care a fost investit, să ia măsuri pentru înăbușirea revoltei de la Jibou și pentru aspra pedepsire legală a instigatorilor și răzvrătiților ce locuiesc acolo. – Cu atât mai mult cu cât în împrejurimile Jiboului comitatul nu poate da nici un fel de ordine oficiale, nici superioare, nu putem trimite – pentru că, din ordinul răzvrătiților criminali din Jibou, acelea sunt duse de către localitățile române, la Jibou și sunt confiscate acolo și duse direct capului răzvrătiților, locotenent colonelul de la Năsăud.

Am considerat ca fiind de datoria mea oficială să raportez respectuos stimatei Comisii de apărare asupra tuturor acestora.

Emis la Sălaj în 19 octombrie 1848

Bálint Elek
vicecomite

66

1848 octombrie 7/29, București

Rapport

de la Commission d'enquête nommé par le Gérant du Consulat Général de la République Française à Bucarest, à effet de constater sur les lieux mêmes et sur la déposition des témoins oculaires, les actes de violence, tels que violation de domicile, pillage et meurtre commis sur des êtres inoffensives par des soldats de l'armée turque lors de leur entrée dans la capitale de Bucarest, le 13/29 septembre 1848

Au moment où les troupes turques reçurent l'ordre d'entrer dans la ville, un jeune paysan, sans armes, qui se trouvait parmi la

foule du peuple, accouru devant le camp turc à Cotrotcheni, et porteur d'un drapeau aux couleurs nationales, eût les deux avant-bras coupés, jusqu'aux os par un soldat turc de la race des noirs.

Cette déposition a été faite à la commission par le citoyen de Lagrange, témoin oculaire, qui vit également quelques instants après deux autres hommes gisants entre la ligne formée d'un côté par les troupes turques et de l'autre par le peuple.

L'un de ces deux hommes vêtus à l'Européenne, paraissait être un ouvrier allemand, l'autre victime appartenait à la classe des laboureurs. Tous deux foulés aux pieds des chevaux étaient baignés dans leur sang.

Le R.P. Pierre, curé de la Paroisse d'Isvor a déposé devant la Commission que le fils d'un certain Stojano, cordonnier, habitant le foubourg des servants avait été tué par des cavaliers turcs de la manière suivante: voulant retenir par le bride le cheval d'un lancier, il eut le bras droit coupé a'un coup de sabre et au moment où il portait la main gauche sur le bride du même cheval le cavalier la lui coupa également d'un autre coup de sabre. Ce malheureux jeune homme reçut encore plusieurs coups mortels.

Dans le faubourg d'Isvor, le R.P. Abraham, deservant la même paroisse que le R.P. Pierre ci-dessus mentionné, a été frappé à la tête de plusieurs coups de crosse de fusil et a vit sa maison mise au pillage par les turcs.

Cette déclaration a été faite par le dit R.P. à la commission, en lui montrant les cicatrices des blessures qu'il a reçues.

Pour constater les faits suivants la commission d'enquête a été conduite les lieux mêmes par la veuve d'un certain Constantin, matelassier, dans le faubourg de Spira-Veki, dans la rue du même nom et dans les maisons n-os 1313 et 1312.

Le dit nommé Constantin se trouvant sur les lieux, sans armes et tout-à-fait inoffensif, craignant que l'entrée des troupes turques présentai quelques dangers même pour les curieux, se refugia dans sa propre maison no. 1313. A l'instant même il y fut poursuivi, blessé d'un coup de feu tiré à bout portant par la fenêtre et percé ensuite de dix coups de baionnette. Quatre autres individus, dans le même cas, et qui s'étaient cachés sous un lit de la dite maison y ont été littéralement criblés à coups de baionnette; d'où il résulte que dans cette seule maison il y a eu cinq victimes restées sur la place, ce sont les nommés: Constantin, matelassier, Jean Lapovitz, Jean Dulguer, Petraki Bogdan (frère du directeur du Casino; a reçu d'abord un coup

de feu, à bout portant, qui lui a brisé le poignet, puis a été percé de dix-huit coups de baionnette. Le nombre des blessures a été constaté par son frère) et un inconnu.

Dans la seconde maison no. 1312, le propriétaire, un vieillard septuagénaire, a été frappé de quatre balles. Un jeune garçon, son neveu, frappé de deux balles et d'un coup de baionnette au front. Sur une croisée de la maison no. 1313, la commission a vu les traces d'un coup de feu tiré à bout portant. Dans la maison no. 1312 toutes les balles ont atteint les victimes.

Les faits qui se sont passés dans les deux maisons ci-dessus désignées ont été attestés par les parents de victimes et par des voisins au nombre de plus de quinze. Ces faits ont eu lieu au dire de ces personnes sans provocation aucune.

Dans le faubourg d'Isvor, près de la vieille caserne la Commission a recueilli le témoignage d'un certain Stanko, cabarétier, qui a déclaré que son frère a été enlevé de force de la maison, trainé par des soldats turcs au bord d'un fossé où il a eu le cou scié par le sabre. Le dit Stanko qui habite la maison no. 1110 du même faubourg, attestera le fait au besoin.

Dans le même faubourg dans une maison contigue à celle du Sr. Hagi, ancien commissaire de police, dans deux corps de logis séparés, la commission a constaté les faits suivants: Dans le premier corps de logis, une femme, qu'on a dit être la belle-soeur du souslieutenant Pescaro, a été mutilée et massacrée à coups de sabre, après avoir reçu un coup de feu. Les traces de son sang existent encore aujourd'hui sur le plancher, sur les murailles, sur les vitres et jusque sur le seuil de la porte où il a rejailli.

Dans l'autre corps de logis la commission a vu également des mares de sang desséché et des vêtements ensanglantés qui paraissent avoir appartenu à une servante qu'on lui a dit avoir été également massacrée en même temps que la maîtresse de la maison. Ces deux corps de logis qui présentent l'aspect d'une dévastation complète, ont dû être le théâtre d'un affreux carnage.

Dans la maison du sus dit Hadji, commissaire de police, la femme d'un certain Hadji Ianaqui, qui allaitait un enfant de quatre mois a été à demi étranglée par des soldats turcs et laissée pour morte. Elle est encore aujourd'hui gravement malade ainsi que son enfant des suites de ces violences inexplicables.

Dans le même faubourg, maison no. 1056, la veuve Gerassim a eu son domicile vioié et saccagé; la maîtresse de la maison, à laquelle

on avait mis le pistolet sous la gorge, n'a dû avoir la vie sauve qu'en livrant tout ce qu'elle possédait en argent aux soldats forcenés qui nonobstant ont dévasté toute la maison et volé tous ce qui s'y trouvait.

Le citoyen français Gustave Beraud, demeurant à Bucarest, mattala Batista, maison no. 68, et propriétaire d'une maison avec jardin, située faubourg St. Elephteri no. 918, a déclaré à la commission que s'étant rendu le lendemain de l'entrée des turcs en ville, chez le cabaretier qui habitait la dite maison dont la garde lui était confiée, il a trouvé partout les traces d'une dévastation totale et notamment le tiroir contenant l'argent de la recette journalière du cabaret enfoncé et entièrement vide. Le cabaretier, sa femme et son enfant étaient disparus et il n'a été retrouvé aucune trace jusqu'à ce jour, malgré les recherches qui ont été faites. Il est à remarquer que la rivière passe devant la maison.

Le lendemain de l'entrée des troupes turques dans la capitale un homme du peuple a été frappé en plein midi d'un coup de baïonnette à la cuisse devant le ministère de l'intérieur où se trouvait un poste turc. Cet homme qui était inoffensif, étant parvenu à se relever avec peine, voulut se plaindre à l'officier du poste, mais le factionnaire lui porte un violent coup de poing qui le renversa de nouveau; dans sa chute il eu la tête fendue et son visage se remplit de sang. On le plaça sur un charriot et il fut transporté à l'hôpital.

Ce fait s'est passé sous les yeux des membres de la commission et plus de trente français qui s'étaient remis ce jour là et passaient au moment où cet homme a été frappé, ont été témoins également de cet acte de brutalité.

Les actes de violence et de brutalité qui ont accompagné le pillage de la maison de M.M. Bourlé, Ott et Pillez, citoyens français ont déjà été portés à la connaissance du Consulat général.

Conclusion

Le nombre des maisons pillées est trop considérable pour être relaté ici par la commission d'enquête. Elle a eu occasion, dans les recherches qu'elle a faites consciencieusement de se convaincre que la soldatesque turque s'en est livrée à des actes de pillage, de violence et de meurtres d'une toute autre nature que ceux qualifiés par le Commissaire Impérial de simples larcins et de vols insignifiants.

Tous les faits énoncés par la commission qui ont eu lieu dans l'après midi et dans la soirée du 25 septembre et le lendemain, toutes

les violences exercées, l'ont été sur des êtres inoffensifs, hommes, femmes, enfants et vieillards. Ces faits reposent sur des témoignages sincères et irrécusables donnés presque tous par les parents des victimes qui les ont relatés à la commission d'enquête devant laquelle ils ont donné les preuves de la plus douloureuse affliction.

Quant aux faits des viols commis sur des femmes chrétiennes ils ne sont parvenus à la connaissance de la commission que par la voix publique, unanime sur ce point. Aucun cas spécial n'a pu être constaté à cet égard jusqu'aujourd'hui, par la raison même que la découverte des actes de violence d'un telle nature est sujette à beaucoup de difficultés à cause des aveux qui répugnent à la pudeur des victimes.

Le fait de coups de canons et de fusillade dirigés sur le faubourg Isvor ayant été contesté, la commission s'est transportée sur les lieux et a constaté des traces de biscayens et de balles sur les murs des maisons et sur des palissades dans le dit faubourg.

Bucarest, vingt neuf octobre 1848
Signé: Le chancelier subrogé Bouzenot

Th. Théot

Coutourier

Pour copie conforme

le Gérant du Consulat général de la République

Française à Bucarest,

Hory

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 363–367).

1848 octombrie <17>/29

Raport

al Comisiei de anchetă numită de gerantul Consulatului General al Republicii Franceze la București, în scopul de a constata la fața locului și pe baza depoziției martorilor oculari actele de violență, precum violări de domiciliu, jafuri și omoruri comise asupra făpturilor inofensive de către soldații armatei turcești, în momentul intrării lor în capitala București la 13/25 septembrie 1848.

În momentul în care trupele turcești au primit ordinul să intre în oraș, un tânăr țăran neînarmat, care se afla în mulțime a venit în

grabă în fața taberei turcești de la Cotroceni și, purtând un drapel în culorile naționale, i-au fost tăiate ambele antebrațe până la os de către un soldat turc de rasă neagră.

Această depoziție a fost făcută în fața comisiei de către cetățeanul de Lagrange, martor ocular, care, câteva minute mai târziu, a văzut și doi oameni zăcând întinși între linia formată, pe o parte, de trupele turcești și pe cealaltă parte de popor. Unul dintre acești doi oameni, îmbrăcat europenește, părea să fie un muncitor german, cealaltă victimă aparținea clasei plugarilor. Amândoi striviți sub picioarele cailor, erau scâldați în propriul lor sânge.

Reverendul Petru, preotul parohiei Izvor, a mărturisit în fața comisiei că fiul unui anume Stoiano, cizmar, locuitor al cartierului servitorilor, a fost omorât de cavaleria turcă în felul următor: voind să apuce de căpăstru calul unui lăncier, brațul drept i-a fost retezat cu o lovitură de sabie, iar în momentul când a pus mâna stângă pe căpăstrul aceluiși cal, cavaleristul i-a tăiat-o și pe aceasta cu o altă lovitură de sabie. Acest nefericit tânăr a mai primit și alte lovituri mortale.

În cartierul Izvor, preotul Abraham, deservind aceeași parohie ca și preotul Petru, mai sus-menționat, a fost lovit în cap de mai multe ori cu patul puștii, iar casa i-a fost prădată de turci.

Această declarație a fost făcută de numitul preot în fața comisiei, arătându-și cicatricile rănilor pe care le-a primit.

Pentru a constata faptele următoare, comisia a fost condusă la fața locului de văduva unui anume Constantin, mindirigiu, în cartierul Spira-Veche, pe strada cu același nume, în casele cu numerele 1313 și 1312.

Numitul Constantin, găsimdu-se acolo, fără arme și complet inofensiv, temându-se că intrarea trupelor turcești ar putea prezenta unele pericole chiar și pentru curioși, s-a refugiat în propria casă, la nr. 1313. În acel moment a fost urmărit, rănit cu o împușcătură țintită de aproape, prin fereastră și, apoi, ciopârțit cu zece lovituri de baionetă. Alți patru indivizi, în același caz, și care s-au ascuns sub un pat al pomenitei case au fost literalmente ciuruiți de lovituri de baionetă, de unde rezultă că numai în această casă au fost cinci victime rămase pe loc, anume: Constantin mindirigiul, Ioan Lapoviță, Ioan Dulgheru, Petrache Bogdan (frate al directorului Casinei; a primit mai întâi o împușcătură de aproape care i-a străpuns pumnul, apoi a fost măcelărit cu optsprezece lovituri de baionetă. Numărul rănilor a fost constatat de fratele lui) – și un necunoscut.

În a doua casă, la numărul 1312, proprietarul, un bătrân septuagenar, a fost lovit de patru gloanțe. Un băiat, nepotul său, atins de două gloanțe și o lovitură de baionetă în frunte. La o fereastră a casei cu nr. 1313, comisia a văzut urmele unei împușcături trase de aproape. În casa cu nr. 1312, toate gloanțele au atins victimele.

Faptele care s-au petrecut în cele două case mai sus-amintite au fost atestate de rudele victimelor și de către vecini, în număr mai mare de cincisprezece. Faptele s-au petrecut, potrivit acestor persoane, fără nici o provocare.

În cartierul Izvor, în apropierea vechii cazarme, comisia a primit mărturia unui anume Stancu, cârciumar, care a declarat că fratele lui a fost ridicat cu forța de acasă, târât de soldații turci la marginea unei gropi, unde i s-a tăiat gâtul cu o sabie. Numitul Stancu, care locuiește la casa cu nr. 1110 din același cartier, va confirma faptul, la nevoie.

În același cartier, într-o casă vecină celei a jupânului Hagi, fost comisar al poliției, în două corpuri de locuințe separate, comisia a constatat următoarele fapte: În primul corp de clădire, o femeie, despre care s-a spus că era cumnata sublocotenentului Pescaru, a fost mutilată și masacrată cu lovituri de sabie, după ce fusese împușcată. Urmele sângelui ei există și astăzi pe pardoseală, pe pereți, pe geamuri și chiar și pe pragul ușii, unde a țâșnit.

În celălalt corp de clădire, comisia a văzut de asemenea urme de sânge uscat și de veșminte însângerate care păreau să fi aparținut unei servitoare, despre care s-a spus că a fost și ea masacrată, asemeni stăpânei casei. Aceste două corpuri de clădire, care prezintă aspectul unei devastări complete, trebuie să fi fost teatrul unui **cumplit carnagiu**.

În casa sus-pomenitului Hagi, comisar de poliție, nevasta unui anume Hagi Ianachi, care alăpta un copil de patru luni a fost pe jumătate sugrumată de soldații turci și lăsată să moară. Ea este până astăzi grav bolnavă, asemeni și copilul ei, ca urmare a acestor violențe **inexplicabile**.

În același cartier, la casa cu nr. 1096, văduva Gherasim a avut domiciliul violat și devastat, stăpâna casei, căreia i s-a pus pistolul la gât, nu și-a putut salva viața decât dându-le toți banii pe care îi avea soldaților furibunzi, care, în ciuda acestui fapt, au devastat toată casa și au furat tot ce au găsit.

Cetățeanul francez Gustave Beraud, locuind în București, mahalaua Batista, casa nr. 68 și proprietar al unei case cu grădină, situată în

cartierul Sf. Elefterie nr. 918, a declarat comisiei că, mergând a doua zi după intrarea turcilor în oraș la cârciumarul care locuia la pomenita casă, a cărei supraveghere îi fusese încredințată, a găsit peste tot urmele unei devastări complete și, mai ales, sertarul cu banii provenind din încasările de peste zi ale cârciumei forțat și complet gol. Cârciumarul, nevasta și copilul lui dispăruseră și nu a dat de nici o urmă de-a lor până astăzi, în ciuda cercetărilor pe care le-a făcut. Trebuie remarcat că râul trece prin fața casei.

A doua zi după intrarea trupelor turcești în Capitală, un om din popor a fost rănit în amiaza mare de o lovitură de baionetă în coapsă, în interiorul Ministerului de Interne, unde se afla un post turc. Acest om care era inofensiv, reușind să se ridice cu greutate a vrut să se plângă ofițerului postului, dar santinela i-a aplicat o violentă lovitură de pumn care l-a doborât din nou; în cădere, și-a spart capul, iar fața i s-a umplut de sânge. A fost așezat într-o căruță și transportat la spital.

Acest fapt s-a petrecut sub ochii membrilor comisiei și mai mult de treizeci de francezi care se adunaseră în acea zi și treceau <pe acolo> în momentul în care omul a fost lovit au fost de asemenea martori ai acestui act de brutalitate

Actele de violență și brutalitate care au însoțit jaful asupra casei domnilor Bourle, Ott și Pillez, cetățeni francezi, au fost aduse deja la cunoștință Consulatului General.

Concluzie

Numărul de case jefuite este prea considerabil pentru a fi relatat aici de către comisia de anchetă. Ea a avut ocazia, în timpul cercetării pe care a făcut-o cu conștiinciozitate, să se convingă că soldătimea turcă s-a dat la acte de jaf, de violență și de ucidere cu totul altele decât cele calificate de comisarul imperial drept simple șterpeleli și furturi mărunte.

Toate faptele enunțate de Comisie și care s-au petrecut în după-amiaza și seara de 25 septembrie, toate violențele comise, s-au exercitat asupra unor ființe inofensive, bărbați, femei, copii și bătrâni. Aceste fapte sunt probate prin mărturii sincere și irecuzabile, făcute aproape toate de către rudele victimelor pentru comisia de anchetă, în fața căreia au făcut dovada celei mai profunde mâhniri.

Cât despre faptele de viol comise asupra femeilor creștine, ele nu au ajuns la cunoștința comisiei decât prin intermediul opiniei publice, unanimă asupra acestui punct. Nici un caz special nu a putut fi constatat,

din acest punct de vedere, până astăzi, deoarece descoperirea actelor de violență de o asemenea natură este expusă multor dificultăți, dat fiind că mărturisirile repugnă pudorii victimelor.

Întâmplarea cu loviturile de tun și împușcăturile îndreptate spre cartierul Izvor fiind contestată, comisia s-a deplasat la fața locului și a constatat urmele de proiectile (biscoyens) și de gloanțe asupra pereților caselor și asupra gardurilor pomenitului cartier.

București, 29 octombrie 1848

Semnat:

Locțiitorul cancelarului Bouzenot

Th. Theot

Coutourier

pentru conformitate,

Locțiitorul Consulului General al Republicii

Franceze la București

Hory

67

Bucarest, le 6 novembre 1848

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 42

Monsieur le Ministre,

Hier dimanche, toute la ville était en émoi: Un escadron de cosaques, conduit par un agent de police, a fait de nombreuses arrestations parmi les Valaques qui ont pris une part plus ou moins active à la révolution, et notamment à la destruction du Règlement Organique et du Livre d'or. Ces arrestations, qui toutes ont été accompagnées de brutalités, ont été immédiatement suivies du transport des prisonniers au couvent de Plomboita, situé en dehors de la ville. L'hôtel de Mr. Bischoep, consul de Belgique a été envahi, pendant son absence par

des cosaques. Dès son retour, Mr. Bischof a protesté énergiquement, auprès du commissaire ottoman et auprès du Caimacan contre cette violation inouïe des prérogatives consulaires et a exigé une prompte et éclatante satisfaction. Fuad Effendi, lui même, surpris de voir que le commissaire russe ait ordonné et exécuté, sans l'en prévenir, l'arrestation des Valaques, a vivement protesté contre l'emploi des mesures dont lui seul était le libre arbitre; il a aussitôt expédié un courrier à Constantinople pour informer son Gouvernement de la manière dont la Russie entend exercer son Protectorat dans ces Principautés. Le laps de temps qui s'est écoulé depuis l'entrée des Russes à Bucarest sans qu'ils aient laissé percer ses intentions hostiles, avait inspiré aux Valaques une certaine confiance; le moment choisi par le général Duhamel pour accomplir ses desseins et la promptitude avec laquelle ses ordres ont été exécutés ont livré entre ses mains la plupart des chefs ou meneurs du mouvement révolutionnaire à l'égard desquels Fuad Effendi n'avais pas jugé convenable de sévir.

J'ai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous transmettre (Annexe no.1) ¹ copie de la réponse du commissaire ottoman à ma dernière note. Je regrette vivement que les termes dans lesquels elle est conçue ainsi que ses précédentes communications, m'obligent de suspendre avec lui toutes relations officielles et particulières. Le chancelier subrogé du Consulat Général m'a adressé, le 20 du mois dernier, un rapport à Annexe no. 2 / ¹ sur le refus qu'il venait de recevoir de la part d'Omer Pacha de satisfaire, malgré les assurances positives qu'il m'en avait données, le négociant français Mr. Bourlé dont la maison a été saccagée le 25 septembre par les soldats turcs. Toutefois, avant de faire usage de ce rapport, j'ai voulu connaître les intentions du commissaire ottoman à cet égard. Le dernier paragraphe de la lettre de Fuad Effendi confirmant formellement ce refus, je ne puis différer plus longtemps de porter ce nouvel incident à votre connaissance. Vous voudrez peut-être bien reconnaître, Monsieur le Ministre, que dans ce différend avec Fuad Effendi j'ai apporté tous les soins pour mettre le droit du mon côté tant dans le fonds que dans les formes. Tous ces motifs m'empêchent de me rendre demain, avec les autres Agents, à la cérémonie qui aura lieu à l'occasion de Curban-Bairam.

Je suis avec respect,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant
serviteur,
Hory

A Monsieur le Ministre Secrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 372–375).

București, 6 noiembrie 1848

Agenția și Consulatul General al Franței
în Principatele Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică

Nr. 42

Domnule Ministru,

Ieri, duminică, tot orașul a fost în fierbere. Un escadron de cazaci, condus de un agent al poliției, a făcut numeroase arestări printre valahii care au luat parte, mai mult sau mai puțin activ, la revoluție și mai ales la distrugerea Regulamentului Organic și a Arhondologiei. Aceste arestări, toate însoțite de brutalități, au fost imediat urmate de transportarea prizonierilor la mănăstirea Plumbuita, situată în afara orașului. Reședința domnului Bishop, consulul Belgiei, a fost invadată, în absența lui, de cazaci. La întoarcere, dl. Bishop a protestat energic pe lângă comisarul otoman și pe lângă caimacam împotriva acestei violări nemaiauzite a prerogativelor consulare și a cerut o satisfacție promptă și elocventă. Fuad Effendi însuși surprins a constata că comisarul rus a ordonat și executat, fără a-l preveni, arestarea unor < cetățeni > valahi, a protestat vehement împotriva luării de măsuri al căror singur arbitru este el; imediat a expediat un curier la Constantinopol pentru a-și informa guvernul despre maniera în care Rusia înțelege să-și exercite protectoratul în aceste principate. Intervalul de timp care s-a scurs de la intrarea rușilor în București fără ca ei să-și manifeste intențiile ostile le inspirase valahilor o anumită încredere; momentul ales de generalul Duhamel pentru a-și îndeplini planurile și promptitudinea cu care ordinele sale au fost executate, au făcut să-i cadă în mâini cea mai mare parte a șefilor sau inițiatorilor mișcării revoluționare, față de care Fuad Effendi nu a considerat oportun să acționeze cu asprime.

Am onoarea, domnule ministru, să vă transmit Anexa nr. 1¹. copia răspunsului comisarului otoman la ultima mea notă. Regret profund că termenii în care este concepută, ca și precedentele sale comunicări, mă obligă să suspend toate relațiile oficiale și particulare cu el. Cancelarul loçtiitor al Consulatului general mi-a adresat, la 20 mai trecut, un raport (Anexa nr. 2)² privind refuzul pe care l-a întâmpinat din partea lui Omer-Paşa de a-i da satisfacție, în ciuda asigurărilor pozitive pe care mi le dăduse, negustorului francez, dl. Bourlé, a cărui casă a fost prădată pe 25 septembrie de către soldații turci. Totodată, înainte de a face uz de acest raport, am vrut să cunosc intențiile comisarului otoman în această problemă. Cum ultimul paragraf al scrisorii lui Fuad Effendi confirmă formal acest reproș, eu nu aş mai fi putut întârzia să vă aduc la cunoştiință acest nou incident. Veți binevoi, poate, să recunoașteți, domnule ministru, că în acest diferend cu Fuad Effendi am pus toată grija pentru a avea dreptul de partea mea, atât în fond, cât și în formă. Toate aceste motive mă împiedică să mă duc mâine, împreună cu ceilalți agenți, la ceremonia care va avea loc cu ocazia <sărbătorii> Curban-Bairam.

Sunt cu respect, domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil și supus servitor,
Hory

Domnului Ministru Secretar de Stat al Departamentului Afacerilor Externe al Republicii Franceze. La Paris.

^{1,2} Urmează, în continuare, pe rolă.

68

1848 noiembrie 1/13, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 5

Monsieur le Ministre,

Nous avons reçu ici les nouvelles de Vienne, qui nous avaient fait défaut par les trois derniers courriers. La victoire de l'Empereur

d'Autriche ôte toute espérance immédiate au parti libéral de Moldavie, qui en fondait de grandes sur le succès de la résistance des Viennois.

Il ne paraît pas que ces nouvelles aient rien changé aux résolutions de l'Empereur de Russie. Les troupes continuent à entrer se dirigeant vers la Valachie où, dit-on, l'armée russe a atteint le chiffre important de 70 ou 80.000 hommes.

J'ai su par une lettre de M. Duclos, vice-consul à Galatz que M. Ségur consul général à Bucarest avait passé par cette ville se rendant à son poste.

L'Evêque catholique d'Iassi, Monseigneur Paul Sardi est mort en peu de jours la semaine dernière laissant la mission catholique d'Iassi dans un état de démoralisation contre lequel sa haute vertu et ses intentions droites n'avait pu prévaloir.

Recevez Monsieur le Ministre, l'assurance de mon profond respect.

A. Delahantes

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 518-519 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Jassy, vol. 12, f. 101).

Iași, 13 noiembrie 1848

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 5

Domnule Ministru,

Am primit aici știrile de la Viena, de care ne-au lipsit ultimii trei curieri. Victoria împăratului Austriei curmă toate speranțele de moment ale patriei liberale din Moldova, pe care și le pusese în succesul rezistenței vieneze.

Aceste noutăți nu par să fi schimbat ceva în hotărârea țarului Rusiei. Trupele continuă să intre, îndreptându-se către Țara Românească, unde, se spune, armata rusă a atins cifra importantă de 70 sau 80.000 de oameni.

Am aflat dintr-o scrisoare a dlui Duclos, vice-consul la Galați, că dl. Ségur, consul general la București, a trecut prin acest oraș în drum spre postul său.

Episcopul catolic de Iași, monseniorul Paul Sardi a murit în câteva zile săptămâna trecută, lăsând misiunea catolică de la Iași într-o stare de demoralizare asupra căreia înalta sa virtute și intențiile sale bune nu au putut prevala.

Primiți, domnule ministru, asigurarea profundului meu respect.

A. Delahantes

69

1848 noiembrie 18/30, București

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 7

Monsieur le Ministre,

J'ai eu l'honneur de vous annoncer par ma dépêche du 23 novembre que les troupes russes paraissent vouloir faire un mouvement de retraite, et repasser la frontière de la Moldavie. Ce mouvement qui s'élevait alors à 4.000 hommes, s'est arrêté là, et rien ne paraît annoncer aujourd'hui que les Russes se disposent à partir. On m'assure même que des voitures de bagages, que des femmes et des enfants des soldats sont entrés ces jours derniers à Bucarest venant de Fokshani; ce qui serait loin d'annoncer un mouvement de retraite.

Depuis qu'il n'est plus question d'évacuation, on est revenu au projet d'adresser des remerciements aux deux souverains de Turquie et de Russie; mais cette fois, on n'a pas eu recours à une réunion de Boyards. La Caimacamie a rédigé les deux adresses et les a envoyées signer à domicile. Dans l'adresse au sultan, on qualifie les troupes ottomanes du titre d'armée victorieuse et l'on termine en s'intitulant les fidèles sujets de Sa Hautesse. Dans l'adresse à l'Empereur Nicolas on se félicite du concours que l'armée russe a prêté au rétablissement de l'ordre et l'on ne s'intitule que les très humbles et très obéissants serviteurs de ce Prince. Tels sont du moins les renseignements qui m'ont été fournis par un homme qui a lu et signé l'une et l'autre adresse. Lorsque'elles auront été publiées j'aurai l'honneur de vous en envoyer le texte.

Accueilli d'abord assez froidement par les Russes, je suis maintenant l'objet des plus grandes prévenances, des plus délicates attentions de

leur part. Le général Duhamel, le général Luders, Mr. Kotzebue s'évertuent à me faire des politesses, il n'est pas jusqu'à Mme Kotzebue qui, assez aigre pour tout le monde, ne soit devenue affable et polie pour moi. Pénétré comme je le suis des instructions verbales que vous avez bien voulu me donner au moment de mon départ, Monsieur le Ministre, je réponds à ces politesses par des politesses dans la mesure [.....] des convenances et sans trop me livrer. En rapprochant bien ces attentions de certains sujets de conversation sur lesquels Mr. Duhamel et Mr. Kotzebue reviennent le plus souvent, je serais tenté de croire, à défaut d'autres renseignements, à des instructions venues de Petersbourg, à moins qu'on ne doive y voir un premier résultat de la démarche faite à Constantinople par le général Aupick et par l'ambassadeur d'Angleterre au sujet de l'occupation russe. Mr. Kotzebue me parlait l'autre jour du général [.....] et cherchait adroitement à savoir par moi ce que l'on pouvait penser à Paris de la réception qui lui avait été faite par l'Empereur. Puis, comme j'avais éludé la question qui, du reste, n'avait pas été posée de manière à ne pas me permettre de ne pas répondre, il a ajouté aussitôt après: „quand donc la France et la Russie marcheront elles d'accord? Vous avez pour nous les idées, l'influence, et nous, nous avons la force.“ Je lui ai répondu aussitôt. „Vous vous tromperiez singulièrement si vous pouviez croire que nous n'avons que l'influence et les idées. La force est ce qui nous gêne. Pensez-vous que si nous en venions à faire la guerre tout notre mal intérieur ne ferait pas explosion en dehors. C'est parceque notre politique est une politique sage et modérée que nous avons eu à combattre dans les rues de nos villes!“ Et sans me laisser achever il a ajouté: „Eh bien, alors cette alliance des deux pays serait encore plus importante“.

Cette conversation avait amené Mr. Kotzebue à me parler des Principautés et de l'ordre qui y régnait actuellement: à ce sujet il se montrait satisfait de ce qu'aucun français ne s'était trouvé compromis dans les derniers événements. Je lui ai répondu que je savais qu'en effet la conduite des Français avait été pleine de sagesse et de prudence. Puis cela nous a conduit à parler des arrestations que les Russes avaient opéré dernièrement, mais Mr. Kotzebue a promptement brisé là dessus en me disant: „Ce sont là des rigueurs salutaires. Il fallait imprimer une certaine terreur pour empêcher un plus grand nombre de gens à se compromettre. Du reste tout cela ne durera pas longtemps“. Voulait il faire allusion à une amnistie qui, assure-t-on dans le public, devrait être publiée le jour de la St. Nicolas? Si l'amnistie est proclamée, j'ignore par qui elle le sera, et je ne peux pas supposer que ce soit par les Russes car le droit d'amnistie découle du pouvoir souverain

seul. Si d'un autre côté elle était proclamé par le Caimacan le choix du jour de la fête de l'Empereur de Russie ne serait-il pas blessant pour la Porte?

Quoiqu'il en soit, les Russes s'apprêtent à fêter St. Nicolas avec une grande pompe.

Mais au milieu de toute leur gloire, ces jours passés, ils ont été obligés de faire au public un aveu assez cruel pour leur patriotisme: c'est que l'armée russe compte de nombreux déserteurs. La chose en est même au point qu'un avis officiel du Département de l'Intérieur de la Valachie a fait connaître, sur l'invitation du général Luders, qu'une prime de 2 ducats (environ 24 francs) serait accordée par chaque déserteur ramené à l'autorité militaire russe.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, mes hommages respectueux.

de Ségur

P.S.

Nous avons bien reçu déjà deux courriers de France par la voie de Vienne, néanmoins je préférerais encore pendant une semaine ou deux envoyer mes dépêches par Constantinople; elles subissent peut-être par là un retard de 4 ou 5 jours, mais la route est sûre, tandis que par la Hongrie elle pourrait encore être interceptée suite des événements qui se passent dans ce pays.

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 404–409).

București, 30 noiembrie 1848

Agentia și Consulatul General al
Franței în Principatele Țării Românești
și Moldovei.
Direcția Politică
Nr. 7

Domnule Ministru,

Am avut onoarea să vă anunț prin depeșa mea din 23 noiembrie că trupele rusești păreau a dori să facă o mișcare de retragere și să treacă înapoi frontiera Moldovei. Această mișcare care s-a ridicat

atunci la 4.000 de oameni, s-a oprit aici și astăzi nimic nu pare a anunța că rușii se pregătesc să plece. Sunt asigurat chiar că trăsuri cu bagaje, ca și femeii și copiii ai soldaților au intrat în aceste ultime zile în București, venind de la Focșani; aceasta este departe de a anunța o mișcare de retragere.

De vreme ce nu mai e vorba de evacuare, s-a revenit la proiectul de a adresa mulumiri celor doi suverani ai Turciei și Rusiei; dar de această dată nu s-a recurs la o întrunire a boierilor. Căimăcămia a întocmit cele două adrese și le-a trimis spre semnare, la domiciliu. În adresa către sultan, trupele otomane sunt calificate cu titlul de armate victorioase și se încheie intitulându-se supuși fideli ai Înălțimii sale. În adresa către țarul Nicolae sunt adresate felicitări pentru concursul pe care armata rusă l-a dat la restabilirea ordinii și nu se intitulează decât prea umili și supuși servitori ai acestui principe. Acestea sunt, cel puțin, informațiile care mi-au fost furnizate de către un om care a citit și semnat aceste adrese. Când ele vor fi publicate, voi avea onoarea să vă trimit textul.

Primit inițial atât de rece de către ruși, sunt acum obiectul celor mai preventivoare atitudini, al celor mai delicate atenții din partea lor. Generalul Duhamel, general Lüders, dl Kotzebue se întrec în politețuri, până și doamna Kotzebue, atât de acră cu toată lumea, este afabilă și politicoasă cu mine. Pătruns de instrucțiunile verbale pe care ați binevoit să mi le dați în momentul plecării mele, domnule ministru, răspund la aceste politețuri prin politețuri în măsură [.....] *convenienței și fără a fi prea comunicativ. Legând aceste atenții de anumite subiecte de conversație asupra cărora dl. Duhamel și dl Kotzebue revin cel mai adesea, așa fi tentat să cred, în lipsa altor informații, a instrucțiunilor venite de la Petersburg, că trebuie să vedem aici, cel puțin, un prim rezultat al demersului făcut la Constantinopol de către generalul Aupick și ambasadorul Angliei pe tema ocupației ruse. Dl Kotzebue îmi vorbea zilele trecute de generalul [.....] *și căuta cu abilitate să afle de la mine ce se gândește la Paris despre primirea care i-a fost făcută de către țară. Apoi, cum ocolisem chestiunea, care de altfel nu fusese pusă într-o manieră care să nu-mi permită să răspund, a adăugat imediat: când oare Franța și Rusia vor mege împreună? dvoastră aveți pentru noi ideile, influența, iar noi, noi avem forța. I-am răspuns pe dată: „V-ați înșela foarte mult dacă ați crede că nu avem decât influența și ideile. Forța este ceea ce ne deranjează. Gândiți-vă că dacă am vrea să facem război, tot răul nostru interior nu ar exploda în afară. Aceasta pentru că politica noastră este o politică înțeleaptă și moderată pentru care ne-am bătut pe străzile orașelor noastre!“ Și,

fără a mai lăsa să termin, a adăugat: „Ei bine, atunci această alianță a celor două țări ar fi încă mai importantă“.

Această conversație l-a determinat pe dl Kotzebue să-mi vorbească despre principate și despre ordinea care domnește acum aici: în acest punct, el s-a arătat satisfăcut de faptul că nici un francez nu s-a compromis în <timpul>/ ultimelor evenimente. I-am răspuns că într-adevăr, știu că purtarea francezilor a fost plină de înțelepciune și de prudență. Apoi, această ne-a făcut să vorbim despre arestările făcute de ruși în ultimul timp, dar dl Kotzebue a întrerupt brusc <conversația> de mai sus, spunându-mi: „Acestea sunt pedepse salutare. Trebuie să se exercite o anumită teroare pentru a împiedica un număr prea mare de oameni să se compromită. De altfel, toate acestea nu vor dura multă vreme. Voia oare să faci aluzie la o amnistie care, se dau asigurări în public, va fi anunțată în ziua Sfântului Nicolae? Dacă amnistia este proclamată, nu știu de către cine va fi, și nu pot să presupun că va fi <proclamată> de către ruși, căci dreptul de amnistiere decurge numai din puterea suverană. Dacă, pe de altă parte, ea ar fi proclamată de Caimacam, alegerea zilei împăratului Rusiei nu va fi ofensatoare pentru Poartă?

Oricum ar fi, rușii se pregătesc să sărbătorească Sfântul Nicolae cu mare pompă.

Dar în mijlocul gloriei lor, în zilele din urmă, au fost obligați să facă publică o mărturisire atât de crudă pentru patriotismul lor: aceea că armata rusă are un mare număr de dezertori. Lucrurile au ajuns chiar în punctul la care un anunț oficial al Ministerului de Interne al Țării Românești a făcut cunoscut, la invitația generalului Lüders, că va fi acordată o recompensă de 2 ducați (aproximativ 24 franci) pentru fiecare dezertor predat autorităților militare ruse.

Binevoți a primi, domnule ministru, omagiile mele respectuoase.

de Ségur

P.S.

Am primit deja doi curieri din Franța, via Viena, totuși aș prefera ca încă o săptămână sau două, să îmi trimit depeșele prin Constantinopol; ele vor întârzia poate, acolo, 4 sau 5 zile, dar drumul e mai sigur, în vreme ce, prin Ungaria, ele ar putea fi interceptate ca urmare a evenimentelor ce se petrec în această țară.

Domnului Ministru de Externe al Republicii Franceze. La Paris.

Agence
et Consulat Général de France
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 7

Monsieur le Ministre,

La politique russe semblait sommeiller depuis ma dernière lettre, lorsqu'avant hier de nouvelles arrestations ont été opérées en ville. On porte le nombre des personnes arrêtées à 5 ou 6. Je n'ai pas encore pu savoir si ces arrestations sont un fait direct des Russes, ou bien si elles ont été ordonnées par le tribunal exceptionnel, nommé à l'effet d'instruire contre les personnes compromises dans les derniers événements.

Du reste, la manière dont ce tribunal se trouve composé en a si bien fait un instrument du général Duhamel qu'on pourra toujours, et sans crainte de se tromper, attribuer au commissaire de l'Empereur de Russie les actes du dit tribunal.

Les personnes qui en font partie sont:

Juges: Mr. Michel Cornesco,

Mr. Charles Ghika (fils du premier Prince de ce nom)

le Colonel Garbasky

Procureur g-ral: Mr. Soutzo

Mr. Cornesco est un homme ruiné, c'était une créature du Prince Bibesco qui, après lui avoir confié le ministère de la Justice, dut le lui retirer à cause de ses prévarications. Mr. Cornesco apartiendra toujours au parti qui le payera.

Mr. Charles Ghika est un dissipateur qui a fait longtemps de l'opposition au Prince Bibesco et qui, un jour, pour un emploi de 350 frs. par mois cessa d'attaquer le Prince et se fit son défenseur le plus ardent. Il est aujourd'hui tellement livré aux Russes que ni lui, ni sa femme ne paraissent plus chez la Princesse Ghika mère parceque Fuad Effendi y va parfois le soir et que des rencontres avec Fuad Efendi pourraient, disent-ils, les compromettre.

Le colonel Garbasky est un Polonais qui a longtemps servi en Russie et qui passe également pour être livré corp et âme aux intérêts de la cour protectrice.

Enfin Mr. Soutzo est le beau frère de Mr. Charles Ghika et partage tous ses dévouements.

Avec un tribunal ainsi composé, la vie et la liberté des détenus politiques se trouve évidemment dans les mains du général Duhamel et il suivra inévitablement de là que les condamnations passeront aux yeux de tous pour des manifestations de pouvoir des Russes et de la faiblesse du gouvernement ottoman; et que les acquittements seront considérés comme des actes de haute clémence dont tout l'honneur reviendra à l'Empereur Nicolas.

On continue à force le désarmement qui jusqu'ici, pouvait paraître un acte de la Caimacanie, c'est à dire provenant d'un concert entre le Caimacan, Fuad Effendi et le général Duhamel. Mais le général Luders vient, par une note adressée à Mr. C-tin Cantacuzène, de lui donner un caractère essentiellement russe, afin sans doute, qu'il soit bien compris de tous que tout acte d'autorité accompli dans la Principauté, prend sa source dans la délégation donnée par le Cabinet de St. Pétersburg à ses agents.

Cette note dispense de l'obligation de se démunir de leurs armes, les Dorobanzs (gendarmes), les courriers, les employés de la douane et les villageois gardiens des frontières. Mais cette dispense est accordée à la condition qu'une liste détaillée de toutes ces personnes sera remise au général Lüders.

On ne peut plus se le dissimuler, Monsieur le Ministre, le rôle que joue ici Fuad Effendi et Omer Pacha est un rôle qui tend à s'effacer chaque jour d'avantage, aussi leur attitude est gênée et la considération de la Porte ne peut manquer d'en souffrir.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, mes hommages respectueux,

Fr. de Ségur

P.S.

Vous verrez, Monsieur le Ministre, par ma dépêche commerciale no. 4 que la poste autrichienne ne fait encore que très lentement son service. C'est pourquoi je continue à expédier mes dépêches par Constantinople.

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 416–419).

Agenția și Consulatul General al
 Franței în Principatele Țării Românești
 și Moldovei
 Direcția Politică
 Nr. 8

Domnule Ministru,

Politica rusă părea să dormiteze de la ultima mea scrisoare, când, alaltăieri, au fost operate noi arestări în oraș. Numărul persoanelor arestate se estimează la 5 sau 6. Nu am putut afla încă dacă aceste arestări au fost făcute direct de ruși sau au fost ordonate de tribunalul excepțional numit în scopul de a ancheta persoanele compromise în ultimele evenimente.

De altfel, modul în care s-a format acest tribunal l-a transformat atât de bine în instrument al generalului Duhamel, încât am putea, fără teamă să ne înșelăm, să-i atribuim actele sale comisarului împăratului Rusiei.

Persoanele care fac parte din el sunt:

Judecători: dl. Mihail Cornescu.

dl. Charles Ghica (fiul primului principe cu acest nume)
 colonelul Garbasky

Procuror general: dl. Șuțu.

Dl. Cornescu este un om ruinat, o creație a principelului Bibescu care, după ce i-a încredințat Ministerul Justiției, a trebuit să i-l retragă, datorită abuzurilor sale. Dl. Cornescu va aprține mereu celui care îl va plăti.

Dl. Charles Ghika este un cheltuitor care a fost multă vreme în opoziție față de principele Bibescu și care, într-o zi, pentru o slujbă de 350 franci pe lună, a încetat să-l atace pe principe și a devenit apărătorul lui cel mai înflăcărat. Astăzi este atât de devotat rușilor, încât nici el, nici soția lui nu se mai duc la prințesa-mamă Ghica, deoarece Fuad Effendi merge acolo în unele seri și o întâlnire cu Fuad Effendi ar putea, spun ei, să-i compromită.

Colonelul Garbasky este un polonez care a servit multă vreme în Rusia și care se consideră că este devotat și el, trup și suflet, intereselor Curții protectoare.

În fine, dl. Șuțu este este cumnatul dlui Charles Ghika și îi împărtășește credințele.

Cu un tribunal astfel compus, viața și libertatea deținuților politici se găsesc firește în mâinile generalului Duhamel și, de aici, va rezulta

în mod inevitabil că condamnările vor trece în ochii tuturor drept manifestări ale puterii rușilor și ale slăbiciunii Guvernului otoman; iar achitățile vor fi considerate drept acte de înaltă clemență, a căror onoare va reveni împăratului Nicolae.

Continuă dezarmarea cu forța, care, până acum, putea trece drept opera căimăcămiei, adică rezultând dintr-o înțelegere între caimacam, Fuad Effendi și generalul Duhamel. Dar generalul Lüders, printr-o notă adresată dlui Constantin Cantacuzino, i-a dat un caracter esențialmente rus, fără îndoială, pentru a fi bine înțeles că toate actele de autoritate îndeplinite în principat au ca sursă împuternicirea dată de Cabinetul de la St. Petersburg agenților săi.

Această notă îi dispensează de obligația de a preda armele pe dorobanți (jandarmi), curieri, angajații vămii și țărani care păzesc granița. Dar această dispensă este acordată cu condiția ca o listă detaliată a tuturor acestor persoane să-i fie înmănată generalului Lüders.

Nu mai poate fi disimulat, domnule ministru, că rolul pe care-l au aici Fuad Effendi și Omer Pașa este unul tot mai șters pe zi ce trece, precum și că au o atitudine stingheră, iar respectul față de Poartă va avea de suferit de pe urma acestui fapt.

Binevoii a primi, domnule ministru, omagiile mele respectuoase,

Fr. de Ségur

P.S.

Veți vedea, domnule ministru, din depeșa mea comercială cu nr. 4, că poșta austriacă nu funcționează încă decât foarte încet. De aceea, continui să-mi expediez scrisorile prin Constantinopol.

Dlui Ministru al Afacerilor Externe al Republicii Franceze. Paris.

71

1848 decembrie 20/1849 ianuarie 1, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 8

Monsieur le Ministre,

Les troubles de la Transylvanie continuent à agiter ici tous les esprits. La frontière de Moldavie est soigneusement gardée par les troupes russes. On frémit en écoutant les horreurs qui se racontent

sur ces malheureux pays. Les Valaques de la Transylvanie et toutes les peuplades d'une race autre que celle des magyars, se soulèvent contre celle-ci et font cause commune avec Jallachich.

Des renseignements que j'ai lieu de croire exacts m'apprennent, Monsieur le Ministre, que la Porte Ottomane, sortant en fin de la longue apathie, semblerait se préparer à élever la voix dans la question des Principautés. 200.000 hommes suivant les uns, 160.000 suivant les autres, seraient réunis dès ce moment aux environs de Silistre près du Danube. Les nombreuses forteresses des monts Balkans auraient reçu des renforts d'hommes et de munitions. Enfin, si je suis bien informé, tout se préparerait pour être en mesure d'engager la lutte dans les premiers jours du printemps. Tout le monde s'accorde à dire, que l'armée turque a fait dans ces dernières années de grands progrès. Sa discipline est excellente et je dois dire que depuis que je suis dans ce pays, je n'ai pas entendu parler d'une seule difficulté survenue par le fait de la présence des troupes ottomanes. Le corps consulaire ne peut malheureusement pas faire le même éloge de l'armée Russe. Mes collègues et moi nous sommes sans cesse saisis de plaintes particulières par nos nationaux, contre les soldats Russes qui ne font pas faute de piller et de voler ce qu'ils trouvent à leur convenance.

L'Agent d'Autriche, Monsieur le Ministre, depuis longues années a organisé un service de poste entre Czernowitz et Iassi, par lequel arrivent dans cette dernière ville toutes les lettres et tous les journaux de l'Europe. Les courriers descendaient directement à l'Agence et la distribution se faisait par les mains des employés autrichiens. Dernièrement, lorsque le Prince Régnant, cédant à des conseils russes, fit paraître l'office qui soumettait les journaux à la censure, le gouvernement local adresse à M. Eisenbach, agent d'Autriche, une note à peine convenable dans laquelle il le sommait de livrer au comité de censure tous les journaux arrivant par sa poste. M. Eisenbach ne voulut pas déférer à une injonction faite dans de pareils termes et répondit que jusqu'à ce que son gouvernement lui eut envoyé des ordres précis, il ne livrerait pas les journaux et les imprimés qui arrivaient à son bureau de poste.

Voici comment le C-te Stadion a terminé cette affaire. Il a commencé à approuver la conduite de son agent puis, reconnaissant que le gouvernement autrichien n'avait pas le droit de s'opposer directement aux mesures prises par le gouvernement moldave, il a donné l'ordre à M. Eisenbach de faire en sorte que la poste autrichienne ne se chargeât plus des journaux moldaves, qu'elle ne

transportât que ceux adressés aux différents consuls, mais que sous aucun prétexte ces journaux ne fussent soumis à la censure.

Dans ces circonstances et après avoir conférer avec plusieurs de mes collègues et notamment avec M. Eisenbach, j'ai pris le parti de faire venir sous mon nom la plupart des journaux que recevaient ici mes compatriotes. Mes collègues font la même chose pour leur nationaux, mais tous, nous nous sommes promis de ne pas étendre cette mesure au gens du pays. Nous éviterons ainsi aux personnes étrangères qui habitent Iassi la cruelle privation qui résulterait pour elles de manquer de nouvelles, mais nous ne nous intersposeront en aucune manière entre le gouvernement et ses administrés.

Recevez, Monsieur le Ministre, l'assurance de mon profond respect.

A. Delahantes

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 525-527 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques. C.P. Turquie - Jassy, vol. 2, f. 107-108).

Iași, 1 ianuarie 1849

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 8

Domnule Ministru,

Tulburările din Transilvania continuă să agite aici toate spiritele. Frontiera Moldovei este păzită cu grijă de trupele rusești. Te înfiori ascultând ororile care se povestesc despre aceste nefericite ținuturi. Valahii din Transilvania și toate populațiile de altă origine decât cea maghiară se ridică împotriva maghiarilor și fac cauză comună cu Jellachich.

Din informații pe cre înclin să le cred exacte am aflat, domnule ministru, că Poarta Otomană, ieșind în sfârșit dintr-o lungă apatie,

pare că se pregătește să-și spună cuvântul în chestiunea Principatelor. 200.000 de oameni, potrivit rușilor, 160.000 potrivit altor surse, vor fi adunate începând din acest moment în împrejurimile Silistrei, aproape de Dunăre. Numeroasele fortărețe ale munților Balcani au primit întăriri în oameni și muniții. În asfârșit, dacă sunt bine informat, totul va fi pregătit pentru ca lupta să poată începe în primele zile ale primăverii. Toată lumea este de acord că armata turcă a făcut în aceste ultime perioade mari progrese. Disciplina sa este excelentă și trebuie să spun că, de când mă aflu în această țară, n-am auzit vrobindu-se de nici o dificultate survenită ca urmare a prezenței trupelor otomane. Din nefericire, corpul consular nu poate să facă același elogiu armatei ruse. Colegii mei și cu mine suntem sesizați fără încetare de plângeri particulare ale naționalilor noștri, împotriva soldaților ruși care nu pierd nici o ocazie de a jefui și de a fura tot ceea ce consideră că le este necesar.

Agentul consular al Austriei, domnule ministru, a organizat de mulți ani un serviciu de poștă între Cernăuți și Iași, prin care sosesc în acest din urmă oraș toate scrisorile și toate jurnalele din Europa. Curierii veneau direct la Agenția consulară și distribuția se făcea de către funcționari austrieci. În ultima vreme de când principele domnitor, cedând îndemnul rusești, a înființat oficiul de cenzură a ziarelor, guvernul local a adresat d-lui Eisenbach, agent consular al Austriei, o notă prea puțin cuviincioasă, prin care îl soma să predea comitetului pentru cenzură toate jurnalele sosite prin poșta sa. Dl Eisenbach nu a vrut să cedeze în fața unei somații făcută în asemenea termeni și a răspuns că, până când guvernul său nu îi va trimite ordine precise, el nu va preda jurnalele, nici tipăriturile care vor sosi la biroul său de poștă.

Iată cum a rezolvat contele Stadion această problemă. El a început prin a aproba conduita agentului său, apoi recunoscând că Guvernul austriac nu avea dreptul de a se opune în mod direct măsurilor luate de guvernul din Moldova, a dat ordin dlui Eisenbach să facă în așa fel ca poșta austriacă să nu mai fie însărcinată cu ziarele moldovenești, ca ea să nu le mai aducă decât pe acelea adresate diferiților consuli, dar ca, sub nici un pretext, aceste jurnale să nu fie supuse cenzurii.

În aceste circumstanțe și după ce am discutat cu mai mulți dintre colegii mei și, mai ales, cu dl Eisenbach, mi-am luat însărcinarea de a primi pe numele meu cea mai mare parte a ziarelor pe care le primeau aici compatrioții mei. Colegii mei au făcut același lucru pentru naționalii lor, dar cu toții ne-am promis să nu extindem această măsură

asupra oamenilor din țară. Vom evita astfel ca persoanele străine care locuiesc la Iași să sufere cruda privațiune ce ar rezulta pentru ele din lipsa știrilor, dar nu ne vom interpune în nici un fel între guvern și supușii săi.

Primiți, dle ministru, asigurarea profundului meu respect.

A. Delahantes

Domnului Ministru al Afacerilor Externe al Republicii Franceze.

72

1848 decembrie 22/1849 ianuarie 3, București

Direction Politique

No. 15

Déchiffrement

Monsieur le Ministre,

La Transylvanie continue à être le théâtre des plus désolantes scènes de destruction.

Avant-hier, le Gouverneur Général de cette province, qui ne dispose que de 8.000 hommes de troupes fit savoir au Consul d'Autriche que, comme les Armées Impériales Autrichiennes refoulaient l'armée Hongroise vers sa province, il allait faire évacuer les caisses publiques et les archives de son gouvernement sur la Valachie.

Hier sont arrivés deux députés de Transylvanie pour demander au général Lüders et au Pacha d'intervenir militairement en leur faveur. Je me suis rendu chez le consul de Russie et je l'ai trouvé très disposé à faire ce qu'on lui demandait mais ne l'osant pas. Je suis convaincu que, si Fuad Effendi avait pris sur lui d'agir, les agents russes n'auraient pas hésité un seul instant. Je suis allé chez Fuad Effendi pour l'engager à ne rien compromettre: il avait déjà pris son parti dans ce sens et s'était refusé à toute intervention.

Les deux commissaires russe et turc ont expédié chacun un courrier extraordinaire à leur gouvernement pour demander des instructions. J'ai profité du courrier de Fuad pour écrire au général Aupick.

Tout sera sans doute fini quand les réponses arriveront. Fuad a donné l'ordre aux troupes turques sur la frontière de bien accueillir tous les émigrés sans distinction de parti, après toutefois les avoir désarmé.

Veillez agréer etc.,
Signé: de Ségur

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 447–448).

București, 3 ianuarie 1849

Direcția Politică
Nr. 15
Descifrare

Domnule Ministru,

Transilvania continuă să fie teatrul celor mai dezolante scene de distrugere.

Alaltăieri, guvernatorul general al acestei provincii, care nu dispune decât de o trupă de 8.000 de oameni a adus la cunoștință consulului Austriei că, dat fiind că armatele imperiale au împins armata ungurească către provincia sa, el va evacua finanțele publice și arhivele guvernului său în Țara Românească.

Ieri au sosit doi deputați din Transilvania pentru a cere generalului Lüders și pașei să intervină militar în favoarea lor. M-am dus la consulul Rusiei și l-am găsit foarte dispus să facă ceea ce i s-a cerut, dar neîndrăznind. Sunt convins că, dacă Fuad Effendi și-ar lua răspunderea de a reacționa, agenții ruși nu ar ezita nici un moment. Am fost la Fuad Effendi pentru a-i cere să nu compromită nimic; el și-a format deja un punct de vedere în acest sens și a refuzat să facă vreo intervenție.

Cei doi comisari, rus și turc, au expediat fiecare câte un curier extraordinar la guvernul său pentru a cere instrucțiuni. Am profitat de curierul lui Fuad pentru a-i scrie generalului Aupick.

Toate acestea se vor sfârși cu siguranță când vor sosi răspunsurile. Fuad a dat ordin trupelor turcești de la frontieră să-i primească bine pe toți cei emigrați, fără deosebire de tabără, după ce vor fi dezarmați.

Binevoiți a primi etc.
Semnat: de Ségur

Monsieur le Ministre,

J'ai eu l'honneur de vous entretenir dans deux de mes dernières dépêches de l'attitude plus modérée que semblent prendre les agents de la Russie. Cette attitude n'a pas duré longtemps, soit que le général Duhamel ait de lui même voulu remonter l'esprit du parti russe par un acte d'autorité de nature à faire contrepoids aux nouvelles reçues ici de Constantinople et qui annonçaient la démarche des deux Ministres de France et d'Angleterre; soit qu'il ait reçu de Pétersbourg, il a fait procéder ces jours ci, dans les districts, à des arrestations politiques dont on porte le nombre de 50 à 60. Comme pour les arrestations précédentes, les prisonniers sont amenés de jour avec escorte de cosaques. Voilà encore la position des Agents de la Porte et principalement de Fuad Effendi devenue fausse de tous points. Voilà ce peu de considération que les Turcs avaient retrouvée depuis quelques jours, compromis. La Russie habitue ainsi la population valaque à penser que tout vient d'elle; qu'elle n'a rien à attendre de Constantinople. C'est une prise de possession morale en attendant mieux sans doute. Le résultat de tout ceci a été d'un côté une véritable panique répandue dans les rangs de ceux qui, même d'assez loin, ont pris part à la révolution et d'une autre part une satisfaction non déguisée chez les vieux boyards.

J'ai eu l'honneur de vous parler, Monsieur le Ministre, de quelques insinuations jetées dans le public de Bucarest au sujet d'un état indépendant composé des deux Principautés avec le Prince de Leuchtenberg pour souverain. Depuis plus d'un mois déjà je n'avais plus entendu parler de ce projet; mais il y a quatre jours Fuad Effendi m'a appris que Monsieur de Stirbey, l'un des hommes les plus considérables de ce pays depuis qu'il s'est mis sur les rangs pour être nommé hospodar et que du reste appartient au parti russe, était venu lui parler de cette idée d'un état indépendant et lui avait développé une heure durant, les considérations qui devaient porter la Sublime Porte à s'assurer par ce moyen une barrière contre la Russie. Monsieur Stirbey, sans nommer personne parlait, comme devant être placé à la tête d'un pareil État, d'un Prince d'une maison régnante. J'avais à peine

reçu cette communication de Fuad Effendi, que l'homme sans contredit le plus dévoué à la Russie, Monsieur de Mavros, esprit souple, intrigant, beau parleur, est venu me faire une visite et après une longue conversation sur la politique générale, m'a tout naturellement entretenu des Principautés et de leur avenir. Il a longuement déploré cette double occupation turque et russe qui ruine, m'a-t-il dit, le pays, et pour employer ses propres paroles „finira Dieu sait quand“. J'ai, comme lui, exprimé le regret qu'un poids pareil pesât sur la Valachie, et j'ai ajouté qu'avec 6000 hommes de troupes Valaques qu'on est en train d'organiser, je me croirais suffisamment fort pour maintenir l'ordre dans tout le pays. Monsieur de Mavros n'a pas partagé ce sentiment. Pour lui il n'y a pas de paix possible pour la Principauté si un corps de 5 à 6000 hommes de troupes étrangères n'y séjourne pas pendant 4 ou 5 années au moins. Comme je lui avait demandé si ce petit corps d'armées devrait, d'après lui, être composé de troupes turques et russes, il m'a répondu que non; qu'il ne fallait pas que les Turcs s'habituaient par trop à se regarder ici comme chez eux; car tôt au tard, l'Europe en viendrait à constituer un État indépendant des deux Principautés que les amis des Turcs, eux mêmes, devaient les désirer; car cet État convoitait entièrement la Turquie. Comme je ne répondais pas à ces ouvertures, Monsieur de Mavros m'a dit alors, est-ce que vous n'êtes pas de mon avis? Je n'ai nulle mission, lui ai-je répondu, pour parler sur de pareilles questions; je ne suppose pas que vous non plus vous ayez mission de le faire, et comme je pense que nous ne sommes en ce moment que des amis faisant de la pure théorie, je vous dirai que la Turquie serait bien mieux couverte, si vous composiez votre nouvel État des deux Principautés d'abord et de la Bessarabie ensuite. Après quelques hésitations, Monsieur de Mavros, évidemment embarrassé, m'a répondu: Et pourquoi pas! Maintenant, lui ai-je dit, la difficulté sera de trouver un Prince car les prétendants ne manqueront assurément pas; or il pourrait se faire que dans sa renonciation au droit de Suzeraineté la Porte eût exclu un Prince Russe de la couronne Bessarabo-Moldo-Valaque. Ici Monsieur de Mavros a promptement et rigoureusement fouillé dans toute sa science historique pour me prouver que des alliances de famille n'amenaient pas nécessairement des alliances politiques. Il n'a pas prononcé une seule fois, je dois en convenir, le nom du gendre de l'Empereur Nicolas, mais tout ce qu'il disait contenait évidemment le nom de ce Prince.

Vous allez être surpris assurément, Monsieur le Ministre, de voir Monsieur Stirbey aspirant à l'hospodarat, songer à appeler au

trône des Principautés un Prince Etranger et votre surprise s'augmentera sans doute lorsque j'aurai eu l'honneur de vous dire que Monsieur de Mavros est le beau-père de Monsieur de Catacuzène, fils de Caïmacam actuel, lequel Caïmacam aspire lui aussi à l'hospodarat. Mais dans ce pays de jalousie et de compétition perpétuelle, on aimera toujours mieux voir un étranger au pouvoir que d'y voir un rival heureux et l'on sacrifierait volontiers toutes les chances qu'on a d'arriver à la condition d'obtenir la certitude que tous les rivaux qu'on a perdront les leurs.

En définitive l'idée de donner le Duc de Leuchtenberg pour souverain à ces Principautés ne me paraît plus une idée mise en avant par quelques enfants perdus, comme j'étais tenté de la croire dans les premiers moments de mon arrivée ici.

La fête de Saint Nicolas, célébrée à Bucarest avec tant de pompe, a donné lieu à certains faits qui se sont produits pour le public que depuis. J'avais eu l'honneur de vous annoncer une amnistie pour ce jour-là; l'amnistie a eu lieu, mais pour des crimes et des délits qui n'avaient aucun rapport à la politique. Le Caimacam a usé en cela du droit que lui conférait le règlement organique, seulement il s'est dispensé de parler de son projet à Fuad Effendi, qui ne l'a connu que par les journaux et lorsqu'il était déjà réalisé. D'un autre côté, le président de la Municipalité de Bucarest étant allé haranguer le général Duhamel, a signalé à tout son intérêt, comme il l'aurait pu faire à l'hospodar lui-même, s'il y avait en ce moment un hospodar, les améliorations que la ville comptait introduire dans les divers services publics. Il lui a parlé des réparations que réclamait le pavé des rues; du projet d'établir un moulin à vapeur, afin de régulariser la monture à l'époque où les glaces arrêtent les moulins hydrauliques; et il parle aussi de la nécessité de généraliser l'éclairage.

Tout cela m'a paru grandement blesser le Commissaire ottoman et en vérité il y a de quoi n'être pas très satisfait quand on représente le souverain et qu'on apprend de pareilles choses.

La Porte ne sera jamais assez forte, à elle seule pour faire partir les Russes des Principautés et tant que les Russes y resteront ils feront tout et laisseront tout faire pour y décrier l'autorité du Sultan.

Il doit y avoir depuis hier des mouvements de troupes russes, car voilà déjà deux Français qui se sont plaints à moi, l'un de ce qu'on lui annonçait qu'il aurait un colonel Russe à loges et qu'il devait tenir 4 pièces à la disposition de ce colonel; l'autre que des soldats Russes avaient envahi sa maison. Je n'ai pas besoin de vous dire, Monsieur le Ministre, que je suis intervenu aussitôt et que les deux maisons de

nos deux compatriotes ont été débarrassées de leurs hôtes. Toujours est-il que ces mouvements me paraîtraient plutôt annoncer l'arrivée de quelques renforts russes, qu'un simple changement de logement pour des soldats déjà établis en ville. Il se pourrait cependant que le froid de 18 à 23 degrés que nous éprouvons ait porté le général Luders à faire entrer en ville des troupes trop mal logées dans les villages environnants.

J'ai eu l'honneur de vous annoncer dans le temps qu'il avait été procédé au désarmement général de la Principauté. Ce désarmement n'a pas eu tous les résultats qu'on en attendait. L'autre jour, le secrétaire d'Etat m'assurait que sur 12 à 14000 armes qu'on avait quelque raison de supposer exister à Bucarest, il n'en avait pas été remis à l'autorité plus de 2000. En présence de cet état de choses, on a commencé à montrer moins de rigueur et l'on permet aujourd'hui aux voyageurs de cheminer armés, quelques personnes ont aussi obtenu des permis pour chasser avec des armes à feu.

La poste de la Transylvanie ne nous est pas parvenue hier.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, les hommages de mon respect.

de Ségur

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1, c. 446-456 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Bucarest, vol. 5, f. 135-146)

București, 4 ianuarie 1849

Direcția Politică
Nr. 16

Domnule Ministru,

Am avut onoarea să vă informez, în două dintre ultimele mele depeșe, despre atitudinea mai moderată pe care păreau a o adopta agenții Rusiei. Această atitudine nu a durat mult, fie pentru că generalul Duhamel a dorit din proprie inițiativă să îmbărbăteze partida rusă, printr-un act de autoritate de natură să contrabalanseze veștile primite aici de la Constantinopol și care anunță demersul celor doi miniștri ai Franței și Angliei; fie că a primit <instrucțiuni> de la Petersburg, el a

procedat în aceste zile, în ținuturi, la arestări politice care se ridică la cifra de 50 până la 60 <persoane>. Ca și la arestările precedente, prizonierii au fost ridicați în plină zi cu escortă de cazaci. Iată că, încă o dată, poziția agenților Porții și, în special, a lui Fuad Effendi a devenit falsă din toate punctele de vedere. Iată acel strop de considerație, pe care turcii îl recăpătaseră de câteva zile, compromis. Rusia obișnuiește astfel populația valahă să creadă că totul vine de la ea, că nu are nimic de așteptat de la Constantinopol. Este o luare în stăpânire morală, în așteptarea, fără îndoială, a ceva mai mult. Rezultatul tuturor acestor întrebări a fost, pe de o parte, o adevărată panică răspândită în rândul celor care chiar de foarte departe au luat parte la revoluție și, pe de altă parte, o satisfacție fățișă a marilor boieri.

Am avut onoarea să vă vorbesc, domnule ministru, despre unele insinuări aruncate în public la București pe tema unui stat independent format din cele două principate, cu prințul de Leuchtenberg ca suveran. De mai bine de o lună nu mai auzisem vorbindu-se despre acest proiect; dar acum patru zile, Fuad Effendi m-a informat că domnul Știrbey, unul dintre oamenii cei mai influenți din țară, de când s-a prezentat pentru a fi numit domnitor, și care în plus aparține partidei ruse, îi vorbise despre această idee a statului independent și i-a prezentat timp de o oră considerațiile ce ar trebui să determine Sublima Poartă să-și asigure prin acest mijloc o barieră împotriva Rusiei. Fără a numi pe nimeni, domnul Știrbey a vorbit de un prinț dintr-o casă domnitoare ce ar trebui să se afle în fruntea unui asemenea stat. Abia primisem această comunicare de la Fuad Effendi, că omul cu siguranță cel mai devotat Rusiei, domnul Mavros, spirit lunecos, intrigant, bun vorbitor, a venit să-mi facă o vizită și după o lungă conversație asupra politicii generale, mi-a vorbit la modul cel mai natural despre Principate și despre viitorul lor. El a deplâns indelung această dublă ocupație turcă și rusă, care mi-a spus el ruinează țara, și pentru a folosi propriile sale cuvinte „Dumnezeu știe când se va sfârși“. Și eu, ca și el, mi-am exprimat regretul că o asemenea greutate apasă asupra Țării Românești și am adăugat că, cu armata valahă de 6000 de oameni care este în curs de organizare, eu m-aș considera suficient de puternic pentru a menține ordinea în toată țara. Domnul Mavros nu a împărtășit acest sentiment. Pentru el, pacea nu este posibilă în principat, dacă un corp de armată străin, format de 5–6.000 de oameni nu rămân aici timp de 4 sau 5 ani cel puțin. Cum l-am întrebat dacă acest mic corp de armată ar trebui, după părerea lui, să fie compus din soldați turci sau ruși, el mi-a răspuns că nu; că n-ar trebui ca turcii să se obișnuiască prea mult

să se simtă aici ca la ei acasă; căci, mai devreme sau mai târziu, Europa va constitui un stat independent din cele două Principate, ceea ce amicii turcilor ar trebui s-o dorească ei înșiși, căci acest stat va proteja întreaga Turcie. Deoarece nu răspundem confidențelor sale, domnul Mavros m-a întrebat: „Nu sunteți de aceeași părere cu mine?“ „Nu am nici o împuternicire, i-am răspuns, pentru a vorbi despre asemenea chestiuni; presupun că nici dumneavoastră nu aveți împuternicirea s-o faceți, și cum cred că nu suntem, în acest moment, decât doi prieteni care fac teorie pură v-aș spune că Turcia ar fi și mai bine protejată dacă v-ați forma noul stat mai întâi cu cele două Principate, iar mai apoi și cu Basarabia. „După câteva ezitări, domnul Mavros, evident încurcat, mi-a răspuns: „Și de ce nu! „Acum, i-am zis, dificultatea va fi să găsiți un prinț, căci претендентii în mod sigur nu vor lipsi, or, s-ar putea întâmpla ca, renunțând la dreptul de suzeranitate, Poarta să excludă un prinț rus de la coroana Basarabo-Moldo-Valahiei“. În acest punct, domnul Mavros a scotocit prompt și riguros prin întreaga sa știință istorică pentru a-mi dovedi că alianțele de familie nu implică în mod necesar și alianțe politice. Trebuie să recunosc că nu a pronunțat nici măcar o singură dată numele ginerelui împăratului Nicolae, dar tot ceea ce spunea implica în mod evident numele acestui prinț.

Veți fi cu siguranță surprins, domnule ministru, de a-l vedea pe domnul Știrbey, aspirant la domnie, dornic să cheme pe tronul Principatelor un principe străin, iar surpriza dumneavoastră va fi și mai mare atunci când voi avea onoarea să vă informez că domnul Mavros este socrul domnului Cantacuzino, fiul actualului caimacam, care caimacam aspiră și el la domnie. Dar în această țară a geloziei și a concurenței perpetue, e întotdeauna mai de dorit să vezi un străin la putere, decât un rival fericit și sunt sacrificate cu plăcere toate șansele proprii cu condiția de a obține certitudinea că toți rivalii tăi și le-au pierdut pe ale lor.

În definitiv, ideea de a-l alege pe ducele de Leutchtenberg ca suveran al acestor Principate nu mi se mai pare o idee avansată de câțiva copii rătăciți, așa cum eram tentat să cred în primele momente ale sosirii mele aici.

Sărbătoarea Sfântului Nicolae, celebrată cu multă pompă la București a dat loc unor fapte ce s-au produs atât în public, cât și după aceea. Am avut onoarea să vă anunț o amnistie pentru acea zi; amnistia a fost acordată, dar pentru crime și delictе care nu aveau nici o legătură cu politica. Caimacamul s-a folosit de dreptul pe care i-l conferă Regulamentul Organic; numai că nu i-a vorbit despre proiectul său și lui

Fuad Effendi, care nu l-a cunoscut decât din ziare și după ce era deja realizat. Pe de altă parte, președintele Municipality Bucureștiului, ținându-i o cuvântare generalului Duhamel, i-a semnalat cu tot interesul, așa cum ar fi putut s-o facă în fața domnitorului, dacă ar fi existat în acest moment un domnitor, îmbunătățirile pe care orașul intenționează să le introducă în diversele servicii publice. El i-a vorbit despre reparațiile pe care le necesită pavajul străzilor; despre proiectul de a înființa o moară cu aburi, în scopul de a regulariza montarea atunci când înghețul blochează morile hidraulice; și a vorbit, de asemenea, despre necesitatea generalizării iluminatului.

Toate acestea mi s-a părut că l-au rănit foarte mult pe comisarul otoman și, într-adevăr, nu ai de ce să fii prea satisfăcut când îl reprezinți pe suveran și afli asemenea lucruri.

Poarta nu va fi niciodată atât de puternică, ea singură, pentru a-i determina pe ruși să plece din Principate și, atâta vreme cât rușii vor rămâne aici, vor face totul și vor încuraja orice pentru a discredita autoritatea Sultanului.

Trebuie că, începând de ieri, s-au produs mișcări de trupe rusești, căci sunt deja doi francezi care mi s-au plâns, unul pentru că a fost anunțat că va primi în gazdă un colonel rus și că trebuie să-i pună la dispoziție acestui colonel 4 camere; un altul pentru că i-a fost invadată casa de soldații ruși. Nu este nevoie să vă spun, domnule ministru, că am intervenit imediat și că cele două case ale compatrioților noștri au fost eliberate de musafirii lor. Totodată, aceste mișcări mi-au părut mai degrabă a anunța sosirea unor întăriri rusești, decât o simplă schimbare de locuință a soldaților deja stabiliți în oraș. S-ar putea totuși ca frigul de 18 până la 23 grade pe care l-au îndurat cu toții să-l fi determinat pe generalul Lüders să aducă în oraș trupele prost cazate din satele înconjurătoare.

Am avut onoarea să vă anunț la timpul respectiv că s-a procedat la dezarmarea generală a Principatului. Această dezarmare nu a avut rezultatele așteptate. Alaltăieri, secretarul de stat m-a asigurat că din 12-14.000 de arme care s-a presupus că ar exista în București nu au fost predate autorităților mai mult de 2.000. În prezența acestei situații s-a început a se da dovadă de mai puțină rigoare și astăzi li se permite celor ce călătoresc să plece la drum înarmați; unele persoane au obținut, de asemenea, permise pentru vânatoare cu arme de foc.

Poșta din Transilvania nu ne-a venit ieri.

Binevoii a primi, domnule ministru, omagiile mele respectuoase,

de Ségur

Direction Politique.
No. 19
Déchiffrement

Monsieur le Ministre,

Par ma dépêche de 3 Janvier no. 15, j'ai eu l'honneur de vous informer que deux députés de Transylvanie étaient venus à Bucarest demander le secours d'une intervention turco-russe contre les Hongrois, et que cette demande ayant été repoussée par les deux commissaires impériaux, ceux-ci avait cru néanmoins devoir demander des instructions à leur gouvernements respectifs. Aujourd'hui, les transylvains sont revenues à la charge; mais cette fois ils ne demandent qu'à s'approvisionner d'arme et de munitions, tant à Bucarest que dans les autres villes de la Valachie. J'ai des raisons pour être persuadé que les agents russes seraient favorables à la demande des transylvains; peut-être sont-ils les instigateurs de cette démarche. Mais d'un autre côté je doute que Fuad Effendi l'autorise.

Hier, après avoir reçu un courrier de Constantinople, il ne disait que si les Russes recevaient avant lui des instructions de leur gouvernement et que ces instructions leur intimassent l'ordre d'entrer en Transylvanie, il protesterait de la façon la plus solennelle, invoquant le droit qu'avait le Grand Seigneur de refuser passage, sur un territoire ottoman, à des troupes étrangères et s'appuyant sur l'esprit du traité des Dardanelles, qui a voulu, a-t-il ajouté „faire de l'Empire Ottoman un Etat neutre entre les belligérants quels qu'ils soient“.

Les Russes manifestent toujours de grandes préoccupations; à les entendre, la Valachie est sur un véritable volcan. Il y a quatre jours, le général Lüders fit Kérim Pacha qui commande en l'absence d'Eumer Pacha, de venir le voir. Kérim Pacha s'étant rendu à cette invitation, le général russe lui dit: que des informations sûres lui annonçaient des tentatives désespérées de la part des révolutionnaires, qu'il ne s'agissait de rien moins que d'incendies et d'assassinats, qu'au premier mouvement, si c'était le jour, il serait tiré trois coups de canon et lancé deux fusées; il terminait en priant Kérim Pacha de joindre aussitôt ses troupes aux siennes.

Kérım Pacha rendit compte à Fuad Effendi, lequel a aussitôt ordonné au général turc, si le signal indiqué venait être fait, de se borner à faire mettre les troupes ottomanes sur pied dans la cour de leurs casernes et de ne sortir que sur son autorisation. Fuad qui ne croit pas à des tentatives de la nature de celles qu'on paraît redouter, a vu dans le plan du général Lüders une tentative faite pour ranger au moins une fois, les troupes turques sous son commandement.

Le commissaire ottoman, qui s'est opposé à toute intervention en Transylvanie, a cherché cependant à soulager la misère que la guerre fait naître. Il a en conséquence écrit au Kaimacam pour l'engager à ouvrir une souscription en faveur des réfugiés transylvains et il a envoyé au nom du sultan mille ducats (environ douze mille francs) pour être distribués en secours aux malheureux (je cite ses propres expressions) „qui viendraient chercher un refuge sur le territoire de la Principauté et cela sans aucune distinction de caste, de parti, d'opinion ou de nuance politique“.

Veillez agréer etc.

Signé: de Ségur

P.S.

Nous n'avons que des nouvelles d'un vague désespérant sur les affaires de la Transylvanie.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Bucarest, vol. 5, f. 465-468).

București, 16 ianuarie 1849

Direcția Politică

Nr. 19

Descifrare

Domnule Ministru,

Prin depeșa mea cu nr. 15 din 3 ianuarie, am avut onoarea să vă informez că doi deputați din Transilvania au venit la București pentru a cere ajutorul unei intervenții turco-ruse împotriva ungarilor și că,

această cerere fiind respinsă de către cei doi comisari imperiali, aceștia au crezut totuși necesar să ceară instrucțiuni guvernelor respective. Astăzi, transilvănenii au revenit cu insistență, dar de această dată nu cer decât să se aprovizioneze cu arme și muniții, atât la București, cât și în celelalte orașe ale Țării Românești. Am motive să cred că agenții ruși vor fi favorabili cererii transilvănenilor, poate chiar ei sunt instigatorii acestui demers. Dar, pe de altă parte, mă îndoiesc că Faud Effendi o va autoriza.

Ieri, după ce a primit un curier de la Constantinopol, mi-a spus că dacă rușii ar primi înaintea sa instrucțiuni de la guvernul lor și dacă aceste instrucțiuni le-ar notifica ordinul de a intra în Transilvania, el va protesta în modul cel mai solemn, invocând dreptul pe care-l are Marele Stăpânitor de a refuza trecerea, pe un teritoriu otoman, a unor trupe străine și sprijinindu-se pe spiritul tratatului Dardanelelor, care a voit, a adăugat el, „să facă din Imperiul Otoman un stat neutru între beligeranți, oricare ar fi ei“.

Rușii manifestă permanent mari preocupări; potrivit lor, Țara Românească stă pe un veritabil vulcan. Acum patru zile, generalul Lüders l-a rugat pe Kerim pașa care comandă în absența lui Omer Pașa să vină să-l vadă. Kerim pașa, răspunzând acestei invitații, generalul rus i-a spus: că informații sigure l-au anunțat despre tentative disperate din partea revoluționarilor, că nu e vorba de nimic mai puțin decât de incendieri și asasinat, că la prima mișcare, când va veni ziua, se vor trage trei lovituri de tun și vor fi lansate două rachete; a terminat rugându-l pe Kerim-pașa să-și reunească de îndată trupele cu ale sale.

Kerim-pașa i-a povestit lui Fuad Effendi, care i-a ordonat imediat generalului turc că, dacă semnalul indicat va fi dat, să se mărginească la mobilizarea trupelor otomane în curtea cazărmilor și să nu iasă <de acolo> decât cu autorizația sa. Fuad, care nu pare să creadă în tentative de natura celor ce provoacă teama acum, a văzut în planul generalului Lüders o tentativă făcută să rânduiască, cel puțin o dată, trupele turcești sub comanda lui.

Comisatul otoman, care s-a opus oricărei intervenții în Transilvania, a căutat totodată să ușureze nenorocirea pe care a produs-o războiul. El i-a scris în consecință caimacamului pentru a-l determina să deschidă o subscripție în favoarea refugiaților transilvăneni și a trimis în numele sultanului o mie de ducați (cam douăsprezece mii de franci) pentru a fi împărțiți ca ajutor nefericiților (citez din propriile sale

expresii) „care vor căuta un refugiu pe teritoriul principatului, și aceasta fără nici o distincție de castă, tabără sau de nuanță politică“.

Binevoți a primi etc.
(Semnat) de Ségur

P.S.

Nu avem decât știri exasperant de vagi despre chestiunile din Transilvania.

75

1849 ianuarie 8/20, București

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 27

Monsieur le Ministre,

A la fin de la dépêche que j'ai eu l'honneur de vous adresser avant hier par la voie de Jassy, où se rendait un currier expédié par le Consul Général de l'Angleterre, j'avais l'honneur de vous informer de ce qui était parvenu à ma connaissance relativement aux rapports établis par le fait de l'intervention russe, entre le général Lüders et le gouvernement général de la Transylvanie.

Le Gouverneur autrichien, comme je l'ai annoncé, s'était refusé à réclamer le secours des forces russes, n'ayant aucune instruction de son gouvernement à cet égard. De là paraît être né un certain désaccord entre le Consul de Russie et le général Lüders. Le premier était d'avis qu'on intervint immédiatement, le second hésitait et cherchait à gagner du temps.

Cet état des esprits chez les agents russes m'avait déjà été signalé lorsque, ce matin, j'ai appris qu'hier le rédacteur en chef du Journal de Bucarest s'est rendu chez Mr. Kotzebue pour demander s'il devait annoncer l'entrée prochaine des troupes impériales en Transylvanie et Mr. de Kotzebue lui a répondu: „Mais sans doute, et dès demain“. Ce même rédacteur s'étant ensuite rendu chez le général

Lüders, celui-ci lui a dit: „N’annoncez rien encore, la chose n’est pas assez positive pour qu’on en parle“.

Mais hier au soir il est arrivé un courrier extraordinaire de Pétersbourg. On est allé aussitôt chercher le général Lüders qui se trouvait au bal masqué, et ce matin, par suite des ordres reçus, on annonce positivement, pour un jour très prochain, l’entrée des Russes au nombre de 8 à 9.000 hommes dans la province autrichienne, limitrophe de cette Principauté. Déjà, ces forces sont concentrées à Rimnik et à Kireni. On compte pouvoir occuper Kronstadt et Hermanstadt le 3 février.

Les 8.000 hommes qui étaient cantonnés en Moldavie sont passés en Valachie et 8.000 hommes, venant de la Bessarabie, les ont remplacés en Moldavie.

Hier, j’ai vu arriver à Bucarest, un régiment de lanciers qui est reparti ce matin pour la frontière. Les chevaux sont beaux, mais les hommes n’ont rien de remarquable; le plus grand nombre même sont petits et chétifs.

Ainsi que j’ai eu l’honneur de vous en informer, Fuad Effendi et Omer-Pacha vont opérer la concentration des forces ottomanes. Galatz et Ibraïla qui ont chacune un régiment verront leur garnison réduite à un bataillon. L’armée sera ensuite divisée en trois corps dont les cantonnements seront Giurgevo, Bucarest et Slatina. Ces trois corps formeront ainsi un triangle dont la base sera la ligne Est et Ouest de Bucarest à Slatina, laquelle ligne a 13 kilomètres environ de longueur. Par là, les détachements de l’armée turque qui se trouvent à la frontière ou près de la frontière en seront retirés et cette armée ne fera pas du moins spectatrice du mouvement des Russes. La politique des deux cabinets n’en sera que plus distincte.

Je sais de très bonne source, ce matin, que Kronstadt a été réoccupé, par le général autrichien Schüter dont je vous avais annoncé le mouvement de retraite sur la frontière valaque. D’un autre côté le général Puchner a complètement dégagé Hermanstadt. Les Russes cependant persistent à entrer en Transylvanie bien que certaines personnes assurent que le général Puchner les ait prévenus que leur présence serait maintenant tout à fait inutile.

Je suis avec respect etc.

Signé: de Ségur

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Étrangères Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 509–512).

care au fiecare câte un regiment, vor avea garnizoanele reduse la un batalion. Armata va fi apoi divizată în trei corpuri ale căror cantonamente vor fi la Giurgiu, București și Slobozia. Aceste trei corpuri vor forma un triunghi a cărui bază va fi linia est-vest, de la București la Slatina, linie care are cam 13 kilometri lungime. Pe acolo, detașamentele armatei turcești care se găsesc la frontieră sau aproape de frontieră se vor retrage și această armată va fi doar spectatoare a mișcării rușilor. Politica celor două cabinete va fi și mai distinctă.

Știu din sursă foarte sigură că Brașovul a fost reocupat de către generalul austriac Schüter, a cărui mișcare de retragere la frontiera valahă v-o anunțasem. Pe de altă parte, generalul Puchner a degajat complet Sibiul. Rușii persistă totuși să intre în Transilvania, deși anumite persoane dau asigurări că generalul Puchner i-a prevenit asupra completei inutilități a prezenței lor în Transilvania.

Sunt cu respect etc.
(semnat) de Ségur

76

Copy
No. 8

Bucarest, 22nd January 1849
7 o'clock

Sir,

I have just left Fuad Effendi. He told me he had this morning had a long interview with General Duhamel, on the subject of the proposed passage of the Russian troops across the Transylvanian frontier.

His Excellency deplored the resolution to which he learnt the Cabinet of St. Petersburg had come, and he trusted that even yet, such a grave step and all its consequences might be prevented. He begged Gen. Duhamel to consider what would be the effects of such a departure from all the principles of non-intervention which European cabinets had laid down, and particularly Russia, laying aside the question as specially regarded Turkey, such a measure might lead to the adoption of a line of conduct on the part of France towards Austria on the Italian question, which France herself would regret to be forced to adopt, but which she would now find herself compelled to follow. He then told me he had taken the resolution of addressing the General, informing him that he must hold him responsible for all consequences, that any measure, of the nature of the one now contem-

plated, was an infraction of the Treaty of 1841 to which Russia herself was a Party, and that in the name of the Sultan, as his representative in one of his own provinces, he declared himself opposed to the movement. His Excellency alluded to th particular position of Gen. Behm. A Pole by nation, proscribed by Russia, he might be compelled to throw himself on the Turkish representative for protection and he could not as a man of honor, allow that protection to be claimed in vain. Gen. Duhamel denied that ay fresh troops *had been* sent off, but he did not say, what I know to be the fact, that 3000 men and a large battery of field pieces are to leave tomorrow.

I must do Fuad the justice to say I found him firm and consistent and resolved to continue so, but very anxious for instructions from Constantinople.

These are critical and difficult times and I hope Your Excellency will continue to favor me with your advice and instructions.

(signed) Robert Colquhoun

Mr. Colquhoun to Sir S. Canning

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 21 (Public Record Office, London, Foreign Office, 78-Turkey, vol 787, f. 27-28).

București, 22 ianuarie 1849

ora 7 00
Copie
Nr. 8

Sir,

Tocmai m-am despărțit de Fuad Effendi care mi-a spus că a avut o discuție cu generalul Duhamel pe tema propunerii ca trupele rusești să treacă granița în Transilvania.

Excelența sa deplânge hotărârea luată de Cabinetul de la St. Petersburg, însă speră că o asemenea măsură atât de gravă, cu toate consecințele pe care le implică, mai poate fi încă împiedicată. L-a rugat pe generalul Duhamel să ia în considerare efectele pe care le poate avea această încălcare a principiului non-intervenției, principiu acceptat de toate cabinetele europene, inclusiv Rusia, ca să nu mai vorbim de faptul că o asemenea măsură ar determina Franța să adopte o atitudine față de Austria în chestiunea italiană, pe care Franța ar regreta-o,

însă forțată de împrejurări o va adopta, Fuad Effendi i-a mai comunicat generalului că îl va trage la răspundere pentru toate consecințele ce vor decurge, adăugând că această decizie reprezintă o încălcare a Tratatului de la 1841 la care Rusia a aderat, și că în numele Sultanului, ca reprezentant al acestuia în una din Provinciile sale, se declară împotriva acestei acțiuni. Excelența sa a mai făcut aluzie la situația specială a generalului Bem. De naționalitate poloneză, trecut pe lista proscrisilor de către Rusia, el ar putea fi obligat să solicite protecție reprezentantului turc și fiind om de onoare, nu va permite ca această protecție să rămână fără răsplată. Generalul Duhamel a negat faptul că *ar fi fost* trimise trupe noi, însă nu a menționat, ceea ce eu știu că este adevărat, că 3000 de oameni și o baterie de tunuri urmează să plece mâine.

Trebuie să recunosc că Fuad Effendi s-a arătat a fi foarte consecvent și hotărât să continue astfel, însă este nerăbdător să primească instrucțiuni de la Constantinopol.

Ne aflăm într-o perioadă dificilă de criză și sper că Excelența voastră va continua să-mi dea sfaturi și instrucțiuni.

(semnat) Robert Colquhoun

DI Colquhoun către Sir Stratford Canning

77

1848 ianuarie 10/22, București

Monsieur,

Désireux de tenir Votre Excellence au courant de toutes les dispositions militaires de notre corps d'armée, je m'empresse de l'informer qu'hier, par un courrier ad-hoc, S.E. le Général Lüders a reçu de nouvelles instructions de S.M. l'Empereur relativement aux affaires de la Transylvanie.

S.M. l'Empereur approuve complètement toutes les mesures adoptées par nos autorités militaires, tant pour mettre les frontières des Principautés à l'abri de toute invasion, que pour recueillir ceux des sujets autrichiens, qui fidèles à leur Souverain légitime, viendraient chercher refuge sur le sol valaque. En considération des complications que pourrait faire naître l'intervention armée de nos troupes en Transylvanie, S.M. l'Empereur pensa aujourd'hui, comme précé-

demment qu'il ne faut y recourir, que dans le cas de la nécessité la plus urgente. Mais si les villes de Kronstadt et de Hermanstadt, situées presque en vue de nos avantpostes, étaient sérieusement menacées de [...] et de pillage de la part des rebelles et qu'il ne restât pas au gouv<ernemen>t autrichien aucun moyens de préserver ces populations paisibles, et fidèles de la ruine imminente qui plane sur elles, alors S.M. l'Empereur autorise S.E. le général Lüders de diriger un corps suffisant des troupes sur chacune des ces deux villes, pour les soustraire au fléau de la guerre civile, et cela pas autrement *que sur la demande expresse et formelle de l'autorité militaire supérieure autrichienne.*

Dans ce cas là, même l'occupation des deux villes sus-indiquées ne devra durer que le moins de temps possible, et jusqu'au moment où le danger qui les menace aura été conjuré.

Dans la supposition que les progrès victorieux de l'armée principale sous les ordres du Pàrinàce Windischgrätz, en opérant une diversion salutaire et en dégagant les troupes autrichiennes qui combattent pour la cause de leur Souverain légitime en Transylvanie, obligeront les rebelles à passer la frontière et à se réfugier en Valachie, S.M. l'Empereur a ordonné au g<énéra>l Lüders de les poursuivre à outrance, soit avec ses troupes seules, soit conjointement avec les forces ottomanes, et de ne s'arrêter que lorsque le dernier rebelle aura déposé les armes et fait sa soumission.

En me faisant un devoir de communiquer à Votre Excellence ce qui précède, je La prie d'agréer les sentiments de la très haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être,

Monsieur,
le très humble et très obéissant serviteur,
(signé) A. Duhamel

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Bucarest, vol. 5, f. 494-495).

București, 10/22 ianuarie 1849

Domnule,

Dornic a o ține la curent pe Excelența voastră cu toate dispozițiile militare ale corpului nostru de armată, mă grăbesc să vă informez că

ieri, printr-un curier ad-hoc, E.S. generalul Lüdgers a primit noi instrucțiuni de la M.S. Împăratul cu privire la problemele din Transilvania.

M.S. Împăratul aprobă în totalitate măsurile luate de autoritățile noastre militare, atât pentru a pune frontiera principatelor la adăpost de orice invazie, cât și pentru a-i primi pe acești supuși austrieci care, fideli suveranului lor legitim, vor căuta refugiu pe teritoriul valah. Considerând complicațiile la care ar putea da naștere intervenția armată a trupelor noastre în Transilvania, M.S. Împăratul gândea astăzi, ca și ultima dată, că nu trebuie recurs la ea, decât în cazul necesității celei mai urgente. Dar dacă orașele Brașov și Sibiu, situate aproape în văzul avanposturilor noastre, sunt amenințate cu [.....]* și jaful din partea rebelilor și dacă nu i-ar rămâne Guv<ernului> austriac nici un mijloc de a feri această populație pașnică și fidelă de ruina iminentă care planează asupra ei, atunci M.S., Împăratul îl autorizează pe Ex. generalul Lüdgers să trimită un corp suficient de trupă asupra oricăruia dintre cele două orașe, pentru a le pune la adăpost de flagelul războiului civil, și aceasta numai la *cererea expresă și formală a autorităților militare superioare austriece*.

În acest caz, chiar ocuparea celor două orașe sus-pomenite va trebui să dureze cât mai puțin cu puțință și până în momentul în care pericolul care le amenință va fi îndepărtat.

În eventualitatea că progresele victorioase ale armatei principale sub ordinea prințului Windischgrätz, operând o diversiune salutară și degajând trupele austriece, care luptă pentru cauza suveranului lor legitim în Transilvania, i-ar obliga pe rebeli să treacă frontiera și să se refugieze în Țara Românească, M.S. Împăratul i-a ordonat <generalului> Lüdgers să le urmărească cu înverșunare fie numai cu trupele sale, fie împreună cu forțele otomane, și să nu se oprească decât atunci când ultimul rebel își va fi depus armele și se va fi predat.

Făcându-mi o datorie din a comunica Excelenței voastre cele de mai sus, o rog să primească sentimentele de cea mai aleasă considerație cu care am onoarea de a fi.

Domnule,
prea umil și supus servitor,
A. Duhamel

* Text indescifrabil

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 21

Monsieur le Ministre,

Par mes dépêches du 3 et 16 Janvier, j'ai eu l'honneur de vous entretenir des démarches faites par des députations venues de la Transylvanie pour obtenir que les troupes turques et russes se portassent au Secours de cette province.

J'ai également eu l'honneur de vous informer du parti qu'avaient pris Fuad Effendi et Mr. Duhamel d'expédier chacun un courrier extraordinaire pour demander des instructions à Constantinople et à Pétersbourg, en prévoyance du jour où ces sollicitations se renouvelleraient.

Le courrier russe expédié le 2 janvier est revenu hier, sans avoir perdu du temps (il faut 9 jours au moins pour aller et autant pour revenir). Le Cabinet de St. Pétersbourg a envoyé l'ordre au général en chef des troupes russes, d'entrer en Transylvanie, à la première demande que lui en feraient les autorités militaires autrichiennes.

Fuad Effendi m'a déclaré, hier au soir, qu'il allait d'abord protester verbalement contre cet ordre, déclarant qu'il est sans instructions de son gouvernement, et que dans le cas où les troupes russes viendraient à passer la frontière il protesterait alors par écrit.

Pour moi, je suis convaincu que le commissaire ottoman a reçu les instructions qu'avait demandées et que ces instructions lui ordonnent de faire précisément ce qu'il m'a annoncé vouloir faire.

J'espère encore beaucoup que les Russes ne seront pas appelés en Transylvanie; mais l'ordre de l'Empereur Nicolas n'en résoud pas moins une grave question, celle du droit que s'attribuent les Russes d'emprunter le territoire des principautés pour porter leurs armées où leurs intérêts le réclament.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur.

de Ségur

P.S.

Je donne communication de la nouvelle ci-dessus au chargé d'affaires à Vienne.

J'ai expédié le primata de cette dépêche pour Vienne et j'expédie ce duplicata par Constantinople, où Fuad Effendi envoie un courrier aujourd'hui même.

Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères. A Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, c. 473–474).

București, 22 ianuarie 1849

Agenția și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 21

Domnule Ministru,

Prin depeșele mele din 3 și 16 ianuarie, am avut onoarea să vă vorbesc despre demersurile făcute de către deputații veniți din Transilvania pentru a obține <acordul ca> trupele turcești și ruse să vină în ajutorul acestei provincii.

Totodată, am avut onoarea să vă informez despre inițiativa luată de Fuad Effendi și dl Duhamel de a trimite fiecare câte un curier extraordinar la Constantinopol și Petersburg, în vederea zilei când aceste solicitări se vor relua.

Curierul rus trimis pe 2 ianuarie s-a întors ieri, fără a fi pierdut timpul, (e nevoie de 9 zile cel puțin la dus și tot atâtea la întoarcere). Cabinetul de la St. Petersburg a trimis ordin generalului comandant al trupelor ruse să intre în Transilvania la prima cerere ce i se va face de către autoritățile militare austriece.

Fuad Effendi mi-a declarat ieri seară că va protesta mai întâi verbal împotriva acestui ordin, declarând că nu are instrucțiuni de la guvernul său și, în cazul în care trupele rusești vor trece frontiera, atunci va protesta în scris.

Personal, sunt convins că, comisarul otoman a primit instrucțiunile pe care le ceruse și că aceste instrucțiuni îi cer să facă exact ceea ce mi-a spus că face.

Încă mai sper sincer că rușii nu vor fi chemați în Transilvania, dar ordinul țarului Nicolae nu a rezolvat mai puțin o chestiune gravă, aceea a dreptului pe care și-l atribuie rușii de a folosi teritoriul Principatelor pentru a-și purta armatele acolo unde le-o cer propriile interese.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor.

de Ségur

P.S.

Comunic știrea de mai sus însărcinatului cu afaceri al Vienei.

Am expedit originalul acestei depeșe la Viena și trimit acest duplicat prin Constantinopol, unde Fuad Effendi trimite chiar azi un curier.

Domnule Ministru de Externe. La Paris.

79

Bucarest, le 12/24 Janvier 1849

Monsieur,

J'ai l'honneur de vous accuser réception de la note que Votre Excellence a bien voulu m'écrire en date du 10 Janvier concernant les nouvelles instructions que S.E. le général Lüders a reçu de S.M. l'Empereur relativement aux affaires de la Transylvanie.

Je me suis déjà empressé de porter à la haute connaissance du Gouvernement Impérial du Sultan la situation critique où se trouve

la Transylvanie et les mesures que j'ai dû prendre, tant pour préserver les frontières de la Valachie d'une invasion de la part des hongrois révoltés, que pour donner des secours à ceux qui viendront chercher un refuge dans cette partie de l'Empire Ottoman, persuadé que c'était là que devait se borner notre tâche.

Je ne manquerai pas de mettre sous les yeux du Gouvernement Impérial la communication importante que Votre Excellence vient de me faire et de lui demander les ordres qui doivent tracer ma ligne de conduite. Mais, voyant qu'une intervention armée, quelque soit son but et ses réserves, pourrait amener des complications dans la situation délicate où se trouve actuellement l'Europe, connaissant d'ailleurs la sollicitude de Sa Majesté le Sultan pour préserver de toute atteinte la paix générale, base essentielle du bonheur, je ne vous cache pas, Excellence, la pénible impression que le Gouvernement du Sultan éprouvera lorsqu'il verra une province de l'Empire Ottoman devenir le point de départ de cette intervention, et par conséquent, le principe de Sa neutralité, principe consacré par toutes les Puissances de l'Europe, être violé même indirectement.

En me référant toujours aux ordres que j'attends de mon Gouvernement je dois, quoiqu'à regret, dire à Votre Excellence que cette mesure, si grave par les conséquences qu'elle pourrait avoir, ne peut pas rencontrer l'assentiment du représentant du Sultan.

Quant aux troupes Impériales je leur ai réitéré les instructions précises de se borner à la défense de la frontière du pays contre toute violation armée, mais en leur prescrivant d'accorder un refuge généreux à ceux qui voudront passer la frontière, en déposant leurs armes, et en demandant l'hospitalité.

Je pris Votre Excellence d'agréer les sentiments de la très haute considération avec lesquels j'ai l'honneur d'être.

Monsieur,
de Votre Excellence
le très humble et très obéissant
serviteur,
(signé) Fuad

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 496–497).

Domnule,

Am onoarea să vă confirm primirea notei pe care Excelența voastră a binevoit să mi-o scrie în data de 10 ianuarie cu privire la noile instrucțiuni pe care E.S. generalul Lüders le-a primit de la M.S. Împăratului cu privire la problemele din Transilvania.

M-am grăbit să aduc la înalta cunoștință a Guvernului imperial al Sultanului situația critică în care se găsește Transilvania și măsurile pe care a trebuit să le iau, atât pentru a păzi frontiera Țării Românești de o invazie a ungarilor revoltați, cât și pentru a da ajutoare celor care vin să caute refugiu în această parte a Imperiului Otoman, convins că misiunea noastră trebuie să se oprească aici.

Nu voi întârzia să aduc la cunoștința Guvernului imperial comunicarea importantă pe care mi-a făcut-o Excelența voastră și să-i cer ordinele ce trebuie să fixeze linia mea de conduită. Dar, deoarece o intervenție armată, oricare ar fi scopul și limitele sale, ar putea aduce complicații în situația delicată în care se găsește actualmente Europa, cunoscând de altfel solicitudinea Majestății sale, Sultanul de a păzi de orice atingere pacea generală, fundamentul esențial al fericirii, nu vă ascund, Excelență, impresia penibilă pe care o va încerca guvernul Sultanului când va vedea că o provincie a Imperiului Otoman devine punct de plecare al acestei intervenții și, în consecință, că principiul neutralității sale principiu consacrat de toate puterile Europei, este încălcat, fie și indirect.

Raportându-mă permanent la ordinele pe care le aștept de la guvernul meu, trebuie, deși regret, să-i spun Excelenței voastre că această măsură, atât de gravă prin consecințele pe care le-ar putea avea, nu poate să primească asentimentul reprezentantului Sultanului.

În ce privește trupele imperiale, le-am reiterat instrucțiunile precise de a se mărgini la apărarea frontierei țării împotriva oricărei violări armate, dar indicându-le să acorde un refugiu generos celor care vor voi să treacă frontiera, depunându-și armele și cerând ospitalitate.

O rog pe Excelența voastră, să primească sentimentele de cea mai înaltă considerație cu care am onoarea să fiu,

Domnule,
al Excelenței voastre
prea umil și supus servitor,
Fuad

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 21

Monsieur le Ministre,

Hier au soir les nouvelles les plus graves ont circulé à Bucarest. Les Hongrois avaient prin Hermanstadt, trois bataillons italiens de l'armée autrichienne avaient passé du côté des hongrois; on avait, de la frontière, entendu pendant toute une journée (celle du 21 je crois) une canonnade des plus soutenues. Enfin on ajoutait qu'on était sans nouvelles du Gouverneur général de la Transylvanie, qui s'était mis à la tête des troupes impériales et avait été défait.

Je ne dois cependant pas vous laisser ignorer, Monsieur le Ministre, que ces nouvelles étaient d'origine russe. Or comme les Russes désirent passer en Transylvanie, il se pourrait faire qu'ils exagérassent la situation des choses, pour mieux expliquer leur intervention. Néanmoins je ne saurais me refuser à admettre que les événements survenus depuis 5 ou 6 jours ont une gravité réelle, car les courriers de Vienne, qui passaient, tout bine que mal, ne passent plus dutout.

Dans le premier post-scriptum de ma dépêche no. 29, post scriptum dont le duplicata vous parviendra en même temps que cette dépêche-ci, j'admettais le cas où l'insurrection hongroise viendrait demander un refuge en Valachie, et je cherchais à demontrer que les forces russes ne seraient pas suffisantes pour s'y opposer. J'ai eu depuis une conversation avec Mr. Timoni, Agent d'Autriche à Bucarest, et je crois pouvoir conclure de ce qu'il m'a dit que, dans ce cas, les troupes autrichiennes franchiraient la frontière et viendraient donner la main aux Russes pour en finir avec les Hongrois. Mr. Timoni a-t-il pris sur lui de résoudre, en quelque sorte, par l'affirmative, la question que je posais avec un certain vague, ou bien exprimait-il une conviction? C'est ce que j'ignore.

Hier, Fuad Effendi m'a demandé conseil sur la conduite qu'il devait tenir, en présence de la note que lui avait adressée, le matin-même, Mr. Duhamel. (Cette note est jointe à la présente dépêche sous le no. 1). Le commissaire ottoman flottait incertain entre l'idée de protester d'une manière formelle contre l'entrée des troupes russes en Transylvanie par la frontière des Principautés, et celle de faire des réserves équivalentes quant au fond, à une protestation, mais dans lesquelles le mot protester serait évité. Je dois dire avant d'aller plus loin qu'il paraissait pencher pour ce dernier parti:

Sans instructions, placé à une si grande distance de Paris, je n'ai cependant pas hésité, Monsieur le Ministre, à lui conseiller de prendre le parti pour lequel il m'avait tout d'abord paru avoir le plus de propension. Le commissaire turc n'ayant pas encore reçu des directions qu'il a demandées à Constantinople et pouvant les recevoir d'un instant à l'autre, il ne m'a pas parru sage de conseiller une démarche qui pouvait tout compromettre, ici et autre part. Je me suis rangé à l'idée la plus modeste parce qu'elle réservait à la Porte, elle-même, la faculté d'entrer dans une voie plus nette et plus tranchante si elle le jugeait convenable.

J'ai l'honneur de vous envoyer également ci-joint, sous le no. 2, la réponse de Fuad-Effendi au g<énéral> Duhamel. Viennent, maintenant, les instructions de la Porte qui, probablement, en aura référé aux représentants de la France et de l'Angleterre, et s'il y a lieu à prendre une attitude plus ferme rien n'aura été compromis tandis que, si Fuad Effendi avait réellement protesté, et que la Porte se fut refusée à protester après lui, c'eût été, veuillez me passer le mot, Monsieur le Ministre, une reculade à n'en pas revenir. J'ai peut-être beaucoup pris sur moi en donnant ce conseil, mais j'ai cru qu'il était sage de ne rien précipiter. On peut toujours déclarer la guerre; on n'est pas toujours maître de conserver la paix. Je me trompe peut-être, mais d'après ce que j'entends, je me sens très disposé à penser que les Russes feraient volontiers la guerre à la Porte en ce moment.

A l'instant où j'allais fermer ma dépêche, j'ai appris que le g<énéral> autrichien Schüter, refoulé par les Hongrois, a passé, le 22, la frontière et est entré en Valachie avec 800 hommes d'infanterie, 130 cavaliers et 5 pièces de canon. Il s'est présenté aux avantpostes turcs et a demandé à pouvoir se porter du côté de Hermanstadt. Il paraît que le commandant turc le lui aurait permis sans exiger auparavant que ces troupes déposassent les armes sauf à les leur rendre à leur rentrée sur le territoire autrichien.

Il y a un grand mouvement parmi les troupes russes qui se portent par détachements séparés vers le frontière des Carpathes et vers la petite Valachie.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
de Ségur

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française. A Paris.

Arhivele Nașionale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol 5, f. 489–493).

București, 24 ianuarie 1849

Agentia și Consulatul General
al Republicii Franceze în
Principatele Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 24

Domnule Ministru,

Ieri seară au circulat în București știri dintre cele mai grave. Ungurii au luat Sibiul, trei batalioane italiene din armata austriacă au trecut de partea ungarilor; s-a auzit, de la frontieră pe parcursul unei zile întregi (aceea de 21, cred) o canonadă dintre cele mai susținute. În sfârșit, se adaugă <faptul> că nu avem știri de la guvernatorul general al Transilvaniei, care s-a pus în fruntea trupelor imperiale și a fost învins.

Trebuie totuși să vă informez, domnule ministru, că aceste știri sunt de sursă rusească. Or, cum rușii doresc să treacă în Transilvania s-ar putea ca ei să exagereze situația, pentru a-și putea explica mai convingător intervenția. Cu toate acestea, nu pot refuza să admit că evenimentele petrecute de vreo 5 sau 6 zile au o gravitate reală, căci curierii de la Viena, care treceau cât de cât, acum nu mai trec deloc.

În primul post-scriptum al depeșei mele nr. 29, post-scriptum ce vă va preveni odată cu această depeșă de acum, luam în considerare

cazul în care insurecția maghiară va cere refugiu în Țara Românească și căutăm să demonstrăm că forțele rusești nu vor fi suficiente pentru a i se opune. Am avut după aceea o conversație cu dl Timoni, agentul Austriei la București și cred că pot trage concluzia din ceea ce mi-a spus că, în acest caz, trupele austriece vor trece frontiere și își vor da mâna cu rușii pentru a termina cu ungurii. Dl Timoni a luat asupra sa să rezolve cumva, afirmativ, problema pe care am pus-o cu o anume neclaritate sau își exprima o convingere? Aceasta n-o știu.

Ieri, Fuad Effendi mi-a cerut sfatul asupra conduitei pe care trebuie s-o adopte față de nota pe care i-o adresase, în aceeași dimineață, dl Duhamel. (Această notă este alăturată prezentei depeșe cu nr. 1). Comisarul otoman oscila nesigur între ideea de a protesta într-o manieră formală împotriva intrării trupelor ruse în Transilvania pe la frontiera principatelor <și> aceea de a formula rezerve echivalente, ca fond, unui protest, dar în care cuvântul „a protesta“ să fie evitat. Trebuie să spun, înainte de a merge mai departe, că părea să încline către această ultimă părere.

Fără instrucțiuni, aflat la o atît de mare distanță de Paris, nu am ezitat totuși, domnule ministru, să-l sfătuiesc să adopte părerea către care mi s-a părut că înclină de la bun început. Comisarul turc neprimind încă directivele pe care le-a cerut de la Constantinopol, și putând să le primească dintr-un minut într-altul, nu mi s-a părut înțelept să-l sfătuiesc la un demers care ar fi putut compromite totul, aici și în altă parte. Am scris la ideea mai modestă, pentru că ea îi rezerva Porții însăși posibilitatea de a intra pe o cale mai netă și mai tranșantă, dacă considera convenabil.

Totodată, am onoarea să vă trimit alăturat, cu nr. 2, răspunsul lui Fuad Effendi către generalul Duhamel. Acum sosesc instrucțiunile Porții, care probabil vor face referire la reprezentanții Franței și Angliei și, dacă este cazul să se ia o atitudine mai fermă, nimic nu va fi compromis, în vreme ce dacă Fuad Effendi ar fi protestat într-adevăr, iar Poarta ar fi refuzat să protesteze după aceea, ar fi însemnat, dacă îmi este permis cuvântul, domnule ministru, o retragere asupra căreia nu se mai putea reveni. Poate că m-am implicat prea mult dând acest sfat, dar am crezut că este înțelept să nu se precipite nimic. Se poate oricând declara război; nu se poate întotdeauna să controlezi menținerea păcii. Poate că mă înșel, dar din câte aud, sunt foarte dispus să cred că rușii ar declara cu plăcere război Porții în acest moment.

În momentul în care mă pregăteam să închei, am aflat că generalul austriac Schüter, respins de unguri, a trecut, frontiera, în data de 22 și

a intrat în Țara Românească cu 800 de infanteriști, 130 de cavaleriști și 5 tunuri. El s-a prezentat la avanposturile turcești și a cerut să fie lăsat să meargă spre Sibiu. S-ar părea că comandantul turc le-a dat permisiunea, fără a cere mai înainte ca aceste trupe să-și predea armele pentru a fi înapoiate la reîntrarea lor pe teritoriul austriac.

Este o mare agitație în rândul trupelor rusești care se deplasează în detașamente separate către frontiera Carpaților și către Valahia Mică.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor.

de Ségur

Dlui Ministru de Externe al Republicii Franceze. La Paris.

81

1849 ianuarie 17/29, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 9

Monsieur le Ministre,

L'ordre vient d'être donné par l'Empereur Nicolas au général Lüders, commandant en chef de l'armée russe, de mobiliser un de ses corps et d'entrer en Transylvanie pour occuper Cronstadt et Hermanstadt. Voici quels sont les faits qui ont amené l'Empereur de Russie à prendre une mesure aussi grave. Vous savez sans doute, Monsieur le Ministre, par la correspondance de Mr. de Lacour, que dans de courant de ce mois le général Bem à la tête d'une bande de quelques milliers d'hommes dans l'état le plus pitoyable a tenté une attaque contre la Bucovine. Le g-al Bem, polonais de naissance, voyant le mauvais état des affaires de l'insurrection hongroise, espérait trouver des sympathies en Gallicie, mais un corps de troupes autrichiennes composé de la garnison de Czernovitz et de toutes les troupes qu'on a pu réunir à la hâte, a rencontré le g-al Bem sur la Dorna et l'a

repoussé avec pertes. Les Hongrois battus par les Autrichiens et vivement poursuivis par eux ont [.....] la route du Sud traversant toute la Transylvanie, pays coupé de montagnes et de forêts, propres à une guerre de partisans. Arrivé dans les environs de Medgyés, le g-al Bem, renforcé de tous les Magyars disséminés en Transylvanie, s'en retourne tout-à-coup, et, à son tour, a complètement battu le général autrichien. Les habitants de Hermanstadt et de Cronstadt ont envoyé [.....] députations au général Lüders, dont le quartier général est à Bucarest, pour le supplier de les protéger, mais celui-ci a constamment refusé jusqu'à ce qu'il eut reçu l'ordre formel de l'Empereur d'entrer s'il était appelé par les autorités autrichiennes. Il va occuper en conséquence les deux villes qui n'auront plus besoin de sa présence.

Cette victoire du g-al Bem sert admirablement la politique habile de l'Empereur de Russie, en le mettant à même de rendre à peu de frais et sans danger un service qu'il ne manquera pas de faire bien haut en temps et lieux.

En fin de compte cet événement qui prendra de grandes proportions dans l'opinion publique à cause du fait de l'entrée des Russes sur le territoire autrichien est peu de chose en lui même.

Cette victoire du g-al Bem est un de ces coups de désespoir qui n'ont et ne peuvent avoir aucune influence sur l'issue des affaires. Par une inconcevable imprévoyance le gouvernement autrichien qui a attaqué la Hongrie avec tant de troupes sous le Prince Windischgraetz a négligé de couvrir les frontières de la Bucovine. On comptait à Vienne que les débris de l'insurrection hongroise chercheraient un refuge en Bosnie mais on ne s'attendait pas à cette tentative sur la Gallicie. Des troupes autrichiennes se dirigent à marches forcées sur la Transylvanie, mais elles n'arriveront pas à temps pour rendre inutiles les bons offices des Russes.

Ces nouvelles que j'ai l'honneur de vous transmettre, Monsieur le Ministre, sont tirées d'une lettre d'Hermanstadt datée du 23 Janvier. J'ai tout lieu de les croire exactes.

Le gouvernement russe vient de prendre une mesure qu'il fait le plus grand honneur à l'esprit d'équité de l'Empereur Nicolas. Il avait déjà annoncé que toutes les dépenses faites par l'armée russe dans les Principautés seraient strictement payées à partir du 1er Novembre 1848. Une nouvelle ordonnance publiée dans le journal l'Albina Roumanasca, annonce qu'on agira de même pour toutes les dépenses faites par l'armée antérieurement au 1er Novembre à partir de leur

entrée dans les Principautés. Cette mesure toute juste a été prise, dit-on, sur les rapports faits à l'Empereur par le général Lüders et par S.A. le Prince régnant de Moldavie.

La Russie ne néglige rien pour ne pas compromettre par de justes sujets de plaintes, la position admirable qui lui fait vis-à-vis de l'Autriche l'occupation de la Moldavie et de la Valachie.

La conduite parfaitement régulière de l'armée turque est sans doute aussi pour beaucoup dans cette décision qui fera cesser une comparaison qui, on doit le dire, était jusqu'à présent toute en faveur de la Sublime Porte.

La plus complète tranquillité continue de régner dans toute la Moldavie.

Recevez, Monsieur le Ministre, l'assurance de mon profond respect.

A. Delahantes,

Monsieur Drouyn de L'Huys, Ministre des Affaires Etrangères de la République Française.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 527-530 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P.C. Turquie - Jassy, vol. 2, f. 109-111).

Iași, 29 ianuarie 1849

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 9

Domnule Ministru,

Împăratul Nicolae a dat ordin generalului Lüders, comandantul armatei ruse, să mobilizeze un corp de armată și să intre în Transilvania pentru a ocupa Brașovul și Sibiu. Iată care sunt faptele ce l-au determinat pe împăratul Rusiei să ia o măsură atât de gravă. Desigur că știți, domnule ministru, din scrisorile domnului de Lacour, că în cursul acestei luni, generalul Bem, în fruntea unei bande de câteva mii de oameni <aflați> în starea cea mai jalnică, a încercat să atace Bucovina. Generalul Bem, polonez prin naștere, văzând prostul mers al insurecției maghiare, spera să se bucure de simpatie, în Galiția, dar un corp de trupe austriece,

format din garnizoana de la Cernăuți și din toate trupele care s-au putut aduna în grabă, l-a întâlnit pe generalul Bem la Dorna și l-a respins, provocându-i pierderi. Ungurii, bătuți de austrieci și urmăriți aprig de aceștia au [.....] drumul spre sud, traversând întreaga Transilvanie, țară tăiată de munți și păduri propice unui război de partizani. Ajuns în împrejurimile Mediașului, generalul Bem, sprijinit de toți maghiarii răspândiți prin Transilvania, s-a întors rapid și, la rândul său, l-a bătut definitiv pe generalul austriac. Locuitorii din Sibiu și Brașov au trimis [.....] deputație la generalul Lüders, al cărui Cartier general este la București, pentru a-l implora să-i apere, dar acesta a refuzat în mod constant, până la primirea ordinului formal al împăratului, de a intra dacă va fi chemat de autoritățile austrice. El va ocupa, în consecință, cele două orașe, care nu mai au nevoie de prezența sa.

Această victorie a generalului Bem a servit în mod admirabil politicii abile a Împăratului Rusiei, dându-i ocazia să facă, cu puțină cheltuială și fără pericole, un serviciu pe care nu va întârzia să-l exagereze în timp și spațiu.

În sfârșit, acest eveniment, care va căpăta proporții considerabile în ochii opiniei publice, datorită intrării rușilor pe teritoriul austriac, înseamnă prea puțin prin el însuși.

Această victorie a generalului Bem este unul dintre acele accese de disperare, care nu pot avea nici o influență asupra deznodământului chestiunii. Printr-o lipsă de prevedere de neconceput, Guvernul austriac, care a atacat Ungaria cu atât de multe trupe sub conducerea prințului Windischgrätz a neglijat acoperirea frontierelor Bucovinei. Se sconta la Viena ca rămășițele insurecției ungare să caute un refugiu în Bosnia, dar nu se așteptau la această tentativă în Galiția. Trupe austriece se îndreaptă în marș forțat spre Transilvania, dar ele nu vor sosi la timp pentru a face inutile serviciile rușilor.

Aceste noutăți pe care am onoarea să vi le transmit, domnule ministru, sunt extrase dintr-o scrisoare <sosită> de la Sibiu, datată la 23 ianuarie. Am toate motivele să le cred exacte.

Guvernul rus a luat o măsură care face cea mai mare cinste spiritului de echitate al împăratului Nicolae. El anunțase deja că toate cheltuielile făcute de armata rusă în Principate vor fi plătite cu strictețe, începând de la 1 noiembrie 1848. O nouă ordonanță, publicată în ziarul „Albina Românească“, anunță că se va proceda la fel pentru toate cheltuielile făcute de armată înainte de 1 noiembrie de la intrarea lor în Principate. Această măsură cât se poate de dreaptă a fost luată,

În mijlocul suferințelor care au apăsas asupra țării noastre, suferințe făcute și mai dureroase de mâna care le aplica, am știut să închidem în noi amărăciunea plângerilor noastre și strigătul disperării noastre.

În oricâte probe a fost supusă fidelitatea noastră, nu ne-am abătut câtuși de puțin de la linia de conduită pe care ne-o trasasem, am rămas până în ultimul moment și rămânem vasalii fideli ai Maiestății voastre.

Maiestatea voastră ne va fi ea însăși martoră, căci în această privință am făcut tot ce depindea de noi pentru a dejuca speranțele inamicilor noștri și a deschide Sublimei Porți calea unei politici mai concrete, mai conformă cu demnitatea și interesele sale.

Speram că, dinspre partea sa, Sublima Poartă, ca preț ai fidelității noastre, nu va tolera sub nici un pretext intervenția armată a Rusiei, intervenție care violează deopotrivă drepturile Principatelor și prerogativele Curții suzerane, singurul arbitru în această chestiune.

Astăzi, când ocupația Principatelor este un fapt împlinit încrederea în trumful drepturilor noastre este aceeași, ca și speranța că vom avea sprijinul augustului nostru suzeran.

Justiția a fost violată, trebuie ca justiția să-și recâștige drepturile.

Adevărul a fost sufocat de minciună, trebuie ca adevărul să iasă la lumină.

Iată de ce depunem la picioarele Scaunului Maiestății voastre Imperiale memoriul alăturat¹, unde se găsește schițat, cu un scurt expozeu asupra drepturilor Principatelor, istoricul revoluției române din 11(23) iunie.

Și îndeplinind această datorie sacră față de Maiestatea voastră Imperială, care n-ar putea voi să semene descurajarea în sufletul vasalilor săi fideli printr-o prea lungă uitare a drepturilor lor, îndeplinim o altă datorie nu mai puțin sacră către patria noastră, protestând pentru o ultimă dată în numele ei, așa cum o facem prin prezenta:

Împotriva ocupației însăși:

Împotriva împrumutului impus recent Țării Românești pentru a suporta cheltuielile acestei ocupații și care tinde s-o priveze pentru totdeauna de independența sa;

Contra oricărei atingeri adusă dreptului său de autonomie:

Și, în subsidiar, contra oricărui act, de orice natură ar putea fi, comis atât pe durata acestei ocupații, cât și sub incidența măsurilor de

disciplină și de proscricție care, lovind în miile de cetățeni, lipsește țara de o reprezentare completă și legală.

Paris, 9 februarie 1849

Membrii Guvernului Provizoriu și delegații emigrației române:
În numele Poporului:

Eliade, Tell, N. Golescu, Maghieru, Ștefan Golescu, Maiorescu, I. Voinescu, N. Crețulescu, N. Bălcescu, Grădișteanu, Rosetti, D. Brătianu, I. Brătianu, Boliac, A. G. Golescu, Pleșoianu, C. Bălcescu, I. Filipescu, Christofi, Theologu, Theulescu, Arhimandrit Snagoveanu, Ipătescu, Aristia.

¹ Urmează pe rolă, cadrele 106–121.

1843 februarie 14/26, Paris

Protestations des Roumains de la Valachie,
adressé / l'Angleterre, l'Autriche, la France et la Prusse

La nation des Roumains de la Valachie, placée au confin de l'Europe et de la liberté, s'est levée en masse, il y a huit mois, non pour reconquérir en entier l'héritage de ses pères, ainsi qu'on a voulu le lui imputer à tort, mais pour réclamer ses droits garantis par ses anciens traités avec l'Empire Ottoman.

Tributaire de la Sublime Porte, avec tous les privilèges d'une législation et d'une administration indépendante, les Roumains de la Valachie respectèrent les prérogatives de la Cour souzeraine et allèrent même jusqu'à déférer volontairement à l'approbation du Sultan la constitution dont ils avaient arrêté les bases en vertu de leur autonomie.

Mais en mêmes temps ils déclarèrent rejeter à tout jamais l'insidieux protectorat de la Russie, subi et non accepté par eux, en ce que ce protectorat avait de contraire aux droits et aux intérêts de la Principauté.

Jamais cause plus légitime ne succombait plus injustement.

En adressant à S. M. le Sultan le mémoire justificatif ci-joint les Valaques ont fait entendre une dernière et solennelle protestation contre la violation de leurs droits et contre l'occupation de leur pays par les armées étrangères.

Comme tributaires de la Sublime Porte, et comme *autonomes*, il ne reste plus aux Roumains, qui ont rempli tous leurs devoirs envers la Cour Ottomane, qu'à se placer sous la suvegarde des puissances intéressées à l'indépendance de la Turquie.

En conséquence, les soussignés, Membres du Gouvernement provisoire de la Valachie et délégués de l'émigration Roumaine, protestent de nouveau et supplient les puissances de l'Europe d'offrir leur médiation.

Ils espèrent que les Puissances prendront sous leur garantie l'autonomie des Provinces Danubiennes, autonomie qui résulte de leurs anciens traités avec la Sublime Porte.

Que les Puissances étrangères s'interposeront pour mettre un terme à une occupation qui est une violation flagrante des droits des Roumains, une ruine pour les Principautés, une menace pour la sureté générale de l'Europe.

Le 26 Fébrierr 1849

I. Eliade, Chr. Tell, V. Golesco, I. Maiorescu, I. Voinesco II, I.C. Brătianu, G. Maghiero, Stefan Golesco, Gr. Grădișteano, C. B. Bălcesco, N. Kretzulesco, A. Hristof, Boliaco, Bolitineano, Archimandrite Snagoveano, Ipatesco, N. Pleșoianu, Aristia, Théologo, D. Bratiano.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucharest, vol. 5, f. 558–559)

1849 februarie <14> / 26, Paris

Protestația românilor din Țara Românească,
adresată Angliei, Austriei, Franței și Prusiei

Națiunea română din Țara Românească, aflată la granițele Europei și ale libertății, s-a ridicat în masă, în urmă cu opt luni, nu pentru a recâștiga în întregime moștenirea părinților săi, așa cum s-a dorit să i se reproșeze pe nedrept, ci pentru a-și cere drepturile garantate prin vechile sale tratate cu Poarta Otomană.

Tributari Sublimei Porți, cu toate privilegiile unei legislații și unei administrații independente români din Țara Românească au respectat prerogativele Curții Suzerane și au mers chiar până la a înainta de bună voie spre aprobarea Sultanului constituția căreia îi pusese bazele în virtutea autonomiei lor.

Dar, în același timp, au declarat că resping pentru totdeauna insidiosul protectorat al Rusiei, îndurat și neacceptat de ei, întrucât acest protectorat este contrar drepturilor și intereselor Principatului.

Niciodată o cauză atât de legitimă nu a sucombat într-un mod mai nedrept!

Adresând Înălțimii sale, Sultanul memoriul justificativ alăturat¹, valahii au făcut să se audă o ultimă și solemnă protestație în contra violării drepturilor lor și în contra ocupației țării lor de către armatele străine.

Ca tributari ai Sublimei Porți și ca *autonomi* nu le mai rămâne românilor care și-au îndeplinit toate îndatoririle față de Curtea otomană decât să se pună sub protecția puterilor interesate de independența Turciei.

În consecință, subsemnații membri ai Guvernului Provizoriu al Țării Românești și delegați ai emigrației române, protestează din nou și imploră puterile Europei să-și ofere mijlocirea.

Ei speră că Puterile vor lua sub garanția lor autonomia Provinciilor Danubiene, autonomie care rezultă din vechile lor tratate cu Sublima Poartă.

Că puterile străine vor interveni pentru a pune capăt unei ocupații care este o violare flagrantă a drepturilor românilor, o ruină pentru Principate, o amenințare pentru siguranța generală a Europei.

I. Eliade

Chr. Tell

V. Golescu

I. Maiorescu

Ion Voinescu II

I.C. Brătianu

G. Maghieru

Ștefan Golescu

Gr. Grădișteanu

N. Pleșoianu

Aristia

Theologu

D. Brătianu

C.B. Bălcescu

C.A. Rossetti

P. Teulescu

I.I. Filippescu

A.G. Golescu

N. Bălcescu

N. Kretzulescu

A. Hristof

C. Bolliac

D. Bolintineanu

Arhimandrit Snagoveanu

A. Ipătescu

¹ Vezi, colecția Microfilme Franța, rola 70, c. 106–121.

1849 februarie 14/26, Paris

Monsieur le Ministre,

Les soussignés, Membres du Gouvernement provisoire de Valachie et Délégués de l'émigration Roumaine, ont l'honneur de vous transmettre la Protétation ci-jointe¹ accompagnée du mémoire justificatif sur la Révolution Valaque, protestation qu'ils adressent en même temps aux Cabinets de Londres, Francfort, Vienne et Berlin; ils espèrent que vous voudrez bien donner connaissance de cette pièce au Conseil des Ministres et que, pénétré de la justice de la cause des Roumains, le Gouvernement de la République n'hésitera pas à prendre sous sa garantie les droits des Principautés Danubiennes.

Nous sommes avec respect,
Monsieur le Ministre,

Vos très humbles et très obéissants serviteurs,

Chr. Tell, I. Eliade, N. Golesco, D. Brătiano, I.C. Bratiano, I. Voinescu II, G. Mahiero, Stefan Golesco. Gr. Grădisteano, C.B. Bălcescu, C.A. Rosseth. P. Teulescu, I.I. Philippesco, A. G. Golesco, N. Bălcescu, Boliaco, V. Crezzulesco, A. Hristof, Ipatesco, Aristia, Archimandrite Snagoveano, Théologo

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de la République Française

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie – Bucarest, vol. 5, f. 558–559)

1849 februarie <14> / 26, Paris

Domnule Ministru,

Subsemnații, membri ai Guvernului Provizoriu al Țării Românești și delegați ai emigrației românești, au onoarea să vă transmită Protestația

alăturată, însoțită de memoriul justificator pe care l-au adresat în același timp Cabinetelor de la Londra, Frankfurt, Viena și Berlin; ei speră că veți binevoi să aduceți acest document la cunoștința Consiliului de Miniștri și, că pătruns de justetea cauzei românilor, guvernul Republicii nu va ezita să ia sub garanția sa drepturile Principatelor Danubiene.

Suntem cu respect ai Dumneavoastră,
Domnule Ministru,

Foarte umili și supuși servitori,

Chr. Tell, I. Eliade, N. Golescu, D. Brătianu, I.C. Brătianu,
I. Voinescu II, G. Maghieru, Ștefan Golescu, Gr. Grădișteanu,
C.B. Bălcescu, C.A. Rosetti, P. Teulescu, I.I. Filipescu, Ipătescu,
Bolliac, V. Crețulescu, A.G. Aristia, arhimandritul Snagoveanu,
Teologu

Domnului Ministru de Externe al Republicii Franceze.

¹ Urmează pe rolă, c. 558–559..

85

1848 februarie 18/martie 2, București

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique

No. 37

Duplicata d'une dépêche
envoyé par Iassy

Monsieur le Ministre,

Nous sommes toujours sans aucun renseignement précis sur ce qui se passe en Transylvanie entre les autrichiens et les hongrois.

Depuis qu'on a reçu, ici la nouvelle que les deux ministres de France et d'Angleterre à Constantinople ont protesté contre l'entrée des russes en Transylvanie, il s'est derechef opéré dans la manière d'être des Agents de l'Empereur Nicolas une véritable transformation, en ce sens, qu'il se montrent plus faciles et plus prévenants pour les turcs. Je ne sais quel rapport il y a entre cette double démarche et ce qui se passe à Bucarest, mais toujours est-il qu'on assure que les fournisseurs qui avaient contacté des marchés pour l'approvisionnement de l'armée russe pendant 4 mois, viennent d'être informés que la durée de leur contrat serait limitée à deux mois seulement. De là, les bruits d'une évacuation prochaine des Principautés. Ces bruits ont même été, en quelque sorte, confirmés par des officiers russes.

Il y a trois jours, un officier autrichien, porteur de dépêches pour le général Puchner, venant d'Olmütz et se rendant à Hermanstadt, a passé à Bucarest. Il était venu par la Gallicie et par la Moldavie. En passant, il a remis au général Lüders une lettre de l'Ambassadeur de Russie à Vienne.

Toutes les suppositions ont été en faveur de la rentrée des Russes en Valachie; mais le général Lüders a gardé le plus grand secret sur le contenu de la dépêche qu'il a reçue. Mr. Timoni, de son côté, m'a dit ignorer complètement ce qu'elle contenait, ce que je ne crois pas.

Enfin, hier matin, le Caimacan étant allé chez Mr. Duhamel, celui-ci a, lui même, amené la conversation sur les affaires de la Transylvanie et lui a annoncé que la présence des russes en Transylvanie ne paraissant plus indispensable, le général Lüders venait d'écrire au général Puchner pour lui faire connaître que si les deux divisions détachées à Cronstadt et à Hermanstadt ne lui étaient plus nécessaires, il leur donnerait l'ordre de rentrer sur le territoire valaque.

Telles sont, Monsieur le Ministre, les nouvelles de la semaine qui vient de s'écouler; puissent-elle n'être pas de faux bruits.

Je ne vous parle pas en détail d'un événement arrivé vendredi dernier, qui d'abord a fait beaucoup de bruit mais qui prit maintenant un aspect moins grave. Un officier russe a été frappé en pleine rue par des soldats turcs, les turcs ont été arrêtés par des soldats russes et conduits prisonniers à la caserne de ces derniers. Une commission d'enquête a été établie, et il paraîtrait que l'officier avait d'abord mis la main au collet de l'un des turcs. Les généraux russes qui avaient dans les premiers moments pris la chose très chaudement, se montrent maintenant de plus facile composition; peut-être sont-ils convaincus que l'officier n'est pas exempt de reproches, peut-être aussi sentent-ils

le tort qu'on a eu de ne pas mettre immédiatement l'affaire entre les mains de l'autorité militaire turque et d'avoir gardé les prisonniers pendant plus de 4 heures dans la prison de la caserne russe.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Fr. de Ségur

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères etc. etc. Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest vol. 5, f. 563–566)

București, 2 martie 1849

Agenția și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 37
Copie a unei depeșe trimisă
prin Iași

Domnule Ministru,

Nu avem încă nici o informație precisă despre ceea ce se întâmplă în Transilvania, între austrieci și unguri.

De când s-a primit aici știrea că cei doi miniștri ai Franței și Angliei la Constantinopol au protestat contra intrării rușilor în Transilvania, s-a produs din nou, în felul de a fi al agenților împăratului Nicolae, o veritabilă transformare, în sensul că se arată mai binevoitori și mai prevenitori față de turci. Nu știu ce legătură există între acest dublu demers și ceea ce se întâmplă la București, dar se dau asigurări că furnizorii care au încheiat contracte de vânzare pentru aprovizionarea armatei ruse pe o perioadă de 4 luni au fost informați că durata contractului lor va fi de numai două luni. De aici, zvonurile despre o

apropiată evacuare a Principatelor. Aceste zvonuri au fost chiar, întrucâtva, confirmate de unii ofițeri ruși.

Acum trei zile, un ofițer austriac care aducea scrisori pentru generalul Puchner, venind de la Olmütz și îndreptându-se spre Sibiu, a trecut prin București. Venise prin Galiția și Moldova. În trecere, i-a înmânat generalului Lüders o scrisoare de la ambasadorul Rusiei la Viena.

Toate presupunerile au fost în favoarea înapoierii rușilor în Țara Românească; dar generalul Lüders a păstrat cel mai mare secret asupra conținutului depeșei pe care a primit-o dl Timoni; la rândul lui, mi-a spus că habar nu are ce conține aceasta, lucru pe care nu-l cred.

În sfârșit, ieri dimineață, caimacamul mergând la domnul Duhamel, acesta din urmă a adus vorba, din proprie inițiativă, despre problemele din Transilvania și l-a anunțat că, prezența rușilor în Transilvania nemaipărând indispensabilă, generalul Lüders i-a scris generalului Puchner pentru a-i face cunoscut că, dacă cele două divizii detașate la Brașov și Sibiu nu îi mai sunt necesare, le va da ordin să se retragă pe teritoriul valah.

Acestea sunt, domnule ministru, știrile săptămânii care a trecut, să sperăm că nu sunt zvonuri false.

Nu vă pomenesc în detaliu despre un eveniment, petrecut vinerea trecută, care a făcut inițial multă vâlvă, dar care a căpătat apoi un aspect mai puțin grav. Un ofițer rus a fost lovit în plină stradă de soldații turci, turcii au fost arestați de soldații ruși și duși ca prizonieri în cazarma acestora din urmă. S-a stabilit o comisie de anchetă și s-ar părea că ofițerul a fost primul care l-a apucat de guler pe unul dintre turci. Generalii ruși, care au fost foarte furioși în primele momente, se arată acum mai maleabili, poate că nu sunt convinși că ofițerul nu este chiar lipsit de orice vină; poate simt, de asemenea, că nu au procedat corect, atunci când n-a predat imediat cazul autorităților militare turce și i-au ținut pe prizonieri, mai mult de 4 ore, în închisoarea cazarmii rusești.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Fr. de Ségur

Dlui Ministru al Afacerilor Externe. Paris

Agence
 et Consulat Général de la
 République Française
 dans les Principautés
 de Valachie et de Moldavie
 Direction Politique
 No. 42

Monsieur le Ministre,

Les russes sont parvenus, je crois, à inspirer quelque inquiétude à Fuad Effendi et à Omer Pacha sur la tranquillité de la Valachie et principalement de la Petite Valachie.

Avant hier, je les ai trouvés tous très préoccupés de la nouvelle qu'on venait de leur donner, à savoir que quelques réfugiés valaques avaient pénétré dans les environs de Rimnik. J'ai cherché à les rassurer et à leur prouver que cette nouvelle devait être fautive, car tout ce que j'apprends des gens en position de connaître des projets des réfugiés me prouve qu'ils n'ont pas tant de témérité que les auteurs de ces bruits leur en attribuent.

Cependant comme un ou deux d'entre eux pourraient, après tout, faire exception à la règle, et comme les russes dans leur état de frayeur réelle ou simulée seraient capables de se porter aux dernières extrémités si de tels prisonniers tombaient dans leurs mains; je me suis gardé de combattre, ni même appuyer le projet qui venait d'être arrêté de chercher à les découvrir pour les conduire immédiatement en Turquie. où par de bons traitemens on tenterait de se les attacher.

Vous avez vu, Monsieur le Ministre, dans le numéro du journal de cette ville, qui accompagnait ma dernière dépêche, la note que Fuad Effendi et le général Duhamel ont adressé, en commun au Caimacan pour faire taire les bruits d'une désunion entre leurs deux Cours, bruits qui se répandaient à Bucarest. Cette note a comme je le supposais, entraîné le Commissaire ottoman plus loin qu'il ne pensait probablement aller. On veut aujourd'hui s'en servir pour faire juger par un nouveau tribunal exceptionnel, créée cette foi par la Caimacanie, les prisonniers politiques arrêtés après les événements de septembre. Je crois savoir cependant que Fuad va s'expliquer sur

ce point avec le g<énéral> Duhamel et qu'il combattra l'interprétation qu'on veut donner à cette note.

Les prévenances, les caresses continuent du côté des agents du Cabinet de St. Pétersbourg, on peut même dire qu'ils redoublent, et ce redoublement a coïncidé avec la défaite de Scariatin et la destitution de Rizo Pacha.

Le lendemain du jour où cette destitution fut connue à Bucarest, il se passa au théâtre une sorte de phénomène qui ne s'était pas encore manifestée. Mr. Duhamel fait une visite de près d'une heure à Fuad Effendi dans sa loge. Mr. Kotzebue, au même moment, en fit une autre à Omer Pacha. Ce fut une grande joie pour les boyards qui allèrent proclamer partout que les deux Cours étaient dans de meilleurs rapports que jamais. Déjà le matin le g<énéral> Lüders était allé prendre le jour de Fuad Effendi pour un dîner qu'il se proposait de donner. Depuis lors Mr. Duhamel est revenu chez Fuad et lui a annoncé que les soldats russes se proposaient de donner de leur côté un dîner aux soldats turcs.

En attendant le dîner des soldats, le dîner des dignitaires a eu lieu chez le g<énéral> Lüders. Fuad Effendi, Omer Pacha et moi avons été l'objet des attentions les plus particulières. Pour le consul d'Autriche on l'a traité avec un certain sans-çon. Il eût été difficile du reste qu'en ma présence, deux ou trois généraux de l'armée russe se fussent, sans embarras, montrés empressés près de lui; car, la veille les ayant rencontrés chez Mr. Stibey, l'un des premiers boyards du pays, ces généraux s'étaient permis à haute voix des propos déshonorants pour les autrichiens et pour l'armée autrichienne plus particulièrement, disant que les soldats de ce pays ne savaient que fuir etc. etc.

Pendant que Engelhart se préparait à évacuer Cronstadt, une partie des soldats de Puchner, au nombre de 5 ou 6.000, dit-on, sont allés chercher refuge dans cette ville, qu'ils se proposaient de défendre jusqu'à la dernière extrémité.

Les 2000 hommes arrivés avec Puchner à Rimnik, vont, à ce qu'il paraît, traverser sans armes la Principauté pour se porter sur le territoire de l'Empire. Cette circonstance n'est peut-être pas à dédaigner, qu'une partie de l'armée de Transylvanie rejoigne la grande armée autrichienne, car les soldats de Puchner arriveront au milieu de leurs frères d'armes le cœur tout plein encore des sentiments que le mépris des russes a fait naître en eux.

A Cronstadt, les choses se sont passées comme à la frontière de Hermanstadt, des récriminations réciproques se sont manifestées.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Fr. de Ségur

P.S. du 22

Les réfugiés valaques, dont j'ai eu l'honneur de vous entretenir plus haut, n'ont fait que traverser la Petite Valachie et sont réfugiés à Routhouk. Ordre vient d'être donné au Pacha de cette ville de les diriger sur Constantinople.

Cronstadt a été évacué par les autrichiens. Bem se trouve par conséquent maître de toute la Transylvanie méridionale; on lui a même abandonné le lazaret de Rothen-Thuren, d'où il commande le défilé de telle sorte, que de là avec 1.900 hommes il empêcherait, dit-on, une armée de 50.000 hommes de passer en Transylvanie.

Les troupes autrichiennes, venant de Cronstadt, sont arrivées à la frontière le 21 au matin, à la débandade, sans généraux, presque sans officiers; c'était un désordre déplorable.

Leur nombre s'élève à près de 8000 hommes, dont 1.200 hommes de Cavalerie. Je tiens ces renseignements du Caimacan qui vient de me les donner chez le général Lüders, et le général est d'accord avec le Caimacan sur le nombre. On a cantonné les réfugiés dans quelques villages où il attendent les ordres qui les dirigeront soit sur le Bannat, soit sur la Gallicie.

A Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères etc. Paris.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 1 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P. Turquie - Bucarest vol. 5, f. 586-591)

București, 20 martie 1849

Agenția și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 42

Domnule Ministru,

Rușii au ajuns, cred, să le inspire o oarecare preocupare lui Fuad Effendi și Omer Pașa cu privire la liniștea în Țara Românească și, mai ales, în Oltenia.

Alaltăieri i-am găsit pe amândoi foarte neliniștiți de știrea ce li se dăduse, că vreo câțiva refugiați valahi au pătruns în împrejurimile Râmnicului. Am căutat să-i liniștesc și să le dovedesc că această știre trebuie să fie falsă, căci tot ce am aflat de la oamenii care cunosc proiectele refugiaților mă încredințează că ei nu au atâta curaj cât le atribuie autorii acestor zvonuri.

Totuși, dacă unul sau doi dintre ei ar putea la urma urmei să facă excepție de la regulă, rușii, în starea lor de teamă reală sau simulată ar fi capabili să meargă până la limita extremă dacă astfel de prizonieri le-ar cădea în mână; m-am ferit să combat și chiar să sprijin recenta oprire a proiectului de a-i descoperi pentru a-i conduce imediat în Turcia, unde, printr-un tratament bun, să se încerce captarea atașamentului lor.

Ați văzut, domnule ministru, în numărul de „Jurnal“ al acestui oraș <București> care a însoțit ultima mea depeșă, nota pe care Fuad Effendi și generalul Duhamel au adresat-o împreună caimacamului pentru a pune capăt zvonurilor privind dezbinarea dintre cele două Curți, zvonuri care s-au răspândit în București. Această notă l-a condus pe comisarul otoman, așa cum presupuneam, mai departe decât se gândise să meargă. Astăzi, se dorește folosirea ei pentru a obține judecarea de către un nou tribunal excepțional, constituit de această dată de către căimăcămie, a prizonierilor politici arestați după evenimentele din septembrie. Am dedus, totuși, că Fuad va avea o explicație cu generalul Duhamel și că se combate interpretarea ce se dorește a se da acestei note.

Continuă politețurile și delicatețurile din partea agenților Cabinetului de la St. Petersburg, se poate spune chiar că s-au înmulțit, iar această înmulțire corespunde cu înfrângerea lui Scariatin și destituirea lui Riza Pașa.

A doua zi după ce s-a aflat la București de această destituire, s-a petrecut la teatru un fenomen care nu se mai întâmplase până atunci. Dl Duhamel i-a făcut o vizită de aproape o oră lui Fuad Effendi în loja acestuia. În același moment, dl Kotzebue îi făcea o vizită lui Omer Pașa. A fost o mare bucurie pentru boieri, care au clamat peste tot că cele două Curți se află în raporturi mai bune ca niciodată. Deja, de dimineață, generalul Lüders l-a invitat pe Fuad Effendi la un dineu pe care intenționează să-l ofere. După aceea, dl. Duhamel a revenit la Fuad și l-a anunțat că soldații ruși vor să ofere, la rândul lor, un dineu soldaților turci.

În așteptarea dineului soldaților, cel al demnitarilor a avut loc la generalul Lüders. Fuad Effendi, Omer Pașa și eu am fost obiectul atenției celei mai speciale. Consulul Austriei a fost tratat cu o anumită lipsă de etichetă. Ar fi fost dificil, de altfel, ca în prezența

mea, doi sau trei generali din armata rusă să se arate, fără jenă, plini de atenții față de el, căci, în ajun, întâlnindu-i la domnul Știrbei, unul dintre primii boieri ai țării, acești generali și-au permis, cu voce tare, să facă apropouri dezonorante pentru asutriei și pentru armata austriacă, în special, spunând că soldații acestei țări nu știu decât să fugă etc. etc.

În vreme ce Engelhart se pregătea să evacueze Brașovul, o parte a soldaților lui Puchner, în număr de 5 sau 6.000, se spune, au mers să caute refugiu în acest oraș, pe care și-au propus să-l apere până la capăt.

Cei 2.000 de oameni sosiți cu Puchner la Râmnic vor traversa, pe cât se pare, neînarmați, principatul, pentru a trece pe teritoriul imperiului. Informația că o parte a armatei din Transilvania se va alătura mării armate austriece nu este, poate, de neglijat, căci soldații lui Puchner vor sosi în mijlocul fraților lor de arme cu sufletul încă plin de sentimentele pe care disprețul rușilor le-a sădit în ei.

La Brașov, lucrurile s-au petrecut ca și la porțile Sibiului, s-au adus acuze reciproce.

Sunt un respect, domnule ministru,
al dumneavoastră prea umil și supus servitor,
Fr. de Ségur

P.S. din <data de> 22.

Refugiații valahi, despre care am avut onoarea să vă vorbesc mai sus, au traversat doar Oltenia și s-au refugiat la Rusciuc. S-a dat ordin pașei din acest oraș să-i îndrume către Constantinopol.

Brașovul a fost evacuat de către austriei. În consecință, Bem este stăpân pe întreaga Transilvanie meridională, i s-a lăsat chiar pe mâini lazaretul de la Turnu-Roșu, de unde controlează atât de bine defileul, încât de acolo, cu 1300 de oameni, se spune că ar putea împiedica să treacă în Transilvania o armată de 50.000.

Trupele austriece, venite de la Brașov, au sosit la frontieră pe 21 dimineață, în debandadă, fără generali și aproape fără ofițeri; era o dezordine deploarabilă. Numărul lor se ridică la aproape 8.000 de oameni, dintre care 1.200 sunt cavaleriști. Am aceste informații de la caimacam, care mi le-a dat de curând de la generalul Lüders și generalul este de acord cu caimacamul în privința numărului. Refugiații au fost cantonați în câteva orașe, unde așteaptă ordinele care îi vor îndrepta fie către Banat, fie către Galiția.

Domnului Ministru de Externe etc. Paris

Monsieur le Président!

Sans un mot de vous sans un sou d'argent pour payer mes troupes, je suis resté environ 15 jours ne sachant pas ce que ça devait dire, et n'ayant pas les moyens d'organiser ma petite troupe avec laquelle je devais entrer en Hongrie, je restais tout ébahi à Muhlbach sous le prétexte de bloquer Carlsburg.

Ce n'est que ce matin que j'ai reçu votre lettre du 1 Mars datée d'Erlau, par l'entremise de Mr. Csanyi. J'ai en même temps reçu 200.000 fr. de Mr. le Ministre de la Guerre, lesquels avec les 100.000 fl. que Mr. Csanyi m'a envoyé il y a trois jours, font 500.000 fl. De cette somme j'ai envoyé 60.000 fl. au colonel Gál pour les formations des bataillons des Szeklers; ce qui me reste souffrira à peine pour payer la solde échue ainsi que les gratifications qui sont dues à mes troupes.

Toutefois, je pourrai actuellement me mettre en marche. Mon avant garde est déjà à Dobra, le corps de l'armée à Déva, la communication avec Gross Wardein est ouverte par Bråd et Abrudbánya ainsi que le Hâtszeger Isol avec le Vulkan passage et l'Eisener Thor occupés par nos troupes.

Vous verrez, Mr. le Président, par la note ci-jointe ¹, que nous avons en Transylvanie 24 hovéd de réserve, qui feront une somme d'environ 45.000 hommes, lorsque tout sera complet.

Je veux sortir après-demain par le Hâtszeger Thor pour tomber sur l'ennemi à l'improviste, pour profiter de tout ce que les circonstances me présenteront, et je me dirigerai ensuite sur Szegedin avec 10.000 hommes.

Je ne manquerai pas, Mr. le Président, de vous tenir au courant de mes opérations.

J'ai l'honneur de vous envoyer ci-joint la Copie de la lettre que j'ai écrite à Omer-Pacha ², et que j'envoie par l'entremise de Monsieur le Colonel Teleky Sàndor.

Général Bem

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 263, c. 188-189 (Allgemeines Verwaltungsarchiv, Wien, Nachlass Bach-Briefe).

Domnule Președinte!

Fără un cuvânt de la dumneavoastră, fără un ban pentru plata trupelor am rămas, aproximativ 15 zile, neștiind ce trebuie să spun și neavând mijloacele de a-mi organiza mica trupă cu care ar fi trebuit să intru în Ungaria, am rămas încremenit la Sebeș, sub pretextul de a bloca Alba-Iulia.

Abia azi-dimineață am primit scrisoarea dumneavoastră din 1 martie dată la Erlau, prin intermediul domnului Csanyi. Am primit totodată 200 000 franci de la domnul ministru de război, care, cu cei 100 000 fl. pe care mi i-a trimis domnul Csanyi acum trei zile fac 500 000 fl. Din această sumă, am trimis 60 000 fl. colonelului Gál pentru organizarea batalioanelor de secuici: ceea ce îmi rămâne ajunge abia pentru a plăti solda cuvenită și gratificațiile datorate trupelor mele.

Totuși, acum aș putea să pornesc în marș. Avangarda mea este deja la Dobra, corpul armatei la Deva, comunicația cu Oradea Mare este deschisă prin Brad și Abrud, ca și depresiunea Hațegului, cu pasul Vulcan și Porțile de Fier ocupate de trupele noastre.

Veți vedea, domnule președinte, din nota alăturată¹ că avem în Transilvania 24 formațiuni de honvezi de rezervă, care vor forma o mulțime de aproape 45.000 oameni, când totul va fi complet.

Doresc să ies, poimâine, prin pasul Hațeg, pentru a cădea asupra inamicului prin surprindere, apoi mă voi îndrepta spre Seghedin cu 10.000 de oameni.

Nu voi întârzia, domnule președinte, să vă țin la curent cu operațiunile mele.

Am onoarea să vă trimit alăturat copia scrisorii pe care i-am scris-o lui Omer Pașa² și pe care o expediez prin intermediul dlui colonel Teleky Sandor.

General Bem

¹ Nu figurează pe rolă.

² Urmează pe rolă, c. 188-189.

1849 aprilie 1/13, Sebeș

*A.S.E. Omer Pacha, Général en Chef de l'Armée ottomane
dans les principautés danubiennes*

Excellence! Dans la guerre désastreuse qui dure en Hongrie depuis plusieurs mois, j'ai eu le bonheur de battre les troupes ennemies qui suscitaient la guerre civile dans la Transylvanie et de les expulser au delà des frontières de la Valachie.

Ayant appris que l'armée du Grand Sultan commandée par V. E. se trouvait dans le voisinage, j'ai cru de mon devoir de vous faire connaître l'heureuse issue de la campagne, et de vous témoigner qu'en ma qualité de général hongrois, je désirerais non seulement vous faire un acte de politesse, mais encore vous prouver que les intentions de mon gouvernement envers la Haute Porte sont des plus amicales et qu'il désirerait beaucoup de se mettre en rapports officiels avec elle.

C'est pour jeter les bases d'une alliance sincère que j'ai l'honneur d'adresser à V. E. un de mes officiers, Mr. le Colonel Teleky Sándor, avec sa suite, pour vous complimenter comme voisin et pour vous prier de lui permettre de laisser quelques-uns de ses officiers dans votre camp pour conserver nos relations amicales et de le laisser partir lui même à Constantinople pour présenter au Grand Sultan l'expression de mes hommages très respectueux.

J'ose en même temps prier V.E. de ne pas permettre qu'en Valachie, qui se trouve sous la protection de la haute Porte, les ennemis que j'ai expulsé de la Transylvanie fassent paisiblement des préparatifs contre la sureté de nos frontières; que les troupes, que j'ai chassées d'ici, soient désarmées, et que leurs armes ne soient rendues, que les caisses publiques qu'ils ont enlevées, nous soient restituées, et que ne leur soit pas permis de faire de la Valachie un point de ralliement d'où ils puissent impunement sortir pour nous attaquer, quand nous nous y attendrions le moins.

Je suis charmé etc. etc.

Le Général en chef de l'armée hongroise
en Transylvanie,
Bem

*Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 269, c. 190-191
(Allgemeines Verwaltungsarchiv, Wien, Nachlass Bach-Briefe).*

*E<celenței> S<ale> Omer-Pașa,
general-comandant al armatei otomane
în Principatele Danubiene.*

Excelență! În războiul dezastruos care durează de mai multe luni în Ungaria, am avut fericirea de a bate trupele inamice, care au stârnit războiul civil în Transilvania și de a le expulza peste frontiera Țării Românești.

Aflând că armata Marelui Sultan comandată de E<xcelența> v<oastră> se află în apropiere, am crezut de cuviință să vă fac cunoscut rezultatul fericit al campaniei și să vă mărturisesc că, în calitatea mea de general maghiar, aș dori nu doar să fac un act de politețe față de dumneavoastră, dar și să vă dovedesc că intențiile guvernului meu față de Înalta Poartă sunt dintre cele mai prietenești și că ar dori mult să intre în raporturi oficiale cu ea.

Pentru a pune bazele unei alianțe sincere, am onoarea să trimit la E<xcelența> v<oastră> pe unul dintre ofițerii mei, domnul colonel Teleky Sandor, cu suita sa, pentru a vă saluta ca vecin și pentru a vă ruga să îi permiteți să-și lase câțiva dintre ofițeri în tabăra dumneavoastră, pentru menținerea relațiilor noastre prietenești și de a-l lăsa să meargă el însuși la Constantinopol pentru a-i prezenta Marelui Sultan expresia omagiilor mele prea respectuoase.

Îndrăznesc, totodată, să o rog pe E<xcelența> v<oastră> să nu permită ca în Țara Românească, care se găsește sub protecțiaa Înaltei Porți, dușmanii pe care i-am respins din Transilvania să facă nestingheriți pregătiri în contra siguranței frontierelor noastre: ca trupele pe care le-am alungat de aici să fie dezarmate și armele să nu le fie înapoiate; ca finanțele publice, pe care le-au luat, să ne fie restituite, și să nu le fie permis să facă din Valahia un loc de adunare, de unde să poată pleca nestingheriți să ne atace, când ne vom aștepta mai puțin.

Sunt încântat etc. etc.
Generalul comandant al armatei ungare
în Transilvania,
Bem

1849 aprilie 20/mai 2, Brad

6620 Sz/ám/

Május 5/849

Drágos János képviselő, az oláhokra nézve kiadott meghatalmazás, és utasításnak az amnesztiára vonatkozó pontját világosabban értelmeztetni, éz az alatt mig ő a népet fölvilágositja legalább 48 óra fegyverszünetet njerjenek az oláhok

Képviselő Drágos János
Magyarország állodalmi elnökének
Kossuth Lajos Úrnak tisztelettel
Debrecenbe

6620/1849

Brád május 2^{án} 1849

Tizstelt elnök Úr!

Éppen indulok Abrudbánja felé, – Vitian nevű román főnökkel – multkor amott fogadott – 's adott biztosítási szavamra támaszkodva mig Debrecenbe valik Brádra jövéen, most már itt fogad 's kísér és, nagyon hiszem hogy a dolognak jó vége lesz hanem Önnek igen betses, és másutt mindenütt nagy örömmel fogadtat levelében alig ha néhány ember bántatlanságot biztosítva lenni látandja mert azt méltóztatik mondani, hogy *hajlandó* a politicalai vétségekre fátyolt huzni, és nem azt, hogy valósággal amnesztiálja, ez nekem szinte csak most tünt fel, miután a vérmesb természetű emberek annak értelmét 's belőle felhagyott intézkedési hatoságot vonni sem olljan óvatosak, maga a ki tűzött cél megkivánná – valóban nagyon kellene kisegit nem betsületeségböli vállalkozásomat, ha hogy rajtam keresztül járnának 's a dolognak értelmét sem ön hanem ők adnának, mert sok emberbe át szivárgot már a tetszése szerinti intézkedés, és a Nemzet nevében, e mellett, miután el szántam magamat hogy a fegyveres nép közé megyek, hol azon hit uralt, miszerint csak azért tétejük be a fegyvert hogy fel koncizoltathassanak – megyek, hogy kapacitáljam,

ha működésem közben dics vágyból meg rohantatnának, – mi nem lehetetlen, ámhaár Ezredes Bánffy Úrral Ön levelét közlöm, – akkor én buzgalmam áldozatául esem, 's ha ez történnék, az esetben Önnek hazafiu betsületére kötöm e' soraimat a'nyilvánosságnak adja áttal hadd lássa mindenki, miként nem saját, hanem mások vétke által estem el. – Csak annyira hogy, 48 orai fegyverszünetet eszközölhessek, még mig én járok, kelék, – adott volna ön hatalmat, tökéletes nyugott, 's a'sikerről biztos volnék, de így a'fel fogásoktól, kedéljektől, és szerencsétől függ az egész. –

Isten Önnel tisztelt honfi
Drágos János m.p.
képviselő

Máj 10^{én} 1849

6620
K:

Az ország kormányzó elnöke

Drágos János képviselőnek Folyó év és hó 2^{dikáról} kelt levelében az oláhok iránt adott levelém magyarázatát 's egyszersmind 48 órai fegyver nyugvást kérvén ön meg adatni; – erre nézve határozottan ki jelentem, miként.

Én mint sem a becsülettel sem a haza érdekével megnem egyeztetetem, hogy a haza fegyveres ellenségei iránt gyávaság hírét viselhető örökös közelítések initiaráját a kormány tegye. Azért én semmi további magyarázásokba nem ereszkedem. Nem mi vagyunk a kiknek kérni valonk van. – A ki kegyelmet akar jelentse magát, foljamodjék. Ha nem veszi ám lássa; majd fog az igazságos fegyver határozni. Húzás – halasztás hálojába nem megyek. Nemcsak semmi fegyverszünetet nem adok sőt rendeltettem ujjabb erőnek 's egy erélyes parancsnoknak Zaránda küldésére, 's a harcz gyors folytatására.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Ungaria, r 156, c. 104–108, (Magyar Országos Levéltár, Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár, Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormány-elnökség, Általános iratok /H 2/, 6620/1849, f. 804–807)

Deputatul Dragoș Ioan, să se explice mai clar punctul referitor la amnistie al împrumutării și instrucțiunii referitoare la români iar în timp ce el informează poporul, românii să obțină un armistițiu de cel puțin 48 de ore.

Deputatul Ioan Dragoș
Președintelui statului maghiar
domnului Kosuth Lajos cu stimă
La Debrețin

Brad la 2 mai 1849

6620/1849

Stimate Domnule Președinte!

Tocmai pornesc spre Abrud cu un conducător român pe nume Vițian, data trecută m-a primit acolo și bazându-se pe promisiunile mele, în timp ce eram la Debrețin a venit la Brad și acum mă primește deja aici și mă și conduce, sper mult că lucrul se va termina cu bine dar prin prea prețioasa Domniei voastre scrisoare, primită altminteri peste tot cu bucurie, abia dacă își văd câțiva oameni asigurată inviolabilitatea deoarece binevoii să spuneți că *ați fi de acord* să trageți vâlul peste delictele politice și nu că le-ați amnistia într-adevăr, am observat aceasta numai acum după ce oameni cu un temperament mai coleric nu sunt nici atât de precauți încât să extragă din ea înțelesul și posibilitățile de acțiune pe care le permite, însuși scopul propus ar cere-o – ar trebui să ajut într-adevăr această întreprindere a mea făcută din cinste, dacă ar trece pe la mine iar înțelesul problemei nu l-ați da nici Domnia voastră ci ei, căci printre oameni s-a răspândit deja obiceiul de a acționa conform bunului plac, și în numele națiunii, pe lângă aceasta, după ce m-am decis să merg în mijlocul mulțimii înarmate, unde s-a înstăpânit credința că numai de aceea trebuie să predea armele fiindcă ar putea fi măcelăriți, – și merg să-i înduplec, dacă m-ar ataca din ambiție nețărmită în timpul misiunii – ceea ce nu este imposibil, deși colonelului Bánffy îi comunic scrisoarea Domniei voastre – atunci cad victimă zelului meu, iar dacă s-ar întâmpla aceasta, atunci încredințez onoarei voastre de patriot să faceți publice aceste rânduri ale mele, să vadă toți că nu am căzut din

cauza propriei mele vini ci a altora. – Doar să obțin un armistițiu de 48 de ore cât timp umblu – dacă mi-ați fi dat Domnia voastră împuternicirea aș fi liniștit și sigur de succes, dar așa totul depinde de înțelegerea, de dispoziția lor și de noroc.

Domnul să fie cu voi stimat compatriot
Dragoș Ioan,
deputat

10 mai 1849
Președintele guvernului țării

6620

Deputatului Dragoș Ioan

În scrisoarea Domniei voastre din data de 2 a lunii în curs cereți explicarea scrisorii date de mine către români și, totodată un armistițiu de 48 de ore; în acest sens declar decis, după cum urmează:

Nu este nici onorabil și nici în interesul patriei ca guvernul să aibă mereu inițiativa apropierii care poate fi considerată lașitate de către dușmanii înarmați ai patriei. De aceea nu mă mai cobor în nici un fel de explicații. Nu noi suntem cei care avem ceva de cerut. Cine dorește clemență să se prezinte, să facă o petiție. Dacă nu, vor vedea; armele drepte vor decide. Nu intru în plasa amânărilor. Nu numai că nu acord nici un armistițiu ba chiar am dat ordin să fie trimise în Zărand forțe noi și un comandant ferm pentru continuarea aprigă a luptei.

90

1849 mai 6/18, Paris

Dans une conférence qui eut lieu chez S.A. le Prince A. Czartoryski et à laquelle prirent part M. le C-te Teleki, envoyé du Gouvernement hongrois auprès la République Française, M. M-rs Scharvady, secrétaire de la dite légation hongroise, et Pulski, agent

hongrois en Angleterre ainsi que Mr. Rieger, député Tschech à la dernière diète générale de l'empire d'Autriche, homme influent dans le parti national de son pays, – on discuta et examina les arrangements à prendre et les concessions mutuelles à faire, tant de la part des Magyars, que de la part d'autres populations de la Hongrie, afin d'assurer la paix intérieure de ce pays et de réunir toutes ses forces contre les armées coalisées de l'Autriche et de la Russie.

La question une fois passée, elle en fit naître une nouvelle, dont la solution préalable parut indispensable. La dite question préalable serait de savoir *où devrait s'arrêter la guerre de la Hongrie contre la cour de Vienne* – ou pour mieux dire que ferait-on de l'empire de l'Autriche après une victoire définitive. Cette même question fut déjà posée par des personnes marquantes à M. Pulski à Londres.

Et il a été reconnu en principe:

attendu que – la Maison de Habsbourg a perdu la confiance et l'attachement des peuples soumis à son sceptre,

attendu que – le prestige, dont elle s'entourait et qui lui fournissait les moyens de gouverner, se trouve maintenant dissipé,

attendu que – par cela même la maison de Habsbourg ne saurait plus être qu'un danger constant pour les libertés et les droits sacrés des différentes nations qui composent encore la monarchie autrichienne telle qu'elle existe,

attendu que – le maintien d'une agglomération de peuples qu'aucun motif n'appelle à vivre sous un centre commun, ne saurait être maintenu sans léser les vœux, les instincts, les intérêts et les droits de ces mêmes peuples,

la déchéance de la maison de Habsbourg et la dissolution de son Empire, accomplies moralement par le fait seul de la désaffectation générale devient aujourd'hui une nécessité tant pour la Hongrie que pour les peuples soumis au sceptre de l'Autriche; ce serait donc le but de la guerre contre la cour de Vienne, que les Hongrois et leurs alliés devraient chercher à atteindre.

Mais attendu que – l'intérêt général de l'Europe demande l'existence d'un Etat puissant et intermédiaire entre la Russie, la Turquie et l'Europe occidentale,

attendu que – une partie des peuples composant aujourd'hui la monarchie autrichienne, tels que les Bohémiens, Moraves, Silésiens, Illiriens et sauf réserve les Galiciens seraient disposés et trouveraient leur intérêt à former conjointement avec la Hongrie reconstituée un Etat fédératif,

attendu que – cet État constitué sur des bases d'équité et de justice pourrait réunir les éléments de force et de puissance propre à répondre à l'intérêt européen qu'il aurait à sauvegarder,

il a été reconnu en principe, que c'est à la Hongrie, qui par sa lutte glorieuse contre l'Autriche s'est déjà assurée le droit d'initiative dans toutes les combinaisons d'intérêt commun pour les dites peuples, qu'il appartient d'inviter à un acte solennel et dans un moment opportun, les peuples de la monarchie autrichienne à former d'un commun accord une nouvelle fédération laquelle, sans toucher en quoique ce soit à l'autonomie des Etats fédérés, pourrait néanmoins assurer à cette nouvelle fédération le degré indispensable de force et de puissance.

Il a été reconnu en outre, que les populations italiennes et allemandes de la monarchie, dont les intérêts et les vœux sont nécessairement différents de ceux des populations précitées, devraient être laissées parfaitement libres de se constituer séparément de la nouvelle fédération, et de se réunir chacune comme elles l'entendraient, les unes au centre allemand de Francfort, les autres à un Etat italien.

Ces points ainsi résolus quant au principe, on examinera la question intérieure de la Hongrie.

Les membres de la légation hongroise ont témoigné qu'en autant que les dispositions de leurs compatriotes magyars et les intentions du Gouvernement et de la diète hongroise leur étaient connues, ils croyaient pouvoir assurer qu'on était prêt à reconnaître aux nationalités non-magyars de la Hongrie tous les droits qu'en bonne justice elles seraient fondées à réclamer. D'après l'opinion de ce Messieurs les nationalités non-magyares de la Hongrie présentaient deux catégories distinctes: à savoir les nationalités bien définies pour les limites des pays qu'ils occupent et par les traditions d'une existence à part et les nationalités moins développées et non compactes.

Dans la première catégorie se trouvent la Croatie, la Vojevodina et les Roumains; dans la seconde les Slovaques et les Allemands.

D'après le témoignage des Messieurs de la légation hongroise les Magyars seraient décidés à laisser aux peuples de la première catégorie tout leur autonomie et de ne les rattacher à la couronne de Hongrie que par un lien fédéral – sauf toutefois les stipulations à faire pour l'entretien d'une flotte commune, la construction des voies de communication et les garanties d'un commerce libre.

Ces points principaux, en ce qui concerne les grandes fractions, réglés, resterait à résoudre la question des frontières militaires. Messieurs de la légation hongroise déclarent qu'on veut laisser aux

frontières la liberté de rentrer sous la loi commune et de se réunir aux populations civiles de leurs pays respectifs, ou de continuer, si bon leur semble, le régime militaire – mais qu'on ne saurait le leur imposer sous aucun prétexte, ni par aucune raison quelconque.

Pour les populations comprises dans la seconde catégorie les M.M. de la légation hongroise prétendent qu'en leur assurant une administration propre, c'est-à-dire, dont le personnel serait composé de leurs nationaux, une justice rendue par les magistrats indigènes, le libre usage de leur langue dans les écoles, dans l'administration et dans les tribunaux, des institutions communales analogues à leurs habitudes et à leur égard tout ce que la justice et l'équité la plus stricte peuvent exiger – et qu'en avançant au delà de cette limite on mettrait la perturbation et l'impuissance au sein de l'Etat, sans satisfaire aucun vœu légitime, aucun besoin réel.

Ces assurances de la part des MM de la légation hongroise parurent à S.A. Le Prince A. Czartoryski et à Mr. Rieger attachés aux intérêts des populations non-magyars de la Hongrie, très satisfaisantes et conformes aux vœux connus de ces populations, par conséquent propres à les amener à des voies de conciliation.

Et il a été convenu d'un commun accord:

1. que la diète hongroise devrait formuler dans un acte officiel et solennel les déclarations ci-dessus indiquées et que les populations non-magyares de la Hongrie devraient les accepter avec satisfaction et confiance et tourner dorénavant leurs armes et leurs efforts contre l'ennemi commun, c'est-à-dire contre la coalition austro-russe;

2. qu'il était par conséquent du devoir et de l'intérêt des vrais amis de la liberté dans cette partie de l'Europe, et particulièrement de ceux dont les intérêts nationaux y sont engagés, de redoubler d'efforts, afin d'assurer ce résultat dans le plus bref délais.

Paris, ce 18 mai 1849.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 108, c. 45-50 (Haus – Hof und Staatsarchiv, Wien, Informationsbüro, A. – Akten, Karton 2).

Într-o conferință, care a avut loc la Alteța sa, prințul Czartoryski și la care au luat parte domnul conte Teleki, trimis al Guvernului ungar pe lângă Republica Franceză, domnia Scharvady, secretarul amintitei Legații ungare și Pulski, agent <diplomatic> maghiar în Anglia,

precum și domnul Rieger, deputat ceh în ultima Dietă generală a Imperiului Austriac, om influent în partida națională din țara sa – s-au discutat și examinat aranjamentele și concesiile mutuale ce trebuie făcute, atât din partea maghiarilor, cât și din partea altor populații din Ungaria, pentru a asigura pacea internă a acestei țări și a-i reuni toate forțele împotriva armatelor coalizate ale Austriei și Rusiei.

Problema odată formulată, ea a dat naștere uneia noi, a cărei soluționare prealabilă a părut indispensabilă. Această chestiune prealabilă a fost de a ști *unde trebuie să se oprească războiul Ungariei împotriva Curții de la Viena* – sau, mai bine zis, ce trebuie făcut cu Imperiul Austriac după o victorie definitivă. Întrebarea ca atare îi fusese deja pusă de către persoane marcante d-lui Pulski, la Londra.

Și s-a recunoscut în principiu că:

întrucât – Casa de Habsburg a pierdut încrederea și atașamentul popoarelor supuse sceptrului său,

întrucât – prestigiul de care s-a înconjurat, și care i-a furnizat mijloacele de guvernare, este acum risipit,

întrucât – prin însuși acest fapt, Casa de Habsburg n-ar mai putea fi decât un pericol constant pentru libertatea și drepturile sacre ale diferitelor națiuni care compun încă monarhia austriacă, așa cum există ea,

întrucât – menținerea unei aglomerări de popoare, pe care nici un motiv nu le mai cheamă să trăiască sub un centru comun, n-ar putea fi realizată fără a leza dorințele, instinctele, interesele și drepturile acestor popoare,

Destrămarea Casei de Habsburg și disoluția imperiului său, înfăptuită moralmente prin unicul fapt al dezafectării generale, devine astăzi o necesitate, atât pentru Ungaria, cât și pentru popoarele supuse sceptrului austriac – acesta va fi deci scopul războiului în contra Curții de la Viena, pe care ungurii și aliații lor vor trebui să caute a-l atinge.

Dar, dat fiind că – interesul general al Europei pretinde existența unui stat puternic și intermediar între Rusia, Turcia și Europa occidentală,

dat fiind că – o parte a popoarelor care formează astăzi monarhia austriacă, precum boemienii, moravii, silezienii, ilirii și, dacă nu ridică alte rezerve, galițienii, vor fi dispuse și vor găsi că e în interesul lor să formeze împreună cu Ungaria reconstituită un stat federativ,

dat fiind că – acest stat constituit pe baze de echitate și justiție ar putea întruni elementele de forță și putere capabile să răspundă interesului european pe care va avea obligația să-l păzească,

s-a recunoscut în principiu că Ungaria este aceea care, prin lupta sa glorioasă împotriva Austriei și-a asigurat deja dreptul de inițiativă în toate combinațiile de interese comune pentru amintitele popoare, că se cuvine să invite, printr-un act solemn și într-un moment oportun, popoarele monarhiei austriece să formeze de comun acord o nouă federație, care fără a atinge în vreun fel autonomia statelor federative, ar putea totuși să asigure noii federații gradul indispensabil de forță și de putere.

S-a recunoscut de altfel că populațiile italiene și germane ale monarhiei, ale căror interese și aspirații sunt în mod necesar diferite de cele ale populațiilor sus-pomenite, vor trebui lăsate total libere să se constituie separat de noua federație și să se reunească fiecare cum vor înțelege, unele cu centrul german de la Frankfurt, altele cu statul italian.

Acest punct astfel rezolvat în principiu, s-a examinat problema internă a Ungariei.

Membrii Legației ungare au mărturisit că, atât cât cunosc înclinațiile compatrioților lor maghiari și intențiile guvernului și Dietei ungare, cred că pot da asigurări că vor fi dispuși să recunoască toate drepturile naționalităților non-maghiare ale Ungariei, dacă ele le vor reclama pe bună dreptate. După opinia acestor domni, naționalitățile nemaghiare din Ungaria se prezintă în două categorii distincte, anume: naționalitățile bine definite în limitele teritoriului pe care îl ocupă și prin tradiția unei existențe aparte și naționalitățile mai puțin dezvoltate și necompacte.

În prima categorie se găsesc Croația, Voievodina și românii, în a doua slovacii și germanii.

Potrivit mărturiei domnilor de la Legația ungară, maghiarii ar fi deciși să lase popoarelor din prima categorie toată autonomia și să nu le alipească la coroana Ungariei, decât printr-o legătură federală – cu excepția totuși a stipulațiilor ce trebuie făcute pentru întreținerea unei flote comune, construirea de căi de comunicație și garanții pentru un comerț liber.

Odată reglementat acest punct principal, cu privire la marile fracțiuni <de popoare>, va rămâne de rezolvat chestiunea grănicerilor. Domnii de la Legația ungară declară că se dorește să se lase locuitorilor de la frontiere, libertatea de a intra sub legea comună și să se reunească cu populațiile civile din zonele respective sau să continue, dacă li se pare potrivit, regimul militar – dar care nu li se va putea impune sub nici un pretext și cu nici un motiv.

Pentru populațiile cuprinse în a doua categorie, domnii de la Legația ungară pretind că, asigurându-le o administrație proprie, al cărei personal să fie format din conaționali ai lor, o justiție aplicată de magistrați indigeni, libera folosință a limbii lor în școli, în administrație și în tribunale, instituții comune potrivite cu obiceiurile și starea lor socială și libera exercitare a cultului propriu, s-ar îndeplini față de ele tot ceea ce justiția și echitatea cea mai strictă ar putea pretinde – și că, trecând dincolo de această limită, statul ar fi perturbat și pus în stare de neputință fără a satisface nici o aspirație legitimă, nici o nevoie reală.

Aceste asigurări din partea domnilor de la Legația ungară li s-au părut Alteței sale, prințul A. Czartoryski și domnului Rieger, legați de interesele populațiilor nemaghiare din Ungaria, foarte satisfăcătoare și potrivite cu dorințele cunoscute ale acestor populații, ca atare potrivite a fi înaintate spre discuție.

Și s-a convenit de comun acord:

1. Că Dieta ungară va trebui să formuleze într-un act oficial și solemn declarațiile arătate mai sus și că populațiile nemaghiare din Ungaria vor trebui să le accepte cu satisfacție și încredere și să întoarcă din acel moment armele și eforturile lor împotriva inamicului comun, adică împotriva coaliției austro-ruse.

2. Că, în consecință, este de datoria și în interesul adevăraților amici ai libertății, în această parte a Europei, și, mai ales, a acelorora, ale căror interese naționale se află în joc, să-și dubleze eforturile pentru a obține acest rezultat în cel mai scurt interval de timp.

Paris, 18 mai 1849.

91

1849 iulie 11/23, București

Direction Politique
No. 2
Déchiffrement

Monsieur le Ministre,

J'ai reçu le lendemain du jour où j'ai eu l'honneur de vous écrire, à Jassy, la visite des Ministres que le Prince Grégoire Ghica avait nommés au moment même où il partait pour Constantinople. Ce sont

presque tous des hommes nouveaux, qui inspirent assez de confiance. Le chef du cabinet, Mr. Alexandre Stourdza, Ministre de l'Intérieur, est le seul qui ait déjà occupé ces mêmes fonctions à une époque antérieure, lors de l'administration du général Kisseleff et l'on assure qu'il n'a pas toujours rempli les intentions bienveillantes et éclairées de cet homme d'Etat. Aussi n'est ce pas son caractère qui l'a recommandé au nouveau Prince, mais son expérience des affaires dont l'utilité se faisait surtout sentir au début d'une nouvelle administration. On espère, d'ailleurs, que la droiture du chef de l'Etat servira de règle ou de frein à ses Ministres. Si l'on peut ajouter foi au langage des hommes de ce pays, tous se montrent animés des meilleurs dispositions, et le public se plaît à regarder l'avènement du Prince Grégoire Ghica au pouvoir comme le commencement d'une ère nouvelle. En un mot, la nomination du nouveau Prince m'a semblé avoir été accueillie avec un enthousiasme que ses premiers actes ont contribué à fortifier. Ainsi, dans les prières que le Métropolitain fait à l'avènement de chaque nouveau Prince, il demande à Dieu de soumettre à ses pieds ses ennemis et ses envieux; mais Grégoire Ghica a demandé à la métropole d'omettre cette formule, espérant qu'il n'avait ni ennemis, ni envieux parmi ses compatriotes.

Les Moldaves expliquent la nomination de Grégoire Ghica par celle du prince Stirbey en Valachie et ils disent que la Russie a cédé le premier pour avoir le second. C'est aussi le langage que l'on tient à Bucarest.

Une chose m'a frappé dans toutes les conversations que j'ai eues à Jassy et en Moldavie en général, c'est le soin que l'on met à ne pas confondre les deux Principautés, à éviter de parler de Valachie, de Bucarest, du Gouvernement Valaque. Ils semblent craindre une assimilation et s'ils abordent le sujet, c'est pour faire ressortir les différences et les contrastes qui existent entre les deux pays.

Autant que j'ai pu en juger dans un si court séjour, la Moldavie m'a paru mieux administrée et plus riche. Il est vrai que j'ai traversé le haut pays, c'est-à-dire que je suis venu à Bucarest par Turgou – Formosa, Roman et Baken sur une forte belle chaussée, quoique dégradée dans certaines parties. J'ai trouvé le long de la route de riches moissons et quelques villes assez bien bâties. Mais les ponts jetés sur le Seretts, la Moldau, la Bistritza et le Trotau sont très mal construits et dans un état déplorable.

Le pays change complètement en entrant dans la Valachie par Fokschani. La steppe commence à quelques minutes de la ville et se continue jusqu'à Bucarest. Le long de ma route entre les capitales des

deux Principautés, je n'ai rencontré que fort peu de troupes russes. Il y avait un régiment de hussards Polonais échelonné de Jassi à Fokschani et à Bouzéo, il y a un dépôt, et j'ai vu quelques soldats et officiers dans le bel hôpital qui est contigu à l'Evéché, enfin à Oursichani et dans les misérables villages environnants, j'ai compté quelques pièces de campagne et des fourgons.

J'ai trouvé en Valachie le même accueil qu'en Moldavie; mais, d'après ce que j'ai vu et entendu, le nouvel hospodar est loin d'avoir la popularité de celui de la Principauté voisine et on ne fonde pas les mêmes espérances sur son administration. Ce n'est ni la capacité, ni l'intelligence des affaires qui manquent au Prince Stirbey; il passe, au contraire, pour l'homme le plus éclairé de son pays; mais on lui reproche de n'avoir ni indépendance de caractère, ni amour de pays, et l'on eût préféré voir l'Hospodarat confié à Cantacuzène. C'est là, je le répète, Monsieur le Ministre, ma première impression et je connais trop les Orientaux pour ne pas savoir avec quelle facilité ils dénigrent ce qu'ils estiment ou se soumettent à ce qu'ils haïssent le plus quand ils croient de leur intérêt de le faire.

Le Prince Stirbey n'a fait aucun changement dans l'administration, et il a conservé celle du Caimacan Cantacuzène.

J'ai reçu de Fuad Effendi un accueil gracieux et empressé, ainsi que du général d'Anenberg, qui commande ici en l'absence du général Lüders. Le général Duhamel a été très poli, mais réservé, ce qui lui est habituel.

Le fait le plus saillant pour moi dans les Principautés, Monsieur le Ministre, c'est l'effet produit par le Commissaire de la Porte et la présence de l'Armée turque. Rechid-Pacha a eu la main heureuse en envoyant ici Faud Effendi et Omer Pacha. Les éloges que l'on prodigue au premier ressemblent à de l'engouement, et il est certain qu'il est difficile de mieux représenter le chemin que la Porte a fait dans les voies Européennes que Fuad-Effendi qui a réparé ici les fautes commises par Suleyman-Pacha. Les Turcs sont aujourd'hui très bien vus parmi la population, et les boyards les plus prévenus conviennent que la conduite de Fuad Effendi a été habile et éclairée.

Je connaissais l'armée turque et je l'avais vue déjà fort belle en Syrie sous le commandement de Namick Pacha et à Constantinople. Mais le corps d'armée que commande Omer Pacha est supérieur à ce que j'ai vu. L'armée russe, si l'on excepte la cavalerie, et peut-être le matériel de l'artillerie, n'a pas gagné à être mise en présence des turcs et la nourriture bonne et abondante, distribuée à ceux-ci comparée aux détestables aliments qui font l'ordinaire du soldat russe, a donné

à penser à ces derniers et à la population de Bucarest dont une notable partie trouve encore la satisfaction de ses besoins grâce au camp ottoman. Le rapprochement des deux armées a plutôt augmenté que diminué l'éloignement du turc pour le russe et détruit sa confiance. Mais, Monsieur le Ministre, je crains que certaines esprits ne se laissent trop facilement aller, à la vue de ces résultats, à concevoir des espérances exagérées et à se faire des illusions qui pourraient coûter cher à la Turquie.

Je suis avec respect etc.
Signé: Eugène Poujade

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucharest, vol. 7, f. 79–83).

București, 23 iulie 1849

Direcția Politică
Nr. 2
Descifrare

Domnule Ministru,

Am primit, a doua zi după ce am avut onoarea să vă scriu, la Iași, vizita miniștrilor pe care principele Grigore Ghica i-a numit chiar în momentul plecării sale la Constantinopol. Sunt aproape toți oameni noi, care inspiră multă încredere. Șeful Cabinetului, dl Alexandru Sturdza, ministru de interne, este singurul care a mai ocupat aceleași funcții într-o epocă anterioară, în timpul administrației generalului Kiseleff și se dau asigurări că acela nu a îndeplinit întotdeauna intențiile binevoitoare și luminate ale acestui om de stat. De asemenea, nu caracterul său este ceea ce l-a recomandat noului principe, ci experiența în treburile publice, a cărei utilitate se face simțită, mai ales, la începutul unei noi administrații. Se speră, de altfel, că echitatea capului statului va servi de regulă sau de frână miniștrilor săi. Dacă ne putem încrede în spusele localnicilor, toți sunt animați de cele mai bune sentimente, iar opiniei publice îi place să vadă, în urcarea pe tron a principelui Grigore Ghica, începutul unei ere noi. Într-un cuvânt, numirea noului principe mi s-a părut că e privită cu un entuziasm la întărirea căruia au contribuit primele sale acte. Astfel, în rugăciunile înălțate de Mitropolit la înscăunarea fiecărui nou prin-

cipe, el îi cere Domnului să-i aducă la picioare pe dușmani și pizmuitori; dar Grigore Ghica a cerut mitropoliei să omită această formulă, sperând că nu va avea printre compatrioții săi nici dușmani, nici pizmuitori.

Moldovenii explică numirea lui Grigore Ghica, prin aceea a prințului Știrbei în Țara Românească și spun că Rusia a cedat la primul pentru a-l avea pe al doilea. Același lucru se spune la București.

Un lucru m-a frapat în toate conversațiile pe care le-am avut la Iași și în Moldova în general, anume grija de a nu confunda cele două principate, de a evita să se vorbească despre Țara Românească, despre București, despre Guvernul *valah*. Par că se tem de o asimilare și, dacă abordează acest subiect, o fac ca să evidențieze diferențele și contrastele care există între cele două țări.

Atât cât mi-am putut da seama într-un atât de scurt sejur, Moldova mi s-a părut mai bine administrată și mai bogată. Este adevărat că am traversat Țara de Sus, adică am venit la București prin Târgu-Frumos, Roman și Bacău, pe o șosea foarte frumoasă, deși degradată pe anumite porțiuni. Am întâlnit de-a lungul drumului câmpii bogate și câteva orașe, foarte bine clădite. Dar podurile peste Siret, Moldova, Bistrița și Trotuș sunt foarte prost construite și într-o stare deplorabilă.

Aspectul se schimbă complet la intrarea în Țara Românească prin Focșani. Stepa începe la câteva minute de oraș și continuă până la București. De-a lungul drumului meu între capitalele celor două principate, nu am întâlnit decât foarte puține trupe rusești. Există un regiment de husari polonezi eşalonat de la Iași la Focșani, la Buzău se află un depozit și am văzut câțiva soldați și ofițeri și frumosul spital învecinat cu Episcopia, în sfârșit la Urziceni și în mizererele sate din jur am numărat câteva vehicule de campanie și furgoane.

Am fost primit în Valahia la fel ca și în Moldova; dar, după cele ce am văzut și auzit, noul domn este departe de a se bucura de aceeași popularitate ca acela din principatul vecin și nu se pun aceleași speranțe în administrația sa. Prințului Știrbei nu-i lipsește nici capacitatea, nici inteligența în treburile publice; dimpotrivă, el trece drept omul cel mai luminat din țară, dar i se reproșează că nu are nici independență de caracter, nici dragoste de patrie și s-ar fi preferat ca domnia să-i fie încredințată lui Cantacuzino. Aceasta, este, vă repet, domnule ministru, prima mea impresie, și îi cunosc prea bine pe orientali pentru a nu știu cu câtă ușurință îi denigrează pe aceia pe care-i stimează și se supun celor pe care-i urăsc cel mai mult când consideră că este în interesul lor să o facă.

Prințul Știrbei nu a făcut nici o schimbare în administrație, a păstrat-o pe aceea a caimacamului Cantacuzino.

Fuad Effendi mi-a făcut o primire amabilă și îndatoritoare, asemeni și generalul D'Anenberg, care comandă aici în absența generalului Lüders. Generalul Duhamel a fost foarte politicos, dar rezervat, așa cum îi stă în obișnuință.

Faptul cel mai izbitor pentru mine în principat, domnule ministru, a fost efectul produs de comisarul Porții și de prezența armatei turcești. Rechid Pașa a făcut o alegere fericită trimițându-i aici pe Fuad Effendi și Omer Pașa. Elogiile ce i se aduc primului par exagerate, dar este sigur că nu s-ar putea reprezenta mai bine drumul făcut de Poartă spre modelele europene decât prin Fuad Effendi, care a reparat aici greșelile lui Suleiman Pașa. Turcii sunt astăzi, foarte bine văzuți în rândul populației și boierii cei mai prudenți sunt de acord că purtarea lui Fuad-Effendi a fost abilă și luminată.

Cunoșteam armata turcă și o văzusem deja prezentându-se foarte bine în Siria, sub comanda lui Namick Pașa și la Constantinopol. Dar corpul de armată pe care-l comandă Omer Pașa este superior a ceea ce am văzut. Armata rusă, dacă exceptăm cavaleria și, poate, dotarea artileriei, nu câștigă la o comparație cu turcii, iar hrana gustoasă și abundentă distribuită acestora din urmă, comparată cu alimentele detestabile care compun rația ordinară a soldatului rus, a dat de gândit rușilor și populației Bucureștiului, din care o parte însemnată își satisface nevoile grație taberei otomane. Apropierea celor două armate a crescut mai degrabă, decât să micșoreze, distanțarea turcului de rus și i-a distrus încrederea. Dar, domnule ministru, mă tem că unele spirite se lasă prea ușor antrenate, la vederea acestor rezultate, să clădească speranțe exagerate și să-și facă iluzii, care ar putea costa scump Turcia.

Sunt cu respect etc.
(Semnat) Eugène Poujade

92

1849 iulie 18/30, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 11

Monsieur le Ministre,

Les derniers rapports adressés au gouvernement moldave par les administrateurs du district d'Okna, et arrivés à Iassi hier au soir,

annoncent que les Hongrois qui avaient fait invasion sur le territoire moldave venaient d'évacuer toutes les places qu'ils avaient occupées et qu'ils ont remonté la vallée de l'Oïtos, jusqu'aux villages de Philipeschiti et Groeschiti, où ils se sont retranchés. Le général Bem qui commandait le corps expéditionnaire est lui-même rentré en Transylvanie. On attribue ce mouvement de retraite à une lettre que lui avait adressée Faud Effendi, pour l'engager à évacuer immédiatement le territoire ottoman, le menaçant, en cas de refus, de faire marcher contre lui les troupes turques.

Il résulte des diverses renseignements reçues par le gouvernement moldave que le corps expéditionnaire hongrois entré en Moldavie n'a jamais dépassé le nombre de cinq mille hommes et que dans les diverses engagements qu'il a eus avec les Russes, [.....] leur a fait éprouver une perte d'un mille d'hommes environ.

On pense que les Hongrois cherchent à attirer les Russes dans les montagnes et qu'ils engageront bientôt la bataille. On est toujours ici dans la même ignorance sur le but de cette invasion, car on ne sait rien de positif sur les opérations des armées russes en Transylvanie.

J'ai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous transmettre ci-joint, la traduction littérale de deux dernières proclamations de Beur. Il paraît qu'il a été fort mal renseigné sur l'esprit et les tendances des populations moldaves, car elles ne se montrent nullement disposées à répondre à son appel à l'insurrection. Les Hongrois n'ont du reste commis aucun excès sur les personnes ni sur les propriétés. Ils ont au contraire largement payé avec de beaux denats, tout ce dont ils ont eu besoin.

Je vous prie, Monsieur le Ministre, d'agréer l'hommage de mon profond respect.

L. Fortaing

A Monsieur de Tocqueville, Ministre Secrétaire d'Etat au Département des Affaires Etrangères.

Habitants de la Moldavie,

Dans la proclamation que je vous ai adressée d'Oïtos avant mon entrée en Moldavie, je vous ai dit que je voulais vous délivrer du joug des Russes, afin que vous puissiez jouir d'une véritable Constitution

Démocratique sous la suzeranité de la Porte et sans l'intervention d'aucune autre Puissance; car le Russe que je poursuis est l'ennemi de la liberté de toute nation et il est par conséquence votre ennemi tout aussi bien que le nôtre. Ainsi nous qui désirons conserver la plus grande amitié avec nos populations, nous devons nous aimer contre le même ennemi et nous prêter secours les uns aux autres, pour la délivrance de nos nations.

Voyant que mon avant-garde, seule, a suffi pour battre les Russes qui tenaient les frontières et pourra les repousser avec grande perte jusqu'à Bakéou je me suis décidé à venir moi même chez vous.

Si donc vous désirez être libres, je vous [.....] * vous tous, qui êtes en état de porter les armes de vous réunir sans le moindre retard à mon quartier général afin que je puisse vous organiser militairement aussitôt que possible; si vous venez armés et avec des chevaux ce sera encore mieux. Venez seulement et dans peu, le joug russe sera brissé.

Quartier général d'Okna, le 12/24 Juillet 1849.

Le général en chef de l'armée hongroise en Transylvanie.

Bem

Aux autorités civiles supérieures de la ville et du district d'Okna

Ayant appris que mon avant-garde a été souffisant pour battre les troupes russes qui étaient sur la frontière de la Transylvanie, je suis venu en personne en Moldavie pour montrer à la nation moldave comment on chasse les russes.

Tous les hommes en état de porter les armes et qui veulent contribuer à cette sainte cause, sont appelés à se rendre immédiatement à mon quartier général où ils seront organisés militairement et commandés par leurs compatriotes.

Que chacun prenne les armes qu'il possède et que ceux qui ont des chevaux viennent à cheval.

Vous êtes prié, Monsieur, de faire publier cette avis, au son du tambour, dans toutes les localités de votre district et d'envoyer ces proclamations à tous les habitants.

La milice qui se trouve à Okna pour garder les malfaiteurs doit rester tranquille. C'est ainsi seulement qu'elle jouira de ma protection et qu'elle continuera son service.

Oneshti, le 12 Juillet 1849

Le général en chef des troupes hongroises en Transylvanie,
lieutenant Feld-Maréchal

Bem

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279, c. 583-587 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C. P. Turquie-Jassy, vol. 2, f. 163-166).

Iași, 30 iulie 1849

Consulatul Franței
la Iași
Direcția Politică
Nr. 11

Domnule Ministru,

Ultimele rapoarte adresate guvernului din Moldova de către administratorii ținutului Ocna și sosite la Iași ieri seară anunță că ungurii care invadaseră teritoriul Moldovei au evacuat toate punctele pe care le ocupaseră și că au urcat pe valea Oituzului până la satele Filipești și Groșești unde s-au fortificat. Generalul Bem, care comanda corpul expediționar, s-a întors și el în Transilvania. Această mișcare de retragere este atribuită unei scrisori pe care i-a adresat-o Fuad Effendi, pentru a-l îndemna să evacueze imediat teritoriul otoman, amenințându-l, în caz de refuz, că va trimite împotriva lui trupe turcești.

Reiese, din diverse informații primite de guvenul moldovenesc, că, corpul expediționar ungar intrat în Moldova n-a depășit numărul de cinci mii de oameni și că, în diversele hărțuieli pe care le-a avut cu rușii [.....], le-a provocat o pierdere de aproximativ o mie de oameni.

Se crede că ungurii încearcă să-i atragă pe ruși în munți și că vor angaja imediat bătălia. Aici domnește aceeași ignoranță asupra scopului acestei invazii, căci nu se știe nimic pozitiv despre operațiunile armatelor rusești, în Transilvania.

Am onoarea, domnule ministru, să vă transmit alăturat traducerea literală a ultimelor două proclamații ale lui Bem. Se pare că a fost foarte prost informat asupra spiritului și tendințelor populației moldovenești, căci aceasta nu se arată deloc dispusă să răspundă apelului său la insurecție. Ungurii nu au comis, de altfel, nici un abuz asupra persoanelor, nici asupra proprietății. Dimpotrivă au plătit generos cu bani frumoși, tot ceea ce le-a fost necesar.

Vă rog, domnule ministru, să primiți omagiul profundului meu respect.

L. Fortaing

Domnului de Tocqueville, Ministru secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Externe.

ANEXA 1

Locuitori ai Moldovei,

În proclamația pe care v-am adresat-o de la Oituz, înaintea intrării mele în Moldova, v-am spus că doresc să vă eliberez de sub jugul rușilor, ca să vă puteți bucura de o veritabilă Constituție democratică sub suzeranitatea Porții și fără intervenția nici unei alte puteri; căci rusul, pe care îl urmăresc, este dușmanul libertății tuturor națiunilor și este, prin urmare, dușmanul vostru la fel de mult ca și al nostru. Așa că noi, care dorim să menținem cea mai mare prietenie a popoarelor noastre, trebuie să ne unim împotriva aceluiași dușman și să ne dăm ajutor unii altora, pentru izbăvirea națiunilor noastre.

Văzând că avangarda mea singură a fost suficientă pentru a-i bate pe rușii care păzeau frontiera și va putea să-i împingă cu mari pierderi până la Bacău, m-am decis să vin eu însumi la voi.

Deci, dacă vreți să fiți liberi, vă [.....] * pe toți care sunt în stare să poarte arme să vă adunați neîntârziat la Cartierul meu general ca să vă pot organiza militărește cât mai repede cu putință; dacă veniți înarmați și cu cai, va fi cu atât mai bine. Veniți numai, și în puțină vreme jugul rusesc va fi sfărâmat.

Cartierul General din Ocna, 12/24 iulie 1849.
Generalul Comandant al Trupelor Ungare din Transilvania,
Bem

Înaltelor autorități civile din orașul și ținutul Ocnei

Aflând că avangarda mea a fost suficientă pentru a înfrânge trupele rusești care se aflau pe frontiera Transilvaniei, am venit în persoană în Moldova pentru a arăta națiunii moldave cum se alungă rușii.

Toți oamenii în stare să poarte arme și care vor să contribuie la această cauză sfântă sunt chemați să vină imediat la Cartierul meu general, unde vor fi organizați militarmente și comandați de compatrioți ai lor.

Să ia fiecare armele pe care le are și cei care au cai să vină călare.

Sunteți rugat, domnule, să faceți publică această înștiințare în sunet de robe în toate localitățile ținutului dumneavoastră și să trimiteți această proclamație tuturor locuitorilor.

Miliția care se află la Ocna pentru a-i păzi pe răufăcători trebuie să rămână liniștită. Numai astfel se va bucura de protecția mea și își va continua serviciul.

Onești, 12 iulie 1849.

Generalul Comandant al Trupelor ungare în Transilvania,
locotenent feld-mareșal,
Bem

* Text indescifrabil

1849 august 3/15, Orăștie

Traductions d'un office du général Lüders au Comte
Adlerberg en date de Szaszwaros le 3 août 1849 v.s.

La Transylvanie est habitée par trois peuples qui diffèrent complètement d'origine, sous le rapport de la langue qu'ils parlent comme de l'esprit qui les anime. Ce sont: les Hongrois, les Allemands <saxons> et les Valaques. Les Szeklers, quoiqu'établis dans le pays

avant les Hongrois, appartiennent néanmoins à la même race et ne diffèrent presque en rien de ces derniers. Ces trois peuples jouissent aussi de privilèges distincts. Il serait assez juste de dire que les Hongrois constituent la race dominante; ils sont les nobles, les propriétaires terriens, et occupent les plus hautes dignités civiles et surtout militaires, dans le pays. Les Allemands en sont pour la plupart les bourgeois et les fermiers. Les Valaques qui composent les deux tiers de la population sont les paysans.

Les Hongrois, race guerrière, après avoir conquis les habitants primitifs du pays, ancêtres des Valaques de nos jours, s'approprièrent dès lors, comme il est naturel, tous les droits civils.

Les Allemands, descendants des anciens colons germains, qui se sont transportés en Transylvanie encore au moyen âge, ont par leur nature laborieuse, leur caractère paisible et les droits dont ils jouissent, une grande affinité avec nos colons allemands. Ils sont fortement protégés par les autrichiens et n'aiment pas les Hongrois, sans pourtant avoir pris aucune part à la dernière guerre.

Viennent enfin les Valaques, la classe la plus nombreuse; descendants d'un peuple conquis par la force des armes, privés de tous droits civils, opprimés, entièrement découragés, ils ne jouissent de la protection, ni du gouvernement autrichien, ni des Hongrois. Ils détestent ces derniers et ont agi contre eux toutes les fois qu'ils l'ont pu; ceux-ci, de leur côté, les en ont toujours cruellement puni.

Dans ces derniers temps cependant, et au moment où de tous côtés on se précipitait avec tant de fureur à la conquête des droits politiques les Valaques aussi tentèrent de demander au gouvernement autrichien qu'il leur concédât quelques uns des droits civils. Le résultat ayant jusqu'à ce jour trompé leur attente, ils commencent à être mécontents. Dans la correspondance du colonel hongrois Stein, saisie dans l'affaire sous Mühlenbach on a trouvé entr'autres, des exhortations que Kossuth lui adressait en l'engageant de prendre toutes les mesures possibles afin d'amener un rapprochement avec les Valaques. Kossuth déplore dans ces lettres, que les circonstances l'ayant obligé d'agir contre eux; il est prêt, dit-il, tout oublier pour les attacher autant que possible à la cause des Hongrois; il leur promet enfin tous ces droits civils – dont le gouvernement autrichien les a laissés privés jusqu'ici, et que de leur propre aveu, ils désespèrent d'en obtenir. Or, il n'y a certainement aucun doute que cette dernière

condition aurait une immense influence sur la fidélité et le dévouement des Valaques à leur gouvernement légitime.

Ayant eu l'occasion de voir ces jours derniers les partisans Valaques Axence /Axenti/ et le Père St. Jean, qui ont agi sous les ordres de Ianco, j'ai pu remarquer que les Valaques sont mécontents. Ils s'attendent à beaucoup et supporteront difficilement une injustice. Ils savent que l'hiver dernier, il avait été formé à Hermanstadt un comité qui avait pour but de leur accorder des droits égaux à ceux des autres citoyens; ils savent aussi que ce comité n'a eu aucun résultat. Leurs partisans étaient animés dans leur action contre les Hongrois moins par l'esprit de fidélité au gouvernement autrichien que par le désir de se faire un nom, de relever la nationalité valaque et d'acquérir le droit de demander et d'obtenir pour leurs concitoyens les droits civils dont ils sont privés.

Par conséquent tout me porte à croire que le gouvernement autrichien ne doit pas compter à la longue sur la coopération et le dévouement des Valaques, s'il ne se hâte pas de proclamer pour eux l'égalité des droits avec toutes les autres races de la Transylvanie.

Cette considération me paraît si grave dans le moment actuel que j'ai cru de mon devoir d'en parler à V.E. et de la soumettre par votre organe, Mr. le Comte, dans le cas où vous le jugiez convenable, à la haute appréciation de S.M. l'Empereur.

Signé: Lüders

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 321, c. 497-499; (Haus-Hof und Staatsarchiv, Wien, Politisches Archiv, VIII).

Traducerea unei note a generalului Lüders către contele de Adlerberg, dată la Orăștie în 3 august 1849 s<til> v<echi>.

Transilvania este locuită de trei populații, care diferă complet ca origine, sub raportul limbii pe care o vorbesc, ca și al spiritului care le animă. Acestea sunt: ungurii, germanii (saxonii) și valahii. Secuii, deși stabiliți în acest ținut înaintea ungarilor, aparțin totuși aceluiași neam și nu diferă aproape deloc de aceștia din urmă. Aceste trei popoare se bucură de privilegii distincte. Este destul de just să spunem că ungurii

formează rasa dominantă; ei sunt nobili, proprietari de pământ și ocupă cele mai înalte demnități civile, dar mai ales militare, în provincie. Germanii sunt, în cea mai mare parte, burghezi și fermieri. Valahii, care formează două treimi din populație, sunt țărani.

Ungurii, neam războinic, după ce i-au cucerit pe locuitorii primitivi ai provinciei, strămoșii valahilor de astăzi, și-au însușit din acel moment, cum era și firesc, toate drepturile civile.

Germanii, descendenți ai vechilor coloni germanici, care s-au mutat în Transilvania încă din Evul Mediu, au, prin natura lor muncitoare, caracterul lor pașnic și drepturile de care se bucură, o mare afinitate cu colonii noștri germani. Ei sunt foarte protejați de către austrieci și nu-i iubesc pe unguri, fără ca totuși să fi luat parte la ultimul război.

Urmează în sfârșitul valahii, clasa cea mai numeroasă și descendenți ai poporului cucerit prin forța armelor <de unguri>, lipsiți de toate drepturile civile, oprimați, complet descurajați, ei nu se bucură de protecție, nici a Guvernului austriac, nici a ungarilor. Ei îi detestă pe aceștia din urmă și au acționat împotriva lor de fiecare dată când au putut; aceștia, la rândul lor, i-au pedepsit întotdeauna cu cruzime.

În timpul din urmă, totuși, în momentul când din toate părțile <popoarele> s-au grăbit cu ardoare să-și cucerească drepturile politice, și valahii au încercat să ceară Guvernului austriac să le cedeze unele drepturi civile. Rezultatul înșelându-le până acum așteptările, ei încep să fie nemulțumiți. În corespondența colonelului ungar Stein, prins pe vremea lui Mühlenbach, s-au găsit între altele îndemnuri pe care Kossuth i le-a adresat, cerându-i să ia toate măsurile posibile în scopul de a realiza o apropiere cu valahii. Kossuth deplânge, în aceste scrisori, <faptul> că circumstanțele l-au obligat să acționeze în contra lor, este gata, spune el, să uite totul pentru a-i apropia pe cât posibil de cauza maghiarilor; el le promite, în sfârșit toate acele drepturi civile de care Guvernul austriac a îngăduit să fie lipsiți până acum și pe care, după propria lor mărturisire, nu mai speră să le obțină. Or, nu există nici o îndoială că această ultimă condiție ar avea o imensă influență asupra fidelității și devotamentului valahilor față de guvernul lor legitim.

Având ocazia să-i văd în aceste ultime zile de partizanii valahi Axente și preotul Ioan, care au acționat sub ordinele lui Iancu, am putut observa că valahii sunt nemulțumiți. Ei se așteaptă <să primească> mult și vor suporta cu dificultate o nedreptate. Ei știu că în iarna trecută s-a format la Sibiu un comitet care avea drept scop să

le acorde drepturi egale cu cele ale altor cetățeni; ei știu, de asemenea, că acest comitet n-a avut nici un rezultat. Partizanii lor erau animați, în acțiunea lor împotriva ungarilor, mai puțin de spiritul de fidelitate față de Guvernul austriac, cât de dorința de a-și face un nume, de a ridica națiune valahă și de a câștiga dreptul să ceară și să obțină pentru concetățenii lor drepturile civile de care sunt privați.

În consecință, totul mă face să cred că Guvernul austriac nu trebuie să conteze, pe termen lung, pe cooperarea și devotamentul valahilor, dacă nu se grăbește să proclame pentru ei egalitatea în drepturi cu toate celelalte neamuri din Transilvania.

Acest considerent mi se pare atât de grav în momentul actual, încât nu am crezut de datoria mea să-i vorbesc despre el Excelenței voastre și să-l supun, prin intermediul Domniei voastre, domnule conte, în cazul în care veți considera convenabil, înaltei aprecieri a Maiestății sale, Împăratul.

(semnat) Lüders

94

1849 septembrie 5/17, București

Agence
et Consulat Général de la
République française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 28

Monsieur le Ministre,

Ce que j'avais l'honneur de vous dire dans ma dépêche no. 27 au sujet de la non-réduction du corps d'occupation russe s'est réalisé. Je joins ici un numero du „Journal de Bucarest“ qui a paru le 14 au soir après l'arrivée d'un courrier de Varsovie qui a amené une longue conférence entre les généraux Duhamel, Lüders et Niékopoéchinsky. Ce journal annonce qu'il n'est pas question de dégarnir les Principautés et qu'une division entière restera en Transylvanie avec son artillerie et un régiment de cosaques.

L'article que je viens de citer contient un aveau qui mérite de fixer l'attention. Il y est dit que les troupes russes continuent à séjourner dans les Principautés afin de consolider la tranquillité et l'ordre en Transylvanie. On reconnaît ainsi que c'est dans un but étranger aux Principautés que l'armée d'occupation n'est pas réduite. Il est d'ailleurs, douteux que ce soit avec plaisir que le gouvernement autrichien voie là la présence des russes en Transylvanie après la fin des hostilités.

J'ai fait hier visite au général Lüders; il m'a fait un gracieux accueil et m'a tout de suite parlé de ce qui fait dans ce moment la préoccupation générale: la question des prisonniers de Widdin. „Il paraît, m'a-t-il dit, que cela prend à Constantinople une tournure très grave. Mr. Kotzebue et Mr. de Timoni m'ont tenu le même langage. Faud Effendi, dans un billet qu'il m'a écrit le 14, le jour même où il recevait son courrier, me disait que le conseil avait été de nouveau convoqué et que l'affaire devenait de plus en plus brûlante. A Galatz et à Roustchiuck, des bruits de rupture entre la Porte et les deux cours Impériales avaient couru. A ce sujet Mr. de Timoni me disait: "L'Autriche, jusqu'ici, était la puissance qui s'interposait pour aplanir les difficultés qui surviennent si souvent entre la Turquie et la Russie, et qui empêchait les conflits si faciles à naître entre ces deux puissances. Que sera-ce, aujourd'hui que la Porte, par son refus de livrer les réfugiés, va la rejeter forcément dans une attitude offensive, et dans l'accord avec la Russie. L'Autriche est bien décidée à ne pas se laisser éconduite par des raisons d'humanité qui souvent entraînent de grands inconvénients. Elle ne veut pas avoir une Hongrie ambulante survivant à l'insurrection, comme il y a eu une Pologne ambulante qui a fait tant de mal à l'Europe." La situation de la Porte est certainement très délicate, mais c'est elle-même qui l'a amenée. Il fallait ou repousser les réfugiés à la frontière, ou les laisser fuir à travers la Turquie, mais ne pas les recevoir avec honneur à la frontière comme l'ont fait des militaires intelligents et les retenir ensuite comme prisonniers.

Il résulte, Monsieur le Ministre, des renseignements que j'ai sur Widdin qu'il y a dans cette ville 6.000 réfugiés, parmi lesquels se trouvent trois anglais, le général Guyon, Mr. Longworth, correspondant d'un des Journaux de Londres, et Mr. Macdonald. Le comte Zsamoyski s'y trouve aussi.

Tous ces réfugiés, sont très bien traités et les chefs eux mêmes jouissent d'une grande liberté. Mr. de Gropler n'a pas eu besoin, pour

les voir, de la lettre que lui avait donnée Faud Effendi pour le Pacha. Tous étaient dans une complète sécurité et le général Bem déclarait prendre du service chez les turcs. J'ai fait tenir secrètement une lettre au comte Zsamoyski par laquelle je l'engage à ne pas se laisser aller à la sécurité, mais à s'échapper, lui et ses amis, à gagner Constantinople d'où le Ministre de France m'écrit qu'il a un moyen sûr de les faire partir et à épargner ainsi en même temps un grand embarras à la Porte, qui est peut-être sur le point d'être entraînée à de grands malheurs par la présence des réfugiés Hongrois et Polonais. J'ajoute que ces derniers ont fourni à la Russie le prétexte de l'intervention en Hongrie et qu'ils ne doivent pas être cause de nouveaux désastres pour la Turquie.

Ce langage est peut-être sévère, mais j'ai cru qu'il était autorisé par le service que je rendais.

J'ai trouvé la conversation du général Lüders pleine d'intérêt. Il y jouit du charme d'une simplicité élevée. Parlant de la Transylvanie, il me dirait: „Il règne entre les Autrichiens et les Hongrois une haine profonde; et ces derniers sont également détestés par toutes les autres races qui couvrent le territoire de la Hongrie: Saxons, Serbes, Croates, Valaques. Ceux ci surtout sont à l'état de parias et cependant ils forment en Transylvanie la population la plus nombreuse. Ce sont eux qui ont, dès le commencement de l'insurrection, soutenu l'armée Autrichienne, et les Russes ont eu beaucoup à se louer de leur concours pour les approvisionnements. Dès le principe, leur union avec les Hongrois aurait probablement donné une autre tournure à l'insurrection. Aussi, parmi les correspondances que j'ai interceptées, ai-je trouvé des lettres de Kossuth à Ianco le chef Valaque, dans lesquelles il disait que les Hongrois se repentaient d'avoir méconnu les droits de leurs frères valaques et que [.....] cas de succès ils pouvaient compter sur toutes les concessions qu'ils demanderaient. Les Valaques sont très dignes d'intérêt; et j'ai adressé en leur faveur un mémoire à l'Empereur qui m'a répondu qu'il ne pouvait pas intervenir en pareille matière, mais qu'il avait adressé le mémoire à la cour de Vienne. L'Autriche sera obligée de donner des droits égaux aux Valaques, mais ils sont dans un abaissement complet. Je crois, d'ailleurs, que son intention est de diminuer les privilèges énormes dont jouissaient les Hongrois. La cour de Vienne hésite entre deux plans à suivre à l'égard de la Hongrie, ou lui laisser son caractère de royaume et de couronne séparée, ou de l'absorber dans le système général de l'Autriche et de le réduire en une ou plusieurs

provinces de la monarchie. Faisant allusion à la difficulté de donner des institutions représentatives à des populations parlant tant d'idiômes différentes, il a ajouté: „Cependant l'allemand semble devoir être la langue qui servira d'instrument de communication entre toutes les populations. J'ai remarqué que toutes les lettres, tous les documents du gouvernement révolutionnaire hongrois étaient écrits dans cette langue“. Telle a été, en résumé, la conversation du général Lüders en ce qui concerne la Hongrie.

Tout ce qui peut donner une idée [.....]* des rapports qui règnent ici entre les diverses autorités me semble intéressant et c'est à ce titre, Monsieur le Ministre, que je mets sous vos yeux les détails suivants. Une question d'étiquette s'est élevée entre le Prince Stirbey et le général Lüders à l'occasion du „Te Deum“ chanté le 11 de ce mois dans l'Eglise de Sarandar. Il s'agissait de savoir qui du Prince de Valachie ou du commandant en chef de l'armée d'occupation aurait la préséance et baiserait le premier la croix dans la cérémonie qui précédait le „Te Deum“. On a été longtemps sans pouvoir s'entendre parceque le Prince Stirbey ne voulait pas céder sur ce point. Comme il arrive toujours en pareille circonstances on a trouvé un moyen terme. Il a été convenu que l'Hospodar baiserait la croix avant le général Lüders, mais que ce dernier arriverait à l'Eglise et en sortirait le premier.

Il y a vraiment quelque chose d'étrange dans la situation des Principautés. Où est le vrai gouvernement? Est-il entre les mains du Prince, du Commissaire Ottoman ou du Commissaire Russe? Chacun y exerce le pouvoir, tour-à-tour ou ensemble. Comment la Valachie pourra-t-elle supporter le [.....]* des dépenses que lui occasionnent ces trois autorités et l'armée d'occupation russe? Que devient l'autonomie valaque en présence de pareils faits?

Telles sont les questions que les hommes qui réfléchissent se posent ici chaque jour, et dont la solution ne laisse pas que d'inquiéter.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur.

Eugène Poujade

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 163–169).

Agenția și Consulatul general al
 Republicii Franceze în principatele
 Țării Românești și Moldovei
 Direcția Politică
 Nr. 28

Domnule Ministru,

Ceea ce am avut onoarea să vă comunic în depeșa mea nr. 27, cu privire la nereducerea Corpului de ocupație rus s-a realizat. Alături aici un număr din „Jurnalul de București“ care a apărut în data de 14, seara, după sosirea curierului de Varșovia, care a provocat o lungă convorbire între generalii Duhamel și Niekopoechinsky. Acest ziar anunță că nu se pune problema părăsirii Principatelor <de către soldați ruși> și că o divizie întreagă va rămâne în Transilvania, împreună cu artileria sa și un regiment de cazaci.

Articolul pe care l-am citat conține o mărturie demnă să rețină atenția. Se spune că trupele rusești continuă să stea în Principate în scopul de a consolida liniștea și ordinea în Transilvania. Se recunoaște astfel că armata de ocupație n-a fost redusă într-un scop străin de principate. Este, de altfel, îndoielnic că Guvernul austriac privește cu plăcere prezența rușilor în Transilvania după terminarea ostilităților.

Ieri i-am făcut o vizită generalului Lüders; mi-a făcut o primire amabilă și mi-a vorbit numaidecât de ceea ce reprezintă în acest moment o preocupare generală: chestiunea prizonierilor de la Vidin. „S-ar părea, mi-a spus el, că aceasta ia la Constantinopol o turnură foarte gravă“. Dl Kotzebue și dl de Timoni mi-au vorbit în același fel. Faud Effendi, într-un bilet pe care mi l-a scris în data de 14, în aceeași zi în care își primea curierul, mi-a spus că consiliul fusese din nou convocat și că afacerea devenea din ce în ce mai arzătoare. La Galați și la Rusciuc au circulat zvonurile unei rupturi între Poartă și cele două Curți imperiale. În legătură cu aceasta, dl de Timoni mi-a spus: „Până acum, Austria era puterea care se interpunea pentru a aplană dificultățile survenite atât de des între Turcia și Rusia și care împiedica conflictele ce se nasc atât de ușor între cele două puteri. Ce se va întâmpla astăzi, dacă Poarta, prin refuzul ei de a preda refugiații, ar forța-o la o atitudine ofensivă și la acordul cu Rusia. Austria este foarte decisă să nu se lase dată la o parte de motive de umanitate, care adesea antrenează mari inconveniente. Ea nu vrea să aibă o Ungarie ambulată supraviețuind insurecției, așa cum a avut o Polonie

ambulantă ce a făcut atâta rău Europei“. Situația Porții este cu siguranță foarte delicată. Ea ar fi trebuit, fie să-i respingă pe refugiații la frontieră, fie să-i lase să fugă traversând Turcia, dar nu să-i primească cu onoruri la frontieră, așa cum au făcut unii militari inteligenți și să-i rețină apoi ca prizonieri.

Rezultă, domnule ministru, din informațiile pe care le am despre Vidin, că sunt în acest oraș 6.000 de refugiați, printre care se găsesc trei englezi, generalul Guyon, domnul Longworth, corespondent al unuia dintre jurnalele din Londra și domnul Macdonald. Conte Zsamoyski se află și el acolo.

Toți acești refugiați sunt foarte bine tratați și șefii înșiși se bucură de o mare libertate. Domnul de Gropler n-a avut nevoie, pentru a-i vedea, de scrisoarea pe care i-o dăduse Fuad Effendi pentru pașă. Toți erau într-o completă siguranță, iar generalul Bem declara că a intrat în serviciul turcilor. Am ținut secretă o scrisoare către contele Zsamoyski prin care îi cer să nu se lase înșelat de siguranță, ci să evadeze, el și prietenii lui, la Constantinopol de unde ministrul Franței mi-a scris că are un mijloc sigur de a-i face să plece și de a pune capăt astfel unei mari încurcături a Porții, care este poate pe punctul de a fi trasă spre mari nenorociri prin prezența refugiaților unguri și polonezi. A daug că aceștia din urmă au furnizat Rusiei pretextul intervenției în Ungaria și că ei nu trebuie să fie cauza unor noi dezastre pentru Turcia.

Acest limbaj este poate sever, dar l-am crezut autorizat de serviciul pe care l-am făcut.

Am găsit convorbirea cu generalul Lüders plină de interes. El deține farmecul unei distinse simplități. Vorbind de Transilvania mi-a spus: „Între austrieci și unguri domnește o ură profundă și, aceștia din urmă sunt deopotrivă detestați de toate celelalte rase care trăiesc pe teritoriul Ungariei; sași, sârbi, croați, valahi. Aceștia din urmă mai ales au statut de paria și totuși formează în Transilvania populația cea mai numeroasă. Ei sunt cei care, de la începutul insurecției, au susținut armata austriacă, iar rușii au avut din plin concursul lor pentru aprovizionarea armatei. Realizată chiar de la început, unirea lor cu ungerii ar fi dat o altă turnură insurecției. De asemenea, printre scrisorile pe care le-am interceptat, am găsit scrisori ale lui Kossuth către Iancu, căpetenia valahă, în care spunea că ungerii se căiesc de a nu fi recunoscut drepturile fraților lor valahi și că [.....]” caz de reușită, ei vor putea conta pe toate concesiile pe care le vor cere. Valahii sunt foarte demni de interes; și am adresat, în favoarea lor, un memoriu împăratului care mi-a răspuns că nu poate interveni în această problemă,

dar că a trimis memoriul curții din Viena. Austria va fi obligată să dea drepturi egale valahilor, dar ei sunt într-o stare de totală înjosire. Cred, de altfel, că intenția ei este de a diminua privilegiile enorme de care se bucură ungurii. Curtea din Viena ezită între două planuri de urmat față de Ungaria, sau să-i lase caracterul de regat și de coroană separată, sau s-o absoarbă în sistemul general al Austriei și s-o reducă la una sau mai multe provincii ale monarhiei". Făcând aluzie la dificultatea de a da instituții reprezentative unor populații vorbind atâtea limbi diferite, el a adăugat: „Totuși, germana pare că trebuie să fie limba ce va servi drept instrument de comunicare între toate populațiile. Am remarcat că toate scrisorile, toate documentele guvernului revoluționar maghiar erau scrise în această limbă." Aceasta a fost, în rezumat, conversația generalului Lüders cu privire la Ungaria.

Tot ceea ce poate da o idee [.....] * despre raporturile care domnesc aici între diferitele autorități mi se pare interesant și, de aceea, domnule ministru, vă aduc la cunoștință detaliile următoare. O chestiune de etichetă s-a ridicat între prințul Știrbei și generalul Lüders cu ocazia „Te Deum“-ului ținut în 11 ale lunii la biserica din Sărindar. Era vorba de a știi dacă principele Țării Românești sau comandantul armatei de ocupație va avea prioritate și va săruta primul crucea la ceremonia dinaintea Te Deum-ului. Au discutat mult fără a se putea înțelege, deoarece prințul Știrbey nu dorea să cedeze în acest aspect. Cum se întâmplă întotdeauna în asemenea împrejurări, s-a găsit o cale de mijloc. S-a convenit că domnitorul va săruta crucea înaintea generalului Lüders, dar acesta din urmă va intra și va ieși primul din biserică.

Există, într-adevăr, ceva ciudat în situația Principatelor. Unde este adevărata putere? În mâinile principelui, ale comisarului otoman sau ale comisarului rus? Fiecare exercită puterea, pe rând sau împreună. Cum va putea Țara Românească să suporte [.....] * al cheltuielilor provocate de aceste trei autorități și de armata de ocupație rusă? Ce se întâmplă cu autonomia valahă în prezența unor astfel de fapte?

Acestea sunt întrebările pe care gânditorii și le pun aici în fiecare zi și a căror soluție nu lasă loc decât la neliniște.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Eugène Poujade

* Text indescifrabil

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie

Monsieur le Ministre,

Il a été résolu, ainsi que j'ai déjà eu l'honneur de vous faire savoir, que la révision du règlement organique aurait lieu à Bucarest et à Jassy. En conséquence, les Princes de Valachie et de Moldavie doivent nommer une commission de 7 membres approuvée par les Commissaires ottoman et russe. Cette commission, dont la nomination aura lieu très prochainement, devra faire son travail et le présenter dans l'espace de deux mois. En ce moment, ce dont il s'agit surtout, c'est de l'amélioration du sort des paysans.

J'ai trouvé Fuad-Effendi bien découragé, et il m'a exprimé ce découragement dans un langage à la fois triste et élevé. „J'espérais me disait-il, en arrivant dans les Principautés, pouvoir faire quelque chose pour le bonheur de ce pays, mais je vois bien maintenant que je me faisais complètement illusion. Il n'y a rien à faire avec une société assez corrompue. Dans les premiers temps de mon arrivée, les boyards me protestaient de leur bonne volonté à se dépouiller de leurs privilèges et de leurs désirs de coopérer aux charges du pays et d'améliorer le sort des paysans. Peu à peu, ils ont changé de langage et maintenant qu'ils se sentent appuyés par les Russes ils défendront leurs privilèges avec ténacité. D'autre part, les Russes s'opposeront à ce qu'il soit fait quelque chose de favorable au développement moral et au bien être des Principautés parcequ'en ce moment on attribuerait à l'influence de la Porte les heureuses modifications. J'accomplis donc un devoir, mais je n'ai pas d'espoir de succès“.

J'étudie en ce moment, Monsieur le Ministre, cette question de la révision du règlement organique, et j'espère pouvoir bientôt vous soumettre le résultat de mes études.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

Monsieur de Tocqueville, Ministre Secrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères etc. etc. etc.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 174-175).

Agenția și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Moldovei și Țării Românești

Domnule Ministru,

S-a hotărât, așa cum am avut deja onoarea să vă înștiințez, că revizuirea Regulamentului Organic va avea loc la București și la Iași. În consecință, Principatele Țării Românești și Moldovei trebuie să numească o comisie <formată> din 7 membri, aprobată de către comisarii otomani și ruși. Această comisie, a cărei numire va avea loc foarte curând, va trebui să lucreze și să-și prezinte rezultatele într-un interval de două luni. În acest moment, este vorba, în special, de îmbunătățirea stării țăranilor.

L-am găsit pe Fuad Effendi foarte descurajat și mi-a exprimat această dezamăgire într-un limbaj deopotrivă trist și îngrijit. „Speram, mi-a spus, sosind în principate, să pot face ceva pentru fericirea acestei țări, dar acum văd bine că mi-am făcut doar iluzii. Nu se poate face nimic cu o societate atât de coruptă. În prima perioadă după sosirea mea, boierii mi-au afirmat bunăvoința lor de a renunța la privilegiile și dorința de a coopera la plata taxelor și de a îmbunătăți starea țăranilor. Puțin câte puțin, și-au schimbat intențiile și acum, când se simt sprijiniți de ruși, își vor arăta privilegiile cu tenacitate. Pe de altă parte, rușii se vor opune la orice s-ar face în favoarea dezvoltării morale și a bunăstării principatelor, deoarece, în acest moment, fericitele modificări ar fi atribuite influenței Porții. Îmi fac, așadar, o datorie, dar nu am speranțe de reușită.“

Studiez acum, domnule ministru, această problemă a revizuirii Regulamentului Organic și sper că voi putea, în curând, să vă prezint rezultatul acestui studiu.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Eugène Poujade

Dlui de Tocqueville, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine etc. etc

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 35

Monsieur le Ministre,

J'ai eu l'honneur de vous raconter dans ma dépêche no. 31, ma conversation avec Fuad Effendi. On pense ici généralement qu'il a pour instructions, dans le cas où il remonterait une inflexible résolution chez l'Empereur de Russie, de lui faire connaître que le Sultan obtempérera à sa demande. Des personnes dignes de foi m'ont affirmé qu'Omer Pacha avait tenu un langage assez net dans ce sens là. On a des nouvelles de Fuad Effendi de Jassy; il n'en est reparti que mardi.

Un employé russe qui réside à Calafat comme attaché à la quarantaine, mais dont la mission est d'avoir les yeux ouvertes, a écrit ici que Bem s'était fait turc et avait pris le nom de Mourad Bey. Quarante soldats polonais ont suivi son exemple. Le général Duhamel ne doutait pas de la vérité de ce bruit. Dans une précédente dépêche, j'ai mentionné, Monsieur le Ministre, les discours tenus par les officiers russes sur la possibilité d'une prochaine guerre avec la Turquie. Des gens qui les voient souvent ont remarqué qu'avant l'expédition de Transylvanie, ils avaient une sorte de défiance d'eux-mêmes à l'égard des turcs, et n'envisageaient pas avec plaisir une campagne au delà du Danube. Les succès de la dernière guerre ont changé leurs dispositions morales, et ils montrent maintenant une certaine impatience pour en entreprendre une nouvelle. Voici à peu près le nombre et la distribution des troupes russes en Transylvanie et dans les Principautés. En Transylvanie, le général Hasford avec les régiments de Zamoyski, Moedlin et Pragski, le dernier fort réduit par les pertes considérables qu'il a éprouvées à Temesch, plus un régiment de cosaques et une batterie d'artillerie. Les régiments ne comptent pas maintenant plus de deux mille cinq-cents hommes. En Valachie et en Moldavie, on peut évaluer le nombre des Russes à vingt-mille. D'après les récits des officiers d'Etat-major le corps d'armée du général Lüders a perdu près de douze mille hommes en Transylvanie.

Le seul régiment Pragski a perdu plus de quinze cents hommes. A Bucarest, nous avons un régiment de ligne, le régiment de cavalerie de Nassau (lanciers) et deux bataillons de tirailleurs, dont on vait beaucoup le tir. Ils ont fait leur entrée en ville en très bonne tenue, mais ils n'ont pas la tournure de nos tirailleurs de Vincennes et leurs armes sont très inférieures aux nôtres. Cette fois, les Russes se sont rapprochés du Danube; il y a un régiment de Hulans à Bouch-de-Vede et les sapeurs sont dans un village des environs. Il est aussi question de leur faire passer l'Olto, de leur faire occuper Craiova dans la Petite Valachie, dont les habitants ont seuls gardé dans la Principauté de la fierté et de l'indépendance dans le caractère.

Les Russes occupent aussi Bouzéo, Rimnick, Fokschani, Barlad, Roman et Jassy ayant ainsi une ligne non interrompue depuis la Bessarabie jusqu'au Danube en face de Nicopolis, au coeur de la Bulgarie, et ils ont des magasins de biscuits et des approvisionnements confectionnés depuis le mois de juin à Bucarest. Ces magasins sont à Tekoutch, près de Fokschani, à Berlad et à Okna. Les Turcs sont à Craiova, Bucarest et Jassy, mais ils n'ont aucune ligne de communications entre ces villes. Ils en ont une à Giurgevo, par laquelle Bucarest est relié à la Bulgarie. Ils n'ont point d'approvisionnements dans les Principautés et vivent au jour le jour. J'ai déjà l'honneur de vous faire savoir, Monsieur le Ministre, que cinq mille d'entre eux avaient fini leur temps de service, mais qu'ils avaient été gardés sur les drapeaux. On m'a assuré qu'ils disaient hautement que si la guerre n'était pas déclarée entre la Russie et la Porte ils s'en retourneraient dans leurs foyers. On parle beaucoup du départ d'Omer-Paşa pour Adrianople.

Des Valaques qui viennent de Transylvanie affirment que le général Wohlgemuth ayant ordonné à Janco le chef valaque, de faire mettre bas les armes à ses compatriotes, celui-ci avait refusé en ajoutant que les Valaques ne déposeraient les armes qu'après avoir obtenu les droits politiques pour lesquels ils s'étaient soulevés contre les Hongrois. Les troupes du général Wohlgemuth ayant voulu opérer le désarmement de force, auraient été repoussées et le gouverneur général de la Transylvanie aurait immédiatement fait la paix avec Janco et demandé des instructions à Vienne. Les mêmes voyageurs disent que pendant leur séjour à Hermanstadt, les Russes avaient voulu amener la municipalité de cette ville à faire une pétition à l'Empereur de Russie pour demander sa protection contre les Szecklers et les Valaques; mais la majorité du corps municipal avait refusé de faire une semblable démarche.

D'après ce que j'entends dire autour de moi, il paraît qu'il règne de l'agitation en Bulgarie, que des troubles pourraient bien éclater dans cette province. Je n'ai pas de renseignements [.....]*, mais je vais tout faire pour m'en procurer.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

Monsieur de Tocqueville, Ministre Secrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères etc. etc.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 188–191).

București, 29 septembrie 1849

Agenția și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 35

Domnule Ministru,

Am avut onoarea să vă relatez, în depeșa mea nr.31, conversația pe care am avut-o cu Fuad Effendi. Aici se crede, în general, că el are instrucțiuni, în cazul în care se va lovi de o hotărâre inflexibilă din partea împăratului Rusiei, să-i facă cunoscut că Sultanul se va supune cererii sale. Persoane demne de încredere mi-au afirmat că Omer Pașa s-a exprimat foarte limpede în acest sens. Avem noutăți de la Fuad Effendi, din Iași: nu se va întoarce decât marți.

Un funcționar rus care se află la Calafat, ca atașat la carantină, dar care are misiunea de a spiona, a scris aici că Bem s-a turcit și și-a luat numele de Murad-Bey. Patruzeci de soldați polonezi i-au urmat exemplul. Generalul Duhamel nu se îndoiește de adevărul acestui zvon. Într-o precedentă depeșă, am menționat, domnule ministru, discursurile ținute de ofițerii ruși cu privire la posibilitatea unui apropiat război cu Turcia. Oameni care au dese contacte cu ei au

remarcat că, înaintea expediției în Transilvania, aveau un fel de neîncredere în ei înșiși, în raporturile cu turcii și că nu priveau cu plăcere la perspectiva unei campanii dincolo de Dunăre. Succesele din ultimul război le-au schimbat moralul și acum dovedesc o anumită nerăbdare de a începe un nou război. Iată, cu aproximație, numărul și repartizarea trupelor ruse în Transilvania și în Principate. În Transilvania, generalul Hasford cu regimentele Zsamoyski, Moedlin și Pragski, ultimul foarte redus prin pierderile însemnate pe care le-a suferit la Timiș, plus un regiment de cazaci și o baterie de artilerie. Regimentele nu au acum mai mult de două mii cinci sute de oameni. În Țara Românească și în Moldova, putem evalua numărul rușilor la douăzeci de mii. După mărturiile ofițerilor de Stat-Major, corpul de armate al generalului Lüders a pierdut aproape douăsprezece mii de oameni în Transilvania. Numai regimentul Pragski a pierdut peste o mie cinci sute de oameni. La București, avem un regiment de linie, regimentul de cavalerie Nassau(lăncieri) și două batalioane de trăgători care ținesc foarte bine. Ei și-au făcut intrarea în oraș într-o foarte bună ținută, dar nu au aspectul trăgătorilor noștri din Vincennes și armele le sunt inferioare mult alor noastre. De această dată, rușii s-au apropiat de Dunăre: un regiment de ulani se află la Gura Vedei și geniștii sunt într-un sat din împrejurimi. Este vorba, de asemenea, să fie trecuți peste Olt, să ocupe Craiova, în Oltenia, ai cărei locuitori sunt singurii din principat ce și-au păstrat caracterul mândru și independent.

Rușii ocupă și Buzăul, Râmnic, Focșani, Bârlad, Roman și Iași, având astfel o linie neîntreruptă din Basarabia până la Dunăre, în fața Nicopolelui, în inima Bulgariei, și au depozite de biscuiți și de provizii stabilite din luna iunie la București. Aceste depozite sunt la Tecuci, aproape de Focșani, la Bârlad și la Ocna. Turcii sunt la Craiova, București și Iași, dar nu au încă linie de comunicații între aceste orașe. Au una la Giurgiu, prin care Bucureștiul este legat de Bulgaria. Nu au deloc provizii în Principate și trăiesc de pe o zi pe alta. Am avut deja onoarea să vă înștiințez, domnule ministru, că cinci mii dintre ei și-au terminat serviciul, dar au fost menținuți sub drapel. Am fost asigurat că spun în gura mare că, dacă nu s-ar fi declarat războiul între Rusia și Poartă, ei s-ar întoarce la vetrele lor. Se vorbește mult despre plecarea lui Omer Pașa la Adrianopol.

Valahii care vin din Transilvania afirmă că generalul Wohlgemuth, ordonându-i lui Iancu, căpetenia valahilor, să-si dezarmeze compatrioții, acesta l-a refuzat spunând că valahii nu-și vor depune armele decât după ce vor obține drepturile politice pentru care s-au ridicat

împotriva unguirilor. Trupele generalului Wohlgemuth, voină să-l dezarmeze cu forța, ar fi fost respins, iar guvernatorul general al Transilvaniei ar fi încheiat imediat pacea cu Iancu și ar fi cerut instrucțiuni la Viena. Aceiași călători spun că, în timpul șederii lor la Sibiu, rușii ar fi voit să determine municipalitatea acestui oraș, să facă o petiție către Împărat prin care să-i ceară protecția împotriva secuilor și a valahilor; dar majoritatea corpului municipal ar fi refuzat să facă un asemenea demers.

Din cele ce aud spunându-se în jur, se pare, că în Bulgaria domnește agitația, că ar putea izbucni tulburări în această provincie. Nu am informații, dar voi face tot posibilul să mi le procur.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

Eugène Poujade

Dl. de Tocqueville, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine etc.

* Text indescifrabil

97

1849 octombrie 8/20, București

My Lord,

A commission has recently been appointed composed of various boiars and proprietors of estates, having for object the amelioration of the state of the peasants as well as an alleviation of the burdens at present weighing so heavily upon that unfortunate class.

Hitherto the peasant, if not entirely attached to the glebe, was nevertheless obliged to give several months notice to the proprietor before he could withdraw from the estate, and difficulties and injustice were often thrown in his way which compelled him to remain perforce. The first act of the commission will be to grant the free privilege to remove when and where he pleases. This measure of itself will be a great benefit to the husbandman, as the capitation tax levied upon the peasantry by the proprietor, forming a principal source of the revenue of his estate will naturally induce the owner of such estate to be more lenient towards his peasants for fear of their abandoning their villages.

Another object proposed is the abolition of the ubadgio or personal service exacted by the proprietor and which is very vexatious to the peasant. I trust however that the labors of the commission will not rest here for there are still many reforms due towards the harassed and cruelly burdened peasantry.

I have the honor to be
My Lord,
Your Lordship's most obedient and most
humble servant,
Robert Colquhoun

The Right Honorable
Viscount Palmerston

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 22 (Public Record Office, London, Foreign Office, 78-Turkey, rol. 788, f. 218).

București, 20 octombrie 1848

Nr. 83

My Lord,

Recent a fost numită o comisie formată din boieri și moșieri cu scopul de a se îmbunătăți situația țăranimii și de a ușura povara care în prezent apasă atât de greu pe umerii acestei nefericite clase sociale.

Până acum țăranul, în caz că nu era complet legat de glie, atunci era obligat să-și anunțe stăpânul cu câteva luni înainte de a pleca de pe moșie, însă adesea i se făceau greutăți și nedreptăți, așa încât acesta era silit până la urmă să rămână. Prima sarcină a comisiei va fi să-i garanteze țăranului dreptul de a pleca de pe moșie atunci când dorește. Această măsură va fi prin ea însăși o mare realizare pentru țăran, deoarece impozitul stabilit de moșier pe cap de țăran reprezintă principala sa sursă de venit și, prin urmare, moșierul va avea tot interesul să se poarte frumos cu țăranii de teamă ca aceștia să nu-și părăsească satele.

Un alt obiectiv este desființarea iobăgiei. Sper totuși că lucrările comisiei nu se vor opri aici, întrucât mai sunt încă multe reforme pe care societatea le datorează acestor țărani chinuiți și împovărați de muncă.

Am onoarea,
Robert Colquhoun

Excelenței sale,
Viconte Palmerston

98

1849 octombrie 15/27, București

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 47

Monsieur le Ministre,

La cérémonie du sacre du Prince Grégoire Ghika a eu lieu à Jassy le 14 de ce mois; mais ni le général Moller ni Sureya Bey n'y ont assisté parceque les deux cours ne reconnaissent pas aux Hospodars le droit de se faire sacrer comme des Souverains indépendants.

Le Prince Stirbey, qui depuis quelques jours est installé en ville, n'a pas encore osé célébrer une cérémonie ridicule surtout dans la situation actuelle de la Principauté; mais qui, pour les Valaques, est cependant un souvenir de leur indépendance passée et une espérance dans l'avenir.

L'Hospodar me parlant du sacre du Prince Ghika, me disait: „J'aurais voulu que mon intronisation ne fut pas une vaine cérémonie. J'aurais désiré le faire coïncider avec quelques changements favorables dans les lois du pays. J'aurais voulu, par exemple, que la commission chargée de régler les rapports entre les paysans et les propriétaires eut trouvé un bon résultat. Mais il n'y a rien de fait et je suis encore dans l'indécision sur le jour que je choisirais pour cette cérémonie“.

La vérité, Monsieur le Ministre, c'est que le Prince se trouve gêné pour déployer les formes du pouvoir souverain au moment où les commandants en chef des armées d'occupation et les commissaires des deux cours sont dans sa capitale. Il voit toutes les difficultés de sa position en homme d'esprit et me parlait, il y a quelques jours, avec supériorité, des réformes ou des améliorations qu'il comptait apporter si son pouvoir pouvait avoir quelque durée. La guerre entre la Porte et la Russie mettrait, sans doute, immédiatement un terme à son pouvoir, aussi le redoute-t-il et en peint-il les dangers avec énergie et vérité. Ses craintes comme celles du public: se dissipent peu à peu devant l'attitude prise par les Cabinets de l'Occident et aussi devant le langage de la presse viennoise unanimement hostile à la guerre. Mais si on ne croit plus à la guerre actuelle ou prochaine, on est tellement persuadé, dans tous les rangs de la société, que la Russie ne s'est servi de la question d'extradition que comme d'un prétexte, que l'on s'attend à la voir remporter par la Turquie quelque nouvel avantage diplomatique, quelque concession, en échange de l'abandon de la demande d'extradition.

Les opinions que je vais avoir l'honneur de mettre sous vos yeux, Monsieur le Ministre, ne sont pas seulement le fruit de mes observations depuis que je suis dans les Principautés, mais aussi, mais surtout de mes conversations avec Faud Effendi, avec Omer Pacha, avec un grand nombre des boyards, enfin et tout dernièrement avec le Prince lui-même et toujours sans que j'aie pris une seule fois l'initiative de ces entretiens.

Après la paix d'Adrianople, la Russie, sous le titre de puissance protectrice ou garante pour parler le langage exact des traités, a exercé le véritable pouvoir, la véritable influence dans les Principautés. La Porte apparaissait à peine ou bien n'apparaissait que pour servir d'instrument au pouvoir de sa rivale. Peu à peu, à mesure qu'elle a senti revenir ses forces, elle a cherché à faire valoir ses droits sur les Principautés et enfin, l'année dernière, par sa protection donnée à un mouvement révolutionnaire dirigé ouvertement contre la Russie, bien que, par des instruments inintelligents et aveugles de cette puissance par la présence de l'armée ottomane en deçà du Danube, par la conduite douteuse du Divan à l'égard de l'insurrection Hongroise, la Porte a fait voir ses projets non pas seulement d'avoir dans les Principautés une puissance égale à celle de la Russie mais peut-être de lui faire perdre entièrement son influence. Tels sont les griefs que

la Russie a silencieusement accumulés contre la Porte et dont elle ne cherchait qu'une occasion de tirer vengeance et profit.

Le dessein de la Porte de supplanter entièrement la Russie dans les Principautés et de substituer sa prépondérance à la sienne, paraît chimérique à tous les gens clairvoyants. La religion, ou la reconnaissance, ou les intérêts présents unissent les Principauté à la Russie par des liens qui ne sont pas encore affaiblis. Le peuple et les Boyards se rappellent même alors qu'il souffrent de l'occupation actuelle, que c'est la Russie qui les a délivré de l'insupportable tyrannie de la Turquie contre laquelle elle a longtemps été leur refuge. En un mot, la tendance actuelle des populations moldo-valaques vers l'Empire Ottoman est un fait nouveau, passager, une sorte d'expédient pour contrebalancer un pouvoir qui de protecteur devient usurpateur, mais le fait ancien et durable, c'est la reconnaissance envers la Russie, et surtout les regrets pour l'indépendance pasée et l'aspiration vers une indépendance nouvelle. La Porte, dans un pareil état des choses, peut-elle espérer augmenter ou maintenir ici sa puissance? La réponse est facile. Elle n'a qu'un seul moyen de détruire, dans les Principautés, l'influence exclusive de la Russie et de lui opposer une barrière infranchissable, c'est de se désister de ses droits de souveraineté sur les Principautés, droits incontestables, mais qui ne lui rapportent presque rien, soit gratuitement et généreusement, soit moyennant rachat, et d'appeler les grandes puissances de l'Europe à constituer avec elle un Etat indépendant sous un prince européen, et dont la neutralité serait solennellement garantie. En un mot, faire sur le Danube ce qui a été fait sur l'Escaut et sur la Meuse. J'ai été frappé d'entendre un pareil point discuté, approuvé, mis en avant par le Hospodar lui-même et par Fuad Effendi et j'ai pensé qu'il était temps, Monsieur le Ministre, de résumer tous ces entretiens et de vous les faire connaître, au moment où cette question préoccupe tant d'esprits et semble réunir tant d'intérêts divers.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, Votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie - Bucarest, vol. 7, f. 235-239).

Agenția și Consulatul General al
 Republicii Franceze în Principatele
 Țării Românești și Moldovei
 Direcția Politică
 Nr. 47

Domnule Ministru,

Ceremonia încoronării principelui Grigore Ghica a avut loc la Iași în 14 ale acestei luni, dar nici generalul Moller, nici Sureya Bey n-au asistat la ea, deoarece cele două Curți nu le recunosc domnitorilor dreptul de a se încorona ca suverani independenți.

Prințul Știrbei, care de câteva zile se află în oraș, n-a îndrăznit până acum să celebreze o ceremonie ridicolă, mai ales în situația actuală a Principelui, dar care, pentru valahi, este totuși o amintire a independenței lor trecute și o speranță pentru viitor.

Domnitorul, vorbindu-mi despre încoronarea principelui Ghica, mi-a spus: „Aș fi dorit ca înscăunarea mea să nu fie o ceremonie zadarnică. Aș fi vrut s-o fac să coincidă cu câteva schimbări favorabile în legile țării. Aș fi vrut ca, de exemplu, comisia însărcinată cu reglementarea raporturilor între țărani și proprietari să fi găsit un bun rezultat. Dar nu este nimic concret și nu sunt încă decis asupra zilei pe care o voi alege pentru această ceremonie“.

Adevărul este, domnule ministru, că prințul se jenează să etaleze formele puterii suverane, în momentul în care comandantii armatelor de ocupație și comisarii celor două Curți se află în capitală. El înțelege ca un om de spirit toate dificultățile poziției sale și îmi vorbea, acum câteva zile, cu superioritate, despre reformele sau ameliorările pe care socotește să le introducă, dacă Domnia sa ar putea să mai dureze. Războiul între Poartă și Rusia, fără îndoială că ar pune capăt imediat acestei domnii, așa se teme și el și descrie pericolul cu energie și luciditate. Temerile sale, precum acelea cu privire la opinia publică, s-au împrăștiat, puțin câte puțin, în fața limbajului presei vieneze, unanim ostilă războiului. Dar, dacă nu se mai crede în războiul actual sau viitor, în toate straturile societății există convingerea că Rusia nu s-a servit de chestiunea extrădării decât ca de un pretext, că este de așteptat să obțină de la Turcia noi avantaje diplomatice, unele concesiuni, în scopul abandonării cererii de extrădare.

Opiniile pe care vi le-am înfățișat, domnule ministru, nu sunt numai rodul observațiilor mele<făcute> de când mă găsesc în Principate, dar și, mai ales, al conversațiilor mele cu Fuad-Effendi, cu Omer-Pașa, cu un mare număr de boieri și, în sfârșit, cu prințul însuși, și întotdeauna fără ca ele să fi luat, măcar o singură dată, inițiativa acestor întrevederi.

După pacea de la Adrianopol, Rusia, cu titlul de putere protectoare sau garantă, pentru a folosi limbajul exact al tratatelor, a exercitat adevărata putere, adevărata influență în Principate. Poarta s-a manifestat foarte puțin sau chiar nu s-a manifestat decât pentru a servi drept instrument al puterii rivalei sale. Puțin câte puțin, pe măsură ce a simțit că-i revin forțele, ea a încercat să-și valorifice drepturile asupra Principatelor și, în sfârșit, anul trecut, prin protecția acordată unei mișcări revoluționare îndreptată deschis împotriva Rusiei, deși prin intermediul unor instrumente neînțelepte și oarbe ale acestei puteri, prin prezența armatei otomane dincolo de Dunăre, prin atitudinea îndoielnică a Divanului față de revoluția ungară, Poarta și-a pus în evidență proiectele, nu doar de a avea în Principate o putere egală cu aceea a Rusiei, dar și, poate, de a o face să-și piardă în întregime influența. Acestea sunt nemulțumirile pe care Rusia le-a acumulat în tăcere față de Poartă, și pe care nu a căutat decât o ocazie ca să le răzbune și să profite <de pe urma lor> .

Intenția Porții de a înlocui în totalitate Rusia în Principate și de a-i substitui propria sa preponderență, părea himerică, pentru toți oamenii cu spirit pătrunzător. Religia sau recunoștința, sau interesele presante unesc Principatele de Rusia prin legături care nu sunt încă slăbite. Poporul și boierii își amintesc, chiar dacă suferă sub ocupația actuală, că Rusia a fost aceea care i-a eliberat de insuportabila tiranie a Turciei, împotriva căreia le-a servit multă vreme de refugiu. Într-un cuvânt, tendința actuală a populației moldo-valahe către Imperiul Otoman este un fapt nou, trecător, un fel de expedient pentru a contrabalansa o putere care din protectoare devine uzurpatoare, dar realitatea veche și durabilă este recunoștința față de Rusia și, mai ales, regretele pentru independența trecută și aspirațiile către o nouă independență. Poate spera Poarta, într-o atare situație să-și mărească sau să-și mențină puterea aici? Răspunsul este simplu. Ea nu are decât un mijloc de a distruge în Principate, influența exclusivă a Rusiei și de a-i opune o barieră de netrecut, acela de a renunța la drepturile sale de suveranitate în Principate, drepturi incontestabile, dar care nu

îi aduc aproape nimic, fie în mod gratuit și generos, fie prin intermediul răscumpărării și de a face apel la Marile Puteri ale Europei să constituie aici un stat independent sub un principe european și a cărui neutralitate va fi în mod solemn garantată. Într-un cuvânt, să facă pe Dunăre ceea ce s-a făcut pe Escaut și pe Meuse. Am fost mirat să aud un asemenea punct de vedere discutat, aprobat, pus în evidență de domnitor însuși și de către Fuad Effendi și am considerat că este timpul, domnule ministru, să rezum toate aceste convorbiri și să vi la aduc la cunoștință, într-un moment în care această chestiune preocupă toate spiritele și pare să reunească interese atât de diverse.

Sunt, cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră
foarte umil și supus servitor,

Eugène Poujade

99

1849 octombrie 25/noiembrie 6, București

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 49

Monsieur le Ministre,

Le journal de Saint-Petersburg, du 6/18 Octobre, reçu il y a quelques jours, a causé une vive sensation. Ce journal contient un article qui sera déjà parvenu au Département et qui annonce que l'Empereur a fait à Fuad-Effendi „un accueil distingué qui autorise l'espoir d'un prompt arrangement, à la satisfaction mutuelle des deux Cours“.

Cet article me suggère, Monsieur le Ministre, quelques réflexions que je prends la liberté de vous soumettre. Il fait espérer que la paix ne sera pas troublée et il a été accueilli avec une vive et bien

naturelle satisfaction, mais il est permis de ne pas partager entièrement cette satisfaction quand on examine les termes de l'article du Journal officiel russe, et surtout lorsqu'on connaît la lettre autographe du Sultan à l'Empereur. Loin de voir dans cette solution, d'ailleurs heureuse en soi, des difficultés présentes, un triomphe pour la Turquie, il me semble que cette puissance subit un nouvel échec moral, bien que voilé, et qui ne peut que grandir l'influence de sa redoutable voisine.

La conduite déplorable de Suleyman-Pacha, l'arrangement de Balta Liman et la correspondance autographe entre l'Empereur et le Sultan ont encore augmenté, à mon avis, la suprématie de la Russie dans les Principautés, et montré que chaque effort de la Porte pour échapper au protectorat que la Russie fait peser sur elle, n'a servi qu'à le rendre plus lourd. Cette situation est d'autant plus grave que les derniers événements de Hongrie ne permettent plus à l'Autriche de donner sur le Bas Danube à la Turquie l'appui qu'elle recevait du cabinet dirigé par le Prince de Metternich. Cette situation préoccupe ici les esprits un peu clairvoyants, et je manquerais à mon rôle d'observateur si je n'en faisais mention.

L'Autriche, cependant, ne paraît point vouloir laisser tomber la juste influence qu'elle doit avoir dans les Principautés. Mr. de Timoni, agent de cette puissance à Bucarest vient d'être remplacé par Mr. Laurin qui y portera le titre de Consul Général qu'il avait à Alexandrie, et qui, à cette occasion, a été créé Conseiller de Ministère. Le même titre a été donné à l'agent de Jassy. Les journaux de Vienne disent que l'on était depuis longtemps mécontent de Mr. de Timoni mais il m'a dit avoir la promesse d'être employé à Vienne même.

C'est un homme fort distingué et d'une grande activité, mais il lui était difficile de contenter le nombre considérable de sujets autrichiens qui habitent la Principauté (du la porte à 40.000) et il a soulevé beaucoup d'inimitiés. Il est aussi très probable que le Cabinet de Vienne ait voulu retirer de Bucarest un agent soupçonné d'un certain penchant pour les Russes, ou qui, du moins, et par les instructions même de sa Cour, a souvent marché avec eux dans le plus grand accord. Quoiqu'il en soit, Mr. de Timoni sera très regretté de ses collègues. Son successeur n'est pas encore arrivé.

Le général Lüders, par la lettre autographe de l'Empereur François Joseph, qui accompagnait la croix de commandeur de Marie-Thérèse, était invité à faire passer à Vienne une liste des officiers qu'il recommandait pour des décorations. Cette liste a parru; elle est longue, et l'on s'accorde à trouver que le chef de l'armée de Transylvanie a

un peu abusé de l'offre généreuse de l'Empereur. Parmi les commandeurs de Saint Léopold, on a surtout été surpris de voir figurer le général Komer qui n'a pas quitté Bucarest et qui passe ici dans la société, pour plus ridicule que belliqueux.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur.

Eugène Poujade

P.S.

Mr. Hory arrive de Widdin au moment où je termine cette dépêche. Je viens de lire son rapport qui est, en général, satisfaisant pour les autorités turques. J'aurai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous l'expédier par la poste de jeudi prochain.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 242–245).

București, 6 noiembrie 1849

Agentia și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 49

Domnule Ministru,

„Gazeta de St. Petersburg“, din 6/18 octombrie, primită acum câteva zile, a produs o vie senzație. Această gazetă cuprinde un articol, care a sosit deja, probabil, la Departament, și care anunță că împăratul i-a făcut lui Fuad Effendi,,o aleasă primire care autorizează speranța într-o înțelegere promptă, spre satisfacția reciprocă a celor două Curți“.

Acest articol mi-a prilejuit, domnule ministru, câteva reflecții pe care îmi iau libertatea să vi le înfățișez. El a dat speranțe că pacea nu va fi tulburată și a fost primit cu vie și firească satisfacție, dar este

îngăduit să nu împărtășești în totalitate această satisfacție, atunci când examinezi termenii articolului din „Jurnalul Oficial“ rus, și, mai ales, atunci când cunoști scrisoarea autografă a sultanului către împărat. Departe de a vedea în această rezolvare, de altfel fericită în sine, a dificultăților prezente, un triumf pentru Turcia, mi se pare că această putere suferă un nou eșec moral, deși mascat și care nu poate decât să mărească influența temutului său vecin. Comportarea deplorabilă a lui Suleyman Pașa, înțelegerea de la Balta-Liman și corespondența autografă dintre împărat și sultan au făcut, după părerea mea, să crească și mai mult supremația Rusiei în Principate și a arătat că fiecare efort al Porții de a scăpa de protectoratul cu care o apasă Rusia nu l-a făcut decât să fie și mai greu. Această situație este cu atât mai gravă cu cât ultimele evenimente din Ungaria nu-i mai permit Austriei să ofere Turciei, la Dunărea de Jos, sprijinul pe care l-a primit din partea Cabinetului condus de prințul de Metternich. Această situație preocupă aici spiritele cele mai lucide și mi-aș neglija rolul de observator dacă nu aș menționa-o.

Austria, totuși, nu pare deloc dispusă să renunțe la influența ce i se cuvine în Principate. Domnul de Timoni, agentul acestui puteri în București a fost înlocuit de curând de domnul Laurin, care și-a păstrat aici titlul de consul general pe care îl avea la Alexandria, și care cu această ocazie a fost înaintat consilier în minister. Același titlu i-a fost conferit agentului de la Iași. Ziarele din Viena spun că de multă vreme, existau nemulțumiri la adresa domnului Timoni, dar el mi-a zis că are promisiunea de a fi angajat chiar la Viena. Este un om foarte distins și foarte activ, dar a avut dificultăți în a multumi numărul considerabil de supuși austrieci care locuiesc în Principate (în jur de 40.000) și a trezit multe animozități. Este, de asemenea foarte probabil ca guvernul de la Viena să fi dorit retragerea de la București a unui agent bănuț de oarece simpatie față de ruși, sau care, cel puțin, și chiar prin instrucțiunile Curții sale a mers adesea alături de ei, în cel mai deplin acord. Oricum ar fi, domnul de Timoni va fi foarte regretat de colegii săi. Succesorul lui nu a sosit încă.

Generalul Lüders a fost invitat prin scrisoarea autografă a împăratului Franz Joseph care a însoțit Crucea de comandor al <ordinului> Mariei Tereza, să trimită la Viena o listă de ofițeri pe care să-i recomande pentru decorare. Această listă a apărut; este lungă și toată lumea e de acord că comandantul armatei din Transilvania a abuzat puțin de oferta generoasă a împăratului. Printre comandorii

<ordinului> Sfântului Leopold a surprins prezența generalului Komar, care n-a părăsit Bucureștiul și care trece în societate de aici drept ridicol, mai degrabă decât războinic.

Sunt, cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil servitor,

Eugène Poujade

P.S. :

Di Hory sosește de la Vidin în momentul în care termin această depeșă. I-am citit raportul care este, în general, satisfăcător pentru autoritățile turce. Voi avea onoarea, domnule ministru, să vi-l expediez cu poșta de joia viitoare.

100

1849 octombrie 25/noiembrie 6, București

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 50

Monsieur le Ministre,

J'ai l'honneur de vous transmettre ci-joint copie d'un office adressé par le Prince de Valachie au Conseil administratif extraordinaire.¹ Par cet office, le Prince institue la commission chargée d'étudier les rapports entre les propriétaires et les paysans. Dans sa première séance, la commission a élu le Docteur Arsaki pour son rapporteur. Il y a deux opinions en présence dans la commission: celle qui veut le maintien du Règlement organique pur et simple, et celle qui veut que l'Etat proclame la liberté entière des transactions. Il est probable que ce sera la première de ces opinions qui l'emportera si, ainsi que je l'ai entendu affirmer, le désir du Prince et celui du commissaire russe est que l'on ne fasse aucun changement.

Je joins à cette dépêche une „notice sur la législation agraire de la Valachie“² faite par un jeune boyard de mes amis, élève de la

faculté de droit de Paris. J'ai mieux aimé le transmettre comme la précédente dans son originalité, plutôt que de me l'approprier en la fondant dans un rapport, afin que vous puissiez en même temps, Monsieur le Ministre, prendre une idée de l'intelligence politique de quelques uns des jeunes valaques. L'auteur du mémoire conduit à la liberté des transactions telle qu'elle existe en France. Il n'est pas sans intérêt de voir la question de propriété débattue sur le Danube non pour y porter atteinte, mais pour la consolider; c'est ainsi que le premier acte de l'avènement de la Serbie au rang de nation a été de créer la propriété qui n'existait pas sous le gouvernement ottoman, les forêts appartenant alors en commun à cette peuplade guerrière.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

A Monsieur de Tocqueville, Ministre Secrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatique, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 7, f. 246–247).

București, 6 noiembrie 1849

Agenția și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 50

Domnule Ministru,

Am onoarea să vă trimit alăturat copia unei note adresată de principele Țării Românești către Consiliul administrativ extraordinar¹. Prin această notă, principele instituie comisia însărcinată cu studierea raporturilor dintre propietari și țărani. În prima sa ședință, comisia l-a ales ca raportor pe doctorul Arsaki. În comisie se manifestă două opinii: aceea care dorește menținerea Regulamentului Organic pur și simplu și aceea care vrea ca statul să proclame libertatea deplină a tranzacțiilor. Probabil că se va învinge prima opinie, dacă, așa cum am auzit, dorința principelui și a comisarului rus este să nu se facă nici o schimbare.

Alătur acestei depeşe o „notiţă asupra legislaţiei agrare a Țării Româneşti“², întocmită de un tânăr boier, prieten de-al meu, student al Facultăţii de Drept din Paris. Am preferat să o transmit ca şi pe precedentă, în original, mai degrabă decât să o integrez într-un raport, pentru ca să puteţi în acelaşi timp, domnule ministru, să vă faceţi o idee despre inteligenţa politică a unora dintre tinerii valahi. Autorul memoriului se pronunţă pentru libertatea tranzacţiilor, așa cum există ea în Franța. Nu este lipsit de interes să vedem problema proprietății dezbătută la Dunăre, nu pentru a i se aduce atingere, ci pentru a o consolida; așa se face că primul act al ridicării Serbiei la rangul de națiune a fost crearea proprietății care nu exista sub guvernarea otomană, pădurile aparținând atunci în comun acestei populații războinice.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră foarte umil și supus servitor,

Eugène Poujade

Domnului de Tocqueville, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Externe.

¹ Nu figurează pe rolă.

² Urmează pe rolă, f.248 – 259.

101

1849 noiembrie 4/16, Iași

Consulat de France
à Iassi
Direction Politique
No. 5

Monsieur le Ministre,

Il avait été arrêté dans la convention de Balta Liman, conclue entre la Russie et la Turquie, au mois de mai de cette année, qu'un comité de révision du Règlement organique des Principautés moldo-valaques, serait institué dans un bref délai dans chacun des deux Principautés pour introduire dans le Règlement tels changements que les besoins de [.....] pourraient exiger.

Vous n'ignorez pas que ce Règlement date de 1829 c'est-à-dire d'une époque où, pour me servir d'expressions chères aux ambitions moscovites, la Turquie était aux pieds de S.M. l'Empereur Nicolas. Les premiers mots de ce Règlement sont: „S.M. l'Empereur ayant

daigné ordonner etc. etc..." L'Empereur parlait donc en souverain dans les Principautés et il n'est pas plus fait mention du Sultan Suzerain que s'il s'agissait de gouvernements moscovites. Ce ne fut que par adhésion postérieure que la Porte donne à cet oeuvre de la diplomatie russe, la sanction nécessaire pour le valider aux yeux d'autres Puissances.

En consentant aujourd'hui à réviser le règlement, il semble que la Russie fasse une concession. En déclarant qu'il a besoin d'être révisé pour répondre aux besoins de l'époque, il semble qu'elle se prête volontiers à "écouter toutes les espérances et tous les intérêts. Les intérêts, qui n'existent encore que pour une noblesse blasée car quand on dit intérêt, on dit jouissances de droits quelconques, et des droites quelconques appartiennent à la seule noblesse dans les Principautés, les espérances qui existent dans un très petit noyau de classe moyenne, beaucoup plus petit que ne sembleraient l'indiquer même les mouvements avortés des Principautés, enfantillages, qui n'étaient que le fait de quelques étourdis, beaucoup plutôt que l'essai d'un parti sérieux.

Or, cette adroite flatterie aux intérêts et aux espérances faite au nom de deux Puissances, ne bénéficie qu'à la Russie, car chacun sait que c'est à elle qu'appartient la haute main dans cette affaire.

Et que si elle a laissé arriver au pouvoir en Moldavie le Prince Grégoire Ghyka, qu'on dit (je n'ai pas encore sur lui d'opinion personnelle) animé de sentiments contraires à l'influence russe, ce n'a été qu'un de ces semblants de tolérance, qu'elle ne manque jamais de prodiguer au moment même où elle médite ses empiètements d'autorité les plus sérieux. Un Prince, partisan russe, eût été bien plus embarrassant à déplacer ou à annihiler qu'un Prince adversaire déclaré et qui, si j'en juge par les courts instants que j'ai passés avec lui, se compromettra quand on voudra.

D'ailleurs, pourquoi ne pas céder de bonne grâce sur ce fait capital en apparence, secondaire en réalité, qu'importe le nom du hochet qui trône, lorsqu'on garde dans les mains les rênes du gouvernement réel. Ce n'est pas, quand le chef est aussi lié qu'il l'est ici, la personne du chef qui importe aux espérances et aux intérêts; ce sont les institutions.

Or, le comité de révision du règlement va se mettre à l'oeuvre; c'est son travail qui a de l'importance, car c'est lui qui respectera les privilèges, ou y portera atteinte. C'est sur lui que sont fixés les regards de la noblesse qui a des intérêts, du reste du peuple, qui peut avoir des espérances.

Et le comité de révision est composé d'hommes qui passent pour être, en majorité, dévoués à la Russie.

La Russie pouvait donc concéder le Prince.

Le général Duhamel, commissaire russe dans les Principautés et qui résidait à Bucarest, est ici. Il retourne à Pétersbourg.

Des cosacques, cantonnés à Piatra, bourg situé entre Iassi et la frontière transylvaine, se sont livrés, au nombre de 30 environ, au pillage du marché, il y a deux nuits. L'officier russe qui les commande avait, dit-on, demandé à l'autorité moldave du lieu de ne pas faire de rapport officiel. Le rapport, néanmoins, a été fait et est arrivé hier. Je vous signale ce fait, Monsieur le Ministre, non parcequ'il me paraisse entraîner aucune conséquence, mais parceque c'est un de ces faits qui doivent désaffectionner la population de la protection si pleine de sollicitude du Czar.

J'ai l'honneur d'être,
Monsieur le Ministre,
votre très humble et très obéissant serviteur,
Em. Fabres

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 279 c. 606–608 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Jassy, vol. 2, f. 185–186).

Iași, 16 noiembrie 1849

Consulatul Franței la Iași
Direcția Politică
Nr. 5

Domnule Ministru,

În convenția de la Balta Liman, încheiată între Rusia și Turcia în luna mai a acestui an, s-a stipulat ca un comitet de revizuire a Regulamentului Organic al Principatelor moldovalahie să se institue în cel mai scurt timp în fiecare dintre cele două principate, pentru a introduce în Regulament acele schimbări pe care nevoile [.....]¹ le-ar putea cere.

Sunteți informat că Regulamentul datează din 1829, adică dintr-o epocă în care, pentru a folosi o expresie dragă ambițiilor moscovite, Turcia era la picioarele M.S., Împăratul Nicolae. Primele cuvinte ale acestui Regulament sunt: „Majestatea sa Împăratul, binevoind să ordone etc. etc.“ Împăratul era deci suveran în Principate și nu mai era menționat Sultanul Suzeran, ci guvernele moscovite. Doar adeziunea

ulterioară a Porții a dat acestei opere a diplomației ruse sancțiunea necesară pentru a o valida în ochii altor puteri.

Consimțind acum la revizuirea Regulamentului, se pare că Rusia face o concesie. Declarând că este nevoie să fie revizuit pentru a răspunde cerințelor epocii, se pare că ea e gata, de bunăvoie, să asculte toate speranțele și toate interesele. Interesele care nu există încă decât pentru o boierime blazată, căci atunci când spui interes, spui beneficiul unor drepturi oarecare, iar drepturile în Principate aparțin numai boierimii; speranțele care există într-un foarte mic nucleu al clasei de mijloc, mult mai mic decât pare să-l indice chiar și mișcările eșuate din Principate, jocuri de copii, care n-au fost decât opera câtorva aiuriți, mai degrabă decât încercarea unui partid serios.

Or, această iscusită lingușire a intereselor și speranțelor, făcută în numele celor două Puteri, nu este decât în beneficiul Rusiei, căci toată lumea știe că ei îi aparține decizia în această problemă.

Și că, dacă l-a lăsat să ajungă la putere în Moldova pe principele Grigore Ghica, care, se spune (eu nu mi-am format încă despre el o opinie personală), este însuflețit de sentimente ostile influenței rusești, aceasta n-a fost decât una dintre acele aparențe de toleranță, pe care nu pierde niciodată ocazia să le etaleze, chiar în momentul în care pune la cale cele mai grave încălcări ale autorității. Un principe filorus ar fi fost mult mai greu de înlăturat sau de anihilat decât un principe adversar declarat și care, dacă mă iau scurtele momente pe care le-am petrecut cu el, poate fi compromis oricând e nevoie.

De altfel, de ce să nu cedezi cu mărinimie în privința acestui fapt, capital în aparență, secundar în realitate, ce contează numele marionetei care stă pe tron, atâta vreme cât ai în mâini frâiele adevăratei guvernări. Când conducătorul este atât de legat cum este aici, nu persoana lui este cea care stârnește speranțe și interese, ci instituțiile.

Or, comitetul de revizuire a Regulamentului va începe să lucreze; aceasta este ceea ce contează, căci el este acela care va menține privilegiile sau le va aduce vreo atingere. Asupra lui sunt ațintite privirile boierimii, care are interese, ale restului poporului, care poate avea speranțe.

Și comitetul de revizuire este format din oameni care trec, în majoritate, ca fiind devotați Rusiei.

Rusia poate deci să cedeze în privința principelui.

Generalul Duhamel, comisarul rus în Principate, care avea reședința la București, se află aici. El se întoarce la Petersburg.

Unii dintre cazacii cantonați la Piatra, târg situat între Iași și frontiera transilvăneană, în număr de aproape 30, s-au dedat la jefuirea

pieții, acum două nopți. Ofițerul rus care îi comandă le-a cerut, după cum se spune, autorităților locale moldovenești să nu facă raport oficial. Raportul s-a făcut, totuși, și a sosit ieri. Vă semnez acest fapt, domnule ministru, nu pentru că ar părea să aibă vreo consecință, ci pentru că este unul dintre acele fapte menite să dezguste populația de protecția atât de plină de solitudine a țarului.

Am onoarea să fiu, domnule ministru,
al dumneavoastră pre umil și supus servitor,
Em. Fabres

* Text indescifrabil.

102

1849 decembrie 1/13, București

Agence
et Consulat Général de la
République Française
dans les Principautés
de Valachie et de Moldavie
Direction Politique
No. 60

Monsieur le Ministre,

Par ma dépêche du 27 octobre dernier, no. 47, j'ai eu l'honneur de mettre sous vos yeux le résumé de diverses conversations que j'avais eues avec les principaux personnages de la Principauté, dont la conclusion était que la formation de la Valachie et de la Moldavie en un Etat indépendant, sous la garantie des grandes puissances européennes, à l'imitation de ce qui avait été fait pour la Belgique, était le meilleur moyen de prévenir la guerre et de résoudre dur le Danube une des difficultés de la question d'Orient.

Ainsi que je le disais dans la dépêche ci dessus citée, Omer Pacha est un des personnages qui m'avoue, dans nos entretiens, que telle était aussi son opinion. Je ne fis pas moi aussi, difficulté de lui dire que le Prince partagerait ces sentiments qu'il n'avait d'ailleurs pas cachés à Mr. de Ségur Dupeyre ainsi qu'on peut le voir dans la correspondance de ce dernier.

Le Mouchir de Roumélie a cru devoir, sur cette conversation, écrire à Constantinople que le Prince Stirbey visait à l'indépendance,

il l'a dit ici, à Bucarest, et il n'a pas reculé devant la hardiesse de me citer comme le lui ayant dit à lui même. Le Prince s'en doucement expliqué avec moi et nos relations n'en ont nullement souffert. Ma réponse était facile et péremptoire: je n'avais qu'à raconter ce qui s'était passé. Quant à Omer Pacha, chez lequel je ne vais plus, puisqu'il ne m'a pas rendu ma visite officielle lors du Courbam Bayram, je me suis contenté de lui faire dire par Mr. Hory que je le priais de ne pas avoir recours à son imagination, quand sa mémoire lui faisait défaut.

La cérémonie du sacre du Prince de Valachie, qui a lieu le 16 de ce mois et dont j'ai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous transmettre ici le programme, préoccupe beaucoup Omer Pacha. Il a dit à Mr. Hory qu'il ne voulait point y assister attendu que le Prince, en se faisant sacrer, portait atteinte aux droits de suzeraineté de la Porte Ottomane. Omer Pacha oubliait, en parlant ainsi, que cette cérémonie est maintenue par le Règlement organique même dont l'article 44 est ainsi conçu:

„La solennité de l'installation de l'Hospodar et le cérémonial y relatifs seront déterminés par un règlement que le gouvernement provisoire rédigera à cette fin, en se conformant à l'ancien usage consigné dans les archives du pays; la solennité du sacre aura lieu dans l'Eglise de la Sainte Vierge à Corte Vecchia; au moment où l'Hospodar se présentera au pied de l'autel pour recevoir l'onction, il prononcera, en posant la main sur la Sainte Evangile, le serment qui suit: „Je jure au nom de la Sainte Trinité, d'observer religieusement les lois et les institutions de la Principauté de Valachie d'après le règlement établi, de les faire observer et de les maintenir dans toute leur rigueur“.

Omer-Pacha m'ayant fait insinuer qu'il pensait que je n'assisterais pas à la cérémonie, je lui ai fait tenir, pour toute réponse, copie de l'article ci-dessus mentionné.

Je crois qu'il s'abstiendra d'y paraître, et il a déjà témoigné son mauvais vouloir, en disant au général Niépokoehinsky, envoyé par le général Lüders pour régler avec lui le nombre des troupes qu'ils doivent mettre sous les armes, qu'il commanderait deux bataillons, et qu'en tout cas il ne permettrait de tirer que 19 coups de canon au lieu de 21 dont il est fait mention dans le programme. Le général Lüders s'est, au contraire, montré fort disposé à ajouter à l'éclat de la cérémonie en mettant un plus grand nombre d'hommes sous les armes et en offrant son artillerie.

Omer Pacha appuie son refus sur ce qu'il appelle une usurpation de la part du Prince que la Porte ne considère, dit-il, que comme un

gouverneur de province nommé pour sept ans, ne prenant rang qu'après les Muchirs plus anciens que lui et qui, par une cérémonie comme celle qui doit avoir lieu dimanche, porte atteinte aux droits et à la majesté du Sultan. Mais les motifs de politique générale et la grandeur du Sultan ne sont pas ce qui préoccupe le plus Omer Pacha. Sa vanité personnelle, dont il est difficile de mesurer l'étendue, lui dicte son langage et sa conduite bien plus que son attachement à son souverain. Il se croit et se dit d'un rang plus élevé que l'Hospodar qui n'est, m'a-t-il souvent répété, qu'un simple Vukéla, tandis qu'il est lui, Omer-Pacha, Muchir de l'armée de Roumélie. Aussi cherche-t-il, en toute occasion, et par ses paroles et par son action, à diminuer la situation de l'Hospodar, bien différent en cela de Fuad Effendi qui, tout en maintenant avec habileté la dignité du Sultan, savait y ajouter le relief du respect porté à son vassal; bien différent aussi du général Lüders qui, en ménageant adroitement l'amour propre de l'Hospodar, le liera davantage par la reconnaissance au souverain protecteur.

J'ai vu hier le Prince Stirbey au bal chez le général Lüders; il m'a demandé si j'avais reçu mon invitation à la cérémonie du 16, et sur une réponse affirmative, il m'a exprimé combien cette cérémonie lui coutait à faire célébrer dans la situation présente et il a ajouté qu'il ne s'y était décidé que parceque c'était une chose toute nationale, et qu'il devait à son pays.

Je suis avec respect, Monsieur le Ministre, votre très humble et très obéissant serviteur,

Eugène Poujade

A Monsieur le général de division de la Hitte, Ministre Secrétaire d'Etat au département des Affaires Etrangères.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 2 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie – Bucarest, vol. 8, f. 40–44).

București, 13 decembrie 1849

Agentia și Consulatul General al
Republicii Franceze în Principatele
Țării Românești și Moldovei
Direcția Politică
Nr. 60

Domnule Ministru,

Prin depeșa mea din 27 octombrie trecut, nr. 47, am avut onoarea să vă înfățișez rezumatul diverselor conversații pe care le-am avut cu

principalele personalități din Principat, a căror concluzie era că constituirea Țării Românești și Moldovei într-un stat independent, sub garanția Marilor Puteri europene, după modelul a ceea ce s-a făcut pentru Belgia, ar fi cel mai bun mijloc de a preveni războiul și de a rezolva, la Dunăre, una dintre dificultățile chestiunii orientale.

Așa cum spuneam în depeșa sus-pomenită, Omer-Pașa este una dintre personalitățile care mi-au mărturisit, în convorbirile noastre, că aceasta era și opinia sa. Nu m-am sfiit nici eu să-i spun că principele împărtășește aceste sentimente, pe care nu i le-a ascuns de altfel deloc dlui de Segur Dupeyre, așa cum se poate vedea din corespondența acestuia din urmă.

Muhirul de Rumelia a crezut de cuviință, plecând de la această conversație, să scrie la Constantinopol că prințul Știrbey urmărește independența, a spus-o aici, la București, și nu s-a dat înapoi de la obrăznicia de a mă cita, ca și când i-aș fi spus-o eu însumi. Principele a avut o explicație elegantă cu mine și relațiile noastre nu au avut câtuși de puțin de suferit. Răspunsul meu a fost simplu și hotărât; nu am făcut decât să povestesc ce se întâmplase. Cât espre Omer Pașa, la care nu mă mai duc, pentru că nu mi-a întors vizita oficială de la Courbam Bayram, m-am mulțumit să-i transmit prin dl. Hory că îl rog să nu-și folosească imaginația atunci când nu-l ajută memoria.

Ceremonia încoronării principelui Țării Românești, care are loc în 16 ale acestei luni și al cărei program am onoarea să vi-l transmit, domnule ministru, îl preocupă mult pe Omer Pașa. El i-a spus domnului Hory că nu dorește câtuși de puțin să asiste la ea, dat fiind că principele, încoronându-se, aduce atingere drepturilor de suveranitate ale Porții otomane. Omer Pașa a uitat, când a vorbit astfel, că această ceremonie este menținută prin însuși Regulamentul Organic, al cărui articol 44 sună astfel:

„Solemnitatea instalării domnitorului și ceremonialul relativ la ea vor fi stabilite printr-un regulament pe care Guvernul Provizoriu îl va întocmi în acest scop, conformându-se vechilor obiceiuri consemnate în arhivele țării; solemnitatea încoronării va avea loc în biserica Sfintei Fecioare de la Curtea Veche; în momentul în care domnitorul se va prezenta la altar pentru a primi ungerea, el va pronunța, cu mâna pe Sfânta Evanghelie, jurământul care urmează: «Jur în numele Sfintei Treimi să respect cu sfințenie legile și instituțiile Principatului Țării Românești după regulamentul stabilit, să le fac respectate și să le păstrez în deplinătatea lor».“

Omer Paşa insinuându-mi credinţa lui că nu voi participa la această ceremonie, i-am trimis, drept răspuns, copia articolului mai sus pomenit.

Cred că se va abţine să apară acolo şi şi-a manifestat deja reaua credinţă, spunându-i generalului Niepokoechinsky, trimis de generalul Lüders pentru a stabili împreună cu el numărul trupelor care trebuie mobilizate, că va comanda două batalioane şi că în nici un caz nu va permite să se tragă decât 19 salve de tun în loc de 21 câte sunt menţionate în program. Generalul Lüders s-a arătat, dimpotrivă, foarte dispus să contribuie la strălucirea ceremoniei, mobilizând un număr cât mai mare de oameni şi oferindu-şi artileria.

Omer Paşa şi-a argumentat refuzul prin ceea ce el numeşte uzurpare din partea principelui pe care Poarta nu-l consideră, zice el, decât ca pe un guvernator de provincie numit pe şapte ani, având rangul abia după muhirii mai vechi decât el şi care, printr-o ceremonie cum este aceea care va avea loc duminică, aduce atingere drepturilor şi măreţiei Sultanului. Dar motivaţiile de politică generală şi măreţia Sultanului nu sunt ceea ce îl preocupă cel mai mult pe Omer Paşa. Vanitatea sa personală, căreia e dificil să-i măsurăm întinderea, i-a determinat limbajul şi conduita mai mult decât devotamentul faţă de suveranul său. El se crede şi susţine că este mai mare în rang decât domnitorul, deoarece el, Omer Paşa, este muhir al armatei din Rumelia. De asemenea, caută în toate ocaziile, prin spusele şi faptele lui, să-i diminueze poziţia domnitorului, complet diferit în această atitudine de Fuad Effendi, care, păstrând cu dibăcie demnitatea Sultanului, ştie să o îmbogăţească cu respectul purtat vasalului său; la fel de diferit şi de generalul Lüders care, menajând cu grijă amorul propriu al domnitorului, îl leagă şi mai mult, prin recunoştinţă, de suveranul protector.

L-am văzut ieri pe principele Stirbey la bal, la generalul Lüders; m-a întrebat dacă am primit invitaţia la ceremonia de pe 1 şi, la răspunsul meu afirmativ, mi-a spus cât de mult îl costă să ţină accastă ceremonie în situaţia actuală şi a adăugat că nu s-a decis s-o facă decât fiindcă era o problemă naţională şi avea o datorie faţă de ţara sa.

Sunt cu respect, domnule ministru, al dumneavoastră prea umil şi supus servitor,

Eugène Poujade

Dlui General de divizie de la Hitte, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Externe.

INDICE ANTROPONIMIC *

A

- Abdul Medgid, sultan, 48, 82
Aberdeen, lord, ministru de externe al
Marii Britanii, 17
Abonyi István, prim notar, 27
Abraham, poet, 66
Adlerberg, conte, 91
d'Anenberg, general rus, 92
Arnim, A.M. ministru de externe al
Prusiei, 34
Aristarchi Logofăt, 32
Aristia, C. șeful gărzii naționale, 82, 83, 84
Arsaki A., doctor, raportor, 100
Aupick, general, ambasadorul Franței
la Constantinopol, 47, 64, 72
Axente, 93

B

- Bálint Elek, vicecomite, 65
Baș Panaioti, 12
Bánfy Miklós, comite, 26
Barișiu Gehorghe, redactor, 26
Bastide Jules, ministru de externe al Franței,
44, 47, 56
Bălcescu C., 82 – 84
Bălcescu Nicolae, membru în Guvernul
Provizoriu, 32, 35, 82 – 84
Bem I., general polonez în armata
maghiară, 76, 81, 86–88, 92, 94, 96
Beraud Gustave, 66
Berzenczei László, deputat, 26
Bethlen Iános, împuternicit al secuilor,
21, 28
Bibescu Gheorghe, domn al Țării
Românești, 19, 22, 30, 31, 35, 38, 40,
44, 48, 49
Bischof, consul al Belgiei, 67
Blazsevics, 28
Bolliac Cezar, 82, 83, 84

* Indice realizat cu trimitere la nr. documentului.

Bourlé, 60

Bouzenot, cancelar, 66

Bran Ioan, avocat, 51

Brătianu D., agent diplomatic la Viena,
32, 82, 83, 84

Brătianu I. C., secretar al Guvernului
Provizoriu, 35, 82, 83, 84

C

- Calcagni, agentul Marii Britanii la
Focșani, 15
Canitz, von, ministru de externe al Prusiei,
2, 3, 12, 16
Canning Stratford, agent diplomatic al
Marii Britanii la Constantinopol, 10,
44, 53, 76
Cantacuzino Constantin, caimacan, 1,
60, 70, 73, 91
Cipariu Timotei, membru al Comite-
tului Național Român (Sibiu), 51
Colquhoun, Robert, consulul Marii
Britanii la București, 4, 10, 15, 20, 29,
32, 44, 49, 50, 53, 60, 62, 64, 76, 97
Comstantin, mindirigiu, 66
Cor, 31
Cornescu Mihail, procuror, 70
Coutourier Theot, locțiitor de cancelar,
66
Crețulescu N., 82 – 84
Csany, 87
Czartoryski Adam, prinț polon, 90

D

Dányi Gábor, 28

Delahantes A., consul francez la Iași, 68,
71, 81

Dessei László, comisar guvernamental,
65

Dragoș Alexandru, 26

Dragoș Ioan, deputat de Bihor, 89
Duclos, viceconsul al Franței la Galați,
22, 68
Duhamel A. O., general, comisar extra-
ordinar rus, 19, 22, 32, 33, 50, 53, 55,
60, 63, 70, 73, 76, 78, 80, 86, 94
Dulgheru Ioan, 66
Dunca Pavel, secretar al Adunării de la
Blaj, 51

E

Eisenbach, agent consular al Austriei, 71
Eliade-Rădulescu Ion, membru al Guver-
nului Provizoriu, 32, 35, 48, 49, 63,
82-84
Engelhart, general rus, 86

F

Fabres Em., consul francez la Iași, 101
Ferdinand V., rege al Ungariei, 21
Ferencz N., 28, 45
Filipescu Alexandru (Vulpe), 60
Filipescu C. N., ministru de finanțe, 35
Filipescu Iancu, ministrul treburilor din
lăuntru, 82 - 84
Faud Effendi, comisar al Porții Otomane
în Principate, 50, 53, 55, 58-60, 64, 67,
70, 72, 74, 76, 78 - 80, 86 92, 94-96,
98, 99
Fortaing L., consulul Franței la Iași, 92

G

Garbasky, colonel rus, 70
Gardner Samuel, consulul Marii Britanii
la Iași, 4, 7, 17,
Ghica C., procuror, 70
Ghica Grigore, domn al Mondivei, 91,
98, 101
Ghica Ion, agent diplomatic la Constan-
tinopol, 1, 32, 34
Ghica Vasile, 12
Golescu A. G., secretar al Locotenentei
Domnești, 35, 56, 82, 83, 84

Golescu I., judecător, 31
Golescu Nicolae, ministru de interne, 32,
35, 43, 48, 49, 53, 57, 63, 64, 82 - 84
Golescu Ștefan, ministru la justiției, 32,
35, 82 - 84
Goosz, pastor, 26
Grădișteanu Gr., membrul al Guvernului
Provizoriu, 82 - 84
Guéroult A., consulul Franței la Iași, 3,
6, 8, 11, 13, 14, 18

H

Hagi Ianachi, 66
Haller Abraham, 21
Hasford, general, 96
Herim-pașa, 60
Hevesi Károly, 28
Hitte, de la, ministru de externe al Franței,
102
Hory, gerant la Consulatul Franței la
București, 31, 35, 38, 39, 49, 57, 60, 64,
66, 99, 102
Hrabovsky, 23, 28
Huber, consul austriac, 20
L'Huys, Drouyn, de, ministru de externe
al Franței, 71, 81

I

Iancu Avram, 96
Igyán Iozsef, 51
Ioan, preot, 93
Ipătescu Ana, 82 - 84

J

Jakabffy Miklós, vicecomite, 24
Jellachich, comandant de armată, 23, 61, 71

K

Katona Miklós, 65
Kemény Dénes, baron, 23, 27, 28
Kemény Domokos, 27
Kerckhous, Eugen de, însărcinat cu
afaceri al Belgiei, 52

Kerim Paşa, 74
Keserü Sándor, 28
Komar, general, 99
Konrad Schmied, deputat, 26
König, 34

Kossuth Lajos, şeful guvernului revolu-
ţionar maghiar, 93, 94
Kortzebue Ch. de, consulul Rusiei la
Bucureşti, 9, 10, 13, 16, 18, 20, 22, 32,
35, 37-39, 43, 47, 69, 75, 86, 94

L

Lacour, 81
Lagrange, 66
Lamartine Alphonse de, ministru de
externe al Franţei, 5, 6, 8, 9, 11, 13,
14, 19, 22
Lapoviţa Ioan, 66
Lascarachi Bogdan, 47
Laurian, consul austriac, 99
Leményi, 28
Leuchtenberg, duce, 73
Lloyd V., viceconsul britanic, 20
Longworth, corespondent de presă, 96
Ludovic Filip, 3
Lüders Al., general rus, 50, 59, 69, 70, 74,
75, 77, 79, 81, 85, 93, 94, 96, 99, 102

M

Mihályi Gábor, comisar regal, 65
Mimaut, 31
Magheru Gh., membru al Guvernului
Provizoriu, 32, 35, 64, 82, 83, 84
Maiorescu I., 82 - 84
Mandl, dr., 30
Manu, agá, 34
Mavrocordat, 1, 14
Mavros Nicolal, 73
Moga Dimitrie, 26
Moisaky, secretar al lui Talaat Effendi,
43
Moldovan Dimitrie, 51
Moller, general, 98
Moruzi, Constantin, 15
Murad Bey, 96

Murgu Eftimie, preşedintele Adunării
generale a poporului român din Banat
24, 28, 36

N

Namick Paşa, 91
Neofit, mitropolit, 40
Nesselrode, conte ministru cancelar al
Rusiei, 10, 63
Nicolae, împărat rus, 38, 42, 59, 73, 78,
81, 85, 101
Niekopocinski, 94, 102
Nion Doré de, consulul Franţei la
Bucureşti, 5, 9, 13, 18, 19, 22
Nopcea, 28

O

Odobescu I., colonel, 35, 39, 40
Omer Paşa, comandant şef al armatei
otomane, 50, 53, 55, 67, 70, 73, 75, 86,
87, 91, 96, 98, 102

P

Pálfi Domokos, 28
Palmerston, H. J. T., voceconte, ministru
de externe al Marii Britanii, 7, 17, 20,
28, 29, 32, 50, 53, 62, 97
Pap Signond, 27, 28
Pavlovics, 28
Perényi Zsigmond (Sigmond), baron, 21,
23, 27
Petru, reverend, 66
Pleşoianu N., membru în Guvernul
provizoriu, 82 - 84
Poujade Eugène, consulul Franţei la
Bucureşti, 91, 94, 100, 102
Pragski, general, 90
Puchner, general austriac, 28, 75, 85, 86
Pulski, agent diplomatic ungar în Anglia,
90
Pura Gheorghe, 26, 27

R

Radetzki, 61
Reshid Paşa, 22

Richtohofen, E., consulul Prusiei la Iași,
2, 3, 16, 34

Rieger, deputat ceh, 90

Rifat Pașa, 31

Riza Pașa, 86

Rosenfeld, 26

Rosetti, agă de poliție, 32

Rosetti, C. A., secretar al Guvernului
provizoriu, 1, 29, 32, 44, 82, 83, 84

Rosetti Constantin, 29

Rudiger, general, 32

S

Sakellarie, agentul Prusiei la București
34

Salmen, conte, 27

Sardi Paul, 68

Sava Vukovics, 36

Scariatin, 86

Ségur Fr. de, consulul Franței la București,
68, 69, 70, 72, 75, 78, 85

Snagoveanu, arhimandrit, membru al
Guvernului Provizoriu, 82-84

Solomon, colonel, 38, 39, 40

Scharvady, secretar la Legația ungară, 90

Schüter, general austriac, 75, 80

Scurtu, 35

Stadion, conte, 71

Stein, colonel maghiar, 93

Stoiano, 66

Sturdza Alexandru, 92

Sturdza Costache, mare boier, 12, 14

Sturdza Mihai, domn al Moldovei, 6, 8,
12, 16, 18, 19, 47

Suleiman Pașa, comisar otoman, 44, 49,
53, 58, 60, 91, 99

Sureya Bey, 98

Szász Karol, deputat, 25

Szemere Bertalan, 36, 51

Szölösi, 27

Ș

Șaguna, episcop, 25

Știrbei Barbu, Dimitrie, domn al Țării
Românești, 73, 91, 94, 102

Șuțu C., procuror, 70

T

Talaat Effendi, comisar otoman, 30, 34,
43, 47

Teleky Sandor, colonel, 21, 87, 88, 90

Tell Christian, general, șef al oștiri, 35,
48, 49, 57, 63, 82 - 84

Teulescu, 82 - 84

Teologu N., 82 - 84

Thions, consulul Franței la Iași, 41, 46, 47

Timoni, agent imperial austriac, 34, 49,
80, 85, 94, 99

Tocqueville A. de, ministru de externe
al Franței, 92, 95, 96, 100

Tumanski, consul rus, 7, 14

V

Vay, 45

Vay Abraham, 21

Vay Miklós, 21

Várnav Sc., 1

Vessélenyi Miklós, baron, 28, 51

Viér Farkaș, 28

Villara Al., ministru de interne 30, 32, 38

Voinescu II, I., ministru de externe, 29,
35, 58, 82, 83, 84

Vuia Ignatie, 36

Vukovics, 28

W

Waldstein, conte de, 27

Wesellény Ferencz, 27

Windischgrätz, prinț austriac, 77, 81

Wohlgemuth L., feldmareșal, guvernator
al Transilvaniei, 96

Z

Zeik Jozsef, 28

Zsamoyski, colonel, 94, 96

INDICE TOPOMIC *

A

Abrud, 87
Ackerman, 63
Adrianopol, 63, 96, 98
Aiud, 28
Alba-Iulia, 28, 45, 87
Alpi, 42
Anglia, 18, 19, 49, 54, 60, 63, 69, 73, 83, 85
Austria, 2, 3, 26, 42, 61, 63, 68, 71, 72, 83,
86, 90, 99

B

Bacău, 91, 92
Bacs, 28
Baia Mare, 65
Balcani, 71
Balta-Liman, 99, 101
Banat, 24, 26, 36, 86
Basarabia, 3, 14, 20, 46, 73, 75
Bârlad, 46, 96
Belgia, 52, 61, 102
Belgrad, 28
Berlin, 16, 84
Bihor, 26
Bistrița, 91
Blaj, 26, 51
Boemia, 61
Bosnia, 81
Brad, 87, 89
Brașov, 2, 18, 35, 38, 45, 75, 77, 81, 85, 86
Brăila, 18, 20, 34, 47, 75
Buda, 23
Bucovina, 2, 6, 8, 46, 63, 81
București, 4, 5, 8, 10, 13, 18–20, 22, 29,
30, 32–35, 38–40, 43–45, 53–63, 66, 67,
69, 70, 72–80

Budapesta, 45, 65
Buzău, 91
Bulgaria, 2
Buyuk - Déré, 52

C

Calafat, 96
Caracal, 29
Caransebeș, 28, 36
Caraș, 24, 36
Câineni, 50
Cernăuți, 71, 81
Chireni, 75
Cluj, 25, 26, 27, 28, 65
Constantinopol, 5, 9, 16, 19, 20, 32, 41,
47, 49, 53, 55, 56, 63, 69, 70, 73, 74, 78,
80, 85, 91, 94, 102
Craiova, 29, 48, 96
Croatia, 90

D

Dăbâca, 27, 65
Debrețin, 89
Deva, 28
Dorna, 81
Dunăre, 8, 9, 14, 18, 20, 30, 31, 34, 47, 71,
96, 99, 100

E

Erlau, 87
Europa, 4, 6, 9, 42, 54, 57, 61, 63, 71, 79,
90, 98

F

Filipești, 91
Focșani, 15, 37, 38, 39, 44, 53, 69, 92
Frankfurt, 61, 84, 88
Franța, 3–6, 10, 11, 22, 30, 31, 38, 39, 43,
46–49, 54, 56, 59, 60, 63, 64, 66, 67, 68,
70, 73, 76, 80, 81, 83 – 85, 88, 90, 92,
100

* Indice realizat cu trimitere la nr. documentului.

G

Galați, 15, 16, 18, 44, 47, 53
 Galiția, 6, 14, 46, 61, 81, 85
 Germania, 4, 6, 10, 16, 42, 61
 Giurgiu, 30, 49, 53, 54, 58, 75, 96
 Groșești, 92
 Gulhané, 48

H

Hațeg, 28, 87
 Hunedoara, 28, 65

I

Iași, 2, 3, 4, 6–8, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 30,
 41, 42, 46, 47, 59, 68, 71, 81, 91, 92, 95,
 101
 Imperiul Otoman, v. Poarta Otomană
 Italia, 4, 10, 42, 61
 Izvor, parohie, 66

J

Jibou, 21, 25, 65

K

Karlovicz, 36

L

Liova, 32, 33, 35, 38, 59
 Lipova, 36
 Londra, 4, 50, 84, 90, 94
 Lugoj, 24, 36

M

Maramureș, 65
 Marea Baltică, 8
 Măcin, 18, 20, 47
 Mediaș, 81
 Mihailț, 25, 28
 Moldova, 2, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 18, 19, 22,
 23, 24, 26, 28, 31, 33–35, 37–39, 44, 46,
 47, 49, 52, 59, 60, 63, 64, 67–71, 85, 76,
 78, 80, 85, 86, 92, 94–96, 98–102
 Moldo-Valahia, 41, 42, 46

N

Năsăud, 27, 65
 Novisad, 28

O

Obreja, 25, 27
 Ocna, 92, 96
 Ocna Sibiului, 25
 Oituz, 92
 Oltenia, 34, 86, 96
 Onești, 92
 Oradea, 26
 Oravița, 36
 Orăștie, 28, 93
 Orient, 52

P

Paris, 1, 3, 4, 33, 35, 39, 54, 59, 61, 64, 67,
 70, 78, 80, 82–86, 90, 100
 Pesta, 21, 42, 51
 Petersburg, v. Sankt Petersburg
 Petrovaradin, 23, 28
 Poarta Otomană, 2, 5, 6, 10, 13, 15, 16,
 18, 20, 22, 30, 34, 37, 41, 47, 49, 50,
 52–54, 56–58, 59, 60, 62, 63, 69, 71, 73,
 74, 80, 83, 91, 94, 96, 98, 101, 102
 Podolia, 46
 Polonia, 8, 42
 Principate Dunărene, v. Principatele
 Danubiene
 Principatele Danubiene, 13, 19, 20, 31,
 83, 84
 Prusia, 6, 83
 Prut, 3, 28, 34, 38, 39, 46, 59

R

Râmnic, 75, 86
 Republica Franceză, v. Franța
 Rin, 8, 16, 42
 Roman, 91
 Rusca Montană, 28
 Rusciuc, 22, 94

Rusia, 2-6, 8-11, 13-16, 19, 20, 31, 35,
38, 44, 47, 53-56, 59, 60, 63, 68, 70, 72,
73, 75, 81, 82, 90, 91, 94, 96, 98, 101

S

Sankt Petersburg, 5, 9, 10, 13, 16, 19, 46,
59, 70, 73, 75, 76, 78, 86, 101

Satu Mare, 65

Saxonia, 16

Sălaj, 21, 65

Sebeș, 87, 88

Serbia, 12

Seghedin, 87

Sibiu, 26, 27, 64, 75, 77, 80, 81, 85, 93

Sighișoara, 26

Silezia, 16

Silistra, 71

Siret, 92

Slatina, 75

Slobozia, 75

Solnoc, 27, 65

Sublima Poartă, v. Poarta Otomană

T

Thérapie, 31

Timișoara, 28, 36

Transilvania, 2, 18, 21-25, 27, 37, 51, 63,
71-79, 85, 88, 92, 93, 94, 96, 99

Trei Scaune, 26

Triest, 61

Turcia, v. Poarta Otomană

Turda, 28

Ț

Țara Românească, 4, 5, 8, 9, 12, 13, 18,
19, 24, 27-29, 31-33, 35, 37-39, 44, 45,
47, 48, 52, 54, 59, 60, 63, 64, 67, 69, 70,
72-74, 78-80, 83, 85, 86, 94-96,
98-100, 102

U

Ungaria, 2, 6, 8, 22, 26, 27, 36, 42, 61, 69,
81, 90, 94

Urziceni, 91

V

Valahia Mică, 29, 32

Varna, 44

Varșovia, 46, 94

Vârșeț, 36

Veneția, 61

Vidin, 16, 94, 99

Viena, 4-6, 10, 16, 28, 32, 45, 61, 68, 69,
78, 80, 81, 84, 90, 94, 96, 99

Voievodina, 90

Vulcan, 87

W

Wolyn, 46

Z

Zagreb, 23

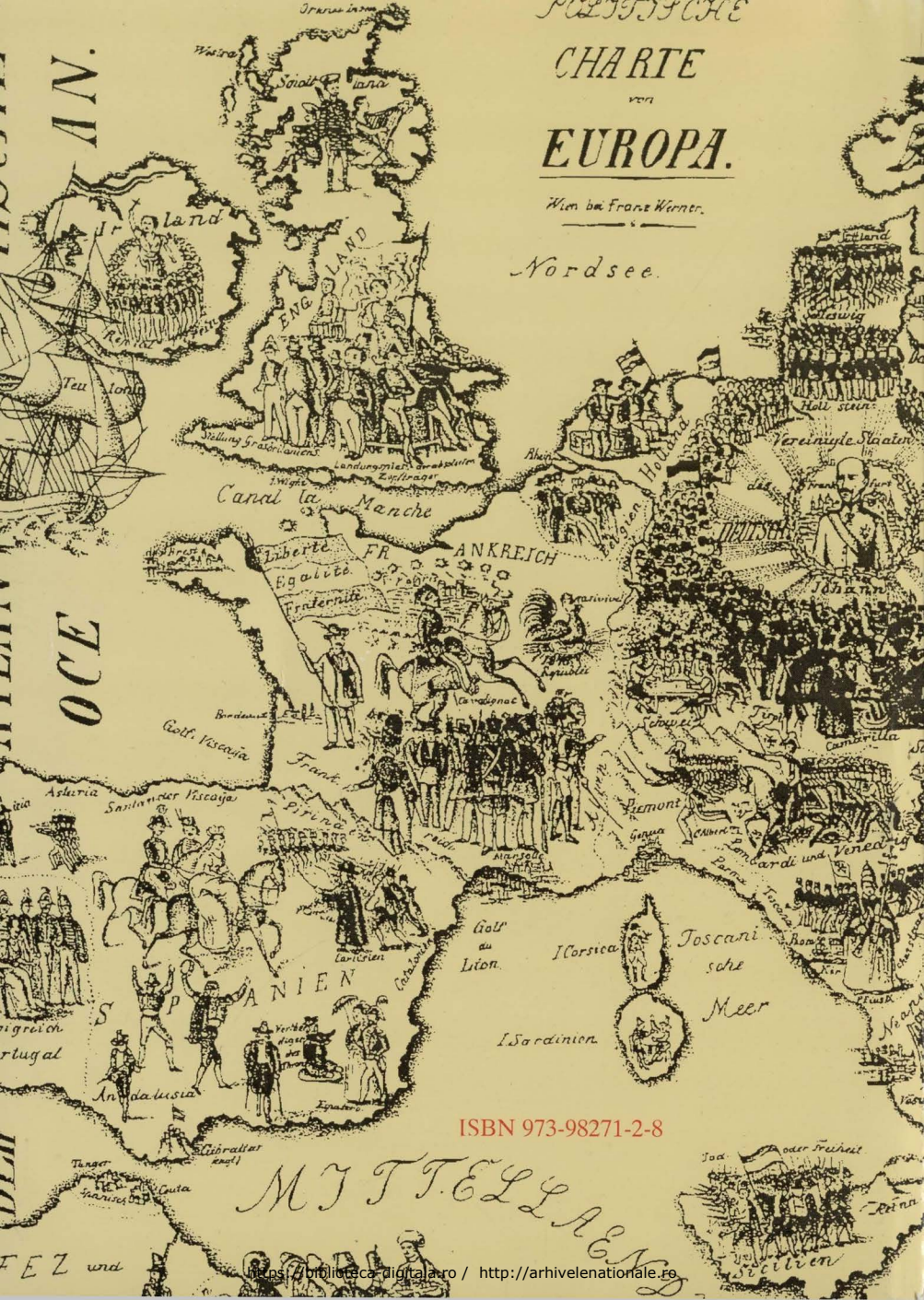
Zalău, 21

Zărand, 90

ALLGEMEINE
CHARTE
VON
EUROPA.

Wien bei Franz Werner.

Nordsee.

ISBN 973-98271-2-8

MITTELAGE